EDIȚIE ÎN LIMBA ROMÂNĂ

الصحيح المسند من أسباب النزول

Al-Ṣaḥīḥ al-Musnad min Asbāb al-Nuzūl

Asbāb al-Nuzūl

Muqbil ibn Hādī al-Wādiʿī

INSTITUTUL TAWHID
tawhid.ro

Muqbil ibn Hādī al-Wādiʿī

Asbāb al-Nuzūl

Al-Ṣaḥīḥ al-Musnad min Asbāb al-Nuzūl

الصحيح المسند من أسباب النزول

Al-Ṣaḥīḥ al-Musnad min Asbāb al-Nuzūl

Traducere: Institutul Tawhid

Institutul Tawhid
România · 2026

Titlul original: الصحيح المسند من أسباب النزول
Ediție în limba română
Institutul Tawhid · https://www.tawhid.ro

Texte arabe coranice adăugate editorial: Tanzil Project, text Uthmani v1.1, © 2007–2026 Tanzil Project, CC BY 3.0 · https://tanzil.net. Traducerea românească și notele sunt păstrate integral. Fragmentele arabe sunt indicate ca atare; în celelalte cazuri este reprodus textul arab integral al versetului sau pasajului indicat.

Cuprins

1 Introducere 1
2 Motivele care m-au determinat
să aleg acest subiect 6
Cuvintele lui al-Wāḥidī despre îngăduința exegeților în știința
transmiterii 9
Cuvintele lui al-Suyūṭī despre prejudiciul înlăturării
isnādurilor 9
Istorisirea despre Thaʿlabah, ca exemplu care confirmă cuvintele
celor doi 10
Aprecierile specialiștilor în hadith privind lipsa de autenticitate
a istorisirii 11
Studiul cauzelor revelării oferă o bună înțelegere a
înțelepciunilor Legii islamice 13
Studiul cauzelor revelării îl ajută pe cel care cheamă la adevăr să
cunoască etapele chemării 13
Atenționare 14
Precizare 16
3 Principii fundamentale
privind cauzele revelării 18
1. Definiția cauzei revelării 18
2. Calea prin care este cunoscută 18
3. Se ia în considerare generalitatea formulării, nu
particularitatea cauzei 19
4. Mai multe cauze pentru o singură revelație 20
5. Formulările prin care este indicată cauza revelării 21
O observație utilă 21
4 Sūrat al-Baqarah 24
Versetul 79 24
Versetul 89 25
Versetul 97 26
Versetul 109 30
Versetul 115 31
Versetul 125 32

Versetul 142 34
Versetul 143 35
Versetul 144 37
Versetul 158 39
Versetul 187 — îngăduința din nopțile de post 43
Versetul 187 — „din zori” 45
Versetul 189 45
Versetul 195 47
Versetul 196 — împlinirea pelerinajului și a ʿumrei 51
Versetul 196 — compensația pentru raderea capului 53
Versetul 197 54
Versetul 198 55
Versetul 199 57
Versetul 207 58
Versetul 219 59
Versetul 222 61
Versetul 223 62
Versetul 225 67
Versetul 232 67
Versetul 238 — rugăciunea de mijloc 68
Versetul 238 — tăcerea în rugăciune 70
Versetul 256 72
Versetul 267 73
Versetul 272 78
Versetele 285–286 79
5 Sūrat Āl ʿImrān 84
Versetul 77 84
Versetele 86–89 86
Versetul 90 88
Versetul 113 89
Versetul 122 92
Versetul 128 93
Versetul 154 97
Versetul 161 99
Versetul 165 102
Versetele 169–171 105
Versetele 172–174 110

Versetul 186 113
Versetul 188 115
Versetul 199 117
6 Sūrat al-Nisāʾ 122
Versetul 3 122
Versetul 6 122
Versetele 11–12 123
Versetul 19 127
Versetul 22 128
Versetul 24 130
Versetele 51–52 131
Versetul 59 132
Versetul 60 134
Versetul 65 135
Versetul 69 137
Versetul 77 138
Versetul 83 139
Versetul 88 143
Versetul 94 144
Versetul 95 147
Versetele 97–98 151
Versetul 100 153
Versetul 102 — rugăciunea în stare de teamă 155
Versetul 102 — îngăduința de a lăsa armele 159
Versetul 119 159
Versetul 127 160
Versetul 128 161
Versetul 176 163
7 Sūrat al-Māʾidah 166
Versetul 6 166
Versetul 33 168
Versetele 41–45 169
Versetul 67 173
Versetul 83 174
Versetul 89 175
Versetele 90–91 176
Versetul 93 178

Versetul 101 179
Versetele 106–108 183
8 Sūrat al-Anʿām 185
Versetul 52 185
Versetul 121 186
9 Sūrat al-Aʿrāf 188
Versetul 31 188
Versetul 175 189
10 Sūrat al-Anfāl 190
Versetul 1 190
Versetul 9 194
Versetul 16 195
Versetul 17 196
Versetul 19 198
Versetul 33 199
Versetul 66 201
Versetul 67 203
Versetele 68–69 204
Versetul 75 207
11 Sūrat al-Tawbah 209
Versetul 19 209
Versetul 34 210
Versetul 58 211
Versetul 65 213
Versetul 74 214
Versetul 79 215
Versetul 84 215
Versetele 95–96 217
Versetul 113 219
Versetele 117–119 220
12 Sūrat Hūd 229
Versetul 5 229
Versetul 114 230
13 Sūrat Yūsuf 234
Versetul 3 234
14 Sūrat al-Raʿd 236
Versetul 13 236

15 Sūrat Ibrāhīm 239
Versetul 27 239
16 Sūrat al-Naḥl 241
Versetele 75–76 241
Versetul 103 242
Versetul 110 244
Versetul 126 246
17 Sūrat al-Isrāʾ 248
Versetele 56–57 248
Versetul 59 249
Versetul 85 251
Versetul 110 253
18 Sūrat Maryam 257
Versetul 64 257
Versetele 77–80 258
19 Sūrat al-Anbiyāʾ 260
Versetele 101–102 260
20 Sūrat al-Ḥajj 265
Versetul 19 265
Versetul 39 267
21 Sūrat al-Muʾminūn 270
Versetul 76 270
22 Sūrat al-Nūr 272
Versetul 3 272
Versetele 6–9 273
Versetele 11–22 281
Versetul 33 288
Versetul 55 289
Versetul 61 291
23 Sūrat al-Furqān 293
Versetele 27–29 293
Versetul 68 295
Versetul 70 297
24 Sūrat al-Qaṣaṣ 299
Versetul 51 299
Versetul 56 299
25 Sūrat al-ʿAnkabūt 302

Versetul 8 302
Versetul 10 304
26 Sūrat Luqmān 305
Versetul 13 305
27 Sūrat al-Sajdah 307
Versetul 16 307
28 Sūrat al-Aḥzāb 308
Versetul 5 308
Versetul 23 309
Versetul 25 311
Versetele 28–29 311
Versetul 33 317
Versetul 35 318
Versetul 37 — ceea ce era ascuns în suflet 319
Versetul 37 — căsătoria cu Zaynab 320
Versetul 51 321
Versetul 53 — intrarea în locuințele Profetului 322
Versetul 53 — cererea de după un paravan 327
29 Sūrat Yā Sīn 328
Versetul 12 328
Versetele 77–83 329
30 Sūrat al-Zumar 331
Versetele 23–25 331
Versetul 53 331
Versetul 67 334
Atenționare 335
31 Sūrat Fuṣṣilat 336
Versetul 22 336
32 Sūrat al-Shūrā 338
Versetul 23 338
Versetul 27 339
Atenționare 340
33 Sūrat al-Zukhruf 341
Versetul 57 341
Atenționare 343
34 Sūrat al-Dukhān 344
Versetele 10–15 344

35 Sūrat al-Jāthiyah 347
Versetul 24 347
36 Sūrat al-Aḥqāf 349
Versetul 10 349
Atenționare 351
Versetele 29–32 352
37 Sūrat al-Fatḥ 354
Revelarea surei 354
Versetul 5 355
Versetul 24 357
Atenționare 375
38 Sūrat al-Ḥujurāt 377
Versetul 1 377
Versetul 2 378
Versetul 9 379
Versetul 11 380
Atenționare 381
O altă atenționare 382
39 Sūrat al-Qamar 383
Versetele 1–2 383
Versetele 48–49 387
40 Sūrat al-Wāqiʿah 390
Versetul 82 390
41 Sūrat al-Mujādilah 392
Versetul 1 392
Versetul 8 392
Versetul 14 394
42 Sūrat al-Ḥashr 396
Revelarea surei 396
Versetul 5 397
Versetul 9 400
43 Sūrat al-Mumtaḥanah 402
Versetele 1–5 402
Versetul 10 404
44 Sūrat al-Ṣaff 407
Revelarea surei 407
45 Sūrat al-Jumuʿah 409

Versetul 11 409
46 Sūrat al-Munāfiqūn 411
Revelarea surei 411
Versetul 7 412
47 Sūrat al-Taghābun 413
Versetul 14 413
48 Sūrat al-Taḥrīm 415
Versetele 1–4 415
Versetul 5 419
49 Sūrat al-Jinn 423
Revelarea surei 423
50 Sūrat al-Muzzammil 425
Revelarea începutului și a sfârșitului surei 425
51 Sūrat al-Muddaththir 426
Începutul revelării surei 426
Rectificare 427
Atenționare 427
Versetul 11 și următoarele 429
52 Sūrat al-Qiyāmah 432
Versetele 16–17 432
Versetele 34–35 433
53 Sūrat al-Nāziʿāt 435
Versetele 42–43 435
Hadithul ʿĀʾishei 437
54 Sūrat ʿAbasa 438
Versetele 1–2 438
55 Sūrat al-Muṭaffifīn 440
Versetul 1 440
56 Sūrat al-Ḍuḥā 442
Versetele 1–3 442
Versetul 5 443
57 Sūrat al-ʿAlaq 445
Versetul 6 și următoarele 445
58 Sūrat al-Kawthar 449
Versetul 3 449
59 Sūrat al-Masad 451
Revelarea surei 451

60 Principalele lucrări din care am citat 453
61 Glosar de termeni arabi 455

Despre această traducere

Traducerea de față are la bază lucrarea al-Ṣaḥīḥ al-Musnad min Asbāb al-Nuzūl, de Shaykh Muqbil ibn Hādī al-Wādiʿī, ediția a doua, Maktabat Ṣanʿā' al-Athariyyah, 1425 H / 2004.

Versetele sunt redate în arabă, urmate de traducerea sensurilor lor în limba română. Fragmentele citate în relatări sunt păstrate ca fragmente. Evaluările hadithurilor aparțin autorului sau învățaților pe care acesta îi citează.

Notele autorului și notele traducătorului sunt indicate distinct. Parantezele drepte marchează lămuriri sau întregiri ale textului, explicate în note acolo unde este necesar. Trimiterile la volume și pagini urmează edițiile citate de autor.

La sfârșitul cărții, după bibliografia autorului, se află un glosar care explică termenii arabi și noțiunile din știința hadithului întâlnite în lectură.

Institutul Tawhid · tawhid.ro
Ediție în limba română · 2026
Distribuție digitală gratuită

مقدمة

1 Introducere

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

În Numele lui Allah, Cel Milostiv, Îndurător.

Toată lauda Îi aparține lui Allah. Îl lăudăm, Îi cerem ajutor și iertare și căutăm adăpost la Allah de răul sufletelor noastre și de relele faptelor noastre. Cel pe care Allah îl călăuzește este cu adevărat călăuzit, iar cel pe care El îl lasă să rătăcească nu are călăuzitor. Mărturisesc că nu există nicio divinitate demnă de adorare în afară de Allah, Unicul, fără asociat, și mărturisesc că Muḥammad este robul și Mesagerul Său.

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ حَقَّ تُقَاتِهِ وَلَا تَمُوتُنَّ إِلَّا وَأَنتُم مُّسْلِمُونَ﴾

„O, voi cei care credeți! Temeți-vă de Allah așa cum se cuvine să vă temeți de El și să nu muriți decât fiind musulmani.”

Āl ʿImrān, 3:102

﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ وَخَلَقَ مِنْهَا زَوْجَهَا وَبَثَّ مِنْهُمَا رِجَالًا كَثِيرًا وَنِسَاءً وَاتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي تَسَاءَلُونَ بِهِ وَالْأَرْحَامَ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلَيْكُمْ رَقِيبًا﴾

„O, oameni! Temeți-vă de Domnul vostru, Care v-a creat dintr-un singur suflet, a creat din el perechea sa și din cei doi a răspândit

mulți bărbați și femei. Temeți-vă de Allah, în Numele Căruia vă cereți unii altora, și păstrați legăturile de rudenie. Cu adevărat, Allah este Veghetor asupra voastră."

al-Nisā', 4:1

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَقُولُوا قَوْلًا سَدِيدًا ۝
يُصْلِحْ لَكُمْ أَعْمَالَكُمْ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَمَنْ يُطِعِ اللَّهَ
وَرَسُولَهُ فَقَدْ فَازَ فَوْزًا عَظِيمًا﴾

„O, voi cei care credeți! Temeți-vă de Allah și spuneți cuvinte drepte. El vă va îndrepta faptele și vă va ierta păcatele. Iar cine se supune lui Allah și Mesagerului Său a dobândit, într-adevăr, o mare izbândă."

al-Aḥzāb, 33:70–71

Iar apoi: printre cărțile pe care Allah mi-a înlesnit să le alcătuiesc se află *al-Ṣaḥīḥ al-Musnad min Asbāb al-Nuzūl*. Îl laud pe Allah, Preaslăvitul. Allah a adus folos prin ea, iar aceasta a devenit o lucrare de referință în acest domeniu. Cât de des mă întorc la ea atunci când cercetez, scriu sau predau!

Când am alcătuit-o, menționasem unele hadithuri care însoțeau hadithul principal al capitolului fără isnād. De aceea, în această ediție am dorit să menționez lanțurile de transmitere pentru tot ceea ce mi-a fost cu putință. Existau, de asemenea, hadithuri din care menționasem uneori numai pasajul folosit ca dovadă, astfel că m-am hotărât să redau hadithul în întregime. Redarea integrală a hadithului se datorează foloaselor pe care le cuprinde; cât despre menționarea isnādului, învățații noștri — Allah Preaînaltul să aibă milă de ei — nu acceptau hadithul decât împreună cu isnādul său.

Al-Ḥāfiẓ al-ʿAlāʾī — Allah să aibă milă de el — a spus în *Jāmiʿ al-Taḥṣīl*, p. 58; la fel se relatează și în *Ṣaḥīḥ Muslim*, de la Ibn Sīrīn, care a spus:

„Ei nu obișnuiau să întrebe despre isnād. Dar, când a izbucnit fitnah, au spus: «Numiți-ne oamenii voștri [naratorii].» Atunci se cercetau oamenii Sunnei și se primea hadithul lor, iar oamenii inovațiilor se cercetau și nu se primea hadithul lor."

Sufyān ibn ʿUyaynah a spus: *„Într-o zi, al-Zuhrī a relatat un hadith. I-am spus: «Redă-l fără isnād.» El a răspuns: «Te urci pe acoperiș fără scară?»"*

Baqiyyah a spus: „ʿUtbah ibn Abī al-Ḥakam ne-a relatat că se afla la Isḥāq ibn Abī Farwah, iar al-Zuhrī era și el acolo. Ibn Abī Farwah tot spunea: *«Mesagerul lui Allah — Allah să-l binecuvânteze pe el și familia sa și să le dăruiască pace — a spus...»* Atunci al-Zuhrī i-a zis:

«Allah să te doboare! Cât de îndrăzneț ești! De ce nu dai isnādul hadithului tău? Ne relatezi hadithuri care nu au nici căpăstru, nici frâu.»

"

ʿAbd al-Ṣamad ibn Ḥassān a spus: *„L-am auzit pe Sufyān al-Thawrī spunând: «Isnādul este arma credinciosului. Dacă nu are armă, cu ce va lupta?»"*

Shuʿbah a spus: *„Orice hadith în care nu se află «ne-a relatat» (ḥaddathanā) și «ne-a informat» (akhbaranā) este doar oțet și verdețuri."*

Tot în *Ṣaḥīḥ Muslim*, de la ʿAbdān, se relatează că acesta a spus: *„L-am auzit pe ʿAbd Allāh ibn al-Mubārak spunând: «Isnādul, pentru mine, face parte din religie. Dacă nu ar exista isnādul, oricine ar spune orice ar dori.»"*

Și de la al-ʿAbbās ibn Abī Rizmah se relatează că a spus: *„L-am auzit pe ʿAbd Allāh — adică Ibn al-Mubārak — spunând: «Între noi și acei oameni sunt stâlpii» — adică isnādul."*

Ibrāhīm al-Ṭālaqānī a spus:

„I-am spus lui ʿAbd Allāh ibn al-Mubārak: *«O, Abū ʿAbd al-Raḥmān, [cum este] hadithul în care se spune: Din binefacerea de după binefacere face parte să împlinești pentru părinții tăi*

rugăciuni pe lângă rugăciunea ta și să postești pentru ei pe lângă postul tău?»

ʿAbd Allāh a spus: *«O, Abū Isḥāq, de la cine este acesta?»* I-am răspuns: *«Este din hadithul lui Shihāb ibn Khirāsh.»* El a spus: *«Este de încredere. De la cine?»* Am spus: *«De la al-Ḥajjāj ibn Dīnār.»* El a spus: *«Este de încredere. De la cine?»* I-am răspuns: *«Mesagerul lui Allah — Allah să-l binecuvânteze pe el și familia sa și să le dăruiască pace — a spus...»*

El a spus: *«O, Abū Isḥāq, între al-Ḥajjāj ibn Dīnār și Profet — Allah să-l binecuvânteze pe el și familia sa și să le dăruiască pace — sunt pustiuri în care s-ar frânge gâturile animalelor de călărie; însă în privința milosteniei nu există dezacord.»*"

Aici se încheie cuvintele sale — Allah să aibă milă de el.
Iată și istorisirea despre Shuʿbah și călătoria sa în căutarea unui singur hadith. Ibn Abī Ḥātim a spus în *al-Ǧarḥ wa-l-Taʿdīl* (vol. 1, p. 167): ʿAlī ibn al-Ḥusayn ibn al-Junayd ne-a relatat că ʿAlī ibn al-Madīnī a spus: Bishr ibn al-Mufaḍḍal ne-a relatat:

„Isrāʾīl a venit la noi și ne-a relatat, de la Abū Isḥāq, de la ʿAbd Allāh ibn ʿAṭāʾ, de la ʿUqbah ibn ʿĀmir, două hadithuri. M-am dus la Shuʿbah și i-am spus: *«Nu faci nimic! Isrāʾīl ne-a relatat de la Abū Isḥāq, de la ʿAbd Allāh ibn ʿAṭāʾ, de la ʿUqbah, cutare [lucru].»*

El a spus: *«Nebunule! Abū Isḥāq ne-a relatat acest lucru. L-am întrebat pe Abū Isḥāq: Cine este ʿAbd Allāh ibn ʿAṭāʾ? A răspuns: Un tânăr din Baṣrah care a venit la noi. Am mers la Baṣrah și am întrebat despre el. Era dintre însoțitorii lui cutare, însă se afla plecat într-un loc. Când s-a întors, l-am întrebat și mi-a relatat hadithul. L-am întrebat: Cine ți l-a relatat? A spus: Ziyād ibn Mikhrāq mi l-a relatat. Astfel, m-a îndrumat către un om al hadithului. L-am întâlnit pe Ziyād ibn Mikhrāq și l-am întrebat; el mi-a relatat, spunând: Unii dintre însoțitorii noștri mi-au relatat de la Shahr ibn Ḥawshab.»*"

Abū ʿAbd al-Raḥmān [Muqbil] a spus: pe această bază, cei care elimină isnādurile din cărți și le publică lipsite de isnāduri aduc un prejudiciu științei și predecesorilor noștri cei drepți, care au depus eforturi uriașe pentru a urmări isnādurile și au călătorit în căutarea lor.

Din acest motiv, fraţii noştri întru Allah se îngrijesc să menţioneze hadithurile împreună cu isnādurile lor. Şi, slavă lui Allah, acestea au fost bine primite, iar cercetătorii au căpătat încredere în ele. Toată lauda Îi aparţine lui Allah, Domnul lumilor.

الحامل لي على اختيار هذا الموضوع

2 Motivele care m-au determinat să aleg acest subiect

Toată lauda Îi aparține lui Allah. Îl lăudăm, Îi cerem ajutor și iertare și căutăm adăpost la Allah de răul sufletelor noastre și de relele faptelor noastre. Pe cel pe care Allah îl călăuzește nimeni nu-l poate rătăci, iar cel pe care El îl lasă să rătăcească nu are călăuzitor. Mărturisesc că nu există nicio divinitate demnă de adorare în afară de Allah, Unicul, fără asociat, și mărturisesc că Muḥammad este robul și Mesagerul Său.

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ حَقَّ تُقَاتِهِ وَلَا تَمُوتُنَّ إِلَّا وَأَنتُم مُّسْلِمُونَ﴾

„O, voi cei care credeți! Temeți-vă de Allah așa cum se cuvine să vă temeți de El și să nu muriți decât fiind musulmani.”
Āl ʿImrān, 3:102

﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ وَخَلَقَ مِنْهَا زَوْجَهَا وَبَثَّ مِنْهُمَا رِجَالًا كَثِيرًا وَنِسَاءً وَاتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي تَسَاءَلُونَ بِهِ وَالْأَرْحَامَ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلَيْكُمْ رَقِيبًا﴾

„O, oameni! Temeți-vă de Domnul vostru, Care v-a creat dintr-un singur suflet, a creat din el perechea sa și din cei doi a răspândit

mulți bărbați și femei. Temeți-vă de Allah, în Numele Căruia vă cereți unii altora, și păstrați legăturile de rudenie. Cu adevărat, Allah este Veghetor asupra voastră."

al-Nisāʾ, 4:1

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَقُولُوا قَوْلًا سَدِيدًا ۝
يُصْلِحْ لَكُمْ أَعْمَالَكُمْ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَمَنْ يُطِعِ اللَّهَ
وَرَسُولَهُ فَقَدْ فَازَ فَوْزًا عَظِيمًا﴾

„O, voi cei care credeți! Temeți-vă de Allah și spuneți cuvinte drepte. El vă va îndrepta faptele și vă va ierta păcatele. Iar cine se supune lui Allah și Mesagerului Său a dobândit, într-adevăr, o mare izbândă."

al-Aḥzāb, 33:70–71

Iar apoi: am ales ca cercetarea pe care o prezint Universității Islamice să aibă ca temă *al-Ṣaḥīḥ al-Musnad min Asbāb al-Nuzūl*.[1] Am făcut această alegere din mai multe motive, printre care:

1. Legătura acestei teme cu două mari discipline: explicarea Cărții lui Allah și Sunnah Mesagerului lui Allah ﷺ, care constituie temelia religiei noastre.

2. Cunoașterea cauzei revelării unui verset ajută la înțelegerea sensului său. Unii Companioni și cei din generațiile următoare au întâmpinat dificultăți în înțelegerea anumitor versete, până când au aflat cauza revelării lor. Printre pasajele care au ridicat asemenea dificultăți se numără:

﴿وَلَا تُلْقُوا بِأَيْدِيكُمْ إِلَى التَّهْلُكَةِ﴾

„Și nu vă aruncați cu propriile mâini în pieire."

1 Nota autorului: prin *ṣaḥīḥ* înțeleg, potrivit terminologiei celor dintâi, ceea ce cuprinde atât *ṣaḥīḥ*, cât și *ḥasan*, așa cum se arată în *Tadrīb al-Rāwī*, p. 21.

al-Baqarah, 2:195 — fragment

Sensul le-a devenit limpede după ce Abū Ayyūb al-Anṣārī — Allah să fie mulțumit de el — le-a arătat cauza revelării acestuia, așa cum va urma, dacă Allah Preaînaltul voiește.

Le-au pus dificultăți și cuvintele Celui Preaînalt:

﴿الَّذِينَ آمَنُوا وَلَمْ يَلْبِسُوا إِيمَانَهُمْ بِظُلْمٍ﴾

„Cei care au crezut și nu și-au amestecat credința cu nedreptate…”

al-Anʿām, 6:82 — fragment

Aceasta a durat până când a fost revelat — potrivit unei relatări, după cum va urma, dacă Allah Preaînaltul voiește — pasajul:

﴿إِنَّ الشِّرْكَ لَظُلْمٌ عَظِيمٌ﴾

„Cu adevărat, asocierea este o nedreptate uriașă.”

Luqmān, 31:13 — fragment

Iar lui ʿUrwah i-au pus dificultăți cuvintele:

﴿إِنَّ الصَّفَا وَالْمَرْوَةَ مِنْ شَعَائِرِ اللَّهِ﴾

„Cu adevărat, al-Ṣafā și al-Marwah se numără printre semnele sacre ale lui Allah.”

al-Baqarah, 2:158 — fragment

Aceasta, până când ʿĀʾishah — Allah să fie mulțumit de ea — i-a arătat cauza revelării lor.

Cuvintele lui al-Wāḥidī despre îngăduința exegeților în știința transmiterii

3. Un alt lucru care m-a îndemnat să aleg această temă este faptul că în relatările despre cauzele revelării s-au strecurat elemente străine, așa cum s-a întâmplat și în celelalte discipline. Al-Wāḥidī — Allah să aibă milă de el — a spus în introducerea cărții sale *Asbāb al-Nuzūl*, după ce a amintit cuvintele lui ʿAbīdah al-Salmānī, care, întrebat despre un verset din Coran, a răspuns: *„Teme-te de Allah și vorbește drept! Au trecut dintre noi cei care știau în legătură cu ce a fost revelat Coranul”*:

„Astăzi însă, fiecare născocește câte ceva și inventează minciuni și neadevăruri, lăsându-se în voia neștiinței, fără să se gândească la amenințarea care îl privește pe cel ce nu cunoaște cauza revelării versetului. Acesta este lucrul care m-a îndemnat să dictez această carte ce reunește cauzele revelării, pentru ca ea să fie un reper pentru cei care studiază acest domeniu și pentru cei care vorbesc despre revelarea Coranului. Astfel, ei vor cunoaște adevărul, se vor putea lipsi de amăgire și de minciună și se vor strădui să-l memoreze după ascultare și studiu.”

Până la sfârșitul cuvintelor sale — Allah să aibă milă de el —, p. 5.

Cuvintele lui al-Suyūṭī despre prejudiciul înlăturării isnādurilor

Al-Suyūṭī a spus în *al-Itqān* (vol. 2, p. 190), după ce a amintit un grup de autori care redau exegeza cu isnāduri, precum Ibn Jarīr, Ibn Abī Ḥātim și alții:

„Apoi, mulți au scris lucrări de exegeză, au prescurtat isnādurile și au transmis opiniile una după alta. Pe această cale s-au strecurat elemente străine, iar ceea ce este autentic s-a amestecat cu ceea ce este afectat de defecte. Apoi, oricine găsea o opinie o consemna și oricine avea un gând îl adopta. Cel care venea după el îl transmitea mai departe, socotind că are un temei, fără să cerceteze cu grijă ceea ce s-a transmis de la predecesorii cei drepți și de la cei la care se face apel în exegeză. Am ajuns să văd pe cineva care menționa, în explicarea cuvintelor Celui Preaînalt:

﴿غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّالِّينَ﴾

„Nu a celor asupra cărora s-a revărsat mânia și nici a celor rătăciți."

al-Fātiḥah, 1:7 — fragment

aproximativ zece opinii.[2] Explicarea lor prin evrei și creștini este însă cea transmisă de la Profet ﷺ, de la toți cei din generația următoare Companionilor și de la cei care le-au urmat. Ibn Abī Ḥātim a ajuns să spună: *«Nu cunosc vreun dezacord în această privință între exegeți.»*"

Aici se încheie pasajul relevant din *al-Itqān*. Eu spun: acesta este lucrul care m-a îndemnat să menționez isnădurile ori de câte ori am găsit o cale să o fac, chiar dacă aceasta presupune o osteneală bine cunoscută celor care se ocupă cu această disciplină.

Istorisirea despre Thaʿlabah, ca exemplu care confirmă cuvintele celor doi

Iată un singur exemplu care confirmă cele spuse de acești doi imami: în cărțile de exegeză s-a manifestat îngăduință în transmiterea unor lucruri a căror autenticitate nu este stabilită. Este vorba despre istorisirea lui Thaʿlabah ibn Ḥāțib, în care se află cuvintele: *„Puținul pentru care aduci mulțumire este mai bun decât multul căruia nu-i poți face față."* Exegeții menționează această istorisire atunci când explică spusele lui Allah, Preaslăvitul și Preaînaltul:

---

2 Nota autorului: și mai uimitor decât aceasta este ceea ce a relatat al-Shawkānī în *Fatḥ al-Qadīr* (vol. 3, p. 254), în explicarea cuvintelor «وَيَسْأَلُونَكَ عَنِ الرُّوحِ» — „Și te întreabă despre suflet" [al-Isrāʾ, 17:85]: „Unii cercetători au relatat că opiniile celor care au avut păreri diferite despre suflet au ajuns la o mie opt sute. Privește această vorbărie goală și această osteneală lipsită de folos, după ce au știut că Allah Și-a rezervat cunoașterea lui, nu le-a descoperit-o profeților Săi și nu le-a îngăduit să întrebe despre el ori să-i cerceteze realitatea, cu atât mai puțin comunităților lor care îi urmează…" Până la sfârșitul cuvintelor sale — Allah să aibă milă de el. Consultă-le.

﴿وَمِنْهُمْ مَنْ عَاهَدَ اللَّهَ لَئِنْ آتَانَا مِنْ فَضْلِهِ لَنَصَّدَّقَنَّ وَلَنَكُونَنَّ مِنَ الصَّالِحِينَ﴾

„Printre ei sunt unii care au făcut legământ cu Allah: «Dacă ne va dărui din harul Său, vom da negreșit milostenie și vom fi, cu siguranță, dintre cei drepți.»"

al-Tawbah, 9:75

S-ar putea să nu existe vreo exegeză în care să nu fie menționată; puțini sunt cei care au atras atenția asupra lipsei ei de autenticitate.

Aprecierile specialiștilor în hadith privind lipsa de autenticitate a istorisirii

Cât despre marii cunoscători ai hadithului și criticii săi, iată ce au spus despre ea. Imamul Abū Muḥammad Ibn Ḥazm — Allah să aibă milă de el — a spus, după ce a menționat-o pe calea lui Miskīn ibn Bukayr: Maʿān ibn Rifāʿah al-Sulamī ne-a relatat, de la ʿAlī ibn Yazīd, de la al-Qāsim ibn ʿAbd al-Raḥmān, de la Abū Umāmah, care a spus:

„Thaʿlabah ibn Ḥāṭib a venit la ʿUmar cu milostenia sa. Acesta nu a primit-o și a spus: «Profetul ﷺ nu a primit-o, nici Abū Bakr; nici eu nu o primesc.»"

Abū Muḥammad a spus:

„Aceasta este, fără îndoială, falsă. Allah Preaînaltul a poruncit să fie primit zakātul din averile musulmanilor, iar [Profetul] — pacea fie asupra lui — a poruncit, în preajma morții sale, să nu rămână două religii în Peninsula Arabică. Prin urmare, Thaʿlabah nu putea fi decât fie musulman, caz în care Abū Bakr și ʿUmar erau obligați să-i primească zakātul, fără putință de abatere de la aceasta; fie necredincios, caz în care era obligatoriu să nu fie lăsat să rămână în Peninsula Arabică. Astfel, această relatare cade fără îndoială. Printre naratorii ei se află Maʿān ibn Rifāʿah, al-Qāsim ibn ʿAbd al-Raḥmān și ʿAlī ibn Yazīd, care este Abū ʿAbd al-Malik al-Alhānī.

Toți sunt slabi, iar Miskīn ibn Bukayr nu este puternic [în transmitere].”

Sfârșitul citatului din *al-Muḥallā*, vol. 11, p. 208.

Al-Suyūṭī a spus în *Lubāb al-Nuqūl*: *„Lanțul ei de transmitere este slab.”* Al-Ḥāfiẓ a spus în *Takhrīj al-Kashshāf*: *„În lanțul ei de transmitere se află ʿAlī ibn Yazīd al-Alhānī, care este foarte slab.”* Iar în *al-Fatḥ* (vol. 3, p. 8), după ce a menționat o parte a istorisirii, a spus: *„Însă este un hadith slab, care nu poate fi folosit ca dovadă.”*

Al-Haythamī a spus în *Majmaʿ al-Zawāʾid* (vol. 7, p. 32): *„L-a relatat al-Ṭabarānī, iar în lanțul său se află ʿAlī ibn Yazīd al-Alhānī, care este abandonat [ca narator] (matrūk).”* Al-Dhahabī a spus despre această relatare în *Tajrīd Asmāʾ al-Ṣaḥābah*: *„Este un hadith cu totul respins (munkar).”*

Al-Munāwī a spus în *Fayḍ al-Qadīr* (vol. 4, p. 527): *„Al-Bayhaqī a spus: «Asupra lanțului de transmitere al acestui hadith există rezerve, iar acesta este cunoscut printre exegeți.»”*

Tot el a spus: *„În al-Iṣābah s-a indicat lipsa de autenticitate a acestui hadith. El a fost redat în biografia acestui Thaʿlabah, după care s-a spus: «Este discutabil ca omul acestei istorisiri — dacă relatarea ar fi autentică, iar eu nu cred că este — să fie cel care a participat la Badr.»”* Aici se încheie cuvintele lui al-Munāwī.

Al-Ḥāfiẓ al-ʿIrāqī a spus în *Takhrīj al-Iḥyāʾ* (vol. 3, p. 338): *„Lanțul ei de transmitere este slab.”*

Am dat această istorisire ca exemplu[3] deoarece este cunoscută în cărțile de exegeză și pentru că mulți dintre frații noștri care se ocupă cu îndemnarea și îndrumarea — Allah să ne dăruiască izbândă mie și lor — o găsesc potrivită și o prezintă oamenilor, fără să observe că, pe lângă lipsa autenticității lanțului ei, nici sensul ei nu este corect. Ea contrazice un principiu al Legii islamice: dacă păcatele omului ar ajunge până la înaltul cerului, iar el s-ar căi, Allah i-ar primi căința.

3 Nota autorului: există și o altă cale de transmitere la Ibn Jarīr, însă de la Ibn ʿAbbās, potrivit căreia versetul a fost revelat în legătură cu Thaʿlabah ibn Abī Ḥāṭib, care este altul decât Thaʿlabah ibn Ḥāṭib. Totuși, lanțul ei trece succesiv prin naratorii din familia al-ʿAwfī, care sunt slabi; de aceea, ea este foarte slabă.

Studiul cauzelor revelării oferă o bună înțelegere a înțelepciunilor Legii islamice

4. Printre motivele care m-au îndemnat să aleg această temă se află dorința de a cunoaște înțelepciunile acestei mărețe legiuiri, lecțiile cuprinse în cauzele revelării și rezolvarea unor probleme care îi copleșiseră pe cei aflați în ele, până când a venit ușurarea de la Allah.

Așa este istorisirea celor trei care au fost lăsați în urmă, precum și istorisirea calomniei și a suferinței pricinuite prin aceasta Profetului călăuzirii și Mamei credincioșilor. Ea a plâns atât de mult, încât părinții ei au crezut că plânsul îi va sfâșia ficatul. Astfel, ușurarea vine după strâmtorare.

La fel este istorisirea lui Hilāl ibn Umayyah, când și-a acuzat soția de adulter, iar Mesagerul ﷺ i-a spus: *„Dovada, sau pedeapsa prescrisă pe spatele tău!”* El a răspuns: *„Pe Cel Care te-a trimis cu adevărul, eu spun adevărul, iar Allah va revela negreșit ceea ce-mi va scăpa spatele de pedeapsă!”* Mesagerul voia să poruncească biciuirea lui, însă Allah a revelat versetul despre *liʿān*, i-a adeverit jurământul și a adus remediul după agravarea suferinței. A eșuat și a pierdut cel care crede că se poate lipsi de această legiuire înțeleaptă.

Studiul cauzelor revelării îl ajută pe cel care cheamă la adevăr să cunoască etapele chemării

5. Un alt motiv este nădejdea de a trage folos din etapele legiferării. Avem o nevoie stringentă să ne considerăm reînnoitori și să reluăm chemarea de la început. În cauzele revelării se găsește mult bine prin lămurirea etapelor chemării și a îndrumărilor divine; de pildă, versetul despre luptă nu a fost revelat decât atunci când Allah știa că ei aveau puterea de a lupta. Tot astfel stau lucrurile cu celelalte deosebiri dintre revelația meccană și cea medineză, după cum este cunoscut.

Atenționare

Am încercat, pe cât mi-a fost cu putință, să reunesc diferitele căi de transmitere ale hadithului, datorită foloaselor acestei metode: cunoașterea continuității lanțului său ori a transmiterii sale ca *mursal*, a autenticității sale și a defectelor care îl afectează.[4] Un hadith poate avea, într-o carte, un lanț aparent autentic, în vreme ce în altă carte apare afectat de un defect. Ibn al-Ṣalāḥ a spus în *ʿUlūm al-Ḥadīth*, p. 82:

„S-a relatat de la ʿAlī ibn al-Madīnī că a spus: «Dacă nu sunt reunite căile de transmitere ale unui subiect, eroarea lui nu devine limpede.»"

Iată un exemplu. Al-Ḥākim — Allah să aibă milă de el — a spus (vol. 3, p. 324): Abū al-ʿAbbās Muḥammad ibn Yaʿqūb ne-a relatat; Aḥmad ibn ʿAbd al-Jabbār ne-a relatat; Yūnus ibn Bukayr ne-a relatat, de la Ibn Isḥāq; Yaḥyā ibn ʿAbbād ibn ʿAbd Allāh ibn al-Zubayr ne-a relatat, de la tatăl său, de la ʿĀʾishah, care a spus: „Când oamenii din Mecca au venit să-și răscumpere prizonierii, Zaynab, fiica Mesagerului lui Allah ﷺ, a trimis răscumpărarea lui Abū al-ʿĀṣ. Printre lucrurile trimise se afla un colier pe care Khadījah i-l dăruise când o trimisese ca mireasă la Abū al-ʿĀṣ. Când Mesagerul lui Allah ﷺ l-a văzut, a fost adânc înduioșat și a spus:

«Dacă socotiți potrivit să-i eliberați prizonierul și să-i înapoiați ceea ce-i aparține, faceți-o.»

4 Nota autorului: mai are și alte foloase. Printre acestea: naratorul care practică *tadlīs* poate preciza în unele căi de transmitere că a auzit direct relatarea; poate fi lămurită identitatea unui narator nenumit; iar un narator slab poate fi susținut de o cale paralelă de transmitere (*mutābaʿah*).

Ei au spus: *«Da, o, Mesager al lui Allah!»* și i-au înapoiat ceea ce-i aparținea. El a relatat: al-ʿAbbās a spus: *«O, Mesager al lui Allah, eu eram musulman!»* Mesagerul lui Allah ﷺ a răspuns:

«Allah cunoaște mai bine Islamul tău. Dacă este așa cum spui, Allah te va răsplăti. Răscumpără-te pe tine, pe cei doi fii ai fraților tăi — Nawfal ibn al-Ḥārith ibn ʿAbd al-Muṭṭalib și ʿAqīl ibn Abī Ṭālib ibn ʿAbd al-Muṭṭalib — și pe aliatul tău, ʿUtbah ibn ʿAmr ibn Ǯaḥdam, din Banū al-Ḥārith ibn Fihr.»

El a spus: *«Nu am cu ce, o, Mesager al lui Allah!»* [Profetul] a spus:

«Dar unde sunt banii pe care i-ai îngropat împreună cu Umm al-Faḍl, spunându-i: Dacă voi păți ceva, acești bani sunt pentru fiii mei al-Faḍl, ʿAbd Allāh și Qutham?»

El a răspuns: *«Pe Allah, o, Mesager al lui Allah, mărturisesc că tu ești Mesagerul lui Allah! Nimeni nu știa acest lucru în afară de mine și de Umm al-Faḍl. Socotește-mi, așadar, o, Mesager al lui Allah, cele douăzeci de uqiyyah din banii pe care îi aveam asupra mea și pe care i-ați luat de la mine.»* Mesagerul lui Allah ﷺ a spus: *«O voi face.»* Astfel, al-ʿAbbās s-a răscumpărat pe sine, pe cei doi fii ai fraților săi și pe aliatul său. Iar Allah, Cel Atotputernic și Măreț, a revelat:

﴿يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ قُلْ لِمَنْ فِي أَيْدِيكُمْ مِنَ الْأَسْرَى إِنْ يَعْلَمِ اللَّهُ فِي قُلُوبِكُمْ خَيْرًا يُؤْتِكُمْ خَيْرًا مِمَّا أُخِذَ مِنْكُمْ وَيَغْفِرْ لَكُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ﴾

„O, Profetule! Spune-le prizonierilor aflați în mâinile voastre: «Dacă Allah cunoaște vreun bine în inimile voastre, vă va dărui ceva mai bun decât ceea ce vi s-a luat și vă va ierta. Allah este Iertător, Îndurător.»”

al-Anfāl, 8:70

Astfel, în Islam, în locul celor douăzeci de *uqiyyah*, El mi-a dăruit douăzeci de sclavi, fiecare având bani pe care îi pune la lucru, pe lângă ceea ce nădăjduiesc din iertarea lui Allah, Cel Atotputernic și Măreț."

„Acesta este un hadith autentic, potrivit condiției lui Muslim, iar cei doi nu l-au inclus." Al-Dhahabī nu a comentat asupra lui. Aici se încheie citatul.

Al-Haythamī a spus în *Majmaʿ al-Zawāʾid* (vol. 7, p. 28): *„L-a relatat al-Ṭabarānī în al-Kabīr și al-Awsaṭ. Naratorii lui al-Awsaṭ sunt naratorii [culegerii] al-Ṣaḥīḥ, cu excepția lui Ibn Isḥāq, care a precizat că a auzit direct."*

După consultarea culegerii Sunan a lui al-Bayhaqī (vol. 6, p. 322), s-a văzut însă că istorisirea despre al-ʿAbbās fusese inserată în această relatare sub același lanț de transmitere. Al-Bayhaqī — Allah să aibă milă de el — a spus: *„Așa apare în ceea ce ne-a relatat shaykhul nostru Abū ʿAbd Allāh în cartea al-Mustadrak."* Apoi, al-Ḥāfiẓ al-Bayhaqī a redat-o corect, arătând că istorisirea despre al-ʿAbbās are un alt lanț de transmitere și că este *mursal*.
Al-Ḥāfiẓ a spus în *al-Fatḥ* (vol. 9, p. 382), după ce a amintit această istorisire:

„În calea de transmitere a lui ʿAṭāʾ se află Muḥammad ibn Isḥāq. La el, această istorisire nu este musnad, ci muʿḍal. Felul în care a procedat Isḥāq — adică Ibn Rāhawayh —, urmat de al-Ṭabarānī și Ibn Mardawayh, presupune însă că ea are lanț continuu. Cunoașterea este la Allah."

Iar în *al-Maṭālib al-ʿĀliyah* (vol. 3, p. 337) a spus:

„Cred că aceasta a fost inserată în relatare din cuvintele lui Ibn Isḥāq. În acest caz, hadithul despre al-ʿAbbās este muʿḍal; după aspectul aparent al relatării de la început, el este însă musnad, iar Isḥāq a procedat pe această bază."

Exemplele de acest fel sunt numeroase.

Precizare

Nu am precupețit niciun efort pentru a indica imamii hadithului și cărțile lor ca surse ale relatărilor. Uneori, timpul mă strâmtorează și mă limitez la trimiterea către unii dintre ei;

alteori, mă mulțumesc cu atribuirea pe care au făcut-o alți autori, deși aceasta se întâmplă rar. Câteodată îmi este greu să găsesc lanțul unui hadith, atunci când se află în cărți pierdute sau rare. Dacă l-a declarat autentic un imam în a cărui evaluare am încredere, îl consemnez fără lanț; în caz contrar, mă abțin de la el până când Allah îmi înlesnește găsirea lanțului său.

Îl rog pe Allah, Preaslăvitul, să facă această lucrare a mea sinceră, numai pentru Fața Sa cea Nobilă, și să aducă prin această carte folos Islamului și musulmanilor. Āmīn.

قواعد أصولية

3 Principii fundamentale privind cauzele revelării

Există principii fundamentale privind cauzele revelării. Vom arăta câteva dintre ele, potrivit îndrumării shaykhului nostru Maḥmūd ibn ʿAbd al-Wahhāb Fāʾid — Allah să-l ocrotească —, limitându-ne, din dorința de a fi concișI, la cele cunoscute și indispensabile.

1. Definiția cauzei revelării

Cauza revelării se limitează la două situații:

Prima: se petrece un eveniment, iar Nobilul Coran este revelat în legătură cu acesta. Așa este cazul cauzei revelării cuvintelor:

﴿تَبَّتْ يَدَا أَبِي لَهَبٍ﴾

„Să piară mâinile lui Abū Lahab!"
al-Masad, 111:1 — fragment
După cum va urma, dacă Allah voiește.

A doua: Mesagerul ﷺ este întrebat despre ceva, iar Coranul este revelat pentru a lămuri hotărârea privitoare la acel lucru, așa cum s-a întâmplat la revelarea versetului despre *liʿān*, după cum va urma, dacă Allah voiește.

2. Calea prin care este cunoscută

Pentru a cunoaște cauza revelării, învățații se sprijină pe autenticitatea relatării de la Mesagerul lui Allah ﷺ ori de la un Companion. Relatarea unui Companion despre un asemenea lucru are valoarea unei relatări atribuite Profetului (*ḥukm al-rafʿ*). Ibn al-Ṣalāḥ — Allah să aibă milă de el — a spus în cartea sa *ʿUlūm al-Ḥadīth*:

„Al treilea: afirmația că explicarea unui Companion este un hadith *musnad* se referă numai la o explicație legată de cauza

revelării unui verset, despre care informează Companionul, ori la ceva asemănător. De pildă, cuvintele lui Jābir — Allah să fie mulțumit de el —: *«Evreii spuneau că, dacă un bărbat se apropie de soția sa din spate, dar în partea din față [vaginal], copilul se va naște cu strabism.»*[5] Atunci Allah, Cel Atotputernic și Măreț, a revelat:

﴿نِسَاؤُكُمْ حَرْثٌ لَكُمْ﴾

„Soțiile voastre sunt un ogor pentru voi."
al-Baqarah, 2:223 — fragment

Cât despre celelalte explicații ale Companionilor, care nu cuprind atribuirea vreunui lucru Mesagerului lui Allah ﷺ, ele sunt socotite printre relatările care se opresc la Companioni (*mawqūf*). Allah știe mai bine."

Sfârșitul citatului, p. 46.

Cât despre afirmația unui om din generația următoare Companionilor (*tābi'ī*): *„A fost revelat în legătură cu cutare lucru"*, aceasta este *mursal*. Dacă are mai multe căi de transmitere, este acceptată; în caz contrar, nu, potrivit opiniei preponderente la specialiștii în hadith.

3. Se ia în considerare generalitatea formulării, nu particularitatea cauzei

Dovada este că omul dintre Anșār care sărutase o femeie care nu îi era îngăduită și în legătură cu care a fost revelat pasajul:

﴿إِنَّ الْحَسَنَاتِ يُذْهِبْنَ السَّيِّئَاتِ﴾

„Cu adevărat, faptele bune le îndepărtează pe cele rele."
Hūd, 11:114 — fragment

i-a spus Profetului ﷺ: *„Acest lucru este numai pentru mine, o, Mesager al lui Allah?"* Sensul întrebării sale era: *„Hotărârea acestui*

5 Nota autorului: indicarea surselor acestui hadith (*takhrīj*) va urma, dacă Allah voiește.

verset mă privește doar pe mine, fiindcă eu sunt cauza revelării sale?" Profetul ﷺ i-a răspuns arătând că se ia în considerare generalitatea formulării: *„Nu, ci pentru întreaga mea comunitate."*

Cât despre situația concretă care a prilejuit revelarea, majoritatea specialiștilor în fundamentele dreptului islamic consideră că ea este inclusă cu certitudine în sensul general. Prin urmare, nu este îngăduit să fie exclusă printr-o dovadă de particularizare; aceasta este concluzia întemeiată. De la Mālik s-a relatat că includerea ei este probabilă, asemenea celorlalte cazuri cuprinse de formularea generală.

Redat prescurtat din *Mudhakkirat Uṣūl al-Fiqh*, de Shaykh Muḥammad al-Amīn al-Shinqīṭī — Allah să aibă milă de el —, pp. 209–210.

4. Mai multe cauze pentru o singură revelație

Se poate ca aceste cauze să fie mai multe, iar ceea ce este revelat să fie un singur pasaj, așa cum se întâmplă cu versetul despre *li'ān* și cu alte versete, după cum vei găsi la locurile lor, dacă Allah voiește. Tot astfel, se poate ca versetele revelate să fie mai multe, iar cauza să fie una singură.

Un exemplu este hadithul lui al-Musayyab — Allah să fie mulțumit de el — despre moartea lui Abū Ṭālib și cuvintele Profetului ﷺ: *„Voi cere negreșit iertare pentru tine atât timp cât nu-mi va fi interzis."* Atunci Allah a revelat:

﴿مَا كَانَ لِلنَّبِيِّ وَالَّذِينَ آمَنُوا أَنْ يَسْتَغْفِرُوا لِلْمُشْرِكِينَ﴾

„Nu se cuvine ca Profetul și cei care au crezut să ceară iertare pentru politeiști..."

al-Tawbah, 9:113 — fragment

Și în legătură cu Abū Ṭālib a fost revelat:

﴿إِنَّكَ لَا تَهْدِي مَنْ أَحْبَبْتَ وَلَكِنَّ اللَّهَ يَهْدِي مَنْ يَشَاءُ﴾

„Tu nu-l călăuzești pe cel pe care îl iubești, ci Allah îl călăuzește pe cine voiește…"

al-Qaṣaṣ, 28:56 — fragment

Exemplele de acest fel sunt numeroase și le vei întâlni în cele ce urmează, dacă Allah voiește.

5. Formulările prin care este indicată cauza revelării

Formularea care indică cauza revelării poate fi fie explicită în privința cauzalității, fie susceptibilă de mai multe înțelesuri.

Ea este explicită atunci când naratorul spune: *„Cauza revelării acestui verset este cutare lucru"* sau când, după menționarea întâmplării ori a întrebării, folosește particula *fā'*, care arată succesiunea, înaintea verbului referitor la revelare. De pildă: *„S-a întâmplat cutare lucru"* sau *„Mesagerul lui Allah ﷺ a fost întrebat despre cutare lucru, iar atunci a fost revelat versetul".*

Acestea sunt două formulări explicite în privința cauzalității. Vor urma exemple pentru ele, dacă Allah voiește.

În schimb, exprimarea poate indica fie cauza revelării, fie o situație cuprinsă de hotărârile versetului, atunci când naratorul spune: *„Acest verset a fost revelat în legătură cu cutare lucru."* Uneori se înțelege că acel lucru este cauza revelării; alteori, că el este inclus în sensul versetului.

Tot astfel, dacă spune: *„Socotesc că acest verset a fost revelat în legătură cu cutare lucru"* sau *„Nu cred că acest verset a fost revelat decât în legătură cu cutare lucru"*, naratorul nu afirmă cu certitudine cauza. Aceste două formulări pot indica atât cauzalitatea, cât și altceva. Vor urma exemple pentru ele, dacă Allah voiește.

Redat prescurtat din *Mabāḥith fī ʿUlūm al-Qur'ān*, de Mannāʿ al-Qaṭṭān.

O observație utilă

O parte a Coranului a fost revelată dintr-o anumită cauză, iar o altă parte a fost revelată fără o asemenea cauză particulară, cu privire la învățăturile de credință, îndatoririle Islamului și celelalte prescripții. Am menționat acest lucru deoarece, într-o

împrejurare, cineva mi-a cerut să-i arăt o altă cauză pentru revelarea cuvintelor Celui Preaînalt:

﴿وَمِنْهُمْ مَنْ عَاهَدَ اللَّهَ﴾

„Printre ei sunt unii care au făcut legământ cu Allah…”
al-Tawbah, 9:75 — fragment

Aceasta, după ce îi spusesem că istorisirea transmisă despre Thaʿlabah este slabă. La fel s-a întâmplat cu spusele Celui Preaînalt:

﴿يُوفُونَ بِالنَّذْرِ وَيَخَافُونَ يَوْمًا كَانَ شَرُّهُ مُسْتَطِيرًا﴾

„Ei își împlinesc făgăduințele și se tem de o zi al cărei rău se va întinde pretutindeni.”
al-Insān, 76:7

Același lucru s-a întâmplat în privința acestui verset și a celor care urmează, atunci când le-am spus unora că relatarea potrivit căreia acestea au fost revelate în legătură cu ʿAlī și Fāṭimah nu este autentică. Ibn al-Jawzī a menționat-o în *al-Mawḍūʿāt*,[6] iar al-Suyūṭī a fost de acord cu el. Am dorit să atrag atenția asupra acestui lucru, ca nu cumva cel nefamiliarizat cu domeniul cauzelor revelării să creadă că fiecare verset are o asemenea cauză.

Aceasta este ceea ce mi-a fost înlesnit. Pentru mai multe amănunte, consultă *al-Itqān*, de al-Ḥāfiẓ al-Suyūṭī — Allah să aibă milă de el. Îl rog pe Allah să-l răsplătească pe shaykhul nostru, coordonatorul cercetării, pentru buna îndrumare și pentru că mi-a atras atenția asupra greșelilor pe care le-am făcut. El — Allah să-l ocrotească — s-a ostenit și a făcut observații amănunțite. Allah

6 Nota autorului: am inclus acest hadith și altele asemenea lui, dintre hadithurile slabe și fabricate despre meritele familiei Profetului, în cartea noastră *Riyāḍ al-Ǧannah*. Allah a făcut ca familia Profetului să nu aibă nevoie de aceste neadevăruri.

să-l răsplătească cu bine și să-i binecuvânteze munca, copiii și averea. Āmīn.

• • •

سورة البقرة

4 Sūrat al-Baqarah

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

În Numele lui Allah, Cel Milostiv, Îndurător.

Versetul 79
Cuvintele Celui Preaînalt:

﴿فَوَيْلٌ لِّلَّذِينَ يَكْتُبُونَ الْكِتَابَ بِأَيْدِيهِمْ ثُمَّ يَقُولُونَ هَٰذَا مِنْ عِندِ اللَّهِ لِيَشْتَرُوا بِهِ ثَمَنًا قَلِيلًا فَوَيْلٌ لَّهُم مِّمَّا كَتَبَتْ أَيْدِيهِمْ وَوَيْلٌ لَّهُم مِّمَّا يَكْسِبُونَ﴾

„Vai de cei care scriu Cartea cu mâinile lor, apoi spun: «Aceasta este de la Allah», pentru a dobândi prin ea un preț neînsemnat! Vai de ei pentru ceea ce au scris mâinile lor și vai de ei pentru ceea ce câștigă!”
al-Baqarah, 2:79

Imamul al-Bukhārī — Allah să aibă milă de el — a spus în cartea sa *Khalq Afʿāl al-ʿIbād*, p. 54: Yaḥyā ne-a relatat; Wakīʿ ne-a relatat, de la Sufyān, de la ʿAbd al-Raḥmān ibn ʿAlqamah, de la Ibn ʿAbbās — Allah să fie mulțumit de el —, despre cuvintele:

﴿فَوَيْلٌ لِّلَّذِينَ يَكْتُبُونَ الْكِتَابَ بِأَيْدِيهِمْ﴾

„Vai de cei care scriu Cartea cu mâinile lor...”
al-Baqarah, 2:79 — fragment

El a spus: A fost revelat în legătură cu oamenii Cărții.

Naratorii hadithului sunt dintre naratorii colecțiilor *Ṣaḥīḥ*, cu excepția lui ʿAbd al-Raḥmān ibn ʿAlqamah. Pe acesta l-au declarat demn de încredere al-Nasāʾī, Ibn Ḥibbān și al-ʿIjlī. Ibn Shāhīn a spus: *„Ibn Mahdī a spus: «Era dintre cei foarte exacți și demni de încredere.»"* Sfârșitul citatului din *Tahdhīb al-Tahdhīb.*

Versetul 89

Cuvintele Celui Preaînalt:

﴿وَلَمَّا جَاءَهُمْ كِتَابٌ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ مُصَدِّقٌ لِمَا مَعَهُمْ وَكَانُوا مِنْ قَبْلُ يَسْتَفْتِحُونَ عَلَى الَّذِينَ كَفَرُوا﴾

„Iar când le-a venit de la Allah o Carte care întărește ceea ce aveau — deși mai înainte cereau biruința asupra celor care nu credeau..."

al-Baqarah, 2:89 — fragment

Ibn Isḥāq a spus: ʿĀṣim ibn ʿUmar ibn Qatādah mi-a relatat, de la niște bărbați din neamul său, care au spus:

Printre lucrurile care ne-au îndemnat către Islam, alături de mila lui Allah Preaînaltul și călăuzirea Sa pentru noi, se aflau cele pe care le auzeam de la niște bărbați evrei. Noi eram politeiști, închinători la idoli, iar ei erau oameni ai Cărții și aveau o cunoaștere pe care noi nu o aveam. Între noi și ei se iscau mereu neînțelegeri. Când le făceam vreun lucru neplăcut, ne spuneau: *«S-a apropiat vremea unui profet care va fi trimis acum. Împreună cu el vă vom ucide așa cum au fost nimiciți ʿĀd și Iram.»*

Auzeam adesea acest lucru de la ei. Când Allah l-a trimis pe Mesagerul Său ﷺ, i-am răspuns atunci când ne-a chemat la Allah Preaînaltul și am recunoscut ceea ce ne vestiseră ca amenințare. Ne-am grăbit să-l urmăm înaintea lor: noi am crezut în el, iar ei l-au tăgăduit. Astfel, în legătură cu noi și cu ei au fost revelate aceste cuvinte din al-Baqarah:

﴿وَلَمَّا جَاءَهُمْ كِتَابٌ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ مُصَدِّقٌ لِمَا مَعَهُمْ وَكَانُوا مِنْ قَبْلُ يَسْتَفْتِحُونَ عَلَى الَّذِينَ كَفَرُوا فَلَمَّا جَاءَهُمْ مَا عَرَفُوا كَفَرُوا بِهِ فَلَعْنَةُ اللَّهِ عَلَى الْكَافِرِينَ﴾

„Iar când le-a venit de la Allah o Carte care întărește ceea ce aveau — deși mai înainte cereau biruința asupra celor care nu credeau —, când le-a venit ceea ce recunoșteau, au tăgăduit-o. Blestemul lui Allah să fie asupra necredincioșilor!”

al-Baqarah, 2:89

Sfârșitul citatului din *Sīrat Ibn Hishām*, vol. 1, p. 213. Acesta este un hadith *ḥasan*, deoarece, atunci când Ibn Isḥāq precizează că a auzit relatarea, hadithul său este *ḥasan*, după cum a arătat al-Ḥāfiẓ al-Dhahabī în *al-Mīzān*.

Versetul 97

Cuvintele Celui Preaînalt:

﴿مَنْ كَانَ عَدُوًّا لِجِبْرِيلَ فَإِنَّهُ نَزَّلَهُ عَلَى قَلْبِكَ بِإِذْنِ اللَّهِ مُصَدِّقًا لِمَا بَيْنَ يَدَيْهِ وَهُدًى وَبُشْرَى لِلْمُؤْمِنِينَ﴾

„Cine este dușmanul lui Ǧibrīl [să știe] că el l-a coborât asupra inimii tale, cu îngăduința lui Allah, întărind ceea ce a fost înaintea lui și fiind călăuzire și veste bună pentru credincioși.”

al-Baqarah, 2:97 — fragment

Imamul Aḥmad a spus, vol. 1, p. 274: Abū Aḥmad[7] ne-a relatat; ʿAbd Allāh ibn al-Walīd al-ʿIjlī ne-a relatat — avea o ținută impunătoare; l-am văzut la Ḥasan —, de la Bukayr ibn Shihāb, de la Saʿīd ibn Jubayr, de la Ibn ʿAbbās, care a spus:

7 Nota autorului: Abū Aḥmad este Muḥammad ibn ʿAbd Allāh al-Zubayrī.

Nişte evrei au venit la Mesagerul lui Allah ﷺ şi au spus: *«O, Abū al-Qāsim, te vom întreba despre cinci lucruri. Dacă ne vei înştiinţa despre ele, vom şti că eşti profet şi te vom urma.»* El a luat de la ei legământul pe care Isrā'īl îl luase de la fiii săi, când au spus: *«Allah este Chezaş pentru ceea ce spunem.»* Apoi a spus: *«Întrebaţi!»*

Ei au spus: *«Spune-ne care este semnul profetului.»* El a răspuns: *«Ochii săi dorm, dar inima sa nu doarme.»* Au spus: *«Spune-ne cum ajunge femeia să nască o fată şi cum ajunge să nască un băiat.»* El a răspuns: *«Cele două lichide se întâlnesc. Dacă lichidul bărbatului predomină asupra lichidului femeii, ea naşte un băiat; iar dacă lichidul femeii predomină asupra lichidului bărbatului, ea naşte o fată.»*

Au spus: *«Spune-ne ce şi-a interzis Isrā'īl.»* El a răspuns: *«Suferea de sciatică şi nu găsise nimic care să-i priască în afară de laptele cutăror [animale].»* ʿAbd Allāh a spus: tatăl meu a spus: unii au precizat că era vorba despre cămile. Astfel, el şi-a interzis carnea lor. Ei au spus: *«Ai spus adevărul.»*

Au spus: *«Spune-ne ce este acest tunet.»* El a răspuns: *«Un înger dintre îngerii lui Allah, Atotputernicul şi Măreţul, însărcinat cu norii, având în mână — sau: în mâna sa — un bici de foc cu care mână norii, îndreptându-i acolo unde Allah a poruncit.»* Au spus: *«Dar care este acest sunet care se aude?»* El a răspuns: *«Glasul lui.»*

Au spus: *«Ai spus adevărul. A mai rămas un singur lucru: dacă ne vei înştiinţa despre el, îţi vom depune jurământul de credinţă. Nu există profet fără un înger care să-i aducă vestea; spune-ne, aşadar, cine este însoţitorul tău.»* El a răspuns: *«Ǧibrīl — pacea fie asupra lui.»* Ei au spus: *«Ǧibrīl, acela care coboară cu războiul, lupta şi pedeapsa, este duşmanul nostru. Dacă ai fi spus Mīkā'īl, cel care coboară cu mila, vegetaţia şi ploaia, atunci [te-am fi urmat].»* Atunci Allah, Atotputernicul şi Măreţul, a revelat:

﴿مَنْ كَانَ عَدُوًّا لِجِبْرِيلَ﴾

„Cine este duşmanul lui Ǧibrīl…"

al-Baqarah, 2:97 — până la sfârșitul versetului

Al-Haythamī a spus în *Majmaʿ al-Zawā'id*, vol. 8, p. 242: *„L-au relatat Aḥmad și al-Ṭabarānī, iar naratorii celor două lanțuri sunt demni de încredere."* L-a consemnat și Abū Nuʿaym în *al-Ḥilyah*, vol. 4, p. 305.

În isnādul hadithului se află Bukayr ibn Shihāb. Al-Ḥāfiẓ a spus în *al-Taqrīb*: *„Acceptat"* (*maqbūl*), adică atunci când este susținut de o relatare paralelă; altfel, este slab, după cum a precizat în introducere. Totuși, hadithul are și alte căi până la Ibn ʿAbbās, după cum se vede în *Tafsīr*-ul lui Ibn Jarīr. Printre acestea se află cea consemnată de imamul Aḥmad.

Imamul Aḥmad — Allah să aibă milă de el — a spus, vol. 1, p. 278: Hāshim ibn al-Qāsim ne-a relatat; ʿAbd al-Ḥamīd ne-a relatat; Shahr ne-a relatat; Ibn ʿAbbās a spus:
Într-o zi, un grup de evrei a venit la Profetul lui Allah ﷺ și a spus:

«O, Abū al-Qāsim, înștiințează-ne despre câteva lucruri pe care te vom întreba și pe care nu le cunoaște decât un profet.»

El a răspuns: *«Întrebați-mă despre ce doriți, dar dați-mi legământul lui Allah și pe cel pe care Yaʿqūb — pacea fie asupra lui — l-a luat de la fiii săi: dacă vă voi spune ceva și îl veți recunoaște, mă veți urma în Islam?»* Ei au spus: *«Îți dăm acest legământ.»* El a spus: *«Atunci întrebați-mă despre ce doriți.»*

Au spus: *«Înștiințează-ne despre patru lucruri pe care te vom întreba: ce hrană și-a interzis Isrā'īl înainte să fie revelată Tora? Cum sunt lichidul femeii și lichidul bărbatului? Cum se formează băiatul din el? Cum este acest profet neștiutor de carte în timpul somnului și cine este ocrotitorul său dintre îngeri?»* El a spus: *«Aveți asupra voastră legământul și învoiala lui Allah că, dacă vă voi înștiința, mă veți urma?»* Ei i-au dat legământul și învoiala pe care le-a cerut.

El a spus: *«Vă cer să spuneți adevărul, pe Cel care i-a revelat Tora lui Mūsā ﷺ: știți că Isrā'īl, Yaʿqūb — pacea fie asupra lui —, s-a îmbolnăvit grav și că boala sa s-a prelungit, astfel încât I-a făcut lui Allah un jurământ că, dacă Allah Preaînaltul îl va vindeca, își va*

interzice băutura și hrana cele mai dragi lui? Hrana sa preferată era carnea de cămilă, iar băutura sa preferată era laptele de cămilă.» Ei au răspuns: *«Pe Allah, da!»* El a spus: *«O, Allah, fii martor împotriva lor!»*

«Vă cer să spuneți adevărul, pe Allah, în afara Căruia nu există nicio divinitate demnă de adorare, Cel care i-a revelat Tora lui Mūsā: știți că lichidul bărbatului este alb și gros, iar lichidul femeii este galben și subțire și că, de partea celui care predomină, vor fi copilul și asemănarea, cu îngăduința lui Allah? Dacă lichidul bărbatului predomină asupra lichidului femeii, va fi băiat, cu îngăduința lui Allah; iar dacă lichidul femeii predomină asupra lichidului bărbatului, va fi fată, cu îngăduința lui Allah.» Ei au răspuns: *«Pe Allah, da!»* El a spus: *«O, Allah, fii martor împotriva lor!»*

«Vă cer să spuneți adevărul, pe Cel care i-a revelat Tora lui Mūsā: știți că ochii acestui profet neștiutor de carte dorm, dar inima sa nu doarme?» Ei au răspuns: *«Pe Allah, da!»* El a spus: *«O, Allah, fii martor!»*

Ei au spus: *«Acum spune-ne cine este ocrotitorul tău dintre îngeri; atunci fie ne vom alătura ție, fie ne vom despărți de tine.»* El a spus: *«Ocrotitorul meu este Ǧibrīl — pacea fie asupra lui. Allah nu a trimis niciodată vreun profet fără ca el să-i fie ocrotitor.»* Ei au spus: *«Atunci ne despărțim de tine. Dacă ocrotitorul tău ar fi fost alt înger, te-am fi urmat și te-am fi crezut.»* El a spus: *«Ce vă împiedică să-l credeți?»* Ei au răspuns: *«El este dușmanul nostru.»* Atunci Allah, Atotputernicul și Mărețul, a spus:

﴿قُلْ مَنْ كَانَ عَدُوًّا لِجِبْرِيلَ فَإِنَّهُ نَزَّلَهُ عَلَى قَلْبِكَ بِإِذْنِ اللَّهِ﴾

„Spune: «Cine este dușmanul lui Ǧibrīl [să știe] că el l-a coborât asupra inimii tale, cu îngăduința lui Allah...»”

al-Baqarah, 2:97 — fragment

Până la cuvintele Sale, Atotputernicul și Mărețul:

﴿كِتَابَ اللَّهِ وَرَاءَ ظُهُورِهِمْ كَأَنَّهُمْ لَا يَعْلَمُونَ﴾

„...Cartea lui Allah în spatele lor, ca și cum nu ar ști."
al-Baqarah, 2:101 — fragment
Atunci au atras asupra lor mânie peste mânie.

În isnādul hadithului se află Shahr ibn Ḥawshab. Există dezacord în privința lui, iar opinia preponderentă este că el este slab din cauza memoriei sale slabe; totuși, poate fi folosit în *shawāhid* și *mutābaʿāt*.

Hadithul a fost consemnat de al-Ṭayālisī, vol. 2, p. 11, de Ibn Jarīr, vol. 1, p. 431, și de Ibn Saʿd, vol. 1, partea 1, p. 116, pe calea lui Shahr ibn Ḥawshab, de la Ibn ʿAbbās, într-o formă asemănătoare. Ibn Jarīr a menționat consensul că versetul a fost revelat ca răspuns evreilor dintre fiii lui Isrāʾīl, care pretindeau că Jibrīl le era dușman, iar Mīkāʾīl le era ocrotitor. Sfârșitul citatului.

Astfel, consensul sprijină aceste două căi, în pofida slăbiciunii lor. În prima, relatarea lui Bukayr ibn Shihāb a fost contrazisă, după cum apare în *al-Tārīkh al-Kabīr* al lui al-Bukhārī, vol. 2, pp. 114–115: Sufyān l-a relatat de la Ḥabīb, de la Saʿīd, de la Ibn ʿAbbās, ca afirmație a acestuia. În cea de-a doua, [slăbiciunea provine din] criticile aduse lui Shahr ibn Ḥawshab.

Versetul 109
Cuvintele Celui Preaînalt:

﴿فَاعْفُوا وَاصْفَحُوا حَتَّى يَأْتِيَ اللَّهُ بِأَمْرِهِ إِنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ﴾

„Iertați și treceți cu vederea, până când Allah va aduce porunca Sa. Cu adevărat, Allah este Atotputernic."
al-Baqarah, 2:109 — fragment
Abū al-Shaykh a spus în *Kitāb al-Akhlāq*: Ibn Abī ʿĀṣim ne-a

înștiințat; ʿAmr ibn ʿUthmān ne-a relatat, de la Bishr ibn Saʿīd[8], de la tatăl său, de la al-Zuhrī, de la ʿUrwah, de la Usāmah ibn Zayd, care l-a înștiințat că:

Mesagerul lui Allah ﷺ a încălecat pe un măgar și i-a spus lui Saʿd: *«Nu ai auzit ce a spus Abū al-Ḥubāb?»* — referindu-se la ʿAbd Allāh ibn Ubayy. *«A spus cutare și cutare.»* Saʿd ibn ʿUbādah a spus: *«Iartă-l și treci cu vederea.»* Mesagerul lui Allah ﷺ l-a iertat. Mesagerul lui Allah ﷺ și companionii săi îi iertau pe oamenii Cărții și pe politeiști. Atunci Allah, Atotputernicul și Mărețul, a revelat:

﴿فَاعْفُوا وَاصْفَحُوا حَتَّى يَأْتِيَ اللَّهُ بِأَمْرِهِ إِنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ﴾

„Iertați și treceți cu vederea, până când Allah va aduce porunca Sa. Cu adevărat, Allah este Atotputernic."

al-Baqarah, 2:109 — fragment

Naratorii hadithului sunt demni de încredere. Ibn Abī ʿĀṣim este un mare *ḥāfiẓ*, a cărui biografie se află în *Tadhkirat al-Ḥuffāẓ*, vol. 2, p. 640; ceilalți se găsesc în *Tahdhīb al-Tahdhīb*. Hadithul se află în *Ṣaḥīḥ*, pe calea lui Shuʿayb ibn Abī Ḥamzah, cu acest isnād, dar acolo nu este menționată cauza revelării. La fel apare în *Tafsīr*-ul lui Ibn Abī Ḥātim, după cum se arată în *Tafsīr*-ul lui Ibn Kathīr, vol. 1, p. 135.

Versetul 115

Cuvintele Celui Preaînalt:

﴿وَلِلَّهِ الْمَشْرِقُ وَالْمَغْرِبُ فَأَيْنَمَا تُوَلُّوا فَثَمَّ وَجْهُ اللَّهِ﴾

8 Nota autorului: așa apare în original. Corect este Bishr ibn Shuʿayb; [tatăl său] este Ibn Abī Ḥamzah, cel care relatează hadithul de la al-Zuhrī, după cum apare la al-Bukhārī, vol. 9, p. 299, și în ʿUmdat al-Qārī, vol. 18, p. 155.

„Ale lui Allah sunt răsăritul și apusul. Oriunde vă întoarceți, acolo este Fața lui Allah."

al-Baqarah, 2:115 — fragment

Imamul Muslim a spus în *Ṣaḥīḥ*-ul său, vol. 5, p. 209: ʿUbayd Allāh ibn ʿUmar al-Qawārīrī ne-a relatat; Yaḥyā ibn Saʿīd ne-a relatat, de la ʿAbd al-Malik ibn Sulaymān, care a spus: Saʿīd ibn Jubayr ne-a relatat, de la Ibn ʿUmar, care a spus:

Pe când venea de la Mecca spre Medina, Mesagerul lui Allah ﷺ se ruga pe animalul său de călărie, în orice direcție s-ar fi îndreptat acesta. În legătură cu aceasta au fost revelate cuvintele:

﴿فَأَيْنَمَا تُوَلُّوا فَثَمَّ وَجْهُ اللَّهِ﴾

„Oriunde vă întoarceți, acolo este Fața lui Allah."

al-Baqarah, 2:115 — fragment

Hadithul a fost consemnat de al-Tirmidhī în [capitolele de] *Tafsīr*, vol. 4, p. 68, de al-Nasāʾī, vol. 1, p. 196, de Aḥmad în *al-Musnad*, vol. 2, p. 20, și de Ibn Jarīr, vol. 1, p. 503. Al-Tirmidhī a spus: *„Un hadith ḥasan ṣaḥīḥ."*

Versetul 125

Cuvintele Celui Preaînalt:

﴿وَاتَّخِذُوا مِنْ مَقَامِ إِبْرَاهِيمَ مُصَلًّى﴾

„Luați locul lui Ibrāhīm drept loc de rugăciune."

al-Baqarah, 2:125 — fragment

Imamul al-Bukhārī — Allah să aibă milă de el — a spus în *Ṣaḥīḥ*-ul său, vol. 2, p. 51: ʿAmr ibn ʿAwn ne-a relatat; Hushaym ne-a relatat, de la Ḥumayd, de la Anas: ʿUmar a spus:

Am fost în acord cu Domnul meu în trei lucruri. Am spus: *«O, Mesager al lui Allah, de am lua locul lui Ibrāhīm drept loc de rugăciune!»* Atunci a fost revelat:

﴿وَاتَّخِذُوا مِنْ مَقَامِ إِبْرَاهِيمَ مُصَلًّى﴾

„Luați locul lui Ibrāhīm drept loc de rugăciune."
al-Baqarah, 2:125 — fragment

Și [tot astfel] versetul despre ḥijāb. Am spus: *«O, Mesager al lui Allah, de le-ai porunci soțiilor tale să se acopere, căci le vorbesc atât cel drept, cât și cel nelegiuit!»* Atunci a fost revelat versetul despre ḥijāb. Iar când soțiile Profetului ﷺ s-au unit în gelozia lor față de el, le-am spus:

﴿عَسَى رَبُّهُ إِنْ طَلَّقَكُنَّ أَنْ يُبْدِلَهُ أَزْوَاجًا خَيْرًا مِنْكُنَّ﴾

„Dacă divorțează de voi, Domnul său îi poate da în loc soții mai bune decât voi..."
al-Taḥrīm, 66:5 — fragment

Atunci a fost revelat acest verset.

Imamul al-Bukhārī l-a menționat apoi în [capitolele de] *Tafsīr*, vol. 9, p. 235, unde Yaḥyā ibn Saʿīd îl susține pe Hushaym printr-o relatare paralelă. În ambele locuri a menționat, în formă suspendată (*taʿlīq*), precizarea că Ḥumayd a auzit de la Anas. Al-Ḥāfiẓ a spus în *al-Fatḥ*, vol. 2, p. 51: *„Astfel, este înlăturată temerea privind tadlīs-ul său."*

Hadithul a fost consemnat de al-Tirmidhī, vol. 4, p. 69, care a spus: *„Acesta este un hadith ḥasan ṣaḥīḥ. În acest capitol există și [o relatare] de la Ibn ʿUmar."* El s-a limitat la cuvintele *„Luați..."* din verset. Al-Ḥāfiẓ Ibn Kathīr, în *Tafsīr*, vol. 1, p. 169, l-a atribuit lui al-Nasāʾī și Ibn Mājah. Este consemnat și în vol. 1, pp. 24 și 36, precum și de al-Ṭabarī, vol. 1, p. 534, într-o formă asemănătoare celei de la al-Tirmidhī.[9]

Imamul Muslim — Allah să aibă milă de el — a spus, vol. 15, p. 166: ʿUqbah ibn Mukram al-ʿAmmī ne-a relatat; Saʿīd ibn ʿĀmir

9 Nota traducătorului: În ediția arabă, p. 24, trimiterea indică numai volumul și paginile; titlul lucrării nu este precizat.

ne-a relatat, spunând: Juwayriyah ibn Asmāʾ ne-a înștiințat, de la Nāfiʿ, de la Ibn ʿUmar: ʿUmar a spus:

Am fost în acord cu Domnul meu în trei lucruri: în privința locului lui Ibrāhīm, în privința ḥijābului și în privința prizonierilor de la Badr.

Versetul 142

Cuvintele Celui Preaînalt:

﴿سَيَقُولُ السُّفَهَاءُ مِنَ النَّاسِ مَا وَلَّاهُمْ عَنْ قِبْلَتِهِمُ الَّتِي كَانُوا عَلَيْهَا﴾

„Cei fără minte dintre oameni vor spune: «Ce i-a întors de la qiblah lor, către care se îndreptau?»”

al-Baqarah, 2:142 — fragment

Ibn Isḥāq a spus: Ismāʿīl ibn Abī Khālid mi-a relatat, de la Abū Isḥāq, de la al-Barāʾ, care a spus:

Mesagerul lui Allah ﷺ se ruga către Bayt al-Maqdis și privea adesea către cer, așteptând porunca lui Allah. Atunci Allah a revelat:

﴿قَدْ نَرَى تَقَلُّبَ وَجْهِكَ فِي السَّمَاءِ فَلَنُوَلِّيَنَّكَ قِبْلَةً تَرْضَاهَا فَوَلِّ وَجْهَكَ شَطْرَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ﴾

„Vedem cum îți îndrepți fața către cer. Te vom îndrepta către o qiblah care îți va fi pe plac. Întoarce-ți, așadar, fața către Moscheea cea Sfântă.”

al-Baqarah, 2:144 — fragment

Niște bărbați dintre musulmani au spus: *«De am ști ce este cu cei care au murit înainte să fim întorși către [noua] qiblah!»* Atunci Allah a revelat:

﴿وَمَا كَانَ اللَّهُ لِيُضِيعَ إِيمَانَكُمْ﴾

„Allah nu avea să lase să se piardă credința voastră.”
al-Baqarah, 2:143 — fragment

Cei fără minte dintre oameni au spus: *«Ce i-a întors de la qiblah lor, către care se îndreptau?»* Atunci Allah a revelat:

﴿سَيَقُولُ السُّفَهَاءُ مِنَ النَّاسِ﴾

„Cei fără minte dintre oameni vor spune…”
al-Baqarah, 2:142 — până la sfârșitul versetului

Sfârșitul citatului, preluat din *Lubāb al-Nuqūl fī Asbāb al-Nuzūl*, de al-Ḥāfiẓ al-Suyūṭī, și din *Tafsīr*-ul lui al-Ḥāfiẓ Ibn Kathīr.

Versetul 143
Cuvintele Celui Preaînalt:

﴿وَمَا كَانَ اللَّهُ لِيُضِيعَ إِيمَانَكُمْ﴾

„Allah nu avea să lase să se piardă credința voastră.”
al-Baqarah, 2:143 — fragment

Imamul al-Bukhārī — Allah să aibă milă de el — a spus în [capitolele de] *Tafsīr*, vol. 9, p. 237: Abū Nuʿaym ne-a relatat că l-a auzit pe Zuhayr [relatând], de la Abū Isḥāq, de la al-Barāʾ — Allah să fie mulțumit de el —:

Profetul ﷺ s-a rugat către Bayt al-Maqdis vreme de șaisprezece sau șaptesprezece luni. Își dorea ca direcția sa de rugăciune să fie către Casă. El a împlinit — sau: a împlinit-o — rugăciunea de ʿașr, iar un grup s-a rugat împreună cu el. Un bărbat dintre cei care se rugaseră cu el a ieșit și a trecut pe lângă oamenii dintr-o moschee, pe când aceștia erau în înclinare. El a spus: *«Mărturisesc pe Allah că m-am rugat împreună cu Profetul ﷺ îndreptat către Mecca!»* Ei s-au întors, chiar așa cum se aflau, către Casă.

Înainte ca qiblah să fie schimbată către Casă, muriseră bărbați care se rugaseră către [vechea] qiblah; unii fuseseră uciși. Nu știam ce să spunem despre ei. Atunci Allah a revelat:

﴿وَمَا كَانَ اللَّهُ لِيُضِيعَ إِيمَانَكُمْ إِنَّ اللَّهَ بِالنَّاسِ لَرَءُوفٌ رَحِيمٌ﴾

„Allah nu avea să lase să se piardă credința voastră. Cu adevărat, Allah este Blând și Îndurător cu oamenii."

al-Baqarah, 2:143 — fragment

Hadithul a fost consemnat de al-Bukhārī și în Cartea credinței, vol. 1, p. 103. Al-Ḥāfiẓ a spus în *al-Fatḥ*, vol. 1, p. 104: *„Autorul îl are în [capitolele de] Tafsīr, pe calea lui al-Thawrī, de la Abū Isḥāq: «L-am auzit pe al-Barāʾ.» Astfel, este înlăturată temerea privind tadlīs-ul lui Abū Isḥāq."* L-au consemnat și Abū Dāwūd al-Ṭayālisī, vol. 1, p. 85, Ibn Saʿd, vol. 1, partea 2, p. 5, și Ibn Jarīr, de la al-Barāʾ și Ibn ʿAbbās, vol. 2, p. 17.

Imamul al-Tirmidhī — Allah să aibă milă de el — a spus, vol. 4, p. 70: Hannād și Abū ʿAmmār ne-au relatat; amândoi au spus: Wakīʿ ne-a relatat, de la Isrāʾīl, de la Simāk, de la ʿIkrimah, de la Ibn ʿAbbās, care a spus:

Când Profetul ﷺ a fost îndreptat către Kaʿbah, ei au spus: *«O, Mesager al lui Allah, ce se întâmplă cu frații noștri care au murit rugându-se către Bayt al-Maqdis?»* Atunci Allah Preaînaltul a revelat:

﴿وَمَا كَانَ اللَّهُ لِيُضِيعَ إِيمَانَكُمْ﴾

„Allah nu avea să lase să se piardă credința voastră."

al-Baqarah, 2:143 — fragment

„Acesta este un hadith ḥasan ṣaḥīḥ."

În relatarea lui Simāk de la ʿIkrimah există instabilitate (*iḍṭirāb*), însă ea este un *shāhid* pentru cea precedentă, după cum

vezi. Hadithul a fost consemnat de Abū Dāwūd, vol. 4, p. 354, de al-Ṭayālisī, vol. 2, p. 12, și de al-Ḥākim, vol. 2, p. 269. Acesta a spus: *„Cu isnād autentic”*, iar al-Dhahabī nu a făcut nicio observație.

Versetul 144
Cuvintele Celui Preaînalt:

﴿قَدْ نَرَى تَقَلُّبَ وَجْهِكَ فِي السَّمَاءِ﴾

„Vedem cum îți îndrepți fața către cer.”
al-Baqarah, 2:144 — fragment

Imamul al-Bukhārī — Allah să aibă milă de el — a spus în *Ṣaḥīḥ*-ul său, vol. 2, p. 48: ʿAbd Allāh ibn Rajāʾ ne-a relatat; el a spus: Isrāʾīl ne-a relatat, de la Abū Isḥāq, de la al-Barāʾ ibn ʿĀzib, care a spus:

Mesagerul lui Allah ﷺ a fost îndreptat către Bayt al-Maqdis vreme de șaisprezece luni. Mesagerul lui Allah ﷺ își dorea să fie îndreptat către Kaʿbah. Atunci Allah, Atotputernicul și Mărețul, a revelat:

﴿قَدْ نَرَى تَقَلُّبَ وَجْهِكَ فِي السَّمَاءِ﴾

„Vedem cum îți îndrepți fața către cer.”
al-Baqarah, 2:144 — fragment

El s-a îndreptat către Kaʿbah. Cei fără minte dintre oameni — adică evreii — au spus: *«Ce i-a întors de la qiblah lor, către care se îndreptau?»*

﴿قُلْ لِلَّهِ الْمَشْرِقُ وَالْمَغْرِبُ يَهْدِي مَنْ يَشَاءُ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ﴾

„Spune: «Ale lui Allah sunt răsăritul și apusul. El călăuzește pe cine voiește către o cale dreaptă.»”

al-Baqarah, 2:142 — fragment

Un bărbat s-a rugat împreună cu Profetul ﷺ, apoi a ieșit după ce se rugase și a trecut pe lângă un grup de anșări care împlineau rugăciunea de ʿașr către Bayt al-Maqdis. El a spus că mărturisește că s-a rugat împreună cu Mesagerul lui Allah ﷺ și că acesta s-a îndreptat către Kaʿbah. Oamenii și-au schimbat poziția, până când s-au îndreptat către Kaʿbah.

L-a consemnat și Muslim, vol. 5, p. 9. În relatarea lui Muslim, versetul revelat este:

﴿وَحَيْثُ مَا كُنْتُمْ فَوَلُّوا وُجُوهَكُمْ شَطْرَهُ﴾

„Oriunde v-ați afla, întoarceți-vă fețele către ea.”

al-Baqarah, 2:144 — fragment

Hadithul a fost consemnat de al-Tirmidhī, vol. 4, p. 79, care a spus: *„Ḥasan ṣaḥīḥ”*, și de Ibn Mājah, nr. 1010. La acesta este menționată cauza revelării cuvintelor:

﴿وَمَا كَانَ اللَّهُ لِيُضِيعَ إِيمَانَكُمْ﴾

„Allah nu avea să lase să se piardă credința voastră.”

al-Baqarah, 2:143 — fragment

L-au consemnat și imamul Aḥmad, vol. 4, p. 247, al-Dāraquṭnī, vol. 1, p. 274, Ibn Abī Ḥātim, după cum apare în *Tafsīr*-ul lui Ibn Kathīr, și Ibn Saʿd în *al-Ṭabaqāt*, vol. 4, partea 2. La ultimii doi apare adaosul:

Cei fără minte dintre oameni au spus: *«Ce i-a întors de la qiblah lor, către care se îndreptau?»* Atunci Allah a revelat:

﴿قُلْ لِلَّهِ الْمَشْرِقُ وَالْمَغْرِبُ يَهْدِي مَنْ يَشَاءُ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ﴾

„Spune: «Ale lui Allah sunt răsăritul și apusul. El călăuzește pe cine voiește către o cale dreaptă.»"

al-Baqarah, 2:142 — fragment

Imamul Muslim — Allah să aibă milă de el — a spus, vol. 5, p. 10: Abū Bakr ibn Abī Shaybah ne-a relatat; ʿAffān ne-a relatat; Ḥammād ibn Salamah ne-a relatat, de la Thābit, de la Anas:

Mesagerul lui Allah ﷺ se ruga către Bayt al-Maqdis. Atunci a fost revelat:

﴿قَدْ نَرَى تَقَلُّبَ وَجْهِكَ فِي السَّمَاءِ فَلَنُوَلِّيَنَّكَ قِبْلَةً تَرْضَاهَا فَوَلِّ وَجْهَكَ شَطْرَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ﴾

„Vedem cum îți îndrepți fața către cer. Te vom îndrepta către o qiblah care îți va fi pe plac. Întoarce-ți, așadar, fața către Moscheea cea Sfântă."

al-Baqarah, 2:144 — fragment

Un bărbat din Banū Salimah a trecut [pe lângă cei care se rugau], pe când erau în înclinare în timpul rugăciunii de fajr și împliniseră deja o rakʿah. El a strigat: *«Luați aminte! Qiblah a fost schimbată!»* Ei s-au întors, chiar așa cum se aflau, către [noua] qiblah.

La fel l-a consemnat Ibn Saʿd, vol. 1, partea 2, p. 4.

Versetul 158

Cuvintele Celui Preaînalt:

﴿إِنَّ الصَّفَا وَالْمَرْوَةَ مِنْ شَعَائِرِ اللَّهِ﴾

„Cu adevărat, al-Ṣafā și al-Marwah se numără printre semnele sacre ale lui Allah."

al-Baqarah, 2:158 — fragment

Imamul al-Bukhārī a spus în *Ṣaḥīḥ*-ul său, vol. 4, p. 244: Abū al-Yamān ne-a relatat; Shuʿayb ne-a înștiințat, de la al-Zuhrī: ʿUrwah a spus:

Am întrebat-o pe ʿĀ'ishah — Allah să fie mulțumit de ea — și i-am spus: «Ce părere ai despre cuvintele lui Allah Preaînaltul:

﴿إِنَّ الصَّفَا وَالْمَرْوَةَ مِنْ شَعَائِرِ اللَّهِ فَمَنْ حَجَّ الْبَيْتَ أَوِ اعْتَمَرَ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِ أَنْ يَطَّوَّفَ بِهِمَا﴾

„Cu adevărat, al-Ṣafā și al-Marwah se numără printre semnele sacre ale lui Allah. Cine împlinește pelerinajul la Casă sau ʿumrah nu săvârșește niciun păcat dacă le străbate."

al-Baqarah, 2:158 — fragment

Pe Allah, nu este niciun păcat pentru cineva să nu parcurgă [drumul dintre] al-Ṣafā și al-Marwah!» Ea a spus: «Rău ai spus, fiul surorii mele! Dacă acest verset ar fi avut înțelesul pe care i l-ai dat, ar fi spus: 'Nu este niciun păcat pentru el să nu le străbată.' Însă el a fost revelat în legătură cu anșārii. Înainte de a primi Islamul, ei rosteau invocația de pelerinaj pentru idolul Manāt, căruia i se închinau la al-Mushallal. Cei care făceau aceasta socoteau un păcat să străbată al-Ṣafā și al-Marwah. Când au primit Islamul, l-au întrebat pe Mesagerul lui Allah ﷺ despre aceasta. Au spus: 'O, Mesager al lui Allah, socoteam un păcat să străbatem al-Ṣafā și al-Marwah.' Atunci Allah Preaînaltul a revelat:

﴿إِنَّ الصَّفَا وَالْمَرْوَةَ مِنْ شَعَائِرِ اللَّهِ﴾

„Cu adevărat, al-Ṣafā și al-Marwah se numără printre semnele sacre ale lui Allah."

al-Baqarah, 2:158 — fragment

ʿĀ'ishah — Allah să fie mulțumit de ea — a spus: 'Mesagerul lui Allah ﷺ a statornicit străbaterea drumului dintre ele; prin urmare, nimănui nu-i este îngăduit să renunțe la aceasta.'»

[Al-Zuhrī a spus:] Apoi i-am relatat lui Abū Bakr ibn ʿAbd al-Raḥmān, iar el a spus: «Această explicație nu o mai auzisem. Totuși, i-am auzit pe niște oameni ai cunoașterii spunând că oamenii — în afară de cei pomeniți de ʿĀ'ishah, care rosteau invocația de pelerinaj pentru Manāt — străbăteau cu toții al-Ṣafā și al-Marwah. Când Allah Preaînaltul a menționat înconjurarea Casei, fără să pomenească al-Ṣafā și al-Marwah în Coran, ei au spus: 'O, Mesager al lui Allah, obișnuiam să străbatem al-Ṣafā și al-Marwah. Allah a revelat [porunca] înconjurării Casei, dar nu a menționat al-Ṣafā și al-Marwah. Este vreun păcat pentru noi să străbatem al-Ṣafā și al-Marwah?' Atunci Allah Preaînaltul a revelat:

﴿إِنَّ الصَّفَا وَالْمَرْوَةَ مِنْ شَعَائِرِ اللَّهِ﴾

„Cu adevărat, al-Ṣafā și al-Marwah se numără printre semnele sacre ale lui Allah."

al-Baqarah, 2:158 — fragment

Abū Bakr a spus: 'Aud că acest verset a fost revelat în legătură cu ambele grupuri: cu cei care, în perioada ignoranței, socoteau un păcat să străbată al-Ṣafā și al-Marwah, și cu cei care le străbăteau, dar apoi au socotit un păcat să o facă în Islam, fiindcă Allah Preaînaltul poruncise înconjurarea Casei fără să menționeze al-Ṣafā, până când a menționat și aceasta după înconjurarea Casei.'»

Hadithul a fost consemnat și de al-Bukhārī, vol. 4, p. 364, fără a-l menționa pe Abū Bakr ibn ʿAbd al-Raḥmān și cuvintele sale, precum și, prescurtat, în vol. 10, p. 236. L-a consemnat Muslim, vol. 9, pp. 21–24. L-a consemnat și al-Tirmidhī, vol. 4, p. 70, precizând că cel care spune *„Apoi i-am relatat"* este al-Zuhrī; el a spus: *„Acesta este un hadith ḥasan ṣaḥīḥ."*

L-au consemnat Abū Dāwūd, vol. 2, p. 121, fără cuvintele pe care al-Zuhrī i le-a spus lui Abū Bakr ibn ʿAbd al-Raḥmān; al-Nasāʾī, vol. 5, p. 190, într-o formă asemănătoare celei de la Abū Dāwūd; Ibn Mājah, nr. 2986; imamul Aḥmad, vol. 6, pp. 144, 162 și 227; imamul Mālik în *al-Muwaṭṭaʾ*, vol. 1, p. 338; și al-Ḥumaydī, vol. 1, p. 107.

Al-Bukhārī — Allah să aibă milă de el — a spus, vol. 9, p. 242: Muḥammad ibn Yūsuf ne-a relatat; Sufyān ne-a relatat, de la ʿĀṣim ibn Sulaymān, care a spus:

L-am întrebat pe Anas ibn Mālik — Allah să fie mulțumit de el — despre al-Ṣafā și al-Marwah. El a spus: Le socoteam dintre practicile perioadei ignoranței. Când a venit Islamul, ne-am abținut de la ele. Atunci Allah Preaînaltul a revelat:

﴿إِنَّ الصَّفَا وَالْمَرْوَةَ مِنْ شَعَائِرِ اللَّهِ فَمَنْ حَجَّ الْبَيْتَ أَوِ اعْتَمَرَ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِ﴾

„Cu adevărat, al-Ṣafā și al-Marwah se numără printre semnele sacre ale lui Allah. Cine împlinește pelerinajul la Casă sau ʿumrah nu săvârșește niciun păcat…”

al-Baqarah, 2:158 — fragment

Hadithul a fost consemnat de Muslim, vol. 9, p. 24, și de al-Tirmidhī, vol. 4, p. 71, care l-a declarat autentic, de la Anas — Allah să fie mulțumit de el —, că a fost întrebat despre al-Ṣafā și al-Marwah și a spus:

Le socoteam dintre practicile perioadei ignoranței. Când a venit Islamul, ne-am abținut de la ele. Atunci Allah Preaînaltul a revelat:

﴿إِنَّ الصَّفَا وَالْمَرْوَةَ مِنْ شَعَائِرِ اللَّهِ﴾

„Cu adevărat, al-Ṣafā și al-Marwah se numără printre semnele sacre ale lui Allah.”

al-Baqarah, 2:158 — fragment

Nu există niciun impediment ca versetul să fi fost revelat în legătură cu toate aceste situații.

Versetul 187 — îngăduința din nopțile de post

Cuvintele Celui Preaînalt:

﴿أُحِلَّ لَكُمْ لَيْلَةَ الصِّيَامِ الرَّفَثُ إِلَى نِسَائِكُمْ﴾

„V-a fost îngăduită, în noaptea postului, apropierea intimă de soțiile voastre…”

al-Baqarah, 2:187 — fragment

Până la cuvintele Sale:

﴿وَكُلُوا وَاشْرَبُوا حَتَّى يَتَبَيَّنَ لَكُمُ الْخَيْطُ الْأَبْيَضُ مِنَ الْخَيْطِ الْأَسْوَدِ﴾

„Mâncați și beți până când vi se va desluși firul alb de firul negru…”

al-Baqarah, 2:187 — fragment

Imamul al-Bukhārī — Allah să aibă milă de el — a spus, vol. 5, p. 31: ʿUbayd Allāh ibn Mūsā ne-a relatat, de la Isrāʾīl, de la Abū Isḥāq, de la al-Barāʾ — Allah să fie mulțumit de el —, care a spus:

Dintre companionii lui Muḥammad ﷺ, atunci când un bărbat postea și sosea vremea întreruperii postului, dacă adormea înainte să mănânce, nu mai mânca în noaptea aceea și nici în ziua următoare, până se însera. Qays ibn Ṣirmah al-Anṣārī postea. Când a sosit vremea întreruperii postului, a venit la soția sa și a întrebat-o: *«Ai ceva de mâncare?»* Ea a spus: *«Nu, dar mă duc să-ți caut.»* El muncise în ziua aceea, iar somnul l-a biruit. Ea a spus: *«Ce nenoroc pentru tine!»* Când a sosit mijlocul zilei [următoare], el a leșinat. Acest lucru i-a fost spus Profetului ﷺ, iar atunci a fost revelat versetul:

﴿أُحِلَّ لَكُمْ لَيْلَةَ الصِّيَامِ الرَّفَثُ إِلَى نِسَائِكُمْ﴾

„V-a fost îngăduită, în noaptea postului, apropierea intimă de soțiile voastre…”

al-Baqarah, 2:187 — fragment

Ei s-au bucurat foarte mult de aceasta. [Și a fost revelat:]

﴿وَكُلُوا وَاشْرَبُوا حَتَّى يَتَبَيَّنَ لَكُمُ الْخَيْطُ الْأَبْيَضُ مِنَ الْخَيْطِ الْأَسْوَدِ﴾

„Mâncați și beți până când vi se va desluși firul alb de firul negru…”

al-Baqarah, 2:187 — fragment

Imamul al-Bukhārī a reluat hadithul în Cartea exegezei, schimbând o parte a isnādului. Acolo Abū Isḥāq precizează că a auzit [relatarea]. Textul său este:

Când a fost prescris postul din Ramaḍān, nu se apropiau de femei pe toată durata lunii Ramaḍān. Însă unii bărbați se trădau pe ei înșiși. Atunci Allah Preaînaltul a revelat:

﴿عَلِمَ اللَّهُ أَنَّكُمْ كُنْتُمْ تَخْتَانُونَ أَنْفُسَكُمْ فَتَابَ عَلَيْكُمْ﴾

„Allah a știut că vă trădați pe voi înșivă și v-a primit căința…”

al-Baqarah, 2:187 — fragment

La prima vedere, cele două relatări sunt diferite, dar nimic nu împiedică faptul ca [versetul] să fi fost revelat atât în legătură cu unii, cât și cu ceilalți.

L-a relatat Abū Dāwūd, vol. 2, p. 265, și al-Nasāʾī, vol. 4, p. 121, care a reunit cele două hadithuri de la al-Bukhārī. Astfel, am aflat că ambele împrejurări au constituit cauzele revelării. L-au consemnat și imamul Aḥmad, vol. 4, p. 295, și al-Dārimī, vol. 2, p. 5.

Versetul 187 — „din zori”
Cuvintele Celui Preaînalt:

﴿مِنَ الْفَجْرِ﴾

„...din zori.”
al-Baqarah, 2:187 — fragment

Imamul al-Bukhārī — Allah să aibă milă de el — a spus, vol. 5, p. 35: Saʿīd ibn Abī Maryam ne-a relatat; Ibn Abī Ḥāzim ne-a relatat, de la tatăl său, de la Sahl ibn Saʿd. Și Saʿīd ibn Abī Maryam mi-a relatat; Abū Ghassān Muḥammad ibn Muṭarrif ne-a relatat; el a spus: Abū Ḥāzim mi-a relatat, de la Sahl ibn Saʿd, care a spus:

Au fost revelate cuvintele:

﴿وَكُلُوا وَاشْرَبُوا حَتَّى يَتَبَيَّنَ لَكُمُ الْخَيْطُ الْأَبْيَضُ مِنَ الْخَيْطِ الْأَسْوَدِ﴾

„Mâncați și beți până când vi se va desluși firul alb de firul negru...”
al-Baqarah, 2:187 — fragment

Dar cuvintele *«din zori»* nu fuseseră revelate. Când voiau să postească, unii bărbați își legau de picior un fir alb și unul negru și continuau să mănânce până când le puteau deosebi cu privirea. Apoi Allah a revelat cuvintele *«din zori»*, iar ei au înțeles că era vorba despre noapte și zi.

Hadithul a fost reluat în [capitolele de] *Tafsīr*, de la Ibn Abī Maryam, prin ultimul isnād. El este unul dintre puținele hadithuri pe care [al-Bukhārī] le-a reluat fără modificare. L-a consemnat și Muslim, vol. 7, p. 220.

Versetul 189
Cuvintele Celui Preaînalt:

﴿وَأْتُوا الْبُيُوتَ مِنْ أَبْوَابِهَا﴾

„Intrați în case pe ușile lor.”

al-Baqarah, 2:189 — fragment

Imamul al-Bukhārī a spus, vol. 4, p. 370: Abū al-Walīd ne-a relatat; Shuʿbah ne-a relatat, de la Abū Isḥāq, care a spus: l-am auzit pe al-Barāʾ spunând:

Acest verset a fost revelat în legătură cu noi. Când anșării împlineau pelerinajul și se întorceau, nu intrau în case pe ușile lor, ci prin spatele acestora. Un bărbat dintre anșări a intrat pe ușa casei sale și parcă i s-a reproșat acest lucru. Atunci a fost revelat:

﴿وَلَيْسَ الْبِرُّ بِأَنْ تَأْتُوا الْبُيُوتَ مِنْ ظُهُورِهَا وَلَكِنَّ الْبِرَّ مَنِ اتَّقَى وَأْتُوا الْبُيُوتَ مِنْ أَبْوَابِهَا﴾

„Evlavia nu constă în a intra în case prin spatele lor, ci evlavios este cel care se teme [de Allah]. Intrați în case pe ușile lor.”

al-Baqarah, 2:189 — fragment

Al-Bukhārī — Allah să aibă milă de el — a reluat hadithul în Cartea exegezei, spunând: ʿUbayd Allāh ibn Mūsā ne-a relatat, de la Isrāʾīl, de la Abū Isḥāq, cu aceeași relatare, vol. 9, p. 249. L-au consemnat Muslim, vol. 18, p. 161, și al-Ṭayālisī, vol. 2, p. 12.

Al-Ḥākim — Allah să aibă milă de el — a spus, vol. 1, p. 483: Abū al-ʿAbbās Muḥammad ibn Yaʿqūb ne-a relatat; Muḥammad ibn Isḥāq al-Ṣaghānī ne-a relatat; Abū al-Jawāb ne-a relatat; ʿAmmār ibn [Ruzayq] ne-a relatat, de la al-Aʿmash, de la Abū Sufyān, de la Jābir ibn ʿAbd Allāh — Allah să fie mulțumit de amândoi —, care a spus:

Quraysh erau numiți al-Ḥums și intrau pe uși atunci când se aflau în starea de iḥrām, în vreme ce anșării și ceilalți arabi nu intrau pe uși în această stare. Mesagerul lui Allah ﷺ se afla într-o grădină și a ieșit pe poarta ei. Împreună cu el a ieșit Quṭbah ibn

ʿĀmir al-Anṣārī. Ei au spus: *«O, Mesager al lui Allah, Quṭbah ibn ʿĀmir este un om nelegiuit! A ieșit împreună cu tine pe poartă!»* El a întrebat: *«Ce te-a îndemnat să faci aceasta?»* [Quṭbah] a spus: *«Te-am văzut făcând aceasta și am făcut la fel.»* El a spus: *«Eu sunt dintre al-Ḥums.»* [Quṭbah] a răspuns: *«Religia mea este religia ta.»* Atunci Allah, Atotputernicul și Mărețul, a revelat:

[﴿وَلَيْسَ الْبِرُّ بِأَنْ تَأْتُوا الْبُيُوتَ مِنْ ظُهُورِهَا وَلَكِنَّ الْبِرَّ مَنِ اتَّقَى وَأْتُوا الْبُيُوتَ مِنْ أَبْوَابِهَا﴾]

[*„Evlavia nu constă în a intra în case prin spatele lor, ci evlavios este cel care se teme [de Allah]. Intrați în case pe ușile lor."*][10]

al-Baqarah, 2:189 — fragment

„Acesta este un hadith ṣaḥīḥ, potrivit condițiilor celor doi shaykhi [al-Bukhārī și Muslim], iar ei nu l-au consemnat cu acest adaos."

Abū al-Jawāb — al-Aḥwaṣ ibn Jawāb — și ʿAmmār ibn [Ruzayq] nu sunt dintre naratorii lui al-Bukhārī; prin urmare, [hadithul] îndeplinește numai condițiile lui Muslim. Apoi am găsit că al-Ḥāfiẓ spune în *al-Fatḥ*, vol. 4, p. 371, ediția al-Ḥalabī: *„Deși acest isnād îndeplinește condițiile lui Muslim, există dezacord privind transmiterea sa neîntreruptă de la al-Aʿmash, de la Abū Sufyān. ʿAbd ibn Ḥumayd l-a relatat fără a-l menționa pe Ǧābir. Baqī și Abū al-Shaykh l-au consemnat pe această cale în lucrările lor de Tafsīr."* Sfârșitul citatului.

Versetul 195

Cuvintele Celui Preaînalt:

10 Nota traducătorului: Ediția arabă, p. 30, citează din greșeală un fragment din 2:89 în secțiunea despre 2:189. Fragmentul din 2:189 este redat între paranteze drepte după relatarea paralelă a lui Jābir, prin Abū Sufyān și al-Aʿmash, citată de Ibn Kathīr la acest verset. Tot aici, numele tipărit „ʿAmmār ibn Zurayq" este îndreptat în „ʿAmmār ibn [Ruzayq]", potrivit lui Ibn Ḥajar, Taqrīb al-Tahdhīb, nr. 4821.

﴿وَأَنْفِقُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ﴾

„Cheltuiți pe calea lui Allah."

al-Baqarah, 2:195 — fragment

Imamul al-Bukhārī — Allah să aibă milă de el — a spus, vol. 9, p. 251: Isḥāq ne-a relatat; al-Naḍr ne-a relatat; Shuʿbah ne-a relatat, de la Sulaymān, care a spus: l-am auzit pe Abū Wāʾil [relatând], de la Ḥudhayfah, despre cuvintele:

﴿وَأَنْفِقُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَلَا تُلْقُوا بِأَيْدِيكُمْ إِلَى التَّهْلُكَةِ﴾

„Cheltuiți pe calea lui Allah și nu vă aruncați cu propriile mâini în pieire."

al-Baqarah, 2:195 — fragment

El a spus: A fost revelat în privința cheltuirii.

Al-Tirmidhī — Allah să aibă milă de el — a spus, vol. 4, p. 72: ʿAbd ibn Ḥumayd ne-a relatat; al-Ḍaḥḥāk ibn Makhlad, Abū ʿĀṣim al-Nabīl, ne-a relatat, de la Ḥaywah ibn Shurayḥ, de la Yazīd ibn Abī Ḥabīb, de la Aslam Abū ʿImrān al-Tujībī, care a spus:

Ne aflam la cetatea bizantinilor, iar ei au scos împotriva noastră un mare șir de ostași. Dintre musulmani au ieșit în întâmpinarea lor tot atâția sau mai mulți. În fruntea celor din Egipt se afla ʿUqbah ibn ʿĀmir, iar în fruntea întregii oștiri se afla Faḍālah ibn ʿUbayd. Un bărbat dintre musulmani a pornit asupra șirului bizantinilor și a pătruns între ei. Oamenii au strigat: *«Slavă lui Allah! Se aruncă cu propriile mâini în pieire!»*

Abū Ayyūb s-a ridicat și a spus: «O, oameni, voi dați acestui verset o asemenea interpretare! Însă acest verset a fost revelat în legătură cu noi, anșării. Când Allah a întărit Islamul și susținătorii lui s-au înmulțit, unii dintre noi le-au spus altora, în taină, fără [știrea] Mesagerului lui Allah ﷺ: ʻAverile noastre s-au risipit. Allah a întărit Islamul și susținătorii lui s-au înmulțit. De am rămâne să ne îngrijim averile și să refacem ceea ce s-a pierdut din

ele!' Atunci Allah, Binecuvântatul și Preaînaltul, i-a revelat Profetului Său ﷺ, respingând ceea ce spuseseră:

﴿وَأَنْفِقُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَلَا تُلْقُوا بِأَيْدِيكُمْ إِلَى التَّهْلُكَةِ﴾

„Cheltuiți pe calea lui Allah și nu vă aruncați cu propriile mâini în pieire."

al-Baqarah, 2:195 — fragment

Pieirea însemna, așadar, să rămânem la averile noastre, să ne ocupăm de refacerea lor și să părăsim expedițiile de luptă.» Abū Ayyūb nu a încetat să plece pe calea lui Allah, până când a fost îngropat pe pământul bizantinilor.

„Acesta este un hadith ḥasan gharīb ṣaḥīḥ."

Abū Dāwūd l-a consemnat într-o formă asemănătoare hadithului lui al-Tirmidhī, dar a spus: *„În fruntea întregii oștiri se afla ʿAbd al-Raḥmān ibn Khālid ibn al-Walīd."* Hadithul lui al-Tirmidhī a fost consemnat de Ibn Ḥibbān, p. 401 din *Mawārid al-Ẓamʾān*, de al-Ṭayālisī, vol. 2, p. 13, și de al-Ḥākim, vol. 2, p. 275. Acesta a spus: *„Ṣaḥīḥ, potrivit condițiilor celor doi shaykhi, iar ei nu l-au consemnat."* Al-Dhahabī nu a făcut nicio observație. Totuși, cei doi nu au consemnat nimic de la Aslam Abū ʿImrān; așadar, hadithul nu îndeplinește condițiile lor. El este demn de încredere, după cum apare în *Tahdhīb al-Tahdhīb*.

Al-Ṭabarānī — Allah să aibă milă de el — a spus în *al-Kabīr*, vol. 22, p. 390: Muḥammad ibn ʿAbd Allāh al-Ḥaḍramī ne-a relatat; Hudbah ibn Khālid ne-a relatat; Ḥammād ibn Salamah ne-a relatat, de la Dāwūd ibn Abī Hind, de la al-Shaʿbī, de la Abū Jubayrah ibn al-Ḍaḥḥāk, care a spus:

Anșārii dădeau milostenie și dăruiau cât voia Allah. Apoi i-a lovit un an de lipsuri și s-au oprit. Atunci Allah a revelat:

﴿وَلَا تُلْقُوا بِأَيْدِيكُمْ إِلَى التَّهْلُكَةِ﴾

„Și nu vă aruncați cu propriile mâini în pieire."

al-Baqarah, 2:195 — fragment

Acesta este un hadith *ṣaḥīḥ*, dacă se confirmă că Abū Jubayrah a fost companion. Discuția despre el va urma în Sūrat al-Ḥujurāt, dacă Allah voiește.

O observație utilă

În privința celor consemnate de al-Ṭabarānī în *al-Kabīr*, 22/390:

Ibn Rajab a spus în *Sharḥ ʿIlal al-Tirmidhī*, 2/781: *„A treia categorie cuprinde oameni care, în sine, sunt demni de încredere, dar ale căror relatări de la unii shaykhi sunt slabe, spre deosebire de relatările lor de la ceilalți shaykhi. Aceștia sunt numeroși; printre ei se află Ḥammād ibn Salamah."*

În privința shaykhilor de la care Ḥammād relata cu greșeli, Aḥmad a spus, în relatarea lui al-Athram: *„Când Ḥammād ibn Salamah relatează de la cei mai tineri, greșește."* El a indicat relatarea lui de la Dāwūd ibn Abī Hind.

Imamul Muslim a menționat în *Kitāb al-Tamyīz*, p. 92, acordul învățaților hadithului că cel mai exact în transmiterea de la Thābit este Ḥammād ibn Salamah. Așa au spus Yaḥyā al-Qaṭṭān, Yaḥyā ibn Maʿīn, Aḥmad ibn Ḥanbal și alți cunoscători. Însă, după aprecierea lor, atunci când Ḥammād relatează de la alții decât Thābit — precum Qatādah, Ayyūb și Dāwūd ibn Abī Hind —, el greșește adesea în relatările lor.

De la al-Nuʿmān ibn Bashīr, despre cuvintele:

﴿وَلَا تُلْقُوا بِأَيْدِيكُمْ إِلَى التَّهْلُكَةِ﴾

„Și nu vă aruncați cu propriile mâini în pieire."

al-Baqarah, 2:195 — fragment

El a spus: Un bărbat săvârșea un păcat și spunea: *«Allah nu mă va ierta.»* Atunci Allah Preaînaltul a revelat:

﴿وَلَا تُلْقُوا بِأَيْدِيكُمْ إِلَى التَّهْلُكَةِ وَأَحْسِنُوا إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ﴾

„Nu vă aruncați cu propriile mâini în pieire și faceți bine! Cu adevărat, Allah îi iubește pe făcătorii de bine."

al-Baqarah, 2:195 — fragment

L-a relatat al-Ṭabarānī în *al-Kabīr* și *al-Awsaṭ*, iar naratorii celor două lanțuri sunt dintre naratorii colecțiilor *Ṣaḥīḥ*. Sfârșitul citatului.

În *al-Fatḥ*, vol. 9, p. 251, există o relatare asemănătoare de la al-Barāʾ. Al-Ḥāfiẓ a spus: *„Isnādul său este autentic."* Apoi a spus: *„Prima [explicație] este mai evidentă, deoarece versetul începe prin menționarea cheltuirii. Prin urmare, pe ea ne întemeiem în privința cauzei revelării."* Sfârșitul citatului.

Eu spun: nu există niciun motiv să înlăturăm cele două relatări — adică pe cea a lui al-Nuʿmān și pe cea a lui al-Barāʾ —, de vreme ce sunt autentice. Versetul îl cuprinde pe cel care a părăsit jihādul și s-a zgârcit, precum și pe cel care a păcătuit și a crezut că Allah nu îl va ierta. Nimic nu împiedică faptul ca versetul să fi fost revelat în legătură cu toate acestea. Allah știe cel mai bine.

Versetul 196 — împlinirea pelerinajului și a ʿumrei

Cuvintele Celui Preaînalt:

﴿وَأَتِمُّوا الْحَجَّ وَالْعُمْرَةَ لِلَّهِ﴾

„Împliniți până la capăt pelerinajul și ʿumrah pentru Allah."

al-Baqarah, 2:196 — fragment

Al-Ṭabarānī a spus, după cum apare în *Majmaʿ al-Baḥrayn min Zawāʾid al-Muʿjamayn* [manuscris], vol. 2, p. 141: Aḥmad ne-a relatat[11]; Muḥammad ibn Sābiq ne-a relatat; Ibrāhīm ibn Ṭahmān ne-a relatat, de la Abū al-Zubayr, de la ʿAṭāʾ ibn Abī Rabāḥ, de la Ṣafwān ibn Yaʿlā ibn Umayyah, de la tatăl său, care a spus:

[Un bărbat] a venit la Mesagerul lui Allah ﷺ și a spus: *«O, Mesager al lui Allah, ce îmi poruncești să fac în ʿumrah mea?»* Atunci Allah, Atotputernicul și Mărețul, a revelat:

11 Nota autorului: în original există un spațiu necompletat între „Aḥmad ne-a relatat" și „Muḥammad ne-a relatat".

﴿وَأَتِمُّوا الْحَجَّ وَالْعُمْرَةَ لِلَّهِ﴾

„Împliniți până la capăt pelerinajul și ʿumrah pentru Allah.”
al-Baqarah, 2:196 — fragment

Mesagerul lui Allah ﷺ a spus: *«Cine a întrebat despre ʿumrah?»* El a răspuns: *«Eu sunt.»* [Profetul] a spus:

«Scoate-ți hainele, spală-te și trage apă în nas cât poți; ceea ce ai face în pelerinajul tău fă și în ʿumrah ta.»

„Nimeni în afară de Ibrāhīm nu l-a relatat de la al-Zubayr. Abū al-Zubayr nu a intercalat pe nimeni între ʿAṭā’ și Ṣafwān. Mujāhid l-a relatat de la ʿAṭā’, de la Ṣafwān, de la tatăl său. Eu spun: acesta se află în Ṣaḥīḥ, cu excepția cuvintelor: «Împliniți până la capăt pelerinajul și ʿumrah pentru Allah.»” Sfârșitul citatului.

În *Majmaʿ al-Zawā’id*, vol. 3, p. 205, a spus: *„De la Yaʿlā ibn Umayyah: un bărbat a venit la Mesagerul lui Allah ﷺ, uns din belșug cu parfum khalūq, purtând veșminte croite și aflându-se în iḥrām pentru ʿumrah.”* A menționat hadithul, apoi a spus:

„L-a relatat al-Ṭabarānī în al-Awsaṭ, iar naratorii lui sunt dintre naratorii colecțiilor Ṣaḥīḥ.”

Sfârșitul citatului.

Al-Ḥāfiẓ l-a menționat în *al-Fatḥ* fără să facă vreo observație. Cât despre faptul că Ibn Kathīr — Allah să aibă milă de el — l-a considerat neobișnuit în *Tafsīr*-ul său, aceasta nu are temei, deoarece formularea lui al-Ṭabarānī, potrivit căreia i-a fost revelat *„Împliniți până la capăt pelerinajul și ʿumrah pentru Allah”*, explică hadithul din cele două colecții *Ṣaḥīḥ*, în care se spune că asupra lui a coborât revelația.

Cât despre faptul că la Ibn Abī Ḥātim apare *„de la Ṣafwān ibn Umayyah”*, se pare că au căzut din text cuvintele *„de la tatăl său”*. Hadithul este, așadar, de la Ṣafwān ibn Yaʿlā ibn Umayyah, de la tatăl său, după cum apare în cele două colecții *Ṣaḥīḥ*, în *al-Awsaṭ* al lui al-Ṭabarānī și în alte cărți de hadith. Aceasta era concluzia mea de atunci. Acum însă mi se pare că [această variantă] este

shādhdh, deoarece contrazice ceea ce se află în cele două colecții *Ṣaḥīḥ*. Allah știe cel mai bine.

O observație utilă

Al-Ṭabarānī — Allah Preaînaltul să aibă milă de el — a spus: Aḥmad ne-a relatat — acesta este Aḥmad ibn ʿAlī, Abū al-ʿAbbās al-Barbahārī —; Muḥammad ibn Sābiq ne-a relatat; Ibrāhīm ibn Ṭahmān ne-a relatat, de la Abū al-Zubayr, de la ʿAṭāʾ ibn Abī Rabāḥ, de la Ṣafwān ibn Yaʿlā ibn Umayyah, de la tatăl său. Apoi a menționat hadithul, incluzând revelarea versetului.

Mujāhid l-a relatat de la ʿAṭāʾ, de la Ṣafwān, de la tatăl său, după cum apare în *al-Majmaʿ*. Hadithul cu menționarea revelării versetului este *shādhdh*, după cum a spus shaykhul nostru. Cel care s-a abătut în această relatare este Abū al-Zubayr, întrucât i-a contrazis pe:

Ibn Jurayj, la al-Bukhārī: 3/393, 7/47 și 9/9; la Muslim: 8/78–79; la al-Nasāʾī: 5/130; și la Aḥmad: 4/222.

Hammām ibn Yaḥyā, la al-Bukhārī: 3/614, 4/63 și 9/9; la Muslim: 8/76; și la Abū Dāwūd: 2/407.

ʿAmr ibn Dīnār, la Muslim: 8/77; la Abū Dāwūd: 2/409; la al-Nasāʾī: 5/142; la al-Tirmidhī: 2/196; și la Aḥmad: 4/222.

Qays ibn Saʿd, la Muslim: 8/79; la Abū Dāwūd: 2/409; și la al-Nasāʾī: 5/642.

Ribāḥ ibn Abī Maʿrūf, la Muslim: 8/90.

Abū Bishr Jaʿfar ibn Abī Waḥshiyyah, la Abū Dāwūd.

Al-Ḥajjāj, la Abū Dāwūd.

Toți aceștia au relatat de la ʿAṭāʾ, de la Ṣafwān, de la tatăl său, menționând hadithul fără a menționa revelarea versetului.

Versetul 196 — compensația pentru raderea capului

Cuvintele Celui Preaînalt:

﴿فَمَنْ كَانَ مِنْكُمْ مَرِيضًا أَوْ بِهِ أَذًى مِنْ رَأْسِهِ فَفِدْيَةٌ مِنْ صِيَامٍ أَوْ صَدَقَةٍ أَوْ نُسُكٍ﴾

„Cel dintre voi care este bolnav sau are o suferință la cap [și își rade părul] să dea o compensație: post, milostenie sau jertfă."

al-Baqarah, 2:196 — fragment

Imamul al-Bukhārī a spus în *Ṣaḥīḥ*-ul său, vol. 4, p. 387: Abū Nuʿaym ne-a relatat; Sayf ne-a relatat; el a spus: Mujāhid mi-a relatat; el a spus: l-am auzit pe ʿAbd al-Raḥmān ibn Abī Laylā [spunând] că Kaʿb ibn ʿUjrah i-a relatat, spunând:

M-am oprit înaintea Mesagerului lui Allah ﷺ la al-Ḥudaybiyah, în timp ce din cap îmi cădeau păduchi. El a spus: *«Te supără păduchii tăi?»* Am răspuns: *«Da.»* El a spus: *«Atunci rade-ți capul»* — sau: *«Rade-te.»* În legătură cu mine a fost revelat acest verset:

﴿فَمَنْ كَانَ مِنْكُمْ مَرِيضًا أَوْ بِهِ أَذًى مِنْ رَأْسِهِ﴾

„Cel dintre voi care este bolnav sau are o suferință la cap..."

al-Baqarah, 2:196 — până la sfârșitul pasajului

Profetul ﷺ a spus:

«Postește trei zile sau dă ca milostenie un faraq [de hrană], împărțit între șase [persoane], sau adu drept jertfă ceea ce îți este la îndemână.»

Hadithul a fost consemnat de imamul al-Bukhārī și în Cartea exegezei, vol. 9, p. 252, precum și în Cartea expedițiilor, vol. 8, pp. 451 și 463; de Muslim, vol. 8, pp. 119–120; de al-Tirmidhī, vol. 4, p. 73, care a spus: *„Un hadith ḥasan ṣaḥīḥ"*; de Abū Dāwūd, vol. 2, p. 111; de Ibn Mājah, nr. 3079; de imamul Aḥmad, vol. 4, pp. 231, 42 și 243; de al-Ṭayālisī, vol. 2, p. 13; de al-Dāraquṭnī, vol. 2, p. 298; și de Ibn Jarīr, vol. 2, pe mai multe căi până la Kaʿb ibn ʿUjrah.

Versetul 197

Cuvintele Celui Preaînalt:

﴿وَتَزَوَّدُوا فَإِنَّ خَيْرَ الزَّادِ التَّقْوَى﴾

„Luați-vă merinde, căci cele mai bune merinde sunt teama de Allah."

al-Baqarah, 2:197 — fragment

Imamul al-Bukhārī — Allah să aibă milă de el — a spus, vol. 4, p. 127: Yaḥyā ibn [Bishr] ne-a relatat; Shabābah ne-a relatat, de la Warqāʾ, de la ʿAmr ibn Dīnār, de la ʿIkrimah, de la Ibn ʿAbbās — Allah să fie mulțumit de amândoi —, care a spus:

Oamenii din Yemen împlineau pelerinajul fără să-și ia merinde și spuneau: *«Noi suntem cei care se încred [în Allah].»* Când ajungeau la [Mecca], le cereau oamenilor [hrană].[12] Atunci Allah Preaînaltul a revelat:

﴿وَتَزَوَّدُوا فَإِنَّ خَيْرَ الزَّادِ التَّقْوَى﴾

„Luați-vă merinde, căci cele mai bune merinde sunt teama de Allah."

al-Baqarah, 2:197 — fragment

Ibn ʿUyaynah l-a relatat de la ʿAmr, de la ʿIkrimah, în formă *mursal*.

Hadithul a fost consemnat de Abū Dāwūd, vol. 2, p. 75. Ibn Kathīr și al-Shawkānī l-au atribuit lui ʿAbd ibn ʿAbd Ḥumayd și lui al-Nasāʾī. L-a consemnat și Ibn Jarīr în *Tafsīr*-ul său, vol. 2, p. 279.

Versetul 198

Cuvintele Celui Preaînalt:

﴿لَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ أَنْ تَبْتَغُوا فَضْلًا مِنْ رَبِّكُمْ﴾

„Nu este niciun păcat pentru voi să căutați un har de la Domnul vostru."

al-Baqarah, 2:198 — fragment

12 Nota traducătorului: Ediția arabă, p. 35, are „Medina" și „Yaḥyā ibn Bashīr". Formele [Mecca] și [Bishr] urmează textul arab din Ṣaḥīḥ al-Bukhārī, nr. 1523.

Imamul al-Bukhārī — Allah să aibă milă de el — a spus în *Ṣaḥīḥ*-ul său, vol. 5, p. 224: ʿAlī ibn ʿAbd Allāh ne-a relatat; Sufyān ne-a relatat, de la ʿAmr, de la Ibn ʿAbbās — Allah să fie mulțumit de amândoi —, care a spus:

ʿUkāẓ, Majannah și Dhū al-Majāz erau târguri în perioada ignoranței. Când a venit Islamul, au socotit negoțul un păcat. Atunci Allah Preaînaltul a revelat: *«Nu este niciun păcat pentru voi… în perioadele pelerinajului.»* Așa a recitat Ibn ʿAbbās.[13]

Hadithul a fost consemnat de [al-Bukhārī] și în Cartea exegezei, vol. 9, p. 252, de la shaykhul său Muḥammad, de la Ibn ʿUyaynah. L-au consemnat Abū Dāwūd, vol. 2, p. 75, și al-Ḥākim, vol. 1, p. 449 și vol. 2, p. 277. Acesta a spus: *„Ṣaḥīḥ, potrivit condițiilor celor doi shaykhi, iar ei nu l-au consemnat."*[14] Al-Dhahabī nu a făcut nicio observație. L-a consemnat și Ibn Jarīr, vol. 2, p. 273.

Abū Dāwūd — Allah să aibă milă de el — a spus, vol. 2, p. 75: Musaddad ne-a relatat; ʿAbd al-Wāḥid ibn Ziyād ne-a relatat; al-ʿAlāʾ ibn al-Musayyab ne-a relatat; Abū Umāmah al-Taymī ne-a relatat, spunând:

Obișnuiam să dau cu chirie [animale de călărie] pe acest drum. Unii oameni îmi spuneau că pelerinajul meu nu este [valabil]. L-am întâlnit pe Ibn ʿUmar și i-am spus: *«O, Abū ʿAbd al-Raḥmān, eu dau cu chirie [animale de călărie] pe acest drum, iar unii oameni spun că pelerinajul meu nu este [valabil].»* Ibn ʿUmar a spus: *«Oare nu intri în iḥrām, nu rostești talbiyah, nu înconjori Casa, nu pleci de la ʿArafāt și nu arunci pietricelele?»* Am răspuns: *«Ba da.»* El a spus: «Atunci pelerinajul tău este [valabil].

Un bărbat a venit la Profetul ﷺ și l-a întrebat ceva asemănător cu ceea ce m-ai întrebat tu. Mesagerul lui Allah ﷺ a tăcut și nu i-a răspuns până când a fost revelat acest verset:

13 Nota traducătorului: Expresia „în perioadele pelerinajului" face parte aici din lectura relatată de la Ibn ʿAbbās. Ea nu face parte din textul coranic redat la începutul secțiunii.

14 Nota autorului: afirmația lui al-Ḥākim „iar ei nu l-au consemnat" este o eroare, deoarece al-Bukhārī l-a consemnat, după cum ai văzut.

﴿لَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ أَنْ تَبْتَغُوا فَضْلًا مِنْ رَبِّكُمْ﴾

„Nu este niciun păcat pentru voi să căutați un har de la Domnul vostru."

al-Baqarah, 2:198 — fragment

Atunci Mesagerul lui Allah ﷺ a trimis după el, i-a recitat acest verset și i-a spus: 'Pelerinajul tău este [valabil].'»

Acesta este un hadith *ṣaḥīḥ*. L-au consemnat imamul Aḥmad, vol. 2, p. 155, al-Dāraquṭnī, vol. 2, p. 292, și Ibn Jarīr, vol. 2, p. 282.

Versetul 199

Cuvintele Celui Preaînalt:

﴿ثُمَّ أَفِيضُوا مِنْ حَيْثُ أَفَاضَ النَّاسُ﴾

„Apoi porniți de acolo de unde pornesc și ceilalți oameni."

al-Baqarah, 2:199 — fragment

Imamul al-Bukhārī — Allah să aibă milă de el — a spus, vol. 3, p. 515, ediția al-Salafiyyah împreună cu *al-Fatḥ*: Farwah ibn Abī al-Maghrāʾ ne-a relatat; ʿAlī ibn Mushir ne-a relatat, de la Hishām ibn ʿUrwah: ʿUrwah a spus:

În perioada ignoranței, oamenii înconjurau [Casa] goi, în afară de al-Ḥums — adică Quraysh și descendenții lor. Al-Ḥums dăruiau oamenilor [haine], căutând răsplată: un bărbat îi dădea altui bărbat haine în care să înconjoare [Casa], iar o femeie îi dădea altei femei haine pentru aceasta. Cine nu primea [haine] de la al-Ḥums înconjura Casa gol. Ceilalți oameni porneau de la ʿArafāt, iar al-Ḥums porneau de la Jamʿ.

[Hishām] a spus: tatăl meu m-a înștiințat, de la ʿĀʾishah — Allah să fie mulțumit de ea —, că acest verset a fost revelat în legătură cu al-Ḥums:

﴿ثُمَّ أَفِيضُوا مِنْ حَيْثُ أَفَاضَ النَّاسُ﴾

„Apoi porniți de acolo de unde pornesc și ceilalți oameni."
al-Baqarah, 2:199 — fragment

El a spus: Ei porneau de la Jamʿ, astfel că au fost îndrumați către ʿArafāt.

Al-Bukhārī — Allah să aibă milă de el — a spus, vol. 8, p. 186: ʿAlī ibn ʿAbd Allāh ne-a relatat; Muḥammad ibn Ḥāzim[15] ne-a relatat; Hishām ne-a relatat, de la tatăl său, de la ʿĀ'ishah — Allah să fie mulțumit de ea —:

Quraysh și cei care urmau religia lor se opreau la al-Muzdalifah și erau numiți al-Ḥums, iar ceilalți arabi se opreau la ʿArafāt. Când a venit Islamul, Allah i-a poruncit Profetului Său ﷺ să meargă la ʿArafāt, să se oprească acolo și apoi să pornească de acolo. Acesta este înțelesul cuvintelor Sale, Preaînaltul:

﴿ثُمَّ أَفِيضُوا مِنْ حَيْثُ أَفَاضَ النَّاسُ﴾

„Apoi porniți de acolo de unde pornesc și ceilalți oameni."
al-Baqarah, 2:199 — fragment

Hadithul a fost consemnat de Muslim, vol. 8, p. 197; de Abū Dāwūd, vol. 2, p. 132; de al-Tirmidhī, vol. 3, p. 625; de al-Nasā'ī, vol. 5, p. 255; de al-Ṭayālisī, vol. 2, p. 13; de Ibn Ḥibbān, după cum apare în *Mawārid al-Ẓam'ān*, p. 425; și de Ibn Jarīr, vol. 2, p. 291.

Ibn Jarīr, vol. 2, p. 292, a consemnat ceva asemănător și de la Ibn ʿAbbās. Totuși, relatarea de la Ibn ʿAbbās este slabă, deoarece trece prin Ḥusayn ibn ʿAbd Allāh ibn ʿUbayd Allāh ibn al-ʿAbbās ibn ʿAbd al-Muṭṭalib, care este slab și care aici a fost atribuit bunicului său. Ne întemeiem, așadar, pe hadithul precedent al lui ʿĀ'ishah. Allah Preaînaltul știe cel mai bine.

Versetul 207

Cuvintele Celui Preaînalt:

15 Nota autorului: așa apare în original. Corect este Muḥammad ibn Khāzim, cu litera khā', cea cu punct deasupra.

﴿وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَشْرِي نَفْسَهُ ابْتِغَاءَ مَرْضَاتِ اللَّهِ﴾

„Printre oameni este și acela care își vinde sufletul, căutând mulțumirea lui Allah."

al-Baqarah, 2:207 — fragment

Imamul Abū ʿAbd Allāh al-Ḥākim a spus în *al-Mustadrak*, vol. 3, p. 398: Abū ʿAbd Allāh Muḥammad ibn ʿAbd Allāh al-Zāhid ne-a relatat; Ismāʿīl ibn Isḥāq al-Qāḍī ne-a relatat; Sulaymān ibn Ḥarb ne-a relatat; Ḥammād ibn Zayd ne-a relatat, de la Ayyūb, de la ʿIkrimah, care a spus:

Când Ṣuhayb a plecat ca emigrant, oamenii din Mecca l-au urmărit. El și-a golit tolba și a scos din ea patruzeci de săgeți. A spus: *«Nu veți ajunge la mine până când nu voi înfige câte o săgeată în fiecare dintre voi. Apoi voi trece la sabie și veți afla că sunt bărbat! Am lăsat în Mecca două sclave; ele sunt ale voastre.»*

[Sulaymān] a spus: Ḥammād ibn Salamah ne-a relatat, de la Thābit, de la Anas, ceva asemănător. Și i-au fost revelate Profetului ﷺ [cuvintele]:

﴿وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَشْرِي نَفْسَهُ ابْتِغَاءَ مَرْضَاتِ اللَّهِ﴾

„Printre oameni este și acela care își vinde sufletul, căutând mulțumirea lui Allah."

al-Baqarah, 2:207 — fragment

Când Profetul ﷺ l-a văzut, a spus: *«O, Abū Yaḥyā, negoțul a adus câștig!»* El a spus: și i-a recitat versetul.

[Al-Ḥākim a spus:] *„Ṣaḥīḥ, potrivit condițiilor lui Muslim, iar acesta nu l-a consemnat."*

Hadithul mai are și alte căi de transmitere, dintre care cele mai multe sunt *mursal*, după cum apare în *al-Iṣābah*, vol. 2, p. 188, și în *al-Ṭabaqāt* de Ibn Saʿd, vol. 3, prima parte, pp. 162–163. Luate împreună, ele întăresc hadithul și arată că el este confirmat.

Versetul 219

Cuvintele Celui Preaînalt:

﴿يَسْأَلُونَكَ عَنِ الْخَمْرِ وَالْمَيْسِرِ﴾

„Te întreabă despre vin și jocurile de noroc.”

al-Baqarah, 2:219 — fragment

Hadithul despre acestea va urma în Sūrat al-Mā’idah.

Apoi l-am găsit pe calea lui Abū Maysarah ʿAmr ibn Shuraḥbīl, de la ʿUmar. Abū Zurʿah spusese că el nu a auzit de la ʿUmar, astfel că l-am lăsat deoparte; apoi am socotit potrivit să-l consemnez. Imamul Aḥmad — Allah să aibă milă de el — a spus, vol. 1, p. 53:

Khalaf ibn al-Walīd ne-a relatat; Isrā’īl ne-a relatat, de la Abū Isḥāq, de la Abū Maysarah, de la ʿUmar ibn al-Khaṭṭāb — Allah să fie mulțumit de el —, care a spus:

Când a fost revelată interzicerea vinului, [ʿUmar] a spus: *«O, Allah, lămurește-ne pe deplin în privința vinului!»* Atunci a fost revelat acest verset din Sūrat al-Baqarah:

﴿يَسْأَلُونَكَ عَنِ الْخَمْرِ وَالْمَيْسِرِ قُلْ فِيهِمَا إِثْمٌ كَبِيرٌ﴾

„Te întreabă despre vin și jocurile de noroc. Spune: «În amândouă este un mare păcat.»”

al-Baqarah, 2:219 — fragment

ʿUmar — Allah să fie mulțumit de el — a fost chemat și i s-a recitat [versetul]. El a spus: *«O, Allah, lămurește-ne pe deplin în privința vinului!»* Atunci a fost revelat versetul din Sūrat al-Nisā’:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَقْرَبُوا الصَّلَاةَ وَأَنْتُمْ سُكَارَى﴾

„O, voi cei care credeți! Nu vă apropiați de rugăciune când sunteți beți.”

al-Nisā’, 4:43 — fragment

Vestitorul Mesagerului lui Allah ﷺ, când anunța începerea rugăciunii, striga: *«Niciun om beat să nu se apropie de rugăciune!»*

ʿUmar — Allah să fie mulțumit de el — a fost chemat și i s-a recitat [versetul]. El a spus: *«O, Allah, lămurește-ne pe deplin în privința vinului!»* Atunci a fost revelat versetul din al-Mā'idah. ʿUmar — Allah să fie mulțumit de el — a fost chemat și i s-a recitat. Când [recitarea] a ajuns la:

﴿فَهَلْ أَنتُم مُّنتَهُونَ﴾

„Oare veți înceta?"

al-Mā'idah, 5:91 — fragment

ʿUmar — Allah să fie mulțumit de el — a spus: *«Am încetat! Am încetat!»*

Abū Zurʿah a spus: *„ʿAmr ibn Shuraḥbīl nu a auzit de la ʿUmar."* Al-Bukhārī a spus, vol. 6, p. 341: *„ʿAmr ibn Shuraḥbīl, Abū Maysarah al-Kūfī, a auzit de la ʿUmar și de la Ibn Masʿūd — Allah să fie mulțumit de amândoi."*

În *al-Ǧarḥ wa-l-Taʿdīl*, vol. 6, p. 237, [Ibn Abī Ḥātim] a spus: *„ʿAmr ibn Shuraḥbīl a auzit de la ʿUmar și de la Ibn Masʿūd. L-am auzit pe tatăl meu spunând aceasta."* Celui care afirmă [existența ascultării directe] i se dă întâietate față de cel care o neagă. Toată lauda Îi aparține numai lui Allah.

Versetul 222

Cuvintele Celui Preaînalt:

﴿وَيَسْأَلُونَكَ عَنِ الْمَحِيضِ قُلْ هُوَ أَذًى فَاعْتَزِلُوا النِّسَاءَ فِي الْمَحِيضِ﴾

„Și te întreabă despre menstruație. Spune: «Ea este o suferință.» Așadar, țineți-vă departe de femei [în privința raportului sexual] în timpul menstruației."

al-Baqarah, 2:222 — fragment

Imamul Muslim — Allah să aibă milă de el — a spus: Zuhayr ibn Ḥarb mi-a relatat; ʿAbd al-Raḥmān ibn Mahdī ne-a relatat; Ḥammād ibn Salamah ne-a relatat; Thābit ne-a relatat, de la Anas:

Când o femeie dintre iudei era la menstruație, ei nu mâncau împreună cu ea și nu stăteau împreună cu [femeile aflate în această stare] în case. Companionii l-au întrebat pe Profet ﷺ, iar Allah Preaînaltul a revelat:

﴿وَيَسْأَلُونَكَ عَنِ الْمَحِيضِ قُلْ هُوَ أَذًى فَاعْتَزِلُوا النِّسَاءَ فِي الْمَحِيضِ﴾

„Și te întreabă despre menstruație. Spune: «Ea este o suferință.» Așadar, țineți-vă departe de femei [în privința raportului sexual] în timpul menstruației.”

al-Baqarah, 2:222 — fragment

Mesagerul lui Allah ﷺ a spus: *«Faceți [orice], în afară de raportul sexual.»* Când acestea au ajuns la iudei, ei au spus: *«Omul acesta nu vrea să lase nimic din practicile noastre fără să ni se împotrivească în privința lui!»* Usayd ibn Ḥuḍayr și ʿAbbād ibn Bishr au venit și au spus: *«O, Mesager al lui Allah, iudeii spun cutare și cutare. N-ar trebui, atunci, să avem raporturi sexuale cu ele?»* Chipul Mesagerului lui Allah ﷺ s-a schimbat, până când am crezut că se mâniase pe ei. Cei doi au ieșit; în întâmpinarea lor venea un dar de lapte pentru Profet ﷺ. El a trimis după ei, iar ei au înțeles că nu se mâniase pe ei.

L-a consemnat al-Tirmidhī, vol. 4, p. 74, care a spus: *„Acesta este un hadith ḥasan ṣaḥīḥ”*; Abū Dāwūd, vol. 1, p. 107; al-Nasāʾī, vol. 1, pp. 125 și 135; Ibn Mājah, nr. 644; Aḥmad, vol. 3, p. 246; și al-Ṭayālisī, vol. 2, p. 14.

Versetul 223

Cuvintele Celui Preaînalt:

﴿نِسَاؤُكُمْ حَرْثٌ لَكُمْ فَأْتُوا حَرْثَكُمْ أَنَّى شِئْتُمْ﴾

„Soțiile voastre sunt pentru voi un ogor; așadar, veniți la ogorul vostru cum voiți."

al-Baqarah, 2:223 — fragment

Imamul al-Bukhārī — Allah să aibă milă de el — a spus, vol. 9, p. 257: Abū Nuʿaym ne-a relatat; Sufyān ne-a relatat, de la Ibn al-Munkadir, [care a spus]: l-am auzit pe Jābir ibn ʿAbd Allāh spunând:

Iudeii spuneau: *«Dacă bărbatul are raporturi sexuale cu ea din spate, copilul se va naște cu strabism.»* Atunci a fost revelat:

﴿نِسَاؤُكُمْ حَرْثٌ لَكُمْ فَأْتُوا حَرْثَكُمْ أَنَّى شِئْتُمْ﴾

„Soțiile voastre sunt pentru voi un ogor; așadar, veniți la ogorul vostru cum voiți."

al-Baqarah, 2:223 — fragment

Hadithul a fost consemnat de Muslim, vol. 10, pp. 6–7, cu adaosul: *„Dacă dorește, [cu ea] aplecată,*[16] *iar dacă dorește, neaplecată, însă numai într-un singur orificiu."* L-au consemnat și al-Tirmidhī, vol. 4, p. 75, care a spus: *„Un hadith ḥasan ṣaḥīḥ"*; Abū Dāwūd, vol. 2, p. 215; Ibn Mājah, nr. 1925; și al-Ḥumaydī în *al-Musnad*, vol. 2, p. 532.

Imamul Aḥmad — Allah să aibă milă de el — a spus, vol. 6, p. 305: ʿAffān ne-a relatat; Wuhayb ne-a relatat; ʿAbd Allāh ibn ʿUthmān ibn Khuthaym ne-a relatat, de la ʿAbd al-Raḥmān ibn Sābiṭ, care a spus:

Am intrat la Ḥafṣah, fiica lui ʿAbd al-Raḥmān, și am spus: *«Vreau să te întreb despre un lucru, dar îmi este rușine să te întreb*

16 Nota autorului: acest adaos este slab, deoarece naratorul său, al-Nuʿmān ibn Rāshid, este slab. Al-Ḥāfiẓ a spus în al-Fatḥ: „Acest adaos pare să țină de explicația lui al-Zuhrī, fiindcă lipsește din relatările celorlalți discipoli ai lui Ibn al-Munkadir, cu toate că sunt numeroși." Aici se încheie citatul. Eu spun: sensul său este desprins din alte dovezi, după cum apare în al-Fatḥ.

despre el.» Ea a spus: *«Nu-ți fie rușine, fiul fratelui meu.»* El a spus: [am întrebat] despre raportul sexual anal cu femeile. Ea a spus: Umm Salamah mi-a relatat că Anșārii nu se apropiau de femei din spate [pentru raportul vaginal], iar iudeii spuneau că, dacă cineva se apropie astfel de soția lui, copilul său va avea strabism. Când Emigranții au venit la Medina, s-au căsătorit cu femei dintre Anșāri și s-au apropiat de ele din spate. O femeie a refuzat să-și asculte soțul și i-a spus: *«Nu vei face aceasta până când nu voi merge la Mesagerul lui Allah ﷺ.»*

Ea a intrat la Umm Salamah și i-a pomenit aceasta. [Umm Salamah] a spus: *«Stai până când vine Mesagerul lui Allah ﷺ.»* Când Mesagerul lui Allah ﷺ a venit, femeii dintre Anșāri i-a fost rușine să-l întrebe și a ieșit. Umm Salamah i-a relatat Mesagerului lui Allah ﷺ [cele întâmplate]. El a spus: *«Cheam-o pe femeia dintre Anșāri!»* A fost chemată și el i-a recitat acest verset:

﴿نِسَاؤُكُمْ حَرْثٌ لَكُمْ فَأْتُوا حَرْثَكُمْ أَنَّى شِئْتُمْ﴾

„Soțiile voastre sunt pentru voi un ogor; așadar, veniți la ogorul vostru cum voiți.”

al-Baqarah, 2:223 — fragment

[Și a spus:] *«Într-un singur orificiu.»*

La prima vedere, hadithul lui Umm Salamah diferă de hadithul lui Jābir. Hadithului lui Jābir i se dă întâietate, deoarece este consemnat de ambii [al-Bukhārī și Muslim] și deoarece Ḥafṣah, fiica lui ʿAbd al-Raḥmān, nu a fost declarată demnă de încredere decât de al-ʿIjlī și de Ibn Ḥibbān, iar amândoi sunt îngăduitori [în această apreciere].

Cât despre ceea ce s-a transmis de la Ibn ʿUmar, anume că [versetul] a fost revelat în legătură cu raportul sexual anal cu femeile — lucru la care se face aluzie în al-Bukhārī și care apare în *al-Fatḥ*, vol. 9, pp. 255–256 —, învățații l-au respins, în frunte cu marele învățat al comunității, după cum apare în *al-Fatḥ.* Abū Jaʿfar ibn Jarīr — Allah să aibă milă de el — a spus în *Tafsīr*-ul său, vol. 2, p. 398, după ce a menționat răspunsul la aceasta:

Din ceea ce am explicat s-a vădit corectitudinea sensului transmis de la Jābir și de la Ibn ʿAbbās: acest verset a fost revelat în legătură cu ceea ce le spuneau iudeii musulmanilor, anume că, atunci când un bărbat se apropie de soția lui din spate, în vagin, copilul se va naște cu strabism.

Mai înainte, el spusese: *„Și ce ogor este în anus, încât să se spună: «Vino la el din direcția lui»?"*

Învățatul al-Shawkānī, după ce a menționat câțiva dintre cei care afirmau îngăduința, a spus:

Cuvintele acestora nu constituie nicidecum o dovadă și nimănui nu-i este îngăduit să le urmeze, deoarece ei nu au adus nicio dovadă a îngăduinței. Oricare dintre ei ar pretinde că a înțeles aceasta din verset a greșit în înțelegerea lui, indiferent cine ar fi. Iar dacă cineva dintre ei pretinde că motivul revelării versetului a fost faptul că un bărbat a avut raport sexual anal cu soția lui, aceasta nu arată că versetul a îngăduit acel lucru. Cine pretinde aceasta a greșit; dimpotrivă, versetul arată că acel lucru este interzis. Faptul că el ar constitui cauza nu implică revelarea versetului pentru a-l îngădui, fiindcă versetele revelate cu anumite prilejuri vin uneori pentru a îngădui un lucru, iar alteori pentru a-l interzice.

Aici se încheie cuvintele lui al-Shawkānī — Allah să aibă milă de el. Cât despre al-Ḥāfiẓ Ibn Kathīr — Allah să aibă milă de el —, după ce a menționat cuvintele lui Ibn ʿUmar despre cauza revelării versetului, a spus:

Aceasta se înțelege potrivit celor arătate mai înainte: el se apropie de ea din spate, în vagin. [Dovada este] ceea ce a relatat al-Nasāʾī de la ʿAlī ibn ʿUthmān al-Nufaylī, de la Saʿīd ibn ʿĪsā, de la al-Faḍl ibn Faḍālah, de la ʿAbd Allāh ibn Sulaymān al-Ṭawīl, de la Kaʿb ibn ʿAlqamah, de la Abū al-Naḍr, care l-a înștiințat că i-a spus lui Nāfiʿ, clientul lui Ibn ʿUmar: *«S-a vorbit mult despre tine, că ai transmite de la Ibn ʿUmar că a dat o fatwa prin care îngăduia raportul sexual anal cu femeile.»* El a răspuns:

Au mințit în privința mea! Îți voi relata însă cum au stat lucrurile. Într-o zi, Ibn ʿUmar a parcurs muṣḥaf-ul, iar eu mă aflam la el, până când a ajuns la:

﴿نِسَاؤُكُمْ حَرْثٌ لَكُمْ فَأْتُوا حَرْثَكُمْ أَنَّى شِئْتُمْ﴾

„Soțiile voastre sunt pentru voi un ogor; așadar, veniți la ogorul vostru cum voiți.”

al-Baqarah, 2:223 — fragment

El a spus: *«O, Nāfiʿ, știi ce privește acest verset?»* Am răspuns: *«Nu.»* El a spus:

Noi, cei din Quraysh, obișnuiam să ne apropiem de femei din spate [pentru raportul vaginal]. Când am intrat în Medina și ne-am căsătorit cu femei dintre Anșāri, am dorit de la ele ceea ce doriserăm [și înainte]. Aceasta le-a supărat; au respins-o și au socotit-o ceva grav. Femeile Anșārilor preluaseră obiceiul iudeilor: [soții] se apropiau de ele numai când erau culcate pe o parte. Atunci Allah a revelat:

﴿نِسَاؤُكُمْ حَرْثٌ لَكُمْ فَأْتُوا حَرْثَكُمْ أَنَّى شِئْتُمْ﴾

„Soțiile voastre sunt pentru voi un ogor; așadar, veniți la ogorul vostru cum voiți.”

al-Baqarah, 2:223 — fragment

[Ibn Kathīr a spus:] Acesta este un isnād ṣaḥīḥ.

Apoi [Ibn Kathīr] a citat mai multe hadithuri care arată interzicerea raportului sexual anal cu femeile, după care a spus:

Au fost menționate mai înainte cuvintele lui Ibn Masʿūd, Abū al-Dardāʾ, Abū Hurayrah, Ibn ʿAbbās și ʿAbd Allāh ibn ʿAmr privind interzicerea acestui lucru. Ceea ce este confirmat fără îndoială de la ʿAbd Allāh ibn ʿUmar — Allah să fie mulțumit de amândoi — este că el îl interzicea. Abū Muḥammad ibn ʿAbd al-Raḥmān al-Dārimī[17] a spus în *al-Musnad*-ul său: ʿAbd Allāh ibn Ṣāliḥ ne-a relatat; al-Layth ne-a relatat, de la al-Ḥārith ibn Yaʿqūb, de la Saʿīd ibn Yasār Abū al-Ḥubāb, care a spus: I-am spus lui Ibn

17 Nota traducătorului: Numele „Abū Muḥammad ibn ʿAbd al-Raḥmān al-Dārimī” este redat așa cum apare în ediția arabă, p. 42.

ʿUmar: *«Ce spui despre sclave? Se poate practica cu ele taḥmīḍ?»* El a întrebat: *«Ce este taḥmīḍ?»* [Saʿīd] a menționat anusul. El a spus: *«Oare vreun musulman face aceasta?»* La fel l-au relatat Ibn Wahb și Qutaybah, de la al-Layth, cu acest lanț. Acesta este un isnād ṣaḥīḥ și o afirmație explicită a lui privind interzicerea acelui lucru. Prin urmare, tot ceea ce s-a transmis de la el și admite mai multe interpretări trebuie raportat la această afirmație lipsită de echivoc.

Versetul 225
Cuvintele Celui Preaînalt:

﴿لَا يُؤَاخِذُكُمُ اللَّهُ بِاللَّغْوِ فِي أَيْمَانِكُمْ﴾

„Allah nu vă trage la răspundere pentru vorbele rostite fără intenție în jurămintele voastre."

al-Baqarah, 2:225 — fragment

Imamul al-Bukhārī — Allah să aibă milă de el — a spus, vol. 11, p. 547: Muḥammad ibn al-Muthannā ne-a relatat; Yaḥyā ne-a relatat, de la Hishām, care a spus: tatăl meu m-a înștiințat, de la ʿĀʾishah — Allah să fie mulțumit de ea —, [în legătură cu]:

﴿لَا يُؤَاخِذُكُمُ اللَّهُ بِاللَّغْوِ﴾

„Allah nu vă trage la răspundere pentru vorbele rostite fără intenție..."

al-Baqarah, 2:225 — fragment

El a spus: ea a spus: *«A fost revelat în legătură cu vorbele omului: 'Nu, pe Allah!' și 'Ba da, pe Allah!'»*

Versetul 232
Cuvintele Celui Preaînalt:

﴿وَإِذَا طَلَّقْتُمُ النِّسَاءَ فَبَلَغْنَ أَجَلَهُنَّ فَلَا تَعْضُلُوهُنَّ أَنْ يَنْكِحْنَ أَزْوَاجَهُنَّ إِذَا تَرَاضَوْا بَيْنَهُمْ بِالْمَعْرُوفِ﴾

„Când divorțați de femei, iar ele ajung la sfârșitul termenului lor, nu le împiedicați să se căsătorească [din nou] cu soții lor, dacă ajung între ei la o înțelegere potrivit bunei-cuviințe."

al-Baqarah, 2:232 — fragment

Imamul al-Bukhārī — Allah să aibă milă de el — a spus, vol. 9, p. 258: ʿUbayd Allāh ibn Saʿīd ne-a relatat; Abū ʿĀmir al-ʿAqadī ne-a relatat; ʿAbbād ibn Rāshid ne-a relatat; al-Ḥasan ne-a relatat; Maʿqil ibn Yasār mi-a relatat, spunând:

Aveam o soră, iar cererile de căsătorie pentru ea îmi erau adresate mie.

Ibrāhīm a spus, de la Yūnus, de la al-Ḥasan: Maʿqil ibn Yasār mi-a relatat. Abū Maʿmar ne-a relatat; ʿAbd al-Wārith ne-a relatat; Yūnus ne-a relatat, de la al-Ḥasan, că soțul surorii lui Maʿqil ibn Yasār divorțase de ea și o lăsase până când i s-a încheiat perioada de așteptare. Apoi a cerut-o [din nou] în căsătorie, dar Maʿqil a refuzat. Atunci a fost revelat:

﴿فَلَا تَعْضُلُوهُنَّ أَنْ يَنْكِحْنَ أَزْوَاجَهُنَّ﴾

„Nu le împiedicați să se căsătorească [din nou] cu soții lor."

al-Baqarah, 2:232 — fragment

Hadithul a fost consemnat de al-Bukhārī și în vol. 11, pp. 91 și 408; de al-Tirmidhī, vol. 4, p. 76, care a spus: *„Acesta este un hadith ḥasan ṣaḥīḥ"*; de Abū Dāwūd, vol. 2, p. 192; de al-Ṭayālisī, vol. 1, p. 305; de al-Dāraquṭnī, vol. 3, pp. 223–224; și de al-Ḥākim, vol. 2, p. 174, care a spus: *„Ṣaḥīḥ, potrivit condițiilor celor doi shaykhi, iar Muslim nu l-a consemnat"*; precum și de Ibn Jarīr, vol. 2, p. 448.

Versetul 238 — rugăciunea de mijloc

Cuvintele Celui Preaînalt:

﴿حَافِظُوا عَلَى الصَّلَوَاتِ وَالصَّلَاةِ الْوُسْطَى وَقُومُوا لِلَّهِ قَانِتِينَ﴾

„Păziți rugăciunile, mai ales rugăciunea de mijloc, și stați înaintea lui Allah cu smerită supunere."

al-Baqarah, 2:238

Imamul Aḥmad — Allah să aibă milă de el — a spus în *al-Musnad*-ul său, vol. 5, p. 183: Muḥammad ibn Jaʿfar ne-a relatat; Shuʿbah ne-a relatat; ʿAmr ibn Abī Ḥakīm mi-a relatat, spunând: l-am auzit pe al-Zibriqān relatând de la ʿUrwah ibn al-Zubayr, de la Zayd ibn Thābit, care a spus:

Mesagerul lui Allah ﷺ împlinea rugăciunea de la amiază în arșița zilei și nu împlinea nicio rugăciune mai grea pentru companionii Profetului ﷺ decât aceasta. El a spus: atunci a fost revelat:[18]

﴿حَافِظُوا عَلَى الصَّلَوَاتِ وَالصَّلَاةِ الْوُسْطَى﴾

„Păziți rugăciunile, mai ales rugăciunea de mijloc."

al-Baqarah, 2:238 — fragment

Și a spus: *«Înaintea ei sunt două rugăciuni, iar după ea sunt două rugăciuni.»*

Naratorii hadithului sunt naratori ai Ṣaḥīḥ-ului, în afară de ʿAmr ibn Abī Ḥakīm și al-Zibriqān.[19] [Al-Zibriqān] îl relatează

18 Nota autorului: al-Ḥāfiẓ a spus în al-Fatḥ, vol. 9, p. 262: „Aḥmad l-a relatat pe o altă cale, adăugând: «Profetul ﷺ împlinea rugăciunea de la amiază în arșiță și în spatele său nu se afla decât un rând sau două, în timp ce oamenii își făceau odihna de la amiază ori se ocupau de negoțul lor; atunci a fost revelat [versetul].»" Aici se încheie citatul.

19 Nota autorului: amândoi sunt demni de încredere. L-au consemnat Abū Dāwūd, vol. 1, p. 159, și al-Bukhārī în al-Tārīkh al-Kabīr, vol. 3, p. 434; [al-Bukhārī] a menționat diferențele de transmitere de la al-Zibriqān ibn ʿAmr.

uneori de la ʿUrwah, de la Zayd ibn Thābit; alteori de la Zuhrah, de la Zayd ibn Thābit; și alteori de la Zayd ibn Thābit și Usāmah.

L-a consemnat al-Ṭabarānī în *al-Kabīr*, vol. 5, p. 131, pe calea lui ʿUthmān ibn ʿUthmān al-Ghaṭafānī. Opinia pe care ne întemeiem în privința rugăciunii de mijloc este că aceasta este rugăciunea de după-amiază, ʿaṣr, după cum apare în cele două Ṣaḥīḥ-uri.

Versetul 238 — tăcerea în rugăciune

Cuvintele Celui Preaînalt:

﴿وَقُومُوا لِلَّهِ قَانِتِينَ﴾

„Și stați înaintea lui Allah cu smerită supunere."

al-Baqarah, 2:238 — fragment

Imamul al-Bukhārī — Allah să aibă milă de el — a spus, vol. 9, p. 265: Musaddad ne-a relatat; Yaḥyā ne-a relatat, de la Ismāʿīl ibn Abī Khālid, de la al-Ḥārith ibn Shubayl, de la Abū ʿAmr al-Shaybānī, de la Zayd ibn Arqam, care a spus:

Obișnuiam să vorbim în rugăciune: unul dintre noi îi vorbea fratelui său despre nevoia sa. [Așa a fost] până când s-a revelat acest verset:

﴿حَافِظُوا عَلَى الصَّلَوَاتِ وَالصَّلَاةِ الْوُسْطَى وَقُومُوا لِلَّهِ قَانِتِينَ﴾

„Păziți rugăciunile, mai ales rugăciunea de mijloc, și stați înaintea lui Allah cu smerită supunere."

al-Baqarah, 2:238

Atunci ni s-a poruncit să tăcem.

Al-Ḥāfiẓ al-Suyūṭī a atribuit hadithul, în *Lubāb al-Nuqūl*, celor șase [culegeri]. La al-Tirmidhī, vol. 4, p. 77, el apare cu formularea *„atunci a fost revelat"*; la fel și la Abū Dāwūd, vol. 1, p. 358, cu

formularea *„atunci a fost revelat”*. L-a consemnat și imamul Aḥmad în *al-Musnad*-ul său, vol. 4, p. 368.

Al-Ṭabarānī — Allah să aibă milă de el — a spus în *al-Kabīr*, vol. 11, p. 292: Muḥammad ibn ʿAbd Allāh al-Ḥaḍramī ne-a relatat; Aḥmad ibn Jawwās[20] al-Ḥanafī ne-a relatat; Abū al-Aḥwaṣ ne-a relatat, de la Simāk, de la ʿIkrimah, de la Ibn ʿAbbās, despre cuvintele Celui Preaînalt:

﴿وَقُومُوا لِلَّهِ قَانِتِينَ﴾

„Și stați înaintea lui Allah cu smerită supunere.”
al-Baqarah, 2:238 — fragment

El a spus: *«Obișnuiau să vorbească în rugăciune. Servitorul unui bărbat venea la el în timp ce acesta se ruga și îi vorbea despre nevoia sa. Atunci le-a fost interzis să vorbească.»*

Abū ʿAbd al-Raḥmān a spus: hadithul vine pe calea lui Simāk, de la ʿIkrimah, iar în relatările lui Simāk de la ʿIkrimah există *iḍṭirāb* [inconsecvență în transmitere]. Totuși, hadithul poate fi folosit între relatările de sprijin, după cum vezi.

Atenționare
Al-Ḥāfiẓ Ibn Kathīr — Allah să aibă milă de el — a spus în *Tafsīr*-ul său, vol. 1, p. 294:

Acest hadith le-a ridicat o dificultate unor învățați, întrucât ei stabiliseră că vorbirea în rugăciune fusese interzisă la Mecca, înainte de emigrarea la Medina și după emigrarea în ținutul Abisiniei. Aceasta este arătată de hadithul lui Ibn Masʿūd din Ṣaḥīḥ, care a spus: *«Înainte de a emigra în Abisinia, îl salutam pe Profet ﷺ în timp ce se ruga, iar el ne răspundea. Când ne-am întors, l-am salutat, dar nu mi-a răspuns și am fost cuprins de tot felul de neliniști. Când a încheiat rugăciunea, a spus: ‘Singurul motiv pentru care nu ți-am răspuns este că eram în rugăciune.*

20 Nota autorului: în original apare „Ḥawwās”, cu litera ḥāʾ fără punct. Corect este „Jawwās”, cu litera jīm, cea cu punct dedesubt, după cum apare în al-Taqrīb.

Allah rânduiește din poruncile Sale ceea ce voiește, iar printre cele pe care le-a rânduit este să nu vorbiți în rugăciune.'»

Ibn Masʿūd se număra printre cei care primiseră Islamul devreme. El emigrase în Abisinia, apoi se întorsese [de acolo] la Mecca împreună cu cei care se întorseseră și după aceea emigrase la Medina. Acest verset:

﴿وَقُومُوا لِلَّهِ قَانِتِينَ﴾

„Și stați înaintea lui Allah cu smerită supunere."
al-Baqarah, 2:238 — fragment

este medinit, fără dezacord. Unii au spus că, prin cuvintele sale — *„Un om îi vorbea fratelui său despre nevoia sa în rugăciune"* —, Zayd ibn Arqam a urmărit numai să relateze despre vorbire în general și a adus acest verset ca dovadă a interzicerii ei, potrivit înțelegerii sale. Allah știe cel mai bine. Alții au spus că el a avut în vedere faptul că aceasta se întâmplase la Medina după emigrarea acolo. În acest caz, [vorbirea în rugăciune] ar fi fost îngăduită de două ori și interzisă de două ori, după cum au ales unii dintre învățații noștri și alții. Prima [explicație] este mai evidentă. Allah știe cel mai bine.

Eu spun: ceea ce mi se pare — iar Allah știe cel mai bine — este că vorbirea a fost interzisă la Mecca prin Sunnah cea curată, după cum apare în hadithul lui Ibn Masʿūd. Când [Profetul] ﷺ a venit la Medina, unii dintre cei la care interdicția nu ajunsese vorbeau în rugăciune, așa cum s-a întâmplat cu Muʿāwiyah ibn al-Ḥakam al-Sulamī. Atunci a fost revelat versetul. Allah știe cel mai bine. Pentru cercetări suplimentare, consultă *Nayl al-Awṭār*, vol. 2, pp. 329–330, și *Fatḥ al-Bārī*. Am reprodus cuvintele lui al-Ḥāfiẓ din *al-Fatḥ* în *Riyāḍ al-Jannah*.

Versetul 256
Cuvintele Celui Preaînalt:

﴿لَا إِكْرَاهَ فِي الدِّينِ قَدْ تَبَيَّنَ الرُّشْدُ مِنَ الْغَيِّ﴾

„Nu este constrângere în religie. Calea cea dreaptă s-a deosebit limpede de rătăcire."

al-Baqarah, 2:256 — fragment

Imamul Abū Jaʿfar ibn Jarīr — Allah să aibă milă de el — a spus în *Tafsīr*-ul său, vol. 3, p. 24: Muḥammad ibn Bashshār ne-a relatat; Ibn Abī ʿAdī ne-a relatat, de la Shuʿbah, de la Abū Bishr, de la Saʿīd ibn Jubayr, de la Ibn ʿAbbās — Allah să fie mulţumit de amândoi —, care a spus:

Se întâmpla ca o femeie să fie dintre cele ai căror copii nu rămâneau în viaţă;[21] atunci îşi lua asupra sa [un legământ] că, dacă un copil de-al ei va trăi, îl va face iudeu. Când Banū al-Naḍīr au fost alungaţi, printre ei se aflau şi fii ai Anṣārilor. Aceştia au spus: *«Nu ne lăsăm copiii!»* Atunci Allah — Preaînaltă fie pomenirea Sa — a revelat:

﴿لَا إِكْرَاهَ فِي الدِّينِ قَدْ تَبَيَّنَ الرُّشْدُ مِنَ الْغَيِّ﴾

„Nu este constrângere în religie. Calea cea dreaptă s-a deosebit limpede de rătăcire."

al-Baqarah, 2:256 — fragment

Naratorii hadithului sunt naratori ai Ṣaḥīḥ-ului. L-a consemnat Abū Dāwūd, vol. 3, p. 11. Al-Suyūṭī l-a atribuit, în *al-Lubāb*, şi lui al-Nasāʾī. L-a consemnat şi Ibn Ḥibbān în Ṣaḥīḥ-ul său, după cum apare în *Mawārid al-Ẓamʾān*, p. 427. Apoi l-am găsit în *Tafsīr*-ul lui al-Nasāʾī, vol. 1, p. 273.

Versetul 267

Cuvintele Celui Preaînalt:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَنْفِقُوا مِنْ طَيِّبَاتِ مَا كَسَبْتُمْ﴾

21 Nota autorului: al-miqlāh este femeia ai cărei copii nu rămân în viaţă. Cuvântul provine din al-qalt, adică pieirea. Din ʿAwn al-Maʿbūd.

„O, voi cei care credeți! Dăruiți din lucrurile bune pe care le-ați câștigat…”

al-Baqarah, 2:267 — începutul fragmentului citat

până la cuvintele Sale, Preaînaltul:

﴿وَلَا تَيَمَّمُوا الْخَبِيثَ مِنْهُ تُنْفِقُونَ وَلَسْتُمْ بِآخِذِيهِ إِلَّا أَنْ تُغْمِضُوا فِيهِ﴾

„Și nu alegeți ceea ce este rău pentru a dărui din el, când voi înșivă nu l-ați primi decât închizând ochii asupra lui.”

al-Baqarah, 2:267 — sfârșitul fragmentului citat

Imamul al-Tirmidhī — Allah să aibă milă de el — a spus, vol. 4, p. 77: ʿAbd Allāh ibn ʿAbd al-Raḥmān ne-a relatat; ʿUbayd Allāh ibn Mūsā ne-a înștiințat, de la Isrāʾīl, de la al-Suddī, de la Abū Mālik, de la al-Barāʾ, [despre]:

﴿وَلَا تَيَمَّمُوا الْخَبِيثَ مِنْهُ تُنْفِقُونَ﴾

„Și nu alegeți ceea ce este rău pentru a dărui din el.”

al-Baqarah, 2:267 — fragment

El a spus: «A fost revelat în legătură cu noi, Anșării. Aveam curmali, iar fiecare aducea din [roadele] curmalilor săi potrivit cu cât de multe sau de puține avea. Omul aducea un ciorchine sau doi și îi atârna în moschee. Oamenii din al-Șuffah nu aveau hrană; când unul dintre ei venea, se ducea la ciorchine și îl lovea cu toiagul, iar curmalele încă necoapte și cele coapte cădeau și el mânca. Erau și oameni care nu râvneau la bine: câte unul aducea un ciorchine cu curmale pipernicite și curmale uscate de proastă calitate sau un ciorchine rupt și îl atârna. Atunci Allah, Binecuvântat și Preaînalt, a revelat:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَنْفِقُوا مِنْ طَيِّبَاتِ مَا كَسَبْتُمْ وَمِمَّا أَخْرَجْنَا لَكُمْ مِنَ الْأَرْضِ وَلَا تَيَمَّمُوا الْخَبِيثَ مِنْهُ تُنْفِقُونَ وَلَسْتُمْ بِآخِذِيهِ إِلَّا أَنْ تُغْمِضُوا فِيهِ﴾

„O, voi cei care credeți! Dăruiți din lucrurile bune pe care le-ați câștigat și din ceea ce am făcut să iasă pentru voi din pământ. Și nu alegeți ceea ce este rău pentru a dărui din el, când voi înșivă nu l-ați primi decât închizând ochii asupra lui."

al-Baqarah, 2:267 — fragment

El a spus:[22] 'Dacă unuia dintre voi i s-ar dărui ceva asemenea cu ceea ce a dat, nu l-ar primi decât închizând ochii [asupra neajunsurilor lui] sau din rușine.'» [Al-Barā'] a spus: *«După aceea, fiecare dintre noi aducea din ceea ce avea bun.»*

Acesta este un hadith ḥasan ṣaḥīḥ gharīb. Abū Mālik este al-Ghifārī și se spune că numele său este Ghazwān.

Hadithul a fost consemnat de Ibn Mājah, nr. 1822, și de Ibn Jarīr, vol. 3, p. 82. Al-Ḥāfiẓ Ibn Kathīr l-a atribuit în *Tafsīr*-ul său, vol. 1, p. 320, lui Ibn Abī Ḥātim. L-a consemnat al-Ḥākim, vol. 2, p. 285, care a spus: *„Ṣaḥīḥ, potrivit condițiilor lui Muslim"*, iar al-Dhahabī nu a făcut nicio observație.

Al-Ḥākim — Allah să aibă milă de el — a spus, vol. 2, p. 284: shaykhul Abū Bakr Aḥmad ibn Isḥāq al-Faqīh ne-a relatat; Muḥammad ibn Ghālib al-Ḍabbī și Muḥammad ibn Sinān ne-au înștiințat, spunând amândoi: Saʿīd ibn Sulaymān al-Wāsiṭī ne-a relatat; ʿAbbād — adică Ibn al-ʿAwwām — ne-a relatat, de la Sufyān ibn Ḥusayn, de la al-Zuhrī, de la Abū Umāmah ibn Sahl ibn Ḥunayf, de la tatăl său, care a spus:

Mesagerul lui Allah ﷺ a poruncit [să se dea] o milostenie. Un bărbat a venit [cu] asemenea curmale — Sufyān a spus: adică din cele pipernicite. Mesagerul lui Allah ﷺ a spus: *«Cine a adus*

22 Nota autorului: în al-Tuḥfah apare: „El a spus", adică Profetul ﷺ.

acestea?» Nimeni nu aducea ceva fără ca lucrul adus să-i fie atribuit. Atunci a fost revelat:

﴿وَلَا تَيَمَّمُوا الْخَبِيثَ مِنْهُ تُنْفِقُونَ وَلَسْتُمْ بِآخِذِيهِ إِلَّا أَنْ تُغْمِضُوا فِيهِ﴾

„Și nu alegeți ceea ce este rău pentru a dărui din el, când voi înșivă nu l-ați primi decât închizând ochii asupra lui."

al-Baqarah, 2:267 — fragment

Mesagerul lui Allah ﷺ a interzis ca două soiuri de curmale să fie primite ca milostenie: al-juʿrūr și soiul al-ḥubayq. Al-Zuhrī a spus: *«Amândouă sunt soiuri de curmale din Medina.»*

Sulaymān ibn Kathīr l-a susținut [pe Sufyān] printr-o relatare paralelă de la al-Zuhrī: Abū ʿAbd Allāh Muḥammad ibn Yaʿqūb al-Ḥāfiẓ ne-a relatat; Yaḥyā ibn Muḥammad ibn Yaḥyā al-Shahīd și al-Sarī ibn Khuzaymah ne-au relatat, spunând: Abū al-Walīd al-Ṭayālisī ne-a relatat; Sulaymān ibn Kathīr ne-a relatat; al-Zuhrī ne-a relatat, de la Abū Umāmah ibn Sahl ibn Ḥunayf, de la tatăl său:

Mesagerul lui Allah ﷺ a interzis două soiuri de curmale: al-juʿrūr și soiul al-ḥubayq. El a spus: oamenii obișnuiau să aleagă cele mai rele roade ale lor și să le dea ca milostenie; astfel, li s-au interzis două soiuri de curmale și a fost revelat:

﴿وَلَا تَيَمَّمُوا الْخَبِيثَ مِنْهُ تُنْفِقُونَ﴾

„Și nu alegeți ceea ce este rău pentru a dărui din el."

al-Baqarah, 2:267 — fragment

[Al-Ḥākim a spus:] *„Acesta este un hadith ṣaḥīḥ, potrivit condițiilor celor doi shaykhi, iar ei nu l-au consemnat."* Relatarea lui Sufyān ibn Ḥusayn este slabă, iar al-Bukhārī nu a consemnat relatările lui Sulaymān ibn Kathīr de la al-Zuhrī decât ca relatări de sprijin și căi paralele de transmitere.

Hadithul a fost consemnat de al-Ṭabarānī, vol. 2, p. 93, din relatarea lui Sufyān ibn Ḥusayn de la al-Zuhrī, cu acest lanț; și de al-Dāraquṭnī, vol. 2, p. 31, din relatarea lui Sulaymān ibn Kathīr de la al-Zuhrī, cu acest lanț.

Hadithul lui Sahl ibn Ḥunayf este ḥasan, întrucât în relatările lui Sufyān ibn Ḥusayn și Sulaymān ibn Kathīr de la al-Zuhrī există o slăbiciune.

Cât despre al-Ḥāfiẓ Ibn Ḥajar, el a spus în introducerea la *al-Fatḥ* că al-Bukhārī a relatat de la Sulaymān, de la al-Zuhrī, sub formă suspendată și ca relatare paralelă. Pe această bază, oare nu s-ar putea spune că [hadithul] îndeplinește condițiile lui al-Bukhārī?[23] În plus, Muslim ibn Ibrāhīm și Muḥammad ibn Kathīr au diferit de Abū al-Walīd: amândoi l-au relatat de la Sulaymān ibn Kathīr în formă mursal, după cum apare în *Sunan*-ul lui al-Bayhaqī, vol. 3, p. 136. Sufyān ibn Ḥusayn l-a susținut printr-o relatare paralelă, însă el este slab în [relatările de la] al-Zuhrī. I-a susținut și Muḥammad ibn Abī Ḥafṣah, după cum apare la al-Bayhaqī, vol. 3, p. 136, și la al-Ḥākim, vol. 1, p. 402.

ʿAbd al-Jalīl ibn Ḥumayd al-Yaḥṣubī a diferit de ei, relatând de la al-Zuhrī, de la Abū Umāmah, fără să spună *„de la tatăl său”*, după cum apare la al-Nasāʾī, vol. 5, p. 43, și la Ibn Jarīr, vol. 5, p. 561. Abū Umāmah este un companion care era mic [în vremea Profetului] și nu a auzit nimic de la Mesagerul lui Allah ﷺ. De aceea, hadithul său este socotit mursal, asemenea relatărilor mursal ale urmașilor, după cum apare în *Fatḥ al-Mughīth*. Totuși, hadithul este confirmat prin ansamblul primelor căi de transmitere. Allah știe cel mai bine.

Al-Nasāʾī, vol. 5, p. 43, al-Ḥākim, vol. 2, p. 285 — care a spus: *„Ṣaḥīḥ în privința isnādului”*, iar al-Dhahabī nu a făcut nicio observație —, și al-Bayhaqī, vol. 4, p. 136, au relatat ceva asemănător din hadithul lui ʿAwf ibn Mālik. În lanțul lui se află Ṣāliḥ ibn Abī ʿArīb, a cărui stare nu este cunoscută îndeajuns;

23 Nota traducătorului: Ediția arabă, p. 48, are „فعلى هذا ألا يقال هو على شرط البخاري”. Expresia „ألا يقال” este redată ca întrebare: „oare nu s-ar putea spune...?”. Observația critică din paragraful următor aparține autorului și trebuie citită împreună cu această întrebare.

hadithul lui poate fi folosit ca relatare de sprijin și cale paralelă de transmitere.

Versetul 272
Cuvintele Celui Preaînalt:

﴿لَّيْسَ عَلَيْكَ هُدَاهُمْ وَلَٰكِنَّ اللَّهَ يَهْدِي مَنْ يَشَاءُ﴾

„Nu ție îți revine călăuzirea lor, ci Allah călăuzește pe cine voiește."

al-Baqarah, 2:272 — fragment

Imamul Abū Jaʿfar ibn Jarīr — Allah să aibă milă de el — a spus, vol. 3, p. 94: Abū Kurayb ne-a relatat, spunând: Abū Dāwūd ne-a relatat, de la Sufyān, de la al-Aʿmash, de la Jaʿfar ibn Iyās, de la Saʿīd ibn Jubayr, de la Ibn ʿAbbās, care a spus:

Nu le dădeau [ajutoare] rudelor lor dintre politeiști. Atunci a fost revelat:

[﴿لَّيْسَ عَلَيْكَ هُدَاهُمْ وَلَٰكِنَّ اللَّهَ يَهْدِي مَنْ يَشَاءُ﴾]

[*„Nu ție îți revine călăuzirea lor, ci Allah călăuzește pe cine voiește."*][24]

al-Baqarah, 2:272 — fragment

Naratorii hadithului sunt naratori ai Ṣaḥīḥ-ului. Imamul Ibn Kathīr — Allah să aibă milă de el — l-a citat în *Tafsīr*-ul său, vol. 1, p. 323, cu lanțul său de la al-Nasāʾī.[25] L-a consemnat și al-Ḥākim, care a spus: *„Acesta este un hadith ṣaḥīḥ în privința isnādului, iar cei doi nu l-au consemnat."* Al-Ḥāfiẓ al-Dhahabī a indicat în *al-Talkhīṣ* că el îndeplinește condițiile celor doi shaykhi.

Al-Haythamī a spus în *Majmaʿ al-Zawāʾid*, vol. 6, p. 324: *„L-a relatat al-Ṭabarānī de la shaykhul său ʿAbd Allāh ibn Muḥammad*

24 Nota traducătorului: Ediția arabă, p. 48, citează aici din 2:27. Fragmentul din 2:272 este redat între paranteze drepte după aceeași relatare, cu același isnād, din al-Ṭabarī, Jāmiʿ al-Bayān, comentariul la 2:272, nr. 6202.

25 Nota autorului: al-Nasāʾī l-a consemnat în al-Tafsīr, vol. 1, pp. 282–283.

ibn Saʿīd ibn Abī Maryam, care este slab. Al-Bazzār a relatat ceva asemănător, iar naratorii săi sunt demni de încredere."

Versetele 285–286

Cuvintele Celui Preaînalt, până la sfârșitul surei:

﴿آمَنَ الرَّسُولُ بِمَا أُنْزِلَ إِلَيْهِ مِنْ رَبِّهِ﴾

„Mesagerul a crezut în ceea ce i-a fost revelat de la Domnul său..."
al-Baqarah, 2:285–286 — începutul pasajului citat

Imamul Muslim — Allah să aibă milă de el — a spus, vol. 2, p. 145: Muḥammad ibn Minhāl al-Ḍarīr și Umayyah ibn Bisṭām al-ʿAyshī mi-au relatat — formularea este a lui Umayyah —, spunând amândoi: Yazīd ibn Zurayʿ ne-a relatat; Rawḥ — adică Ibn al-Qāsim — ne-a relatat, de la al-ʿAlāʾ, de la tatăl său, de la Abū Hurayrah, care a spus:

Când i-a fost revelat Mesagerului lui Allah ﷺ:

﴿لِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَإِنْ تُبْدُوا مَا فِي أَنْفُسِكُمْ أَوْ تُخْفُوهُ يُحَاسِبْكُمْ بِهِ اللَّهُ فَيَغْفِرُ لِمَنْ يَشَاءُ وَيُعَذِّبُ مَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ﴾

„Lui Allah Îi aparține ceea ce este în ceruri și ceea ce este pe pământ. Fie că arătați ceea ce este în sufletele voastre, fie că ascundeți, Allah vă va cere socoteală pentru aceasta. El iartă pe cine voiește și pedepsește pe cine voiește. Allah este cu putere peste toate."
al-Baqarah, 2:284

aceasta le-a fost greu companionilor Mesagerului lui Allah ﷺ. Au venit la Mesagerul lui Allah ﷺ, s-au așezat în genunchi și au spus: *«O, Mesager al lui Allah, ni s-au impus fapte pe care le putem*

împlini: rugăciunea, postul, jihādul și milostenia. Dar ți-a fost revelat acest verset și nu-l putem împlini.»
Mesagerul lui Allah ﷺ a spus:

«Vreți să spuneți așa cum au spus oamenii celor două Scripturi de dinaintea voastră: 'Am auzit și nu ne-am supus'? Spuneți, mai degrabă: 'Am auzit și ne-am supus. Iertarea Ta [o cerem], Domnul nostru, și la Tine este întoarcerea!'»

Ei au spus: *«Am auzit și ne-am supus. Iertarea Ta [o cerem], Domnul nostru, și la Tine este întoarcerea!»* Când oamenii au rostit acestea și limbile lor s-au deprins cu ele, Allah a revelat după aceea:

﴿آمَنَ الرَّسُولُ بِمَا أُنْزِلَ إِلَيْهِ مِنْ رَبِّهِ وَالْمُؤْمِنُونَ كُلٌّ آمَنَ بِاللَّهِ وَمَلَائِكَتِهِ وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ لَا نُفَرِّقُ بَيْنَ أَحَدٍ مِنْ رُسُلِهِ وَقَالُوا سَمِعْنَا وَأَطَعْنَا غُفْرَانَكَ رَبَّنَا وَإِلَيْكَ الْمَصِيرُ﴾

„Mesagerul a crezut în ceea ce i-a fost revelat de la Domnul său, la fel și credincioșii. Fiecare a crezut în Allah, în îngerii Săi, în Cărțile Sale și în mesagerii Săi. «Nu facem deosebire între niciunul dintre mesagerii Săi.» Și au spus: «Am auzit și ne-am supus. Iertarea Ta [o cerem], Domnul nostru, și la Tine este întoarcerea!»"

al-Baqarah, 2:285

După ce au făcut aceasta, Allah Preaînaltul a abrogat-o [pe cea dintâi], revelând:

﴿لَا يُكَلِّفُ اللَّهُ نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا لَهَا مَا كَسَبَتْ وَعَلَيْهَا مَا اكْتَسَبَتْ رَبَّنَا لَا تُؤَاخِذْنَا إِنْ نَسِينَا أَوْ أَخْطَأْنَا﴾

„Allah nu împovărează niciun suflet decât potrivit puterii lui. El are [răsplata pentru] ceea ce a dobândit și poartă [răspunderea pentru] ceea ce a săvârșit. Domnul nostru, nu ne trage la răspundere dacă uităm sau greșim!”

al-Baqarah, 2:286 — fragment

[Allah] a spus: *«Da.»*

﴿رَبَّنَا وَلَا تَحْمِلْ عَلَيْنَا إِصْرًا كَمَا حَمَلْتَهُ عَلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِنَا﴾

„Domnul nostru, nu pune asupra noastră o povară așa cum ai pus-o asupra celor de dinaintea noastră!”

al-Baqarah, 2:286 — fragment

[Allah] a spus: *«Da.»*

﴿رَبَّنَا وَلَا تُحَمِّلْنَا مَا لَا طَاقَةَ لَنَا بِهِ﴾

„Domnul nostru, nu ne împovăra cu ceea ce nu avem putere să purtăm!”

al-Baqarah, 2:286 — fragment

[Allah] a spus: *«Da.»*

﴿وَاعْفُ عَنَّا وَاغْفِرْ لَنَا وَارْحَمْنَا أَنْتَ مَوْلَانَا فَانْصُرْنَا عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ﴾

„Șterge-ne greșelile, iartă-ne și ai milă de noi! Tu ești Ocrotitorul nostru; dă-ne izbândă asupra oamenilor necredincioși!”

al-Baqarah, 2:286 — fragment

[Allah] a spus: *«Da.»*

Hadithul a fost consemnat de imamul Aḥmad în *al-Musnad*, vol. 2, p. 412; de Ibn Jarīr, vol. 3, p. 143; și de al-Bayhaqī în *Shuʿab al-Īmān*, vol. 1, p. 221.

Imamul Muslim — Allah să aibă milă de el — a spus, vol. 2, p. 146: Abū Bakr ibn Abī Shaybah, Abū Kurayb și Isḥāq ibn Ibrāhīm

ne-au relatat — formularea este a lui Abū Bakr. Isḥāq a spus: *„ne-a înștiințat”*, iar ceilalți doi au spus: *„ne-a relatat”* — Wakīʿ, de la Sufyān, de la Ādam ibn Sulaymān, clientul lui Khālid, care a spus: l-am auzit pe Saʿīd ibn Jubayr relatând de la Ibn ʿAbbās, care a spus:

Când a fost revelat acest verset:

﴿وَإِنْ تُبْدُوا مَا فِي أَنْفُسِكُمْ أَوْ تُخْفُوهُ يُحَاسِبْكُمْ بِهِ اللَّهُ﴾

„Fie că arătați ceea ce este în sufletele voastre, fie că ascundeți, Allah vă va cere socoteală pentru aceasta.”

al-Baqarah, 2:284 — fragment

în inimile lor a pătruns, din pricina lui, ceva ce nu mai pătrunsese din pricina niciunui alt lucru. Profetul ﷺ a spus: *«Spuneți: ‘Am auzit, ne-am supus și ne-am încredințat [lui Allah].’»* El a spus: Allah a așezat credința în inimile lor și a revelat:

﴿لَا يُكَلِّفُ اللَّهُ نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا لَهَا مَا كَسَبَتْ وَعَلَيْهَا مَا اكْتَسَبَتْ رَبَّنَا لَا تُؤَاخِذْنَا إِنْ نَسِينَا أَوْ أَخْطَأْنَا﴾

„Allah nu împovărează niciun suflet decât potrivit puterii lui. El are [răsplata pentru] ceea ce a dobândit și poartă [răspunderea pentru] ceea ce a săvârșit. Domnul nostru, nu ne trage la răspundere dacă uităm sau greșim!”

al-Baqarah, 2:286 — fragment

[Allah] a spus: *«Am făcut aceasta.»*

﴿رَبَّنَا وَلَا تَحْمِلْ عَلَيْنَا إِصْرًا كَمَا حَمَلْتَهُ عَلَى الَّذِينَ مِنْ﴾

„Domnul nostru, nu pune asupra noastră o povară așa cum ai

pus-o asupra celor...”[26]
al-Baqarah, 2:286 — fragment întrerupt în ediția de bază
[Allah] a spus: *«Am făcut aceasta.»*

﴿وَاغْفِرْ لَنَا وَارْحَمْنَا أَنْتَ مَوْلَانَا﴾

„Iartă-ne și ai milă de noi! Tu ești Ocrotitorul nostru.”
al-Baqarah, 2:286 — fragment
[Allah] a spus: *«Am făcut aceasta.»*

سورة آل عمران

26 Nota traducătorului: În ediția arabă, p. 50, citatul se întrerupe la „الَّذِينَ مِنْ”, înainte de „قَبْلِنَا”. Punctele de suspensie indică această întrerupere. Pasajul apare complet în relatarea precedentă.

5 Sūrat Āl ʿImrān

Versetul 77
Cuvintele Celui Preaînalt:

﴿إِنَّ الَّذِينَ يَشْتَرُونَ بِعَهْدِ اللَّهِ وَأَيْمَانِهِمْ ثَمَنًا قَلِيلًا﴾

„Cu adevărat, cei care schimbă legământul lui Allah și jurămintele lor pe un preț mic…”
Āl ʿImrān, 3:77 — fragment
Imamul Abū ʿAbd Allāh al-Bukhārī a spus, vol. 5, p. 430: ʿAbdān ne-a relatat, de la Abū Ḥamzah, de la al-Aʿmash, de la Shaqīq, de la ʿAbd Allāh — Allah să fie mulțumit de el —, de la Profet ﷺ, care a spus:
«Cine face un jurământ mincinos prin care își însușește bunul unui om Îl va întâlni pe Allah în timp ce El este mânios pe el.»
Atunci Allah Preaînaltul a revelat:

﴿إِنَّ الَّذِينَ يَشْتَرُونَ بِعَهْدِ اللَّهِ وَأَيْمَانِهِمْ ثَمَنًا قَلِيلًا﴾

„Cu adevărat, cei care schimbă legământul lui Allah și jurămintele lor pe un preț mic…”
Āl ʿImrān, 3:77 — fragment
A venit al-Ashʿath și a spus: *«Ce v-a relatat Abū ʿAbd al-Raḥmān? Acest verset a fost revelat în privința mea. Aveam o fântână pe pământul unui văr al meu. [Profetul ﷺ] mi-a spus: „Martorii tăi!” Am spus: „Nu am martori.” El a spus: „Atunci, jurământul tău.”*[27] *Am spus: „O, Mesager al lui Allah, atunci el va jura!” Profetul ﷺ a rostit acest hadith, iar Allah a revelat [versetul] pentru a-l confirma.»*

27 Nota traducătorului: Ediția arabă, p. 51, are „فيمينك” — „jurământul tău” —, deși replica următoare privește jurământul celeilalte persoane.

Hadithul a fost consemnat de al-Bukhārī în mai multe locuri din Ṣaḥīḥ-ul său: vol. 6, pp. 70 și 280 — în această din urmă relatare: *„Între mine și un bărbat dintre evrei era [o dispută privind] un teren”* —; p. 210 — unde apare: *„Între mine și un bărbat era o neînțelegere asupra unui lucru”* —; p. 215; vol. 9, p. 280; vol. 14, pp. 352 și 368; și vol. 16, p. 302. L-au consemnat și Muslim, vol. 2, p. 158; al-Tirmidhī, vol. 2, p. 254, care l-a reluat cu isnādul său în vol. 4, p. 81; și Abū Dāwūd, vol. 3, pp. 214–215 [ediția arabă menționează și vol. 2, pp. 214–215]. Al-Mubārakfūrī, în Tuḥfat al-Aḥwadhī, vol. 2, p. 254, îl atribuie și lui al-Nasāʾī și lui Ibn Mājah, alături de autorii colecțiilor principale deja menționați. Imamul Aḥmad l-a relatat în al-Musnad, vol. 1, pp. 426 și 442, și vol. 5, pp. 211–212, în musnadul lui al-Ashʿath ibn Qays.

Hadithul acestui capitol a fost consemnat și de al-Ṭayālisī, vol. 1, p. 246, și vol. 2, p. 16; precum și de Ibn Jarīr, vol. 3, p. 321.

Al-Bukhārī — Allah să aibă milă de el — a spus, vol. 9, p. 280: ʿAlī, adică Ibn Abī Hāshim, ne-a relatat; el l-a auzit pe Hushaym [spunând]: al-ʿAwwām ibn Ḥawshab ne-a informat, de la Ibrāhīm ibn ʿAbd al-Raḥmān, de la ʿAbd Allāh ibn Abī Awfā — Allah Preaînaltul să fie mulțumit de amândoi —:

Un bărbat a expus o marfă în piață și a jurat că i se oferise pentru ea un preț care, în realitate, nu i se oferise, pentru a-l face pe un musulman să cadă în capcană. Atunci au fost revelate [cuvintele]:

﴿إِنَّ الَّذِينَ يَشْتَرُونَ بِعَهْدِ اللَّهِ وَأَيْمَانِهِمْ ثَمَنًا قَلِيلًا﴾

„Cu adevărat, cei care schimbă legământul lui Allah și jurămintele lor pe un preț mic...”

Āl ʿImrān, 3:77 — fragment

[Și a citat] până la sfârșitul versetului.

Nu există contradicție între cele două [relatări]; se poate înțelege că ambele întâmplări au fost cauze ale revelării. Formularea versetului are însă un înțeles mai general. Cu toate acestea, hadithul lui ʿAbd Allāh ibn Masʿūd este mai autentic,

deoarece hadithul lui ʿAbd Allāh ibn Abī Awfā este transmis prin Ibrāhīm ibn ʿAbd al-Raḥmān al-Saksakī. Al-Ḥāfiẓ al-Dhahabī a spus despre el în al-Mīzān: *„Shuʿbah și al-Nasāʾī l-au socotit slab, însă [relatarea lui] nu a fost abandonată”*, până la sfârșitul celor menționate de el — Allah să aibă milă de el.

În unele relatări apare *„un teren”*, iar în altele *„o fântână”*. Al-Ḥāfiẓ a spus în al-Fatḥ, vol. 14, p. 369: *„Se pot împăca înțelegând că este vorba despre terenul fântânii, nu despre întregul teren; fântâna este o parte din acesta.”* Al-Ḥāfiẓ — Allah să aibă milă de el — a discutat pe larg acest subiect în al-Fatḥ, explicând unele formulări care par să le contrazică pe altele. Să fie consultat acolo.

Versetele 86–89

Cuvintele Celui Preaînalt:

﴿كَيْفَ يَهْدِي اللَّهُ قَوْمًا كَفَرُوا بَعْدَ إِيمَانِهِمْ﴾

„Cum să călăuzească Allah un neam care a devenit necredincios după ce a crezut?”

Āl ʿImrān, 3:86 — fragment

Până la cuvintele Sale, Preaînaltul:

﴿إِلَّا الَّذِينَ تَابُوا مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ وَأَصْلَحُوا فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ﴾

„În afară de cei care, după aceea, se căiesc și se îndreaptă; cu adevărat, Allah este Iertător, Îndurător.”

Āl ʿImrān, 3:89

Imamul Abū Jaʿfar ibn Jarīr — Allah să aibă milă de el — a spus, vol. 3, p. 340: Muḥammad ibn ʿAbd Allāh ibn Bazīʿ al-Baṣrī ne-a relatat; el a spus: Yazīd ibn Zurayʿ ne-a relatat; el a spus: Dāwūd

ibn Abī Hind ne-a relatat, de la ʿIkrimah, de la Ibn ʿAbbās, care a spus:[28]

Un bărbat dintre Anṣār a îmbrățișat Islamul, apoi a apostaziat și s-a alăturat politeismului. Mai târziu a regretat și le-a trimis vorbă oamenilor săi: *«Trimiteți la Mesagerul lui Allah ﷺ [și întrebați] dacă există căință [pentru mine].»* Atunci au fost revelate:

﴿كَيْفَ يَهْدِي اللَّهُ قَوْمًا كَفَرُوا بَعْدَ إِيمَانِهِمْ﴾

„Cum să călăuzească Allah un neam care a devenit necredincios după ce a crezut?"

Āl ʿImrān, 3:86 — fragment

Până la cuvintele Sale:

﴿وَجَاءَهُمُ الْبَيِّنَاتُ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ﴾

„Și le-au venit dovezile limpezi. Allah nu călăuzește neamul celor nedrepți."

Āl ʿImrān, 3:86 — fragment

﴿أُولَئِكَ جَزَاؤُهُمْ أَنَّ عَلَيْهِمْ لَعْنَةَ اللَّهِ وَالْمَلَائِكَةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ﴾

„Răsplata lor este că asupra lor se află blestemul lui Allah, al îngerilor și al tuturor oamenilor."

Āl ʿImrān, 3:87

28 Nota traducătorului: Numele tipărit „بزيغ" la pp. 52–53 ale ediției arabe este redat Bazīʿ („بزيع"), după forma și vocalizarea din al-Mubārakfūrī, Tuḥfat al-Aḥwadhī, comentariul hadithului 2011. Citatul din 3:86 rămâne un fragment, potrivit relatării.

﴿خَالِدِينَ فِيهَا لَا يُخَفَّفُ عَنْهُمُ الْعَذَابُ وَلَا هُمْ يُنْظَرُونَ﴾

„Vor rămâne veșnic în el; pedeapsa nu le va fi ușurată și nu li se va da răgaz."

Āl ʿImrān, 3:88

﴿إِلَّا الَّذِينَ تَابُوا مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ وَأَصْلَحُوا فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ﴾

„În afară de cei care, după aceea, se căiesc și se îndreaptă; cu adevărat, Allah este Iertător, Îndurător."

Āl ʿImrān, 3:89

Naratorii hadithului sunt dintre naratorii al-Ṣaḥīḥ. [Ibn Jarīr] l-a reluat atât mursal, cât și cu lanțul legat. L-au consemnat și Ibn Ḥibbān în Ṣaḥīḥ-ul său, după cum apare în Mawārid al-Ẓamʾān, p. 427; al-Ṭaḥāwī în Mushkil al-Āthār, vol. 4, p. 64; și al-Ḥākim, vol. 2, p. 142, și vol. 4, p. 366. În ambele locuri, acesta a spus: *„Isnādul este șaḥīḥ, iar cei doi nu l-au consemnat."* Al-Dhahabī nu a comentat.

Versetul 90

Cuvintele Celui Preaînalt:

﴿إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا بَعْدَ إِيمَانِهِمْ ثُمَّ ازْدَادُوا كُفْرًا لَنْ تُقْبَلَ تَوْبَتُهُمْ وَأُولَئِكَ هُمُ الضَّالُّونَ﴾

„Cu adevărat, celor care au devenit necredincioși după ce au crezut, apoi și-au sporit necredința, nu le va fi primită căința. Ei sunt cei rătăciți."

Āl ʿImrān, 3:90

Al-Ḥāfiẓ Ibn Kathīr a spus în Tafsīr-ul său, vol. 1, p. 380: al-Ḥāfiẓ Abū Bakr al-Bazzār a spus: Muḥammad ibn ʿAbd Allāh ibn Bazīʿ ne-a relatat; Yazīd ibn Zurayʿ ne-a relatat; Dāwūd ibn Abī Hind ne-a relatat, de la ʿIkrimah, de la Ibn ʿAbbās:

Nişte oameni au îmbrăţişat Islamul, apoi au apostaziat, apoi au îmbrăţişat din nou Islamul şi iarăşi au apostaziat. Le-au trimis vorbă oamenilor lor să întrebe pentru ei. Aceştia i-au pomenit situaţia Mesagerului lui Allah ﷺ şi a fost revelat acest verset:

﴿إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا بَعْدَ إِيمَانِهِمْ ثُمَّ ازْدَادُوا كُفْرًا لَنْ تُقْبَلَ تَوْبَتُهُمْ﴾

„Cu adevărat, celor care au devenit necredincioşi după ce au crezut, apoi şi-au sporit necredinţa, nu le va fi primită căinţa."

Āl ʿImrān, 3:90 — fragment

[Ibn Kathīr a spus:] *„Astfel l-a relatat, iar isnādul său este bun."* Aici se încheie citatul.

Versetul 113

Cuvintele Celui Preaînalt:

﴿لَيْسُوا سَوَاءً مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ أُمَّةٌ قَائِمَةٌ يَتْلُونَ آيَاتِ اللَّهِ آنَاءَ اللَّيْلِ وَهُمْ يَسْجُدُونَ﴾

„Ei nu sunt toţi la fel. Dintre oamenii Cărţii există o comunitate statornică, ai cărei membri recită versetele lui Allah în ceasurile nopţii şi se prosternează."

Āl ʿImrān, 3:113

Imamul Aḥmad — Allah să aibă milă de el — a spus, vol. 1, p. 396: Abū al-Naḍr şi Ḥasan ibn Mūsā ne-au relatat; amândoi au spus: Shaybān ne-a relatat, de la ʿĀṣim, de la Zirr, de la Ibn Masʿūd, care a spus:

Mesagerul lui Allah ﷺ a amânat rugăciunea de ʿishāʾ, apoi a ieșit la moschee, iar oamenii așteptau rugăciunea. A spus:

«Cu adevărat, dintre cei care urmează aceste religii, nimeni în afară de voi nu Îl pomenește pe Allah la această oră.»

El a spus: Allah a revelat aceste versete:

﴿لَيْسُوا سَوَاءً مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ﴾

„Ei nu sunt toți la fel. Dintre oamenii Cărții..."
Āl ʿImrān, 3:113 — fragment
Până la:

﴿وَمَا يَفْعَلُوا مِنْ خَيْرٍ فَلَنْ يُكْفَرُوهُ وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِالْمُتَّقِينَ﴾

„Orice bine ar face, nu le va fi tăgăduit. Allah îi cunoaște pe cei care se tem de El."
Āl ʿImrān, 3:115

Hadithul este ḥasan, așa cum a spus al-Shawkānī, vol. 1, p. 375, citându-l pe al-Suyūṭī, deoarece memoria lui ʿĀṣim are unele slăbiciuni. Al-Haythamī a spus în Majmaʿ al-Zawāʾid, vol. 1, p. 312: *„Naratorii lui Aḥmad sunt demni de încredere; singurul [în privința căruia există discuție] este ʿĀṣim ibn Abī al-Najūd, asupra folosirii căruia ca autoritate există dezacord."* L-au consemnat și Ibn Ḥibbān în Ṣaḥīḥ-ul său, după cum apare în Mawārid al-Ẓamʾān, p. 91; Ibn Jarīr, vol. 4, p. 55; Abū Nuʿaym în al-Ḥilyah, vol. 4, p. 187; și Abū Yaʿlā, după cum apare în al-Maqṣad al-ʿAlī, vol. 1, p. 276.

A mai fost relatată o altă cauză a revelării versetului. În Majmaʿ al-Zawāʾid, vol. 6, p. 732, de la Ibn ʿAbbās — Allah să fie mulțumit de amândoi —:

Când ʿAbd Allāh ibn Salām, Thaʿlabah ibn Saʿyah, Asad ibn ʿUbayd și evreii care au îmbrățișat Islamul au crezut, au recunoscut adevărul și au dorit Islamul, învățații evrei care rămăseseră în necredință au spus: *«Numai cei mai răi dintre noi*

au crezut în Muḥammad și l-au urmat. Dacă ar fi fost dintre cei buni, nu ar fi părăsit religia părinților lor.» Atunci Allah, Atotputernicul și Mărețul, a revelat despre aceasta, de la cuvintele Sale:

﴿لَيْسُوا سَوَاءً﴾

„Ei nu sunt toți la fel."
Āl ʿImrān, 3:113 — fragment
Până la cuvintele Sale, Preaînaltul:

﴿مِنَ الصَّالِحِينَ﴾

„Dintre cei drepți."
Āl ʿImrān, 3:114 — fragment
[Al-Haythamī a spus:] *„L-a relatat al-Ṭabarānī, iar naratorii săi sunt demni de încredere."*

Imamul Abū Jaʿfar ibn Jarīr, vol. 7, p. 29, a preferat prima [explicație]. După ce a menționat mai multe păreri, el a spus: *„Interpretarea cea mai potrivită a versetului este însă cea a celui care a spus că prin aceasta se înțelege recitarea Coranului în rugăciunea de ʿishāʾ, deoarece este o rugăciune pe care niciunul dintre oamenii Cărții nu o împlinește. Allah a descris comunitatea lui Muḥammad ca împlinind-o, spre deosebire de oamenii Cărții care nu au crezut în Allah și în Mesagerul Său."*

Eu spun: nimic nu împiedică să fi fost revelat versetul în privința tuturor sau să fi existat mai multe cauze ale revelării sale. Allah știe mai bine. Așa am spus atunci. Iată însă slăbiciunea celui de-al doilea hadith și ceea ce a scris unul dintre frați — Allah să-l ocrotească:

Cealaltă cauză a revelării versetului a fost consemnată de al-Ṭabarānī, vol. 4, p. 52; Ibn Abī Ḥātim, vol. 2, p. 485; al-Ṭabarānī, vol. 2, p. 87; Abū Nuʿaym în Maʿrifat al-Ṣaḥābah, vol. 2, p. 276; al-Bayhaqī în al-Dalāʾil, vol. 2, pp. 533–534; în al-Istīʿāb de Ibn ʿAbd al-Barr, vol. 1, p. 96; și de Ibn Isḥāq în al-Sīrah, vol. 1, p. 557.

Al-Haythamī a spus în al-Majmaʿ, vol. 6, p. 327: *«L-a relatat al-Ṭabarānī, iar naratorii săi sunt demni de încredere.»*

Eu spun: toți l-au relatat prin Muḥammad ibn Abī Muḥammad, de la ʿIkrimah sau Saʿīd, de la Ibn ʿAbbās, și au menționat relatarea.

Acest Muḥammad ibn Abī Muḥammad este necunoscut [majhūl]. Tot astfel am spus și în verificarea mea a Tafsīr-ului lui Ibn Kathīr: *„În isnādul său se află Muḥammad ibn Abī Muḥammad, care este necunoscut."* În isnādul lui al-Ṭabarī se află Muḥammad ibn Ḥumayd, care a fost acuzat de minciună.

Versetul 122

Cuvintele Celui Preaînalt:

﴿إِذْ هَمَّتْ طَائِفَتَانِ مِنْكُمْ أَنْ تَفْشَلَا وَاللَّهُ وَلِيُّهُمَا﴾

„Când două grupuri dintre voi erau pe punctul de a-și pierde curajul, deși Allah era Ocrotitorul lor..."

Āl ʿImrān, 3:122 — fragment

Imamul al-Bukhārī — Allah să aibă milă de el — a spus, vol. 8, p. 360: Muḥammad ibn Yūsuf ne-a relatat, de la Ibn ʿUyaynah, de la ʿAmr, de la Jābir — Allah să fie mulțumit de el —, care a spus:

Acest verset a fost revelat în privința noastră:

﴿إِذْ هَمَّتْ طَائِفَتَانِ مِنْكُمْ أَنْ تَفْشَلَا وَاللَّهُ وَلِيُّهُمَا﴾

„Când două grupuri dintre voi erau pe punctul de a-și pierde curajul, deși Allah era Ocrotitorul lor..."

Āl ʿImrān, 3:122 — fragment

[Adică] Banū Salimah și Banū Ḥārithah. Nu mi-aș fi dorit să nu fi fost revelat, de vreme ce Allah spune:

﴿وَاللَّهُ وَلِيُّهُمَا﴾

„Allah este Ocrotitorul lor."
Āl ʿImrān, 3:122 — fragment
Al-Bukhārī l-a reluat, vol. 9, p. 393, de la shaykhul său ʿAlī ibn al-Madīnī, de la Sufyān, cu acest [isnād]. L-au consemnat și Muslim, vol. 16, p. 66, și Ibn Jarīr, vol. 4, p. 73.

Versetul 128
Cuvintele Celui Preaînalt:

﴿لَيْسَ لَكَ مِنَ الْأَمْرِ شَيْءٌ أَوْ يَتُوبَ عَلَيْهِمْ أَوْ يُعَذِّبَهُمْ فَإِنَّهُمْ ظَالِمُونَ﴾

„Tu nu ai nicio putere de hotărâre în această privință: fie El le primește căința, fie îi pedepsește, căci ei sunt nedrepți."
Āl ʿImrān, 3:128
Imamul al-Bukhārī — Allah să aibă milă de el — a spus, vol. 8, p. 368: Yaḥyā ibn ʿAbd Allāh al-Sulamī ne-a relatat; ʿAbd Allāh ne-a informat; Maʿmar ne-a informat, de la al-Zuhrī; Sālim mi-a relatat, de la tatăl său, care l-a auzit pe Mesagerul lui Allah ﷺ:
Când își ridica capul din înclinarea ultimei unități [rakʿah] a rugăciunii de fajr, spunea: *«O, Allah, blestemă-i pe cutare și pe cutare»*, după ce spunea: *«Allah îl aude pe cel care Îl laudă. Domnul nostru, a Ta este lauda!»* Atunci Allah, Atotputernicul și Mărețul, a revelat:

﴿لَيْسَ لَكَ مِنَ الْأَمْرِ شَيْءٌ﴾

„Tu nu ai nicio putere de hotărâre în această privință..."
Āl ʿImrān, 3:128 — fragment
Până la cuvintele Sale:

﴿فَإِنَّهُمْ ظَالِمُونَ﴾

„Căci ei sunt nedrepți."
Āl ʿImrān, 3:128 — fragment

Și de la Ḥanẓalah ibn Abī Sufyān, care a spus: l-am auzit pe Sālim ibn ʿAbd Allāh spunând:

Mesagerul lui Allah ﷺ se ruga împotriva lui Ṣafwān ibn Umayyah, Suhayl ibn ʿAmr și al-Ḥārith ibn Hishām. Atunci au fost revelate:

﴿لَيْسَ لَكَ مِنَ الْأَمْرِ شَيْءٌ﴾

„Tu nu ai nicio putere de hotărâre în această privință..."
Āl ʿImrān, 3:128 — fragment
Până la cuvintele Sale:

﴿فَإِنَّهُمْ ظَالِمُونَ﴾

„Căci ei sunt nedrepți."
Āl ʿImrān, 3:128 — fragment

Hadithul a fost consemnat și de al-Bukhārī în [Cartea] exegezei, vol. 9, p. 293, de la shaykhul său Ḥibbān ibn Mūsā, de la ʿAbd Allāh, adică Ibn al-Mubārak, cu acest [isnād]; precum și în vol. 17, p. 77, de la shaykhul său Aḥmad ibn Muḥammad, de la ʿAbd Allāh, cu același [isnād]. În această relatare apare că, atunci când își ridica capul din înclinare, spunea: *„O, Allah, Domnul nostru, a Ta este lauda!"*, în ultima [rakʿah]. L-au consemnat al-Tirmidhī, care a spus: *„Hadith ḥasan gharīb"*; al-Nasāʾī, vol. 2, p. 160; și imamul Aḥmad, vol. 2, pp. 93 și 104 — aici Nāfiʿ îl susține pe Sālim printr-o relatare paralelă —, precum și pp. 118 și 147, prin două căi până la ʿAbd Allāh. Într-una dintre ele apare: *„S-a rugat împotriva unor oameni dintre ipocriți."*

L-a consemnat și ʿAbd al-Razzāq în al-Muṣannaf, vol. 2, p. 446, la fel ca în unele căi de la imamul Aḥmad, deoarece imamul Aḥmad l-a relatat prin ʿAbd al-Razzāq. Mă refer la formularea: *„S-a rugat împotriva unor oameni dintre ipocriți."* L-a relatat și Ibn Jarīr, vol. 4, p. 88.

Imamul Muslim a spus, vol. 5, p. 178: Yaḥyā ibn Yaḥyā ne-a relatat; el a spus: i-am citit lui Mālik, de la Isḥāq ibn ʿAbd Allāh ibn Abī Ṭalḥah, de la Anas ibn Mālik, care a spus:

Mesagerul lui Allah ﷺ s-a rugat timp de treizeci de dimineți împotriva celor care i-au ucis pe oamenii de la Biʾr Maʿūnah: se ruga împotriva [triburilor] Riʿl, Dhakwān, Liḥyān și ʿUṣayyah, care s-a răzvrătit împotriva lui Allah și a Mesagerului Său. Anas a spus: Allah, Atotputernicul și Mărețul, a revelat cu privire la cei uciși la Biʾr Maʿūnah un text coranic pe care l-am recitat până când a fost abrogat: *«Vestiți-le oamenilor noștri că L-am întâlnit pe Domnul nostru; El a fost mulțumit de noi și noi am fost mulțumiți de El.»*[29]

Imamul Aḥmad l-a consemnat în al-Musnad, din hadithul lui Anas, vol. 3, pp. 99, 179, 201, 206, 253 și 288. L-au consemnat și al-Tirmidhī, vol. 4, p. 83, care a spus: *„Acesta este un hadith ḥasan ṣaḥīḥ”*; Ibn Saʿd, vol. 2, p. 31; și Ibn Jarīr, vol. 4, pp. 86–87.

Imamul al-Bukhārī — Allah să aibă milă de el — a spus, vol. 9, p. 294: Mūsā ibn Ismāʿīl ne-a relatat; Ibrāhīm ibn Saʿd ne-a relatat; Ibn Shihāb ne-a relatat, de la Saʿīd ibn al-Musayyab și Abū Salamah ibn ʿAbd al-Raḥmān, de la Abū Hurayrah — Allah să fie mulțumit de el —:

Când Mesagerul lui Allah ﷺ voia să se roage împotriva cuiva sau pentru cineva, făcea qunūt după înclinare. Uneori, după ce spunea *«Allah îl aude pe cel care Îl laudă»*, zicea: *«O, Allah, Domnul nostru, a Ta este lauda! O, Allah, salvează-i pe al-Walīd ibn al-Walīd, Salamah ibn Hishām și ʿAyyāsh ibn Abī Rabīʿah! O, Allah, apasă cu putere asupra [tribului] Muḍar și fă ca [anii lor] să fie asemenea anilor lui Yūsuf!»* Rostea aceasta cu voce tare. În unele dintre rugăciunile sale de fajr spunea: *«O, Allah, blestemă-i pe cutare și pe cutare»*, [numind] triburi arabe, până când Allah a revelat:

29 Nota traducătorului: Ediția arabă folosită aici, pp. 55–57, cuprinde relatarea lui Anas despre Biʾr Maʿūnah și expresia „ultima rakʿah”. Cealaltă ediție cuprinde în acest loc relatarea despre rănirea Profetului ﷺ la Uḥud și expresia „prima rakʿah”. Traducerea urmează prima dintre aceste forme.

﴿لَيْسَ لَكَ مِنَ الْأَمْرِ شَيْءٌ﴾

„Tu nu ai nicio putere de hotărâre în această privință…”

Āl ʿImrān, 3:128 — fragment

Hadithul a fost consemnat de Muslim, vol. 5, p. 177; de imamul Aḥmad, vol. 2, p. 255; și de Ibn Jarīr.

Al-Ḥāfiẓ a spus în al-Fatḥ, vol. 9, p. 295:

Numele lor apar în relatarea lui Yūnus, de la al-Zuhrī, la Muslim, în formularea: *«O, Allah, blestemă-i pe Riʿl, Dhakwān și ʿUṣayyah.»*

Apoi a spus:

Am menționat deja dificultatea acestui [pasaj] în [capitolul despre] expediția de la Uḥud: întâmplarea cu Riʿl și Dhakwān a avut loc după Uḥud, iar revelarea [cuvintelor] «لَيْسَ لَكَ مِنَ الْأَمْرِ شَيْءٌ» — *„Tu nu ai nicio putere de hotărâre în această privință”* a fost în legătură cu întâmplarea de la Uḥud. Apoi mi s-a arătat defectul relatării — adică al relatării despre revelarea [cuvintelor] «لَيْسَ لَكَ مِنَ الْأَمْرِ شَيْءٌ» — *„Tu nu ai nicio putere de hotărâre în această privință”* în întâmplarea cu Riʿl și Dhakwān —: există în ea o interpolare [idrāj]. Formularea *«până când Allah a revelat»* are un lanț întrerupt; este relatată de al-Zuhrī de la cineva de la care îi ajunsese vestea. Muslim a arătat acest lucru[30] în relatarea amintită a lui Yūnus, spunând aici: *«El — adică al-Zuhrī — a spus: apoi ne-a ajuns vestea că a încetat aceasta când a fost revelat [versetul].»* Această veste transmisă indirect nu este autentică, din motivul arătat.

Apoi — Allah să aibă milă de el — a explicat cum se împacă hadithurile precedente ale lui Ibn ʿUmar și Anas, spunând:

Se împacă cu hadithul lui Ibn ʿUmar prin faptul că [Profetul ﷺ] s-a rugat împotriva celor menționați după aceea, în rugăciunea sa, iar versetul a fost revelat în legătură cu ambele: cele întâmplate și rugăciunea izvorâtă din acestea. Toate s-au petrecut la Uḥud, spre deosebire de întâmplarea cu Riʿl și Dhakwān, care este distinctă.

30 Nota autorului: vol. 5, p. 177.

Se poate însă spune că întâmplarea lor a urmat după aceea și că revelarea versetului a întârziat puțin față de cauza sa, apoi a fost revelat în legătură cu toate acestea. Allah știe mai bine.

Versetul 154

Cuvintele Celui Preaînalt:

﴿ثُمَّ أَنْزَلَ عَلَيْكُمْ مِنْ بَعْدِ الْغَمِّ أَمَنَةً نُعَاسًا﴾

„Apoi, după mâhnire, El a pogorât asupra voastră liniște, un somn ușor…"

Āl ʿImrān, 3:154 — fragment

Imamul al-Tirmidhī — Allah Preaînaltul să aibă milă de el — a spus, vol. 4, p. 84: ʿAbd ibn Ḥumayd ne-a relatat; Rawḥ ibn ʿUbādah ne-a relatat, de la Ḥammād ibn Salamah, de la Thābit, de la Anas, de la Abū Ṭalḥah, care a spus:

În ziua de Uḥud mi-am ridicat capul și am privit: nu era nimeni dintre ei care să nu se clatine sub scut din pricina somnolenței. Acesta este înțelesul cuvintelor lui Allah Preaînaltul:

﴿ثُمَّ أَنْزَلَ عَلَيْكُمْ مِنْ بَعْدِ الْغَمِّ أَمَنَةً نُعَاسًا﴾

„Apoi, după mâhnire, El a pogorât asupra voastră liniște, un somn ușor…"

Āl ʿImrān, 3:154 — fragment

[Al-Tirmidhī a spus:] *„Acesta este un hadith ḥasan ṣaḥīḥ."* Apoi a spus — [pasajul] poartă mențiunea unei variante de exemplar —: ʿAbd ibn Ḥumayd ne-a relatat; Rawḥ ibn ʿUbādah ne-a relatat, de la Ḥammād ibn Salamah, de la Hishām ibn ʿUrwah, de la tatăl său, de la Abū al-Zubayr, ceva asemănător. *„Acesta este un hadith ḥasan ṣaḥīḥ."*

Al-Mubārakfūrī a spus: *„Formularea «de la Abū al-Zubayr» apare astfel în exemplarul al-Aḥmadiyyah. Este o greșeală; corect este «de la al-Zubayr», eliminând cuvântul «Abū»."* Aici se încheie citatul.

Hadithul lui al-Zubayr a fost consemnat de Ibn Rāhawayh, după cum apare în al-Maṭālib al-ʿĀliyah, vol. 4, p. 219. Iată formularea lui; al-Zubayr a spus:

Mă văd și acum împreună cu Mesagerul lui Allah ﷺ în ziua de Uḥud, când teama ne cuprinsese puternic și somnul a fost trimis asupra noastră. Nu era niciunul dintre noi a cărui bărbie — sau a spus: bărbia lui — să nu fie pe piept. Pe Allah, auzeam ca într-un vis cuvintele lui Muʿattib ibn Qushayr:

﴿لَوْ كَانَ لَنَا مِنَ الْأَمْرِ شَيْءٌ مَا قُتِلْنَا هَاهُنَا﴾

„Dacă am fi avut vreo putere de hotărâre în această privință, nu am fi fost uciși aici.”

Āl ʿImrān, 3:154 — fragment

Le-am reținut. Atunci Allah, Binecuvântatul și Preaînaltul, a revelat despre aceasta:

﴿ثُمَّ أَنْزَلَ عَلَيْكُمْ مِنْ بَعْدِ الْغَمِّ أَمَنَةً نُعَاسًا﴾

„Apoi, după mâhnire, El a pogorât asupra voastră liniște, un somn ușor...”

Āl ʿImrān, 3:154 — fragment

Până la cuvintele Sale:

﴿مَا قُتِلْنَا هَاهُنَا﴾

„Nu am fi fost uciși aici.”

Āl ʿImrān, 3:154 — fragment

[Aceasta] în legătură cu vorbele lui Muʿattib ibn Qushayr. A spus:

﴿لَوْ كُنْتُمْ فِي بُيُوتِكُمْ﴾

„Chiar dacă ați fi fost în casele voastre...”
Āl ʿImrān, 3:154 — fragment
Până la:

﴿عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ﴾

„Cunoscător a ceea ce este în piepturi.”
Āl ʿImrān, 3:154 — fragment
Adnotatorul Ḥabīb al-Raḥmān al-Aʿẓamī a spus: *„Al-Būṣīrī nu a comentat asupra lui, iar isnādul său este bun.”*

Versetul 161
Cuvintele Celui Preaînalt:

﴿وَمَا كَانَ لِنَبِيٍّ أَنْ يَغُلَّ﴾

„Nu se cuvine unui profet să-și însușească pe ascuns din pradă.”
Āl ʿImrān, 3:161 — fragment
Imamul al-Ṭabarānī — Allah să aibă milă de el — a spus, vol. 12, p. 134: ʿAbdān ibn Aḥmad ne-a relatat; ʿAbd al-Raḥmān ibn Khālid al-Raqqī ne-a relatat; Muʿāwiyah ibn Hishām ne-a relatat; Sufyān ne-a relatat, de la Ḥabīb ibn Abī Thābit, de la Ibn ʿAbbās, care a spus:
Profetul lui Allah ﷺ a trimis o oaste, dar steagul ei s-a întors [fără izbândă]. A trimis-o din nou, dar s-a întors [tot astfel], din pricina însușirii pe ascuns a unui cap de gazelă din aur. Atunci au fost revelate:

﴿وَمَا كَانَ لِنَبِيٍّ أَنْ يَغُلَّ﴾

„Nu se cuvine unui profet să-și însușească pe ascuns din pradă.”
Āl ʿImrān, 3:161 — fragment
Al-Haythamī, în al-Majmaʿ, și al-Suyūṭī, în Lubāb al-Nuqūl, au spus că naratorii săi sunt demni de încredere.

Abū ʿAbd al-Raḥmān a spus: în privința naratorilor, lucrurile stau așa cum au spus cei doi. Însă Ḥabīb ibn Abī Thābit practică tadlīs și nu a declarat explicit că a primit relatarea direct. Chiar dacă l-a auzit pe Ibn ʿAbbās — ʿAlī ibn al-Madīnī a confirmat întâlnirea sa cu Ibn ʿAbbās, după cum apare în Jāmiʿ al-Taḥṣīl, iar al-ʿIjlī a confirmat că a auzit de la Ibn ʿAbbās, după cum apare în Tahdhīb al-Tahdhīb —, el tot practică tadlīs. A relatat de la Ibn ʿAbbās prin doi intermediari: Muḥammad ibn ʿAlī ibn ʿAbd Allāh ibn ʿAbbās și tatăl acestuia, după cum apare în ediția verificată a al-Ilzāmāt wa-l-Tatabbuʿ, p. 483. Prin aceasta se știe că hadithul este slab prin acest isnād.

O altă cauză a revelării versetului, nici ea autentică

Imamul al-Ṭabarānī — Allah să aibă milă de el — a spus, vol. 11, p. 101: Muḥammad ibn Aḥmad ibn Yazīd al-Narsī al-Baghdādī ne-a relatat; Abū ʿUmar Ḥafṣ ibn ʿUmar al-Muqriʾ al-Dūrī[31] ne-a relatat; Abū Muḥammad al-Yazīdī ne-a relatat; Abū ʿAmr ibn al-ʿAlāʾ mi-a relatat, de la Mujāhid, de la Ibn ʿAbbās, că acesta recita:

﴿وَمَا كَانَ لِنَبِيٍّ أَنْ يَغُلَّ﴾

„Nu se cuvine unui profet să-și însușească pe ascuns din pradă."
Āl ʿImrān, 3:161 — fragment

Și cum să nu poată fi înșelat, de vreme ce poate să fie ucis?[32] Allah a spus:

31 Nota autorului: în original apare „al-Maqdisī al-Zawzanī". În al-Muʿjam al-Ṣaghīr, vol. 2, p. 37, precum și în Tārīkh Baghdād, vol. 1, p. 372, apare forma pe care am reținut-o; aceasta este corectă, după cum se găsește în Ghāyat al-Nihāyah de al-Jazarī.

32 Nota traducătorului: Citatul coranic are forma activă „يَغُلَّ" — „să-și însușească pe ascuns". Întrebarea următoare discută sensul pasiv, „să fie înșelat", în opoziție cu „să fie ucis". Aceeași succesiune se găsește la al-Ṭabarānī, al-Muʿjam al-Kabīr, pe calea Abū ʿAmr ibn al-ʿAlāʾ — Mujāhid — Ibn ʿAbbās. Pentru deosebirea dintre lecturi, vezi al-Ṭabarī, comentariul la 3:161, relatările 8137–8138 și 8142.

﴿وَيَقْتُلُونَ الْأَنْبِيَاءَ﴾

„Și îi ucid pe profeți…”
Āl ʿImrān, 3:112 — fragment

Însă ipocriții l-au acuzat pe Profet ﷺ. Atunci Allah, Atotputernicul și Mărețul, a revelat:

﴿وَمَا كَانَ لِنَبِيٍّ أَنْ يَغُلَّ﴾

„Nu se cuvine unui profet să-și însușească pe ascuns din pradă.”
Āl ʿImrān, 3:161 — fragment

Hadithul a fost consemnat de al-Ṭabarānī în al-Ṣaghīr, vol. 2, p. 15; de al-Wāḥidī în Asbāb al-Nuzūl, p. 84; și de al-Khaṭīb în Tārīkh Baghdād, vol. 1, p. 372.

Naratorii hadithului sunt demni de încredere, în afară de shaykhul lui al-Ṭabarānī: nu i-am găsit o biografie decât în Tārīkh Baghdād, vol. 1, p. 372. Al-Khaṭīb a spus că Abū al-Qāsim al-Ṭabarānī a relatat de la el, fără să menționeze o critică sau o apreciere a sa.

Abū Dāwūd și al-Tirmidhī au consemnat ceva asemănător, însă prin Khuṣayf ibn ʿAbd al-Raḥmān. Al-Ḥāfiẓ a spus în Takhrīj al-Kashshāf: *„Ibn ʿAdī a considerat [hadithul] defectuos din pricina lui Khuṣayf.”* Aici se încheie citatul.

Abū ʿAbd al-Raḥmān a spus: cei mai mulți l-au socotit slab pe Khuṣayf. În acest hadith a relatat neuniform: uneori îl transmite mursal, alteori cu lanțul legat; uneori spune *„de la Miqsam”*, alteori *„de la ʿIkrimah sau altcineva”*. Consultă Tafsīr-ul lui Ibn Jarīr, vol. 4, p. 155.

Apoi i-am găsit o cale potrivită pentru a fi folosită ca dovadă. Imamul al-Bazzār — Allah să aibă milă de el — a spus, după cum apare în Kashf al-Astār, vol. 3, p. 43: Muḥammad ibn ʿAbd al-Raḥīm ne-a relatat; ʿAbd al-Wahhāb ibn ʿAṭāʾ ne-a relatat; Hārūn al-Qāriʾ ne-a relatat, de la al-Zubayr ibn al-Khirrīt, de la ʿIkrimah, de la Ibn ʿAbbās:

﴿وَمَا كَانَ لِنَبِيٍّ أَنْ يَغُلَّ﴾

„Nu se cuvine unui profet să-și însușească pe ascuns din pradă.”
Āl ʿImrān, 3:161 — fragment

Nu se cuvenea ca tovarășii unui profet să-l acuze. Aici se încheie citatul.

Hārūn este Ibn Mūsā al-Azdī al-ʿAtakī, clientul lor, Abū ʿAbd Allāh — se spune și Abū Isḥāq —, gramaticianul din Baṣrah, cel cu un ochi afectat, specialist în lecturile coranice. Ibn Maʿīn și alții l-au declarat demn de încredere, după cum apare în Tahdhīb al-Tahdhīb.

Deși această relatare nu menționează o cauză a revelării, ea susține ceea ce s-a transmis mai înainte de la Ibn ʿAbbās despre cauza revelării. Allah știe mai bine.

Versetul 165
Cuvintele Celui Preaînalt:

﴿أَوَلَمَّا أَصَابَتْكُمْ مُصِيبَةٌ قَدْ أَصَبْتُمْ مِثْلَيْهَا قُلْتُمْ أَنَّى هَذَا قُلْ هُوَ مِنْ عِنْدِ أَنْفُسِكُمْ﴾

„Oare, când v-a lovit o nenorocire, deși voi le pricinuiserăți [dușmanilor] una de două ori mai mare, ați spus: «De unde aceasta?» Spune: «Ea vine de la voi înșivă.»”
Āl ʿImrān, 3:165 — fragment

Imamul Aḥmad — Allah să aibă milă de el — a spus, vol. 1, p. 30: Abū Nūḥ Qurād ne-a relatat; ʿIkrimah ibn ʿAmmār ne-a informat; Simāk al-Ḥanafī, Abū Zumayl, ne-a relatat; Ibn ʿAbbās mi-a relatat; ʿUmar ibn al-Khaṭṭāb — Allah să fie mulțumit de el — mi-a relatat, spunând:

În ziua de Badr, Profetul ﷺ s-a uitat la tovarășii săi: erau trei sute și ceva. S-a uitat la politeiști: erau peste o mie. Profetul ﷺ s-a întors spre qiblah și și-a întins mâinile, având pe el mantia și veșmântul de la brâu. A spus:

«O, Allah, unde este ceea ce mi-ai promis? O, Allah, împlinește pentru mine ceea ce mi-ai promis! O, Allah, dacă faci să piară acest grup dintre oamenii Islamului, nu vei mai fi adorat niciodată pe pământ.»

A continuat să-I ceară ajutor Domnului său, Atotputernicul și Mărețul, și să-L invoce, până când mantia i-a căzut. Abū Bakr — Allah să fie mulțumit de el — a venit la el, i-a luat mantia, l-a acoperit cu ea și l-a îmbrățișat din spate. Apoi a spus: *«O, Profet al lui Allah, îți este de ajuns cât L-ai rugat pe Domnul tău! El îți va împlini ceea ce ți-a promis.»* Atunci Allah, Atotputernicul și Mărețul, a revelat:

﴿إِذْ تَسْتَغِيثُونَ رَبَّكُمْ فَاسْتَجَابَ لَكُمْ أَنِّي مُمِدُّكُمْ بِأَلْفٍ مِنَ الْمَلَائِكَةِ مُرْدِفِينَ﴾

„Când Îi cereați ajutor Domnului vostru, El v-a răspuns: «Vă voi sprijini cu o mie de îngeri care vin unii după alții.»”

al-Anfāl, 8:9

Când s-au întâlnit în acea zi, Allah, Atotputernicul și Mărețul, i-a înfrânt pe politeiști: șaptezeci dintre ei au fost uciși și șaptezeci au fost luați prizonieri. Mesagerul lui Allah ﷺ s-a sfătuit cu Abū Bakr, ʿAlī și ʿUmar — Allah să fie mulțumit de ei. Abū Bakr a spus:

«O, Mesager al lui Allah, aceștia sunt verii, rudele și frații [noștri]. Eu socotesc că ar trebui să primești răscumpărarea de la ei: ceea ce primim ne va întări împotriva necredincioșilor. Poate că Allah îi va călăuzi, iar ei ne vor fi sprijin.»

Mesagerul lui Allah ﷺ a spus: *«Ce părere ai, Ibn al-Khaṭṭāb?»* Am spus: *«Pe Allah, eu nu sunt de părerea lui Abū Bakr. Socotesc să mi-l încredințezi pe cutare — o rudă a lui ʿUmar — ca să-i tai gâtul, să i-l încredințezi lui ʿAlī pe ʿAqīl ca să-i taie gâtul și să i-l încredințezi lui Ḥamzah pe cutare, fratele său, ca să-i taie gâtul, pentru ca Allah să știe că în inimile noastre nu există îngăduință față de politeiști. Aceștia sunt mai-marii, conducătorii și căpeteniile lor.»* Mesagerul lui Allah ﷺ a înclinat spre ceea ce spusese Abū Bakr, nu spre ceea ce spusesem eu, și a primit răscumpărarea. ʿUmar — Allah să fie mulțumit de el — a spus: a doua zi dimineață am venit la Mesagerul lui Allah ﷺ. El și Abū Bakr ședeau și plângeau. Am spus: *«O, Mesager al lui Allah, spune-mi ce vă face să plângeți pe tine și pe tovarășul tău! Dacă voi putea plânge, voi plânge, iar dacă nu, mă voi sili să plâng împreună cu voi.»* Profetul ﷺ a spus:

> *«Din pricina răscumpărării care le-a fost propusă tovarășilor tăi. Pedeapsa voastră mi-a fost arătată mai aproape decât acest copac»*

— [arătând] spre un copac apropiat. Allah, Atotputernicul și Mărețul, a revelat:

﴿مَا كَانَ لِنَبِيٍّ أَنْ يَكُونَ لَهُ أَسْرَى حَتَّى يُثْخِنَ فِي الْأَرْضِ﴾

„Nu se cuvine unui profet să aibă prizonieri înainte de a fi înfrânt puternic [dușmanul] pe pământ…”

al-Anfāl, 8:67 — fragment

Până la cuvintele Sale:

﴿لَوْلَا كِتَابٌ مِنَ اللَّهِ سَبَقَ لَمَسَّكُمْ فِيمَا أَخَذْتُمْ﴾

„Dacă nu ar fi existat o hotărâre anterioară de la Allah, v-ar fi atins, pentru ceea ce ați luat…”

al-Anfāl, 8:68 — fragment

[Adică] din răscumpărare. Apoi le-a îngăduit prada de război. În ziua de Uḥud, în anul următor, au fost pedepsiți pentru ceea ce făcuseră la Badr, primind răscumpărarea: șaptezeci dintre ei au fost uciși, tovarășii Profetului ﷺ au fugit de lângă el, i-a fost spart un incisiv, coiful i-a fost zdrobit pe cap și sângele i-a curs pe față. Allah, Atotputernicul și Mărețul, a revelat:

﴿أَوَلَمَّا أَصَابَتْكُمْ مُصِيبَةٌ قَدْ أَصَبْتُمْ مِثْلَيْهَا﴾

„Oare, când v-a lovit o nenorocire, deși voi le pricinuiserăți [dușmanilor] una de două ori mai mare…”

Āl ʿImrān, 3:165 — fragment

[Aceasta] pentru că ați primit răscumpărarea.

Naratorii hadithului sunt dintre naratorii al-Ṣaḥīḥ. Ibn Kathīr și al-Suyūṭī l-au atribuit lui Ibn Abī Ḥātim, într-o formă prescurtată. Eu l-am redat în întregime pentru învățămintele pe care le conține. Unii dintre cei care l-au consemnat vor fi menționați în Sūrat al-Anfāl, dacă Allah voiește.

Versetele 169–171

Cuvintele Celui Preaînalt:

﴿وَلَا تَحْسَبَنَّ الَّذِينَ قُتِلُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَمْوَاتًا بَلْ أَحْيَاءٌ عِنْدَ رَبِّهِمْ يُرْزَقُونَ﴾

„Să nu-i socotești morți pe cei care au fost uciși pe calea lui Allah! Dimpotrivă, ei sunt vii la Domnul lor și primesc hrană.”

Āl ʿImrān, 3:169

Imamul Aḥmad — Allah Preaînaltul să aibă milă de el — a spus, vol. 1, p. 265: Yaʿqūb ne-a relatat; tatăl meu ne-a relatat, de la Ibn Isḥāq; Ismāʿīl ibn Umayyah ibn ʿAmr ibn Saʿīd mi-a relatat, de la Abū al-Zubayr al-Makkī, de la Ibn ʿAbbās, care a spus: Mesagerul lui Allah ﷺ a spus:

«Când frații voștri au fost uciși la Uḥud, Allah, Atotputernicul și Mărețul, le-a așezat sufletele înlăuntrul unor păsări verzi, care ajung la râurile Paradisului, mănâncă din fructele lui și se adăpostesc în candele de aur la umbra Tronului. Când au văzut cât de bune erau băutura și hrana lor și cât de frumos era locul lor de întoarcere, au spus: „De-ar ști frații noștri ce a făcut Allah pentru noi, ca să nu renunțe la jihād și să nu se dea înapoi din luptă!" Allah, Atotputernicul și Mărețul, a spus: „Eu le voi transmite din partea voastră."» Atunci Allah, Atotputernicul și Mărețul, i-a revelat Mesagerului Său aceste versete:

﴿وَلَا تَحْسَبَنَّ الَّذِينَ قُتِلُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَمْوَاتًا بَلْ أَحْيَاءٌ﴾

„Să nu-i socotești morți pe cei care au fost uciși pe calea lui Allah! Dimpotrivă, ei sunt vii..."

Āl ʿImrān, 3:169 — fragment

ʿUthmān ibn Abī Shaybah ne-a relatat; ʿAbd Allāh ibn Idrīs ne-a relatat, de la Muḥammad ibn Isḥāq, de la Ismāʿīl ibn Umayyah, de la Abū al-Zubayr, de la Saʿīd ibn Jubayr, de la Ibn ʿAbbās, de la Profet ﷺ, ceva asemănător.

Al-Ḥāfiẓ Ibn Kathīr a spus: *„Aceasta este mai bine stabilită"*, referindu-se la [calea] în care există un intermediar între Abū al-Zubayr și Ibn ʿAbbās.

Hadithul a fost consemnat de Abū Dāwūd, vol. 2, p. 322; de Ibn Hishām în al-Sīrah, vol. 2, p. 119; de Ibn Jarīr, vol. 4, p. 170; de al-Ḥākim în al-Mustadrak, vol. 2, pp. 88 și 297; și de Ibn al-Mubārak în al-Jihād, p. 60. În ambele locuri, al-Ḥākim a spus: *„Ṣaḥīḥ potrivit condițiilor lui Muslim, iar cei doi nu l-au consemnat."* Al-Dhahabī nu a comentat. Problema acestei [aprecieri] este evidentă: Muslim nu a consemnat de la Ibn Isḥāq

decât cinci hadithuri, în relatări de susținere [mutābaʿāt], după cum apare în al-Mīzān. Totuși, hadithul este ṣaḥīḥ li-ghayrihi datorită relatărilor sale de sprijin. Al-Ḥākim, vol. 2, p. 387, a consemnat de la Ibn ʿAbbās că [versetul] a fost revelat în privința lui Ḥamzah și a tovarășilor săi. A spus: *„Ṣaḥīḥ potrivit condițiilor celor doi shaykhi, iar ei nu l-au consemnat."* Al-Dhahabī nu a comentat.

O observație utilă: auzirea lui Abū al-Zubayr de la Ibn ʿAbbās
Al-Dhahabī a spus în al-Mīzān, vol. 4, p. 37:

Relatările sale de la ʿĀʾishah și Ibn ʿAbbās se află în colecții, cu excepția lui al-Bukhārī.

Al-Bukhārī a consemnat de la el o relatare suspendată [muʿallaq], vol. 3, p. 663, în capitolul despre vizitarea [Casei] în ziua sacrificiului. În al-ʿIlal al-Kabīr, vol. 1, p. 388, al-Tirmidhī a spus:

L-am întrebat pe Muḥammad: *«Abū al-Zubayr a auzit de la ʿĀʾishah și Ibn ʿAbbās?»* A spus: *«În privința lui Ibn ʿAbbās, da; însă auzirea lui de la ʿĀʾishah este discutabilă.»*

În [Taghlīq al-Taʿlīq], vol. 3, p. 98, după menționarea hadithului potrivit căruia Mesagerul lui Allah ﷺ a amânat circumambularea [ṭawāf] din ziua sacrificiului până noaptea [se spune]:

Imamul Aḥmad l-a relatat în al-Musnad, vol. 1, p. 218, prin ʿAbd al-Raḥmān ibn Mahdī: Sufyān ne-a relatat, de la Abū al-Zubayr, de la Ibn ʿAbbās și ʿĀʾishah, și a menționat hadithul. L-au relatat Abū Dāwūd, vol. 2, p. 207, și al-Tirmidhī, vol. 3, p. 253, de la Bundār, de la Ibn Mahdī, cu acest [isnād]. Ibn Mājah l-a relatat de asemenea prin Yaḥyā al-Qaṭṭān, de la al-Thawrī. Al-Bukhārī a spus în alt loc: *«Auzirea lui Abū al-Zubayr de la ʿĀʾishah este discutabilă»*, după cum s-a arătat mai înainte.

Eu spun — adică al-Ḥāfiẓ —: hadithul său de la ea se află în Ṣaḥīḥ Muslim și în cele patru Sunan. Auzirea lui de la Ibn ʿAbbās este însă confirmată, iar Allah știe mai bine. Da, uneori a relatat de la el printr-un intermediar, așa cum Muslim a relatat hadithul tashahhudului prin el, de la Saʿīd ibn Jubayr și alții, de la Ibn ʿAbbās. Aici se încheie citatul.

În Jāmiʿ al-Taḥṣīl, p. 330, [al-ʿAlāʾī] — Allah să aibă milă de el — a spus:

Eu spun — adică al-ʿAlāʾī —: hadithurile sale de la Ibn ʿUmar, Ibn ʿAbbās și ʿĀʾishah se află în Ṣaḥīḥ Muslim. În al-Marāsīl de Ibn Abī Ḥātim, p. 154, el a spus: *«L-am auzit pe tatăl meu spunând: Abū al-Zubayr l-a văzut pe Ibn ʿAbbās; nu a auzit de la ʿĀʾishah.»*[33]

Imamul al-Tirmidhī — Allah să aibă milă de el — a spus, vol. 4, p. 84: Yaḥyā ibn Ḥabīb ibn ʿArabī ne-a relatat; Mūsā ibn Ibrāhīm ibn Kathīr al-Anṣārī ne-a relatat; el a spus: l-am auzit pe Ṭalḥah ibn Khirāsh spunând: l-am auzit pe Jābir ibn ʿAbd Allāh spunând:

Mesagerul lui Allah ﷺ m-a întâlnit și mi-a spus: *«O, Jābir, de ce te văd abătut?»* Am spus: *«O, Mesager al lui Allah, tatăl meu a fost ucis ca martir și a lăsat în urmă o familie și datorii.»* A spus: *«Să nu-ți dau vestea bună despre felul în care Allah l-a primit pe tatăl tău?»* Am spus: *«Ba da, o, Mesager al lui Allah!»* A spus: *«Allah nu a vorbit nimănui decât din spatele unui văl. Pe tatăl tău l-a readus la viață și i-a vorbit direct, fără văl. I-a spus: „Cere-Mi ce dorești și îți voi da!” El a spus: „Domnul meu, să mă readuci la viață, ca să fiu ucis pentru Tine încă o dată.” Domnul, Binecuvântatul și Preaînaltul, a spus: „Deja am hotărât că ei nu se vor întoarce.”»* A spus: a fost revelat acest verset:

﴿وَلَا تَحْسَبَنَّ الَّذِينَ قُتِلُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَمْوَاتًا﴾

„Să nu-i socotești morți pe cei care au fost uciși pe calea lui Allah!”

Āl ʿImrān, 3:169 — fragment

[Al-Tirmidhī a spus:] *„Acesta este un hadith ḥasan gharīb pe această cale. Nu îl cunoaștem decât din hadithul lui Mūsā ibn Ibrāhīm. ʿAlī ibn ʿAbd Allāh ibn al-Madīnī și mai mulți dintre marii*

33 Nota traducătorului: După „l-a văzut pe Ibn ʿAbbās”, ediția arabă, p. 63, are cuvântul izolat „رواية” — „relatare” —, a cărui legătură cu fraza nu este limpede. La p. 62, titlul „تعليق التعليق” este îndreptat în [Taghlīq al-Taʿlīq], lucrarea lui Ibn Ḥajar care cuprinde pasajul citat, vol. 3, pp. 98–99.

specialişti în hadith l-au relatat astfel de la Mūsā ibn Ibrāhīm. ʿAbd Allāh ibn Muḥammad ibn ʿAqīl a relatat şi el de la Ǧābir ceva din aceasta."

Hadithul a fost consemnat de Ibn Mājah, nr. 190 şi nr. 2800, şi de ʿUthmān ibn Saʿīd al-Dārimī în al-Radd ʿalā al-Jahmiyyah, p. 74. Căile sale de transmitere trec prin Mūsā ibn Ibrāhīm ibn Kathīr, a cărui stare este insuficient cunoscută [mastūr al-ḥāl]. Hadithul are însă relatări de sprijin, astfel încât este socotit ḥasan, aşa cum a spus al-Tirmidhī.

Imamul al-Ṭabarī — Allah să aibă milă de el — a spus, vol. 4, p. 173: Muḥammad ibn Marzūq ne-a relatat; el a spus: ʿUmar ibn Yūnus ne-a relatat; el a spus: Isḥāq ibn Abī Ṭalḥah ne-a relatat; el a spus: Anas ibn Mālik ne-a relatat despre tovarăşii Profetului ﷺ pe care Profetul lui Allah îi trimisese la oamenii de la Biʾr Maʿūnah. A spus:

Nu ştiu [dacă erau] patruzeci sau şaptezeci. La acel loc cu apă se afla ʿĀmir ibn al-Ṭufayl al-Jaʿfarī. Acei oameni dintre tovarăşii Profetului ﷺ au plecat până au ajuns la o peşteră deasupra apei şi s-au aşezat acolo. Unii le-au spus celorlalţi: *«Cine dintre voi le va transmite oamenilor de la această apă mesajul Mesagerului lui Allah ﷺ?»* El — cred că era Abū Milḥān al-Anṣārī — a spus: *«Eu voi transmite mesajul Mesagerului lui Allah ﷺ.»* A plecat până a ajuns la una dintre aşezările lor şi s-a aşezat în faţa caselor, cu genunchii strânşi la piept. Apoi a spus:

> *«O, oameni de la Biʾr Maʿūnah, eu sunt trimisul Mesagerului lui Allah! Mărturisesc că nu există nicio divinitate demnă de adorare în afară de Allah şi că Muḥammad este robul şi Mesagerul Său. Credeţi în Allah şi în Mesagerul Său!»*

Un bărbat a ieşit dintr-o latură a locuinţei cu o suliţă şi l-a lovit în coastă, până când [suliţa] a ieşit prin partea cealaltă. El a spus: *«Allah este Prea Mare! Am izbândit, pe Domnul Kaʿbei!»* I-au urmărit apoi urmele până au ajuns la tovarăşii săi, iar ʿĀmir ibn al-Ṭufayl i-a ucis pe toţi. Isḥāq a spus: Anas ibn Mālik mi-a relatat că Allah Preaînaltul a revelat despre ei un text coranic care a fost retras după ce îl recitaserăm o vreme. Allah a revelat:

﴿وَلَا تَحْسَبَنَّ الَّذِينَ قُتِلُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَمْوَاتًا بَلْ أَحْيَاءٌ عِنْدَ رَبِّهِمْ يُرْزَقُونَ﴾

„Să nu-i socotești morți pe cei care au fost uciși pe calea lui Allah! Dimpotrivă, ei sunt vii la Domnul lor și primesc hrană."

Āl ʿImrān, 3:169

Ibn Jarīr a consemnat hadithul și în al-Tārīkh, vol. 3, p. 36. În el apare că pricina revelării versetului au fost cei uciși la Biʾr Maʿūnah. Învățatul al-Shawkānī a spus în Tafsīr-ul său: *„Oricum ar fi, prin generalitatea sa, versetul îi cuprinde pe toți martirii."*

Versetele 172–174

Cuvintele Celui Preaînalt:

﴿الَّذِينَ اسْتَجَابُوا لِلَّهِ وَالرَّسُولِ مِنْ بَعْدِ مَا أَصَابَهُمُ الْقَرْحُ لِلَّذِينَ أَحْسَنُوا مِنْهُمْ وَاتَّقَوْا أَجْرٌ عَظِيمٌ﴾

„Cei care au răspuns lui Allah și Mesagerului după ce au fost răniți — pentru aceia dintre ei care au făcut bine și s-au temut [de Allah] este o răsplată măreață."

Āl ʿImrān, 3:172

Până la cuvintele Sale:

﴿فَانْقَلَبُوا بِنِعْمَةٍ مِنَ اللَّهِ وَفَضْلٍ لَمْ يَمْسَسْهُمْ سُوءٌ وَاتَّبَعُوا رِضْوَانَ اللَّهِ وَاللَّهُ ذُو فَضْلٍ عَظِيمٍ﴾

„S-au întors cu binefacere și har de la Allah, fără să-i fi atins vreun rău, și au urmat mulțumirea lui Allah. Allah este Dătătorul unui har măreț."

Āl ʿImrān, 3:174

Imamul al-Ṭabarānī — Allah să aibă milă de el — a spus, vol. 11, p. 274: ʿAlī ibn ʿAbd Allāh ne-a relatat; Muḥammad ibn Manṣūr al-Jawwāz ne-a relatat; Sufyān ibn ʿUyaynah ne-a relatat, de la ʿAmr ibn Dīnār, de la ʿIkrimah, de la Ibn ʿAbbās. Iar altă dată Sufyān a spus: *„ʿIkrimah m-a informat"*, spunând:

Când Abū Sufyān și politeiștii s-au retras de la Uḥud și au ajuns la al-Rawḥāʾ, au spus: *«Nici pe Muḥammad nu l-ați ucis și nici tinerele nu le-ați luat [cu voi]. Rău ați făcut!»* Aceasta i-a ajuns la cunoștință Mesagerului lui Allah ﷺ, care i-a chemat pe oameni. Ei au răspuns chemării până când au ajuns la Ḥamrāʾ al-Asad sau la Biʾr Abī ʿUyaynah. Atunci Allah, Atotputernicul și Mărețul, a revelat:

﴿الَّذِينَ اسْتَجَابُوا لِلَّهِ وَالرَّسُولِ مِنْ بَعْدِ مَا أَصَابَهُمُ الْقَرْحُ﴾

„Cei care au răspuns lui Allah și Mesagerului după ce au fost răniți..."

Āl ʿImrān, 3:172 — fragment

Abū Sufyān îi spusese Profetului ﷺ: *«Întâlnirea noastră va fi la târgul de la Badr, acolo unde i-ați ucis pe tovarășii noștri.»* Cel fricos s-a întors, iar cel curajos s-a pregătit de luptă și de negoț. Au venit acolo și nu au găsit pe nimeni [dintre dușmani]; au făcut negoț. Atunci Allah, Atotputernicul și Mărețul, a revelat:

﴿فَانْقَلَبُوا بِنِعْمَةٍ مِنَ اللَّهِ وَفَضْلٍ لَمْ يَمْسَسْهُمْ سُوءٌ﴾

„S-au întors cu binefacere și har de la Allah, fără să-i fi atins vreun rău..."

Āl ʿImrān, 3:174 — fragment

Al-Ḥāfiẓ al-Haythamī a spus despre hadith în al-Majmaʿ, vol. 6, p. 121: *„L-a relatat al-Ṭabarānī. Naratorii săi sunt dintre naratorii al-Ṣaḥīḥ, în afară de Muḥammad ibn Manṣūr al-Ǧawwāz, care este demn de încredere."* Al-Suyūṭī a spus în Lubāb al-Nuqūl că isnādul său este ṣaḥīḥ.[34]

Al-Ḥāfiẓ a spus în al-Fatḥ, vol. 9, p. 269:

L-au consemnat al-Nasāʾī și Ibn Mardawayh. Naratorii săi sunt dintre naratorii al-Ṣaḥīḥ, însă forma păstrată corect este cea mursal, de la ʿIkrimah, fără *«de la Ibn ʿAbbās»*. Prin calea mursal l-au consemnat Ibn Abī Ḥātim și alții. Aici se încheie citatul.

Eu spun: potrivit cuvintelor lui al-Ḥāfiẓ Ibn Ḥajar — Allah să aibă milă de el —, legarea lanțului ar fi shādhdh [contrară variantei mai puternice]. Cel care l-a transmis mursal este Muḥammad ibn ʿAbd Allāh ibn Yazīd al-Muqriʾ, după cum apare în Tafsīr-ul lui Ibn Kathīr.

ʿAbd al-Razzāq l-a susținut [în această transmitere], relatându-l mursal în Tafsīr-ul său, vol. 1, p. 140. El — Allah să aibă milă de el — a spus: Sufyān ne-a relatat, de la ʿAmr, de la ʿIkrimah, care a spus:

Badr era un loc de negoț în perioada ignoranței [Jāhiliyyah].

A menționat hadithul, în care se află partea de la sfârșit:

Cel fricos s-a întors, iar cel curajos s-a pregătit de luptă și de negoț. Au venit acolo, nu au găsit pe nimeni și au făcut negoț. Atunci Allah, Atotputernicul și Mărețul, a revelat:

﴿فَانْقَلَبُوا بِنِعْمَةٍ مِنَ اللَّهِ وَفَضْلٍ لَمْ يَمْسَسْهُمْ سُوءٌ﴾

„S-au întors cu binefacere și har de la Allah, fără să-i fi atins vreun rău..."

Āl ʿImrān, 3:174 — fragment

Cât despre Muḥammad ibn Manṣūr al-Ṭūsī, el l-a relatat atât cu lanțul legat, cât și mursal, după cum vezi în Asbāb al-Nuzūl. Despre Muḥammad ibn ʿAbd Allāh al-Muqriʾ și Muḥammad ibn Manṣūr, al-Ḥāfiẓ a spus în al-Taqrīb că fiecare este demn de

34 Nota autorului: l-a consemnat al-Nasāʾī în [Cartea] exegezei, vol. 1, p. 39.

încredere. Despre ʿAbd al-Razzāq a spus: *„Demn de încredere, ḥāfiẓ, autor renumit; a orbit la sfârșitul vieții și [memoria] i s-a schimbat; avea înclinații șiite."* Prin urmare, transmiterea mursal este cea preferabilă.

Versetul 186

Cuvintele Celui Preaînalt:

﴿وَلَتَسْمَعُنَّ مِنَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ مِنْ قَبْلِكُمْ وَمِنَ الَّذِينَ أَشْرَكُوا أَذًى كَثِيرًا﴾

„Veți auzi multe vorbe vătămătoare de la cei cărora le-a fost dată Cartea înaintea voastră și de la cei care Îi asociază [pe alții lui Allah]."

Āl ʿImrān, 3:186 — fragment

Imamul Abū Dāwūd — Allah să aibă milă de el — a spus, vol. 3, p. 114: Muḥammad ibn Yaḥyā ibn Fāris ne-a relatat că al-Ḥakam ibn Nāfiʿ le-a relatat: Shuʿayb ne-a relatat, de la al-Zuhrī, de la ʿAbd al-Raḥmān ibn ʿAbd Allāh ibn Kaʿb ibn Mālik, de la tatăl său — care era unul dintre cei trei a căror căință a fost primită —:

Kaʿb ibn al-Ashraf îl satiriza pe Profet ﷺ și îi ațâța împotriva lui pe necredincioșii din Quraysh. Când Profetul ﷺ a venit la Medina, locuitorii ei erau amestecați: printre ei se aflau musulmani, politeiști care adorau idoli și evrei. Ei îl vătămau pe Profet ﷺ și pe tovarășii săi. Allah, Atotputernicul și Mărețul, i-a poruncit Profetului Său răbdarea și iertarea. În privința lor, Allah Preaînaltul a revelat:

﴿وَلَتَسْمَعُنَّ مِنَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ مِنْ قَبْلِكُمْ﴾

„Veți auzi [vorbe vătămătoare] de la cei cărora le-a fost dată Cartea înaintea voastră..."

Āl ʿImrān, 3:186 — fragment

Când Kaʿb ibn al-Ashraf a refuzat să înceteze a-l vătăma pe Profet ﷺ, Profetul ﷺ i-a poruncit lui Saʿd ibn Muʿādh să trimită un grup care să-l ucidă. L-a trimis pe Muḥammad ibn Maslamah — și a menționat întâmplarea uciderii sale. După ce l-au ucis, evreii și politeiștii s-au înspăimântat și au venit dimineața la Profet ﷺ, spunând: *«Tovarășul nostru a fost atacat noaptea și ucis!»* El le-a amintit ceea ce obișnuia acela să spună și i-a chemat să încheie un înscris între el și ei, ale cărui prevederi să le respecte. Profetul ﷺ a întocmit un înscris între el, ei și musulmani, în general. [Până la sfârșitul] hadithului.

Al-Mundhirī a spus:

Formularea *«de la tatăl său»* este discutabilă: tatăl său, ʿAbd Allāh ibn Kaʿb, nu a fost companion și nici unul dintre cei trei a căror căință a fost primită. În această formă, hadithul ar fi mursal. Este însă posibil ca prin *«tatăl său»* să-l fi avut în vedere pe bunicul său, Kaʿb ibn Mālik; în acest caz, hadithul ar fi musnad, deoarece ʿAbd al-Raḥmān a auzit de la bunicul său, Kaʿb ibn Mālik. Kaʿb este unul dintre cei trei a căror căință a fost primită. Asemenea [folosire] apare în isnāduri în mai multe locuri. Aici se încheie citatul.

[Citat] din ʿAwn al-Maʿbūd, cu adaptare. Al-Wāḥidī l-a menționat în Asbāb al-Nuzūl cu acest isnād și în această formulare.

A fost menționată și o altă cauză. Al-Ḥāfiẓ a spus în al-Fatḥ, vol. 9, p. 298: „Ibn Abī Ḥātim și Ibn al-Mundhir au relatat, printr-un isnād ḥasan, că [versetul] a fost revelat în legătură cu ceea ce s-a întâmplat între Abū Bakr și evreul Finḥāṣ, când acesta a spus: — «إِنَّ اللَّهَ فَقِيرٌ وَنَحْنُ أَغْنِيَاءُ»

„Allah este sărac, iar noi suntem bogați”
[Āl ʿImrān, 3:181]

— Preaînalt este Allah față de vorbele lui. Abū Bakr s-a mâniat, iar [versetul] a fost revelat.”

Al-Suyūṭī l-a menționat în al-Lubāb și a spus că isnādul său este ḥasan. Nu există contradicție între cele două, deoarece versetul ar fi putut fi revelat în legătură cu ambele. Apoi s-a arătat

însă că hadithul trece prin Muḥammad ibn Abī Muḥammad, care este necunoscut. Prin urmare, această cauză este slabă.

Versetul 188

Cuvintele Celui Preaînalt:

﴿لَا تَحْسَبَنَّ الَّذِينَ يَفْرَحُونَ بِمَا أَتَوْا وَيُحِبُّونَ أَنْ يُحْمَدُوا بِمَا لَمْ يَفْعَلُوا﴾

„Să nu-i socotești pe cei care se bucură de ceea ce au făcut și iubesc să fie lăudați pentru ceea ce nu au făcut...”

Āl ʿImrān, 3:188 — fragment

Imamul al-Bukhārī — Allah să aibă milă de el — a spus, vol. 8, p. 233, ediția al-Salafiyyah împreună cu al-Fatḥ: Saʿīd ibn Abī Maryam ne-a relatat; Muḥammad ibn Jaʿfar ne-a relatat; el a spus: Zayd ibn Aslam mi-a relatat, de la ʿAṭāʾ ibn Yasār, de la Abū Saʿīd al-Khudrī — Allah să fie mulțumit de el —:

Pe vremea Mesagerului lui Allah ﷺ, când Mesagerul lui Allah ﷺ pleca într-o expediție, unii ipocriți rămâneau în urmă și se bucurau că ședeau [acasă], în urma Mesagerului lui Allah ﷺ. Când se întorcea, îi prezentau scuze și voiau să fie lăudați pentru ceea ce nu făcuseră. Atunci au fost revelate:

﴿لَا تَحْسَبَنَّ الَّذِينَ يَفْرَحُونَ بِمَا أَتَوْا وَيُحِبُّونَ أَنْ يُحْمَدُوا بِمَا لَمْ يَفْعَلُوا﴾

„Să nu-i socotești pe cei care se bucură de ceea ce au făcut și iubesc să fie lăudați pentru ceea ce nu au făcut...”

Āl ʿImrān, 3:188 — fragment

Hadithul a fost consemnat de Muslim, vol. 17, p. 123, și de Ibn Jarīr, vol. 4, p. 205.

O altă cauză

Imamul al-Bukhārī — Allah să aibă milă de el — a spus, vol. 9, p. 301: Ibrāhīm ibn Mūsā mi-a relatat; Hishām ne-a informat că Ibn Jurayj i-a informat, de la Ibn Abī Mulaykah, că ʿAlqamah ibn Waqqāṣ l-a informat că Marwān i-a spus portarului său:

«Mergi, Rāfiʿ, la Ibn ʿAbbās și spune-i: dacă fiecare om care se bucură de ceea ce i s-a dat și căruia îi place să fie lăudat pentru ceea ce nu a făcut va fi pedepsit, atunci vom fi pedepsiți cu toții.» Ibn ʿAbbās a spus: *«Ce legătură aveți voi cu acest verset? Profetul ﷺ i-a chemat pe niște evrei și i-a întrebat despre ceva. Ei i-au ascuns acel lucru și i-au spus altceva. I-au dat impresia că meritau lauda lui pentru răspunsul la întrebarea sa și s-au bucurat de ceea ce ascunseseră.»* Apoi Ibn ʿAbbās a recitat:

﴿وَإِذْ أَخَذَ اللَّهُ مِيثَاقَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ﴾

„Și când Allah a luat legământul celor cărora le-a fost dată Cartea…"

Āl ʿImrān, 3:187 — fragment

Astfel, până la cuvintele Sale:

﴿يَفْرَحُونَ بِمَا أَتَوْا وَيُحِبُّونَ أَنْ يُحْمَدُوا بِمَا لَمْ يَفْعَلُوا﴾

„Se bucură de ceea ce au făcut și iubesc să fie lăudați pentru ceea ce nu au făcut…"

Āl ʿImrān, 3:188 — fragment

ʿAbd al-Razzāq l-a susținut [printr-o relatare paralelă], de la Ibn Jurayj. Ibn Muqātil ne-a relatat; al-Ḥajjāj ne-a informat, de la Ibn Jurayj: Ibn Abī Mulaykah m-a informat, de la Ḥumayd ibn ʿAbd al-Raḥmān ibn ʿAwf, că Marwān i-a relatat acest hadith.

L-au consemnat Muslim, vol. 17, p. 123; al-Tirmidhī, care a spus: *„Acesta este un hadith ḥasan gharīb ṣaḥīḥ"*; imamul Aḥmad în al-Musnad, vol. 1, p. 298; și Ibn Jarīr, vol. 4, p. 207.

Cele două hadithuri se pot împăca înțelegând că versetul a fost revelat în privința ambelor grupuri. Aceasta a spus-o al-Ḥāfiẓ în al-Fatḥ, vol. 9, p. 31 [așa apare trimiterea în ediția arabă].

Eu spun: ar fi mai potrivit să fie preferat hadithul lui Abū Saʿīd, deoarece hadithul lui Ibn ʿAbbās se numără printre cele criticate la cei doi shaykhi, după cum apare în introducerea la al-Fatḥ, vol. 2, p. 132, și în al-Fatḥ, vol. 9, p. 302. Nu există temei pentru a-l limita la oamenii Cărții. Al-Ḥāfiẓ a spus în al-Fatḥ: *„Generalitatea lui îl cuprinde pe oricine face o faptă bună, se bucură de ea cu admirație de sine și dorește ca oamenii să-l laude și să-l preamărească pentru ceea ce nu are."*

Ceea ce susține preferința pe care am arătat-o este și faptul că al-Ḥāfiẓ — Allah să aibă milă de el — a spus în al-Fatḥ despre Abū Rāfiʿ, trimisul către Ibn ʿAbbās, prin care este transmisă [relatarea]:

Nu am văzut să fie menționat în cărțile despre naratori decât prin ceea ce apare în acest hadith. Din contextul hadithului mi se pare că s-a dus la [Ibn ʿAbbās], i-a transmis mesajul, iar [apoi s-a întors la] Marwān cu răspunsul. Dacă nu ar fi fost un om pe care Marwān se baza, acesta nu s-ar fi mulțumit cu mesajul său.[35]

Până la sfârșitul cuvintelor sale — Allah să aibă milă de el. În consecință, Abū Rāfiʿ este necunoscut [majhūl].

Versetul 199

Cuvintele Celui Preaînalt:

﴿وَإِنَّ مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ لَمَنْ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَمَا أُنْزِلَ إِلَيْكُمْ وَمَا أُنْزِلَ إِلَيْهِمْ﴾

35 Nota traducătorului: Ediția arabă, p. 68, confundă destinația mesagerului cu locul întoarcerii sale. În Fatḥ al-Bārī, vol. 8, p. 175, ediția Dār al-Maʿrifah, mesagerul merge la Ibn ʿAbbās și revine la Marwān cu răspunsul. Întregirile dintre paranteze drepte urmează acest text. Secvența „de la ʿAṭāʾ ibn Yasār" din lanțul precedent urmează ediția arabă, p. 67.

„Cu adevărat, printre oamenii Cărții sunt unii care cred în Allah, în ceea ce v-a fost revelat vouă și în ceea ce le-a fost revelat lor…”

Āl ʿImrān, 3:199 — fragment

Imamul Abū Bakr al-Bazzār — Allah să aibă milă de el — a spus, vol. 1, p. 392: Muḥammad ibn ʿAbd al-Raḥmān ibn al-Mufaḍḍal al-Ḥarrānī ne-a relatat; ʿUthmān ibn ʿAbd al-Raḥmān ne-a relatat; ʿAbd al-Raḥmān ibn Thābit ibn Thawbān ne-a relatat, de la Ḥumayd, de la Anas, de la Profet ﷺ. [Trecere la alt isnād:] Aḥmad ibn Bakkār al-Bāhilī ne-a relatat; al-Muʿtamir ibn Sulaymān ne-a relatat; Ḥumayd al-Ṭawīl ne-a relatat, de la Anas:

Profetul ﷺ a împlinit rugăciunea funerară pentru al-Najāshī când a fost vestită moartea sa. S-a spus: *«O, Mesager al lui Allah, te rogi pentru un rob abisinian?»* Atunci Allah, Atotputernicul și Mărețul, a revelat:

﴿وَإِنَّ مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ﴾

„Cu adevărat, printre oamenii Cărții…”

Āl ʿImrān, 3:199 — fragment

În primul isnād al hadithului, unii naratori trebuie cercetați. Naratorii celui de-al doilea isnād sunt potriviți pentru a fi folosiți ca autoritate, însă Ḥumayd practică tadlīs și nu a declarat explicit că a primit relatarea direct.

Hadithul are totuși o altă cale până la Ḥumayd. Al-Nasāʾī — Allah să aibă milă de el — a spus în [Cartea] exegezei, vol. 1, p. 41: ʿAmr ibn Manṣūr ne-a informat; Yazīd ibn Mihrān ne-a informat; Abū Bakr ibn ʿAyyāsh ne-a informat, de la Ḥumayd, de la Anas, care a spus:

Când a venit vestea morții lui al-Najāshī, Mesagerul lui Allah ﷺ a spus: *«Împliniți rugăciunea pentru el!»* Ei au spus: *«O, Mesager al lui Allah, să ne rugăm pentru un rob abisinian?»* Atunci Allah, Atotputernicul și Mărețul, a revelat:

﴿وَإِنَّ مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ لَمَنْ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَمَا أُنْزِلَ إِلَيْكُمْ وَمَا أُنْزِلَ إِلَيْهِمْ خَاشِعِينَ﴾

„Cu adevărat, printre oamenii Cărții sunt unii care cred în Allah, în ceea ce v-a fost revelat vouă și în ceea ce le-a fost revelat lor, smeriți…”

Āl ʿImrān, 3:199 — fragment

ʿAmr ibn Manṣūr ne-a informat; Yazīd ibn Hārūn,[36] Abū Khālid al-Khabbāz, ne-a informat; Abū Bakr ibn ʿAyyāsh ne-a informat, de la Ḥumayd, de la al-Ḥasan, ceva asemănător.

Și aici Ḥumayd practică tadlīs și nu a declarat explicit că a primit relatarea direct. Se pare că a relatat-o în ambele forme: de la al-Ḥasan, mursal, și de la Anas. Allah știe mai bine.

Al-Ḥāfiẓ Ibn Kathīr — Allah să aibă milă de el — a spus, vol. 1, p. 443: *„Ibn Abī Ḥātim și Abū Bakr ibn Mardawayh au relatat, prin Ḥammād ibn Salamah, de la Thābit, de la Anas ibn Mālik”*, și a menționat ceva asemănător. Apoi a spus: *„ʿAbd ibn Ḥumayd și Ibn Abī Ḥātim l-au relatat printr-o altă cale, de la Ḥammād ibn Salamah, de la Thābit, de la al-Ḥasan, de la Profet ﷺ.”* Aici se încheie pasajul relevant.

Hadithul lui Anas a fost consemnat și de al-Bazzār, vol. 1, p. 392, nr. 832, și de al-Ṭabarānī în al-Awsaṭ, vol. 3, p. 323, nr. 2188, prin Muʾammal ibn Ismāʿīl, de la Ḥammād ibn Salamah, de la Thābit, de la Anas, care a spus:

Când al-Najāshī a murit, Profetul ﷺ a spus: *«Cereți iertare pentru fratele vostru!»* Unii oameni au spus: *«Ne poruncește să cerem iertare pentru el, deși a murit în țara Abisiniei!»* Atunci a fost revelat versetul.

Muʾammal ibn Ismāʿīl este sincer, însă are o memorie slabă.

Al-Ṭabarānī l-a consemnat din hadithul lui Abū Saʿīd, vol. 5, p. 326, și vol. 6, p. 68. Al-Haythamī a spus: *„În isnādul său se află*

36 Nota autorului: așa apare; corect este Ibn Mihrān, după cum se găsește în Tahdhīb al-Tahdhīb. Nu este Yazīd ibn Hārūn al-Wāsiṭī.

ʿAbd al-Raḥmān ibn Abī al-Zināḍ." Aceasta este o greșeală. Corect este ʿAbd al-Raḥmān ibn Zayd ibn Aslam, care este slab, după cum apare în al-Awsaṭ, vol. 5, p. 326, și în al-Kāfī al-Shāfī fī Takhrīj Aḥādīth al-Kashshāf, vol. 4, p. 37, nr. 308.
De la Waḥshī [se relatează] că a spus: *„Când al-Najāshī a murit, Mesagerul lui Allah ﷺ a spus..."* Apoi al-Haythamī a spus:

> *„L-a relatat al-Ṭabarānī în al-Kabīr. În isnādul său se află Sulaymān ibn Abī Dāwūd al-Ḥarrānī, care este slab."*

Aceasta este o greșeală: corect este Muḥammad ibn Sulaymān ibn Abī Dāwūd al-Ḥarrānī, care este sincer [ṣadūq].

În el se află și Ḥarb ibn Waḥshī ibn Ḥarb și tatăl său, Waḥshī. Ibn Ḥibbān i-a menționat pe amândoi în al-Thiqāt. Al-Bazzār a spus despre Ḥarb: *„Necunoscut în transmitere, cunoscut ca descendență."* Despre Waḥshī, al-ʿIjlī a spus: *„Nu este nimic rău în el."* Ṣāliḥ ibn Muḥammad a spus: *„Nu trebuie să ne ocupăm de el și nici de tatăl său."* Al-Ḥāfiẓ a spus despre Ḥarb: *„Acceptabil [maqbūl]"*, iar despre Waḥshī: *„Insuficient cunoscut [mastūr]."*

Al-Ḥākim l-a relatat, vol. 2, p. 300, cu o altă întâmplare drept cauză a revelării:

Un dușman din țara lor l-a atacat pe al-Najāshī. Emigranții au venit și au spus: *«Am dori să ieșim împotriva lor, ca să luptăm alături de tine, să ne vezi curajul și să-ți răsplătim binele pe care ni l-ai făcut.»* El a spus: *«Nu. Un leac prin ajutorul lui Allah este mai bun decât un leac prin ajutorul oamenilor.»*[37] El a spus: în privința lui a fost revelat versetul.

Am spus în ediția verificată de mine a Tafsīr-ului lui Ibn Kathīr (vol. 2, p. 226): prin totalitatea căilor sale, hadithul ajunge la autenticitate. El are, de asemenea, un temei în cele două Ṣaḥīḥ-uri: al-Bukhārī, Meritele Anșărilor (vol. 5, pp. 64–65) și capitolul despre funeralii (vol. 2, pp. 108–109); Muslim, Cartea funeraliilor (vol. 3, pp. 54–55).

37 Nota traducătorului: În al-Mustadrak, nr. 3229, răspunsul „لا" — „Nu" — este separat de propoziția următoare. Cuvântul „leac" redă metafora din relatare, nu o explicație adăugată traducerii.

سورة النساء

6 Sūrat al-Nisāʾ

Versetul 3

﴿وَإِنْ خِفْتُمْ أَلَّا تُقْسِطُوا فِي الْيَتَامَى﴾

„Iar dacă vă temeți că nu veți fi drepți cu orfanele…”
al-Nisāʾ, 4:3 — fragment

Al-Bukhārī, vol. 9, p. 307: Ibrāhīm ibn Mūsā mi-a relatat; Hishām ne-a informat, de la Ibn Jurayj, care a spus: Hishām ibn ʿUrwah m-a informat, de la tatăl său, de la ʿĀʾishah — Allah să fie mulțumit de ea:

Un bărbat avea în grijă o orfană și s-a căsătorit cu ea. Avea un palmier și o ținea [în căsătorie] pentru acesta, fără să simtă vreo înclinație față de ea. Atunci a fost revelat, în privința lui:

﴿وَإِنْ خِفْتُمْ أَلَّا تُقْسِطُوا فِي الْيَتَامَى﴾

„Iar dacă vă temeți că nu veți fi drepți cu orfanele…”
al-Nisāʾ, 4:3 — fragment

Cred că a spus[38]: ea era părtașă cu el la acel palmier și la averea lui.

Hadithul a fost consemnat de Ibn Jarīr în Tafsīr-ul său, vol. 4, p. 232, și de Muslim, vol. 18, p. 155.

Versetul 6

﴿وَمَنْ كَانَ فَقِيرًا فَلْيَأْكُلْ بِالْمَعْرُوفِ﴾

38 Nota autorului: aceasta este o îndoială a lui Hishām ibn Yūsuf. Sfârșitul citatului din al-Fatḥ.

„Iar cel care este sărac să consume în chip cuviincios."
al-Nisāʾ, 4:6 — fragment

Al-Bukhārī, vol. 9, p. 309: Isḥāq mi-a relatat; ʿAbd Allāh ibn Numayr m-a informat; Hishām ne-a relatat, de la tatăl său, de la ʿĀʾishah — Allah Preaînaltul să fie mulțumit de ea — despre cuvintele Sale, Preaînaltul:

﴿وَمَنْ كَانَ غَنِيًّا فَلْيَسْتَعْفِفْ وَمَنْ كَانَ فَقِيرًا فَلْيَأْكُلْ بِالْمَعْرُوفِ﴾

„Cel care este înstărit să se abțină, iar cel care este sărac să consume în chip cuviincios."
al-Nisāʾ, 4:6 — fragment

Acestea au fost revelate cu privire la averea orfanului: dacă [cel care o administrează] este sărac, poate consuma din ea în chip cuviincios, în schimbul administrării ei.

Hadithul a fost consemnat de Muslim, vol. 18, pp. 165–166.

Versetele 11–12

﴿يُوصِيكُمُ اللَّهُ فِي أَوْلَادِكُمْ﴾

„Allah vă poruncește cu privire la copiii voștri..."
al-Nisāʾ, 4:11; secțiune referitoare la 4:11–12 — fragment

Al-Bukhārī, vol. 9, p. 311: Ibrāhīm ibn Mūsā mi-a relatat; Hishām ne-a informat că Ibn Jurayj a spus: Ibn al-Munkadir m-a informat, de la Jābir — Allah să fie mulțumit de el — care a spus:

Mesagerul lui Allah ﷺ și Abū Bakr au venit pe jos să mă viziteze, la Banū Salimah. Profetul ﷺ m-a găsit fără cunoștință. A cerut apă, a făcut abluțiunea și apoi m-a stropit, iar eu mi-am revenit. Am spus: *«Ce îmi poruncești să fac cu averea mea, o, Mesager al lui Allah?»* Atunci a fost revelat:

﴿يُوصِيكُمُ اللَّهُ فِي أَوْلَادِكُمْ﴾

„Allah vă poruncește cu privire la copiii voștri…”
al-Nisāʾ, 4:11 — fragment

Hadithul a fost consemnat de al-Bukhārī, vol. 1, p. 313, cu formularea: *„Au fost revelate prescripțiile moștenirii”*; vol. 12, p. 218: *„A fost revelat versetul moștenirilor”*; vol. 15, p. 4: *„Până când a fost revelat versetul moștenirilor”*; și vol. 17 [fără indicarea paginii], cu aceeași formulare.[39] Muslim l-a consemnat în vol. 11, p. 55, cu mențiunea că a fost revelat:

﴿يُوصِيكُمُ اللَّهُ فِي أَوْلَادِكُمْ لِلذَّكَرِ مِثْلُ حَظِّ الْأُنْثَيَيْنِ﴾

„Allah vă poruncește cu privire la copiii voștri: băiatului îi revine cât partea a două fete.”
al-Nisāʾ, 4:11 — fragment

Și la p. 56, cu formularea: *„A fost revelat versetul moștenirii”*. Al-Tirmidhī l-a consemnat în vol. 3, p. 179, spunând: *„Acesta este un hadith ḥasan ṣaḥīḥ”*, cu mențiunea revelării cuvintelor:

﴿يُوصِيكُمُ اللَّهُ فِي أَوْلَادِكُمْ﴾

„Allah vă poruncește cu privire la copiii voștri…”
al-Nisāʾ, 4:11 — fragment

Și în vol. 4, p. 86, spunând: *„Acesta este un hadith ḥasan ṣaḥīḥ”*, cu mențiunea revelării cuvintelor:

﴿يُوصِيكُمُ اللَّهُ فِي أَوْلَادِكُمْ لِلذَّكَرِ مِثْلُ حَظِّ الْأُنْثَيَيْنِ﴾

39 Nota traducătorului: Ediția arabă, p. 72, indică vol. 17 fără număr de pagină. Tot acolo, trimiterea la Ibn Jarīr apare ca „vol. 14, p. 276”.

„Allah vă poruncește cu privire la copiii voștri: băiatului îi revine cât partea a două fete."

al-Nisāʾ, 4:11 — fragment

L-au mai consemnat Ibn al-Jārūd în al-Muntaqā, p. 319, și Ibn Jarīr, vol. 14, p. 276.

Imamul al-Tirmidhī — Allah să aibă milă de el — a spus, vol. 3, p. 179: ʿAbd ibn Ḥumayd ne-a relatat; Zakariyyā ibn ʿAdī ne-a relatat; ʿUbayd Allāh ibn ʿAmr ne-a relatat, de la ʿAbd Allāh ibn Muḥammad ibn ʿAqīl, de la Jābir ibn ʿAbd Allāh, care a spus: Soția lui Saʿd ibn al-Rabīʿ a venit la Mesagerul lui Allah ﷺ cu cele două fiice pe care le avea de la Saʿd și a spus:

«O, Mesager al lui Allah, acestea sunt cele două fiice ale lui Saʿd ibn al-Rabīʿ. Tatăl lor a fost ucis alături de tine în ziua de la Uḥud, ca martir. Unchiul lor le-a luat averea și nu le-a lăsat nimic, iar ele nu se pot căsători decât dacă au avere.»

El a spus: «*Allah va hotărî în această privință.*» Atunci a fost revelat versetul moștenirii. Mesagerul lui Allah ﷺ a trimis la unchiul lor și i-a spus:

«Dă-le celor două fiice ale lui Saʿd două treimi, dă-i mamei lor o optime, iar ceea ce rămâne îți revine ție.»

Acesta este un hadith ḥasan ṣaḥīḥ. Nu îl cunoaștem decât din hadithul lui ʿAbd Allāh ibn Muḥammad ibn ʿAqīl. Și Sharīk l-a relatat de la ʿAbd Allāh ibn Muḥammad ibn ʿAqīl.

Hadithul a fost consemnat de Abū Dāwūd, vol. 3, p. 80; Ibn Mājah, nr. 2720; imamul Aḥmad, vol. 3, p. 352; Ibn Saʿd în al-Ṭabaqāt, vol. 3, partea a doua, p. 78; și al-Ḥākim, care a spus: *„Isnād ṣaḥīḥ"*, iar al-Dhahabī nu a comentat. [Relatarea este] de la Jābir — Allah să fie mulțumit de el — care a spus:

Soția lui Saʿd ibn al-Rabīʿ a venit și a spus: *«O, Mesager al lui Allah, acestea sunt cele două fiice ale lui Saʿd ibn al-Rabīʿ. Tatăl lor a fost ucis alături de tine în ziua de la Uḥud, ca martir. Unchiul lor le-a luat averea și nu le-a lăsat nimic.»* El a spus: *«Allah va hotărî în această privință.»* Atunci a fost revelat versetul moștenirilor. Mesagerul lui Allah ﷺ a trimis la unchiul lor și i-a spus:

«Dă-le celor două fiice ale lui Saʿd două treimi, mamei lor o optime, iar ceea ce rămâne îți revine ție.»

Istorisirea lui Jābir este mai autentică, deoarece este consemnată de amândoi [al-Bukhārī și Muslim]. Cât despre istorisirea fiicelor lui Saʿd ibn al-Rabīʿ, în lanțul ei se află ʿAbd Allāh ibn Muḥammad ibn ʿAqīl, care este sincer, dar cu memoria slabă. Totuși, cele două istorisiri nu se exclud, astfel că se poate înțelege că versetul a fost revelat în legătură cu amândouă.

Al-Ḥāfiẓ a spus în al-Fatḥ: „Este posibil ca începutul să fi fost revelat în legătură cu cele două fete, iar sfârșitul, anume cuvintele Sale:

﴿وَإِنْ كَانَ رَجُلٌ يُورَثُ كَلَالَةً﴾

„Iar dacă un bărbat de la care se moștenește nu are nici ascendenți, nici descendenți…”

al-Nisāʾ, 4:12 — fragment

— în legătură cu Jābir. Iar prin spusele lui Jābir: «Atunci a fost revelat:

﴿يُوصِيكُمُ اللَّهُ فِي أَوْلَادِكُمْ﴾

„Allah vă poruncește cu privire la copiii voștri…”

al-Nisāʾ, 4:11 — fragment

» să se înțeleagă menționarea kalālah, legată de acest verset. Allah știe mai bine.” Sfârșitul citatului.

Eu spun: cuvintele lui al-Ḥāfiẓ — Allah să aibă milă de el — comportă o problemă, fiindcă spusele Sale:

﴿وَإِنْ كَانَ رَجُلٌ يُورَثُ كَلَالَةً﴾

„Iar dacă un bărbat de la care se moștenește nu are nici ascendenți, nici descendenți…”

al-Nisāʾ, 4:12 — fragment

privesc moștenirea fraților după mamă. Mai potrivit este să se spună că nimic nu împiedică revelarea versetului în legătură cu ambele împrejurări, după cum a afirmat el însuși înainte. Allah știe mai bine. Totuși, ți s-a arătat deja că [relatarea despre] cauza revelării versetului în legătură cu fiicele lui Saʿd ibn al-Rabīʿ este slabă.

Versetul 19

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا يَحِلُّ لَكُمْ أَنْ تَرِثُوا النِّسَاءَ كَرْهًا﴾

„O, voi cei care credeți! Nu vă este îngăduit să moșteniți femeile împotriva voinței lor.”

al-Nisāʾ, 4:19 — fragment

Al-Bukhārī, vol. 9, p. 314: Muḥammad ibn Muqātil ne-a relatat; Asbāṭ ibn Muḥammad ne-a informat; al-Shaybānī[40] ne-a relatat, de la ʿIkrimah, de la Ibn ʿAbbās. Al-Shaybānī a spus: l-a menționat și Abū al-Ḥasan al-Suwāʾī[41] și nu cred că l-a menționat decât de la Ibn ʿAbbās:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا يَحِلُّ لَكُمْ أَنْ تَرِثُوا النِّسَاءَ كَرْهًا﴾

„O, voi cei care credeți! Nu vă este îngăduit să moșteniți femeile împotriva voinței lor.”

al-Nisāʾ, 4:19 — fragment

40 Nota autorului: el este Abū Isḥāq Sulaymān ibn Fayrūz.

41 Nota autorului: al-Ḥāfiẓ a spus în al-Fatḥ că, în esență, al-Shaybānī are două căi pentru acest hadith: una legată, prin ʿIkrimah de la Ibn ʿAbbās, și alta a cărei legătură este îndoielnică. Vezi al-Fatḥ, vol. 8, p. 246.

Când murea un bărbat, rudele sale aveau mai mult drept asupra soției lui. Dacă unii dintre ei doreau, se căsătoreau cu ea; dacă doreau, o măritau; iar dacă doreau, nu o măritau. Aveau mai mult drept asupra ei decât familia ei. Acest verset a fost revelat în legătură cu aceasta.

Hadithul a fost consemnat și în Cartea constrângerii, vol. 5, p. 353; de Abū Dāwūd, vol. 2, p. 193; și de Ibn Jarīr, vol. 4, p. 305.

Al-Ḥāfiẓ Ibn Kathīr a spus, vol. 1, p. 465: Wakīʿ a relatat de la Sufyān, de la ʿAlī ibn Badhīmah, de la Miqsam, de la Ibn ʿAbbās:

În perioada ignoranței, când soțul unei femei murea și un bărbat venea și arunca peste ea o haină, el avea mai mult drept asupra ei. Atunci a fost revelat [versetul].

Sfârșitul citatului. ʿAlī ibn Badhīmah este un transmițător folosit de autorii cărților Sunan și este de încredere; ceilalți transmițători ai lanțului sunt dintre cei ai Ṣaḥīḥ-ului. Al-Ṭabarī a relatat, vol. 4, p. 305, de la Abū Umāmah: când a murit Abū Qays ibn al-Aslat, fiul lui a vrut să se căsătorească cu soția acestuia, așa cum le era îngăduit în perioada ignoranței; atunci a fost revelat [versetul]. Al-Ḥāfiẓ în al-Fatḥ, vol. 9, p. 305, și al-Suyūṭī în al-Lubāb au spus: *„Isnādul său este ḥasan."* Eu spun: Abū Umāmah este Asʿad ibn Sahl ibn Ḥunayf. Profetul ﷺ a murit pe când el nu ajunsese la vârsta discernământului. El are onoarea de a fi Companion, însă hadithul său este mursal, iar mursal-ul este o categorie a hadithului slab.

Versetul 22

﴿وَلَا تَنْكِحُوا مَا نَكَحَ آبَاؤُكُمْ﴾

„Nu vă căsătoriți cu cele cu care s-au căsătorit tații voștri..."
al-Nisāʾ, 4:22 — fragment

Ibn Jarīr, vol. 4, p. 318: Muḥammad ibn ʿAbd Allāh al-Mukharrimī mi-a relatat, spunând: Qurād ne-a relatat, spunând: Ibn ʿUyaynah ne-a relatat, de la ʿAmr, de la ʿIkrimah, de la Ibn ʿAbbās, care a spus:

Oamenii din perioada ignoranței socoteau oprite cele care sunt oprite [în căsătorie], cu excepția soției tatălui și a căsătoriei cu două surori în același timp. Atunci Allah a revelat:

﴿وَلَا تَنْكِحُوا مَا نَكَحَ آبَاؤُكُمْ مِنَ النِّسَاءِ إِلَّا مَا قَدْ سَلَفَ﴾

„Nu vă căsătoriți cu femeile cu care s-au căsătorit tații voștri, în afară de ceea ce s-a petrecut deja."

al-Nisāʾ, 4:22 — fragment

Până la cuvintele Sale:

﴿وَأَنْ تَجْمَعُوا بَيْنَ الْأُخْتَيْنِ﴾

„Și [vă este oprit] să aveți două surori în căsătorie în același timp."

al-Nisāʾ, 4:23 — fragment

Transmițătorii hadithului sunt dintre cei ai Ṣaḥīḥ-ului, cu excepția lui Muḥammad ibn ʿAbd Allāh al-Mukharrimī, care este de încredere și ḥāfiẓ.

Atenționare

În isnād a apărut: *„Ibn ʿUyaynah și ʿAmr ne-au relatat"*. Este o greșeală; corect este ceea ce am consemnat [*„Ibn ʿUyaynah, de la ʿAmr"*], fiindcă Sufyān nu a relatat de la ʿIkrimah. În Tahdhīb al-Tahdhīb, vol. 4, p. 119, se menționează că Sufyān s-a născut în anul 107. Apoi, în biografia lui ʿIkrimah, se menționează că acesta a murit în anul 107; s-a spus și 110, precum și alte date. Oricum, Sufyān este cunoscut pentru relatarea de la ʿAmr, adică Ibn Dīnār. Am atras atenția asupra acestui lucru ca să nu se creadă că formularea de aici este greșită. În Tafsīr-ul lui Ibn Kathīr apare corect, după cum a transmis shaykhul nostru — Allah să-l ocrotească.

Versetul 24

﴿وَالْمُحْصَنَاتُ مِنَ النِّسَاءِ إِلَّا مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ﴾

„Și [vă sunt oprite] femeile căsătorite, în afară de cele aflate în stăpânirea mâinilor voastre drepte.”

al-Nisāʾ, 4:24 — fragment

Muslim, vol. 10, p. 35: ʿUbayd Allāh ibn [ʿUmar ibn] Maysarah al-Qawārīrī[42] ne-a relatat; Yazīd ibn Zurayʿ ne-a relatat; Saʿīd ibn Abī ʿArūbah ne-a relatat, de la Qatādah, de la Ṣāliḥ Abū al-Khalīl, de la Abū ʿAlqamah al-Hāshimī, de la Abū Saʿīd al-Khudrī:

În ziua de la Ḥunayn, Mesagerul lui Allah ﷺ a trimis o oaste la Awṭās. Ei au întâlnit un inamic, s-au luptat cu el, l-au învins și au luat captive dintre femeile lor. Unii dintre Companionii Mesagerului se fereau să aibă relații cu ele din pricina soților lor dintre politeiști. Atunci Allah, Atotputernicul și Mărețul, a revelat:

﴿وَالْمُحْصَنَاتُ مِنَ النِّسَاءِ إِلَّا مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ﴾

„Și [vă sunt oprite] femeile căsătorite, în afară de cele aflate în stăpânirea mâinilor voastre drepte.”

al-Nisāʾ, 4:24 — fragment

Adică ele vă sunt îngăduite după ce se încheie perioada lor de așteptare.

Apoi a menționat o altă cale până la Qatādah, iar cel care relatează de la el este Shuʿbah. Astfel, nu ne mai temem de tadlīs-ul lui, fiindcă Shuʿbah, când relatează de la el, se asigură [de transmiterea directă]. Shuʿbah a spus: *„V-am scutit de tadlīs-ul lui al-Aʿmash, al lui Abū Isḥāq și al lui Qatādah”*, după cum apare în Fatḥ al-Mughīth al lui al-Sakhāwī.

42 Nota traducătorului: Numele complet din Ṣaḥīḥ Muslim, nr. 1456a, este „ʿUbayd Allāh ibn ʿUmar ibn Maysarah al-Qawārīrī”. Segmentul [ibn ʿUmar], omis în ediția arabă, p. 75, este redat între paranteze drepte.

Hadithul a fost consemnat de al-Tirmidhī, vol. 4, p. 86, care a spus: *„Hadith ḥasan ṣaḥīḥ”*; Abū Dāwūd, vol. 2, p. 213; al-Nasāʾī, vol. 1, p. 91; imamul Aḥmad, vol. 3, pp. 72 și 84; și Ibn Jarīr, vol. 5, p. 2.

Versetele 51–52

﴿أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ أُوتُوا نَصِيبًا مِنَ الْكِتَابِ يُؤْمِنُونَ بِالْجِبْتِ وَالطَّاغُوتِ﴾

„Nu i-ai văzut pe cei cărora li s-a dat o parte din Scriptură? Ei cred în al-jibt și al-ṭāghūt.”

al-Nisāʾ, 4:51 — fragment

Până la cuvintele Sale:

﴿فَلَنْ تَجِدَ لَهُ نَصِيرًا﴾

„Nu vei găsi pentru el niciun ajutător.”

al-Nisāʾ, 4:52 — fragment

Ibn Jarīr, vol. 5, p. 133: Muḥammad ibn al-Muthannā ne-a relatat; Ibn Abī ʿAdī ne-a relatat, de la Dāwūd, de la ʿIkrimah, de la Ibn ʿAbbās, care a spus:

Când Kaʿb ibn al-Ashraf a venit la Mecca, cei din Quraysh i-au spus: *«Tu ești cel mai bun dintre oamenii Medinei și căpetenia lor?»* El a răspuns: *«Da.»* Au spus: *«Nu-l vezi pe acest om singur și fără sprijin,*[43] *rupt de neamul lui, care pretinde că este mai bun decât noi? Noi suntem cei care îi îngrijesc pe pelerini, păzesc Casa și le dau apă.»* El a spus: *«Voi sunteți mai buni decât el.»* Atunci au fost revelate:

43 Nota autorului: al-ṣunbūr este bărbatul singur, slab și umilit, fără familie, urmași sau ajutător; [cuvântul înseamnă] și omul josnic. Sfârșitul citatului din al-Qāmūs, vol. 2, p. 73.

﴿إِنَّ شَانِئَكَ هُوَ الْأَبْتَرُ﴾

„Cu adevărat, cel care te urăște este cel lipsit de urmași.”
al-Kawthar, 108:3
Și au fost revelate:

﴿أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ أُوتُوا نَصِيبًا مِنَ الْكِتَابِ يُؤْمِنُونَ بِالْجِبْتِ وَالطَّاغُوتِ﴾

„Nu i-ai văzut pe cei cărora li s-a dat o parte din Scriptură? Ei cred în al-jibt și al-ṭāghūt.”
al-Nisāʾ, 4:51 — fragment
Până la cuvintele Sale:

﴿فَلَنْ تَجِدَ لَهُ نَصِيرًا﴾

„Nu vei găsi pentru el niciun ajutător.”
al-Nisāʾ, 4:52 — fragment
Al-Ḥāfiẓ Ibn Kathīr a menționat hadithul în Tafsīr-ul său, vol. 1, p. 513, spunând: imamul Aḥmad a spus: Muḥammad ibn Abī ʿAdī mi-a relatat, cu acest lanț. L-a consemnat și Ibn Ḥibbān în Ṣaḥīḥ-ul său, după cum apare în Mawārid al-Ẓamʾān, p. 428. Transmițătorii lui sunt dintre cei ai Ṣaḥīḥ-ului. Totuși, forma mursal este cea preponderentă, după cum s-a arătat în verificarea hadithurilor din Tafsīr-ul lui Ibn Kathīr.

Versetul 59

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأُولِي الْأَمْرِ مِنْكُمْ﴾

„O, voi cei care credeți! Ascultați de Allah, ascultați de Mesager și de cei care dețin autoritatea dintre voi.”

al-Nisāʾ, 4:59 — fragment

Al-Bukhārī, vol. 9, p. 322: Ṣadaqah ibn al-Faḍl ne-a relatat; Ḥajjāj ibn Muḥammad ne-a informat, de la Ibn Jurayj, de la Yaʿlā ibn Muslim, de la Saʿīd ibn Jubayr, de la Ibn ʿAbbās — Allah să fie mulțumit de el — cu privire la:

﴿أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأُولِي الْأَمْرِ مِنْكُمْ﴾

„Ascultați de Allah, ascultați de Mesager și de cei care dețin autoritatea dintre voi.”

al-Nisāʾ, 4:59 — fragment

A fost revelat în legătură cu ʿAbd Allāh ibn Ḥudhāfah ibn Qays, când Profetul ﷺ l-a trimis într-un detașament.

Al-Ḥāfiẓ Ibn Kathīr a spus în Tafsīr-ul său că hadithul a fost consemnat de ceilalți autori ai colecțiilor [principale], cu excepția lui Ibn Mājah. El se află în al-Musnad, vol. 1, p. 337. L-au consemnat și Ibn al-Jārūd, p. 346, și Ibn Jarīr, vol. 5, pp. 147–148.

Lămurirea primului hadith

Imamul al-Bukhārī — Allah Preaînaltul să aibă milă de el — a spus, vol. 9, p. 121: Musaddad ne-a relatat; ʿAbd al-Wāḥid ne-a relatat; al-Aʿmash ne-a relatat; Saʿīd ibn ʿUbaydah mi-a relatat, de la Abū ʿAbd al-Raḥmān, de la ʿAlī — Allah să fie mulțumit de el — care a spus:

Profetul ﷺ a trimis un detașament, a pus în fruntea lui un bărbat dintre Anșār și le-a poruncit să-l asculte. Acesta s-a mâniat și a spus: *«Oare Profetul ﷺ nu v-a poruncit să mă ascultați?»* Au spus: *«Ba da.»* A spus: *«Atunci adunați-mi lemne!»* Le-au adunat. A spus: *«Aprindeți un foc!»* L-au aprins. A spus: *«Intrați în el!»* S-au gândit să o facă, dar au început să se oprească unii pe alții, spunând: *«Noi am fugit la Profetul ﷺ tocmai de Foc!»* Au rămas astfel până când focul s-a stins, iar mânia lui s-a potolit. Vestea a ajuns la Profetul ﷺ, care a spus:

«Dacă ar fi intrat în el, nu ar fi ieșit din el până în Ziua Învierii. Ascultarea este numai în ceea ce este cuviincios.»

Versetul 60

﴿أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ يَزْعُمُونَ أَنَّهُمْ آمَنُوا بِمَا أُنْزِلَ إِلَيْكَ وَمَا أُنْزِلَ مِنْ قَبْلِكَ﴾

„Nu i-ai văzut pe cei care pretind că au crezut în ceea ce ți-a fost revelat și în ceea ce a fost revelat înaintea ta?”

al-Nisāʾ, 4:60 — fragment

Tafsīr-ul lui Ibn Kathīr, vol. 1, p. 519: al-Ṭabarānī a spus: Abū Zayd Aḥmad ibn Yazīd al-Ḥawṭī ne-a relatat; Abū al-Yamān ne-a relatat; Ṣafwān ibn ʿAmr[44] ne-a relatat, de la ʿIkrimah, de la Ibn ʿAbbās, care a spus:

Abū Barzah al-Aslamī era un ghicitor care judeca între evrei în disputele lor. Niște politeiști au venit să-și supună lui disputa. Atunci Allah, Atotputernicul și Mărețul, a revelat:

44 Nota autorului: în Ibn Kathīr apare „Ibn ʿUmar”; corect este ceea ce am consemnat, după cum se arată în al-Tahdhīb. Se află și la Abū Dāwūd, vol. 2, p. 344.

﴿أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ يَزْعُمُونَ أَنَّهُمْ آمَنُوا بِمَا أُنْزِلَ إِلَيْكَ وَمَا أُنْزِلَ مِنْ قَبْلِكَ﴾

„Nu i-ai văzut pe cei care pretind că au crezut în ceea ce ți-a fost revelat și în ceea ce a fost revelat înaintea ta?”

al-Nisāʾ, 4:60 — fragment

Până la cuvintele Sale:

﴿إِنْ أَرَدْنَا إِلَّا إِحْسَانًا وَتَوْفِيقًا﴾

„Nu am dorit decât binele și împăcarea.”

al-Nisāʾ, 4:62 — fragment

Al-Wāḥidī a menționat hadithul în Asbāb al-Nuzūl cu acest isnād. Al-Haythamī a spus în Majmaʿ al-Zawāʾid, vol. 7, p. 6: *„L-a relatat al-Ṭabarānī, iar transmițătorii lui sunt dintre cei ai Ṣaḥīḥ-ului.”*

Abū ʿAbd al-Raḥmān a spus: nu am găsit biografia shaykhului lui al-Ṭabarānī, însă Ibrāhīm ibn Saʿīd al-Jawharī îl urmează în transmitere, la al-Wāḥidī.[45]

Versetul 65

﴿فَلَا وَرَبِّكَ لَا يُؤْمِنُونَ حَتَّى يُحَكِّمُوكَ فِيمَا شَجَرَ بَيْنَهُمْ﴾

„Dar nu! Pe Domnul tău! Ei nu vor crede până când nu te vor lua drept judecător în cele asupra cărora se ceartă.”

al-Nisāʾ, 4:65 — fragment

45 Nota autorului: apoi am găsit numele tatălui său: ʿAbd al-Raḥīm ibn Yazīd. Biografia lui se află în Tārīkh al-Islām al lui al-Dhahabī, decesele din anii 271–280, p. 261, unde nu este menționat nici cu o critică, nici cu o acreditare. În Lisān al-Mīzān se transmite de la Ibn al-Qaṭṭān că acesta a spus: „Starea lui nu este cunoscută.” Sfârșitul pasajului relevant.

Al-Bukhārī, vol. 9, p. 323: ʿAlī ibn ʿAbd Allāh ne-a relatat; Muḥammad ibn Jaʿfar ne-a relatat; Maʿmar ne-a informat, de la al-Zuhrī, de la ʿUrwah, care a spus:

Al-Zubayr s-a certat cu un bărbat dintre Anṣār pentru un canal de irigație din al-Ḥarrah. Profetul ﷺ a spus: *«Udă, o, Zubayr, apoi lasă apa să curgă către vecinul tău.»* Anṣārī-ul a spus: *«O, Mesager al lui Allah, [spui aceasta] pentru că este fiul mătușii tale?»* Atunci fața lui și-a schimbat culoarea și a spus: *«Udă, o, Zubayr, apoi reține apa până când ajunge la zidurile [din jurul palmierilor], după aceea las-o să curgă către vecinul tău.»* Profetul ﷺ i-a acordat lui al-Zubayr întregul său drept prin hotărârea explicită, după ce anṣārī-ul l-a mâniat; înainte le recomandase amândurora o soluție care le oferea înlesnire.

Al-Zubayr a spus: *„Nu cred decât că acest verset a fost revelat în legătură cu aceasta:"*

﴿فَلَا وَرَبِّكَ لَا يُؤْمِنُونَ حَتَّىٰ يُحَكِّمُوكَ فِيمَا شَجَرَ بَيْنَهُمْ﴾

„Dar nu! Pe Domnul tău! Ei nu vor crede până când nu te vor lua drept judecător în cele asupra cărora se ceartă."

al-Nisāʾ, 4:65 — fragment

Hadithul a fost consemnat de autorii colecțiilor [principale], după cum a spus al-Ḥāfiẓ Ibn Kathīr în Tafsīr-ul său, vol. 1, p. 520. Al-Bukhārī l-a menționat în mai multe locuri, între care vol. 5, pp. 431–437. Muslim l-a consemnat în vol. 15, p. 107, unde apare: *„De la ʿUrwah, că ʿAbd Allāh ibn al-Zubayr i-a relatat că un bărbat dintre Anṣār..."*, la fel ca la al-Bukhārī, vol. 5, p. 431. Astfel este înlăturată aparența de irsāl din unele căi. Al-Tirmidhī l-a consemnat în vol. 2, p. 289, unde apare: *„De la ʿUrwah, că ʿAbd Allāh i-a relatat"*, și a spus: *„Acesta este un hadith ḥasan."* L-a repetat în secțiunea de tafsīr, vol. 4, p. 89, cu același isnād. L-au mai consemnat Abū Dāwūd, vol. 3, p. 352; Ibn Mājah, nr. 15 și 2480; imamul Aḥmad, vol. 4, p. 5; Ibn Jarīr, vol. 5, p. 158, unde ʿAbd Allāh relatează de la tatăl său, al-Zubayr; și Ibn al-Jārūd, p. 339, la fel ca al-Ṭabarī.

Versetul 69

﴿وَمَنْ يُطِعِ اللَّهَ وَالرَّسُولَ﴾

„Iar cel care ascultă de Allah și de Mesager…”
al-Nisāʾ, 4:69 — fragment

Al-Ṭabarānī în al-Ṣaghīr, vol. 1, p. 26: Aḥmad ibn ʿAmr al-Khallāl al-Makkī Abū ʿAbd Allāh[46] ne-a relatat; ʿAbd Allāh ibn ʿImrān al-ʿĀbidī ne-a relatat; Fuḍayl ibn ʿIyāḍ ne-a relatat, de la Manṣūr, de la Ibrāhīm, de la al-Aswad, de la ʿĀʾishah, care a spus:

Un bărbat a venit la Profet ﷺ și a spus: *«O, Mesager al lui Allah, tu îmi ești mai drag decât mine însumi, mai drag decât familia și averea mea, mai drag decât copilul meu. Când sunt acasă și îmi amintesc de tine, nu pot răbda până când vin la tine și te privesc. Când mă gândesc la moartea mea și la moartea ta, știu că, atunci când vei intra în Paradis, vei fi înălțat alături de profeți. Iar dacă eu voi intra în Paradis, mă tem că nu te voi vedea.»* Profetul ﷺ nu i-a răspuns până când Jibrīl — pacea fie asupra lui — a coborât cu acest verset:

﴿وَمَنْ يُطِعِ اللَّهَ وَالرَّسُولَ فَأُولَئِكَ مَعَ الَّذِينَ أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ مِنَ النَّبِيِّينَ وَالصِّدِّيقِينَ وَالشُّهَدَاءِ وَالصَّالِحِينَ﴾

„Cel care ascultă de Allah și de Mesager va fi alături de cei asupra cărora Allah Și-a revărsat binefacerea: profeții, cei pe deplin sinceri, martirii și cei drepți.”
al-Nisāʾ, 4:69 — fragment

Nimeni nu l-a relatat de la Manṣūr, de la Ibrāhīm, de la al-Aswad, de la ʿĀʾishah, în afară de Fuḍayl. ʿAbd Allāh ibn ʿImrān l-a transmis singur [de la el].

46 Nota autorului: are o biografie în Tārīkh al-Islām, decesele din anii 291–300, p. 59, fără a fi menționat nici cu o critică, nici cu o acreditare.

Despre hadith, al-Haythamī a spus în Majmaʿ al-Zawāʾid, vol. 7, p. 7: *„Transmițătorii lui sunt dintre cei ai Șaḥīḥ-ului, cu excepția lui ʿAbd Allāh ibn ʿImrān, care este de încredere."* Are un martor din hadithul lui Ibn ʿAbbās, după cum apare în al-Majmaʿ, vol. 7, p. 7, însă în lanțul lui se află ʿAṭāʾ ibn al-Sāʾib, care a suferit de confuzie [la memorare].

L-au consemnat Abū Nuʿaym în al-Ḥilyah, vol. 4, p. 240, și vol. 8, p. 125, precum și al-Wāḥidī în Asbāb al-Nuzūl, cu acest isnād. Al-Shawkānī a spus că al-Maqdisī l-a apreciat drept ḥasan. El are relatări-martor, după cum se arată în Tafsīr-ul lui Ibn Kathīr, vol. 1, p. 523, care îl întăresc.

Versetul 77

﴿أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ قِيلَ لَهُمْ كُفُّوا أَيْدِيَكُمْ وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ﴾

„Nu i-ai văzut pe cei cărora li s-a spus: «Opriți-vă mâinile și împliniți rugăciunea»?"

al-Nisāʾ, 4:77 — fragment

Al-Nasāʾī, vol. 2, p. 3: Muḥammad ibn ʿAlī ibn al-Ḥasan ibn Shaqīq ne-a informat, spunând: tatăl meu ne-a informat, spunând: al-Ḥusayn ibn Wāqid ne-a informat, de la ʿAmr ibn Dīnār, de la ʿIkrimah, de la Ibn ʿAbbās:

ʿAbd al-Raḥmān ibn ʿAwf și unii dintre însoțitorii săi au venit la Profet ﷺ, la Mecca, și au spus: *«O, Mesager al lui Allah, aveam putere când eram politeiști, dar, după ce am crezut, am devenit umiliți.»* El a spus: *«Mi s-a poruncit să iert, așadar nu luptați.»* Când Allah ne-a mutat la Medina, ne-a poruncit să luptăm, dar ei s-au abținut. Atunci Allah, Atotputernicul și Mărețul, a revelat:

﴿أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ قِيلَ لَهُمْ كُفُّوا أَيْدِيَكُمْ وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ﴾

„Nu i-ai văzut pe cei cărora li s-a spus: «Opriți-vă mâinile și împliniți rugăciunea»?”

al-Nisāʾ, 4:77 — fragment

Hadithul a fost consemnat de al-Ḥākim, vol. 2, pp. 66 și 307. În ambele locuri a spus: *„Saḥīḥ potrivit condiției lui al-Bukhārī, însă cei doi nu l-au consemnat”*, iar al-Dhahabī nu a comentat. În ceea ce au spus există o problemă, fiindcă al-Ḥusayn ibn Wāqid nu este dintre transmițătorii lui al-Bukhārī. Mai potrivit este să se spună: *„Transmițătorii lui sunt dintre cei ai Ṣaḥīḥ-ului”*, căci al-Ḥusayn este dintre transmițătorii lui Muslim, iar ʿIkrimah dintre cei ai lui al-Bukhārī și dintre cei ai lui Muslim, când este asociat altui transmițător. L-a consemnat și Ibn Jarīr, vol. 5, p. 171.

Versetul 83

﴿وَإِذَا جَاءَهُمْ أَمْرٌ مِنَ الْأَمْنِ أَوِ الْخَوْفِ أَذَاعُوا بِهِ﴾

„Când le vine o veste privitoare la siguranță sau teamă, o răspândesc.”

al-Nisāʾ, 4:83 — fragment

Muslim — Allah să aibă milă de el — a spus, vol. 10, p. 82: Zuhayr ibn Ḥarb mi-a relatat; ʿUmar ibn Yūnus al-Ḥanafī ne-a relatat; ʿIkrimah ibn ʿAmmār ne-a relatat, de la Simāk Abū Zumayl; ʿAbd Allāh ibn ʿAbbās mi-a relatat; ʿUmar ibn al-Khaṭṭāb mi-a relatat:

Când Profetul lui Allah s-a retras de la soțiile sale, am intrat în moschee. Oamenii răscoleau pietricelele și spuneau: *«Mesagerul lui Allah a divorțat de soțiile sale.»* Aceasta era înainte să li se poruncească [soțiilor sale] ḥijābul. ʿUmar a spus: Mi-am zis: *«Astăzi voi afla negreșit adevărul.»*

Am intrat la ʿĀ'ishah și am spus: *«O, fiică a lui Abū Bakr, ai ajuns până acolo încât să-i pricinuiești suferință Mesagerului lui Allah ﷺ?»* Ea a spus: *«Ce ai tu cu mine, o, Ibn al-Khaṭṭāb? Vezi-ți de ai tăi!»* Am intrat apoi la Ḥafșah bint ʿUmar și i-am spus: *«O, Ḥafșah, ai ajuns până acolo încât să-i pricinuiești suferință Mesagerului lui Allah? Pe Allah, știi bine că Mesagerul lui Allah nu te iubește; dacă nu aș fi eu, ar divorța de tine!»* Ea a plâns cu putere. Am întrebat: *«Unde este Mesagerul lui Allah ﷺ?»* A spus: *«În încăperea sa de sus, unde își păstrează proviziile.»*

Am intrat și l-am găsit pe Ribāḥ, slujitorul Mesagerului lui Allah ﷺ, așezat pe pragul încăperii de sus, cu picioarele atârnând peste un trunchi scobit, pe care Mesagerul lui Allah urca și cobora. L-am strigat: *«O, Ribāḥ, cere îngăduință pentru mine să intru la Mesagerul lui Allah!»* Ribāḥ s-a uitat spre încăpere, apoi spre mine, fără să spună nimic. Am spus din nou: *«O, Ribāḥ, cere îngăduință pentru mine să intru la Mesagerul lui Allah ﷺ!»* El s-a uitat spre încăpere, apoi spre mine, fără să spună nimic. Mi-am ridicat vocea și am spus: *«O, Ribāḥ, cere îngăduință pentru mine să intru la Mesagerul lui Allah! Cred că Mesagerul lui Allah socotește că am venit din pricina Ḥafșei. Pe Allah, dacă Mesagerul lui Allah mi-ar porunci să-i tai capul, i l-aș tăia!»* Și mi-am ridicat vocea.

Atunci mi-a făcut semn să urc. Am intrat la Mesagerul lui Allah ﷺ, care era întins pe o rogojină. M-am așezat, iar el și-a tras peste sine izārul; nu purta altceva. Rogojina îi lăsase urme pe coastă. Am privit prin încăperea în care Mesagerul lui Allah ﷺ își păstra proviziile: era doar o mână de orz, cam un ṣāʿ, tot atât de qarẓ [folosit la tăbăcire] într-un colț și o piele atârnată. Ochii mi s-au umplut de lacrimi.

El a spus: *«Ce te face să plângi, o, Ibn al-Khaṭṭāb?»* Am spus: *«O, Profet al lui Allah, cum să nu plâng? Rogojina ți-a lăsat urme pe coastă, iar aceasta este încăperea ta și nu văd în ea decât ceea ce văd. Cezarul și Kisrā sunt în mijlocul fructelor și al râurilor, iar tu ești Mesagerul lui Allah și alesul Său, și aceasta este încăperea ta!»* El a spus:

«O, Ibn al-Khaṭṭāb, nu ești mulțumit ca a noastră să fie Viața de Apoi, iar a lor viața aceasta?»

Am spus: *«Ba da.»*

Când am intrat la el, i-am văzut mânia pe chip, așa că am spus: *«O, Mesager al lui Allah, de ce te-ar apăsa situația femeilor? Dacă ai divorțat de ele, atunci Allah este cu tine, precum și îngerii Săi, Jibrīl, Mīkāʾīl, eu, Abū Bakr și credincioșii.»* Rareori spuneam ceva — și Îl laud pe Allah — fără să nădăjduiesc că Allah va confirma ceea ce spuneam. Și a fost revelat acest verset, versetul alegerii:

﴿إِنْ تَتُوبَا إِلَى اللَّهِ فَقَدْ صَغَتْ قُلُوبُكُمَا وَإِنْ تَظَاهَرَا عَلَيْهِ فَإِنَّ اللَّهَ هُوَ مَوْلَاهُ وَجِبْرِيلُ وَصَالِحُ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمَلَائِكَةُ بَعْدَ ذَلِكَ ظَهِيرٌ﴾

„Dacă voi două vă căiți înaintea lui Allah, [aveți motiv], căci inimile voastre s-au abătut. Iar dacă vă sprijiniți una pe alta împotriva lui, atunci Allah este Ocrotitorul lui, precum și Jibrīl și cei drepți dintre credincioși; iar îngerii îi sunt, pe lângă aceștia, sprijin."

al-Taḥrīm, 66:4

﴿عَسَى رَبُّهُ إِنْ طَلَّقَكُنَّ أَنْ يُبْدِلَهُ أَزْوَاجًا خَيْرًا مِنْكُنَّ مُسْلِمَاتٍ﴾

„Dacă divorțează de voi, Domnul său îi poate da în loc soții mai bune decât voi, musulmane..."

al-Taḥrīm, 66:5 — fragment[47]

47 Nota traducătorului: Ediția arabă, p. 81, indică al-Taḥrīm, 3–4, însă cuvintele citate aparțin versetului 4 și începutului versetului 5. Denumirea „versetul alegerii" este cea folosită în relatare.

ʿĀʾishah bint Abī Bakr și Ḥafṣah se sprijineau una pe alta împotriva celorlalte soții ale Profetului. Am spus: *«O, Mesager al lui Allah, ai divorțat de ele?»* A spus: *«Nu.»* Am spus: *«O, Mesager al lui Allah, am intrat în moschee, iar musulmanii răscoleau pietricelele și spuneau: Mesagerul lui Allah ﷺ a divorțat de soțiile sale. Să cobor și să le spun că nu ai divorțat de ele?»* A spus: *«Da, dacă dorești.»*

Am continuat să vorbesc cu el până când mânia i s-a risipit de pe chip și a râs, arătându-și dinții; avea un zâmbet dintre cele mai frumoase. Apoi Profetul lui Allah a coborât. Eu am coborât agățându-mă de trunchi, în timp ce Mesagerul lui Allah cobora de parcă ar fi mers pe pământ, fără să-l atingă cu mâna. Am spus: *«O, Mesager al lui Allah, ai stat în încăpere numai douăzeci și nouă [de zile]!»* El a spus: *«Luna poate avea douăzeci și nouă [de zile].»*

M-am oprit la ușa moscheii și am strigat cât am putut de tare: *«Mesagerul lui Allah ﷺ nu a divorțat de soțiile sale!»* Atunci a fost revelat acest verset:

﴿وَإِذَا جَاءَهُمْ أَمْرٌ مِنَ الْأَمْنِ أَوِ الْخَوْفِ أَذَاعُوا بِهِ وَلَوْ رَدُّوهُ إِلَى الرَّسُولِ وَإِلَى أُولِي الْأَمْرِ مِنْهُمْ لَعَلِمَهُ الَّذِينَ يَسْتَنْبِطُونَهُ مِنْهُمْ﴾

„Când le vine o veste privitoare la siguranță sau teamă, o răspândesc. Dacă ar fi încredințat-o Mesagerului și celor care dețin autoritatea dintre ei, ar fi cunoscut-o cei dintre ei care pot să-i deslușească înțelesul."

al-Nisāʾ, 4:83 — fragment

Eu am fost cel care a deslușit acea situație. Și Allah, Atotputernicul și Mărețul, a revelat versetul alegerii.

Versetul 88

﴿فَمَا لَكُمْ فِي الْمُنَافِقِينَ فِئَتَيْنِ﴾

„De ce sunteți împărțiți în două tabere în privința ipocriților?”
al-Nisāʾ, 4:88 — fragment

Imamul al-Bukhārī — Allah să aibă milă de el — a spus, vol. 8, p. 359: Abū al-Walīd ne-a relatat; Shuʿbah ne-a relatat, de la ʿAdī ibn Thābit: l-am auzit pe ʿAbd Allāh ibn Yazīd relatând de la Zayd ibn Thābit — Allah să fie mulțumit de el — care a spus:

Când Mesagerul lui Allah ﷺ a pornit spre Uḥud, unii dintre cei care ieșiseră împreună cu el s-au întors. Companionii Profetului ﷺ s-au împărțit în două grupuri: unii spuneau: *«Să luptăm împotriva lor»*, iar alții spuneau: *«Să nu luptăm împotriva lor.»* Atunci a fost revelat:

﴿فَمَا لَكُمْ فِي الْمُنَافِقِينَ فِئَتَيْنِ وَاللَّهُ أَرْكَسَهُمْ بِمَا كَسَبُوا﴾

„De ce sunteți împărțiți în două tabere în privința ipocriților, când Allah i-a întors [la necredință] pentru ceea ce au săvârșit?”
al-Nisāʾ, 4:88 — fragment

El a spus: *«Ea este Ṭaybah [Medina]: îndepărtează păcatele așa cum focul îndepărtează zgura fierului.»*

Hadithul a fost consemnat și în secțiunea de tafsīr, vol. 9, p. 325; de Muslim, vol. 17, p. 123; de al-Tirmidhī, vol. 4, p. 89, care a spus: *„Acesta este un hadith ḥasan ṣaḥīḥ”*; de Aḥmad în al-Musnad, vol. 5, pp. 184, 187 și 188; de Ibn Jarīr, vol. 5, p. 192; și de al-Ṭabarānī în al-Kabīr, vol. 5, p. 129.

Versetul 94

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا ضَرَبْتُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَتَبَيَّنُوا وَلَا تَقُولُوا لِمَنْ أَلْقَى إِلَيْكُمُ السَّلَامَ لَسْتَ مُؤْمِنًا تَبْتَغُونَ عَرَضَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا﴾

„O, voi cei care credeți! Când porniți pe calea lui Allah, cercetați cu grijă și nu-i spuneți celui care vă oferă salutul păcii: «Nu ești credincios», căutând bunurile vieții lumești."

al-Nisāʾ, 4:94 — fragment

Al-Bukhārī, vol. 9, p. 327: ʿAlī ibn ʿAbd Allāh mi-a relatat; Sufyān ne-a relatat, de la ʿAmr, de la ʿAṭāʾ, de la Ibn ʿAbbās — Allah să fie mulțumit de ei amândoi — despre:

﴿وَلَا تَقُولُوا لِمَنْ أَلْقَى إِلَيْكُمُ السَّلَامَ لَسْتَ مُؤْمِنًا﴾

„Nu-i spuneți celui care vă oferă salutul păcii: «Nu ești credincios»."

al-Nisāʾ, 4:94 — fragment

Ibn ʿAbbās a spus: un bărbat se afla cu mica sa turmă de oi. Musulmanii l-au ajuns din urmă, iar el a spus: *«Pacea fie asupra voastră!»* Ei l-au ucis și i-au luat turma. Atunci Allah a revelat, în legătură cu aceasta, până la cuvintele Sale:

﴿عَرَضَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا﴾

„Bunurile vieții lumești."

al-Nisāʾ, 4:94 — fragment

[Acestea erau] acea mică turmă.

Hadithul a fost consemnat de Muslim, vol. 18, p. 161, și de al-Tirmidhī, vol. 4, p. 90, care a spus: *„Acesta este un hadith ḥasan."* Al-Mubārakfūrī a spus: *„L-au consemnat și Abū Dāwūd în al-Ḥurūf, și al-Nasāʾī în al-Siyar și în al-Tafsīr."* Sfârșitul citatului. L-au consemnat și imamul Aḥmad, vol. 1, pp. 229 și 324; al-Ḥākim, vol. 2, p. 235, care a spus: *„Isnād ṣaḥīḥ, însă cei doi nu l-au consemnat"*, iar al-Dhahabī nu a comentat — intenția lui fiind că nu l-au consemnat prin acest isnād până la Ibn ʿAbbās —; și Ibn Jarīr, vol. 5, p. 223.

În relatările lui al-Tirmidhī, Aḥmad, al-Ḥākim și Ibn Jarīr este identificat cel ucis: el era dintre Banū Sulaym. La al-Bazzār — iar al-Haythamī a spus în vol. 7, p. 9: *„Isnādul său este bun"* — este identificat ucigașul: al-Miqdād.[48] La prima vedere, istorisirea lui al-Miqdād pare diferită, însă al-Ḥāfiẓ a spus în al-Fatḥ, vol. 9, p. 327: *„Ea se raportează la prima, fiindcă cele două se pot armoniza."* Sfârșitul redării sensului.

Imamul Aḥmad — Allah să aibă milă de el — a spus, vol. 6, p. 11: Yaʿqūb ne-a relatat; tatăl meu ne-a relatat, de la Ibn Isḥāq: Yazīd ibn ʿAbd Allāh ibn Qusayṭ mi-a relatat, de la al-Qaʿqāʿ ibn ʿAbd Allāh ibn Abī Ḥadrad, de la tatăl său, ʿAbd Allāh ibn Abī Ḥadrad, care a spus:

Mesagerul lui Allah ﷺ ne-a trimis la Iḍam. Am pornit cu un grup de musulmani, între care erau Abū Qatādah al-Ḥārith ibn Ribʿī și Muḥallim ibn Jaththāmah ibn Qays. Când am ajuns în valea Iḍam, a trecut pe lângă noi ʿĀmir al-Ashjaʿī, pe o cămilă tânără, având cu el niște lucruri și un burduf cu lapte. Când a trecut, ne-a salutat cu salutul păcii și l-am lăsat în pace. Muḥallim ibn Jaththāmah s-a năpustit însă asupra lui și l-a ucis pentru o pricină care exista între ei, apoi i-a luat cămila și lucrurile. Când am ajuns la Mesagerul lui Allah ﷺ și i-am povestit, a fost revelat în privința noastră:

48 Nota autorului: faptul că versetul ar fi fost revelat în legătură cu al-Miqdād nu este autentic; forma preponderentă este mursal. Vezi ceea ce am scris la Tafsīr-ul lui Ibn Kathīr.

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا ضَرَبْتُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَتَبَيَّنُوا وَلَا تَقُولُوا لِمَنْ أَلْقَى إِلَيْكُمُ السَّلَامَ لَسْتَ مُؤْمِنًا تَبْتَغُونَ عَرَضَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا فَعِنْدَ اللَّهِ مَغَانِمُ كَثِيرَةٌ كَذَلِكَ كُنْتُمْ مِنْ قَبْلُ فَمَنَّ اللَّهُ عَلَيْكُمْ فَتَبَيَّنُوا إِنَّ اللَّهَ كَانَ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرًا﴾

„O, voi cei care credeți! Când porniți pe calea lui Allah, cercetați cu grijă și nu-i spuneți celui care vă oferă salutul păcii: «Nu ești credincios», căutând bunurile vieții lumești. La Allah sunt prăzi din belșug. Așa erați și voi mai înainte, dar Allah Și-a revărsat binefacerea asupra voastră. Așadar, cercetați cu grijă! Cu adevărat, Allah este Binestiutor a ceea ce faceți."

al-Nisāʾ, 4:94

Hadithul a fost consemnat de Ibn al-Jārūd, p. 263.

Hadithul este ḥasan li-ghayrihi. În lanțul lui se află al-Qaʿqāʿ ibn Abī Ḥadrad. Al-Bukhārī a spus: *„A fost Companion"*, fără să aducă o dovadă pentru aceasta. Ibn Abī Ḥātim a spus: *„Nu se confirmă că a fost Companion"*, în al-Jarḥ wa-l-Taʿdīl, vol. 7, p. 136. Și Ibn ʿAsākir i-a negat calitatea de Companion, după cum apare în Taʿjīl al-Manfaʿah. Au relatat de la el doi oameni, însă nicio autoritate recunoscută nu l-a acreditat. Prin urmare, este mastūr al-ḥāl, iar relatarea lui poate fi folosită ca relatare-martor și ca transmitere paralelă.

Al-Ḥāfiẓ a spus în al-Fatḥ, vol. 9, p. 327: *„După părerea mea, aceasta este o altă istorisire și nimic nu împiedică faptul ca versetul să fi fost revelat în legătură cu ambele împrejurări."* Sfârșitul citatului.

Versetul 95

﴿لَا يَسْتَوِي الْقَاعِدُونَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ غَيْرُ أُولِي الضَّرَرِ وَالْمُجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنفُسِهِمْ﴾

„Nu sunt deopotrivă credincioșii care rămân în urmă, fără a avea vreo neputință, și cei care luptă pe calea lui Allah cu averile și cu viețile lor."

al-Nisāʾ, 4:95 — fragment

Al-Bukhārī: Abū al-Walīd ne-a relatat; Shuʿbah ne-a relatat, de la Abū Isḥāq, care a spus: l-am auzit pe al-Barāʾ — Allah să fie mulțumit de el — spunând: când a fost revelat:

﴿لَا يَسْتَوِي الْقَاعِدُونَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ﴾

„Nu sunt deopotrivă credincioșii care rămân în urmă..."

al-Nisāʾ, 4:95 — fragment

Mesagerul lui Allah ﷺ l-a chemat pe Zayd, care a venit cu un os de omoplat și a scris [versetul]. Ibn Umm Maktūm s-a plâns de neputința sa, iar atunci a fost revelat:

﴿لَا يَسْتَوِي الْقَاعِدُونَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ غَيْرُ أُولِي الضَّرَرِ﴾

„Nu sunt deopotrivă credincioșii care rămân în urmă, fără a avea vreo neputință..."

al-Nisāʾ, 4:95 — fragment

Vol. 9, p. 329. Al-Wāḥidī a spus în Asbāb al-Nuzūl: *„L-a relatat Muslim de la Bundār, de la Ghundar, de la Shuʿbah."* L-au consemnat al-Tirmidhī, vol. 4, p. 91, care a spus: *„Acesta este un hadith ḥasan ṣaḥīḥ"*; al-Nasāʾī, vol. 6, p. 10; imamul Aḥmad, vol. 4, pp. 282, 284, 290, 299 și 300; al-Ṭayālisī, vol. 2, p. 17; al-Dārimī,

vol. 2, p. 209; Ibn Saʿd, vol. 4, p. 154;[49] Ibn Jarīr, vol. 5, p. 228; și al-Bayhaqī, vol. 9, p. 23.

Al-Bukhārī — Allah să aibă milă de el — a spus, vol. 6, p. 385: ʿAbd al-ʿAzīz ibn ʿAbd Allāh ne-a relatat; Ibrāhīm ibn [Saʿd] al-Zuhrī[50] ne-a relatat, spunând: Ṣāliḥ ibn Kaysān mi-a relatat, de la Ibn Shihāb, de la Sahl ibn Saʿd al-Sāʿidī, care a spus:

L-am văzut pe Marwān ibn al-Ḥakam așezat în moschee. M-am apropiat și m-am așezat lângă el. Ne-a informat că Zayd ibn Thābit îi spusese că Mesagerul lui Allah ﷺ i-a dictat:

﴿لَا يَسْتَوِي الْقَاعِدُونَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ غَيْرُ أُولِي الضَّرَرِ وَالْمُجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ﴾

„Nu sunt deopotrivă credincioșii care rămân în urmă, fără a avea vreo neputință, și cei care luptă pe calea lui Allah…”

al-Nisāʾ, 4:95 — fragment[51]

Ibn Umm Maktūm a venit în timp ce mi-l dicta și a spus: *«O, Mesager al lui Allah, dacă aș putea lupta, aș lupta!»* Era un om orb. Atunci Allah, Binecuvântatul și Preaînaltul, i-a trimis revelația Mesagerului Său, iar coapsa lui era pe coapsa mea. S-a îngreunat atât de mult, încât m-am temut că îmi va zdrobi coapsa. Apoi [starea revelației] l-a părăsit și Allah, Atotputernicul și Mărețul, a revelat:

49 Nota autorului: se află în al-Sunan, vol. 4, p. 56.

50 Nota traducătorului: Forma „Ibrāhīm ibn Saʿīd al-Zuhrī” din ediția arabă, p. 84, este îndreptată în „Ibrāhīm ibn [Saʿd] al-Zuhrī”, după Ṣaḥīḥ al-Bukhārī, nr. 2832.

51 Nota traducătorului: În ediția arabă, pp. 84–85, expresia „fără a avea vreo neputință” apare și în prima citare, deși relatarea descrie apoi revelarea ei după intervenția lui Ibn Umm Maktūm. În Ṣaḥīḥ al-Bukhārī, nr. 2832, expresia apare numai după această intervenție. Traducerea păstrează succesiunea ediției arabe.

﴿غَيْرُ أُولِي الضَّرَرِ﴾

„Fără a avea vreo neputință.”
al-Nisāʾ, 4:95 — fragment

Hadithul a fost consemnat și de al-Bukhārī, vol. 9, p. 328; de al-Tirmidhī, vol. 4, p. 92, care l-a declarat autentic; de Abū Dāwūd, vol. 2, p. 319; de al-Nasāʾī, vol. 6, p. 9; de Aḥmad, vol. 5, p. 155 din partea întâi; de Ibn Jarīr, vol. 5, p. 329; de al-Bayhaqī, vol. 9, p. 23; și de al-Ṭabarānī în al-Kabīr, vol. 5, p. 144.

Imamul Ibn Ḥibbān a spus, după cum apare în al-Mawārid, p. 429: Aḥmad ibn ʿAlī ibn al-Muthannā ne-a informat; Ibrāhīm ibn al-Ḥajjāj al-Sāmī ne-a relatat; ʿAbd al-Wāḥid ibn Ziyād ne-a relatat; ʿĀṣim ibn Kulayb ne-a relatat; tatăl meu mi-a relatat, de la unchiul meu matern, al-Faltān ibn ʿĀṣim, care a spus:

Ne aflam la Profet ﷺ și i-a venit revelația. Când i se revela, își fixa privirea și își elibera auzul și inima [de alte preocupări], ținând ochii deschiși pentru ceea ce îi venea de la Allah. Noi recunoșteam aceasta. I-a spus scribului: *«Scrie:»*

﴿لَا يَسْتَوِي الْقَاعِدُونَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ غَيْرُ أُولِي الضَّرَرِ
وَالْمُجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ﴾

„Nu sunt deopotrivă credincioșii care rămân în urmă, fără a avea vreo neputință, și cei care luptă pe calea lui Allah...”
al-Nisāʾ, 4:95 — fragment

Atunci orbul s-a ridicat și a spus: *«O, Mesager al lui Allah, care este vina noastră?»* Allah Preaînaltul i-a trimis revelația. I-am spus orbului: *«Profetului ﷺ i se revelează.»* El a rămas în picioare, spunând: *«Caut adăpost la Allah de mânia Mesagerului lui Allah ﷺ.»* Profetul ﷺ i-a spus scribului: *«Scrie:»*

﴿غَيْرُ أُولِي الضَّرَرِ﴾

„Fără a avea vreo neputință."
al-Nisāʾ, 4:95 — fragment

Eu spun: în varianta mai corectă: *„Caut adăpost în mânia Mesagerului lui Allah ﷺ."*[52]

Acesta este un hadith ḥasan. L-a consemnat al-Bazzār, după cum apare în Kashf al-Astār, vol. 3, p. 45, adăugând după el: *„Hadithul lui al-Faltān este relatat printr-un isnād mai bun decât acesta."* Sfârșitul citatului. L-au consemnat și Abū Bakr ibn Abī Shaybah, după cum apare în al-Maṭālib al-ʿĀliyah, vol. 3, p. 117, și Abū Yaʿlā. Al-Haythamī a spus, vol. 5, p. 28: *„Transmițătorii lui sunt de încredere."*

Al-Tirmidhī — Allah să aibă milă de el — a spus, vol. 4, p. 91: al-Ḥasan ibn Muḥammad al-Zaʿfarānī ne-a relatat; al-Ḥajjāj ibn Muḥammad ne-a relatat, de la Ibn Jurayj, care a spus: ʿAbd al-Karīm m-a informat că l-a auzit pe Miqsam, clientul lui ʿAbd Allāh ibn al-Ḥārith, relatând de la Ibn ʿAbbās, care a spus, despre:

﴿لَا يَسْتَوِي الْقَاعِدُونَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ غَيْرُ أُولِي الضَّرَرِ﴾

„Nu sunt deopotrivă credincioșii care rămân în urmă, fără a avea vreo neputință..."
al-Nisāʾ, 4:95 — fragment

[Este vorba despre cei care au rămas în urmă] de la Badr și despre cei care au pornit spre Badr. Când a avut loc expediția de la Badr, ʿAbd Allāh ibn Jaḥsh și Ibn Umm Maktūm au spus: *«Noi suntem orbi, o, Mesager al lui Allah. Avem vreo înlesnire?»* Atunci a fost revelat:

52 Nota traducătorului: Formularea „أعوذ بغضب رسول الله" din ediția arabă, p. 85, se găsește și în Ṣaḥīḥ Ibn Ḥibbān, nr. 4712. Prepoziția bi- este redată literal, în pofida sensului neobișnuit al expresiei.

﴿لَا يَسْتَوِي الْقَاعِدُونَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ غَيْرُ أُولِي الضَّرَرِ وَالْمُجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنفُسِهِمْ فَضَّلَ اللَّهُ الْمُجَاهِدِينَ بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنفُسِهِمْ عَلَى الْقَاعِدِينَ دَرَجَةً﴾

„Nu sunt deopotrivă credincioșii care rămân în urmă, fără a avea vreo neputință, și cei care luptă pe calea lui Allah cu averile și cu viețile lor. Allah le-a dat celor care luptă cu averile și cu viețile lor un rang mai înalt decât celor care rămân în urmă."

al-Nisāʾ, 4:95 — fragment

Acești rămași în urmă nu au vreo neputință. Allah i-a ridicat pe cei care luptă deasupra celor care rămân în urmă printr-o răsplată măreață, prin trepte de la El, față de credincioșii rămași în urmă fără a avea vreo neputință.

Acesta este un hadith ḥasan gharīb prin această cale, din hadithul lui Ibn ʿAbbās. Despre Miqsam se spune că este clientul lui ʿAbd Allāh ibn ʿAbbās, iar kunya lui este Abū al-Qāsim. ʿAbd Allāh ibn Jaḥsh nu era orb. Al-Ḥāfiẓ a afirmat categoric în al-Fatḥ că numele corect este Abū Aḥmad ibn Jaḥsh, după cum apare în relatarea lui al-Ṭabarī de la al-Ḥajjāj, vol. 9, p. 92. Vezi și ediția verificată de noi a Tafsīr-ului lui Ibn Kathīr, vol. 2, p. 467.

Al-Ṭabarānī a consemnat ceva asemănător din hadithul lui Zayd ibn Arqam. Al-Haythamī a spus, vol. 7, p. 9: *„Transmițătorii lui sunt de încredere."*

Versetele 97–98

﴿إِنَّ الَّذِينَ تَوَفَّاهُمُ الْمَلَائِكَةُ ظَالِمِي أَنفُسِهِمْ قَالُوا فِيمَ كُنتُمْ قَالُوا كُنَّا مُسْتَضْعَفِينَ فِي الْأَرْضِ﴾

„Cu adevărat, celor pe care îngerii îi iau în timp ce își nedreptățesc sufletele, le spun: «În ce stare vă aflați?» Ei răspund: «Eram asupriți pe pământ.»”

al-Nisāʾ, 4:97; secțiune referitoare la 4:97–98 — fragment

Al-Bukhārī, vol. 9, p. 331: ʿAbd Allāh ibn Yazīd al-Muqriʾ ne-a relatat; Ḥaywah și un altul ne-au relatat, spunând: Muḥammad ibn ʿAbd al-Raḥmān Abū al-Aswad ne-a relatat, spunând:

Locuitorilor Medinei le-a fost impusă trimiterea unui contingent, iar eu m-am înscris în el. L-am întâlnit pe ʿIkrimah, clientul lui Ibn ʿAbbās, și i-am spus. El m-a oprit cu cea mai mare fermitate, apoi a spus: Ibn ʿAbbās m-a informat că niște musulmani se aflau alături de politeiști, sporindu-le numărul împotriva Mesagerului lui Allah ﷺ. O săgeată trasă îl atingea pe câte unul și îl ucidea, ori era lovit și ucis. Atunci Allah a revelat:

﴿إِنَّ الَّذِينَ تَوَفَّاهُمُ الْمَلَائِكَةُ ظَالِمِي أَنفُسِهِمْ﴾

„Cu adevărat, celor pe care îngerii îi iau în timp ce își nedreptățesc sufletele…”

al-Nisāʾ, 4:97 — fragment

Al-Layth l-a relatat de la Abū al-Aswad. [Urmează:]

﴿إِلَّا الْمُسْتَضْعَفِينَ مِنَ الرِّجَالِ وَالنِّسَاءِ﴾

„În afară de cei neputincioși dintre bărbați și femei…”

al-Nisāʾ, 4:98 — fragment

Apoi l-a repetat în vol. 16, p. 147. Hadithul a fost consemnat de Ibn Abī Ḥātim, după cum apare în Tafsīr-ul lui Ibn Kathīr, vol. 1, p. 542; de al-Ṭabarī, vol. 5, pp. 234–235; și de al-Ṭaḥāwī, după cum apare în Mushkil al-Āthār, vol. 4, p. 327, pe scurt, asemenea lui al-Bukhārī, și pe larg, asemenea lui al-Bazzār. Al-Haythamī a spus, vol. 7, p. 10: *„Transmițătorii lui sunt dintre cei ai Ṣaḥīḥ-ului,*

în afară de Muḥammad ibn Sharīk,[53] *care este de încredere."* Toți aceștia l-au relatat cu menționarea revelării a încă două versete împreună cu acesta. Va urma, dacă Allah voiește, în Sūrat al-Naḥl.

Versetul 100

﴿وَمَنْ يَخْرُجْ مِنْ بَيْتِهِ مُهَاجِرًا إِلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ ثُمَّ يُدْرِكْهُ الْمَوْتُ فَقَدْ وَقَعَ أَجْرُهُ عَلَى اللَّهِ﴾

„Cel care pleacă din casa sa, emigrând către Allah și Mesagerul Său, iar apoi îl ajunge moartea, își are răsplata asigurată la Allah."

al-Nisāʾ, 4:100 — fragment

Ibn Jarīr, vol. 5, p. 240: Aḥmad ibn Manṣūr al-Ramādī ne-a relatat, spunând: Abū Aḥmad al-Zubayrī ne-a relatat, spunând: Sharīk ne-a relatat, de la ʿAmr ibn Dīnār, de la ʿIkrimah, de la Ibn ʿAbbās, care a spus: a fost revelat acest verset:

﴿إِنَّ الَّذِينَ تَوَفَّاهُمُ الْمَلَائِكَةُ ظَالِمِي أَنْفُسِهِمْ﴾

„Cu adevărat, celor pe care îngerii îi iau în timp ce își nedreptățesc sufletele..."

al-Nisāʾ, 4:97 — fragment

La Mecca se afla un bărbat numit Ḍamrah, dintre Banū Bakr. Era bolnav și le-a spus celor din familia sa: *«Scoateți-mă din Mecca, fiindcă simt căldura!»* Au întrebat: *«Unde să te ducem?»* El a arătat cu mâna spre Medina. Atunci a fost revelat acest verset:

﴿وَمَنْ يَخْرُجْ مِنْ بَيْتِهِ مُهَاجِرًا إِلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ﴾

53 Nota autorului: hadithul prin calea lui Muḥammad ibn Sharīk a fost relatat de al-Ṭaḥāwī în Mushkil al-Āthār, vol. 4, p. 328. Sfârșitul citatului.

„Cel care pleacă din casa sa, emigrând către Allah și Mesagerul Său…”

al-Nisāʾ, 4:100 — fragment

Până la sfârșitul versetului. Transmițătorii hadithului sunt de încredere. Sharīk este Ibn ʿAbd Allāh al-Qāḍī al-Nakhaʿī, iar memoria lui este slabă. Ibn Jarīr l-a consemnat în vol. 9, p. 115, prin Sufyān ibn ʿUyaynah, de la ʿAmr ibn Dīnār, care a spus: *„L-am auzit pe ʿIkrimah spunând”*, în formă mursal. ʿAbd al-Razzāq l-a consemnat în vol. 1, p. 171, prin Ibn ʿUyaynah, de la ʿAmr: *„L-am auzit pe ʿIkrimah”*, în formă mursal. Muḥammad ibn Sharīk al-Makkī s-a deosebit de Sufyān ibn ʿUyaynah, relatând de la ʿAmr ibn Dīnār, de la ʿIkrimah, de la Ibn ʿAbbās, cu lanț legat. Dacă este necesar să se acorde preponderență uneia dintre variante, atunci se preferă cea a lui Sufyān ibn ʿUyaynah, pentru următoarele motive.

Ibn Rajab a spus în Sharḥ ʿIlal al-Tirmidhī, la transmițătorii de la ʿAmr ibn Dīnār: Aḥmad a spus: *„Cel mai cunoscător al [hadithurilor lui] ʿAmr ibn Dīnār este Ibn ʿUyaynah.”* În relatarea fiului său ʿAbd Allāh se mai spune: *„Tatăl meu a spus: «Sufyān este cel mai sigur dintre oameni în [relatarea de la] ʿAmr ibn Dīnār și cel mai bun în hadithul său.»”*

Al-Dūrī a spus: *„L-am întrebat pe Ibn Maʿīn despre hadithul lui Shuʿbah de la ʿAmr ibn Dīnār, al lui al-Thawrī de la ʿAmr ibn Dīnār și al lui Sufyān ibn ʿUyaynah de la ʿAmr ibn Dīnār. A spus: Sufyān ibn ʿUyaynah este cel mai cunoscător dintre ei al hadithurilor lui ʿAmr ibn Dīnār și îl cunoaște pe ʿAmr ibn Dīnār mai bine decât Ḥammād ibn Zayd.”* Ibn al-Madīnī a spus: *„Ibn Ǧurayj și Ibn ʿUyaynah sunt printre cei mai cunoscători ai lui ʿAmr ibn Dīnār.”* A mai spus: *„Ibn ʿUyaynah îl cunoaște pe ʿAmr mai bine decât Ḥammād ibn Zayd.”* Abū Ḥātim a spus: *„Ibn ʿUyaynah cunoaște hadithul lui ʿAmr ibn Dīnār mai bine decât Shuʿbah.”* Al-Dāraquṭnī a spus: *„Cei mai de seamă transmițători de la ʿAmr ibn Dīnār sunt Ibn Ǧurayj și Ibn ʿUyaynah.”*

În unele copii a apărut *„Sharīk, de la ʿAmr ibn Dīnār”*, ca la Ibn Jarīr; însă numele *„Muḥammad ibn Sharīk”* a fost corupt în *„Sharīk”*. Al-Ḥāfiẓ a menționat în al-Iṣābah, vol. 3, p. 299, că Ibn

Mandah a spus: *„Abū Aḥmad al-Zubayrī l-a relatat de la Muḥammad ibn Sharīk."* La fel a făcut Ibn Abī Ḥātim. Și Abū Nuʿaym l-a menționat fără întregul lanț în al-Maʿrifah, spunând: *„Abū Aḥmad al-Zubayrī l-a relatat de la Muḥammad ibn Sharīk"*, apoi a redat hadithul. Muḥammad ibn Sharīk este de încredere, dar Sufyān ibn ʿUyaynah este mai de încredere decât el; de aceea relatarea lui este preponderentă. Forma corectă a hadithului este mursal. Allah știe mai bine.

De asemenea, ʿAmr ibn Dīnār nu a fost menționat deloc printre shaykh-ii lui Sharīk al-Nakhaʿī, nici Sharīk al-Nakhaʿī printre discipolii lui ʿAmr ibn Dīnār. Ei l-au menționat numai pe Muḥammad ibn Sharīk. Vezi p. 142 din Asbāb al-Nuzūl, unde a spus *„Muḥammad ibn Sharīk"*. Totuși, hadithul are o altă cale care ajunge la ʿIkrimah, de la Ibn ʿAbbās, în al-Maṭālib al-ʿĀliyah, p. 433. L-a relatat Abū Yaʿlā; al-Haythamī a spus în al-Majmaʿ, vol. 7, p. 10: *„Transmițătorii lui sunt de încredere."* În ea se menționează că a murit pe drum, înainte să ajungă la Profet ﷺ. L-a consemnat și Ibn Abī Ḥātim, după cum apare în Tafsīr-ul lui Ibn Kathīr, vol. 1, p. 543. Al-Ḥāfiẓ i-a menționat și alte căi în al-Iṣābah; consultă-le acolo, în vol. 1, p. 253, la biografia lui Jundaʿ ibn Ḍamrah.

Versetul 102 — rugăciunea în stare de teamă

﴿وَإِذَا كُنْتَ فِيهِمْ فَأَقَمْتَ لَهُمُ الصَّلَاةَ﴾

„Când te afli în mijlocul lor și conduci rugăciunea pentru ei..."
al-Nisāʾ, 4:102 — fragment

Imamul Aḥmad, vol. 4, p. 59: ʿAbd al-Razzāq ne-a relatat; al-Thawrī ne-a relatat, de la Manṣūr, de la Mujāhid, de la Abū ʿAyyāsh al-Zuraqī, care a spus:

Eram cu Mesagerul lui Allah ﷺ la ʿUsfān. Politeiștii au venit în fața noastră, sub comanda lui Khālid ibn al-Walīd, și se aflau între noi și qiblah. Mesagerul lui Allah ﷺ a condus pentru noi rugăciunea de la amiază. Ei au spus: *«Au fost într-o stare în care i-am fi putut lua prin surprindere!»* Apoi au spus: *«Urmează pentru ei o rugăciune mai dragă decât copiii lor și decât ei înșiși.»* Jibrīl —

pacea fie asupra lui — a coborât cu aceste versete între rugăciunea de la amiază și cea de după-amiază:

﴿وَإِذَا كُنْتَ فِيهِمْ فَأَقَمْتَ لَهُمُ الصَّلَاةَ﴾

„Când te afli în mijlocul lor și conduci rugăciunea pentru ei…”
al-Nisāʾ, 4:102 — fragment

Când a sosit [timpul rugăciunii], Mesagerul lui Allah ﷺ le-a poruncit și ei și-au luat armele. Ne-am așezat în spatele lui în două rânduri. El s-a înclinat și ne-am înclinat cu toții; apoi s-a ridicat și ne-am ridicat cu toții…

Hadithul a fost consemnat de ʿAbd al-Razzāq în al-Muṣannaf, vol. 2, p. 505; al-Ṭayālisī, vol. 1, p. 150; și al-Ḥākim în al-Mustadrak, vol. 1, p. 337, care a spus: *„Ṣaḥīḥ potrivit condiției celor doi”*, iar al-Dhahabī nu a comentat. L-a consemnat și Abū Dāwūd, vol. 1, p. 477. Autorul lui ʿAwn al-Maʿbūd a spus: *„Al-Bayhaqī l-a relatat în al-Maʿrifah cu formularea: «Abū ʿAyyāsh ne-a relatat», ceea ce afirmă explicit că Mujāhid a auzit de la Abū ʿAyyāsh.”* L-au consemnat al-Nasāʾī, vol. 3, p. 145; al-Dāraquṭnī, vol. 2, p. 59, care a spus: *„Ṣaḥīḥ”*; și Ibn Jarīr, vol. 5, pp. 246 și 257.

Hadithul a fost consemnat de Aḥmad, vol. 4, p. 60; al-Nasāʾī, vol. 3, p. 177; ʿAbd al-Razzāq, vol. 2, p. 505; al-Ṭabarānī în al-Kabīr, vol. 5, p. 1213 și următoarele; al-Ṭayālisī, p. 191; al-Bayhaqī în al-Kabīr, vol. 3, p. 256; Ibn Abī Shaybah, vol. 2, pp. 463–465; și al-Bayhaqī în al-Maʿrifah, vol. 5, p. 28. Al-Bayhaqī a spus după el: *„Acest isnād este ṣaḥīḥ, însă unii specialiști în hadith au îndoieli cu privire la relatarea lui Mujāhid de la Abū ʿAyyāsh.”*

Imamul al-Tirmidhī a spus: *„Mujāhid este cunoscut pentru tadlīs; prin urmare, formularea sa cu «de la» nu dovedește legătura [directă].”* Vezi al-Tahdhīb, vol. 10, p. 39. După cuvintele lui al-Bayhaqī și al-Tirmidhī, [observăm că] au relatat acest hadith de la Mujāhid prin formula ʿan: Jarīr ibn ʿAbd al-Ḥamīd, Sufyān al-Thawrī, ʿAbd al-ʿAzīz ibn ʿAbd al-Ṣamad, Shuʿbah ibn al-Ḥajjāj, Warqāʾ, Zāʾidah, ʿAlī ibn Ṣāliḥ Abū al-Ḥasan, Jaʿfar ibn al-Ḥārith și Israʾīl.

Jarīr ibn ʿAbd al-Ḥamīd l-a relatat cu exprimarea explicită a transmiterii între Mujāhid și Abū ʿAyyāsh, după cum apare la al-Bayhaqī în al-Maʿrifah; la fel Dāwūd ibn ʿĪsā, după cum apare la al-Ṭabarānī, vol. 5, p. 215, nr. 5135. Jarīr ibn ʿAbd al-Ḥamīd este în acord cu imamii în relatarea sa prin ʿan; de aceea, menționarea transmiterii directe pe calea lui trebuie pusă pe seama unei erori.

Ibn [Rajab] — Allah să aibă milă de el — a menționat, în comentariul său la al-ʿIlal, vol. 2, p. 593, o observație utilă despre strecurarea erorii în formulele de transmitere,[54] spunând: *„Aḥmad respingea introducerea formulei transmiterii directe în multe isnāduri, spunând că este o greșeală”*, adică menționarea auzirii. A spus, despre relatarea lui Hudbah de la Ḥammād, de la Qatādah: *„Khallād al-Ǧuhanī ne-a relatat”*: *„Este o greșeală. Khallād aparține unei generații timpurii; Qatādah nu l-a văzut pe Khallād.”* A mai menționat exemple, apoi Ibn Rajab — Allah să aibă milă de el — a spus: *„Așadar, trebuie luate în seamă aceste lucruri și nu trebuie să ne lăsăm înșelați de simpla menționare a auzirii și a transmiterii directe în isnāduri.”*

Ibn al-Madīnī a menționat că s-au găsit la Shuʿbah mai multe relatări în care el folosește o formulă de informare de la shaykh-ii săi, deși [lanțul] este întrerupt. Al-ʿIlal, vol. 2, p. 594. Cât despre Dāwūd ibn ʿĪsā, el are o biografie în al-Jarḥ wa-l-Taʿdīl, vol. 3, p. 419, și în Tārīkh-ul lui al-Bukhārī, vol. 3, p. 242. Al-Bukhārī și Ibn Abī Ḥātim nu au făcut aprecieri asupra lui. Ibn Ḥibbān a spus: *„Era precis și avea puține hadithuri”*, în al-Thiqāt, vol. 6, p. 287.

Prin urmare, dacă se confirmă eroarea din afirmarea explicită a transmiterii, hadithul este slab, potrivit cuvintelor imamului al-Tirmidhī: *„Mujāhid este cunoscut pentru tadlīs; formula sa cu «de la» nu dovedește legătura”*, precum și cuvintelor lui al-Bayhaqī: *„Unii specialiști în hadith au îndoieli cu privire la relatarea lui Mujāhid de la Abū ʿAyyāsh.”* Allah știe mai bine.

54 Nota traducătorului: Pasajul despre erorile din formulele de transmitere aparține lui Ibn Rajab, Sharḥ ʿIlal al-Tirmidhī, nu lui Ibn Jarīr, cum apare la începutul citatului din ediția arabă, p. 89. Trimiterea „al-Kabīr, vol. 5, p. 1213” este reprodusă ca în ediția arabă; identificarea exactă a locului nu este sigură.

Imamul al-Tirmidhī a spus în al-ʿIlal al-Kabīr, vol. 1, p. 301: *„L-am întrebat pe Muḥammad: Care relatări despre rugăciunea în stare de teamă sunt cele mai autentice? A spus: Toate relatările sunt, după mine, autentice și fiecare poate fi pusă în practică, în funcție de măsura temerii, cu excepția hadithului lui Mujāhid de la Abū ʿAyyāsh al-Zuraqī; pe acesta îl consider mursal."*

Ibn al-Athīr a spus în Usd al-Ghābah, vol. 2, p. 363, la biografia lui Abū ʿAyyāsh: *„Abū ʿUmar a spus: Zayd ibn al-Ṣāmit este cel mai corect dintre numele menționate pentru el. Este socotit dintre oamenii Ḥijāzului. Au relatat de la el Anas ibn Mālik, dintre Companioni, iar dintre Urmași, Abū Ṣāliḥ și Mujāhid. Nu se confirmă că aceștia doi au auzit de la el, fiindcă a murit devreme."*

Al-Ḥāfiẓ a spus la biografia lui Abū ʿAyyāsh din Tahdhīb al-Tahdhīb: *„Au relatat de la el Mujāhid și Abū Ṣāliḥ, dacă aceasta este păstrată corect."* Al-ʿAlāʾī a transmis de la al-Tirmidhī, după cum apare în Jāmiʿ al-Taḥṣīl, p. 337: *„Nu se cunoaște ca Mujāhid să fi auzit de la Abū ʿAyyāsh al-Zuraqī."*

Al-Ḥāfiẓ Ibn Rajab, în comentariul său la al-Bukhārī, vol. 6, p. 11, a citat, în legătură cu hadithul lui Abū ʿAyyāsh al-Zuraqī, aprecierea lui al-Bukhārī asupra hadithului și cuvintele sale: *„Îl consider mursal."* Ibn Rajab a spus: *„Ceea ce vrea să spună este că forma corectă a acestui hadith este relatarea lui Mujāhid în formă mursal de la Profet ﷺ, fără menționarea lui Abū ʿAyyāsh. Așa l-au relatat discipolii lui Mujāhid de la el, spre deosebire de relatarea lui Manṣūr de la el."*

L-au relatat ʿIkrimah ibn Khālid, ʿUmar ibn Dharr și Ayyūb ibn Mūsā, toți trei de la Mujāhid, de la Profet ﷺ, în formă mursal, fără menționarea lui Abū ʿAyyāsh. Aceasta este mai autentică în aprecierea lui al-Bukhārī. Tot astfel, ʿAbd al-ʿAzīz al-Nakhshabī și alți ḥuffāẓ au considerat corectă forma mursal.

Ibn Jarīr, vol. 5, p. 256, și al-Ḥākim, vol. 3, p. 3, au consemnat ceva asemănător de la Ibn ʿAbbās. Al-Ḥākim a spus: *„Potrivit condiției lui al-Bukhārī"*, iar al-Dhahabī nu a comentat.

Versetul 102 — îngăduința de a lăsa armele

﴿وَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ إِنْ كَانَ بِكُمْ أَذًى مِنْ مَطَرٍ أَوْ كُنْتُمْ مَرْضَى أَنْ تَضَعُوا أَسْلِحَتَكُمْ﴾

„Nu este păcat pentru voi să vă lăsați armele dacă vă pricinuiește suferință ploaia sau dacă sunteți bolnavi."

al-Nisāʾ, 4:102 — fragment

Al-Bukhārī, vol. 9, p. 333: Muḥammad ibn Muqātil Abū al-Ḥasan ne-a relatat; Ḥajjāj ne-a informat, de la Ibn Jurayj, care a spus: Yaʿlā m-a informat, de la Saʿīd ibn Jubayr, de la Ibn ʿAbbās — Allah să fie mulțumit de ei amândoi — despre:

﴿إِنْ كَانَ بِكُمْ أَذًى مِنْ مَطَرٍ أَوْ كُنْتُمْ مَرْضَى﴾

„Dacă vă pricinuiește suferință ploaia sau dacă sunteți bolnavi."

al-Nisāʾ, 4:102 — fragment

[Era vorba de] ʿAbd al-Raḥmān ibn ʿAwf, care era rănit.

Al-Ḥāfiẓ a spus: *„Adică atunci a fost revelat versetul."* Eu spun: al-Ḥākim l-a consemnat cu menționarea explicită a revelării, în vol. 2, p. 308, și a spus: *„Ṣaḥīḥ potrivit condiției celor doi shaykh-i"*, iar al-Dhahabī nu a comentat. Ibn Jarīr l-a consemnat în vol. 5, p. 259, cu formularea lui al-Bukhārī.

Versetul 119

﴿وَلَآمُرَنَّهُمْ فَلَيُغَيِّرُنَّ خَلْقَ اللَّهِ﴾

„Le voi porunci, iar ei vor schimba creația lui Allah."

al-Nisāʾ, 4:119 — fragment

Imamul al-Ṭabarī — Allah să aibă milă de el — a spus, vol. 9, p. 215, în ediția verificată de Aḥmad Shākir: Muḥammad ibn

Bashshār ne-a relatat, spunând: ʿAbd al-Raḥmān ne-a relatat, spunând: Ḥammād ibn Salamah ne-a relatat, de la ʿAmmār ibn Abī ʿAmmār, de la Ibn ʿAbbās: el dezaproba castrarea și a spus că în legătură cu ea a fost revelat:

﴿وَلَآمُرَنَّهُمْ فَلَيُغَيِّرُنَّ خَلْقَ اللَّهِ﴾

„Le voi porunci, iar ei vor schimba creația lui Allah."
al-Nisāʾ, 4:119 — fragment
Acesta este un hadith ṣaḥīḥ potrivit condiției lui Muslim.

Versetul 127

﴿وَيَسْتَفْتُونَكَ فِي النِّسَاءِ قُلِ اللَّهُ يُفْتِيكُمْ فِيهِنَّ﴾

„Îți cer o hotărâre despre femei. Spune: «Allah vă dă o hotărâre despre ele.»"
al-Nisāʾ, 4:127 — fragment
Al-Bukhārī, vol. 6, p. 58: al-Uwaysī ne-a relatat; Ibrāhīm ibn Saʿd ne-a relatat, de la Ṣāliḥ, de la Ibn Shihāb, care a spus: ʿUrwah ibn al-Zubayr m-a informat că a întrebat-o pe ʿĀʾishah — Allah să fie mulțumit de ea — despre aceasta. Al-Layth a spus: Yūnus mi-a relatat, de la Ibn Shihāb, care a spus: ʿUrwah ibn al-Zubayr m-a informat că a întrebat-o [pe ʿĀʾishah] — Allah să fie mulțumit de ea — despre cuvintele Sale, Preaînaltul:

﴿وَإِنْ خِفْتُمْ أَلَّا تُقْسِطُوا فِي الْيَتَامَى﴾

„Iar dacă vă temeți că nu veți fi drepți cu orfanele..."
al-Nisāʾ, 4:3 — fragment
Ea a menționat ceva asemănător cu ceea ce a fost prezentat la începutul surei. El a spus că ea a spus: *„Apoi oamenii i-au cerut Mesagerului lui Allah ﷺ o hotărâre, după acest verset. Atunci Allah a revelat:"*

﴿وَيَسْتَفْتُونَكَ فِي النِّسَاءِ﴾

„Îți cer o hotărâre despre femei."
al-Nisāʾ, 4:127 — fragment
Până la cuvintele Sale:

﴿وَتَرْغَبُونَ أَنْ تَنْكِحُوهُنَّ﴾

„Și pe care doriți să le luați în căsătorie."
al-Nisāʾ, 4:127 — fragment

Hadithul a fost repetat și la p. 320, în vol. 9, p. 308, și în vol. 11, pp. 39 și 103. L-au consemnat Muslim, vol. 18, pp. 154–155; Abū Dāwūd, vol. 2, p. 184; al-Nasāʾī, vol. 6, p. 95; al-Dāraquṭnī, vol. 3, p. 265; și Ibn Jarīr, vol. 5, p. 301.

Versetul 128

﴿وَإِنِ امْرَأَةٌ خَافَتْ مِنْ بَعْلِهَا نُشُوزًا أَوْ إِعْرَاضًا﴾

„Dacă o femeie se teme de purtarea aspră a soțului ei sau de îndepărtarea lui..."
al-Nisāʾ, 4:128 — fragment

Al-Bukhārī, vol. 9, p. 334: Muḥammad ibn Muqātil ne-a relatat; ʿAbd Allāh ne-a informat; Hishām ibn ʿUrwah ne-a informat, de la tatăl său, de la ʿĀʾishah — Allah să fie mulțumit de ea — despre:

﴿وَإِنِ امْرَأَةٌ خَافَتْ مِنْ بَعْلِهَا نُشُوزًا أَوْ إِعْرَاضًا﴾

„Dacă o femeie se teme de purtarea aspră a soțului ei sau de îndepărtarea lui..."
al-Nisāʾ, 4:128 — fragment

Ea a spus: un bărbat are o soție de care nu se simte prea atras și vrea să se despartă de ea. Ea spune: *«Te dezleg de [îndatorirea față de] mine.»* Acest verset a fost revelat în legătură cu aceasta.

Hadithul a fost consemnat de Muslim, vol. 8, p. 157.

Abū Dāwūd, vol. 2, p. 208; al-Tirmidhī, vol. 4, p. 95; al-Ṭayālisī, vol. 2, p. 17; al-Ḥākim, vol. 2, p. 186, care l-a declarat autentic, iar al-Dhahabī nu a comentat; și Ibn Jarīr, p. 307, au consemnat că a fost revelat în privința Sawdei. Al-Tirmidhī, al-Ṭayālisī și Ibn Jarīr l-au consemnat din hadithul lui Ibn ʿAbbās.[55] Abū Dāwūd, al-Ḥākim și Ibn Jarīr l-au consemnat și din hadithul ʿĀʾishei. Formularea lui Abū Dāwūd este: ʿĀʾishah i-a spus lui ʿUrwah:

O, fiul surorii mele, Mesagerul lui Allah ﷺ nu o favoriza pe niciuna dintre noi față de celelalte la împărțirea timpului petrecut la noi. Rareori trecea o zi fără să ne viziteze pe toate; se apropia de fiecare femeie, fără raport intim, până ajungea la cea a cărei zi era, și rămânea peste noapte la ea. Când Sawdah bint Zamʿah a îmbătrânit și s-a temut că Mesagerul lui Allah ﷺ se va despărți de ea, a spus: *«O, Mesager al lui Allah, ziua mea îi revine ʿĀʾishei.»* Mesagerul lui Allah ﷺ a primit aceasta de la ea.

Ea a spus: spunem că, în legătură cu aceasta și cu situațiile asemănătoare, Allah, Atotputernicul și Mărețul, a revelat — cred că a spus:

﴿وَإِنِ امْرَأَةٌ خَافَتْ مِنْ بَعْلِهَا نُشُوزًا﴾

„Dacă o femeie se teme de purtarea aspră a soțului ei…”

al-Nisāʾ, 4:128 — fragment

Al-Ḥākim a consemnat în vol. 2, p. 308, spunând: *„Ṣaḥīḥ potrivit condiției celor doi shaykh-i”*, iar al-Dhahabī nu a comentat, de la Rāfiʿ ibn Khadīj:

Avea o soție înaintată în vârstă și s-a căsătorit, pe lângă ea, cu o femeie tânără. A preferat-o pe cea tânără, iar prima soție a refuzat

55 Nota autorului: el este slab, fiindcă provine din relatarea lui Simāk de la ʿIkrimah, iar în relatarea lui Simāk de la ʿIkrimah există iḍṭirāb [instabilitate].

să accepte aceasta. El a divorțat de ea o dată. Când a mai rămas puțin din perioada ei de așteptare, a spus: *«Dacă dorești, te iau înapoi și rabzi această situație; dacă dorești, te las până când ți se încheie perioada.»* Ea a spus: *«Ba ia-mă înapoi; voi răbda preferința [pentru cealaltă].»* Apoi a preferat-o din nou pe cealaltă, iar ea nu a răbdat această preferință. A divorțat de ea a doua oară și a preferat-o pe cea tânără. A spus: aceasta este împăcarea în legătură cu care ne-a ajuns că Allah a revelat:

﴿وَإِنِ امْرَأَةٌ خَافَتْ مِنْ بَعْلِهَا نُشُوزًا أَوْ إِعْرَاضًا فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِمَا أَنْ يُصْلِحَا بَيْنَهُمَا صُلْحًا﴾

„Dacă o femeie se teme de purtarea aspră a soțului ei sau de îndepărtarea lui, nu este păcat pentru cei doi să ajungă la o împăcare între ei."

al-Nisāʾ, 4:128 — fragment[56]

Aceste relatări nu se exclud. Primul hadith al ʿĀʾishei nu precizează [persoana], iar al doilea lămurește ceea ce a rămas neprecizat. Cât despre hadithul lui Rāfiʿ, el a spus doar că versetul cuprinde ceea ce a făcut. Versetul le cuprinde pe toate. Allah știe mai bine.

Versetul 176

﴿يَسْتَفْتُونَكَ قُلِ اللَّهُ يُفْتِيكُمْ فِي الْكَلَالَةِ﴾

„Îți cer o hotărâre. Spune: «Allah vă dă o hotărâre în privința kalālah.»"

al-Nisāʾ, 4:176 — fragment

56 Nota autorului: forma mursal este preponderentă. Sufyān ibn ʿUyaynah și Shuʿayb ibn Abī Ḥamzah l-au relatat în formă mursal, iar Maʿmar cu lanț legat, după cum apare în Tafsīr-ul lui Ibn Kathīr. Prin urmare, forma mursal este preponderentă, mai ales că cel care transmite forma legată este al-Ḥākim, care are multe erori.

Muslim, vol. 11, p. 55: ʿAmr ibn Muḥammad ibn Bukayr al-Nāqid ne-a relatat; Sufyān ibn ʿUyaynah ne-a relatat, de la Muḥammad ibn al-Munkadir, care l-a auzit pe Jābir ibn ʿAbd Allāh spunând:

M-am îmbolnăvit, iar Mesagerul lui Allah ﷺ și Abū Bakr au venit pe jos să mă viziteze. Mi-am pierdut cunoștința. El a făcut abluțiunea, apoi a turnat peste mine din apa ei, iar eu mi-am revenit. Am spus: *«O, Mesager al lui Allah, cum să hotărăsc în privința averii mele?»* Nu mi-a răspuns nimic până când a fost revelat versetul moștenirii:

﴿يَسْتَفْتُونَكَ قُلِ اللَّهُ يُفْتِيكُمْ فِي الْكَلَالَةِ﴾

„Îți cer o hotărâre. Spune: «Allah vă dă o hotărâre în privința kalālah.»”

al-Nisāʾ, 4:176 — fragment

Hadithul a fost consemnat de al-Tirmidhī, vol. 3, p. 180, care a spus: *„Acesta este un hadith ḥasan ṣaḥīḥ”*; de Abū Dāwūd, vol. 3, p. 79; de Ibn Mājah, nr. 2728; de imamul Aḥmad, vol. 3, pp. 307 și 372; de al-Ṭayālisī, vol. 2, p. 17; de Ibn al-Jārūd, p. 320; și de Abū Nuʿaym, vol. 7, p. 157.

Atenționare

Mai înainte s-a arătat că în legătură cu Jābir a fost revelat:

﴿يُوصِيكُمُ اللَّهُ فِي أَوْلَادِكُمْ﴾

„Allah vă poruncește cu privire la copiii voștri...”

al-Nisāʾ, 4:11 — fragment

Iar aici se spune că în legătură cu el a fost revelat:

﴿يَسْتَفْتُونَكَ قُلِ اللَّهُ يُفْتِيكُمْ فِي الْكَلَالَةِ﴾

„Îți cer o hotărâre. Spune: «Allah vă dă o hotărâre în privința kalālah.»”

al-Nisāʾ, 4:176 — fragment

Al-Ḥāfiẓ Ibn Kathīr — Allah să aibă milă de el — a acordat preponderență opiniei că versetul *„Allah vă poruncește…”* a fost revelat în legătură cu fiicele lui Saʿd ibn al-Rabīʿ, iar versetul *„Îți cer o hotărâre…”* în legătură cu Jābir, fiindcă pe atunci el avea doar surori, nu fiice. Sfârșitul citatului.

Al-Ḥāfiẓ a spus în al-Fatḥ, vol. 9, p. 337: *„După cum i se pare, aceasta este o altă istorisire decât cea prezentată înainte. Am adus deja temeiul limpede la începutul acestei sure. Allah știe mai bine.”*

Eu spun: nimic nu împiedică faptul ca ambele versete să fi fost revelate împreună, în același timp, în legătură cu istorisirea lui Jābir. Este același hadith, al cărui lanț trece prin Muḥammad ibn al-Munkadir. Unii relatează de la el și spun: *„Versetul moștenirii”*; alții relatează de la el și spun: *„Allah vă poruncește…”*; iar alții relatează de la el și spun: *„Îți cer o hotărâre…”*.

Dacă se spune că apare o dificultate, deoarece versetul *„Allah vă poruncește…”* a fost revelat în legătură cu Jābir și fiicele lui Saʿd ibn al-Rabīʿ, care a căzut martir la Uḥud, iar versetul *„Îți cer o hotărâre…”* se află printre ultimele versete ale Coranului revelate, eu spun: nu există nicio dificultate. Chiar presupunând autenticitatea hadithului lui Jābir despre fiicele lui Saʿd ibn al-Rabīʿ, nu rezultă că averea lui a fost împărțită [imediat] după moartea sa. În plus, hadithurile autentice nu trebuie puse în opoziție cu hadithul lui ʿAbd Allāh ibn Muḥammad ibn ʿAqīl, fiindcă acesta are o memorie slabă, așa cum este cunoscut din biografia lui.

سورة المائدة

7 Sūrat al-Mā'idah

Versetul 6

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا قُمْتُمْ إِلَى الصَّلَاةِ فَاغْسِلُوا وُجُوهَكُمْ﴾

„O, voi cei care credeți! Când vă ridicați pentru rugăciune, spălați-vă fețele..."

al-Mā'idah, 5:6 — fragment

Al-Bukhārī, vol. 1, p. 448: ʿAbd Allāh ibn Yūsuf ne-a relatat; a spus: Mālik ne-a informat, de la ʿAbd al-Raḥmān ibn al-Qāsim, de la tatăl său, de la ʿĀ'ishah, soția Profetului ﷺ, care a spus:

Am plecat împreună cu Mesagerul lui Allah ﷺ într-una dintre călătoriile sale. Când am ajuns la al-Bayḍā' sau la Dhāt al-Jaysh, mi s-a rupt un colier. Mesagerul lui Allah ﷺ s-a oprit ca să-l caute, iar oamenii s-au oprit împreună cu el. Nu se aflau lângă apă și nici nu aveau apă cu ei. Oamenii au venit la Abū Bakr al-Ṣiddīq și au spus: *«Nu vezi ce a făcut ʿĀ'ishah? I-a oprit pe Mesagerul lui Allah ﷺ și pe oameni, deși nu se află lângă apă și nici nu au apă cu ei.»*

Abū Bakr a venit în timp ce Mesagerul lui Allah ﷺ dormea, cu capul pe coapsa mea, și a spus:

«I-ai ținut pe loc pe Mesagerul lui Allah ﷺ și pe oameni, deși nu se află lângă apă și nici nu au apă cu ei.»

ʿĀ'ishah a spus:

«Abū Bakr m-a mustrat, a spus ceea ce Allah a voit să spună și a început să mă împungă cu mâna în coastă. Nimic nu mă împiedica să mă mișc în afară de faptul că Mesagerul lui Allah ﷺ își avea capul pe coapsa mea.»

Când s-a făcut dimineață, Mesagerul lui Allah ﷺ s-a ridicat, iar apa lipsea în continuare. Atunci Allah a revelat versetul despre tayammum [purificarea uscată], iar ei au împlinit tayammum. Usayd ibn al-Ḥuḍayr a spus: *«Aceasta nu este prima voastră binecuvântare, o, familie a lui Abū Bakr!»* Ea a spus: *«Am ridicat cămila pe care călărisem și am găsit colierul sub ea.»*

Al-Bukhārī a relatat hadithul în mai multe locuri, între care vol. 9, p. 321, unde se spune: *«S-a pierdut un colier al Asmā'ei, iar Profetul ﷺ a trimis niște bărbați să-l caute...»* Hadithul cuprinde și mențiunea că a fost revelat versetul despre tayammum. Îl relatează și la pp. 341 și 342; în ultimul loc este identificat versetul revelat:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا قُمْتُمْ إِلَى الصَّلَاةِ﴾

„O, voi cei care credeți! Când vă ridicați pentru rugăciune..."
al-Mā'idah, 5:6 — fragment

În vol. 11, p. 135, se spune că ea împrumutase un colier de la Asmā'. Astfel, slavă lui Allah, se lămuresc cuvintele menționate anterior: *«S-a pierdut un colier al Asmā'ei.»* Acesta este unul dintre foloasele reunirii căilor de transmitere ale hadithului. [Al-Bukhārī îl relatează] și în vol. 15, p. 189. L-au mai relatat Muslim, vol. 4, pp. 58–59; Abū Dāwūd, vol. 1, p. 145; al-Nasā'ī, vol. 1, p. 133; Ibn Mājah, nr. 565; Aḥmad, vol. 6, pp. 57 și 179; imamul Mālik în al-Muwaṭṭa', vol. 1, p. 75; ʿAbd al-Razzāq în al-Muṣannaf, vol. 1, p. 228; și Ibn Jarīr, vol. 5, pp. 106 și 108, unde versetul este menționat explicit: *«Și a fost revelat:»*

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا قُمْتُمْ إِلَى الصَّلَاةِ﴾

„O, voi cei care credeți! Când vă ridicați pentru rugăciune..."
al-Mā'idah, 5:6 — fragment

Al-Ḥākim l-a relatat, de asemenea, de la Ibn ʿAbbās, într-o formă asemănătoare hadithului lui ʿĀ'ishah, în vol. 4, p. 9. L-a declarat autentic, iar al-Dhahabī nu a comentat.

Versetul 33

﴿إِنَّمَا جَزَاءُ الَّذِينَ يُحَارِبُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ﴾

„Răsplata celor care duc război împotriva lui Allah și a Mesagerului Său..."

al-Mā'idah, 5:33 — fragment

Abū Dāwūd, vol. 4, p. 228: Muḥammad ibn al-Ṣabbāḥ ibn Sufyān ne-a relatat: *«Ne-a informat...»* [Alt lanț:] ʿAmr [ibn] ʿUthmān[57] ne-a relatat; al-Walīd ne-a relatat, de la al-Awzāʿī, de la Yaḥyā — adică Ibn Abī Kathīr —, de la Abū Qilābah, de la Anas ibn Mālik, acest hadith — adică hadithul despre cei din ʿUraynah. În el a spus:

Mesagerul lui Allah ﷺ a trimis în urmărirea lor [oameni pricepuți în urmărirea urmelor],[58] iar ei au fost aduși. Atunci Allah a revelat în privința aceasta:

﴿إِنَّمَا جَزَاءُ الَّذِينَ يُحَارِبُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَيَسْعَوْنَ فِي الْأَرْضِ فَسَادًا﴾

„Răsplata celor care duc război împotriva lui Allah și a Mesagerului Său și se străduiesc să răspândească stricăciune pe pământ..."

al-Mā'idah, 5:33 — fragment

57 Nota traducătorului: Ediția arabă, p. 96, are „ʿAmr ʿUthmān". Forma ʿAmr [ibn] ʿUthmān urmează Sunan Abī Dāwūd, nr. 4366.

58 Nota traducătorului: Ediția arabă, p. 96, are „قافلة" — „caravană". Sunan Abī Dāwūd, nr. 4366, are „قافة", adică oameni pricepuți în recunoașterea urmelor. Traducerea dintre paranteze drepte urmează această a doua formă.

Transmițătorii acestui hadith sunt dintre transmițătorii colecțiilor Ṣaḥīḥ. Relatarea sa de bază se află în Ṣaḥīḥ al-Bukhārī, prin Qatādah: *«Ne-a ajuns [știrea] că acest verset a fost revelat în legătură cu ei.»* Hadithul lui Abū Qilābah a fost relatat de al-Nasā'ī, vol. 7, p. 92, și de Ibn Jarīr, vol. 6, p. 208, unde al-Walīd ibn Muslim declară explicit transmiterea.[59]

Acest hadith este relatat de la mai mulți Companioni, după cum apare în Tafsīr-ul lui Ibn Kathīr.

Versetele 41–45

﴿يَا أَيُّهَا الرَّسُولُ لَا يَحْزُنْكَ الَّذِينَ يُسَارِعُونَ فِي الْكُفْرِ﴾

„O, Mesagerule! Să nu te întristeze cei care se grăbesc către necredință…"

al-Mā'idah, 5:41 — fragment; secțiunea este indicată în original pentru 5:41–45

59 Nota autorului: „Răsplata celor care duc război împotriva lui Allah și a Mesagerului Său…" — al-Bukhārī l-a relatat în vol. 1, p. 400, precum și la numerele 1501, 3018, 4192, 4193, 4610, 5685, 5686, 5727, 6802, 6803, 6804, 6805 și 6899. În niciunul dintre aceste locuri nu se află cuvintele lui Qatādah: „Ne-a ajuns [știrea] că acest verset a fost revelat în legătură cu ei." Al-Ḥāfiẓ le-a menționat în vol. 12, p. 109, la nr. 6802, spunând — Allah să aibă milă de el: «Ibn Baṭṭāl a spus: al-Bukhārī a considerat că versetul despre războire a fost revelat în privința oamenilor necredinței și apostaziei și a redat hadithul despre cei din ʿUraynah, dar în el nu se afirmă explicit aceasta. Însă ʿAbd al-Razzāq a relatat hadithul lui Qatādah prin Maʿmar, iar la sfârșitul lui acesta spune: "Ne-a ajuns [știrea] că versetul a fost revelat în legătură cu ei."» Ibn Rajab a menționat în Sharḥ ʿIlal al-Tirmidhī, p. 284, în discuția despre discipolii lui Qatādah: al-Dāraquṭnī a spus în al-ʿIlal: «Maʿmar are o memorare slabă a hadithurilor lui Qatādah și ale lui al-Aʿmash.» Sfârșitul citatului. În acest hadith, al-Walīd transmite prin ʿanʿanah. Cei care acceptă ʿanʿanah sa spun că el trebuie să declare explicit transmiterea de la propriul shaykh și de la shaykh-ul acestuia; însă al-Walīd nu a făcut această precizare. În privința afirmației «Ibn Jarīr l-a relatat, iar în el al-Walīd declară explicit transmiterea»: al-Walīd a declarat-o numai în legătură cu al-Awzāʿī, iar locul în care a făcut această precizare nu conține menționarea cauzei revelării. Există însă numeroase căi menționate de Ibn Jarīr privind cauza revelării, care pot fi folosite ca dovadă. Sfârșitul notei.

Muslim, vol. 11, p. 209: Yaḥyā ibn Yaḥyā și Abū Bakr ibn Abī Shaybah ne-au relatat, amândoi de la Abū Muʿāwiyah. Yaḥyā a spus: Abū Muʿāwiyah ne-a informat, de la al-Aʿmash, de la ʿAbd Allāh ibn Murrah, de la al-Barāʾ ibn ʿĀzib, care a spus:

Pe lângă Profet ﷺ a fost trecut un evreu cu fața înnegrită și biciuit. El i-a chemat și a întrebat: *«Așa găsiți în Cartea voastră pedeapsa pentru cel care comite adulter?»* Ei au spus: *«Da.»* Atunci a chemat un bărbat dintre învățații lor și i-a spus: *«Te rog pe Allah, Cel care i-a revelat Tora lui Mūsā: așa găsiți în Cartea voastră pedeapsa pentru cel care comite adulter?»*

El a spus: *«Nu, nu! Dacă nu m-ai fi rugat astfel, nu ți-aș fi spus. O găsim ca fiind lapidarea. Însă [adulterul] s-a înmulțit printre cei de neam ales ai noștri. Când îl prindeam pe cel de neam ales, îl lăsam, iar când îl prindeam pe cel slab, îi aplicam pedeapsa. Am spus: "Haideți să convenim asupra unui lucru pe care să-l aplicăm atât celui de neam ales, cât și celui de jos." Astfel am pus înnegrirea feței și biciuirea în locul lapidării.»*

Mesagerul lui Allah ﷺ a spus:

> *«O, Allah, eu sunt primul care readuce la viață porunca Ta după ce ei au făcut-o să moară.»*

A poruncit în privința acelui om, iar acesta a fost lapidat. Atunci Allah, Cel Atotputernic și Măreț, a revelat:

﴿يَا أَيُّهَا الرَّسُولُ لَا يَحْزُنْكَ الَّذِينَ يُسَارِعُونَ فِي الْكُفْرِ﴾

„O, Mesagerule! Să nu te întristeze cei care se grăbesc către necredință..."

al-Māʾidah, 5:41 — fragment

Până la cuvintele Sale:

﴿إِنْ أُوتِيتُمْ هَذَا فَخُذُوهُ﴾

„Dacă vi se dă aceasta, luați-o..."

al-Māʾidah, 5:41 — fragment

Adică: *«Mergeți la Muḥammad ﷺ. Dacă vă poruncește înnegrirea feței și biciuirea, acceptați-le; iar dacă vă dă hotărârea lapidării, feriți-vă!»* Atunci Allah Preaînaltul a revelat:

﴿وَمَنْ لَمْ يَحْكُمْ بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ فَأُولَئِكَ هُمُ الْكَافِرُونَ﴾

„Iar cei care nu judecă după ceea ce Allah a revelat, aceia sunt necredincioșii."

al-Mā'idah, 5:44 — fragment

﴿وَمَنْ لَمْ يَحْكُمْ بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ فَأُولَئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ﴾

„Iar cei care nu judecă după ceea ce Allah a revelat, aceia sunt nedrepții."

al-Mā'idah, 5:45 — fragment

﴿وَمَنْ لَمْ يَحْكُمْ بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ فَأُولَئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ﴾

„Iar cei care nu judecă după ceea ce Allah a revelat, aceia sunt nelegiuiții."

al-Mā'idah, 5:47 — fragment

Abū Dāwūd a relatat hadithul în vol. 4, p. 263. În el apare: *«Un evreu cu fața înnegrită, biciuit»*, [cele două calificative fiind folosite ca adjective].[60] L-au mai relatat imamul Aḥmad, vol. 4, p. 286; al-Bayhaqī, vol. 8, p. 246; Ibn Jarīr, vol. 6, pp. 233 și 254; și Ibn Abī Ḥātim, vol. 3, p. 3.

60 Nota traducătorului: Explicația gramaticală privește cuvintele muḥammam și majlūd, care îl descriu pe bărbatul menționat. Ea aparține autorului, nu vorbirii citate. Textul consultat are „على الوصفية" — „cu valoare de adjective" —, în timp ce ediția arabă, p. 98, tipărește „على الوصيفة". Descrierea bărbatului apare și în Sunan Abī Dāwūd, nr. 4448, fără această explicație gramaticală. Titlul secțiunii indică 5:41–45, dar ultima citare din relatarea precedentă aparține lui 5:47.

O altă cauză a revelării versetelor

Abū Dāwūd a relatat, printr-un lanț ai cărui transmițători sunt dintre transmițătorii colecțiilor Ṣaḥīḥ, în vol. 4, p. 286, de la Ibn ʿAbbās, care a spus:

Erau [triburile] Qurayẓah și al-Naḍīr. Al-Naḍīr era mai de neam decât Qurayẓah. Dacă un bărbat din Qurayẓah omora un bărbat din al-Naḍīr, era ucis pentru el; iar dacă un bărbat din al-Naḍīr ucidea [pe cineva], se plăteau o sută de wasq de curmale. Când Profetul ﷺ a fost trimis, un bărbat din al-Naḍīr a omorât un bărbat din Qurayẓah. Aceștia au spus: *«Dați-ni-l ca să-l ucidem!»* Ceilalți au spus: *«Între noi și voi [să judece] Profetul ﷺ.»* Au venit la el și a fost revelat:

﴿وَإِنْ حَكَمْتَ فَاحْكُمْ بَيْنَهُمْ بِالْقِسْطِ﴾

„Iar dacă judeci, judecă între ei cu dreptate…”
al-Mā'idah, 5:42 — fragment

Iar dreptatea este: viață pentru viață. Apoi a fost revelat:

﴿أَفَحُكْمَ الْجَاهِلِيَّةِ يَبْغُونَ﴾

„Oare judecata neștiinței o caută?”
al-Mā'idah, 5:50 — fragment

Abū Dāwūd l-a mai relatat în vol. 3, p. 330; al-Nasā'ī, vol. 8, p. 17; Ibn Ḥibbān, după cum apare în Mawārid al-Ẓam'ān, p. 340; Ibn al-Jārūd, p. 261; al-Dāraquṭnī, vol. 3, p. 198; Ibn Jarīr, vol. 6, p. 243; Ibn Abī Ḥātim, vol. 3, p. 4; și Ibn Isḥāq, după cum apare în Sīrah lui Ibn Hishām, vol. 1, p. 566, unde Ibn Isḥāq declară explicit transmiterea. Al-Ḥākim l-a relatat în vol. 4, p. 367 și a spus: *«Lanțul este autentic.»* Al-Dhahabī nu a comentat.

Al-Ḥāfiẓ Ibn Kathīr — Allah să aibă milă de el — a spus, vol. 2, p. 61: *«Este posibil ca aceste două cauze să se fi reunit în același timp și aceste versete să fi fost revelate în legătură cu toate acestea. Allah știe cel mai bine.»* Sfârșitul citatului.

Eu spun: apoi s-a arătat că hadithul lui Ibn ʿAbbās este slab, deoarece provine din relatarea lui Simāk de la ʿIkrimah, care este instabilă, și din relatarea lui Dāwūd ibn al-Ḥuṣayn de la ʿIkrimah, care este munkar [dezaprobată], după cum se menționează în al-Mīzān de la Ibn al-Madīnī și Abū Dāwūd.

Versetul 67

﴿يَا أَيُّهَا الرَّسُولُ بَلِّغْ مَا أُنْزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ﴾

„O, Mesagerule! Transmite ceea ce ți-a fost revelat de la Domnul tău…"

al-Mā'idah, 5:67 — fragment

Ibn Ḥibbān — al-Mawārid, p. 430: ʿAbd Allāh ibn Muḥammad al-Azdī ne-a informat; Isḥāq ibn Ibrāhīm al-Ḥanẓalī ne-a relatat; Mu'ammal ibn Ismāʿīl ne-a informat; Ḥammād ibn Salamah ne-a relatat; Muḥammad ibn ʿAmr ne-a relatat, de la Abū Salamah, de la Abū Hurayrah, care a spus:

Când Mesagerul lui Allah ﷺ poposea într-un loc, ei căutau cel mai mare copac pe care îl vedeau și i-l lăsau Profetului ﷺ. El poposea sub el, iar apoi însoțitorii săi poposeau la umbra copacului. În timp ce se afla sub un copac de care își atârnase sabia, a venit un beduin, a luat sabia din copac, s-a apropiat de Profet ﷺ în timp ce acesta dormea și l-a trezit. A spus: *«O, Muḥammad, cine te apără de mine?»* Profetul ﷺ a răspuns: *«Allah.»* Atunci Allah, Cel Atotputernic și Măreț, a revelat:

﴿يَا أَيُّهَا الرَّسُولُ بَلِّغْ مَا أُنْزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ وَإِنْ لَمْ تَفْعَلْ فَمَا بَلَّغْتَ رِسَالَتَهُ وَاللَّهُ يَعْصِمُكَ مِنَ النَّاسِ﴾

„O, Mesagerule! Transmite ceea ce ți-a fost revelat de la Domnul tău. Iar dacă nu o faci, atunci nu ai transmis Mesajul Său. Allah te va apăra de oameni…"

al-Mā'idah, 5:67 — fragment

Acesta este un hadith ḥasan. Despre Muḥammad ibn ʿAmr, al-Ḥāfiẓ al-Dhahabī a spus în al-Mīzān că hadithul său este ḥasan. Memorarea lui Mu'ammal ibn Ismāʿīl a fost criticată, însă el are o transmitere paralelă, după cum apare în Tafsīr-ul lui Ibn Kathīr, vol. 2, p. 79: Ādam — adică Ibn Abī Iyās — l-a urmat [în transmitere]. Ibn Kathīr l-a menționat cu isnādul lui Ibn Mardawayh.

Versetul 83

﴿وَإِذَا سَمِعُوا مَا أُنْزِلَ إِلَى الرَّسُولِ تَرَى أَعْيُنَهُمْ تَفِيضُ مِنَ الدَّمْعِ﴾

„Iar când aud ceea ce i-a fost revelat Mesagerului, vezi ochii lor revărsând lacrimi..."

al-Mā'idah, 5:83 — fragment

Ibn Abī Ḥātim, vol. 3, p. 23: tatăl meu ne-a relatat; ʿAmr ibn ʿAlī ne-a relatat; ʿUmar ibn ʿAlī al-Muqaddamī ne-a relatat; a spus: l-am auzit pe Hishām ibn ʿUrwah relatând de la tatăl său, de la ʿAbd Allāh ibn al-Zubayr, care a spus:

Acest verset a fost revelat în legătură cu al-Najāshī și însoțitorii săi:

﴿وَإِذَا سَمِعُوا مَا أُنْزِلَ إِلَى الرَّسُولِ تَرَى أَعْيُنَهُمْ تَفِيضُ مِنَ الدَّمْعِ﴾

„Iar când aud ceea ce i-a fost revelat Mesagerului, vezi ochii lor revărsând lacrimi..."

al-Mā'idah, 5:83 — fragment

Transmițătorii hadithului sunt dintre transmițătorii colecțiilor Ṣaḥīḥ, cu excepția lui Muḥammad ibn Idrīs, tatăl lui Ibn Abī

Ḥātim, care este un mare ḥāfiẓ. Al-Ḥāfiẓ Ibn Kathīr l-a redat cu acest isnād, atribuindu-l lui al-Nasā'ī.[61] Al-Haythamī a spus în Majmaʿ al-Zawā'id, vol. 9, p. 419: *«Al-Bazzār l-a relatat. Transmițătorii lui sunt dintre transmițătorii colecțiilor Ṣaḥīḥ, în afară de Muḥammad ibn ʿUthmān ibn Baḥr, care este de încredere.»*

Ibn Jarīr l-a relatat în vol. 7, p. 5, cu acest isnād, de la shaykhul său ʿAmr ibn ʿAlī, adică al-Fallās.

Versetul 89

﴿مِنْ أَوْسَطِ مَا تُطْعِمُونَ أَهْلِيكُمْ﴾

„Din hrana obișnuită cu care vă hrăniți familiile..."
al-Mā'idah, 5:89 — fragment

Imamul ʿAbd Allāh Ibn Mājah a spus, vol. 1, p. 682: Muḥammad ibn Yaḥyā ne-a relatat; ʿAbd al-Raḥmān ibn Mahdī ne-a relatat; Sufyān ibn ʿUyaynah ne-a relatat, de la Sulaymān ibn Abī al-Mughīrah, de la Saʿīd ibn Jubayr, de la Ibn ʿAbbās, care a spus:

Un om își hrănea familia din belșug, iar altul își hrănea familia cu puțin. Atunci a fost revelat:

﴿مِنْ أَوْسَطِ مَا تُطْعِمُونَ أَهْلِيكُمْ﴾

„Din hrana obișnuită cu care vă hrăniți familiile..."
al-Mā'idah, 5:89 — fragment

Transmițătorii acestui hadith sunt dintre transmițătorii colecțiilor Ṣaḥīḥ, în afară de Sulaymān ibn Abī al-Mughīrah al-ʿAbsī, pe care Yaḥyā ibn Maʿīn l-a declarat de încredere. Al-Būṣīrī a spus în Miṣbāḥ al-Zujājah: *«Aceasta este o relatare mawqūf, cu isnād autentic.»* Eu spun: ea privește cauzele revelării și are statut de relatare marfūʿ.

ʿAbd al-Razzāq, vol. 1, p. 192, și Ibn Jarīr, vol. 10, p. 451, nr. 12434, au relatat amândoi hadithul prin Sufyān al-Thawrī, de la

61 Nota autorului: al-Nasā'ī l-a relatat în al-Tafsīr, vol. 1, p. 61, prin hadithul lui ʿAmr ibn ʿAlī, cu acest lanț.

Sulaymān ibn Abī al-Mughīrah, de la Saʿīd ibn Jubayr, în legătură cu:

﴿مِنْ أَوْسَطِ مَا تُطْعِمُونَ أَهْلِيكُمْ﴾

„Din hrana obișnuită cu care vă hrăniți familiile…”
al-Mā'idah, 5:89 — fragment
El a spus: *«Hrana lor.»*

Ibn Jarīr l-a relatat, vol. 10, p. 451, nr. 12436, prin Ḥakkām ibn Salm, de la Sulaymān, de la Saʿīd ibn Jubayr, cu formularea: *«Ei îl favorizau pe omul liber față de rob și pe cel mare față de cel mic. Atunci a fost revelat versetul.»*

Ibn Abī Ḥātim l-a relatat prin Ḥafṣ ibn Ghiyāth, de la Sulaymān ibn Abī al-Mughīrah, care a spus: *«L-am întrebat pe Saʿīd ibn Ǧubayr…»* și a menționat relatarea. Saʿīd ibn Manṣūr l-a relatat în al-Sunan, vol. 4, p. 1550, prin Abū ʿAwānah, de la Sulaymān ibn Abī al-Mughīrah, de la Saʿīd ibn Jubayr.

Rezultă că Abū ʿAwānah, Sufyān al-Thawrī, Ḥakkām ibn Salm și Ḥafṣ ibn Ghiyāth l-au relatat de la Sulaymān ibn Abī al-Mughīrah, de la Saʿīd ibn Jubayr, în formă mursal. Sufyān ibn ʿUyaynah a avut o transmitere diferită: l-a relatat de la Sulaymān ibn Abī al-Mughīrah, de la Saʿīd ibn Jubayr, de la Ibn ʿAbbās, cu lanț legat.

Dacă trebuie stabilită o variantă preponderentă, relatarea celor care l-au transmis de la Saʿīd ibn Jubayr este mai puternică, fiindcă ei sunt mai numeroși și printre ei se află Sufyān al-Thawrī. Allah știe cel mai bine.

Versetele 90–91

﴿إِنَّمَا الْخَمْرُ وَالْمَيْسِرُ وَالْأَنْصَابُ وَالْأَزْلَامُ رِجْسٌ مِنْ عَمَلِ الشَّيْطَانِ﴾

„Vinul, jocurile de noroc, pietrele de jertfă și săgețile de ghicit sunt o necurăție din lucrarea lui Shayṭān…"

al-Mā'idah, 5:90 — fragment; secțiunea privește 5:90–91

Ibn Jarīr, vol. 7, p. 34: al-Ḥusayn ibn ʿAlī al-Ṣudā'ī ne-a relatat; a spus: Ḥajjāj ibn al-Minhāl ne-a relatat; a spus: Rabīʿah ibn Kulthūm ne-a relatat, de la tatăl său, de la Saʿīd ibn Jubayr, de la Ibn ʿAbbās, care a spus:

Interzicerea vinului a fost revelată în legătură cu două triburi dintre triburile anșărilor. Ei au băut, iar când s-au îmbătat, s-au agresat unii pe alții. Când s-au trezit din beție, omul vedea urmele de pe fața și barba sa și spunea: *«Fratele meu, cutare, mi-a făcut aceasta!»* Ei erau frați și nu aveau dușmănie în inimi. [El spunea:] *«Pe Allah, dacă ar fi fost blând și milostiv cu mine, nu mi-ar fi făcut aceasta!»* Astfel, dușmănia a pătruns în inimile lor. Atunci Allah Preaînaltul a revelat:

﴿إِنَّمَا الْخَمْرُ وَالْمَيْسِرُ﴾

„Vinul și jocurile de noroc…"

al-Mā'idah, 5:90 — fragment

Până la cuvintele Sale:

﴿فَهَلْ أَنتُم مُّنتَهُونَ﴾

„Oare veți înceta?"

al-Mā'idah, 5:91 — fragment

Unii dintre cei care vorbeau despre aceasta au spus: *«Este o necurăție, deși se afla în pântecele lui cutare, care a fost ucis în ziua de Badr, și al lui cutare, care a fost ucis în ziua de Uḥud!»* Atunci Allah a revelat:

﴿لَيْسَ عَلَى الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ جُنَاحٌ فِيمَا طَعِمُوا﴾

„Nu este nicio vină asupra celor care cred și săvârșesc fapte drepte pentru ceea ce au consumat…”

al-Mā’idah, 5:93 — fragment

Hadithul a fost relatat de al-Ḥākim, vol. 4, p. 142, și de al-Bayhaqī, vol. 8, p. 286. Al-Haythamī a spus în Majmaʿ al-Zawā’id, vol. 7, p. 18: *«Al-Ṭabarānī l-a relatat, iar transmițătorii săi sunt dintre transmițătorii colecțiilor Ṣaḥīḥ.»*

Cât despre isnādul lui Ibn Jarīr, transmițătorii săi sunt dintre transmițătorii colecțiilor Ṣaḥīḥ, în afară de al-Ḥusayn ibn ʿAlī al-Ṣudā’ī, care este de încredere. Hadithul lui Saʿd va fi menționat, dacă Allah voiește, în Sūrat al-ʿAnkabūt.

Versetul 93

﴿لَيْسَ عَلَى الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ جُنَاحٌ فِيمَا طَعِمُوا﴾

„Nu este nicio vină asupra celor care cred și săvârșesc fapte drepte pentru ceea ce au consumat…”

al-Mā’idah, 5:93 — fragment

Al-Bukhārī, vol. 6, p. 36: Muḥammad ibn ʿAbd al-Raḥīm Abū Yaḥyā mi-a relatat; ʿAffān ne-a informat; Ḥammād ibn Zayd ne-a relatat; Thābit ne-a relatat, de la Anas — Allah să fie mulțumit de el —, care a spus:

Eu le turnam de băut oamenilor în casa lui Abū Ṭalḥah. Băutura lor de atunci era al-faḍīkh. Mesagerul lui Allah ﷺ a poruncit unui vestitor să strige: *«Vinul a fost interzis!»* Abū Ṭalḥah mi-a spus: *«Ieși și varsă-l!»* Am ieșit și l-am vărsat, iar el a curs pe

ulițele Medinei. Unii dintre oameni au spus: *«Au fost uciși oameni în timp ce el se afla în pântecele lor!»* Atunci Allah a revelat:

﴿لَيْسَ عَلَى الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ جُنَاحٌ فِيمَا طَعِمُوا﴾

„Nu este nicio vină asupra celor care cred și săvârșesc fapte drepte pentru ceea ce au consumat..."

al-Mā'idah, 5:93 — fragment

Al-Bukhārī l-a relatat și în secțiunea de tafsīr, vol. 9, p. 348; Muslim, vol. 13, p. 349; imamul Aḥmad, vol. 3, p. 227; și al-Dārimī, vol. 2, p. 111.

Al-Tirmidhī, vol. 4, p. 98, care l-a declarat autentic; Ibn Jarīr, vol. 7, p. 37; Ibn Ḥibbān, după cum apare în al-Mawārid, pp. 333 și 430; și Ibn Abī Ḥātim, vol. 3, p. 30, au relatat ceva asemănător de la al-Barā'.[62]

Al-Tirmidhī, vol. 4, p. 98, care l-a declarat autentic; Aḥmad, vol. 1, pp. 234, 272 și 295; Ibn Jarīr, vol. 7, p. 37; și al-Ḥākim, vol. 4, p. 143, care l-a declarat autentic, fără ca al-Dhahabī să comenteze, au relatat ceva asemănător de la Ibn ʿAbbās. Însă el provine din calea lui Simāk, de la ʿIkrimah, de la Ibn ʿAbbās, iar în relatarea lui Simāk de la ʿIkrimah există iḍṭirāb [instabilitate].

Versetul 101

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَسْأَلُوا عَنْ أَشْيَاءَ إِنْ تُبْدَ لَكُمْ تَسُؤْكُمْ﴾

62 Nota autorului: apoi am găsit în Musnad-ul lui Abū Yaʿlā, vol. 3, pp. 265–266, că Shuʿbah l-a întrebat pe Abū Isḥāq: «L-a auzit de la al-Barā'?» El a răspuns: «Nu.»

„O, voi cei care credeți! Nu întrebați despre lucruri care, dacă vi s-ar dezvălui, v-ar mâhni…”

al-Mā'idah, 5:101 — fragment

Al-Bukhārī, vol. 9, p. 349: Mundhir ibn al-Walīd ibn ʿAbd al-Raḥmān al-Jārūdī ne-a relatat; tatăl meu ne-a relatat; Shuʿbah ne-a relatat, de la Mūsā ibn Anas, de la Anas — Allah să fie mulțumit de el —, care a spus:

Profetul ﷺ a ținut o predică asemenea căreia nu mai auzisem niciodată. A spus: *«Dacă ați ști ceea ce știu eu, ați râde puțin și ați plânge mult.»* Însoțitorii Mesagerului lui Allah ﷺ și-au acoperit fețele și se auzeau suspinele lor. Un bărbat a întrebat: *«Cine este tatăl meu?»* El a răspuns: *«Cutare.»* Atunci a fost revelat acest verset:

﴿لَا تَسْأَلُوا عَنْ أَشْيَاءَ إِنْ تُبْدَ لَكُمْ تَسُؤْكُمْ﴾

„Nu întrebați despre lucruri care, dacă vi s-ar dezvălui, v-ar mâhni…”

al-Mā'idah, 5:101 — fragment

Al-Naḍr și Rawḥ ibn ʿUbādah l-au relatat de la Shuʿbah. Hadithul a fost relatat de Muslim, vol. 15, pp. 11–12; al-Tirmidhī, vol. 4, p. 99; imamul Aḥmad, vol. 3, p. 206; și Ibn Jarīr, vol. 7, p. 80.

Al-Bukhārī — Allah să aibă milă de el — a spus, vol. 9, p. 351: al-Faḍl ibn Sahl mi-a relatat; Abū al-Naḍr ne-a relatat; Abū Khaythamah ne-a relatat; Abū al-Juwayriyah ne-a relatat, de la Ibn ʿAbbās — Allah să fie mulțumit de amândoi —, care a spus:

Unii oameni îl întrebau pe Mesagerul lui Allah ﷺ în batjocură. Unul spunea: *«Cine este tatăl meu?»* Iar altul, căruia i se rătăcise cămila, spunea: *«Unde este cămila mea?»* Atunci Allah a revelat în legătură cu ei acest verset:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَسْأَلُوا عَنْ أَشْيَاءَ إِنْ تُبْدَ لَكُمْ تَسُؤْكُمْ﴾

„O, voi cei care credeți! Nu întrebați despre lucruri care, dacă vi s-ar dezvălui, v-ar mâhni…"

al-Mā'idah, 5:101 — fragment

Până la sfârșitul întregului verset.

Hadithul a fost relatat de Ibn Abī Ḥātim, vol. 3, p. 37.

Al-Ṭabarī — Allah să aibă milă de el — a spus, vol. 7, p. 82: Muḥammad ibn ʿAlī ibn al-Ḥasan ibn Shaqīq mi-a relatat; a spus: l-am auzit pe tatăl meu spunând: al-Ḥusayn ibn Wāqid ne-a informat, de la Muḥammad ibn Ziyād, care a spus: l-am auzit pe Abū Hurayrah spunând:

Mesagerul lui Allah ﷺ ne-a ținut o predică și a spus: *«O, oameni, Allah v-a prescris pelerinajul!»* Miḥṣan al-Asadī s-a ridicat și a întrebat: *«În fiecare an, o, Mesager al lui Allah?»* El a răspuns: *«Dacă aș spune "da", ar deveni obligatoriu; iar dacă ar deveni obligatoriu și apoi l-ați abandona, v-ați rătăci. Nu mă întrebați despre ceea ce nu vă spun. Cei de dinaintea voastră au pierit din pricina întrebărilor lor și a împotrivirii față de profeții lor.»* Atunci Allah Preaînaltul a revelat:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَسْأَلُوا عَنْ أَشْيَاءَ إِنْ تُبْدَ لَكُمْ تَسُؤْكُمْ﴾

„O, voi cei care credeți! Nu întrebați despre lucruri care, dacă vi s-ar dezvălui, v-ar mâhni…"

al-Mā'idah, 5:101 — fragment

Până la sfârșitul versetului.

Ibn Khuzaymah a relatat hadithul în vol. 4, p. 109, iar relatarea sa de bază se află în Muslim.

Ibn Jarīr — Allah să aibă milă de el — a spus, vol. 7, p. 82: Zakariyyā ibn Yaḥyā ibn Abān al-Miṣrī ne-a relatat; a spus: Abū Zayd ʿAbd al-Raḥmān ibn Abī al-Ghamr ne-a relatat; a spus: Abū Muṭīʿ Muʿāwiyah ibn Yaḥyā ne-a relatat, de la Ṣafwān ibn ʿAmr, care a spus: Sulaym ibn ʿĀmir mi-a relatat; a spus: l-am auzit pe Abū Umāmah al-Bāhilī spunând:

Mesagerul lui Allah ﷺ s-a ridicat în mijlocul oamenilor și a spus: *«V-a fost prescris pelerinajul.»* Un beduin s-a ridicat și a întrebat: *«În fiecare an?»* A vorbit peste cuvintele Mesagerului lui Allah ﷺ și l-a făcut să tacă; l-a mâniat și i-a stârnit mânia. El a rămas mult timp [tăcut], apoi a vorbit și a întrebat: *«Cine a pus întrebarea?»* Beduinul a spus: *«Eu.»*

El a spus: *«Vai ție! Ce te pune la adăpost de faptul că aș putea spune "da"? Dacă aș spune "da", ar deveni obligatoriu; iar dacă ar deveni obligatoriu, ați cădea în necredință. Pe cei dinaintea voastră i-au pierdut tocmai cei care se puneau în fruntea celor ce aduceau greutăți. Pe Allah, dacă v-aș îngădui tot ce este pe pământ și v-aș interzice din el numai un loc cât urma unei copite, tot ați cădea în el!»* Atunci Allah Preaînaltul a revelat:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَسْأَلُوا عَنْ﴾

„O, voi cei care credeți! Nu întrebați despre..."
al-Mā'idah, 5:101 — fragment
Până la sfârșitul versetului.

Al-Ṭabarānī — Allah să aibă milă de el — a spus, vol. 8, p. 186: Abū al-Zinbāʿ Rawḥ ibn al-Faraj ne-a relatat; Abū Zayd ibn Abī al-Ghamr ne-a relatat, cu acest lanț.

De la ʿAbd al-Raḥmān ibn Abī al-Ghamr au relatat mai mulți, însă niciun critic a cărui apreciere să fie luată în considerare nu l-a declarat de încredere. Prin urmare, el este potrivit pentru relatări de sprijin și căi paralele de transmitere. În privința lui Abū Muṭīʿ Muʿāwiyah ibn Yaḥyā există divergență, iar ceea ce reiese este că hadithul său este ḥasan. După cum vezi, acest hadith este considerat un sprijin pentru cel al lui Abū Hurayrah.

Acestea sunt, așadar, trei cauze, deoarece primul [care a întrebat], adică ʿAbd Allāh ibn Ḥudhāfah, nu a întrebat în batjocură. Totuși, al-Ḥāfiẓ a spus în al-Fatḥ, vol. 9, p. 351: *«Nu există nicio piedică pentru ca toate acestea să fi fost cauza revelării lui. Allah știe cel mai bine.»* Iar la p. 352 a spus: *«În concluzie, versetul a fost revelat din cauza înmulțirii întrebărilor: fie în*

batjocură și pentru a pune la încercare, fie din încăpățânare, despre un lucru care, dacă nu ar fi fost întrebat, ar fi rămas îngăduit.»
Sfârșitul citatului.

Versetele 106–108

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا شَهَادَةُ بَيْنِكُمْ إِذَا حَضَرَ أَحَدَكُمُ الْمَوْتُ حِينَ الْوَصِيَّةِ اثْنَانِ ذَوَا عَدْلٍ مِنْكُمْ أَوْ آخَرَانِ مِنْ غَيْرِكُمْ﴾

„O, voi cei care credeți! Când moartea se apropie de unul dintre voi, la întocmirea testamentului, mărturia dintre voi [să fie a] doi oameni drepți dintre voi sau a altor doi din afara voastră..."
al-Mā'idah, 5:106 — fragment
Până la cuvintele Celui Preaînalt:

﴿وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْفَاسِقِينَ﴾

„Iar Allah nu călăuzește neamul celor nelegiuiți."
al-Mā'idah, 5:108 — fragment
Al-Bukhārī, vol. 6, p. 339: ʿAlī ibn ʿAbd Allāh mi-a spus: Yaḥyā ibn Ādam ne-a relatat; Ibn Abī Zā'idah ne-a relatat, de la Muḥammad ibn Abī al-Qāsim, de la ʿAbd al-Malik ibn Saʿīd ibn Jubayr, de la tatăl său, de la Ibn ʿAbbās — Allah să fie mulțumit de amândoi —, care a spus:
Un bărbat din Banū Sahm a plecat împreună cu Tamīm al-Dārī și ʿAdī ibn Baddā'. Bărbatul din Sahm a murit într-un ținut unde nu se afla niciun musulman. Când cei doi au adus averea rămasă de la el, [rudele lui] au constatat lipsa unui vas[63] din argint, împodobit cu fâșii de aur. Mesagerul lui Allah ﷺ le-a cerut celor

63 Nota autorului: al-jām înseamnă vas.

doi să jure. Apoi vasul a fost găsit la Mecca, iar [cei care îl aveau] au spus: *«L-am cumpărat de la Tamīm și ʿAdī.»*

Doi bărbați dintre rudele îndreptățite ale celui din Sahm s-au ridicat și au jurat: *«Mărturia noastră este mai îndreptățită decât mărturia lor, iar vasul îi aparține celui de-al nostru.»* El a spus: *«În privința lor a fost revelat acest verset:»*

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا شَهَادَةُ بَيْنِكُمْ إِذَا حَضَرَ أَحَدَكُمُ الْمَوْتُ﴾

„O, voi cei care credeți! Mărturia dintre voi, când moartea se apropie de unul dintre voi…”

al-Mā'idah, 5:106 — fragment

Hadithul nu cuprinde o declarație explicită a lui al-Bukhārī că shaykhul său i l-a relatat; mă refer la formulările *«ne-a relatat»* și *«am auzit»*. Însă al-Ḥāfiẓ a spus în al-Fatḥ:

Autorul l-a relatat în al-Tārīkh, spunând: *«ʿAlī ibn al-Madīnī ne-a relatat.»* Aceasta întărește ceea ce am stabilit în repetate rânduri: el folosește expresia *«mi-a spus»* pentru hadithuri pe care le-a auzit, dar în al căror isnād vede ceva ce necesită examinare sau care sunt mawqūf. Cât despre cel care susține că folosește expresia pentru hadithurile pe care le-a primit în cadrul unei discuții de revizuire a relatărilor sau prin înmânarea [unui text], acesta nu are nicio dovadă.

Al-Tirmidhī a relatat hadithul în vol. 4, p. 101 și a spus: *«Acesta este un hadith ḥasan gharīb.»* L-au mai relatat Abū Dāwūd, vol. 3, p. 337; Ibn Jarīr, vol. 7, p. 115; și al-Bayhaqī, vol. 10, p. 165.

سورة الأنعام

8 Sūrat al-Anʿām

Versetul 52

﴿وَلَا تَطْرُدِ الَّذِينَ يَدْعُونَ رَبَّهُمْ بِالْغَدَاةِ وَالْعَشِيِّ يُرِيدُونَ وَجْهَهُ﴾

„Nu-i alunga pe cei care Îl cheamă pe Domnul lor dimineața și seara, dorind Fața Sa…”

al-Anʿām, 6:52 — fragment

Muslim, vol. 15, p. 187: Zuhayr ibn Ḥarb ne-a relatat; ʿAbd al-Raḥmān ne-a relatat, de la Sufyān, de la al-Miqdām ibn Shurayḥ, de la tatăl său, de la Saʿd: *«În privința mea au fost revelate [cuvintele]:»*

﴿وَلَا تَطْرُدِ الَّذِينَ يَدْعُونَ رَبَّهُمْ بِالْغَدَاةِ وَالْعَشِيِّ﴾

„Nu-i alunga pe cei care Îl cheamă pe Domnul lor dimineața și seara…”

al-Anʿām, 6:52 — fragment

El a spus: *«A fost revelat în legătură cu șase [oameni], printre care eram eu și Ibn Masʿūd. Politeiștii îi spuseseră: “Pe aceștia îi apropii [de tine]?”»*

Abū Bakr ibn Abī Shaybah ne-a relatat; Muḥammad ibn ʿAbd Allāh al-Asadī ne-a relatat, de la Isrāʾīl, de la al-Miqdām ibn Shurayḥ, de la tatăl său, de la Saʿd, care a spus:

Eram șase oameni împreună cu Profetul ﷺ. Politeiștii i-au spus Profetului ﷺ: *«Alungă-i pe aceștia, ca să nu îndrăznească împotriva noastră!»* Eram eu, Ibn Masʿūd, un bărbat din Hudhayl, Bilāl și alți doi bărbați pe care nu îi numesc. În sufletul

Mesagerului lui Allah ﷺ s-a ivit ceea ce Allah a voit să se ivească și s-a gândit la aceasta. Atunci Allah, Cel Atotputernic și Măreț, a revelat:

[﴿وَلَا تَطْرُدِ الَّذِينَ يَدْعُونَ رَبَّهُمْ بِالْغَدَاةِ وَالْعَشِيِّ يُرِيدُونَ وَجْهَهُ﴾]

[*„Nu-i alunga pe cei care Îl cheamă pe Domnul lor dimineața și seara, dorind Fața Sa...”*]

al-Anʿām, 6:52 — fragment[64]

Hadithul a fost relatat de Ibn Mājah, nr. 4128; Ibn Jarīr, vol. 7, p. 202; și al-Ḥākim în al-Mustadrak, vol. 3, p. 319, care a spus: *«Autentic potrivit condițiilor celor doi»*, fără ca al-Dhahabī să comenteze. L-au mai relatat Abū Nuʿaym în al-Ḥilyah, vol. 1, pp. 345–346; Ibn Abī Ḥātim, vol. 3, p. 72; și al-Wāḥidī în Asbāb al-Nuzūl.

Imamul Aḥmad, Ibn Abī Ḥātim, vol. 3, p. 72, Ibn Jarīr, vol. 7, p. 200, și Abū Nuʿaym în al-Ḥilyah, vol. 4, p. 180, au relatat ceva asemănător de la Ibn Masʿūd. Al-Haythamī a spus în Majmaʿ al-Zawāʾid, vol. 7, p. 21: *«Transmițătorii lui Aḥmad sunt dintre transmițătorii colecțiilor Ṣaḥīḥ, în afară de Kurdūs, care este de încredere.»*

Versetul 121

﴿وَلَا تَأْكُلُوا مِمَّا لَمْ يُذْكَرِ اسْمُ اللَّهِ عَلَيْهِ﴾

„Nu mâncați din cele asupra cărora nu a fost pomenit Numele lui Allah...”

al-Anʿām, 6:121 — fragment

64 Nota traducătorului: Ediția arabă, p. 106, citează aici un fragment din 6:5. Fragmentul din 6:52 și traducerea sa sunt redate între paranteze drepte după relatarea paralelă din Ṣaḥīḥ Muslim, vol. 15, p. 187, în ediția citată de autor.

Abū Dāwūd, vol. 3, p. 59: Muḥammad ibn Kathīr ne-a relatat; a spus: Isrāʾīl ne-a informat; Simāk ne-a relatat, de la ʿIkrimah, de la Ibn ʿAbbās, în legătură cu cuvintele Sale:

﴿وَإِنَّ الشَّيَاطِينَ لَيُوحُونَ إِلَى أَوْلِيَائِهِمْ﴾

„Cu adevărat, diavolii le insuflă aliaților lor…”
al-Anʿām, 6:121 — fragment

Ei spuneau: *«Ceea ce Allah a înjunghiat, nu mâncați, iar ceea ce voi ați înjunghiat, mâncați!»* Atunci Allah a revelat:

﴿وَلَا تَأْكُلُوا مِمَّا لَمْ يُذْكَرِ اسْمُ اللَّهِ عَلَيْهِ﴾

„Nu mâncați din cele asupra cărora nu a fost pomenit Numele lui Allah…”
al-Anʿām, 6:121 — fragment

Transmițătorii hadithului sunt dintre transmițătorii colecțiilor Ṣaḥīḥ. Al-Ḥāfiẓ Ibn Kathīr a spus în Tafsīr-ul său, vol. 2, p. 171: *«Acest isnād este autentic.»* L-au relatat Ibn Mājah, nr. 3173, și Ibn Jarīr, vol. 8, pp. 126 și 18. Al-Ḥākim l-a relatat în vol. 4, pp. 113 și 231, spunând în ambele locuri: *«Autentic potrivit condițiilor lui Muslim.»* Al-Dhahabī nu a comentat.

Eu spun: hadithul provine din relatarea lui Simāk de la ʿIkrimah, care este instabilă, astfel că hadithul este slab cu acest isnād. El are însă relatări de sprijin prin care ajunge să poată fi folosit ca dovadă, între care ceea ce au relatat al-Nasāʾī în al-Tafsīr, vol. 1, p. 479, și Abū Dāwūd, vol. 3, p. 246.

سورة الأعراف

9 Sūrat al-Aʿrāf

Versetul 31

﴿يَا بَنِي آدَمَ خُذُوا زِينَتَكُمْ عِنْدَ كُلِّ مَسْجِدٍ وَكُلُوا﴾

„O, fii ai lui Ādam! Luați-vă podoaba la fiecare loc de rugăciune și mâncați…”

al-Aʿrāf, 7:31 — fragment

Muslim, vol. 18, p. 162: Muḥammad ibn Bashshār ne-a relatat; Muḥammad ibn Jaʿfar ne-a relatat. [Alt lanț:] Abū Bakr ibn Nāfiʿ mi-a relatat, iar formularea îi aparține; Ghundar ne-a relatat; Shuʿbah ne-a relatat, de la Salamah ibn Kuhayl, de la Muslim al-Baṭīn, de la Saʿīd ibn Jubayr, de la Ibn ʿAbbās, care a spus:

Femeia făcea înconjurul Casei fiind goală și spunea: *«Cine îmi împrumută un veșmânt pentru înconjur?»* Îl punea peste partea sa intimă și spunea: *«Astăzi se arată o parte din ea sau toată; iar ceea ce se arată din ea nu socotesc a fi îngăduit.»* Atunci a fost revelat acest verset:

﴿زِينَتَكُمْ عِنْدَ كُلِّ مَسْجِدٍ وَكُلُوا﴾

„…podoaba voastră la fiecare loc de rugăciune și mâncați…”

al-Aʿrāf, 7:31 — fragment

Al-Ḥāfiẓ Ibn Kathīr, vol. 2, p. 210, a atribuit hadithul lui al-Nasāʾī și lui Ibn Jarīr. El se află la Ibn Jarīr, vol. 8, p. 160. L-a relatat și al-Wāḥidī în Asbāb al-Nuzūl.

Al-Ḥākim l-a relatat în vol. 2, pp. 319–320, prin Shuʿbah, cu acest lanț. În el apare: *«A fost revelat acest verset:»*

﴿قُلْ مَنْ حَرَّمَ زِينَةَ اللَّهِ﴾

„Spune: Cine a interzis podoaba lui Allah...?”
al-Aʿrāf, 7:32 — fragment

Apoi al-Ḥākim a spus: *«Acesta este un hadith autentic potrivit condițiilor celor doi, însă ei nu l-au relatat.»* Al-Dhahabī nu a comentat. Este, așadar, posibil ca ambele versete să fi fost revelate împreună din această cauză. Allah știe cel mai bine.

Versetul 175

﴿آتَيْنَاهُ آيَاتِنَا فَانْسَلَخَ مِنْهَا﴾

„...căruia i-am dat semnele Noastre, însă el s-a desprins de ele...”
al-Aʿrāf, 7:175 — fragment

Imamul al-Nasāʾī a spus: Muḥammad ibn ʿAbd al-Aʿlā ne-a relatat; Khālid ibn al-Ḥārith ne-a relatat; Shuʿbah ne-a relatat; Yaʿlā ibn ʿAṭāʾ m-a informat; a spus: l-am auzit pe Nāfiʿ ibn ʿĀṣim spunând: ʿAbd Allāh a spus, despre cuvintele Celui Preaînalt:

﴿آتَيْنَاهُ آيَاتِنَا فَانْسَلَخَ مِنْهَا﴾

„...căruia i-am dat semnele Noastre, însă el s-a desprins de ele...”
al-Aʿrāf, 7:175 — fragment

A fost revelat în legătură cu Umayyah.

[Alt lanț:] Ḥumayd ibn Masʿadah ne-a relatat; Bishr ibn al-Mufaḍḍal ne-a relatat; Shuʿbah ne-a relatat, de la Manṣūr, de la Abū al-Ḍuḥā, de la Masrūq, de la ʿAbd Allāh.

[Alt lanț:] ʿAmr ibn ʿAlī ne-a relatat; ʿAbd al-Raḥmān ne-a relatat; Saʿīd ibn al-Sāʾib ne-a relatat, de la Ghuṭayf, de la Abū Sufyān, de la Yaʿqūb și Nāfiʿ, cei doi fii ai lui ʿĀṣim, de la ʿAbd Allāh ibn ʿAmr.

سورة الأنفال

10 Sūrat al-Anfāl

Versetul 1

﴿يَسْأَلُونَكَ عَنِ الْأَنفَالِ قُلِ الْأَنفَالُ لِلَّهِ وَالرَّسُولِ﴾

„Te întreabă despre prăzile de război. Spune: «Prăzile Îi aparțin lui Allah și Mesagerului.»”

al-Anfāl, 8:1 — fragment

Al-Tirmidhī, vol. 4, p. 110: Abū Kurayb ne-a relatat; Abū Bakr ibn ʿAyyāsh[65] ne-a relatat, de la ʿĀṣim ibn Bahdalah, de la Muṣʿab ibn Saʿd, de la tatăl său, care a spus:

În ziua de Badr am venit cu o sabie și am spus: *«O, Mesager al lui Allah! Allah mi-a tămăduit pieptul în privința politeiștilor»* — sau ceva asemănător. *«Dăruiește-mi această sabie.»* El a spus: *«Aceasta nu este nici a mea, nici a ta.»* Mi-am spus: *«Poate că o va da cuiva care nu a luptat așa cum am luptat eu.»* Atunci Mesagerul ﷺ a venit la mine și a spus: *«Mi-ai cerut-o când nu era a mea. Acum a devenit a mea și ți-o dau ție.»* El a spus: atunci a fost revelat:

﴿يَسْأَلُونَكَ عَنِ الْأَنفَالِ﴾

„Te întreabă despre prăzile de război…”

al-Anfāl, 8:1 — fragment

Acesta este un hadith ḥasan ṣaḥīḥ. L-a relatat și Simāk, de la Muṣʿab ibn Saʿd.

Muslim a relatat hadithul pe larg, după cum va urma în Sūrat al-ʿAnkabūt, dacă Allah voiește, și prescurtat în vol. 12, pp. 53–54.

65 Nota autorului: există divergențe în privința numelui său. Este de încredere și un om de multă adorare. Când a îmbătrânit, memoria i s-a înrăutățit, însă consemnările sale scrise sunt corecte.

L-au relatat Abū Dāwūd, vol. 3, pp. 30–31; al-Ṭayālisī, vol. 1, p. 239; Ibn Abī Ḥātim, vol. 3, p. 222; al-Ḥākim, vol. 2, p. 132; al-Bayhaqī, vol. 6, p. 229; Ibn Jarīr, vol. 9, p. 173; și Abū Nuʿaym, vol. 8, p. 312. Al-Ḥākim l-a declarat autentic, iar al-Dhahabī nu a comentat.

O altă cauză

Imamul Aḥmad l-a relatat în vol. 5, p. 324. Al-Haythamī a spus în vol. 6, p. 92: *«Naratorii săi sunt de încredere.»* La fel, în vol. 7, p. 26, a spus: *«Naratorii ambelor căi de transmitere sunt de încredere.»* L-au relatat Ibn Ḥibbān, p. 410, după cum apare în al-Mawārid; Ibn Jarīr, vol. 9, p. 172; al-Ḥākim, vol. 2, pp. 135, 136 și 326, care a spus: *«Autentic potrivit condițiilor lui Muslim»*, iar al-Dhahabī nu a comentat în cele două locuri; și al-Bayhaqī, vol. 6, p. 292, de la ʿUbādah ibn al-Ṣāmit, care a spus:

Am ieșit împreună cu Profetul ﷺ și am participat alături de el la Badr. Oamenii s-au înfruntat, iar Allah, Binecuvântat și Preaînalt, l-a înfrânt pe dușman. Un grup a pornit pe urmele lor, punându-i pe fugă și ucigându-i. Alt grup s-a năpustit asupra taberei, luând-o în stăpânire și adunând [prăzile]. Un alt grup l-a înconjurat pe Mesagerul lui Allah ﷺ, pentru ca dușmanul să nu-l surprindă nepăzit. Când s-a făcut noapte și oamenii s-au întors unii la alții, cei care adunaseră prăzile au spus: *«Noi le-am luat și le-am strâns; nimeni altcineva nu are parte din ele.»* Cei care porniseră în urmărirea dușmanului au spus: *«Nu aveți mai mult drept asupra lor decât noi. Noi am îndepărtat dușmanul de ele și l-am înfrânt.»* Cei care îl înconjuraseră pe Mesagerul lui Allah ﷺ au spus: *«Nu aveți mai mult drept asupra lor decât noi. Noi l-am înconjurat pe Mesagerul lui Allah ﷺ, temându-ne ca dușmanul să nu-l surprindă nepăzit, și ne-am ocupat de [paza] lui.»* Atunci a fost revelat:

﴿يَسْأَلُونَكَ عَنِ الْأَنْفَالِ قُلِ الْأَنْفَالُ لِلَّهِ وَالرَّسُولِ فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَصْلِحُوا ذَاتَ بَيْنِكُمْ﴾

„Te întreabă despre prăzile de război. Spune: «Prăzile Îi aparțin lui Allah și Mesagerului.» Temeți-vă, așadar, de Allah și îndreptați relațiile dintre voi."

al-Anfāl, 8:1 — fragment

Mesagerul lui Allah ﷺ le-a împărțit astfel încât să fie înțelegere între musulmani.

[Relatarea continuă.] Aceasta este formularea lui Aḥmad.

Atenționare

Hadithul lui ʿUbādah ibn al-Ṣāmit este transmis prin Makḥūl, de la Abū Umāmah, însă Makḥūl nu a auzit de la Abū Umāmah. În unele căi este menționat explicit intermediarul dintre ei, și anume Abū Sallām Mamṭūr. În altele, Makḥūl nu apare, așa cum se găsește la imamul Aḥmad în unele căi care nu trec prin Makḥūl. Totuși, ele trec prin Abū Sallām Mamṭūr al-Ḥabashī, iar acesta nu a auzit de la Abū Umāmah.[66]

Au mai relatat Abū Dāwūd, vol. 3, p. 29; Ibn Ḥibbān, p. 431, după cum apare în Mawārid al-Ẓamʾān; al-Ḥākim în al-Mustadrak, vol. 2, pp. 132, 221 și 326, declarându-l autentic în toate cele trei locuri; Ibn Jarīr, vol. 9, p. 171; și al-Bayhaqī, vol. 6, p. 291. Al-Ḥākim l-a declarat autentic, vol. 2, p. 171, iar[67] al-Dhahabī nu a comentat. Ibn Kathīr, vol. 2, p. 284, l-a atribuit în plus lui al-Nasāʾī[68] și lui Ibn Mardawayh. Toți aceștia l-au relatat de la Ibn ʿAbbās, într-o formă asemănătoare hadithului lui ʿUbādah.

Abū Dāwūd — Allah să aibă milă de el — a spus în vol. 3, p. 29: Wahb ibn Baqiyyah ne-a relatat; a spus: Khālid ne-a relatat, de la Dāwūd, de la ʿIkrimah, de la Ibn ʿAbbās, care a spus:

66 Nota autorului: am spus aceasta bazându-mă pe ceea ce apare în Tahdhīb al-Tahdhīb, din cuvintele lui Ibn Abī Ḥātim, de la tatăl său. Apoi am găsit menționarea explicită a relatării directe în Ṣaḥīḥ Muslim, vol. 1, p. 553, ediția îngrijită de Muḥammad Fuʾād ʿAbd al-Bāqī.

67 Nota traducătorului: După trimiterea „al-Ḥākim, vol. 2, p. 171", ediția arabă, p. 112, are cuvântul izolat „صوابه" — „forma sa corectă". Textul nu precizează ce anume se corectează; de aceea, trimiterea rămâne neschimbată.

68 Nota autorului: se găsește la al-Nasāʾī, în al-Tafsīr, vol. 1, p. 75.

În ziua de Badr, Mesagerul lui Allah ﷺ a spus:

«Cine face cutare și cutare lucru va primi cutare și cutare parte suplimentară din pradă.»

Tinerii au înaintat, iar cei mai în vârstă au rămas lângă steaguri și nu s-au îndepărtat de ele. Când Allah le-a dăruit biruința, cei mai în vârstă au spus: *«Noi am fost sprijinul vostru. Dacă ați fi fost înfrânți, v-ați fi întors la noi. Nu luați voi prada, lăsându-ne pe noi [fără ea].»* Tinerii au refuzat și au spus: *«Mesagerul lui Allah ﷺ ne-a dat-o nouă.»* Atunci Allah Preaînaltul a revelat:

﴿يَسْأَلُونَكَ عَنِ الْأَنْفَالِ قُلِ الْأَنْفَالُ لِلَّهِ وَالرَّسُولِ﴾

„Te întreabă despre prăzile de război. Spune: «Prăzile Îi aparțin lui Allah și Mesagerului.»"

al-Anfāl, 8:1 — fragment

Până la cuvintele Celui Preaînalt:

﴿كَمَا أَخْرَجَكَ رَبُّكَ مِنْ بَيْتِكَ بِالْحَقِّ وَإِنَّ فَرِيقًا مِنَ الْمُؤْمِنِينَ لَكَارِهُونَ﴾

„Așa cum Domnul tău te-a scos din casa ta întru adevăr, deși unui grup dintre credincioși îi era neplăcut."

al-Anfāl, 8:5

El spune: aceasta a fost mai bună pentru ei; tot astfel și [în această privință]: ascultați de mine, căci eu cunosc urmarea acestui lucru mai bine decât voi.

Ziyād ibn Ayyūb ne-a relatat; Hushaym ne-a relatat; a spus: Dāwūd ibn Abī Hind ne-a relatat, de la ʿIkrimah, de la Ibn ʿAbbās, că Mesagerul lui Allah ﷺ a spus în ziua de Badr:

«Cine ucide un [dușman] va primi cutare și cutare; cine ia un prizonier va primi cutare și cutare.»

Apoi a redat o relatare asemănătoare. Hadithul lui Khālid este mai complet și a fost menționat anterior.

Nu există incompatibilitate între cele două cauze, întrucât nimic nu împiedică faptul ca versetul să fi fost revelat în legătură cu toate acestea. Allah știe cel mai bine.

Versetul 9

﴿إِذْ تَسْتَغِيثُونَ رَبَّكُمْ فَاسْتَجَابَ لَكُمْ أَنِّي مُمِدُّكُمْ بِأَلْفٍ مِنَ الْمَلَائِكَةِ مُرْدِفِينَ﴾

„Când Îi cereați ajutor Domnului vostru, El v-a răspuns: «Vă voi sprijini cu o mie de îngeri care vin unii după alții.»"

al-Anfāl, 8:9

Imamul Aḥmad, vol. 1, p. 30: Abū Nūḥ Qurād ne-a relatat; ʿIkrimah ibn ʿAmmār ne-a informat; Simāk al-Ḥanafī, Abū Zumayl, ne-a relatat; Ibn ʿAbbās mi-a relatat; ʿUmar ibn al-Khaṭṭāb mi-a relatat, spunând:

În ziua de Badr, Profetul ﷺ s-a uitat la însoțitorii săi, care erau trei sute și ceva, apoi s-a uitat la politeiști: ei erau o mie și mai bine. Profetul ﷺ s-a îndreptat spre qiblah și și-a întins mâinile, purtând mantia și izārul. Apoi a spus:

«O, Allah! Unde este ceea ce mi-ai făgăduit? O, Allah! Împlinește ceea ce mi-ai făgăduit! O, Allah! Dacă vei nimici acest grup dintre oamenii Islamului, nu vei mai fi adorat niciodată pe pământ!»

A continuat să-I ceară ajutor Domnului său, Cel Atotputernic și Măreț, și să-L cheme, până când mantia i-a căzut. Abū Bakr — Allah să fie mulțumit de el — a venit, i-a luat mantia și i-a pus-o pe umeri. Apoi l-a cuprins pe la spate și a spus: *«O, Profet al lui Allah! Este de ajuns cât Îl implori pe Domnul tău. El îți va împlini ceea ce ți-a făgăduit.»* Atunci Allah, Cel Atotputernic și Măreț, a revelat:

﴿إِذْ تَسْتَغِيثُونَ رَبَّكُمْ فَاسْتَجَابَ لَكُمْ أَنِّي مُمِدُّكُمْ بِأَلْفٍ مِنَ الْمَلَائِكَةِ مُرْدِفِينَ﴾

„Când Îi cereați ajutor Domnului vostru, El v-a răspuns: «Vă voi sprijini cu o mie de îngeri care vin unii după alții.»”

al-Anfāl, 8:9

A menționat [restul] hadithului; acesta a fost redat integral mai înainte, în Sūrat Āl ʿImrān.

Hadithul a fost relatat de Muslim, vol. 12, pp. 84–85; și de al-Tirmidhī, vol. 4, pp. 111–112, care a spus: *«Ḥasan ṣaḥīḥ gharīb.»* Al-Ḥāfiẓ Ibn Kathīr, vol. 2, p. 286, l-a atribuit lui Abū Dāwūd și a spus: *«ʿAlī ibn al-Madīnī l-a declarat autentic.»* L-au relatat și Ibn Abī Ḥātim, vol. 3, p. 230, și Ibn Jarīr, vol. 9, p. 189.

Versetul 16

﴿وَمَنْ يُوَلِّهِمْ يَوْمَئِذٍ دُبُرَهُ﴾

„Iar cel care le întoarce spatele în acea zi...”

al-Anfāl, 8:16 — fragment

Abū Dāwūd, vol. 2, p. 349: Muḥammad ibn Hishām al-Miṣrī ne-a relatat; Bishr ibn al-Mufaḍḍal ne-a relatat; Dāwūd ne-a relatat, de la Abū Naḍrah, de la Abū Saʿīd, care a spus: *«A fost revelat în legătură cu ziua de Badr:»*

﴿وَمَنْ يُوَلِّهِمْ يَوْمَئِذٍ دُبُرَهُ﴾

„Iar cel care le întoarce spatele în acea zi...”

al-Anfāl, 8:16 — fragment

Hadithul a fost relatat de al-Ḥākim, vol. 2, p. 327, care a spus: *«Autentic potrivit condițiilor lui Muslim»*, iar al-Dhahabī nu a comentat; și de Ibn Jarīr, vol. 9, p. 201. Al-Ḥāfiẓ Ibn Kathīr, vol. 2,

p. 295, l-a atribuit și lui al-Nasāʾī și lui Ibn Mardawayh, pe lângă cei menționați, apoi a spus:

Toate acestea nu exclud faptul că fuga din fața oștirii este interzisă și altora decât celor de la Badr, chiar dacă ei au constituit cauza revelării versetului. Așa arată hadithul lui Abū Hurayrah, menționat anterior, potrivit căruia fuga din fața oștirii este dintre [păcatele] nimicitoare; aceasta este și opinia majorității. Allah știe cel mai bine.

Versetul 17

﴿وَمَا رَمَيْتَ إِذْ رَمَيْتَ وَلَٰكِنَّ اللَّهَ رَمَىٰ﴾

„Nu tu ai aruncat atunci când ai aruncat, ci Allah a aruncat."
al-Anfāl, 8:17 — fragment

Al-Ṭabarānī — Allah să aibă milă de el — a spus în vol. 3, p. 227: Aḥmad ibn Mābahrām al-Īdhajī ne-a relatat; Muḥammad ibn Yazīd al-Asfāṭī ne-a relatat; Ibrāhīm ibn Yaḥyā al-Shajarī ne-a relatat; tatăl meu mi-a relatat; Mūsā ibn Yaʿqūb al-Zamʿī ne-a relatat, de la ʿAbd Allāh ibn Yazīd, clientul lui al-Aswad ibn Sufyān, de la Abū Bakr ibn Sulaymān ibn Abī Ḥathmah, de la Ḥakīm ibn Ḥizām, care a spus:

În ziua de Badr, Mesagerul lui Allah ﷺ a poruncit [să i se aducă pietricele], a luat un pumn de pietricele, s-a întors către noi și le-a aruncat spre noi, spunând: *«Să se urâțească fețele!»* Atunci am fost înfrânți, iar Allah, Cel Atotputernic și Măreț, a revelat:

﴿وَمَا رَمَيْتَ إِذْ رَمَيْتَ وَلَٰكِنَّ اللَّهَ رَمَىٰ﴾

„Nu tu ai aruncat atunci când ai aruncat, ci Allah a aruncat."
al-Anfāl, 8:17 — fragment

Al-Haythamī a spus în al-Majmaʿ, vol. 2, p. 84: *«Lanțul său este ḥasan.»* Eu spun: poate că intenționează să spună că este ḥasan li-ghayrihi.

Iată naratorii lanțului: despre Muḥammad ibn Yazīd al-Asfāṭī, Abū Ḥātim a spus: *«Sincer [ṣadūq].»* Despre Ibrāhīm ibn Yaḥyā al-Shajarī, Abū Ḥātim a spus: *«Slab.»* Ibn Ḥibbān și al-Ḥākim l-au considerat de încredere. Abū Ismāʿīl al-Tirmidhī a spus: *«Nu am văzut pe nimeni cu inima mai oarbă decât el. I-am spus: „Ibrāhīm ibn Saʿd v-a relatat?", iar el a spus: „Ibrāhīm ibn Saʿd v-a relatat."»* Aceasta este o critică explicată [jarḥ mufassar], așadar el este slab.

Despre tatăl său, Yaḥyā ibn Muḥammad ibn ʿAbbād al-Shajarī, Abū Ḥātim a spus: *«Slab.»* Ibn Ḥibbān l-a menționat în al-Thiqāt. Al-Ḥāfiẓ a spus în al-Tahdhīb, după aceasta: *«Eu spun: al-Sājī a spus: în hadithurile lui sunt relatări respinse și erori. Din câte am aflat, era orb și i se sugerau relatări [pe care le repeta].»* Sfârșitul citatului din Tahdhīb al-Tahdhīb.

În privința lui Mūsā ibn Yaʿqūb al-Zamʿī există divergențe. Opinia preponderentă este că poate fi folosit pentru relatări de sprijin și căi de coroborare [shawāhid și mutābaʿāt]. Cât despre ʿAbd Allāh ibn Yazīd, clientul lui al-Aswad ibn Sufyān, el este dintre naratorii celor șase colecții și este de încredere. Despre Abū Bakr ibn Sulaymān ibn Abī Ḥathmah, al-Zuhrī a spus: *«Era dintre învățații tribului Quraysh.»* Acesta este un extras prescurtat din Tahdhīb al-Tahdhīb.

Cât despre shaykhul lui al-Ṭabarānī, Aḥmad ibn Mābahrām — numit în al-Muʿjam al-Ṣaghīr Aḥmad ibn al-Ḥusayn ibn Mābahrām —, biografia sa se află în al-Ansāb, vol. 1, p. 402, și în Muʿjam al-Buldān de al-Ḥamawī, vol. 1, p. 288. Niciuna dintre cele două lucrări nu menționează în privința lui vreo critică sau vreo acreditare.

Am spus că este posibil ca al-Haythamī să fi considerat hadithul ḥasan datorită relatărilor de sprijin și căilor de coroborare, fiindcă după el a adăugat:

De la Ibn ʿAbbās [se relatează] că Profetul ﷺ i-a spus lui ʿAlī: *«Dă-mi un pumn de pietricele.»* Acesta i le-a dat, iar el le-a aruncat în fețele oamenilor. Nu a rămas niciunul dintre ei fără să-i fie ochii plini de pietricele. Atunci a fost revelat:

﴿وَمَا رَمَيْتَ إِذْ رَمَيْتَ وَلَٰكِنَّ اللَّهَ رَمَىٰ﴾

„Nu tu ai aruncat atunci când ai aruncat, ci Allah a aruncat."
al-Anfāl, 8:17 — fragment

Apoi a spus: *«L-a relatat al-Ṭabarānī, iar naratorii săi sunt naratori ai Ṣaḥīḥ-ului.»*

Al-Ḥākim, vol. 2, p. 327, a relatat de la Saʿīd ibn al-Musayyib, de la tatăl său, că versetul a fost revelat atunci când Profetul ﷺ l-a lovit [cu arma] pe Ubayy ibn Khalaf. El a spus: *«Acesta este un hadith potrivit condițiilor celor doi»*, iar al-Dhahabī nu a comentat.

Al-Ḥāfiẓ Ibn Kathīr — Allah să aibă milă de el — a spus în vol. 2, p. 229, după ce l-a atribuit lui al-Ḥākim, de la Saʿīd ibn al-Musayyib și al-Zuhrī: *«Această afirmație transmisă de la cei doi imami este, de asemenea, foarte neobișnuită. Poate că au vrut să spună că versetul, prin generalitatea sa, îl cuprinde, nu că a fost revelat anume în legătură cu el, după cum s-a arătat mai înainte.»*

Versetul 19

﴿إِنْ تَسْتَفْتِحُوا فَقَدْ جَاءَكُمُ الْفَتْحُ﴾

„Dacă cereți o hotărâre [între voi și credincioși], hotărârea a venit la voi."
al-Anfāl, 8:19 — fragment

Ibn Jarīr, vol. 9, p. 208: a spus[69]: Yaḥyā ibn Ādam ne-a relatat, de la Ibrāhīm ibn Saʿīd, de la Ṣāliḥ ibn Kaysān, de la al-Zuhrī, de la ʿAbd Allāh ibn Thaʿlabah ibn Ṣughayr[70], care a spus:

Cel care cerea hotărârea în ziua de Badr era Abū Jahl. El a spus: *«O, Allah! Pe cel dintre noi care rupe mai mult legăturile de rudenie*

69 Nota autorului: aparent, subiectul verbului „a spus" este Ibn Wakīʿ, din lanțul anterior. El este slab, însă hadithul este confirmat prin alte căi până la al-Zuhrī.

70 Nota autorului: este dintre companionii mai tineri. Al-Ḥāfiẓ a spus: este numit și Ibn Abī al-Ṣughayr; l-a văzut [pe Profet], dar nu este stabilit că a auzit de la el.

și ne-a adus ceea ce nu cunoșteam, fă-l să piară în dimineața aceasta!» Atunci Allah a revelat:

﴿إِنْ تَسْتَفْتِحُوا فَقَدْ جَاءَكُمُ الْفَتْحُ﴾

„Dacă cereți o hotărâre [între voi și credincioși], hotărârea a venit la voi."

al-Anfāl, 8:19 — fragment

Baza hadithului se află în al-Musnad, vol. 5, p. 431, fără menționarea revelării versetului. L-a relatat al-Ḥākim și a spus: *«Acesta este un hadith autentic potrivit condițiilor celor doi, însă ei nu l-au relatat.»* Muslim nu a relatat de la ʿAbd Allāh ibn Thaʿlabah, așadar hadithul este potrivit condițiilor lui al-Bukhārī. Al-Dhahabī nu a comentat. Al-Ḥāfiẓ Ibn Kathīr l-a atribuit, în al-Tafsīr, vol. 2, p. 296, lui al-Nasāʾī, în al-Tafsīr. L-a relatat și al-Wāḥidī în Asbāb al-Nuzūl.

Versetul 33

﴿وَمَا كَانَ اللَّهُ لِيُعَذِّبَهُمْ وَأَنْتَ فِيهِمْ وَمَا كَانَ اللَّهُ مُعَذِّبَهُمْ وَهُمْ يَسْتَغْفِرُونَ﴾

„Allah nu avea să-i pedepsească în vreme ce tu te afli printre ei, iar Allah nu avea să-i pedepsească în vreme ce ei cer iertare."

al-Anfāl, 8:33

Al-Bukhārī, vol. 9, p. 378: Aḥmad ne-a relatat; ʿUbayd Allāh ibn Muʿādh ne-a relatat; tatăl meu ne-a relatat; Shuʿbah ne-a relatat, de la ʿAbd al-Ḥamīd, însoțitorul lui al-Ziyādī, care l-a auzit pe Anas ibn Mālik — Allah să fie mulțumit de el — spunând:

Abū Jahl a spus: *«O, Allah! Dacă acesta este adevărul de la Tine, atunci fă să plouă peste noi cu pietre din cer sau adu asupra noastră o pedeapsă dureroasă.»* Atunci a fost revelat:

﴿وَمَا كَانَ اللَّهُ لِيُعَذِّبَهُمْ وَأَنْتَ فِيهِمْ وَمَا كَانَ اللَّهُ مُعَذِّبَهُمْ وَهُمْ يَسْتَغْفِرُونَ﴾

„Allah nu avea să-i pedepsească în vreme ce tu te afli printre ei, iar Allah nu avea să-i pedepsească în vreme ce ei cer iertare."
al-Anfāl, 8:33

﴿وَمَا لَهُمْ أَلَّا يُعَذِّبَهُمُ اللَّهُ وَهُمْ يَصُدُّونَ عَنِ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ﴾

„Și de ce să nu-i pedepsească Allah, când ei îi împiedică [pe oameni] de la Moscheea cea Sfântă...?"
al-Anfāl, 8:34 — fragment

A repetat hadithul la p. 379, prin shaykhul său Muḥammad ibn al-Naḍr, fratele shaykhului său Aḥmad din hadithul anterior. L-au relatat Muslim, vol. 17, p. 139; Ibn Abī Ḥātim, vol. 3, p. 242; și al-Wāḥidī în Asbāb al-Nuzūl.

O altă cauză

Ibn Jarīr — Allah să aibă milă de el — a spus în vol. 9, p. 235: Aḥmad ibn Manṣūr al-Ramādī ne-a relatat; a spus: Abū Ḥudhayfah ne-a relatat; a spus: ʿIkrimah ne-a relatat, de la Abū Zumayl, de la Ibn ʿAbbās:

Politeiștii făceau înconjurul Casei spunând: *«Răspund chemării Tale! Nu ai niciun asociat! Răspund chemării Tale!»* Profetul ﷺ spunea: *«Ajunge! Ajunge!»* Ei continuau: *«Nu ai niciun asociat, în afară de un asociat care Îți aparține: îl stăpânești pe el și ceea ce stăpânește el.»* Și spuneau: *«[Cerem] iertarea Ta! Iertarea Ta!»* Atunci Allah a revelat:

﴿وَمَا كَانَ اللَّهُ لِيُعَذِّبَهُمْ وَأَنْتَ فِيهِمْ وَمَا كَانَ اللَّهُ مُعَذِّبَهُمْ وَهُمْ يَسْتَغْفِرُونَ﴾

„Allah nu avea să-i pedepsească în vreme ce tu te afli printre ei, iar Allah nu avea să-i pedepsească în vreme ce ei cer iertare."

al-Anfāl, 8:33

Ibn ʿAbbās a spus: *«Printre ei se aflau două lucruri care îi ocroteau: Profetul lui Allah și cererea de iertare. Profetul ﷺ a plecat, iar cererea de iertare a rămas.»*

﴿وَمَا لَهُمْ أَلَّا يُعَذِّبَهُمُ اللَّهُ وَهُمْ يَصُدُّونَ عَنِ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ وَمَا كَانُوا أَوْلِيَاءَهُ إِنْ أَوْلِيَاؤُهُ إِلَّا الْمُتَّقُونَ﴾

„Și de ce să nu-i pedepsească Allah, când ei îi împiedică [pe oameni] de la Moscheea cea Sfântă, deși nu sunt ocrotitorii ei? Ocrotitorii ei sunt numai cei temători [de Allah]."

al-Anfāl, 8:34 — fragment

El a spus: *«Aceasta este pedeapsa Vieții de Apoi, iar aceea este pedeapsa vieții lumești.»*

Acesta este un hadith ḥasan. L-a relatat și Ibn Abī Ḥātim, vol. 3, p. 241. Nimic nu împiedică faptul ca versetul să fi fost revelat în legătură cu ambele situații și ca ele să fi constituit împreună cauza revelării sale. Allah știe cel mai bine.

Versetul 66

﴿الْآنَ خَفَّفَ اللَّهُ عَنْكُمْ وَعَلِمَ أَنَّ فِيكُمْ ضَعْفًا فَإِنْ يَكُنْ مِنْكُمْ مِائَةٌ صَابِرَةٌ يَغْلِبُوا مِائَتَيْنِ﴾

„Acum Allah v-a ușurat [sarcina], știind că în voi este slăbiciune. Dacă sunt printre voi o sută de oameni răbdători, ei vor învinge două sute.”

al-Anfāl, 8:66 — fragment

Al-Bukhārī, vol. 9, p. 382: Yaḥyā ibn ʿAbd Allāh al-Sulamī ne-a relatat; ʿAbd Allāh ibn al-Mubārak ne-a informat; Jarīr ibn Ḥāzim ne-a informat; a spus: al-Zubayr ibn al-Khirrīt ne-a informat, de la ʿIkrimah, de la Ibn ʿAbbās — Allah să fie mulțumit de amândoi:

Când a fost revelat:

﴿إِنْ يَكُنْ مِنْكُمْ عِشْرُونَ صَابِرُونَ يَغْلِبُوا مِائَتَيْنِ﴾

„Dacă sunt printre voi douăzeci de oameni răbdători, ei vor învinge două sute.”

al-Anfāl, 8:65 — fragment

Aceasta le-a fost greu musulmanilor, fiindcă li se impusese ca unul să nu fugă din fața a zece. Atunci a venit ușurarea. El a spus:

﴿الْآنَ خَفَّفَ اللَّهُ عَنْكُمْ وَعَلِمَ أَنَّ فِيكُمْ ضَعْفًا فَإِنْ يَكُنْ مِنْكُمْ مِائَةٌ صَابِرَةٌ يَغْلِبُوا مِائَتَيْنِ﴾

„Acum Allah v-a ușurat [sarcina], știind că în voi este slăbiciune. Dacă sunt printre voi o sută de oameni răbdători, ei vor învinge două sute.”

al-Anfāl, 8:66 — fragment

Hadithul a fost relatat de Ibn Rāhawayh, după cum se găsește în al-Maṭālib al-ʿĀliyah, vol. 3, p. 336, cu formularea[71]: *«Atunci Allah a revelat: „Dacă sunt…”*», [menționând] versetul. L-au relatat Ibn al-Jārūd, p. 350; Ibn Isḥāq, după cum apare în Sīrah de Ibn

71 Nota autorului: al-Haythamī a spus în al-Majmaʿ, vol. 7, p. 28: «L-a relatat al-Ṭabarānī în al-Awsaṭ și al-Kabīr, prescurtat. Naratorii din al-Awsaṭ sunt naratori ai Ṣaḥīḥ-ului, în afară de Ibn Isḥāq, care a menționat explicit că a auzit.»

Hishām, vol. 1, p. 676; Ibn Jarīr, vol. 10, p. 40; Abū Dāwūd, vol. 2, p. 349; și Abū Bakr ibn Abī Shaybah, vol. 5, p. 324.

Versetul 67

﴿مَا كَانَ لِنَبِيٍّ أَنْ يَكُونَ لَهُ أَسْرَى حَتَّى يُثْخِنَ فِي الْأَرْضِ﴾

„Nu se cuvine unui profet să aibă prizonieri înainte de a fi înfrânt puternic [dușmanul] pe pământ…”

al-Anfāl, 8:67 — fragment

Al-Ḥākim, vol. 2, p. 329: Abū al-ʿAbbās Muḥammad ibn Aḥmad al-Maḥbūbī ne-a informat; Saʿīd ibn Masʿūd ne-a relatat; ʿUbayd Allāh ibn Mūsā ne-a relatat; Isrāʾīl ne-a relatat, de la Ibrāhīm ibn Muhājir, de la Mujāhid, de la Ibn ʿUmar — Allah să fie mulțumit de amândoi —, care a spus:

Mesagerul lui Allah ﷺ l-a consultat pe Abū Bakr cu privire la prizonieri. El a spus: *«Sunt oamenii tăi și rudele tale; lasă-i să plece.»* L-a consultat apoi pe ʿUmar, care a spus: *«Ucide-i.»* Mesagerul lui Allah ﷺ i-a eliberat pentru răscumpărare, iar Allah, Cel Atotputernic și Măreț, a revelat:

﴿مَا كَانَ لِنَبِيٍّ أَنْ يَكُونَ لَهُ أَسْرَى حَتَّى يُثْخِنَ فِي الْأَرْضِ تُرِيدُونَ عَرَضَ الدُّنْيَا وَاللَّهُ يُرِيدُ الْآخِرَةَ وَاللَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ﴾

„Nu se cuvine unui profet să aibă prizonieri înainte de a fi înfrânt puternic [dușmanul] pe pământ. Voi doriți câștigul trecător al

acestei lumi, iar Allah dorește Viața de Apoi. Allah este Atotputernic, Înțelept."

al-Anfāl, 8:67

Până la cuvintele Sale:

﴿فَكُلُوا مِمَّا غَنِمْتُمْ حَلَالًا طَيِّبًا﴾

„Mâncați, așadar, din prada pe care ați luat-o, îngăduită și bună."

al-Anfāl, 8:69 — fragment

El a spus: Profetul ﷺ l-a întâlnit pe ʿUmar și i-a spus: *«Era cât pe ce să ne lovească o nenorocire pentru că nu am urmat sfatul tău.»*

Acesta este un hadith cu lanț autentic, însă cei doi nu l-au relatat. Al-Dhahabī a spus: *«Eu spun: potrivit condițiilor lui Muslim.»*

Au relatat Muslim, vol. 12, p. 87; Abū Dāwūd, vol. 3, p. 3; imamul Aḥmad, vol. 1, p. 31; Ibn Abī Ḥātim, vol. 4, p. 19; și al-Ṭabarī, vol. 10, p. 44, o relatare asemănătoare din hadithul lui ʿUmar ibn al-Khaṭṭāb, menționat anterior în Sūrat Āl ʿImrān și la cuvintele Celui Preaînalt:

﴿إِذْ تَسْتَغِيثُونَ رَبَّكُمْ﴾

„Când Îi cereați ajutor Domnului vostru..."

al-Anfāl, 8:9 — fragment

Versetele 68–69

﴿لَوْلَا كِتَابٌ مِنَ اللَّهِ سَبَقَ لَمَسَّكُمْ فِيمَا أَخَذْتُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ﴾

„Dacă nu ar fi fost o hotărâre anterioară de la Allah, v-ar fi atins o pedeapsă mare pentru ceea ce ați luat."

al-Anfāl, 8:68

﴿فَكُلُوا مِمَّا غَنِمْتُمْ حَلَالًا طَيِّبًا وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ﴾

„Mâncați, așadar, din prada pe care ați luat-o, îngăduită și bună, și temeți-vă de Allah. Allah este Iertător, Îndurător."

al-Anfāl, 8:69

Al-Ṭayālisī, vol. 2, p. 19: Sallām ne-a relatat, de la al-Aʿmash, de la Abū Ṣāliḥ, de la Abū Hurayrah, care a spus:
În ziua de Badr, oamenii s-au grăbit către prăzi și au luat din ele. Mesagerul lui Allah ﷺ a spus:

«Prada nu este îngăduită nimănui dintre oamenii cu capete negre, în afară de voi.»

Profetul ﷺ și însoțitorii săi, când luau o pradă, o adunau, iar un foc cobora și o mistuia.[72] Atunci Allah a revelat acest verset:

﴿لَوْلَا كِتَابٌ مِنَ اللَّهِ سَبَقَ﴾

„Dacă nu ar fi fost o hotărâre anterioară de la Allah..."

al-Anfāl, 8:68 — fragment

Până la sfârșitul celor două versete.

Al-Tirmidhī a relatat hadithul în vol. 4, p. 113, și a spus: *«Hadith ḥasan ṣaḥīḥ.»* L-a relatat Ibn al-Jārūd, p. 358, iar cel care l-a adnotat a spus: *«L-au relatat Aḥmad și al-Nasāʾī.»* L-au relatat Ibn Ḥibbān, p. 402 din al-Mawārid; Ibn Jarīr, vol. 10, p. 46; Ibn Abī Ḥātim, vol. 4, p. 20; al-Bayhaqī, vol. 6, p. 290; și al-Ṭaḥāwī în Mushkil al-Āthār, vol. 4, p. 292.

72 Nota traducătorului: Ediția arabă, p. 118, folosește aici cuvântul „Profetul", la fel ca Musnad al-Ṭayālisī, nr. 2542. Relatarea paralelă din al-Ṭaḥāwī, Sharḥ Mushkil al-Āthār, nr. 3310, precizează că este vorba despre un profet dintre cei de dinaintea Profetului Muḥammad ﷺ.

Al-Ḥākim — Allah să aibă milă de el — a spus în vol. 2, p. 329: shaykhul Abū Bakr ibn Isḥāq ne-a relatat; Muḥammad ibn Shādhān al-Jawharī ne-a informat; Zakariyyā ibn ʿAdī ne-a relatat; ʿAbd Allāh ibn ʿAmr al-Raqqī ne-a relatat, de la Zayd ibn Abī Unaysah, de la ʿAmr ibn Murrah, de la Khaythamah, care a spus:

Saʿd ibn Abī Waqqāṣ — Allah să fie mulțumit de el — se afla printre câțiva oameni. Ei l-au pomenit pe ʿAlī și l-au insultat. Saʿd a spus: *«Mai ușor cu însoțitorii Mesagerului lui Allah ﷺ! Noi am dobândit bunuri lumești alături de Mesagerul lui Allah ﷺ, iar Allah, Cel Atotputernic și Măreț, a revelat:»*

﴿لَوْلَا كِتَابٌ مِنَ اللَّهِ سَبَقَ لَمَسَّكُمْ فِيمَا أَخَذْتُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ﴾

„Dacă nu ar fi fost o hotărâre anterioară de la Allah, v-ar fi atins o pedeapsă mare pentru ceea ce ați luat.”

al-Anfāl, 8:68

«Nădăjduiesc, așadar, să fie o milă de la Allah hotărâtă dinainte pentru noi.» Unul dintre ei a spus: *«Pe Allah! El te ura și te numea al-Akhnas.»* Saʿd a râs, până când râsul l-a copleșit, apoi a spus: *«Oare nu se poate ca omul să se supere pe fratele său din pricina unui lucru dintre ei, fără ca aceasta să ajungă să-i atingă cinstea?»* Și a mai menționat un cuvânt.

Acesta este un hadith autentic potrivit condițiilor celor doi, însă ei nu l-au relatat. Hadithul a fost relatat de Isḥāq ibn Rāhawayh, după cum apare în al-Maṭālib al-ʿĀliyah, vol. 4, p. 150, și de Ibn Abī Ḥātim, vol. 4, p. 20.

S-a menționat anterior, în hadithul lui ʿAbd Allāh ibn ʿUmar — Allah să fie mulțumit de el — despre cauza revelării cuvintelor:

﴿وَاتَّخِذُوا مِنْ مَقَامِ إِبْرَاهِيمَ مُصَلًّى﴾

„Luați locul lui Ibrāhīm drept loc de rugăciune."
al-Baqarah, 2:125 — fragment
...că ʿUmar s-a aflat în acord cu Coranul în privința prizonierilor de la Badr.

Versetul 75

﴿وَأُولُو الْأَرْحَامِ بَعْضُهُمْ أَوْلَى بِبَعْضٍ فِي كِتَابِ اللَّهِ﴾

„Iar rudele de sânge au mai mult drept unele asupra altora, în Cartea lui Allah."
al-Anfāl, 8:75 — fragment
Al-Ṭayālisī, vol. 2, p. 19: Sulaymān ne-a relatat, de la Simāk[73], de la ʿIkrimah, de la Ibn ʿAbbās, care a spus:
Mesagerul lui Allah ﷺ a înfrățit însoțitorii săi și i-a făcut să se moștenească unii pe alții, până când a fost revelat:

﴿وَأُولُو الْأَرْحَامِ بَعْضُهُمْ أَوْلَى بِبَعْضٍ فِي كِتَابِ اللَّهِ﴾

„Iar rudele de sânge au mai mult drept unele asupra altora, în Cartea lui Allah."
al-Anfāl, 8:75 — fragment
Atunci au renunțat la aceasta și au început să se moștenească pe baza legăturilor de sânge.
Hadithul a fost relatat de al-Ṭabarānī. Al-Haythamī a spus în Majmaʿ al-Zawā'id, vol. 7, p. 28: *«Naratorii săi sunt naratori ai Ṣaḥīḥ-ului.»* L-a relatat Ibn Abī Ḥātim, vol. 4, p. 25. Al-Ḥākim l-a relatat în al-Mustadrak, vol. 4, p. 345, prin al-Ḥasan ibn ʿAlī ibn Zayd, despre care nu este menționată nici critică, nici acreditare, de la Muḥammad ibn Ṣadaqah al-Fadakī, despre care, de asemenea, nu este menționată nici critică, nici acreditare, din

73 Nota autorului: relatarea lui Simāk de la ʿIkrimah este perturbată [muḍṭaribah]. Totuși, hadithul are drept sprijin hadithul lui al-Zubayr și, prin acesta, urcă la autenticitate. Allah știe cel mai bine.

hadithul lui al-Zubayr ibn al-ʿAwwām. El a spus: *«Cu lanț autentic»*, iar al-Dhahabī nu a comentat.

Ibn Abī Ḥātim l-a relatat din hadithul lui al-Zubayr ibn al-ʿAwwām, vol. 4, p. 24. Ibn Jarīr l-a relatat în vol. 10, p. 58, din hadithul lui Ibn al-Zubayr. În lanț se află ʿĪsā ibn al-Ḥārith, a cărui biografie nu am găsit-o nici în Tahdhīb al-Tahdhīb, nici în Taʿjīl al-Manfaʿah, nici în al-Mīzān, nici în al-Lisān. Totuși, în al-Jarḥ wa-l-Taʿdīl de Ibn Abī Ḥātim, vol. 6, p. 274, se află: *«ʿĪsā ibn al-Ḥārith a relatat de la...; de la el a relatat Abū Shaybah, bunicul lui Ibn Abī Shaybah.»* Apoi ʿAbd al-Raḥmān a spus: *«L-am întrebat pe Abū Zurʿah despre el, iar el a spus: „Nu este nimic rău în el.”»* Nu știu dacă este aceeași persoană sau nu.
La Ibn Jarīr apare:

Textul arab al versetului integral

﴿وَٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ مِنۢ بَعۡدُ وَهَاجَرُواْ وَجَٰهَدُواْ مَعَكُمۡ
فَأُوْلَٰٓئِكَ مِنكُمۡۚ وَأُوْلُواْ ٱلۡأَرۡحَامِ بَعۡضُهُمۡ أَوۡلَىٰ بِبَعۡضٖ فِي
كِتَٰبِ ٱللَّهِۗ إِنَّ ٱللَّهَ بِكُلِّ شَيۡءٍ عَلِيمُۢ﴾

«Atunci a fost revelat: „Iar rudele de sânge...”»
[al-Anfāl, 8:75].

La al-Ḥākim apare: *«Acest verset a fost revelat în legătură cu noi.»*

سورة التوبة

11 Sūrat al-Tawbah

Versetul 19

﴿أَجَعَلْتُمْ سِقَايَةَ الْحَاجِّ وَعِمَارَةَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ كَمَنْ آمَنَ بِاللَّهِ﴾

„Ați pus oare adăparea pelerinilor și îngrijirea Moscheii celei Sfinte pe aceeași treaptă cu [fapta] celui care crede în Allah...?”
al-Tawbah, 9:19 — fragment

Muslim, vol. 13, p. 25: Ḥasan ibn ʿAlī al-Ḥulwānī mi-a relatat; Abū Tawbah ne-a relatat; Muʿāwiyah ibn Sallām ne-a relatat, de la Zayd ibn Sallām, că l-a auzit pe Abū Sallām spunând: al-Nuʿmān ibn Bashīr mi-a relatat; a spus:
Eram lângă amvonul Mesagerului lui Allah ﷺ. Un bărbat a spus:

«Nu mi-ar păsa să nu mai fac, după [primirea] Islamului, altă faptă decât să le dau apă pelerinilor.»

Altul a spus: *«Nu mi-ar păsa să nu mai fac, după [primirea] Islamului, altă faptă decât să îngrijesc Moscheea cea Sfântă.»* Altul a spus: *«Lupta pe calea lui Allah este mai bună decât cele pe care le-ați spus.»* ʿUmar i-a mustrat și a spus: *«Nu vă ridicați glasurile lângă amvonul Mesagerului lui Allah ﷺ!»* Era zi de vineri. *«După ce voi împlini rugăciunea de vineri, voi intra la el și îi voi cere o hotărâre în privința lucrului asupra căruia v-ați contrazis.»* Atunci Allah, Cel Atotputernic și Măreț, a revelat:

﴿أَجَعَلْتُمْ سِقَايَةَ الْحَاجِّ وَعِمَارَةَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ كَمَنْ آمَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ﴾

„Ați pus oare adăparea pelerinilor și îngrijirea Moscheii celei Sfinte pe aceeași treaptă cu [fapta] celui care crede în Allah și în Ziua de Apoi...?"

al-Tawbah, 9:19 — fragment

[A menționat] versetul până la sfârșit.

Mi l-a relatat și ʿAbd Allāh ibn ʿAbd al-Raḥmān al-Dārimī; Yaḥyā ibn Ḥassān mi-a relatat; Muʿāwiyah ne-a relatat; Zayd m-a informat că l-a auzit pe Abū Sallām spunând: al-Nuʿmān ibn Bashīr mi-a relatat; a spus: *«Eram lângă amvonul Mesagerului lui Allah ﷺ»*, [relatând] asemenea hadithului lui Abū Tawbah.

Aḥmad a relatat hadithul în vol. 4, p. 269. Al-Ḥāfiẓ Ibn Kathīr a spus în vol. 2, p. 342: *«ʿAbd al-Razzāq a spus: Maʿmar ne-a informat, de la Yaḥyā ibn Abī Kathīr, de la al-Nuʿmān ibn Bashīr — Allah să fie mulțumit de el —, cu acest hadith.»* Ibn Jarīr l-a relatat în vol. 1, p. 95, prin ambele căi până la al-Nuʿmān. L-a relatat și Ibn Abī Ḥātim, vol. 4, p. 35.

Versetul 34

﴿وَالَّذِينَ يَكْنِزُونَ الذَّهَبَ وَالْفِضَّةَ وَلَا يُنْفِقُونَهَا فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَبَشِّرْهُمْ بِعَذَابٍ أَلِيمٍ﴾

„Iar celor care strâng aur și argint și nu le cheltuiesc pe calea lui Allah vestește-le o pedeapsă dureroasă."

al-Tawbah, 9:34 — fragment

Al-Bukhārī, vol. 4, p. 15: ʿAlī ne-a relatat că l-a auzit pe Hushaym: Ḥuṣayn ne-a informat, de la Zayd ibn Wahb, care a spus:

Am trecut prin al-Rabadhah și l-am întâlnit pe Abū Dharr — Allah să fie mulțumit de el. I-am spus: *«Ce te-a făcut să te așezi în acest loc?»* El a răspuns: *«Eram în al-Shām și am avut o neînțelegere cu Muʿāwiyah în privința cuvintelor:»*

﴿وَالَّذِينَ يَكْنِزُونَ الذَّهَبَ وَالْفِضَّةَ وَلَا يُنْفِقُونَهَا فِي سَبِيلِ اللَّهِ﴾

„Iar cei care strâng aur și argint și nu le cheltuiesc pe calea lui Allah…”

al-Tawbah, 9:34 — fragment

«Muʿāwiyah a spus: „A fost revelat în legătură cu oamenii Cărții.” Eu am spus: „A fost revelat în legătură cu noi și cu ei.” Aceasta a fost neînțelegerea dintre mine și el. El i-a scris lui ʿUthmān — Allah să fie mulțumit de el —, plângându-se de mine. ʿUthmān mi-a scris să vin la Medina. Am venit, iar oamenii s-au adunat în jurul meu, de parcă nu m-ar fi văzut niciodată. I-am pomenit aceasta lui ʿUthmān, iar el mi-a spus: „Dacă dorești, retrage-te și locuiește în apropiere.” Aceasta m-a făcut să mă așez aici. Chiar dacă ar pune peste mine un abisinian, aș asculta și m-aș supune.»

Al-Bukhārī a repetat hadithul în Cartea exegezei, vol. 9, p. 393. L-au relatat al-Wāḥidī în Asbāb al-Nuzūl; al-Ṭabarī, vol. 10, p. 122; și Ibn Abī Ḥātim, vol. 4, p. 45.

Versetul 58

﴿وَمِنْهُمْ مَنْ يَلْمِزُكَ فِي الصَّدَقَاتِ فَإِنْ أُعْطُوا مِنْهَا رَضُوا وَإِنْ لَمْ يُعْطَوْا مِنْهَا إِذَا هُمْ يَسْخَطُونَ﴾

„Printre ei sunt unii care te critică în privința milosteniilor. Dacă li se dă din ele, sunt mulțumiți; iar dacă nu li se dă din ele, iată-i mânioși.”

al-Tawbah, 9:58

Al-Bukhārī, vol. 15, p. 320: ʿAbd Allāh ibn Muḥammad ne-a relatat; Hishām ne-a relatat; Maʿmar ne-a informat, de la al-Zuhrī, de la Abū Salamah, de la Abū Saʿīd, care a spus:

În vreme ce Profetul ﷺ împărțea [bunuri], a venit ʿAbd Allāh ibn Dhī al-Khuwayṣirah al-Tamīmī și a spus: *«Fii drept, o, Mesager al lui Allah!»* El a spus: *«Vai ție! Cine ar fi drept dacă eu nu aș fi drept?»* ʿUmar ibn al-Khaṭṭāb a spus: *«Lasă-mă să-i tai gâtul.»* El a spus: *«Lasă-l! El are tovarăși față de a căror rugăciune unul dintre voi își va socoti neînsemnată propria rugăciune și față de al căror post își va socoti neînsemnat propriul post. Vor ieși din religie așa cum săgeata străpunge vânatul. Se privește la penele ei și nu se găsește nimic; apoi se privește la vârful ei și nu se găsește nimic; apoi se privește la legăturile vârfului ei și nu se găsește nimic; apoi se privește la tija ei și nu se găsește nimic: a trecut înainte ca mistuitura și sângele să o ajungă.*[74] *Semnul lor este un bărbat la care una dintre mâini»* — sau a spus: *«sânul»* — *«este asemenea sânului unei femei»* — sau a spus: *«asemenea unei bucăți de carne care se clatină. Vor apărea într-o vreme de dezbinare între oameni.»*

Abū Saʿīd a spus: *«Mărturisesc că am auzit [aceasta] de la Mesagerul lui Allah ﷺ și mărturisesc că ʿAlī i-a ucis, iar eu eram alături de el. A fost adus bărbatul care corespundea descrierii făcute de Mesagerul lui Allah ﷺ.»* El a spus: în legătură cu ei a fost revelat:

﴿وَمِنْهُمْ مَنْ يَلْمِزُكَ فِي الصَّدَقَاتِ﴾

„Printre ei sunt unii care te critică în privința milosteniilor."
al-Tawbah, 9:58 — fragment

Hadithul a fost relatat de ʿAbd al-Razzāq în al-Muṣannaf, vol. 10, p. 147; Ibn Jarīr, vol. 10, p. 157; al-Wāḥidī în Asbāb al-Nuzūl; și Ibn Abī Ḥātim, vol. 4, p. 57.

74 Nota traducătorului: Termenii despre săgeată sunt qudhadh — penele; naṣl — vârful de fier; riṣāf — legăturile care fixează vârful; naḍiyy — tija. Vezi Ibn Ḥajar, Fatḥ al-Bārī, Cartea virtuților, capitolul despre semnele profeției în Islam, comentariul la această relatare.

Versetul 65

﴿وَلَئِنْ سَأَلْتَهُمْ لَيَقُولُنَّ إِنَّمَا كُنَّا نَخُوضُ وَنَلْعَبُ قُلْ أَبِاللَّهِ وَآيَاتِهِ وَرَسُولِهِ كُنْتُمْ تَسْتَهْزِئُونَ﴾

„Dacă îi întrebi, vor spune negreșit: «Noi doar vorbeam și glumeam.» Spune: «De Allah, de versetele Lui și de Mesagerul Său vă bățeați joc?»"

al-Tawbah, 9:65

Ibn Abī Ḥātim, vol. 4, p. 63: Yūnus ibn ʿAbd al-Aʿlā ne-a relatat; ʿAbd Allāh ibn Wahb ne-a relatat; Hishām ibn Saʿd m-a informat, de la Zayd ibn Aslam, de la ʿAbd Allāh ibn ʿUmar, care a spus: Într-o zi, în timpul expediției de la Tabūk, un bărbat a spus într-o adunare: *«Nu am văzut pe nimeni asemenea acestor recitatori ai noștri: mai lacomi la mâncare, mai mincinoși la vorbă și mai lași la înfruntare.»* Un bărbat din adunare i-a spus: *«Ai mințit! Tu ești un ipocrit. Îl voi înștiința pe Mesagerul lui Allah ﷺ.»* Vestea i-a ajuns Profetului ﷺ și a fost revelat Coranul. ʿAbd Allāh a spus:

«L-am văzut agățat de chinga cămilei Mesagerului lui Allah ﷺ, în timp ce pietrele îl loveau. Spunea: „O, Mesager al lui Allah! Noi doar vorbeam și glumeam." Iar Mesagerul lui Allah ﷺ spunea:»

﴿أَبِاللَّهِ وَآيَاتِهِ وَرَسُولِهِ كُنْتُمْ تَسْتَهْزِئُونَ﴾

„De Allah, de versetele Lui și de Mesagerul Său vă bățeați joc?"

al-Tawbah, 9:65 — fragment

Naratorii hadithului sunt naratori ai Ṣaḥīḥ-ului, în afară de Hishām ibn Saʿd, de la care Muslim nu a relatat decât în relatări de sprijin, după cum apare în al-Mīzān. Al-Ṭabarī l-a relatat prin el în vol. 10, p. 172. Are o relatare de sprijin cu lanț ḥasan la Ibn Abī Ḥātim, vol. 4, p. 64, din hadithul lui Kaʿb ibn Mālik.

Versetul 74

﴿يَحْلِفُونَ بِاللَّهِ مَا قَالُوا وَلَقَدْ قَالُوا كَلِمَةَ الْكُفْرِ وَكَفَرُوا﴾

„Ei jură pe Allah că nu au spus [aceasta], dar au rostit cuvântul necredinței și au devenit necredincioși…”

al-Tawbah, 9:74 — fragment[75]

Ibn Jarīr a spus în vol. 14, p. 363: Ayyūb ibn Isḥāq ibn Ibrāhīm mi-a relatat; a spus: ʿAbd Allāh ibn Rajāʾ ne-a relatat; a spus: Isrāʾīl ne-a relatat, de la Simāk, de la Saʿīd ibn Jubayr, de la Ibn ʿAbbās, care a spus:

Mesagerul lui Allah ﷺ ședea la umbra unui copac și a spus:

«Va veni la voi un om care vă va privi cu ochii unui diavol. Când vine, nu-i vorbiți.»

Nu a trecut mult și a apărut un bărbat cu ochi albaștri. Mesagerul lui Allah ﷺ l-a chemat și a spus: *«De ce mă insultați tu și tovarășii tăi?»* Omul a plecat și i-a adus pe tovarășii săi. Ei au jurat pe Allah că nu spuseseră și nu făcuseră [aceasta], până când a trecut cu vederea [fapta] lor. Atunci Allah a revelat:

﴿يَحْلِفُونَ بِاللَّهِ مَا قَالُوا﴾

„Ei jură pe Allah că nu au spus [aceasta]…”

al-Tawbah, 9:74 — fragment

Apoi i-a descris pe toți până la sfârșitul versetului.

Ayyūb ibn Isḥāq ibn Ibrāhīm ibn Sāfirī este shaykhul lui al-Ṭabarī. Ibn Abī Ḥātim a spus: *«Am scris [relatări] de la el în al-Ramlah. I l-am pomenit tatălui meu, iar el l-a recunoscut și a spus: „Era sincer [ṣadūq].”»* Despre ʿAbd Allāh ibn Rajāʾ, Abū ʿAmr, Abū Zurʿah a spus: *«Are hadithuri bune de la Isrāʾīl.»* Abū Ḥātim a spus: *«Era de încredere și mulțumitor.»* Yaʿqūb ibn Sufyān a spus: *«De încredere.»*

75 Nota traducătorului: Ediția arabă, p. 123, indică versetul 73, însă fragmentul citat aparține lui 9:74. Titlul și referința citatului folosesc numărul corect.

Versetul 79

﴿الَّذِينَ يَلْمِزُونَ الْمُطَّوِّعِينَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ فِي الصَّدَقَاتِ﴾

„Cei care îi critică pe credincioșii care dau de bunăvoie milostenii...”

al-Tawbah, 9:79 — fragment

Al-Bukhārī, vol. 4, p. 25: ʿUbayd Allāh ibn Saʿīd ne-a relatat; Abū al-Nuʿmān — adică al-Ḥakam ibn ʿAbd Allāh al-Baṣrī — ne-a relatat; Shuʿbah ne-a relatat, de la Sulaymān, de la Abū Wāʾil, de la Abū Masʿūd — Allah să fie mulțumit de el —, care a spus:

Când a fost revelat versetul milosteniei, lucram cărând poveri [pentru plată]. Un om a venit și a dat o milostenie mare. Ei au spus: *«Se fălește!»* Alt om a venit și a dat un ṣāʿ. Ei au spus: *«Allah nu are nicio nevoie de ṣāʿ-ul acestuia.»* Atunci a fost revelat:

﴿الَّذِينَ يَلْمِزُونَ الْمُطَّوِّعِينَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ فِي الصَّدَقَاتِ وَالَّذِينَ لَا يَجِدُونَ إِلَّا جُهْدَهُمْ﴾

„Cei care îi critică pe credincioșii care dau de bunăvoie milostenii și pe cei care nu găsesc decât [ce pot da prin] efortul lor...”

al-Tawbah, 9:79 — fragment

A repetat hadithul în Cartea exegezei, vol. 9, p. 400. L-au relatat Muslim în Cartea zakātului, vol. 7, p. 105; Ibn Abī Ḥātim, vol. 4, p. 73; Ibn Jarīr, vol. 10, p. 196; al-Ṭayālisī, vol. 2, p. 19; Ibn Ḥibbān, după cum apare în al-Mawārid, p. 411; și al-Wāḥidī în Asbāb al-Nuzūl.

Versetul 84

﴿وَلَا تُصَلِّ عَلَى أَحَدٍ مِنْهُمْ مَاتَ أَبَدًا﴾

„Să nu te rogi niciodată pentru vreunul dintre ei care moare.”

al-Tawbah, 9:84 — fragment

Al-Bukhārī, vol. 3, p. 381: Musaddad ne-a relatat; a spus: Yaḥyā ibn Saʿīd ne-a relatat, de la ʿUbayd Allāh, de la Nāfiʿ, de la Ibn ʿUmar — Allah să fie mulțumit de amândoi:

Când a murit ʿAbd Allāh ibn Ubayy, fiul său a venit la Profet ﷺ și a spus: *«O, Mesager al lui Allah! Dă-mi cămașa ta ca să-l înfășor în ea; roagă-te pentru el și cere iertare pentru el.»* Profetul ﷺ i-a dat cămașa și a spus: *«Înștiințează-mă, ca să mă rog pentru el.»* El l-a înștiințat. Când a vrut să se roage pentru el, ʿUmar — Allah să fie mulțumit de el — l-a tras și a spus: *«Oare Allah nu ți-a interzis*[76] *să te rogi pentru ipocriți?»* El a răspuns: *«Am de ales între două lucruri.»* Allah Preaînaltul a spus:

﴿اسْتَغْفِرْ لَهُمْ أَوْ لَا تَسْتَغْفِرْ لَهُمْ إِنْ تَسْتَغْفِرْ لَهُمْ سَبْعِينَ مَرَّةً فَلَنْ يَغْفِرَ اللَّهُ لَهُمْ﴾

„Cere iertare pentru ei sau nu cere iertare pentru ei. Chiar dacă ai cere iertare pentru ei de șaptezeci de ori, Allah nu-i va ierta."

al-Tawbah, 9:80 — fragment

S-a rugat pentru el, iar apoi a fost revelat:

﴿وَلَا تُصَلِّ عَلَى أَحَدٍ مِنْهُمْ مَاتَ أَبَدًا﴾

„Să nu te rogi niciodată pentru vreunul dintre ei care moare."

al-Tawbah, 9:84 — fragment

Al-Bukhārī a menționat hadithul în mai multe locuri din Ṣaḥīḥ-ul său, între care vol. 9, pp. 403 și 409, și vol. 12, p. 380. L-au relatat Muslim, vol. 15, p. 167, și vol. 17, p. 121; al-Tirmidhī, vol. 4,

76 Nota autorului: esența răspunsului este că ʿUmar a înțeles din cuvintele „Allah nu-i va ierta" interzicerea rugăciunii pentru el. Profetul ﷺ i-a arătat că nu exista [încă această] interdicție și că speranța nu avea să se întrerupă. Sfârșitul citatului din al-Fatḥ. Adică aceasta este esența răspunsului la dificultatea ridicată de cuvintele: «Oare Allah nu ți-a interzis?»

p. 119, care a spus: *«Acesta este un hadith ḥasan ṣaḥīḥ»*; al-Nasāʾī, vol. 4, p. 13; Ibn Mājah, nr. 1523; imamul Aḥmad, vol. 2, p. 18; Ibn Jarīr, vol. 10, p. 205; și Ibn Abī Ḥātim, vol. 4, p. 76.

Au relatat ceva asemănător, din hadithul lui ʿUmar, al-Bukhārī, vol. 3, p. 471, și vol. 9, p. 407; al-Tirmidhī, vol. 4, p. 118; imamul Aḥmad, vol. 1, p. 16; Ibn Jarīr, vol. 10, p. 205; Ibn Abī Ḥātim, vol. 4, p. 77; și Ibn Isḥāq, după cum se găsește în Sīrah de Ibn Hishām, vol. 2, p. 552.

Versetele 95–96

﴿سَيَحْلِفُونَ بِاللَّهِ لَكُمْ إِذَا انْقَلَبْتُمْ إِلَيْهِمْ لِتُعْرِضُوا عَنْهُمْ فَأَعْرِضُوا عَنْهُمْ إِنَّهُمْ رِجْسٌ وَمَأْوَاهُمْ جَهَنَّمُ جَزَاءً بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ﴾

„Vă vor jura pe Allah, când vă veți întoarce la ei, ca să-i lăsați în pace. Îndepărtați-vă de ei! Sunt o întinăciune, iar sălașul lor este Gheena, drept răsplată pentru ceea ce dobândeau.”

al-Tawbah, 9:95

Ibn Jarīr, vol. 11, p. 3: Yūnus mi-a relatat; a spus: Ibn Wahb ne-a informat; a spus: Yūnus m-a informat, de la Ibn Shihāb, care a spus: ʿAbd al-Raḥmān ibn ʿAbd Allāh ibn Kaʿb ibn Mālik m-a informat că ʿAbd Allāh ibn Kaʿb a spus: l-am auzit pe Kaʿb ibn Mālik spunând:

Când Mesagerul lui Allah ﷺ s-a întors de la Tabūk, s-a așezat pentru [a-i primi pe] oameni. Cei rămași în urmă au venit și au început să-i prezinte scuze și să-i jure; erau optzeci și ceva de bărbați. Mesagerul lui Allah ﷺ a primit ceea ce ei arătau pe dinafară, le-a primit jurământul de credință, a cerut iertare pentru ei și a lăsat în seama lui Allah ceea ce ascundeau în ei. Eu i-am spus adevărul despre mine.

Kaʿb a spus: *«Pe Allah! După ce m-a călăuzit la Islam, Allah nu mi-a dăruit niciodată o binefacere mai mare în ochii mei decât faptul că i-am spus adevărul Mesagerului lui Allah ﷺ și nu l-am mințit, ca să pier asemenea celor care au mințit. Când a coborât revelația, Allah le-a spus celor care au mințit cele mai aspre cuvinte pe care le-a spus cuiva:»*

﴿سَيَحْلِفُونَ بِاللَّهِ لَكُمْ إِذَا انْقَلَبْتُمْ إِلَيْهِمْ لِتُعْرِضُوا عَنْهُمْ فَأَعْرِضُوا عَنْهُمْ إِنَّهُمْ رِجْسٌ وَمَأْوَاهُمْ جَهَنَّمُ جَزَاءً بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ﴾

„Vă vor jura pe Allah, când vă veți întoarce la ei, ca să-i lăsați în pace. Îndepărtați-vă de ei! Sunt o întinăciune, iar sălașul lor este Gheena, drept răsplată pentru ceea ce dobândeau."

al-Tawbah, 9:95

Până la cuvintele Celui Preaînalt:

﴿فَإِنَّ اللَّهَ لَا يَرْضَى عَنِ الْقَوْمِ الْفَاسِقِينَ﴾

„Allah nu este mulțumit de oamenii nelegiuiți."

al-Tawbah, 9:96 — fragment

Naratorii hadithului sunt naratori ai Ṣaḥīḥ-ului. Yūnus, shaykhul lui al-Ṭabarī, este Ibn ʿAbd al-Aʿlā; iar Yūnus, shaykhul lui Ibn Wahb, este Ibn Yazīd al-Aylī. Shaykhul nostru — Allah să-l păzească — a spus: *«Ceva asemănător se află în Ṣaḥīḥ al-Bukhārī, la sfârșitul hadithului lui Kaʿb ibn Mālik, în Cartea expedițiilor, capitolul despre expedița de la Tabūk.»*

Versetul 113

﴿مَا كَانَ لِلنَّبِيِّ وَالَّذِينَ آمَنُوا أَنْ يَسْتَغْفِرُوا لِلْمُشْرِكِينَ﴾

„Nu se cuvine ca Profetul și cei care au crezut să ceară iertare pentru politeiști…"

al-Tawbah, 9:113 — fragment

Al-Bukhārī, vol. 3, p. 465: Isḥāq ne-a relatat; Yaʿqūb ibn Ibrāhīm ne-a informat; a spus: tatăl meu mi-a relatat, de la Ṣāliḥ, de la Ibn Shihāb, care a spus: Saʿīd ibn al-Musayyib m-a informat, de la tatăl său, care i-a relatat:

Când Abū Ṭālib era pe moarte, Mesagerul lui Allah ﷺ a venit la el și i-a găsit acolo pe Abū Jahl ibn Hishām și pe ʿAbd Allāh ibn Abī Umayyah ibn al-Mughīrah. Mesagerul lui Allah ﷺ i-a spus lui Abū Ṭālib:

> *«O, unchiule! Spune: „Nu există nicio divinitate demnă de adorare în afară de Allah", un cuvânt prin care să mărturisesc pentru tine înaintea lui Allah.»*

Abū Jahl și ʿAbd Allāh ibn Abī Umayyah au spus: *«O, Abū Ṭālib! Te întorci de la religia lui ʿAbd al-Muṭṭalib?»* Mesagerul lui Allah ﷺ a continuat să-i propună [mărturisirea], iar cei doi repetau acele cuvinte, până când ultimele cuvinte pe care Abū Ṭālib le-a spus au fost că era pe religia lui ʿAbd al-Muṭṭalib. A refuzat să spună: *«Nu există nicio divinitate demnă de adorare în afară de Allah.»* Mesagerul lui Allah ﷺ a spus:

> *«Pe Allah! Voi cere iertare pentru tine, atâta vreme cât nu mi se va interzice să fac aceasta.»*

Atunci Allah Preaînaltul a revelat versetul în legătură cu el.

A relatat hadithul în mai multe locuri din Ṣaḥīḥ-ul său, între care vol. 8, p. 194, unde apare: *«A fost revelat:»*

﴿مَا كَانَ لِلنَّبِيِّ وَالَّذِينَ آمَنُوا أَنْ يَسْتَغْفِرُوا لِلْمُشْرِكِينَ وَلَوْ كَانُوا أُولِي قُرْبَى مِنْ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُمْ أَنَّهُمْ أَصْحَابُ الْجَحِيمِ﴾

„Nu se cuvine ca Profetul și cei care au crezut să ceară iertare pentru politeiști, chiar dacă sunt rude, după ce li s-a arătat limpede că aceștia sunt oameni ai Iadului."

al-Tawbah, 9:113

Și a fost revelat:

﴿إِنَّكَ لَا تَهْدِي مَنْ أَحْبَبْتَ﴾

„Tu nu-l călăuzești pe cel pe care îl iubești."

al-Qaṣaṣ, 28:56 — fragment

[Se găsește și în] vol. 9, p. 411, și vol. 10, p. 124. L-au relatat Muslim, vol. 1, p. 214; al-Nasāʾī, vol. 4, p. 74; Aḥmad, vol. 5, p. 433; Ibn Jarīr, vol. 11, p. 41; al-Bayhaqī în al-Asmāʾ wa-l-Ṣifāt, pp. 97–98; și Ibn Abī Ḥātim, vol. 4, p. 102. La acesta din urmă este menționată revelarea [cuvintelor] *«Nu se cuvine ca Profetul...»*, nu și [a cuvintelor] *«Tu nu-l călăuzești pe cel pe care îl iubești»*.

Versetele 117–119

﴿لَقَدْ تَابَ اللَّهُ عَلَى النَّبِيِّ وَالْمُهَاجِرِينَ وَالْأَنْصَارِ الَّذِينَ اتَّبَعُوهُ فِي سَاعَةِ الْعُسْرَةِ﴾

„Allah Și-a întors cu îndurare [bunăvoința] către Profet, către emigranți și către ajutoare, care l-au urmat în ceasul greutății."

al-Tawbah, 9:117 — fragment

Până la cuvintele Celui Preaînalt:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَكُونُوا مَعَ الصَّادِقِينَ﴾

„O, voi cei care credeți! Temeți-vă de Allah și fiți alături de cei sinceri."

al-Tawbah, 9:119

Al-Bukhārī, vol. 9, p. 176: Yaḥyā ibn Bukayr ne-a relatat; a spus: al-Layth ne-a relatat, de la ʿUqayl, de la Ibn Shihāb, de la ʿAbd al-Raḥmān ibn ʿAbd Allāh ibn Kaʿb ibn Mālik, că ʿAbd Allāh ibn Kaʿb ibn Mālik — cel dintre fiii lui Kaʿb care îl conducea după ce orbise — a spus: l-am auzit pe Kaʿb ibn Mālik povestind despre rămânerea sa în urmă de la expediția de la Tabūk. Kaʿb a spus:

Nu am rămas în urmă de la nicio expediție la care a participat Mesagerul lui Allah ﷺ, în afară de expediția de la Tabūk. Totuși, lipsisem și de la expediția de la Badr, dar nu fusese mustrat nimeni dintre cei care lipsiseră de la ea. Mesagerul lui Allah ﷺ ieșise doar pentru caravana tribului Quraysh, până când Allah i-a adunat pe ei și pe dușmanul lor fără o înțelegere prealabilă. Am fost alături de Mesagerul lui Allah ﷺ în noaptea de la al-ʿAqabah, când ne-am legat prin jurământ pentru Islam. Nu aș dori să schimb aceasta pe participarea la Badr, chiar dacă Badr este mai vestit printre oameni.

Iată ce s-a întâmplat cu mine: nu fusesem niciodată mai puternic și nici mai înstărit decât atunci când am rămas în urmă de la acea expediție. Pe Allah! Până atunci nu avusesem niciodată două animale de călărie deodată, dar le aveam pe amândouă în vremea acelei expediții. Când voia să plece într-o expediție, Mesagerul lui Allah ﷺ obișnuia să lase impresia că merge în altă parte. Însă în acea expediție a plecat pe o arșiță puternică și avea înainte un drum lung, un pustiu și un dușman numeros. Le-a arătat limpede musulmanilor situația, ca să facă pregătirile potrivite, și le-a spus încotro voia să meargă. Musulmanii care erau cu Mesagerul lui Allah ﷺ erau mulți și nu exista o carte care să-i cuprindă pe toți — se referă la registru.

Kaʿb a spus: orice om care dorea să lipsească își închipuia că absența lui putea să treacă neobservată, dacă Allah nu trimitea o

revelație în privința sa. Mesagerul lui Allah ﷺ a pornit în acea expediție când fructele erau coapte și umbra era plăcută. Mesagerul lui Allah ﷺ și musulmanii care erau cu el s-au pregătit. Dimineața plecam ca să-mi fac și eu pregătirile, apoi mă întorceam fără să fi făcut nimic. Îmi spuneam în sinea mea: *«Pot să fac aceasta.»* Am tot amânat, până când oamenii s-au pregătit cu toată hotărârea. Mesagerul lui Allah ﷺ și musulmanii care erau cu el au pornit dimineața, iar eu nu făcusem nimic din pregătirile mele.

Mi-am spus: *«Mă voi pregăti într-o zi sau două după plecarea lui, apoi îi voi ajunge.»* Am plecat dimineața, după ce ei se despărțiseră [de Medina], ca să mă pregătesc; m-am întors însă fără să fi făcut nimic. Apoi am plecat din nou și iar m-am întors fără să fi făcut nimic. Am continuat așa până când au înaintat repede, iar oastea se depărtase. M-am gândit să plec și să-i ajung — și cât aș fi dorit să fi făcut-o! —, dar nu mi-a fost scris aceasta.

Când ieșeam printre oameni după plecarea Mesagerului lui Allah ﷺ și umblam printre ei, mă întrista că nu vedeam decât un om învinuit de ipocrizie sau un om dintre cei neputincioși, pe care Allah îi scuzase. Mesagerul lui Allah ﷺ nu m-a pomenit până când a ajuns la Tabūk. Acolo, pe când ședea printre oameni, a întrebat: *«Ce a făcut Kaʿb?»* Un bărbat din Banū Salimah a spus: *«O, Mesager al lui Allah! L-au reținut cele două mantii ale sale și privitul la sine cu mândrie.»* Muʿādh ibn Jabal a spus: *«Ce rău ai vorbit! O, Mesager al lui Allah! Noi nu știm despre el decât bine.»* Mesagerul lui Allah ﷺ a tăcut.

Kaʿb ibn Mālik a spus: când mi-a ajuns vestea că pornise la întoarcere, m-a cuprins neliniștea. Am început să mă gândesc la o minciună și îmi spuneam: *«Cum voi scăpa mâine de supărarea lui?»* Am cerut pentru aceasta ajutorul tuturor celor cu judecată dintre ai mei. Însă, când s-a spus că Mesagerul lui Allah ﷺ era aproape să sosească, gândurile false m-au părăsit. Am știut că nu aveam să scap nicidecum prin ceva în care era minciună și m-am hotărât să-i spun adevărul.

Mesagerul lui Allah ﷺ a sosit dimineața. Când se întorcea dintr-o călătorie, începea cu moscheea: împlinea acolo două

unități de rugăciune, apoi se așeza pentru [a-i primi pe] oameni. După ce a făcut aceasta, cei rămași în urmă au venit și au început să-i prezinte scuze și să-i jure; erau optzeci și ceva de bărbați. Mesagerul lui Allah ﷺ a primit ceea ce ei arătau pe dinafară, le-a primit jurământul de credință, a cerut iertare pentru ei și a lăsat în seama lui Allah ceea ce ascundeau în ei.

Am venit și eu la el. Când l-am salutat, a zâmbit cu zâmbetul unui om supărat și a spus: *«Vino!»* Am înaintat până m-am așezat înaintea lui. M-a întrebat: *«Ce te-a ținut în urmă? Nu îți cumpăraseși animalul de călărie?»* Am răspuns: *«Ba da. Pe Allah, o, Mesager al lui Allah! Dacă aș ședea înaintea altcuiva dintre oamenii acestei lumi, aș socoti că pot scăpa de supărarea lui printr-o scuză; mi-a fost dăruită puterea de a argumenta. Însă, pe Allah, știu că, dacă astăzi ți-aș spune o minciună care te-ar mulțumi în privința mea, Allah te-ar face curând să fii nemulțumit de mine. Iar dacă îți spun adevărul, prin care te vei supăra pe mine, nădăjduiesc pentru aceasta iertarea lui Allah. Nu, pe Allah, nu am avut nicio scuză. Pe Allah, nu fusesem niciodată mai puternic și nici mai înstărit decât atunci când am rămas în urma ta.»*
Mesagerul lui Allah ﷺ a spus:

«Acesta a spus adevărul. Ridică-te și așteaptă până când Allah va hotărî în privința ta.»

M-am ridicat, iar niște bărbați din Banū Salimah s-au ridicat și au venit după mine. Mi-au spus: *«Pe Allah, nu știm să fi săvârșit vreun păcat înainte de aceasta! Nu ai fost în stare să-i prezinți Mesagerului lui Allah ﷺ o scuză, așa cum au făcut cei rămași în urmă? Cererea de iertare făcută pentru tine de Mesagerul lui Allah ﷺ ar fi fost de ajuns pentru păcatul tău.»* Pe Allah, au continuat să mă mustre până când am vrut să mă întorc și să spun că mințisem [în mărturisirea mea].

Apoi i-am întrebat: *«A mai întâmpinat cineva ceea ce am întâmpinat eu?»* Au răspuns: *«Da. Doi bărbați au spus ceea ce ai spus și tu, iar lor li s-a spus ceea ce ți s-a spus ție.»* I-am întrebat: *«Cine sunt?»* Au răspuns: *«Murārah ibn al-Rabīʿ al-ʿAmrī și Hilāl ibn Umayyah al-Wāqifī.»* Mi-au pomenit astfel doi oameni drepți,

care participaseră la Badr și în care aveam un exemplu. Când mi i-au pomenit, am mers mai departe.

Mesagerul lui Allah ﷺ le-a interzis musulmanilor să ne vorbească nouă, celor trei, dintre toți cei care rămăseseră în urma lui. Oamenii ne-au evitat și și-au schimbat purtarea față de noi, până când pământul mi-a devenit străin în sinea mea: nu mai era pământul pe care îl cunoșteam. Am rămas astfel cincizeci de nopți. Cei doi tovarăși ai mei s-au supus [hotărârii] și stăteau în casele lor plângând. Eu însă eram cel mai tânăr și mai viguros dintre ei. Ieșeam, luam parte la rugăciune împreună cu musulmanii și umblam prin piețe, dar nimeni nu îmi vorbea.

Veneam la Mesagerul lui Allah ﷺ și îl salutam, în timp ce ședea în adunarea sa după rugăciune. Îmi spuneam în sinea mea: *«Oare și-a mișcat buzele ca să-mi răspundă la salut sau nu?»* Apoi mă rugam aproape de el și îl priveam pe furiș. Când eram îndreptat către rugăciunea mea, se uita spre mine; iar când mă întorceam spre el, își întorcea privirea de la mine. Când această răceală a oamenilor față de mine s-a prelungit, am mers și am sărit zidul grădinii lui Abū Qatādah, vărul meu și omul cel mai drag mie. L-am salutat și, pe Allah, nu mi-a răspuns la salut.

I-am spus: *«O, Abū Qatādah! Te întreb în Numele lui Allah: știi că Îl iubesc pe Allah și pe Mesagerul Său?»* A tăcut. Am repetat întrebarea, rugându-l în Numele lui Allah, dar a tăcut. Am repetat-o din nou, rugându-l în Numele lui Allah, iar el a spus: *«Allah și Mesagerul Său știu cel mai bine.»* Ochii mi s-au umplut de lacrimi. M-am întors și am sărit zidul.

În timp ce umblam prin piața Medinei, un nabateean dintre nabateenii din al-Shām, venit să vândă hrană la Medina, întreba: *«Cine mi-l arată pe Kaʿb ibn Mālik?»* Oamenii au început să-i arate spre mine. Când a venit, mi-a înmânat o scrisoare de la regele Ghassānului. În ea scria: *«Iar apoi: am aflat că tovarășul tău te-a tratat cu răceală. Allah nu te-a pus într-un loc în care să fii înjosit sau lăsat de izbelișteVino la noi, iar noi îți vom oferi sprijin.»* Când am citit-o, mi-am spus: *«Și aceasta este o încercare.»* M-am îndreptat cu ea spre cuptor și am ars-o acolo.

După ce trecuseră patruzeci dintre cele cincizeci de nopți, a venit la mine un trimis al Mesagerului lui Allah ﷺ și mi-a spus: *«Mesagerul lui Allah ﷺ îți poruncește să te ții departe de soția ta.»* Am întrebat: *«Să divorțez de ea sau ce să fac?»* A răspuns: *«Nu, ci stai departe de ea și nu te apropia de ea.»* Le-a trimis același lucru și celor doi tovarăși ai mei. I-am spus soției: *«Mergi la ai tăi și rămâi la ei până când Allah va hotărî în această privință.»*
Kaʿb a spus: soția lui Hilāl ibn Umayyah a venit la Mesagerul lui Allah ﷺ și a spus:

«O, Mesager al lui Allah! Hilāl ibn Umayyah este un bătrân neajutorat și nu are slujitor. Îți este neplăcut ca eu să-l îngrijesc?»

El a răspuns: *«Nu, dar să nu se apropie de tine.»* Ea a spus: *«Pe Allah, el nu are nicio dorință pentru așa ceva. Pe Allah, nu a încetat să plângă din ziua în care i s-a întâmplat ceea ce i s-a întâmplat, până astăzi.»*

Unii dintre ai mei mi-au spus: *«De ce nu-i ceri voie Mesagerului lui Allah ﷺ în privința soției tale, așa cum i-a îngăduit soției lui Hilāl ibn Umayyah să-l îngrijească?»* Am răspuns: *«Pe Allah, nu îi voi cere voie Mesagerului lui Allah ﷺ în privința ei. De unde să știu ce va spune Mesagerul lui Allah ﷺ dacă îi cer voie în privința ei, eu fiind un bărbat tânăr?»*

Am mai rămas astfel zece nopți, până când s-au împlinit cincizeci de nopți de când Mesagerul lui Allah ﷺ le interzisese [oamenilor] să ne vorbească. După ce am împlinit rugăciunea de zori în dimineața celei de-a cincizecea nopți, mă aflam pe acoperișul uneia dintre casele noastre. Ședeam în starea pe care a descris-o Allah: sufletul îmi devenise strâmt, iar pământul, oricât de larg, mi se îngustase. Atunci am auzit glasul unui om care se urcase pe muntele Salʿ și striga cât îl ținea gura: *«O, Kaʿb ibn Mālik! Bucură-te!»* Am căzut în prosternare și am știut că venise izbăvirea.

Mesagerul lui Allah ﷺ vestise că Allah ne primise căința, după ce împlinise rugăciunea de zori. Oamenii au pornit să ne aducă vestea cea bună. Au plecat vestitori și spre cei doi tovarăși ai mei.

Un om a venit către mine în galop, iar un om din Aslam a alergat și s-a urcat pe munte. Glasul a fost mai iute decât calul. Când a venit la mine cel al cărui glas îl auzisem vestindu-mi bucuria, mi-am scos cele două veșminte și i le-am dat pentru vestea sa. Pe Allah, în acea zi nu aveam altele. Am împrumutat două veșminte, le-am îmbrăcat și am pornit spre Mesagerul lui Allah ﷺ.

Oamenii mă întâmpinau în grupuri și mă felicitau pentru [primirea] căinței, spunând: *«Să-ți fie de bine primirea căinței de către Allah!»* Kaʿb a spus: am intrat în moschee și l-am găsit pe Mesagerul lui Allah ﷺ înconjurat de oameni. Ṭalḥah ibn ʿUbayd Allāh s-a ridicat și a venit în grabă către mine, mi-a strâns mâna și m-a felicitat. Pe Allah, niciun alt bărbat dintre emigranți nu s-a ridicat spre mine în afară de el; nu voi uita aceasta din partea lui Ṭalḥah.

Kaʿb a spus: când l-am salutat pe Mesagerul lui Allah ﷺ, el mi-a spus, cu fața strălucind de bucurie: *«Bucură-te de cea mai bună zi care a trecut peste tine de când te-a născut mama ta!»* Când Mesagerul lui Allah ﷺ se bucura, fața lui se lumina de parcă ar fi fost o bucată de lună, iar noi recunoșteam aceasta la el.

Când m-am așezat înaintea lui, am spus: *«O, Mesager al lui Allah! O parte a căinței mele este să mă desprind de averea mea, dând-o ca milostenie pentru Allah și Mesagerul Său.»* Mesagerul lui Allah ﷺ a spus: *«Păstrează o parte din averea ta; aceasta este mai bine pentru tine.»* Am răspuns: *«Îmi voi păstra partea pe care o am la Khaybar.»* Apoi am spus: *«O, Mesager al lui Allah! Allah m-a salvat numai prin sinceritate. O parte a căinței mele este să nu mai spun decât adevărul, cât voi trăi.»*

Pe Allah, nu cunosc pe nimeni dintre musulmani căruia Allah să-i fi dăruit mai mult bine în privința sincerității în vorbire decât mi-a dăruit mie, de când am spus aceasta Mesagerului lui Allah ﷺ. De atunci și până în ziua aceasta nu am spus nicio minciună cu bună știință. Nădăjduiesc ca Allah să mă păzească și în ceea ce mi-a rămas [din viață]. Allah i-a revelat Mesagerului Său ﷺ:

﴿لَقَدْ تَابَ اللَّهُ عَلَى النَّبِيِّ وَالْمُهَاجِرِينَ﴾

„Allah Și-a întors cu îndurare [bunăvoința] către Profet și către emigranți…”

al-Tawbah, 9:117 — fragment

Până la cuvintele Celui Preaînalt:

﴿وَكُونُوا مَعَ الصَّادِقِينَ﴾

„Și fiți alături de cei sinceri.”

al-Tawbah, 9:119 — fragment

Pe Allah! După ce m-a călăuzit la Islam, Allah nu mi-a dăruit niciodată o binefacere mai mare în ochii mei decât faptul că i-am spus adevărul Mesagerului lui Allah ﷺ și nu l-am mințit, ca să pier asemenea celor care au mințit. Când a coborât revelația, Allah Preaînaltul le-a spus celor care au mințit cele mai aspre cuvinte pe care le-a spus cuiva. El, Binecuvântat și Preaînalt, a spus:

﴿سَيَحْلِفُونَ بِاللَّهِ لَكُمْ إِذَا انْقَلَبْتُمْ﴾

„Vă vor jura pe Allah când vă veți întoarce…”

al-Tawbah, 9:95 — fragment

Până la cuvintele Celui Preaînalt:

﴿فَإِنَّ اللَّهَ لَا يَرْضَى عَنِ الْقَوْمِ الْفَاسِقِينَ﴾

„Allah nu este mulțumit de oamenii nelegiuiți.”

al-Tawbah, 9:96 — fragment

Kaʿb a spus: noi, cei trei, fuseserăm lăsați în așteptare, separat de cei de la care Mesagerul lui Allah ﷺ primise [scuzele], după ce îi juraseră, le primise jurământul de credință și ceruse iertare pentru ei. Mesagerul lui Allah ﷺ a amânat hotărârea în privința noastră, până când Allah a hotărât. La aceasta se referă cuvintele lui Allah, Binecuvântat și Preaînalt:

﴿وَعَلَى الثَّلَاثَةِ الَّذِينَ خُلِّفُوا﴾

„Și către cei trei care au fost lăsați în așteptare...”
al-Tawbah, 9:118 — fragment

Ceea ce a pomenit Allah, Preaslăvit și Preaînalt, nu este faptul că noi am rămas în urmă de la expediție, ci faptul că el ne-a lăsat în așteptare și a amânat hotărârea în privința noastră, spre deosebire de cei care i-au jurat și i-au prezentat scuze, iar el le-a primit.

A menționat hadithul și în Cartea exegezei, prescurtat, la p. 412 din acest volum. L-au relatat Muslim, vol. 17, p. 87; al-Tirmidhī, vol. 4, p. 121, prescurtat; imamul Aḥmad, vol. 3, p. 457; ʿAbd al-Razzāq în al-Muṣannaf, vol. 5, p. 397; Ibn Isḥāq, după cum apare în Sīrah de Ibn Hishām, vol. 2, p. 531; Ibn Jarīr, vol. 11, p. 58; și Ibn Abī Ḥātim, vol. 4, p. 105.

Am redat acest hadith în întregime datorită foloaselor și învățămintelor pe care le cuprinde și fiindcă, după cum spune al-Ḥāfiẓ Ibn Kathīr, el cuprinde explicarea acestui verset în cele mai bune și mai ample feluri.

سورة هود

12 Sūrat Hūd

Versetul 5
Cuvintele Celui Preaînalt:

﴿أَلَا إِنَّهُمْ يَثْنُونَ صُدُورَهُمْ لِيَسْتَخْفُوا مِنْهُ أَلَا حِينَ يَسْتَغْشُونَ ثِيَابَهُمْ يَعْلَمُ مَا يُسِرُّونَ وَمَا يُعْلِنُونَ إِنَّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ﴾

„Iată, ei își îndoaie piepturile ca să se ascundă de El! Dar chiar și atunci când se acoperă cu veșmintele lor, El știe ceea ce ascund și ceea ce dezvăluie. El este Cunoscător al celor din piepturi."
Hūd, 11:5

Al-Bukhārī, vol. 9, p. 420: ne-a relatat al-Ḥasan ibn Muḥammad ibn Ṣabbāḥ; ne-a relatat Ḥajjāj, care a spus: Ibn Jurayj a spus: m-a înștiințat Muḥammad ibn ʿAbbād ibn Jaʿfar că l-a auzit pe Ibn ʿAbbās recitând:

﴿أَلَا إِنَّهُمْ يَثْنُونَ صُدُورَهُمْ﴾

„Iată, ei își îndoaie piepturile..."
Hūd, 11:5 — fragment

A spus: l-am întrebat despre aceasta, iar el a răspuns: *«Erau oameni care se fereau să-și facă nevoile, rămânând descoperiți către cer, și să aibă relații cu soțiile lor, rămânând descoperiți către cer. Acest [verset] a fost revelat cu privire la ei.»*

Mi-a relatat Ibrāhīm ibn Mūsā; ne-a înștiințat Hishām, de la Ibn Jurayj: și m-a înștiințat Muḥammad ibn ʿAbbād ibn Jaʿfar că Ibn ʿAbbās a recitat:

﴿أَلَا إِنَّهُمْ يَثْنُونَ صُدُورَهُمْ﴾

„Iată, ei își îndoaie piepturile…”

Hūd, 11:5 — fragment

Am spus: *«O, al-ʿAbbās, ce înseamnă că își îndoaie piepturile?»* [El a răspuns:] *«Bărbatul avea relații cu soția lui și se rușina ori își făcea nevoile și se rușina; de aceea a fost revelat acest [verset] cu privire la ei.»*[77]

Hadithul a fost relatat, cu un conținut asemănător, de Ibn Abī Ḥātim, vol. 4, p. 150. L-a relatat și Ibn Jarīr, vol. 11, p. 185, însă la el nu este menționată revelarea versetului.

Versetul 114

Cuvintele Celui Preaînalt:

﴿وَأَقِمِ الصَّلَاةَ طَرَفَيِ النَّهَارِ وَزُلَفًا مِنَ اللَّيْلِ إِنَّ الْحَسَنَاتِ يُذْهِبْنَ السَّيِّئَاتِ ذَلِكَ ذِكْرَى لِلذَّاكِرِينَ﴾

„Și împlinește rugăciunea la cele două capete ale zilei și în ceasurile apropiate ale nopții. Faptele bune le îndepărtează pe cele rele. Aceasta este o aducere-aminte pentru cei care își aduc aminte.”

Hūd, 11:114

Al-Bukhārī, vol. 2, p. 148: ne-a relatat Qutaybah, care a spus: ne-a relatat Yazīd ibn Zurayʿ, de la Sulaymān al-Taymī, de la Abū ʿUthmān al-Nahdī, de la Ibn Masʿūd:

Un bărbat sărutase o femeie. A venit la Profet ﷺ și i-a spus aceasta, iar Allah a revelat:

77 Nota traducătorului: Adresarea „O, al-ʿAbbās” urmează ediția arabă, p. 133, deși interlocutorul este numit Ibn ʿAbbās în lanțul relatării.

﴿وَأَقِمِ الصَّلَاةَ طَرَفَيِ النَّهَارِ وَزُلَفًا مِنَ اللَّيْلِ إِنَّ الْحَسَنَاتِ يُذْهِبْنَ السَّيِّئَاتِ﴾

„Și împlinește rugăciunea la cele două capete ale zilei și în ceasurile apropiate ale nopții. Faptele bune le îndepărtează pe cele rele…"

Hūd, 11:114 — fragment

Bărbatul a întrebat: *«O, Mesager al lui Allah, aceasta este pentru mine?»* El a răspuns: *«Pentru întreaga mea comunitate, pentru toți.»*

Al-Bukhārī a reluat hadithul și în Cartea exegezei, vol. 9, p. 447. L-au relatat Muslim, vol. 17, pp. 79 și 80; al-Tirmidhī, vol. 4, pp. 127 și 128, prin două căi până la Ibn Masʿūd, spunând despre fiecare: *«ḥasan ṣaḥīḥ»*; și Ibn Mājah, nr. 1398 și 4254. Al-Ḥāfiẓ Ibn Kathīr l-a atribuit lui al-Nasāʾī. L-au relatat Aḥmad, vol. 1, pp. 406, 430, 445, 449 și 452; al-Ṭayālisī, vol. 2, p. 20; Ibn Jarīr, vol. 12, pp. 135 și 134; al-Wāḥidī în Asbāb al-Nuzūl; și al-Khaṭīb în Mūḍiḥ Awhām al-Jamʿ wa-l-Tafrīq.

Imamul al-Tirmidhī — Allah să aibă milă de el — a spus, vol. 4, p. 128: ne-a relatat ʿAbd Allāh ibn ʿAbd al-Raḥmān; ne-a înștiințat Yazīd ibn Hārūn; ne-a înștiințat Qays ibn al-Rabīʿ, de la ʿUthmān ibn ʿAbd Allāh ibn Mawhab, de la Mūsā ibn Ṭalḥah, de la Abū al-Yasar, care a spus:

O femeie a venit la mine să cumpere curmale. I-am spus: *«În casă sunt curmale mai bune decât acestea.»* A intrat cu mine în casă; m-am aplecat spre ea și am sărutat-o. Am venit la Abū Bakr și i-am spus aceasta. El a zis: *«Acoperă-ți [greșeala], căiește-te și nu spune nimănui.»* Nu am răbdat, așa că am venit la ʿUmar și i-am spus. El a zis: *«Acoperă-ți [greșeala], căiește-te și nu spune nimănui.»*

Nu am răbdat și am venit la Profet ﷺ, căruia i-am povestit. El a spus: *«Așa te-ai purtat cu familia unui luptător plecat pe calea lui Allah, în lipsa lui?»* [Abū al-Yasar] și-a dorit atunci să fi îmbrățișat

Islamul abia în clipa aceea și a crezut că se numără printre oamenii Focului. Mesagerul lui Allah ﷺ și-a ținut capul plecat multă vreme, până când i s-a revelat:

﴿وَأَقِمِ الصَّلَاةَ طَرَفَيِ النَّهَارِ وَزُلَفًا مِنَ اللَّيْلِ إِنَّ الْحَسَنَاتِ يُذْهِبْنَ السَّيِّئَاتِ ذَلِكَ ذِكْرَى لِلذَّاكِرِينَ﴾

„Și împlinește rugăciunea la cele două capete ale zilei și în ceasurile apropiate ale nopții. Faptele bune le îndepărtează pe cele rele. Aceasta este o aducere-aminte pentru cei care își aduc aminte."
Hūd, 11:114

Abū al-Yasar a spus: am venit la el, iar Mesagerul lui Allah ﷺ mi-a recitat [versetul]. Companionii săi au întrebat: *«O, Mesager al lui Allah, este numai pentru acesta sau pentru oameni în general?»* El a răspuns: *«Pentru oameni în general.»*

Acesta este un hadith ḥasan ṣaḥīḥ gharīb. Qays ibn al-Rabīʿ a fost considerat slab de Wakīʿ și de alții. Acest hadith a fost relatat și prin Sharīk, de la ʿUthmān ibn ʿAbd Allāh, asemenea relatării lui Qays ibn al-Rabīʿ. În acest subiect există și relatări de la Abū Umāmah, Wāthilah ibn al-Asqaʿ și Anas ibn Mālik. Numele lui Abū al-Yasar este Kaʿb ibn ʿAmr.

Hadithul este ḥasan li-ghayrihi, deoarece Qays ibn al-Rabīʿ a fost sprijinit de o altă transmitere [mutābaʿah], după cum va urma, dacă voiește Allah.

Hadithul a fost relatat de Ibn Jarīr, vol. 12, p. 137, și de al-Bukhārī, vol. 7, p. 221, pe calea lui Sharīk, de la ʿUthmān ibn Mawhab, prin același lanț. Al-Wāḥidī l-a relatat în Asbāb al-Nuzūl, tot pe calea lui Sharīk, însă la al-Wāḥidī numele a fost alterat în Suwayd. Corect este ceea ce am consemnat aici. Toată lauda Îi aparține lui Allah.

Al-Bazzār a spus, după cum apare în Kashf al-Astār, vol. 3, p. 52: ne-au relatat Yūsuf ibn Mūsā și Muḥammad ibn ʿUthmān ibn Karāmah; ne-a relatat ʿUbayd Allāh ibn Mūsā; ne-a relatat Sufyān

ibn ʿUyaynah, de la al-Zuhrī, de la ʿUbayd Allāh ibn ʿAbd Allāh, de la Ibn ʿAbbās:

Un bărbat dintre companionii Profetului ﷺ iubea o femeie. I-a cerut Profetului ﷺ îngăduința să plece pentru o nevoie, iar el i-a dat voie. A plecat într-o zi ploioasă și a găsit-o pe femeie spălându-se lângă o baltă de apă. Când s-a așezat față de ea așa cum se așază un bărbat față de o femeie, a încercat să-și miște membrul, dar l-a găsit moale. S-a ridicat, a venit la Profet ﷺ și i-a povestit. Profetul ﷺ i-a spus: *«Împlinește patru rakʿah.»* Atunci Allah, Binecuvântat și Preaînalt, a revelat:

﴿وَأَقِمِ الصَّلَاةَ طَرَفَيِ النَّهَارِ وَزُلَفًا مِنَ اللَّيْلِ إِنَّ الْحَسَنَاتِ يُذْهِبْنَ السَّيِّئَاتِ﴾

„Și împlinește rugăciunea la cele două capete ale zilei și în ceasurile apropiate ale nopții. Faptele bune le îndepărtează pe cele rele…”

Hūd, 11:114 — fragment

Al-Bazzār a spus: *«Nu cunoaștem această relatare cu această formulare decât de la Ibn ʿAbbās și nu cunoaștem pe nimeni care să o fi transmis de la Ibn ʿUyaynah în afară de ʿUbayd Allāh ibn Mūsā.»*

سورة يوسف

13 Sūrat Yūsuf

Versetul 3
Cuvintele Celui Preaînalt:

﴿نَحْنُ نَقُصُّ عَلَيْكَ أَحْسَنَ الْقَصَصِ﴾

„Noi îți istorisim cea mai frumoasă istorisire...”
Yūsuf, 12:3 — fragment

Ibn Rāhawayh, după cum apare în al-Maṭālib al-ʿĀliyah, p. 440: ne-a relatat ʿAmr ibn Muḥammad; ne-a relatat Khallād al-Ṣaffār, de la ʿAmr ibn Qays al-Mulāʾī, de la ʿAmr ibn Murrah, de la Muṣʿab ibn Saʿd, de la Saʿd, cu privire la cuvintele lui Allah, Preaputernic și Măreț:

﴿نَحْنُ نَقُصُّ عَلَيْكَ أَحْسَنَ الْقَصَصِ﴾

„Noi îți istorisim cea mai frumoasă istorisire...”
Yūsuf, 12:3 — fragment

El a spus: Allah i-a revelat Coranul Mesagerului Său ﷺ, iar acesta li l-a recitat o vreme. Ei au spus: *«O, Mesager al lui Allah, de ne-ai istorisi!»* Atunci Allah a revelat:

﴿الر تِلْكَ آيَاتُ الْكِتَابِ الْمُبِينِ﴾

„Alif, Lām, Rā. Acestea sunt versetele Cărții celei limpezi.”
Yūsuf, 12:1

Până la cuvintele Sale:

﴿نَحْنُ نَقُصُّ عَلَيْكَ أَحْسَنَ الْقَصَصِ﴾

„Noi îți istorisim cea mai frumoasă istorisire...”
Yūsuf, 12:3 — fragment

Mesagerul lui Allah ﷺ li le-a recitat o vreme. Ei au spus: *«O, Mesager al lui Allah, de ne-ai vorbi!»* Atunci Allah Preaînaltul a revelat:

﴿اللَّهُ نَزَّلَ أَحْسَنَ الْحَدِيثِ كِتَابًا مُتَشَابِهًا﴾

„Allah a pogorât cea mai frumoasă cuvântare: o Carte ale cărei părți se aseamănă [și se confirmă] între ele...”
al-Zumar, 39:23 — fragment[78]

Naratorii hadithului sunt naratori ai Ṣaḥīḥ-ului, cu excepția lui Khallād al-Ṣaffār, care este de încredere. Am lăsat deoparte restul hadithului, deoarece nu are un lanț continuu. L-au relatat Ibn Ḥibbān în Ṣaḥīḥ-ul său, după cum apare în al-Zawā'id, p. 432; Ibn Jarīr, vol. 12, p. 150; și al-Ḥākim în al-Mustadrak, vol. 2, p. 345, care a spus: *«Lanț autentic.»* Al-Dhahabī nu a comentat asupra lui.[79]

سورة الرعد

78 Nota autorului: În ediția tipărită a al-Maṭālib al-ʿĀliyah, vol. 3, p. 343, apare: «كل ذلك يؤثرون بالقرآن»; în al-Mustadrak: «كل ذلك يؤمر بالقرآن»; iar în Mawārid al-Ẓam'ān: «كل ذلك يؤمرون بالقرآن».

79 Nota traducătorului: Dintre formele citate de autor, „يؤمر” și „يؤمرون” au sensul „era/erau îndrumați prin Coran” sau „li se poruncea prin Coran”. Aceste forme apar în al-Mustadrak, Ṣaḥīḥ Ibn Ḥibbān și la al-Bazzār; acesta din urmă are și „أو يؤدبون” — „sau erau educați”. Forma „يؤثرون” rămâne cea consemnată de autor pentru cealaltă sursă.

14 Sūrat al-Raʿd

Versetul 13
Cuvintele Celui Preaînalt:

﴿وَيُرْسِلُ الصَّوَاعِقَ فَيُصِيبُ بِهَا مَنْ يَشَاءُ وَهُمْ يُجَادِلُونَ فِي اللَّهِ وَهُوَ شَدِيدُ الْمِحَالِ﴾

„El trimite trăsnetele și lovește cu ele pe cine voiește, în vreme ce ei se ceartă în privința lui Allah. El este aspru în pedeapsă."
al-Raʿd, 13:13 — fragment

Imamul Abū Bakr Aḥmad ibn ʿAmr, cunoscut ca al-Bazzār, a spus, după cum apare în Kashf al-Astār, vol. 3, p. 54: ne-a relatat ʿAbdah ibn ʿAbd Allāh; ne-a înștiințat Yazīd ibn Hārūn; ne-a înștiințat Daylam ibn Ghazwān; ne-a relatat Thābit, de la Anas, care a spus:
Mesagerul lui Allah ﷺ l-a trimis pe unul dintre companionii săi la un bărbat dintre mai-marii Jāhiliyyah, ca să-l cheme la Allah, Binecuvântat și Preaînalt. Acela a spus:

«Ce este Domnul tău la Care mă chemi? Este din fier? Din aramă? Din argint? Din aur?»

[Companionul] a venit la Profet ﷺ și i-a spus. Profetul ﷺ l-a trimis înapoi a doua oară, iar bărbatul a spus același lucru. L-a trimis la el a treia oară, iar acela a spus același lucru.
[Companionul] a venit la Profet ﷺ și i-a povestit.
Allah, Binecuvântat și Preaînalt, a trimis asupra acelui bărbat un trăsnet care l-a ars. Mesagerul lui Allah ﷺ a spus:

«Allah, Binecuvântat și Preaînalt, a trimis asupra omului tău un trăsnet care l-a ars.»

Atunci a fost revelat acest verset:

﴿وَيُرْسِلُ الصَّوَاعِقَ فَيُصِيبُ بِهَا مَنْ يَشَاءُ وَهُمْ يُجَادِلُونَ فِي اللَّهِ وَهُوَ شَدِيدُ الْمِحَالِ﴾

„El trimite trăsnetele și lovește cu ele pe cine voiește, în vreme ce ei se ceartă în privința lui Allah. El este aspru în pedeapsă."

al-Raʿd, 13:13 — fragment

Al-Bazzār a spus: *«Daylam este din Baṣrah și este un narator acceptabil [ṣāliḥ].»*

Hadithul a fost relatat de Ibn Abī ʿĀṣim în Kitāb al-Sunnah, vol. 1, p. 304. El a spus: mi-a relatat Muḥammad ibn Abī Bakr al-Muqaddamī; ne-a relatat Daylam ibn Ghazwān, prin același lanț. L-a relatat și imamul Aḥmad ibn ʿAlī ibn al-Muthannā, Abū Yaʿlā — Allah să aibă milă de el — vol. 6, p. 87, spunând: ne-au relatat Muḥammad ibn Abī Bakr și alții, care au spus: ne-a relatat Daylam ibn Ghazwān, prin același lanț.

Imamul al-Bayhaqī — Allah să aibă milă de el — a spus în Kitāb al-Asmāʾ wa-l-Ṣifāt, p. 278: ne-a înștiințat Abū Saʿīd ibn Abī ʿAmr; ne-a relatat Abū al-ʿAbbās al-Aṣamm; ne-a relatat Yaḥyā ibn Abī Ṭālib; ne-a înștiințat Yazīd ibn Hārūn; ne-a înștiințat Daylam ibn Ghazwān, prin același lanț.

Al-Haythamī — Allah să aibă milă de el — a spus în Majmaʿ al-Zawāʾid, vol. 7, p. 42:

Abū Yaʿlā și al-Bazzār l-au relatat într-o formă asemănătoare, însă [în această versiune] se spune: *«La unul dintre tiranii arabilor.»* Companionul a spus în ea: *«O, Mesager al lui Allah, el este prea îndărătnic pentru aceasta.»* Așadar, s-a întors la el a treia oară și i-a repetat acele cuvinte. În timp ce îi vorbea, Allah a trimis un nor [deasupra capului lui], care a tunat și a fulgerat; din el a căzut un trăsnet care i-a smuls partea de sus a craniului.[80]

80 Nota traducătorului: Ediția arabă, p. 138, are cuvântul izolat „سحابة" — „nor" —, apoi expresia neclară „سحابة جبال". Formularea [un nor deasupra capului lui] urmează „سحابة حيال رأسه" din al-Haythamī, Majmaʿ al-Zawāʾid, vol. 7, p. 42.

Al-Ṭabarānī l-a relatat într-o formă asemănătoare în al-Awsaṭ, spunând: *«A tunat și a fulgerat.»* Naratorii lui al-Bazzār sunt naratori ai Ṣaḥīḥ-ului, cu excepția lui Daylam ibn Ghazwān, care este de încredere. Printre naratorii lui Abū Yaʿlā și ai lui al-Ṭabarānī se află ʿAlī ibn Abī Sārah, care este slab.

Sfârșitul citatului.

Abū ʿAbd al-Raḥmān a spus: Abū Yaʿlā l-a relatat prin două căi: una în care nu se află ʿAlī ibn Abī Sārah și pe care am indicat-o deja, și alta prin ʿAlī ibn Abī Sārah, vol. 6, p. 183.

L-a relatat și al-Nasāʾī în al-Tafsīr, vol. 1, p. 99. ʿAlī ibn Abī Sārah este foarte slab. Al-Ḥāfiẓ al-Dhahabī a spus în al-Mīzān: *«Abū Dāwūd a spus: i-au abandonat hadithul. Al-Bukhārī a spus: există rezerve în privința lui. Abū Ḥātim a spus: slab.»* Apoi al-Ḥāfiẓ al-Dhahabī — Allah să aibă milă de el — a menționat că acest hadith se numără printre relatările reproșate lui. Așadar, ne bazăm pe prima cale, care ajunge la nivelul la care poate fi folosită drept dovadă. Allah știe cel mai bine.

سورة إبراهيم

15 Sūrat Ibrāhīm

Versetul 27
Cuvintele Celui Preaînalt:

﴿يُثَبِّتُ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا بِالْقَوْلِ الثَّابِتِ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَفِي الْآخِرَةِ﴾

„Allah îi întărește pe cei care au crezut, prin cuvântul statornic, în viața aceasta și în Viața de Apoi…”
Ibrāhīm, 14:27 — fragment

Al-Nasāʾī — Allah să aibă milă de el — a spus, vol. 4, p. 10: ne-a relatat Isḥāq ibn Manṣūr, care a spus: ne-a relatat ʿAbd al-Raḥmān, de la Sufyān, de la tatăl său, de la Khaythamah, de la al-Barāʾ. Cu privire la cuvintele:

﴿يُثَبِّتُ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا بِالْقَوْلِ الثَّابِتِ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَفِي الْآخِرَةِ﴾

„Allah îi întărește pe cei care au crezut, prin cuvântul statornic, în viața aceasta și în Viața de Apoi…”
Ibrāhīm, 14:27 — fragment

El a spus: *«A fost revelat cu privire la pedeapsa mormântului.»*

Ne-a înștiințat Muḥammad ibn Bashshār, care a spus: ne-a relatat Muḥammad, care a spus: ne-a relatat Shuʿbah, de la ʿAlqamah ibn Marthad, de la Saʿd ibn [ʿUbaydah], de la al-Barāʾ

ibn ʿĀzib, de la Profet ﷺ. Cu privire la cuvintele:[81]

﴿يُثَبِّتُ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا بِالْقَوْلِ الثَّابِتِ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَفِي الْآخِرَةِ﴾

„Allah îi întărește pe cei care au crezut, prin cuvântul statornic, în viața aceasta și în Viața de Apoi…”

Ibrāhīm, 14:27 — fragment

El a spus: *«A fost revelat cu privire la pedeapsa mormântului. I se spune [omului]: “Cine este Domnul tău?” Iar el răspunde: “Domnul meu este Allah, iar religia mea este religia lui Muḥammad ﷺ.” La aceasta se referă cuvintele Sale:»*

﴿يُثَبِّتُ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا بِالْقَوْلِ الثَّابِتِ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَفِي الْآخِرَةِ﴾

„Allah îi întărește pe cei care au crezut, prin cuvântul statornic, în viața aceasta și în Viața de Apoi…”

Ibrāhīm, 14:27 — fragment

Ibn Mājah l-a relatat, vol. 2, p. 1427, prin ultimul lanț. L-a relatat al-Bukhārī, vol. 9, pp. 475 și 476, și l-a relatat Muslim, vol. 4, p. 2201.

سورة النحل

81 Nota traducătorului: Numele „Saʿd ibn ʿUbayd” din ediția arabă, p. 139, este îndreptat în „Saʿd ibn [ʿUbaydah]”, după același lanț din Sunan al-Nasāʾī, nr. 2057, Cartea funeraliilor, capitolul despre pedeapsa mormântului.

16 Sūrat al-Naḥl

Versetele 75–76
Cuvintele Celui Preaînalt:

﴿ضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا عَبْدًا مَمْلُوكًا لَا يَقْدِرُ عَلَى شَيْءٍ﴾

„Allah dă ca pildă un rob aflat în stăpânirea altuia, care nu are putere asupra niciunui lucru…”
al-Naḥl, 16:75 — fragment
[Autorul indică aici versetele 75 și 76.]
Ibn Jarīr, vol. 14, p. 151: ne-a relatat Ibn al-Ṣabbāḥ al-Bazzār, care a spus: mi-a relatat Yaḥyā ibn Isḥāq al-Saylaḥīnī, care a spus: ne-a relatat Ḥammād, de la ʿAbd Allāh ibn ʿUthmān ibn Khuthaym, de la Ibrāhīm, de la ʿIkrimah, de la Yaʿlā ibn Umayyah, de la Ibn ʿAbbās, cu privire la cuvintele lui Allah, Preaputernic și Măreț:

﴿ضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا عَبْدًا مَمْلُوكًا﴾

„Allah dă ca pildă un rob aflat în stăpânirea altuia…”
al-Naḥl, 16:75 — fragment
El a spus: *«A fost revelat cu privire la un bărbat din Quraysh și la robul său.»* Iar despre cuvintele Sale:

﴿وَضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا رَجُلَيْنِ أَحَدُهُمَا أَبْكَمُ لَا يَقْدِرُ عَلَى شَيْءٍ﴾

„Și Allah dă ca pildă doi bărbați: unul dintre ei este mut, fără putere asupra niciunui lucru…”

al-Naḥl, 16:76 — fragment
Până la cuvintele Sale:

﴿وَهُوَ عَلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ﴾

„Și el se află pe o cale dreaptă."
al-Naḥl, 16:76 — fragment
A spus: *«Este vorba despre ʿUthmān ibn ʿAffān. Cel mut, care nu aduce niciun bine oriunde l-ar trimite [stăpânul său], este un mawlā al lui ʿUthmān ibn ʿAffān. ʿUthmān cheltuia pentru el, îl întreținea și îi asigura cele necesare, în timp ce celălalt ura Islamul, îl respingea și îl oprea [pe ʿUthmān] de la milostenie și de la faptele bune. [Versetul] a fost revelat cu privire la cei doi.»*
Naratorii hadithului sunt naratori ai Ṣaḥīḥ-ului.

Versetul 103
Cuvintele Celui Preaînalt:

﴿وَلَقَدْ نَعْلَمُ أَنَّهُمْ يَقُولُونَ إِنَّمَا يُعَلِّمُهُ بَشَرٌ لِسَانُ الَّذِي يُلْحِدُونَ إِلَيْهِ أَعْجَمِيٌّ وَهَذَا لِسَانٌ عَرَبِيٌّ مُبِينٌ﴾

„Noi știm că ei spun: «Nu-l învață decât un om.» Limba celui la care fac ei aluzie este străină, pe când aceasta este o limbă arabă limpede."
al-Naḥl, 16:103
Ibn Jarīr, vol. 14, p. 178: mi-a relatat al-Muthannā, care a spus: ne-a relatat ʿAmr ibn ʿAwn, care a spus: ne-a înștiințat Hushaym, de la Ḥuṣayn — el este Ibn ʿAbd al-Raḥmān — de la ʿAbd Allāh ibn Muslim al-Ḥaḍramī:
Ei aveau doi robi care nu erau din Yemen; amândoi erau copii. Unul era numit Yasār, iar celălalt Jabr. Cei doi citeau Tora, iar Mesagerul lui Allah ﷺ ședea uneori lângă ei. Necredincioșii din

Quraysh au spus: *«Nu șade lângă ei decât pentru a învăța de la ei.»* Atunci Allah, Preaslăvit și Preaînalt, a revelat:

﴿لِسَانُ الَّذِي يُلْحِدُونَ إِلَيْهِ أَعْجَمِيٌّ وَهَذَا لِسَانٌ عَرَبِيٌّ مُبِينٌ﴾

„Limba celui la care fac ei aluzie este străină, pe când aceasta este o limbă arabă limpede."

al-Naḥl, 16:103 — fragment

Naratorii hadithului sunt naratori ai Ṣaḥīḥ-ului, cu excepția lui al-Muthannā, care este Ibn Ibrāhīm al-Āmulī. Nu am găsit cine să-i fi întocmit o biografie, însă el a fost sprijinit printr-o transmitere de la Sufyān ibn Wakīʿ, asupra căruia există critici.[82]

Cât despre Hushaym, el este Ibn Bashīr. Este mudallis și nu a precizat explicit transmiterea directă. Totuși, el a fost sprijinit de Khālid ibn ʿAbd Allāh — al-Ṭaḥḥān — și de Muḥammad ibn Fuḍayl. De aceea, al-Ḥāfiẓ a spus în al-Iṣābah, vol. 2, p. 439, după ce a menționat acest hadith și un altul, care îl urmează cu același lanț: *«Lanțul său este autentic.»*

Atenționare

Există deosebiri în numele companionului care transmite hadithul: la Ibn Jarīr este ʿAbd Allāh ibn Muslim, iar în al-Jarḥ wa-l-Taʿdīl de Ibn Abī Ḥātim, vol. 5, p. 332, este ʿUbayd Allāh ibn Muslim. În al-Tahdhīb este ca în al-Jarḥ wa-l-Taʿdīl, cu precizarea: *«Se spune și ʿAbd Allāh.»* Al-Ḥāfiẓ a indicat această deosebire în al-Iṣābah, vol. 2, p. 439.

Hadithul are și un sprijin [shāhid] din relatarea lui Ibn ʿAbbās — Allah să fie mulțumit de amândoi. Al-Ḥākim — Allah să aibă milă de el — a spus, vol. 2, p. 357: ne-a relatat ʿAbd al-Raḥmān ibn al-Ḥasan ibn Aḥmad al-Asadī, la Hamadhān; ne-a relatat Ibrāhīm ibn al-Ḥusayn; ne-a relatat Ādam ibn Abī Iyās; ne-a relatat Warqāʾ, de la Ibn Abī Najīḥ, de la Mujāhid, de la Ibn ʿAbbās —

82 Nota autorului: L-a relatat și al-Bayhaqī în al-Shuʿab, vol. 1, p. 95.

Allah să fie mulțumit de amândoi — cu privire la cuvintele lui Allah, Preaputernic și Măreț:

﴿إِنَّمَا يُعَلِّمُهُ بَشَرٌ لِسَانُ الَّذِي يُلْحِدُونَ إِلَيْهِ أَعْجَمِيٌّ وَهَذَا لِسَانٌ عَرَبِيٌّ مُبِينٌ﴾

„«Nu-l învață decât un om.» Limba celui la care fac ei aluzie este străină, pe când aceasta este o limbă arabă limpede."

al-Naḥl, 16:103 — fragment

Ei au spus: *«Pe Muḥammad îl învață robul lui Ibn al-Ḥaḍramī, cel care deține cărțile.»* Atunci Allah a spus:

﴿وَلَقَدْ نَعْلَمُ أَنَّهُمْ يَقُولُونَ إِنَّمَا يُعَلِّمُهُ﴾

„Noi știm că ei spun: «Nu-l învață decât...»"

al-Naḥl, 16:103 — fragment

Acesta este un hadith cu lanț autentic, pe care cei doi nu l-au relatat.

Versetul 110

Cuvintele Celui Preaînalt:

﴿ثُمَّ إِنَّ رَبَّكَ لِلَّذِينَ هَاجَرُوا مِنْ بَعْدِ مَا فُتِنُوا ثُمَّ جَاهَدُوا وَصَبَرُوا إِنَّ رَبَّكَ مِنْ بَعْدِهَا لَغَفُورٌ رَحِيمٌ﴾

„Apoi, față de cei care au emigrat după ce au fost supuși încercării, apoi au luptat și au răbdat, Domnul tău este, după toate acestea, Iertător, Îndurător."

al-Naḥl, 16:110

Ibn Jarīr, vol. 14, p. 184: ne-a relatat Aḥmad ibn Manṣūr, care a spus: ne-a relatat Abū Aḥmad al-Zubayrī, care a spus: ne-a relatat

Muḥammad ibn Sharīk, de la ʿAmr ibn Dīnār, de la ʿIkrimah, de la Ibn ʿAbbās, care a spus:

Un grup de oameni din Mecca îmbrățișaseră Islamul, dar își ascundeau credința. Politeiștii i-au scos împreună cu ei în ziua de la Badr; unii au fost loviți, iar alții au fost uciși. Musulmanii au spus: *«Acești tovarăși ai noștri erau musulmani și au fost constrânși.»* Au cerut iertare pentru ei, iar atunci a fost revelat:

﴿إِنَّ الَّذِينَ تَوَفَّاهُمُ الْمَلَائِكَةُ ظَالِمِي أَنْفُسِهِمْ﴾

„Cu adevărat, celor pe care îngerii îi iau în timp ce își nedreptățesc sufletele…”

al-Nisāʾ, 4:97 — fragment

Li s-a scris musulmanilor rămași în Mecca acest verset și [li s-a arătat] că nu aveau nicio scuză. Ei au ieșit, dar politeiștii i-au ajuns din urmă, iar ei au cedat încercării [la care i-au supus]. Atunci a fost revelat versetul:

﴿وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَقُولُ آمَنَّا بِاللَّهِ فَإِذَا أُوذِيَ فِي اللَّهِ جَعَلَ فِتْنَةَ النَّاسِ كَعَذَابِ اللَّهِ﴾

„Printre oameni este și acela care spune: «Am crezut în Allah.» Dar, când suferă pentru Allah, socotește încercarea venită de la oameni asemenea pedepsei lui Allah…”

al-ʿAnkabūt, 29:10 — fragment

Musulmanii le-au scris despre aceasta. Ei au ieșit, pierzându-și nădejdea în orice bine. Apoi a fost revelat cu privire la ei:

﴿ثُمَّ إِنَّ رَبَّكَ لِلَّذِينَ هَاجَرُوا مِنْ بَعْدِ مَا فُتِنُوا ثُمَّ جَاهَدُوا وَصَبَرُوا إِنَّ رَبَّكَ مِنْ بَعْدِهَا لَغَفُورٌ رَحِيمٌ﴾

„Apoi, față de cei care au emigrat după ce au fost supuși încercării, apoi au luptat și au răbdat, Domnul tău este, după toate acestea, Iertător, Îndurător."

al-Naḥl, 16:110

Le-au scris despre aceasta: *«Allah v-a rânduit o ieșire.»* Au ieșit, iar politeiștii i-au ajuns din urmă. S-au luptat cu ei; apoi s-a salvat cine s-a salvat și a fost ucis cine a fost ucis.

Despre acest hadith, al-Haythamī a spus în Majmaʿ al-Zawāʾid, vol. 7, p. 10: *«Naratorii săi sunt naratori ai Ṣaḥīḥ-ului, cu excepția lui Muḥammad ibn Sharīk, care este de încredere.»*

Versetul 126

Cuvintele Celui Preaînalt:

﴿وَإِنْ عَاقَبْتُمْ فَعَاقِبُوا بِمِثْلِ مَا عُوقِبْتُمْ بِهِ وَلَئِنْ صَبَرْتُمْ لَهُوَ خَيْرٌ لِلصَّابِرِينَ﴾

„Dacă pedepsiți, pedepsiți numai pe măsura a ceea ce vi s-a făcut. Dar, dacă răbdați, aceasta este mai bine pentru cei răbdători."

al-Naḥl, 16:126

Al-Tirmidhī, vol. 4, p. 133: ne-a relatat Abū ʿAmmār al-Ḥusayn ibn Ḥurayth; ne-a relatat al-Faḍl ibn Mūsā, de la ʿĪsā ibn ʿUbayd, de la al-Rabīʿ ibn Anas, de la Abū al-ʿĀliyah, care a spus: mi-a relatat Ubayy ibn Kaʿb, care a spus:

În ziua de la Uḥud au fost loviți [și uciși] șaizeci și patru de bărbați dintre Anṣār și șase dintre emigranți, printre care Ḥamzah. Trupurile lor au fost mutilate. Anṣārii au spus: *«Dacă vom prinde vreodată o zi asemenea acesteia împotriva lor, vom face mai mult [decât au făcut ei].»* Când a venit ziua cuceririi Meccăi, Allah Preaînaltul a revelat:

﴿وَإِنْ عَاقَبْتُمْ فَعَاقِبُوا بِمِثْلِ مَا عُوقِبْتُمْ بِهِ وَلَئِنْ صَبَرْتُمْ لَهُوَ خَيْرٌ لِلصَّابِرِينَ﴾

„Dacă pedepsiți, pedepsiți numai pe măsura a ceea ce vi s-a făcut. Dar, dacă răbdați, aceasta este mai bine pentru cei răbdători."

al-Naḥl, 16:126

Un bărbat a spus: *«După ziua aceasta, nu va mai fi Quraysh!»* Mesagerul lui Allah ﷺ a spus: *«Opriți-vă de la [a-i ataca pe] acești oameni, în afară de patru.»*

Acesta este un hadith ḥasan gharīb, din relatarea lui Ubayy ibn Kaʿb. Hadithul se află în Musnad-ul lui Aḥmad, între adăugirile lui ʿAbd Allāh, vol. 5, p. 135; la Ibn Ḥibbān, după cum apare în al-Mawārid, p. 411; la al-Ṭabarānī în al-Kabīr, vol. 3, p. 157; și la al-Ḥākim, vol. 2, pp. 359 și 446. În ambele locuri, acesta a spus: *«Lanț autentic»*, iar al-Dhahabī nu a comentat asupra lui.

سورة الإسراء

17 Sūrat al-Isrāʾ

Versetele 56–57
Cuvintele Celui Preaînalt:

﴿قُلِ ادْعُوا الَّذِينَ زَعَمْتُمْ مِنْ دُونِهِ فَلَا يَمْلِكُونَ كَشْفَ الضُّرِّ عَنْكُمْ وَلَا تَحْوِيلًا ۝ أُولَئِكَ الَّذِينَ يَدْعُونَ يَبْتَغُونَ إِلَى رَبِّهِمُ الْوَسِيلَةَ﴾

„Spune: «Chemați-i pe aceia pe care îi pretindeți [a fi divinități] în afara Lui! Ei nu au puterea să îndepărteze răul de la voi și nici să-l schimbe.» Aceia pe care îi cheamă caută ei înșiși un mijloc de apropiere de Domnul lor…”

al-Isrāʾ, 17:56–57 — fragment

Muslim, vol. 18, p. 164: mi-a relatat Abū Bakr ibn Nāfiʿ al-ʿAbdī; ne-a relatat ʿAbd al-Raḥmān; ne-a relatat Sufyān, de la al-Aʿmash, de la Ibrāhīm, de la Abū Maʿmar, de la ʿAbd Allāh, cu privire la cuvintele:

﴿أُولَئِكَ الَّذِينَ يَدْعُونَ يَبْتَغُونَ إِلَى رَبِّهِمُ الْوَسِيلَةَ﴾

„Aceia pe care îi cheamă caută ei înșiși un mijloc de apropiere de Domnul lor…”

al-Isrāʾ, 17:57 — fragment

El a spus: *«Un grup de oameni adora un grup de jinni. Jinnii au îmbrățișat Islamul, dar oamenii au continuat să-i adore. Atunci a fost revelat:»*

﴿أُولَئِكَ الَّذِينَ يَدْعُونَ يَبْتَغُونَ إِلَى رَبِّهِمُ الْوَسِيلَةَ﴾

„Aceia pe care îi cheamă caută ei înșiși un mijloc de apropiere de Domnul lor…”

al-Isrāʾ, 17:57 — fragment

Apoi l-a redat printr-o altă cale până la Ibn Masʿūd, în care se spune: *«Jinnii au îmbrățișat Islamul, fără ca oamenii care îi adorau să știe; atunci a fost revelat [versetul].»*

Relatarea de bază se află în al-Bukhārī, însă acolo nu este precizată explicit revelarea versetului. Ea se găsește în Cartea exegezei din al-Bukhārī, vol. 10, p. 13. Au relatat-o Ibn Jarīr, vol. 15, pp. 104 și 105, și al-Ḥākim, vol. 2, p. 362. Acesta a spus: *«Autentic potrivit condițiilor lui Muslim»*, iar al-Dhahabī nu a comentat asupra ei. În această versiune se spune că Allah, Preaputernic și Măreț, a revelat:

﴿قُلِ ادْعُوا الَّذِينَ زَعَمْتُمْ﴾

„Spune: «Chemați-i pe aceia pe care îi pretindeți…»”

al-Isrāʾ, 17:56 — fragment

Și a menționat cele două versete până la cuvintele Sale:

﴿أُولَئِكَ الَّذِينَ يَدْعُونَ يَبْتَغُونَ﴾

„Aceia pe care îi cheamă caută ei înșiși…”

al-Isrāʾ, 17:57 — fragment

Versetul 59

Cuvintele Celui Preaînalt:

﴿وَمَا مَنَعَنَا أَنْ نُرْسِلَ بِالْآيَاتِ إِلَّا أَنْ كَذَّبَ بِهَا الْأَوَّلُونَ﴾

„Nimic nu Ne-a împiedicat să trimitem semnele, în afară de faptul că cei de dinainte le-au socotit minciună…”

al-Isrāʾ, 17:59 — fragment

Aḥmad, vol. 1, p. 258: ne-a relatat ʿUthmān ibn Muḥammad — ʿAbd Allāh a spus: *«Și eu l-am auzit de la el»* — ne-a relatat Jarīr, de la al-Aʿmash, de la Jaʿfar ibn Iyās, de la Saʿīd ibn Jubayr, de la Ibn ʿAbbās, care a spus:

Oamenii din Mecca i-au cerut Profetului ﷺ să le transforme al-Ṣafā în aur și să îndepărteze munții de la ei, ca să poată cultiva pământul. I s-a spus:

«Dacă dorești, le mai dăm răgaz; dacă dorești, le dăm ceea ce au cerut. Iar [dacă] nu vor crede, vor fi nimiciți așa cum i-am nimicit pe cei dinaintea lor.»

El a spus: *«Nu, ci mai dă-le răgaz.»* Atunci Allah, Preaputernic și Măreț, a revelat acest verset:[83]

﴿وَمَا مَنَعَنَا أَنْ نُرْسِلَ بِالْآيَاتِ إِلَّا أَنْ كَذَّبَ بِهَا الْأَوَّلُونَ وَآتَيْنَا ثَمُودَ النَّاقَةَ مُبْصِرَةً﴾

„Nimic nu Ne-a împiedicat să trimitem semnele, în afară de faptul că cei de dinainte le-au socotit minciună. I-am dat [neamului] Thamūd cămila ca semn limpede…”

al-Isrāʾ, 17:59 — fragment

83 Nota traducătorului: Ediția arabă, p. 145, are secvența neclară „فأنزل كفروا”. Întregirea [dacă] urmează „فإن كفروا أهلكوا” — „dacă vor tăgădui, vor fi nimiciți” — din relatarea lui Ibn ʿAbbās la al-Ṭabarī și din citatul atribuit lui Aḥmad de Ibn Kathīr, ambele la 17:59.

Al-Ḥāfiẓ Ibn Kathīr a atribuit hadithul lui al-Nasāʾī în al-Bidāyah, vol. 3, p. 52, și a spus că lanțul său este bun. L-au relatat Ibn Jarīr, vol. 15, p. 108, și al-Ḥākim, vol. 2, p. 362, care a spus: *«Lanț autentic; cei doi nu l-au relatat.»* Al-Dhahabī nu a comentat asupra lui.[84]

Al-Haythamī a spus în al-Majmaʿ, vol. 7, p. 50: *«Naratorii săi sunt naratori ai Ṣaḥīḥ-ului.»*

Versetul 85

Cuvintele Celui Preaînalt:

﴿وَيَسْأَلُونَكَ عَنِ الرُّوحِ قُلِ الرُّوحُ مِنْ أَمْرِ رَبِّي وَمَا أُوتِيتُمْ مِنَ الْعِلْمِ إِلَّا قَلِيلًا﴾

„Ei te întreabă despre duh. Spune: «Duhul ține de porunca Domnului meu, iar vouă nu vi s-a dat din știință decât puțin.»"

al-Isrāʾ, 17:85

Al-Bukhārī, vol. 1, p. 235: ne-a relatat Qays ibn Ḥafṣ, care a spus: ne-a relatat ʿAbd al-Wāḥid, care a spus: ne-a relatat al-Aʿmash, Sulaymān, de la Ibrāhīm, de la ʿAlqamah, de la ʿAbd Allāh:

Mergeam împreună cu Profetul ﷺ într-un loc din Medina, iar el se sprijinea într-o ramură de curmal pe care o avea. A trecut pe lângă un grup de evrei. Unii le-au spus celorlalți: *«Întrebați-l despre duh.»* Alții au spus: *«Nu-l întrebați, ca nu cumva să vă spună despre el ceva ce nu vă place.»* Unii au spus: *«Ba îl vom întreba!»*

Un bărbat dintre ei s-a ridicat și a spus: *«O, Abū al-Qāsim, ce este duhul?»* El a tăcut. Mi-am spus: *«Primește revelație.»* Am rămas în picioare, iar când [starea primirii revelației] s-a încheiat, el a spus:

84 Nota autorului: Se află în partea de exegeză a Coranului din al-Kubrā, vol. 1, p. 111: ne-a înștiințat Zakariyyā ibn Yaḥyā; ne-a relatat Isḥāq; ne-a relatat Jarīr, prin același lanț.

﴿وَيَسْأَلُونَكَ عَنِ الرُّوحِ قُلِ الرُّوحُ مِنْ أَمْرِ رَبِّي وَمَا أُوتِيتُمْ مِنَ الْعِلْمِ إِلَّا قَلِيلًا﴾

„Ei te întreabă despre duh. Spune: «Duhul ține de porunca Domnului meu, iar vouă nu vi s-a dat din știință decât puțin.»”
al-Isrāʾ, 17:85

Al-Aʿmash a spus: *«Așa este în recitarea noastră.»*

Al-Bukhārī a menționat hadithul în mai multe locuri din Ṣaḥīḥ-ul său, printre care vol. 10, p. 15. În acea versiune se spune: când a primit revelația, a rostit:

﴿وَيَسْأَلُونَكَ عَنِ الرُّوحِ قُلِ الرُّوحُ مِنْ أَمْرِ رَبِّي وَمَا أُوتِيتُمْ مِنَ الْعِلْمِ إِلَّا قَلِيلًا﴾

„Ei te întreabă despre duh. Spune: «Duhul ține de porunca Domnului meu, iar vouă nu vi s-a dat din știință decât puțin.»”
al-Isrāʾ, 17:85

Se află și în vol. 17, pp. 33, 217 și 221. L-au relatat Muslim, vol. 17, p. 137; al-Tirmidhī, vol. 4, p. 138, care a spus: *«Acesta este un hadith ḥasan ṣaḥīḥ»*; [Aḥmad în] al-Musnad, vol. 1, pp. 389, 410 și 445; Ibn Jarīr, vol. 15, p. 155; și al-Ṭabarānī în al-Muʿjam al-Ṣaghīr, vol. 2, p. 86.

Al-Tirmidhī — Allah să aibă milă de el — a spus, vol. 4, p. 137: ne-a relatat Qutaybah; ne-a relatat Yaḥyā ibn Zakariyyā ibn Abī Zāʾidah, de la Dāwūd ibn Abī Hind, de la ʿIkrimah, de la Ibn ʿAbbās, care a spus:

Cei din Quraysh le-au spus evreilor: *«Dați-ne ceva despre care să-l întrebăm pe omul acesta.»* Ei au răspuns: *«Întrebați-l despre duh.»* Atunci Allah Preaînaltul a revelat:

﴿وَيَسْأَلُونَكَ عَنِ الرُّوحِ قُلِ الرُّوحُ مِنْ أَمْرِ رَبِّي وَمَا أُوتِيتُمْ مِنَ الْعِلْمِ إِلَّا قَلِيلًا﴾

„Ei te întreabă despre duh. Spune: «Duhul ține de porunca Domnului meu, iar vouă nu vi s-a dat din știință decât puțin.»"

al-Isrā', 17:85

Ei au spus: *«Nouă ni s-a dat multă știință; ni s-a dat Tora, iar cui i s-a dat Tora i s-a dat un bine mult.»* Atunci a fost revelat:

﴿قُلْ لَوْ كَانَ الْبَحْرُ مِدَادًا لِكَلِمَاتِ رَبِّي لَنَفِدَ الْبَحْرُ﴾

„Spune: «Dacă marea ar fi cerneală pentru cuvintele Domnului meu, marea s-ar isprăvi...»"

al-Kahf, 18:109 — fragment

[Citatul este indicat până la sfârșitul versetului.] Acesta este un hadith ḥasan ṣaḥīḥ gharīb pe această cale.

Hadithul a fost relatat de imamul Aḥmad, vol. 1, p. 255; de Ibn Jarīr, vol. 15, p. 155; și de al-Ḥākim, vol. 2, p. 531.

Al-Ḥāfiẓ Ibn Kathīr a spus, vol. 3, p. 60, discutând primul hadith:

La prima vedere, acest hadith arată că versetul este medinit și că a fost revelat atunci când evreii l-au întrebat despre aceasta la Medina, deși întreaga sūrah este meccană. Se poate răspunde că versetul i-a fost revelat a doua oară la Medina, după ce îi fusese revelat înainte la Mecca, sau că i s-a revelat să le răspundă la întrebare prin versetul care îi fusese deja revelat, adică prin acest verset.

Versetul 110

Cuvintele Celui Preaînalt:

﴿وَلَا تَجْهَرْ بِصَلَاتِكَ وَلَا تُخَافِتْ بِهَا وَابْتَغِ بَيْنَ ذَلِكَ سَبِيلًا﴾

„Nu-ți rosti rugăciunea cu glas prea ridicat, nici nu o coborî prea mult, ci caută o cale de mijloc între acestea."

al-Isrāʾ, 17:110 — fragment

Al-Bukhārī, vol. 10, p. 19: ne-a relatat Yaʿqūb ibn Ibrāhīm; ne-a relatat Hushaym; ne-a relatat Abū Bishr, de la Saʿīd ibn Jubayr, de la Ibn ʿAbbās — Allah să fie mulțumit de amândoi — cu privire la cuvintele Celui Preaînalt:

﴿وَلَا تَجْهَرْ بِصَلَاتِكَ وَلَا تُخَافِتْ بِهَا﴾

„Nu-ți rosti rugăciunea cu glas prea ridicat, nici nu o coborî prea mult..."

al-Isrāʾ, 17:110 — fragment

El a spus: [Versetul] a fost revelat pe când Mesagerul lui Allah ﷺ se afla ascuns la Mecca. Când se ruga împreună cu companionii săi, își ridica glasul recitând Coranul. Când îl auzeau, politeiștii insultau Coranul, pe Cel Care îl revelase și pe cel care îl adusese. Atunci Allah Preaînaltul i-a spus Profetului Său ﷺ:

﴿وَلَا تَجْهَرْ بِصَلَاتِكَ﴾

„Nu-ți rosti rugăciunea cu glas prea ridicat..."

al-Isrāʾ, 17:110 — fragment

Adică: prin recitarea ta, astfel încât politeiștii să audă și să insulte Coranul.

﴿وَلَا تُخَافِتْ بِهَا﴾

„Nici nu o coborî prea mult..."

al-Isrāʾ, 17:110 — fragment
Față de companionii tăi, încât să nu-i lași să te audă.

﴿وَابْتَغِ بَيْنَ ذَٰلِكَ سَبِيلًا﴾

„Ci caută o cale de mijloc între acestea."
al-Isrāʾ, 17:110 — fragment

Hadithul a fost relatat de Muslim, vol. 4, p. 165; de al-Tirmidhī, vol. 4, p. 139, prin două căi până la Hushaym, spunând despre fiecare: *«Acesta este un hadith ḥasan ṣaḥīḥ»*; de al-Nasāʾī, vol. 2, p. 138; de imamul Aḥmad, vol. 1, pp. 23 și 215; și de Ibn Jarīr, vol. 15, pp. 184, 185 și 186.

Al-Bukhārī, vol. 10, p. 20, Muslim, vol. 4, p. 165, și Ibn Jarīr, vol. 15, p. 183, au relatat de la ʿĀʾishah că ea a spus: *«Acest [verset] a fost revelat cu privire la invocație.»*

Aḥmad ibn Manīʿ, după cum apare în al-Maṭālib al-ʿĀliyah, p. 443, și al-Bazzār au relatat de la Ibn ʿAbbās ceva asemănător hadithului lui ʿĀʾishah. Al-Haythamī a spus, vol. 7, p. 51: *«Naratorii săi sunt naratori ai Ṣaḥīḥ-ului.»*

Ibn Isḥāq în al-Sīrah, vol. 1, p. 314 din Sīrah de Ibn Hishām, și Ibn Jarīr, vol. 15, p. 185, au relatat de la Ibn ʿAbbās, care a spus:

Când Mesagerul lui Allah ﷺ recita Coranul cu glas tare în rugăciune, ei se împrăștiau și refuzau să-l asculte. Dacă un bărbat dorea să audă ceva din ceea ce recita Mesagerul lui Allah ﷺ în rugăciune, asculta pe furiș, fără știrea lor, de frica lor. Dacă vedea că ei aflaseră că ascultă, pleca de teama răului pe care i l-ar fi făcut și nu mai asculta. Dar, dacă Mesagerul lui Allah ﷺ își cobora glasul, cei care voiau să asculte nu mai auzeau nimic din recitarea sa. De aceea, i s-a revelat:

﴿وَلَا تَجْهَرْ بِصَلَاتِكَ﴾

„Nu-ți rosti rugăciunea cu glas prea ridicat..."
al-Isrāʾ, 17:110 — fragment
Căci s-ar împrăștia de lângă tine.

﴿وَلَا تُخَافِتْ بِهَا﴾

„Nici nu o coborî prea mult…”
al-Isrāʾ, 17:110 — fragment

Încât să nu-l lași să audă pe acela care dorește să o asculte și care ascultă pe furiș, fără știrea lor; poate că [va lua aminte la] ceva din ceea ce aude și va avea folos din aceasta.[85]

﴿وَابْتَغِ بَيْنَ ذَٰلِكَ سَبِيلًا﴾

„Ci caută o cale de mijloc între acestea.”
al-Isrāʾ, 17:110 — fragment

Aceasta este formularea lui Ibn Jarīr. Nu există contradicție între aceste cauze, fiindcă este posibil ca politeiștii să fi insultat Coranul și pe cel care îl adusese și să-i fi vătămat pe cei pe care îi vedeau ascultând Coranul. De asemenea, este posibil ca sensul cuvintelor:

﴿وَلَا تَجْهَرْ بِصَلَاتِكَ﴾

„Nu-ți rosti rugăciunea cu glas prea ridicat…”
al-Isrāʾ, 17:110 — fragment

Să fie: prin invocația ta din rugăciune. Relatarea potrivit căreia aceasta privește tashahhud-ul, consemnată de Ibn Jarīr, vol. 15, p. 187, precizează locul ei. Allah știe cel mai bine.

سورة مريم

85 Nota traducătorului: Ediția arabă, p. 147, are „يروى”. Redarea [va lua aminte la] urmează „يرعوي” din aceeași relatare, prin Abū Kurayb — Yūnus — Ibn Isḥāq — Dāwūd ibn al-Ḥuṣayn — ʿIkrimah — Ibn ʿAbbās, în al-Ṭabarī, Jāmiʿ al-Bayān, la 17:110.

18 Sūrat Maryam

Versetul 64
Cuvintele Celui Preaînalt:

﴿وَمَا نَتَنَزَّلُ إِلَّا بِأَمْرِ رَبِّكَ﴾

„Noi nu coborâm decât la porunca Domnului tău...”
Maryam, 19:64 — fragment
Al-Bukhārī, vol. 10, p. 43: ne-a relatat Abū Nuʿaym; ne-a relatat ʿUmar ibn Dharr, care a spus: l-am auzit pe tatăl meu [relatând], de la Saʿīd ibn Jubayr, de la Ibn ʿAbbās — Allah să fie mulțumit de amândoi — că Profetul ﷺ i-a spus lui Jibrīl:
«Ce te împiedică să ne vizitezi mai des decât ne vizitezi?» Atunci a fost revelat:

﴿وَمَا نَتَنَزَّلُ إِلَّا بِأَمْرِ رَبِّكَ لَهُ مَا بَيْنَ أَيْدِينَا وَمَا خَلْفَنَا﴾

„Noi nu coborâm decât la porunca Domnului tău. Lui Îi aparține ceea ce se află înaintea noastră și ceea ce se află în urma noastră...”
Maryam, 19:64 — fragment
Hadithul a fost reluat [de al-Bukhārī] în Kitāb al-Tawḥīd, vol. 17, p. 217. L-a relatat al-Tirmidhī, vol. 4, p. 145, spunând: *«[Hadith] ḥasan gharīb».*[86]
L-au relatat și Aḥmad, vol. 1, pp. 231 și 357; Ibn Jarīr, vol. 16, p. 103; și al-Ḥākim, vol. 2, p. 611, care a spus: *«Ṣaḥīḥ potrivit condițiilor celor doi, iar ei nu l-au relatat.»* Al-Dhahabī a fost de acord cu el. Aceasta este una dintre erorile lor, căci al-Bukhārī l-a

86 Nota traducătorului: Ediția arabă, p. 148, tipărește „حديثا حسن غريب”. Întregirea [Hadith] urmează „هذا حديث حسن غريب” din Jāmiʿ al-Tirmidhī, nr. 3158. Calificativul ḥasan gharīb este cel al lui al-Tirmidhī.

relatat cu același isnād cu care l-a relatat [al-Ḥākim].[87]

Versetele 77–80
Cuvintele Celui Preaînalt:

﴿أَفَرَأَيْتَ الَّذِي كَفَرَ بِآيَاتِنَا وَقَالَ لَأُوتَيَنَّ مَالًا وَوَلَدًا﴾

„L-ai văzut pe acela care a tăgăduit semnele Noastre și a spus: «Cu siguranță mi se vor da avere și copii»?”

Maryam, 19:77

Al-Bukhārī, vol. 5, p. 221: ne-a relatat Muḥammad ibn Bashshār; ne-a relatat Ibn Abī ʿAdī, de la Shuʿbah, [de la] Sulaymān, de la Abū al-Ḍuḥā, de la Masrūq, de la Khabbāb, care a spus:[88]

Eram fierar în Jāhiliyyah, iar al-ʿĀṣ ibn Wāʾil îmi datora bani. M-am dus la el să-i cer să-mi plătească datoria. El a spus: *«Nu-ți voi da până nu-l vei tăgădui pe Muḥammad ﷺ.»* I-am spus: *«Nu-l voi tăgădui până ce Allah te va face să mori, apoi vei fi înviat.»* El a spus: *«Lasă-mă până voi muri și voi fi înviat; atunci mi se vor da avere și copii și îți voi plăti.»* Atunci a fost revelat:

﴿أَفَرَأَيْتَ الَّذِي كَفَرَ بِآيَاتِنَا وَقَالَ لَأُوتَيَنَّ مَالًا وَوَلَدًا ۝ أَطَّلَعَ الْغَيْبَ أَمِ اتَّخَذَ عِنْدَ الرَّحْمَٰنِ عَهْدًا﴾

87 Nota autorului: Mai potrivit este să se spună: „Aceasta este una dintre erorile imamului al-Ḥākim asupra căreia al-Dhahabī a păstrat tăcerea”, nu: „A fost de acord cu el”. Al-Dhahabī nu și-a luat angajamentul de a semnala fiecare greșeală a lui al-Ḥākim, după cum se înțelege din introducerea la rezumatul său. Prin lauda lui Allah, am adunat mai mult de o mie cinci sute de erori ale lui al-Ḥākim asupra cărora al-Dhahabī a păstrat tăcerea. Când lucrarea va fi încheiată, cu voia lui Allah, va fi publicată. Allah să înlesnească aceasta. Iar aceasta s-a și făcut.

88 Nota traducătorului: Ediția arabă, p. 149, are „Shuʿbah ibn Sulaymān”. În Ṣaḥīḥ al-Bukhārī, nr. 2091, sunt doi naratori succesivi: „de la Shuʿbah, de la Sulaymān”. Legătura [de la] urmează acest text.

„L-ai văzut pe acela care a tăgăduit semnele Noastre și a spus: «Cu siguranță mi se vor da avere și copii»? A cunoscut el nevăzutul sau a luat un legământ de la Cel Milostiv?”

Maryam, 19:77–78

Hadithul a fost relatat [de al-Bukhārī] în mai multe locuri, între care p. 359 din acest volum și vol. 10, pp. 44, 45 și 46. L-au relatat Muslim, vol. 17, p. 138; al-Tirmidhī, vol. 4, p. 146, care a spus: *«Acesta este un hadith ḥasan ṣaḥīḥ»*; Aḥmad, vol. 5, p. 111; al-Ṭayālisī, vol. 2, p. 21; Ibn Saʿd, vol. 3, partea întâi, p. 116; Ibn Jarīr, vol. 16, p. 121; și al-Ṭabarānī în al-Kabīr, vol. 4, p. 77.

سورة الأنبياء

19 Sūrat al-Anbiyāʾ

Versetele 101–102
Cuvintele Celui Preaînalt:

﴿إِنَّ الَّذِينَ سَبَقَتْ لَهُمْ مِنَّا الْحُسْنَىٰ أُولَٰئِكَ عَنْهَا مُبْعَدُونَ﴾

„Cei cărora le-am hotărât mai înainte răsplata cea bună vor fi ținuți departe de ea."
al-Anbiyāʾ, 21:101

Imamul [al-Ṭaḥāwī] a spus în Mushkil al-Āthār, vol. 1, p. 431: ne-a relatat ʿUbayd ibn Rijāl; ne-a relatat al-Ḥasan ibn ʿAlī; ne-a relatat Yaḥyā ibn Ādam; ne-a relatat Abū Bakr ibn ʿAyyāsh; ne-a relatat ʿĀṣim, de la Abū Razīn, de la Abū Yaḥyā, de la Ibn ʿAbbās, care a spus:[89]

Este un verset în Cartea lui Allah, Preaputernicul și Mărețul, despre care oamenii nu mă întreabă. Nu știu dacă l-au cunoscut, de nu mă întreabă despre el. A fost întrebat: *«Care este?»* El a spus: când a fost revelat:

﴿إِنَّكُمْ وَمَا تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ حَصَبُ جَهَنَّمَ أَنتُمْ لَهَا وَارِدُونَ﴾

„Voi și ceea ce adorați în afara lui Allah sunteți combustibil pentru Gheena; în ea veți intra."
al-Anbiyāʾ, 21:98

89 Nota traducătorului: Lucrarea Mushkil al-Āthār îi aparține lui al-Ṭaḥāwī, nu lui al-Bukhārī, cum apare la pp. 150 și 152 ale ediției arabe. Prima relatare se găsește în Sharḥ Mushkil al-Āthār, vol. 3, p. 15, nr. 986. Trimiterea autorului la vol. 1, p. 431, urmează ediția folosită de el.

Aceasta le-a fost greu de primit celor din Mecca și au spus: *«Muḥammad a insultat divinitățile noastre!»* Ibn al-Zibaʿrā a venit la ei și a întrebat: *«Ce aveți?»* Ei au spus: *«Muḥammad a insultat divinitățile noastre!»* A întrebat: *«Ce a spus?»* Ei au răspuns: a spus:

﴿إِنَّكُمْ وَمَا تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ حَصَبُ جَهَنَّمَ أَنتُمْ لَهَا وَارِدُونَ﴾

„Voi și ceea ce adorați în afara lui Allah sunteți combustibil pentru Gheena; în ea veți intra."

al-Anbiyāʾ, 21:98

El a spus: *«Chemați-l la mine.»* Muḥammad ﷺ a fost chemat, iar Ibn al-Zibaʿrā a spus: *«O, Muḥammad, aceasta privește numai divinitățile noastre sau pe oricine a fost adorat în afara lui Allah?»* El a răspuns: *«Dimpotrivă, pe oricine a fost adorat în afara lui Allah, Preaputernicul și Mărețul.»*

Atunci [Ibn al-Zibaʿrā] a spus: *«L-am învins [în dispută], pe Domnul Casei! O, Muḥammad, nu susții că ʿĪsā este un rob drept, că ʿUzayr este un rob drept și că îngerii sunt robi drepți?»* El a răspuns: *«Ba da.»* [Ibn al-Zibaʿrā] a spus: *«Iată, creștinii îl adoră pe ʿĪsā, evreii îl adoră pe ʿUzayr, iar cei din Banū Mulayḥ adoră îngerii!»* Cei din Mecca au izbucnit în strigăte. Atunci a fost revelat:

﴿إِنَّ الَّذِينَ سَبَقَتْ لَهُمْ مِنَّا الْحُسْنَىٰ أُولَٰئِكَ عَنْهَا مُبْعَدُونَ﴾

„Cei cărora le-am hotărât mai înainte răsplata cea bună vor fi ținuți departe de ea."

al-Anbiyāʾ, 21:101

El a spus: și a fost revelat:

﴿وَلَمَّا ضُرِبَ ابْنُ مَرْيَمَ مَثَلًا إِذَا قَوْمُكَ مِنْهُ يَصِدُّونَ﴾

„Când fiul lui Maryam a fost dat ca exemplu, iată că neamul tău a izbucnit în strigăte din pricina lui."

al-Zukhruf, 43:57

Adică: strigătele și zarva.

Unii dintre naratorii isnādului

Abū Yaḥyā este Muṣaddiʿ. ʿAmmār al-Duhnī a spus: *«Muṣaddiʿ cunoștea bine [relatările lui] Ibn ʿAbbās.»* Ibn Ḥibbān a spus în al-Ḍuʿafāʾ: *«Se deosebea de naratorii statornici în relatări și transmitea singur relatări munkar.»* Acesta este un rezumat din Tahdhīb al-Tahdhīb. El este dintre naratorii lui Muslim. Prin urmare, se pare că hadithul său este încadrat la nivelul ḥasan și este potrivit pentru shawāhid și mutābaʿāt.

Abū Razīn este Masʿūd ibn Mālik. Abū Zurʿah l-a declarat demn de încredere, după cum se arată în Tahdhīb al-Tahdhīb.

Lui ʿUbayd ibn Rijāl, Muḥammad ibn Ayyūb al-Maẓāhirī i-a consacrat o notă biografică în Tarājim Sharḥ Maʿānī al-Āthār, însă abia dacă a lămurit ceva. În al-Ikmāl, vol. 4, p. 33, se află însă:

ʿUbayd ibn Muḥammad ibn Mūsā al-Bazzār, muezinul, cunoscut drept ʿUbayd ibn Rijāl, relatează de la Yaḥyā ibn Bukayr, Aḥmad ibn Ṣāliḥ și alții. Au relatat de la el Abū Ṭālib al-Ḥāfiẓ, al-Miṣrī și alții.

Adnotatorul a adăugat: Ibn Yūnus a spus:

ʿUbayd ibn Muḥammad ibn Mūsā al-Bazzār, muezinul, cu kunyah Abū al-Qāsim, cunoscut drept ʿUbayd ibn Rijāl…

Până la sfârșitul celor menționate de el. În Tabṣīr al-Muntabih se află:

ʿUbayd ibn Rijāl, profesorul lui al-Ṭabarānī, l-a auzit pe Yaḥyā ibn Bukayr. Am spus: numele lui este Muḥammad ibn Muḥammad ibn Mūsā al-Bazzār, muezinul, iar ʿUbayd este porecla sa.

Se pare, așadar, că este mastūr al-ḥāl, întrucât nu a fost declarat demn de încredere, deși au relatat de la el mai mulți. Totuși, hadithul a venit și pe altă cale decât a sa, după cum va urma în Sūrat al-Zukhruf, cu voia lui Allah.

La fel se află și la al-Ṭabarānī, în al-Kabīr, vol. 12, p. 153. El — Allah să aibă milă de el — a spus: ne-a relatat Muʿādh ibn

al-Muthannā; ne-a relatat ʿAlī ibn al-Madīnī; ne-a relatat Yaḥyā ibn Ādam, de la Abū Bakr ibn ʿAyyāsh, de la ʿĀṣim ibn Bahdalah, de la Abū Razīn, de la Ibn ʿAbbās; apoi l-a menționat. Însă l-a omis pe Abū Yaḥyā. Aceasta constituie o ʿillah pentru hadithul anterior, dar nu una care să-l invalideze, dat fiind numărul mare al celor care l-au inclus pe Abū Yaḥyā.

O a doua cale a hadithului

Imamul al-Ṭaḥāwī — Allah să aibă milă de el — a spus, vol. 1, p. 432: ne-a relatat Aḥmad ibn Dāwūd; ne-a relatat Ibrāhīm ibn Muḥammad ibn ʿArʿarah; ne-a relatat Yazīd ibn Abī Ḥakīm; ne-a relatat Ḥakam ibn Abān, de la ʿIkrimah, de la Ibn ʿAbbās; apoi a menționat ceva asemănător.

Dintre naratorii isnădului: Aḥmad ibn Dāwūd ibn Mūsā a fost declarat demn de încredere de Ibn Yūnus și Ibn al-Jawzī, după cum se arată în Tarājim al-Aḥbār. Ceilalți sunt dintre naratorii prezentați în al-Tahdhīb; chiar și cel aflat la rangul cel mai de jos dintre ei are un hadith ḥasan. Prin urmare, împreună cu primele căi, hadithul este ṣaḥīḥ li-ghayrihi. Allah știe cel mai bine.

O a treia cale până la Ibn ʿAbbās — Allah să fie mulțumit de el

Imamul [al-Ṭaḥāwī] — Allah să aibă milă de el — a spus în Mushkil al-Āthār, vol. 1, p. 431: ne-a relatat Abū Umayyah; ne-a relatat Muḥammad ibn al-Ṣalt; ne-a relatat Abū Kudaynah[90], de la ʿAṭāʾ ibn al-Sāʾib, de la Saʿīd ibn Jubayr, de la Ibn ʿAbbās; apoi a menționat ceva asemănător.[91]

Al-Khaṭīb a menționat hadithul în al-Faqīh wa-l-Mutafaqqih, p. 70, de la profesorul său Abū Saʿīd Muḥammad ibn Mūsā al-Ṣayrafī: ne-a relatat Abū al-ʿAbbās Muḥammad ibn Yaʿqūb al-Aṣamm; ne-a relatat Abū Umayyah al-Ṭarsūsī; apoi l-a menționat.

90 Nota autorului: În original: „Abū Kurayb”; corect este ceea ce am stabilit aici, după cum se arată în Tahdhīb al-Tahdhīb.

91 Nota traducătorului: Pentru atribuirea lucrării lui al-Ṭaḥāwī, vezi nota 89. La p. 152 a ediției arabe, numele aceluiași narator apare în două forme grafice: „أبو كدنية” și „أبو كدينة”. Traducerea folosește forma Abū Kudaynah.

Dintre naratorii isnādului care necesită discuție: Abū Umayyah este al-Ḥāfiẓ Muḥammad ibn Ibrāhīm al-Ṭarsūsī. Ibn Ḥibbān a spus:

A intrat în Egipt și le-a relatat din memorie, fără carte, făcând greșeli în acele relatări. De aceea, nu socotesc potrivită folosirea relatării sale ca dovadă decât atunci când a relatat din cartea sa.

Acesta este pasajul relevant din Tahdhīb al-Tahdhīb. ʿAṭāʾ ibn al-Sāʾib a suferit ikhtilāṭ, iar Abū Kudaynah nu se numără printre cei care au relatat de la el înainte de ikhtilāṭ. Totuși, relatarea lui are mutābaʿah, după cum vezi. Așadar, el și Muḥammad ibn Ibrāhīm, atunci când acesta nu relatează din cartea sa, sunt potriviți pentru shawāhid și mutābaʿāt.

O a patra cale până la Ibn ʿAbbās

Imamul Abū ʿAbd Allāh al-Ḥākim — Allah să aibă milă de el — a spus, vol. 2, p. 384: ne-a relatat Abū al-ʿAbbās Qāsim ibn al-Qāsim al-Sayyārī; ne-a relatat Muḥammad ibn Mūsā ibn Ḥātim; ne-a relatat ʿAlī ibn al-Ḥasan ibn Shaqīq; ne-a relatat al-Ḥusayn ibn Wāqid, de la Yazīd al-Naḥwī, de la ʿIkrimah, de la Ibn ʿAbbās; apoi a menționat ceva asemănător și a spus: *«Ṣaḥīḥ al-isnād, iar cei doi nu l-au relatat.»*

Muḥammad ibn Mūsā ibn Ḥātim este al-Qāshānī. În Lisān al-Mīzān se menționează că al-Qāsim al-Sayyārī, care relatează de la el, a spus: *«Nu răspund pentru [relatările] lui.»* Ibn Abī Saʿdān a spus: *«Al-Ḥāfiẓ Muḥammad ibn ʿAlī avea o părere nefavorabilă despre el.»*

سورة الحج

20 Sūrat al-Ḥajj

Versetul 19
Cuvintele Celui Preaînalt:

﴿هَٰذَانِ خَصْمَانِ اخْتَصَمُوا فِي رَبِّهِمْ﴾

„Acestea sunt două tabere potrivnice care s-au înfruntat cu privire la Domnul lor..."
al-Ḥajj, 22:19 — fragment

Al-Bukhārī, vol. 8, p. 298: ne-a relatat Qabīṣah; ne-a relatat Sufyān, de la Abū Hāshim, de la Abū Mijlaz, de la Qays ibn ʿUbād, de la Abū Dharr — Allah să fie mulțumit de el — care a spus: a fost revelat:

﴿هَٰذَانِ خَصْمَانِ اخْتَصَمُوا فِي رَبِّهِمْ﴾

„Acestea sunt două tabere potrivnice care s-au înfruntat cu privire la Domnul lor..."
al-Ḥajj, 22:19 — fragment

Cu privire la șase bărbați din Quraysh: ʿAlī, Ḥamzah, ʿUbaydah ibn al-Ḥārith, Shaybah ibn Rabīʿah, ʿUtbah ibn Rabīʿah și al-Walīd ibn ʿUtbah.

Hadithul a fost menționat [de al-Bukhārī] și în [cartea despre] tafsīr, vol. 10, p. 59. L-au relatat Muslim, vol. 18, p. 166; Ibn Mājah, nr. 2835; al-Ṭayālisī, vol. 2, p. 21; Ibn Saʿd, vol. 2, partea întâi, p. 10; Ibn Jarīr, vol. 17, p. 131; și al-Ṭabarānī în al-Kabīr, vol. 3, p. 164.

Al-Bukhārī — Allah să aibă milă de el — a spus, vol. 8, p. 299: ne-a relatat Isḥāq ibn Ibrāhīm al-Ṣawwāf; ne-a relatat Yūsuf ibn Yaʿqūb — locuia printre Banū Ḍubayʿah și era mawlā al celor din Banū Sadūs; ne-a relatat Sulaymān al-Taymī, de la Abū Mijlaz, de

la Qays ibn ʿUbād, care a spus: ʿAlī — Allah să fie mulțumit de el — a spus: cu privire la noi a fost revelat acest verset:

﴿هَذَانِ خَصْمَانِ اخْتَصَمُوا فِي رَبِّهِمْ﴾

„Acestea sunt două tabere potrivnice care s-au înfruntat cu privire la Domnul lor..."

al-Ḥajj, 22:19 — fragment

Hadithul a fost relatat de al-Ḥākim, vol. 2, p. 386. Al-Ḥākim a spus: *«Hadithul este autentic cu această adăugire de la ʿAlī, așa cum este autentic de la Abū Dharr al-Ghifārī, chiar dacă cei doi nu l-au relatat.»* Așa a spus; însă vezi că al-Bukhārī a relatat hadithul lui ʿAlī.

Atenționare

Hadithul lui Abū Dharr este dintre hadithurile criticate de al-Ḥāfiẓ Abū al-Ḥasan ʿAlī ibn ʿUmar al-Dāraquṭnī — Allah să aibă milă de el — deoarece Abū Mijlaz îl relatează uneori de la Abū Dharr, iar alteori ca pe o afirmație proprie. El a spus: *«Astfel, în hadith a apărut iḍṭirāb.»*

Al-Nawawī — Allah să aibă milă de el — a spus, vol. 18, p. 166:

Acest hadith se numără printre cele asupra cărora al-Dāraquṭnī a formulat obiecții. El a spus: al-Bukhārī l-a relatat de la Abū Mijlaz, de la Qays, de la ʿAlī — Allah să fie mulțumit de el: *«Eu sunt primul care va îngenunchea pentru înfățișarea pricinii.»* Qays a spus: *«Cu privire la ei a fost revelat versetul»*, fără a atribui această afirmație mai sus de Qays. Apoi al-Bukhārī a spus: *«ʿUthmān a spus, de la Jarīr, de la Manṣūr, de la Abū Hāshim, de la Abū Mijlaz»*, ca afirmație a acestuia. Al-Dāraquṭnī a spus: *«Astfel, în hadith a apărut iḍṭirāb.»*

Al-Nawawī a spus: eu spun că din aceasta nu decurg slăbiciunea hadithului și iḍṭirābul său. Qays l-a auzit de la Abū Dharr, așa cum l-a relatat Muslim aici, și l-a transmis de la el. De la ʿAlī a auzit o parte, la care Qays a adăugat ceea ce auzise de la Abū Dharr. Abū Mijlaz a dat uneori o fatwā pe baza lui, fără să spună că era vorba despre o afirmație sau o părere proprie.

Companionii — Allah să fie mulțumit de ei — și cei de după ei au procedat astfel: când era nevoie de o fatwā, iar scopul nu era relatarea, unul dintre ei dădea răspunsul potrivit sensului hadithului, fără să facă rafʿ. În altă împrejurare, când intenționa să relateze, făcea rafʿ și reda formularea hadithului. În aceasta nu există iḍṭirāb. Allah știe cel mai bine.

Aici se încheie cuvintele lui al-Nawawī — Allah să aibă milă de el. Pentru mai multe detalii, consultă introducerea la al-Fatḥ, vol. 2, p. 132, și al-Fatḥ, vol. 10, pp. 59 și 60. Allah știe cel mai bine.

Versetul 39

Cuvintele Celui Preaînalt:

﴿أُذِنَ لِلَّذِينَ يُقَاتَلُونَ بِأَنَّهُمْ ظُلِمُوا وَإِنَّ اللَّهَ عَلَى نَصْرِهِمْ لَقَدِيرٌ﴾

„Li s-a dat îngăduință [să lupte] celor împotriva cărora se duce război, pentru că li s-a făcut nedreptate. Cu adevărat, Allah are puterea de a-i ajuta."

al-Ḥajj, 22:39

Imamul Aḥmad — Allah să aibă milă de el — a spus, vol. 1, p. 216: ne-a relatat Isḥāq[92]; ne-a relatat Sufyān, de la al-Aʿmash, de la Muslim al-Baṭīn, de la Saʿīd ibn Jubayr, de la Ibn ʿAbbās, care a spus:

Când Profetul ﷺ a ieșit din Mecca, Abū Bakr a spus:

«L-au alungat pe Profetul lor! Noi Îi aparținem lui Allah și la El ne întoarcem. Negreșit vor pieri!»

Atunci a fost revelat:

92 Nota autorului: El este Ibn Yūsuf al-Azraq.

﴿أُذِنَ لِلَّذِينَ يُقَاتَلُونَ بِأَنَّهُمْ ظُلِمُوا وَإِنَّ اللَّهَ عَلَى نَصْرِهِمْ لَقَدِيرٌ﴾

„Li s-a dat îngăduință [să lupte] celor împotriva cărora se duce război, pentru că li s-a făcut nedreptate. Cu adevărat, Allah are puterea de a-i ajuta."

al-Ḥajj, 22:39

El a spus: astfel, [Abū Bakr] a înțeles că va fi luptă. Ibn ʿAbbās a spus: acesta este primul verset revelat despre luptă.

Naratorii hadithului sunt naratori ai Ṣaḥīḥ-ului. L-au relatat al-Tirmidhī, vol. 4, p. 151, considerându-l ḥasan; al-Nasāʾī, vol. 6, p. 3; Ibn Jarīr, vol. 7, p. 172; al-Ṭabarānī în al-Muʿjam și al-Awāʾil; și Ibn Ḥibbān, după cum apare în Mawārid al-Ẓamʾān. Al-Ḥāfiẓ Ibn Kathīr, vol. 3, p. 225, l-a atribuit lui Ibn Abī Ḥātim. L-a relatat și al-Ḥākim, vol. 2, pp. 66, 246 și 390, și vol. 3, p. 7, spunând în toate aceste locuri: *«Potrivit condițiilor celor doi»*. Al-Dhahabī a păstrat tăcerea asupra lui.

Apoi a devenit limpede că forma mursal este cea preponderentă. Al-Tirmidhī a spus, vol. 5, p. 325, în ediția îngrijită de Ibrāhīm ʿAṭwah: *«ʿAbd al-Raḥmān ibn Mahdī și alții l-au relatat de la Sufyān în formă mursal.»* L-a menționat și pe calea lui Abū Aḥmad al-Zubayrī, de la Sufyān, în formă mursal.

Forma cu lanț continuu apare la Ibn Jarīr, vol. 17, p. 172, pe calea lui Qays ibn al-Rabīʿ, de la al-Aʿmash; însă Qays este slab. Al-Ḥākim l-a relatat, vol. 3, p. 7, pe calea lui Shuʿbah, ca mutābaʿah pentru Sufyān; totuși, relatările în care al-Ḥākim este singurul transmițător nu inspiră încredere, din pricina numeroaselor sale erori.

Apoi am găsit că al-Ḥāfiẓ al-Dāraquṭnī l-a menționat în al-ʿIlal, vol. 1, p. 214, spunând:

Este un hadith relatat de al-Thawrī, de la al-Aʿmash, de la Muslim al-Baṭīn, de la Saʿīd ibn Jubayr, de la Ibn ʿAbbās. Cei care l-au transmis de la el au avut versiuni diferite: Isḥāq al-Azraq,

Wakīʿ — în relatarea fiului său Sufyān de la el — și al-Ashjaʿī l-au transmis de la al-Thawrī cu lanț continuu. Alții l-au transmis în formă mursal, fără să-l menționeze pe Ibn ʿAbbās. Al-Firyābī l-a relatat de la Qays ibn al-Rabīʿ, de la al-Aʿmash, cu lanț continuu. S-a spus și: de la al-Firyābī, de la al-Thawrī; aceasta nu este corectă, iar versiunea păstrată de la el este cea de la Qays.

Prin aceasta se cunoaște de ce forma mursal este preponderentă. Allah știe cel mai bine.

سورة المؤمنون

21 Sūrat al-Muʾminūn

Versetul 76
Cuvintele Celui Preaînalt:

﴿وَلَقَدْ أَخَذْنَاهُمْ بِالْعَذَابِ فَمَا اسْتَكَانُوا لِرَبِّهِمْ وَمَا يَتَضَرَّعُونَ﴾

„I-am lovit cu pedeapsa, dar nu s-au smerit înaintea Domnului lor și nici nu se roagă cu umilință.”
al-Muʾminūn, 23:76

Ibn Jarīr, vol. 18, p. 45: ne-a relatat Ibn Ḥumayd, care a spus: ne-a relatat Abū Tumaylah — el este Yaḥyā ibn Wāḍiḥ — de la al-Ḥusayn[93], de la Yazīd, de la ʿIkrimah, de la Ibn ʿAbbās, care a spus:
Abū Sufyān a venit la Mesagerul lui Allah ﷺ și a spus:

«O, Muḥammad, te rog, pe Allah și pe legătura de rudenie! Am ajuns să mâncăm al-ʿilhiz»

— adică păr și sânge. Atunci Allah a revelat:

﴿وَلَقَدْ أَخَذْنَاهُمْ بِالْعَذَابِ فَمَا اسْتَكَانُوا لِرَبِّهِمْ وَمَا يَتَضَرَّعُونَ﴾

„I-am lovit cu pedeapsa, dar nu s-au smerit înaintea Domnului lor și nici nu se roagă cu umilință.”
al-Muʾminūn, 23:76

93 Nota autorului: În original: „al-Ḥasan”; aceasta este o greșeală de tipar.

Naratorii hadithului sunt demni de încredere, cu excepția profesorului lui al-Ṭabarī, Muḥammad ibn Ḥumayd al-Rāzī, care este slab. Totuși, hadithul a venit și pe alte căi decât aceasta în care se află el.

L-au relatat Ibn Abī Ḥātim, după cum se arată în Tafsīr Ibn Kathīr, vol. 3, p. 251, și al-Nasāʾī, după cum menționează Ibn Kathīr.[94]

L-a relatat și Ibn Ḥibbān, p. 434. În isnādul lor se află ʿAlī ibn al-Ḥusayn ibn Wāqid, care a fost considerat slab.[95]

L-au relatat al-Ḥākim, vol. 2, p. 394, și al-Wāḥidī în al-Asbāb. În isnādul lor se află Muḥammad ibn Mūsā ibn Ḥātim, despre care elevul său, al-Qāsim al-Sayyārī, a spus: *«Nu răspund pentru [relatările] lui.»* Ibn Abī Saʿdān a spus: *«Al-Ḥāfiẓ Muḥammad ibn ʿAlī avea o părere nefavorabilă despre el»*, după cum se arată în Lisān al-Mīzān. Cât despre al-Ḥākim, el l-a considerat autentic, iar al-Dhahabī a păstrat tăcerea asupra lui.

Prin ansamblul căilor sale până la al-Ḥusayn ibn Wāqid, hadithul este ṣaḥīḥ li-ghayrihi. Allah știe cel mai bine.[96]

سورة النور

94 Nota autorului: Al-Nasāʾī, în [cartea despre] tafsīr, vol. 2, p. 98.

95 Nota autorului: [P. 434] din Mawārid al-Ẓamʾān; în aranjarea Ṣaḥīḥ-ului: vol. 2, p. 266.

96 Nota autorului: Apoi i-am găsit un shāhid la al-Bayhaqī, în Dalāʾil al-Nubuwwah, vol. 2, p. 328.

22 Sūrat al-Nūr

Versetul 3
Cuvintele Celui Preaînalt:

﴿الزَّانِي لَا يَنْكِحُ إِلَّا زَانِيَةً أَوْ مُشْرِكَةً﴾

„Bărbatul care săvârșește zină nu se căsătorește decât cu o femeie care săvârșește zină sau cu o politeistă…”
al-Nūr, 24:3 — fragment

Al-Tirmidhī, vol. 4, p. 152: ne-a relatat ʿAbd ibn Ḥumayd; ne-a relatat Rawḥ ibn ʿUbādah, de la ʿUbayd Allāh ibn al-Akhnas, care a spus: m-a înștiințat ʿAmr ibn Shuʿayb, de la tatăl său, de la bunicul său, care a spus:

Era un bărbat numit Marthad ibn Abī Marthad, care îi transporta pe prizonieri din Mecca și îi aducea la Medina. În Mecca era o prostituată numită ʿAnāq, care îi fusese prietenă. El îi promisese unuia dintre prizonierii din Mecca că îl va duce [la Medina].

[Marthad] a spus: «Am venit și am ajuns la umbra unui zid dintre zidurile Meccăi, într-o noapte cu lună. A venit ʿAnāq și mi-a zărit silueta întunecată lângă zid. Când a ajuns la mine, m-a recunoscut și a spus: *„Marthad?”* Am spus: *„Marthad.”* Ea a spus: *„Bine ai venit! Vino și petrece noaptea aceasta la noi.”* Am spus: *„O, ʿAnāq, Allah a interzis zină.”* [Ea a spus]: *„O, voi, cei din corturi! Omul acesta vă duce prizonierii!”*

M-au urmărit opt oameni. Am apucat prin al-Khandamah și am ajuns la o grotă — sau o peșteră — în care am intrat. Ei au venit și s-au oprit chiar deasupra capului meu, însă Allah i-a împiedicat să mă vadă. Apoi s-au întors. M-am întors și eu la tovarășul meu și

l-am luat în spinare. Era un om greu. Am ajuns la [al-Idhkhir][97], i-am desfăcut lanțurile și am continuat să-l duc, deși mă istovea, până am ajuns la Medina.

Am venit la Mesagerul lui Allah ﷺ și am spus: *„O, Mesager al lui Allah, să mă căsătoresc cu ʿAnāq?”* Mesagerul lui Allah ﷺ a tăcut și nu mi-a răspuns nimic, până ce a fost revelat:

﴿الزَّانِي لَا يَنْكِحُ إِلَّا زَانِيَةً أَوْ مُشْرِكَةً﴾

„Bărbatul care săvârșește zină nu se căsătorește decât cu o femeie care săvârșește zină sau cu o politeistă...”

al-Nūr, 24:3 — fragment

Atunci Mesagerul lui Allah ﷺ a spus:

„O, Marthad! «Bărbatul care săvârșește zină nu se căsătorește decât cu o femeie care săvârșește zină sau cu o politeistă...» Așadar, nu te căsători cu ea.”

»

Acesta este un hadith ḥasan gharīb; nu este cunoscut decât pe această cale.

Hadithul a fost relatat de Abū Dāwūd, vol. 2, p. 176; al-Nasāʾī, vol. 6, p. 54; Ibn Jarīr, vol. 18, p. 71 — în isnādul său se află un narator neidentificat; și al-Ḥākim, vol. 2, p. 166, prescurtat. Acesta a spus: *«Isnādul său este autentic»*, iar al-Dhahabī a păstrat tăcerea asupra lui.

Versetele 6–9

Cuvintele Celui Preaînalt:

97 Nota traducătorului: Ediția arabă, p. 159, are „al-Ākhar” (الآخر) și „am spus” (قلت). Formele [al-Idhkhir] (الإذخر) și [Ea a spus] (قالت) urmează relatarea paralelă din Jāmiʿ al-Tirmidhī, nr. 3177.

﴿وَالَّذِينَ يَرْمُونَ أَزْوَاجَهُمْ وَلَمْ يَكُنْ لَهُمْ شُهَدَاءُ إِلَّا أَنْفُسُهُمْ فَشَهَادَةُ أَحَدِهِمْ أَرْبَعُ شَهَادَاتٍ بِاللَّهِ إِنَّهُ لَمِنَ الصَّادِقِينَ﴾

„Iar cei care își acuză soțiile, fără să aibă alți martori decât pe ei înșiși, să mărturisească fiecare de patru ori, jurând pe Allah, că spune adevărul."

al-Nūr, 24:6; secțiunea privește 24:6–9

Al-Bukhārī, vol. 10, p. 64: ne-a relatat Isḥāq; ne-a relatat Muḥammad ibn Yūsuf al-Firyābī; ne-a relatat al-Awzāʿī, care a spus: mi-a relatat al-Zuhrī, de la Sahl ibn Saʿd:

ʿUwaymir a venit la ʿĀṣim ibn ʿAdī, căpetenia celor din Banū ʿAjlān, și a spus: *«Ce spuneți despre un bărbat care găsește un alt bărbat cu soția sa? Să-l ucidă, iar voi să-l ucideți apoi pe el? Sau cum să procedeze? Întreabă-l pentru mine pe Mesagerul lui Allah ﷺ despre aceasta.»*

ʿĀṣim a venit la Profet ﷺ și a spus: *«O, Mesager al lui Allah...»* Mesagerului lui Allah ﷺ nu i-au plăcut asemenea întrebări. ʿUwaymir l-a întrebat [pe ʿĀṣim], iar acesta a răspuns: *«Mesagerului lui Allah ﷺ nu i-au plăcut întrebările și le-a dezaprobat.»* ʿUwaymir a spus:

«Pe Allah, nu mă voi opri până nu-l voi întreba eu însumi pe Mesagerul lui Allah ﷺ despre aceasta.»

ʿUwaymir a venit și a spus: *«O, Mesager al lui Allah! Un bărbat găsește un alt bărbat cu soția sa. Să-l ucidă, iar voi să-l ucideți apoi pe el? Sau cum să procedeze?»* Mesagerul lui Allah ﷺ a răspuns: *«Allah a revelat Coran cu privire la tine și la soția ta.»* Mesagerul lui Allah ﷺ le-a poruncit să îndeplinească liʿān[98], potrivit celor

98 Nota traducătorului: Liʿān este procedura jurămintelor reciproce descrisă în relatările următoare: soțul își susține acuzația, iar soția o respinge. Al cincilea jurământ invocă blestemul lui Allah asupra soțului, dacă minte, respectiv mânia lui Allah asupra soției, dacă soțul spune adevărul. Vezi al-Nūr, 24:6–9.

precizate de Allah în Cartea Sa. El a îndeplinit liʿān cu ea, apoi a spus: *«O, Mesager al lui Allah! Dacă aș păstra-o [ca soție], i-aș face nedreptate.»* Și a divorțat de ea. Aceasta a devenit rânduiala pentru soții care îndeplinesc liʿān după ei.
Apoi Mesagerul lui Allah ﷺ a spus:

«Urmăriți! Dacă ea naște un copil cu pielea închisă, cu ochii foarte negri, cu fesele mari și cu gambele groase, atunci socotesc că ʿUwaymir a spus adevărul în privința ei. Dacă naște un copil roșiatic, ca o șopârlă waḥarah, atunci socotesc că ʿUwaymir a mințit în privința ei.»

Ea a născut un copil cu însușirile pe care Mesagerul lui Allah ﷺ le descrisese ca adeverind spusele lui ʿUwaymir. După aceea, copilul era atribuit mamei sale.

Hadithul a fost relatat de al-Bukhārī și în Cartea divorțului, vol. 11, pp. 282, 369 și 376, precum și în vol. 17, p. 40; de Muslim, vol. 10, pp. 120 și 123; Abū Dāwūd, vol. 2, p. 241; al-Dārimī, vol. 2, p. 140; Ibn Mājah, nr. 2066; Aḥmad, vol. 5, pp. 334 și 337; Mālik, vol. 2, p. 89; al-Dārimī, vol. 2, p. 150; al-Dāraquṭnī, vol. 3, p. 274; și Ibn Jarīr, vol. 18, p. 85.

Imamul al-Bukhārī — Allah să aibă milă de el — a spus, vol. 10, p. 65: mi-a relatat Muḥammad ibn Bashshār; ne-a relatat Ibn Abī ʿAdī, de la Hishām ibn Ḥassān; ne-a relatat ʿIkrimah, de la Ibn ʿAbbās:

Hilāl ibn Umayyah și-a acuzat soția, în fața Profetului ﷺ, de adulter cu Sharīk ibn Saḥmāʾ. Profetul ﷺ a spus: *«Dovada, sau pedeapsa pe spatele tău!»* El a spus: *«O, Mesager al lui Allah! Când unul dintre noi vede un bărbat peste soția sa, să plece să caute dovada?»* Profetul ﷺ continua să spună: *«Dovada, altfel pedeapsa pe spatele tău!»* Hilāl a spus: *«Pe Cel care te-a trimis cu adevărul, spun adevărul, iar Allah va revela ceea ce îmi va feri spatele de pedeapsă.»* Atunci a coborât Jibrīl și i-a fost revelat:

﴿وَالَّذِينَ يَرْمُونَ أَزْوَاجَهُمْ﴾

„Iar cei care își acuză soțiile…”

al-Nūr, 24:6 — fragment
A recitat până la:

﴿إِنَّهُ لَمِنَ الصَّادِقِينَ﴾

„...că spune adevărul."
al-Nūr, 24:6 — fragmentul final citat în ediția de bază
Profetul ﷺ s-a dus și a trimis după ea. A venit Hilāl și a depus mărturie, iar Profetul ﷺ spunea: *«Allah știe că unul dintre voi minte. Oare se căiește vreunul dintre voi?»* Apoi ea s-a ridicat și a depus mărturie. Când a ajuns la a cincea, au oprit-o și i-au spus: *«Aceasta atrage [pedeapsa, dacă minți].»*
Ibn ʿAbbās a spus: «Ea a șovăit și s-a tras înapoi, până am crezut că va renunța. Apoi a spus: *„Nu-mi voi face neamul de rușine pentru totdeauna."* Și a continuat. Profetul ﷺ a spus:

„Urmăriți-o! Dacă naște un copil cu ochii conturați de negru, cu fesele mari și cu gambele groase, el este al lui Sharīk ibn Saḥmā'."

Ea a născut întocmai un astfel de copil. Atunci Profetul ﷺ a spus:

„Dacă nu ar fi ceea ce a fost deja hotărât în Cartea lui Allah, aș avea de-a face cu ea."

»
Hadithul a fost relatat de al-Tirmidhī, vol. 4, p. 154, care l-a considerat ḥasan; de Abū Dāwūd, vol. 4, p. 243; Ibn Mājah, nr. 2067; Aḥmad, vol. 1, pp. 238 și 273; al-Dāraquṭnī, vol. 3, p. 277; Ibn Jarīr, vol. 18, p. 83; și al-Ḥākim, vol. 2, p. 202. Acesta a spus: *«Autentic potrivit condițiilor celor doi shaykhi»*, iar al-Dhahabī a păstrat tăcerea asupra lui. Acuzatorul din acest hadith este Hilāl ibn Umayyah.
Imamul Muslim — Allah să aibă milă de el — a spus, vol. 10, p. 123: ne-a relatat Muḥammad ibn ʿAbd Allāh ibn Numayr; ne-a relatat tatăl meu. [Schimbare de isnād.] Ne-a relatat și Abū Bakr ibn Abī Shaybah — formularea îi aparține lui; ne-a relatat ʿAbd

Allāh ibn Numayr; ne-a relatat ʿAbd al-Malik ibn Abī Sulaymān, de la Saʿīd ibn Jubayr, care a spus:

Am fost întrebat, pe vremea conducerii lui Muṣʿab, despre soții care îndeplinesc liʿān: sunt ei despărțiți? Nu am știut ce să răspund. M-am dus la locuința lui Ibn ʿUmar din Mecca și i-am spus slujitorului: *«Cere pentru mine îngăduința de a intra.»* El a spus: *«Se odihnește la amiază.»* [Ibn ʿUmar] mi-a auzit vocea și a întrebat: *«Ibn Ǯubayr?»* Am spus: *«Da.»* A spus: *«Intră! Pe Allah, numai o nevoie te-ar aduce la ora aceasta.»*

Am intrat și l-am găsit întins pe o pătură de șa, cu capul pe o pernă umplută cu fibre de palmier. Am spus: *«O, Abū ʿAbd al-Raḥmān! Soții care îndeplinesc liʿān sunt despărțiți?»* A răspuns: «Slavă lui Allah! Da. Primul care a întrebat despre aceasta a fost cutare, fiul lui cutare. El a spus: *„O, Mesager al lui Allah! Cum să procedeze unul dintre noi dacă își găsește soția săvârșind o faptă rușinoasă? Dacă vorbește, vorbește despre un lucru grav; iar dacă tace, tace asupra unui asemenea lucru."* Profetul ﷺ a tăcut și nu i-a răspuns.

Mai târziu, omul a venit și a spus: *„Lucrul despre care te-am întrebat mi s-a întâmplat chiar mie."* Atunci Allah, Cel Puternic și Măreț, a revelat aceste versete din Sūrat al-Nūr:

﴿وَالَّذِينَ يَرْمُونَ أَزْوَاجَهُمْ﴾

„Iar cei care își acuză soțiile..."
al-Nūr, 24:6 — fragment

El i le-a recitat, l-a povățuit, i-a amintit [de Allah] și i-a spus că pedeapsa din această lume este mai ușoară decât pedeapsa din Viața de Apoi. Omul a spus: *„Nu! Pe Cel care te-a trimis cu adevărul, nu am mințit în privința ei."* Apoi a chemat-o, a povățuit-o, i-a amintit [de Allah] și i-a spus că pedeapsa din această lume este mai ușoară decât pedeapsa din Viața de Apoi. Ea a spus: *„Nu! Pe Cel care te-a trimis cu adevărul, el minte."*

A început cu bărbatul. Acesta a mărturisit de patru ori, jurând pe Allah, că spune adevărul; a cincea a fost că blestemul lui Allah

să fie asupra sa dacă minte. Apoi a urmat femeia. Ea a mărturisit de patru ori, jurând pe Allah, că el minte; a cincea a fost că mânia lui Allah să fie asupra ei dacă el spune adevărul. Apoi i-a despărțit.»

Hadithul a fost relatat de al-Tirmidhī, care l-a considerat autentic, vol. 2, p. 224, și vol. 4, p. 154; al-Nasāʾī, vol. 6, p. 144; Aḥmad, vol. 2, pp. 19 și 42; al-Dārimī, vol. 2, p. 150; Ibn al-Jārūd, p. 252; și Ibn Jarīr, vol. 18, p. 84. Cel care a întrebat despre hotărâre și a îndeplinit liʿān nu este numit aici, însă un hadith din Muslim și al-Nasāʾī precizează că era al-ʿAjlānī.

Imamul Muslim — Allah să aibă milă de el — a spus, vol. 10, p. 127: ne-au relatat Zuhayr ibn Ḥarb, ʿUthmān ibn Abī Shaybah și Isḥāq ibn Ibrāhīm — formularea îi aparține lui Zuhayr. Isḥāq a spus *«ne-a înștiințat»*, iar ceilalți doi au spus *«ne-a relatat Ǧarīr»*, de la al-Aʿmash, de la Ibrāhīm, de la ʿAlqamah, de la ʿAbd Allāh, care a spus:

În noaptea de dinaintea zilei de vineri eram în moschee, când a venit un bărbat dintre Anșār și a spus: *«Dacă un bărbat găsește un alt bărbat cu soția sa și vorbește, îl biciuiți; dacă ucide, îl ucideți; iar dacă tace, tace plin de mânie. Pe Allah, îl voi întreba pe Mesagerul lui Allah ﷺ despre aceasta.»* A doua zi a venit la Mesagerul lui Allah ﷺ și a spus:

> *«Dacă un bărbat găsește un alt bărbat cu soția sa și vorbește, îl biciuiți; dacă ucide, îl ucideți; iar dacă tace, tace plin de mânie.»*

El a spus: *«O, Allah, dă o hotărâre!»* Și a început să se roage. Atunci a fost revelat versetul despre liʿān:

﴿وَالَّذِينَ يَرْمُونَ أَزْوَاجَهُمْ وَلَمْ يَكُنْ لَهُمْ شُهَدَاءُ إِلَّا أَنفُسُهُمْ﴾

„Iar cei care își acuză soțiile, fără să aibă alți martori decât pe ei înșiși…”

al-Nūr, 24:6 — fragment

Au fost [revelate] aceste versete. Dintre toți oamenii, chiar acel bărbat a fost încercat cu acest lucru. El și soția lui au venit la Mesagerul lui Allah ﷺ și au îndeplinit liʿān.

Bărbatul a mărturisit de patru ori, jurând pe Allah, că spune adevărul, iar la a cincea a invocat blestemul lui Allah asupra sa dacă minte. Ea a vrut să rostească [jurământul final], dar Mesagerul lui Allah ﷺ i-a spus: *«Oprește-te!»* Ea a refuzat și l-a rostit. Când cei doi s-au îndepărtat, el a spus: *«Poate că va naște un copil cu pielea neagră și părul creț.»* Ea a născut un copil cu pielea neagră și părul creț.

Hadithul a fost relatat de Abū Dāwūd, vol. 2, p. 242; Ibn Mājah, nr. 2068; Aḥmad, vol. 1, p. 448; și Ibn Jarīr, vol. 18, p. 84. În Muslim și în unele dintre aceste surse, cel care pune întrebarea este un bărbat dintre Anṣār.

Imamul Muslim — Allah să aibă milă de el — a spus, vol. 10, p. 128: ne-a relatat Muḥammad ibn al-Muthannā; ne-a relatat ʿAbd al-Aʿlā; ne-a relatat Hishām, de la Muḥammad, care a spus: L-am întrebat pe Anas ibn Mālik, socotind că are cunoștință despre aceasta. El a spus: «Hilāl ibn Umayyah și-a acuzat soția de adulter cu Sharīk ibn Saḥmāʾ, care era fratele lui al-Barāʾ ibn Mālik. El a fost primul bărbat care a îndeplinit liʿān în Islam. A îndeplinit liʿān cu ea, iar Mesagerul lui Allah ﷺ a spus:

> *„Urmăriți-o! Dacă naște un copil cu pielea albă, părul drept și ochii afectați de o suferință[99], el este al lui Hilāl ibn Umayyah. Dacă naște un copil cu ochii conturați de negru, părul creț și gambele subțiri, el este al lui Sharīk ibn Saḥmāʾ."*

Mi s-a adus la cunoștință că a născut un copil cu ochii conturați de negru, părul creț și gambele subțiri.»

Hadithul a fost relatat de al-Nasāʾī, vol. 6, p. 141. Acuzatorul este Hilāl ibn Umayyah.

---

99 Nota traducătorului: Qaḍīʾ al-ʿaynayn desemnează ochi afectați de o suferință, nu o anumită culoare a ochilor. Al-Nawawī explică termenul prin lăcrimare abundentă, roșeață sau altă afecțiune; vezi comentariul său la Ṣaḥīḥ Muslim, Cartea liʿānului, hadithul 1496.

Al-Bazzār — Allah să aibă milă de el — a spus, după cum se arată în Kashf al-Astār, vol. 3, p. 60: ne-a relatat Isḥāq ibn al-Ḍayf; ne-a relatat al-Naḍr ibn Shumayl; ne-a relatat Yūnus ibn Abī Isḥāq, de la tatăl său, de la Zayd ibn Yuthayʿ, de la Ḥudhayfah, care a spus:

Mesagerul lui Allah ﷺ i-a spus lui Abū Bakr: *«Dacă ai vedea un bărbat cu Umm Rūmān, ce i-ai face?»* El a răspuns: *«Pe Allah, i-aș face rău.»* A spus: *«Dar tu, o, ʿUmar?»* El a răspuns: *«Pe Allah, l-aș ucide! Aș spune: „Allah să-l blesteme pe cel neputincios, căci este ticălos!”»* Atunci a fost revelat:

﴿وَالَّذِينَ يَرْمُونَ أَزْوَاجَهُمْ وَلَمْ يَكُنْ لَهُمْ شُهَدَاءُ إِلَّا أَنفُسُهُمْ﴾

„Iar cei care își acuză soțiile, fără să aibă alți martori decât pe ei înșiși…”

al-Nūr, 24:6 — fragment

Al-Bazzār a spus: *«Nu cunoaștem pe nimeni care să-l fi transmis cu isnād complet, în afară de al-Naḍr ibn Shumayl, de la Yūnus.»* Ne-a relatat ʿAbd Allāh ibn Isḥāq al-ʿAṭṭār; ne-a relatat Abū ʿĀṣim, de la Sufyān, de la Abū Isḥāq, de la Zayd ibn Yuthayʿ — fără să spună *«de la Ḥudhayfah»* — de la Profet ﷺ, într-o formulare asemănătoare.

Al-Haythamī a spus în Majmaʿ al-Zawāʾid, vol. 7, p. 74: *«Naratorii săi sunt demni de încredere.»* Eu spun: nu este nevoie să ne străduim să armonizăm hadithul lui Ḥudhayfah cu cele două hadithuri precedente. El este transmis de Zayd ibn Yuthayʿ, după cum se arată în Tafsīr Ibn Kathīr. De la el nu a relatat decât Abū Isḥāq, iar dintre cei care l-au declarat demn de încredere nu sunt menționați decât Ibn Ḥibbān și al-ʿIjlī, după cum se arată în Tahdhīb al-Tahdhīb; amândoi sunt îngăduitori în atribuirea acestui calificativ.

În plus, există divergență dacă hadithul a fost transmis mawṣūl sau mursal. Cel care l-a transmis mursal este mai riguros și mai

puternic decât cel care l-a transmis mawṣūl[100], acesta din urmă fiind Yūnus ibn Abī Isḥāq. De asemenea, Abū Isḥāq practică tadlīs, după cum se arată în Tahdhīb al-Tahdhīb, și nu a precizat că a auzit relatarea direct.

Rămâne de cercetat armonizarea celor două hadithuri precedente. Explicația pe care o socotesc cea mai apropiată [de adevăr] este că Hilāl ibn Umayyah a întrebat, iar venirea lui al-ʿAjlānī a coincis cu aceasta; astfel, versetul a fost revelat cu privire la amândoi. Allah știe cel mai bine. Pentru mai multe detalii, consultă al-Fatḥ, vol. 10, pp. 65 și 66, unde sunt menționate opiniile învățaților.

Versetele 11–22

Cuvintele Celui Preaînalt:

﴿إِنَّ الَّذِينَ جَاءُوا بِالْإِفْكِ عُصْبَةٌ مِنْكُمْ لَا تَحْسَبُوهُ شَرًّا لَكُمْ بَلْ هُوَ خَيْرٌ لَكُمْ لِكُلِّ امْرِئٍ مِنْهُمْ مَا اكْتَسَبَ مِنَ الْإِثْمِ وَالَّذِي تَوَلَّى كِبْرَهُ مِنْهُمْ لَهُ عَذَابٌ عَظِيمٌ﴾

„Cei care au adus calomnia sunt un grup dintre voi. Nu socotiți aceasta un rău pentru voi; dimpotrivă, este un bine pentru voi. Fiecăruia dintre ei îi revine păcatul pe care l-a săvârșit, iar cel care a purtat partea cea mai mare a ei va avea parte de o pedeapsă cumplită."

al-Nūr, 24:11; secțiunea privește 24:11–22

Al-Bukhārī, vol. 6, p. 198: ne-a relatat Abū al-Rabīʿ Sulaymān ibn Dāwūd — iar Aḥmad mi-a lămurit o parte din aceasta — care a spus: ne-a relatat Fulayḥ, de la Ibn Shihāb, de la ʿUrwah ibn al-Zubayr, Saʿīd ibn al-Musayyab, ʿAlqamah ibn Waqqāṣ al-Laythī

100 Nota autorului: Abū Ḥātim a considerat mai puternică transmiterea mursal, după cum se arată în al-ʿIlal al fiului său, vol. 1, p. 445.

și ʿUbayd [Allāh] ibn ʿAbd Allāh ibn ʿUtbah[101], de la ʿĀʾishah — Allah să fie mulțumit de ea — soția Profetului ﷺ, despre cele spuse împotriva ei de oamenii calomniei și de care Allah a dezvinovățit-o.

Al-Zuhrī a spus: *«Fiecare dintre ei mi-a relatat o parte din istorisirea ei, pe care mi-a transmis-o de la ʿĀʾishah, iar unele dintre relatările lor le confirmă pe celelalte. Ei au relatat că ʿĀʾishah a spus:»*

Când Mesagerul lui Allah ﷺ voia să plece într-o călătorie, trăgea la sorți între soțiile sale. Pe cea căreia îi cădea sorțul o lua cu el.[102]

A tras la sorți între noi pentru o expediție pe care a întreprins-o și mi-a căzut mie sorțul. Am plecat cu el după ce fusese revelată [porunca] ḥijābului. Eram ridicată în litieră și coborâtă în ea. Am călătorit până ce Mesagerul lui Allah ﷺ a încheiat acea expediție și s-a întors. Când ne-am apropiat de Medina, a dat într-o noapte vestea plecării. M-am ridicat când s-a vestit plecarea și am mers dincolo de oaste. După ce mi-am făcut nevoile, m-am întors la locul de popas. Mi-am atins pieptul și am văzut că mi se rupsese colierul din mărgele de onix de Aẓfār. M-am întors să-mi caut colierul, iar căutarea lui m-a întârziat.

Cei care pregăteau călătoria mea au venit, mi-au ridicat litiera și au așezat-o pe cămila pe care o călăream, crezând că mă aflu înăuntru. Pe atunci, femeile erau ușoare: nu se îngrășaseră și nu puseseră carne pe ele; mâncau numai puțin, cât să se țină în viață. De aceea, când au ridicat litiera, oamenilor nu li s-a părut neobișnuită greutatea ei și au luat-o. Eram o tânără de vârstă fragedă. Au pus cămila în mișcare și au plecat.

---

101 Nota traducătorului: Ediția arabă, p. 164, are „ʿUbayd ibn ʿAbd Allāh ibn ʿUtbah". Numele completat între paranteze drepte, „ʿUbayd Allāh ibn ʿAbd Allāh ibn ʿUtbah", urmează Ṣaḥīḥ al-Bukhārī, nr. 2661.

102 Nota autorului: Așa apare la al-Nasafī și la Abū Dharr, prin alții decât al-Kushmīhanī. În relatarea lui al-Kushmīhanī și a celorlalți apare «kharaja» — și aceasta este forma corectă. Este posibil ca prima formă să fie «ukhrija», cu ḍamma la început, la diateza pasivă. Aici se încheie citatul din al-Fatḥ.

Mi-am găsit colierul după ce oastea își continuase drumul. Am venit la locul lor de popas, dar nu mai era nimeni acolo. M-am îndreptat spre locul în care stătusem, socotind că îmi vor observa lipsa și se vor întoarce după mine. În timp ce ședeam, m-a biruit somnul și am adormit.

Ṣafwān ibn al-Muʿaṭṭal al-Sulamī, apoi al-Dhakwānī, rămăsese în urma oștii. Dimineața a ajuns la locul în care mă aflam și a văzut silueta unei persoane adormite. A venit la mine; mă văzuse înainte de [porunca] ḥijābului. M-am trezit auzindu-l rostind formula de întoarcere la Allah, în timp ce își îngenunchea cămila. A ținut cu piciorul unul dintre picioarele ei din față și am încălecat. A pornit, ducând de căpăstru cămila pe care eram, până am ajuns la oaste, după ce oamenii poposiseră să se odihnească, în toiul amiezii. Atunci a pierit cine a pierit [prin calomnie], iar cel care a purtat greul calomniei a fost ʿAbd Allāh ibn Ubayy ibn Salūl.

Am ajuns la Medina și am fost bolnavă acolo o lună, în timp ce oamenii răspândeau vorbele celor care aduseseră calomnia. În boala mea, mă neliniștea faptul că nu vedeam la Profet ﷺ blândețea pe care o vedeam de obicei când eram bolnavă. El doar intra, saluta, apoi spunea: *«Cum îi este acesteia?»* Nu știam nimic din toate acestea, până când am început să-mi revin.

Am ieșit împreună cu Umm Misṭaḥ către al-Manāṣiʿ, locul în care ne făceam nevoile. Nu ieșeam decât noaptea; aceasta era înainte să avem latrine aproape de casele noastre. Obiceiul nostru era asemenea celui al arabilor de odinioară: [mergeam] în loc deschis — sau într-un loc retras. Eu și Umm Misṭaḥ, fiica lui Abū Ruhm, mergeam pe jos, când ea s-a împiedicat în veșmânt și a spus: *«Să piară Misṭaḥ!»* I-am spus: *«Ce vorbe urâte! Îl insulți pe un om care a participat la Badr?»* Ea a spus: *«O, tu! Nu ai auzit ce au spus?»* Și mi-a povestit vorbele celor care aduseseră calomnia. Atunci boala mi s-a înrăutățit.

Când m-am întors acasă, Mesagerul lui Allah ﷺ a intrat și a spus: *«Cum îi este acesteia?»* Am spus: *«Îngăduie-mi să merg la părinții mei.»* Pe atunci voiam să aflu de la ei, cu certitudine, cele întâmplate.

Mesagerul lui Allah ﷺ mi-a îngăduit și am venit la părinții mei. I-am spus mamei: *«Ce vorbesc oamenii?»* Ea a răspuns: *«Fiica mea, nu lăsa lucrul acesta să te apese! Pe Allah, rareori se află o femeie frumoasă la un bărbat care o iubește și care are și alte soții fără ca acestea să vorbească mult împotriva ei.»* Am spus: *«Slavă lui Allah! Oamenii chiar vorbesc despre aceasta?»*

Am petrecut acea noapte până dimineața fără să mi se oprească lacrimile și fără să închid ochii. Când s-a făcut dimineață, Mesagerul lui Allah ﷺ i-a chemat pe ʿAlī ibn Abī Ṭālib și pe Usāmah ibn Zayd, deoarece revelația întârzia, ca să le ceară sfatul în privința despărțirii de soția sa. Usāmah l-a sfătuit potrivit afecțiunii pe care o simțea pentru ei [familia Profetului], spunând: *«Este soția ta, o, Mesager al lui Allah! Pe Allah, nu știm [despre ea] decât bine.»*

ʿAlī a spus: *«O, Mesager al lui Allah! Allah nu te-a strâmtorat; există multe alte femei. Întreab-o pe slujitoare și îți va spune adevărul.»* Mesagerul lui Allah ﷺ a chemat-o pe Barīrah și a spus: *«O, Barīrah, ai văzut la ea ceva care să-ți stârnească îndoieli?»* Barīrah a răspuns: *«Nu, pe Cel care te-a trimis cu adevărul! Nu am văzut niciodată la ea ceva ce i-aș putea reproșa, în afară de faptul că este o tânără care adoarme lângă aluat, iar animalul din casă vine și îl mănâncă.»*

În aceeași zi, Mesagerul lui Allah ﷺ s-a ridicat și a cerut să fie sprijinit împotriva lui ʿAbd Allāh ibn Ubayy ibn Salūl. Mesagerul lui Allah ﷺ a spus:

> *«Cine mă va sprijini împotriva unui om a cărui vătămare a ajuns până la familia mea? Pe Allah, despre soția mea nu știu decât bine. Au pomenit un bărbat despre care nu știu decât bine și care nu intra la familia mea decât împreună cu mine.»*

Saʿd ibn Muʿādh s-a ridicat și a spus: *«O, Mesager al lui Allah! Pe Allah, eu te voi sprijini împotriva lui. Dacă este dintre al-Aws, îi vom tăia capul. Dacă este dintre frații noștri din al-Khazraj, poruncește-ne și vom face cu el ceea ce poruncești.»* Atunci s-a ridicat Saʿd ibn ʿUbādah, căpetenia celor din al-Khazraj. Înainte de aceasta fusese un om drept, însă l-a cuprins râvna pentru neamul

său și a spus: *«Ai mințit, pe Allah! Nu-l vei ucide și nu vei putea face aceasta.»*

Usayd ibn al-Ḥuḍayr s-a ridicat și a spus: *«Tu ai mințit, pe Allah! Pe Allah, îl vom ucide! Ești un ipocrit care îi apără pe ipocriți.»* Cele două triburi, al-Aws și al-Khazraj, s-au aprins, până ce erau gata [să se înfrunte], iar Mesagerul lui Allah ﷺ se afla pe amvon. El a coborât și i-a potolit, până au tăcut, apoi a tăcut și el.

Am plâns în ziua aceea fără să mi se oprească lacrimile și fără să închid ochii. Dimineața, părinții mei se aflau lângă mine. Plânsesem noaptea și o zi, până am crezut că plânsul îmi va sfâșia ficatul. În timp ce ei ședeau lângă mine, iar eu plângeam, o femeie dintre Anșār a cerut îngăduința să intre. I-am îngăduit; s-a așezat și a plâns împreună cu mine.

Pe când eram astfel, Mesagerul lui Allah ﷺ a intrat și s-a așezat. De când se spusese despre mine ceea ce se spusese, nu se mai așezase lângă mine înainte de acel moment. Trecuse o lună fără să i se reveleze ceva în privința mea.

El a rostit mărturisirea de credință, apoi a spus: *«O, ʿĀ'ishah! Mi-au ajuns despre tine cutare și cutare vorbe. Dacă ești nevinovată, Allah te va dezvinovăți. Dacă ai săvârșit un păcat, cere-I iertare lui Allah și căiește-te înaintea Lui, căci, atunci când robul își recunoaște păcatul și apoi se căiește, Allah îi primește căința.»*

Când Mesagerul lui Allah ﷺ și-a încheiat cuvintele, lacrimile mi s-au oprit, până nu am mai simțit nicio picătură. I-am spus tatălui meu: *«Răspunde-i Mesagerului lui Allah ﷺ în locul meu.»* El a spus: *«Pe Allah, nu știu ce să-i spun Mesagerului lui Allah ﷺ.»* I-am spus mamei: *«Răspunde-i Mesagerului lui Allah ﷺ în locul meu, la cele spuse.»* Ea a spus: *«Pe Allah, nu știu ce să-i spun Mesagerului lui Allah ﷺ.»*

Eram o tânără și nu citeam mult din Coran. Am spus: «Pe Allah, știu că ați auzit ceea ce vorbesc oamenii, că vi s-a întipărit în suflet și că ați crezut. Dacă vă spun că sunt nevinovată — iar Allah știe că sunt nevinovată — nu mă veți crede. Dacă aș recunoaște în fața voastră un lucru — deși Allah știe că sunt nevinovată — m-ați crede. Pe Allah, pentru mine și pentru voi nu găsesc altă pildă decât pe tatăl lui Yūsuf, când a spus:

﴿فَصَبْرٌ جَمِيلٌ وَاللَّهُ الْمُسْتَعَانُ عَلَى مَا تَصِفُونَ﴾

„[Nu-mi rămâne decât] răbdarea frumoasă. La Allah se caută ajutor împotriva celor pe care le spuneți.”»

Yūsuf, 12:18 — fragment

Apoi m-am întors pe patul meu, nădăjduind că Allah mă va dezvinovăți. Dar, pe Allah, nu crezusem că va pogorî revelație despre mine. Mă socoteam prea neînsemnată ca El să vorbească în Coran despre mine. Speram doar ca Mesagerul lui Allah ﷺ să aibă un vis prin care Allah să mă dezvinovățească.

Pe Allah, el nu-și părăsise locul și nimeni dintre cei ai casei nu ieșise când i-a venit revelația. L-a cuprins starea grea care îl cuprindea [la primirea ei], până ce sudoarea îi curgea asemenea mărgăritarelor, deși era o zi rece de iarnă. Când acea stare a trecut, Mesagerul lui Allah ﷺ zâmbea. Primele cuvinte pe care mi le-a spus au fost: *«O, ʿĀ’ishah! Laudă-L pe Allah, căci Allah te-a dezvinovățit!»*

Mama mi-a spus: *«Ridică-te și mergi la Mesagerul lui Allah ﷺ.»* Am răspuns: *«Nu, pe Allah! Nu mă voi ridica să merg la el și nu-L voi lăuda decât pe Allah.»* Allah Preaînaltul revelase:

﴿إِنَّ الَّذِينَ جَاءُوا بِالْإِفْكِ عُصْبَةٌ مِنْكُمْ﴾

„Cei care au adus calomnia sunt un grup dintre voi...”

al-Nūr, 24:11 — fragment; urmează versetele

Când Allah a revelat aceasta spre dezvinovățirea mea, Abū Bakr al-Ṣiddīq — Allah să fie mulțumit de el — care îl întreținea pe Misṭaḥ ibn Uthāthah datorită legăturii de rudenie dintre ei, a spus: *«Pe Allah, nu-i voi mai da niciodată nimic lui Misṭaḥ după cele spuse despre ʿĀ’ishah!»* Atunci Allah Preaînaltul a revelat:

﴿وَلَا يَأْتَلِ أُولُو الْفَضْلِ مِنْكُمْ وَالسَّعَةِ﴾

„Cei dintre voi care au virtute și stare îndestulată să nu jure [că nu vor mai dărui]…”

al-Nūr, 24:22 — fragment

Până la cuvintele Sale:

﴿غَفُورٌ رَحِيمٌ﴾

„…Iertător, Îndurător.”

al-Nūr, 24:22 — fragment

Abū Bakr a spus: *«Ba da, pe Allah! Doresc ca Allah să mă ierte.»* Și a reluat ajutorul pe care i-l dădea lui Misṭaḥ.

Mesagerul lui Allah ﷺ o întrebase și pe Zaynab bint Jaḥsh despre mine, spunând: *«O, Zaynab, ce știi? Ce ai văzut?»* Ea a spus: *«O, Mesager al lui Allah! Îmi păzesc auzul și văzul [de mărturie neadevărată]. Pe Allah, nu știu despre ea decât bine.»* Ea era cea care rivaliza cu mine, însă Allah a ocrotit-o prin evlavia ei scrupuloasă.

A spus: ne-a relatat Fulayḥ, de la Hishām ibn ʿUrwah, [de la ʿUrwah], de la ʿĀʾishah și ʿAbd Allāh ibn al-Zubayr, într-o formulare asemănătoare.[103] A spus: ne-a relatat și Fulayḥ, de la Rabīʿah ibn Abī ʿAbd al-Raḥmān și Yaḥyā ibn Saʿīd, de la al-Qāsim ibn Muḥammad ibn Abī Bakr, într-o formulare asemănătoare.

Hadithul a fost relatat [de al-Bukhārī] în mai multe locuri, între care vol. 8, p. 436; vol. 10, pp. 68 și 106; vol. 14, p. 373, prescurtat; și vol. 17, p. 32, tot prescurtat. L-au relatat Muslim, vol. 17, p. 102; al-Tirmidhī, vol. 4, p. 155; ʿAbd al-Razzāq în al-Muṣannaf, vol. 5, p. 410; Aḥmad, vol. 6, pp. 59 și 103, prescurtat; Ibn Jarīr, vol. 18, p. 90, și în al-Tārīkh, vol. 3, p. 67; precum și Ibn Isḥāq, după cum se arată în Sīrat Ibn Hishām, vol. 2, p. 297.

103 Nota traducătorului: La p. 168 a ediției arabe, ʿUrwah lipsește dintre Hishām și cei doi naratori următori. Veriga [de la ʿUrwah] urmează lanțul de la sfârșitul relatării din Ṣaḥīḥ al-Bukhārī, nr. 2661: Fulayḥ — Hishām — ʿUrwah — ʿĀʾishah și ʿAbd Allāh ibn al-Zubayr.

Versetul 33
Cuvintele Celui Preaînalt:

﴿وَلَا تُكْرِهُوا فَتَيَاتِكُمْ عَلَى الْبِغَاءِ إِنْ أَرَدْنَ تَحَصُّنًا﴾

„Nu le siliți pe sclavele voastre la prostituție, dacă ele doresc să-și păstreze castitatea…”

al-Nūr, 24:33 — fragment

Muslim, vol. 18, p. 162: ne-au relatat Abū Bakr ibn Abī Shaybah și Abū Kurayb, amândoi de la Abū Muʿāwiyah — formularea îi aparține lui Abū Kurayb: ne-a relatat Abū Muʿāwiyah; ne-a relatat al-Aʿmash, de la Abū Sufyān, de la Jābir, care a spus:

ʿAbd Allāh ibn Ubayy ibn Salūl îi spunea unei sclave a lui: *«Du-te și câștigă-ne ceva!»* Atunci Allah, Cel Puternic și Măreț, a revelat:

﴿وَلَا تُكْرِهُوا فَتَيَاتِكُمْ عَلَى الْبِغَاءِ إِنْ أَرَدْنَ تَحَصُّنًا لِتَبْتَغُوا عَرَضَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَمَنْ يُكْرِهْهُنَّ فَإِنَّ اللَّهَ مِنْ بَعْدِ إِكْرَاهِهِنَّ غَفُورٌ رَحِيمٌ﴾

„Nu le siliți pe sclavele voastre la prostituție, dacă ele doresc să-și păstreze castitatea, pentru a dobândi bunurile vieții lumești. Iar dacă cineva le silește, atunci Allah, după silirea lor, este [față de ele] Iertător, Îndurător.”

al-Nūr, 24:33 — fragment

Muslim a relatat hadithul și pe o altă cale, care ajunge la al-Aʿmash, de la Abū Sufyān, cu același isnād. În ea se arată că ʿAbd Allāh ibn Ubayy ibn Salūl avea o sclavă numită Musaykah și o alta numită Umaymah, pe care le silea să săvârșească zină. Cele două s-au plâns Profetului ﷺ, iar Allah a revelat versetul.

L-au relatat Abū Dāwūd, vol. 2, p. 264 — în relatarea sa este pomenită o sclavă a unui bărbat dintre Anṣār, numită Musaykah; Ibn Jarīr, vol. 18, pp. 132 și 133; și al-Bazzār, după cum se arată în Tafsīr al-Ḥāfiẓ Ibn Kathīr, vol. 3, p. 288, unde al-Aʿmash precizează că a auzit de la Abū Sufyān.

L-a relatat și al-Ḥākim, vol. 2, pp. 211 și 397, spunând în ambele locuri: *«Potrivit condițiilor lui Muslim, iar cei doi nu l-au relatat.»* Al-Dhahabī a păstrat tăcerea asupra lui. În primul loc, persoana silită este prezentată ca un bărbat numit Miskīn; este posibil să fie o deformare a textului.

Afirmația lui al-Ḥākim din primul loc, că [hadithul este] potrivit condițiilor lui Muslim, precum și tăcerea lui al-Dhahabī asupra ei sunt discutabile. Muḥammad ibn al-Faraj al-Azraq nu este dintre naratorii lui Muslim; al-Ḥāfiẓ l-a menționat în al-Tahdhīb doar pentru a-l deosebi [de alți naratori cu nume asemănător]. În privința lui există, de asemenea, critici.

În Majmaʿ al-Zawāʾid, vol. 7, p. 82, de la Ibn ʿAbbās — Allah să fie mulțumit de amândoi — se relatează: *«ʿAbd Allāh ibn Ubayy avea o sclavă care practica prostituția în Jāhiliyyah. Când zină a fost interzisă, ea a spus: „Nu, pe Allah! Nu voi mai săvârși niciodată zină.”»* [Urmează] versetul. L-au relatat al-Ṭabarānī și, asemănător, al-Bazzār. Naratorii lui al-Ṭabarānī sunt dintre cei ai lui al-Ṣaḥīḥ. Al-Ḥāfiẓ Ibn Kathīr l-a menționat, atribuindu-l lui al-Ṭayālisī, cu isnādul său.

Versetul 55

Cuvintele Celui Preaînalt:

﴿وَعَدَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنكُمْ﴾

„Allah le-a făgăduit acelora dintre voi care cred...”

al-Nūr, 24:55 — fragment

Al-Ḥākim, vol. 2, p. 401: mi-a relatat Muḥammad ibn Ṣāliḥ ibn Hāniʾ; ne-a relatat Abū Saʿīd Muḥammad ibn Shādhān; mi-a relatat Aḥmad ibn Saʿīd al-Dārimī; ne-a relatat ʿAlī ibn al-Ḥusayn ibn Wāqid; mi-a relatat tatăl meu, de la al-Rabīʿ ibn Anas, de la

Abū al-ʿĀliyah, de la Ubayy ibn Kaʿb — Allah să fie mulțumit de el — care a spus:

Când Mesagerul lui Allah ﷺ și companionii săi au ajuns la Medina, iar Anșār le-au oferit adăpost, arabii i-au atacat cu toții ca dintr-un singur arc. Nu petreceau noaptea decât înarmați și nu-i prindea dimineața decât tot înarmați. Ei au spus: *«Credeți că vom trăi până când vom putea petrece noaptea în siguranță și liniște, fără să ne temem de nimeni în afară de Allah?»* Atunci a fost revelat:

﴿وَعَدَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَيَسْتَخْلِفَنَّهُمْ فِي الْأَرْضِ كَمَا اسْتَخْلَفَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ وَلَيُمَكِّنَنَّ لَهُمْ دِينَهُمُ الَّذِي ارْتَضَى لَهُمْ وَلَيُبَدِّلَنَّهُمْ مِنْ بَعْدِ خَوْفِهِمْ أَمْنًا﴾

„Allah le-a făgăduit acelora dintre voi care cred și săvârșesc fapte drepte că îi va face urmași la stăpânirea pământului, așa cum i-a făcut pe cei de dinaintea lor; că le va întări religia pe care a ales-o pentru ei și le va schimba teama în siguranță...”

al-Nūr, 24:55 — fragment

Până la:

﴿وَمَنْ كَفَرَ بَعْدَ ذَلِكَ﴾

„Iar cei care nu cred după aceasta...”

al-Nūr, 24:55 — fragment

Adică [nu recunosc] binefacerea:

﴿فَأُولَئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ﴾

„...aceia sunt cei nelegiuiți.”

al-Nūr, 24:55 — fragment

«Acesta este un hadith cu isnād autentic, iar cei doi nu l-au relatat.» Al-Dhahabī a păstrat tăcerea asupra lui. În isnādul hadithului se află ʿAlī ibn al-Ḥusayn ibn Wāqid. Abū Ḥātim l-a considerat slab; al-Bukhārī l-a abandonat și a spus: *«Isḥāq avea o părere nefavorabilă despre el.»* Ibn Ḥibbān l-a declarat demn de încredere, iar al-Nasāʾī a spus: *«Nu este nimic rău în el.»* Aici se încheie [extrasul din] Tahdhīb al-Tahdhīb.

Totuși, al-Haythamī a spus în Majmaʿ al-Zawāʾid, vol. 7, p. 83: *«L-a relatat al-Ṭabarānī în al-Awsaṭ, iar naratorii săi sunt demni de încredere.»* Al-Ṭabarī l-a menționat, vol. 18, p. 159, ca relatare mursal de la Abū al-ʿĀliyah.

Versetul 61

Cuvintele Celui Preaînalt:

﴿لَّيْسَ عَلَى الْأَعْمَىٰ حَرَجٌ﴾

„Nu este nicio vină asupra celui orb…”
al-Nūr, 24:61 — fragment

Imamul Aḥmad ibn ʿAmr ibn ʿAbd al-Khāliq, cunoscut ca al-Bazzār, a spus, după cum se arată în Kashf al-Astār, vol. 3, p. 61: ne-a relatat Zayd ibn Akhzam Abū Ṭālib al-Ṭāʾī; ne-a relatat Bishr ibn ʿUmar; ne-a relatat Ibrāhīm ibn Saʿd, de la Ṣāliḥ ibn Kaysān, de la al-Zuhrī, de la ʿUrwah, de la ʿĀʾishah, care a spus:

Musulmanii doreau să plece în expediție cu Mesagerul lui Allah ﷺ. Le încredințau cheile celor dintre ei care sufereau de o infirmitate cronică[104] și le spuneau: *«V-am îngăduit să mâncați orice doriți.»* Aceștia însă spuneau: *«Nu ne este îngăduit, căci ei au dat permisiunea fără să fie cu adevărat împăcați cu aceasta.»* Atunci Allah, Cel Puternic și Măreț, a revelat:

104 Nota autorului: În Mukhtār al-Ṣiḥāḥ: «al-ḍamānah» înseamnă infirmitate cronică. Verbul «ḍamina», din tiparul «ṭariba», are participiul «ḍamin», adică o persoană afectată de o infirmitate cronică.

﴿لَّيْسَ عَلَى الْأَعْمَى حَرَجٌ وَلَا عَلَى الْأَعْرَجِ حَرَجٌ وَلَا عَلَى الْمَرِيضِ حَرَجٌ وَلَا عَلَى أَنفُسِكُمْ أَن تَأْكُلُوا مِن بُيُوتِكُمْ أَوْ بُيُوتِ آبَائِكُمْ أَوْ بُيُوتِ أُمَّهَاتِكُمْ أَوْ بُيُوتِ إِخْوَانِكُمْ أَوْ بُيُوتِ أَخَوَاتِكُمْ أَوْ بُيُوتِ أَعْمَامِكُمْ أَوْ بُيُوتِ عَمَّاتِكُمْ﴾

„Nu este nicio vină asupra celui orb, nicio vină asupra celui șchiop, nicio vină asupra celui bolnav și nici asupra voastră dacă mâncați din casele voastre sau din casele taților voștri, ale mamelor voastre, ale fraților voștri, ale surorilor voastre, ale unchilor voștri din partea tatălui ori ale mătușilor voastre din partea tatălui…”

al-Nūr, 24:61 — fragment

Până la cuvintele Sale:

﴿أَوْ مَا مَلَكْتُمْ مَفَاتِحَهُ﴾

„…sau din [casele] ale căror chei vă sunt încredințate…”

al-Nūr, 24:61 — fragment

Al-Bazzār a spus: *«Nu știm să-l fi relatat de la al-Zuhrī altcineva decât Ṣāliḥ.»* Al-Ḥāfiẓ al-Haythamī a spus în al-Majmaʿ, vol. 7, p. 84: *«L-a relatat al-Bazzār, iar naratorii săi sunt dintre cei ai lui al-Ṣaḥīḥ.»* Al-Suyūṭī a spus în Lubāb al-Nuqūl: *«Isnādul său este autentic.»*

سورة الفرقان

23 Sūrat al-Furqān

Versetele 27–29
Cuvintele Celui Preaînalt:

﴿وَيَوْمَ يَعَضُّ الظَّالِمُ عَلَىٰ يَدَيْهِ﴾

„Și în Ziua în care cel nedrept își va mușca mâinile…”
al-Furqān, 25:27 — fragment
Până la cuvintele Sale:

﴿وَكَانَ الشَّيْطَانُ لِلْإِنْسَانِ خَذُولًا﴾

„Iar Satana îl părăsește pe om [la nevoie].”
al-Furqān, 25:29 — fragment; secțiunea privește 25:27–29

În al-Durr al-Manthūr, vol. 5, p. 68: Ibn Mardawayh și Abū Nuʿaym, în al-Dalāʾil, au relatat cu isnād autentic, pe calea lui Saʿīd ibn Jubayr, de la Ibn ʿAbbās — Allah să fie mulțumit de amândoi:

Abū Muʿayṭ[105] ședea cu Profetul ﷺ în Mecca fără să-l vatăme. Era un om îngăduitor, în vreme ce ceilalți din Quraysh îl vătămau când ședeau cu el. Abū Muʿayṭ avea un prieten apropiat plecat în al-Shām. Quraysh au spus: *«Abū Muʿayṭ și-a părăsit religia.»*

Prietenul său s-a întors noaptea din al-Shām și i-a spus soției sale: *«Cum mai stau lucrurile cu Muḥammad?»* Ea a spus: *«Mai puternic decât înainte.»* El a spus: *«Dar prietenul meu, Abū Muʿayṭ?»* Ea a răspuns: *«Și-a părăsit religia.»* A petrecut o noapte rea. Dimineața a venit Abū Muʿayṭ și l-a salutat, însă el nu i-a răspuns la salut. I-a spus: *«De ce nu-mi răspunzi la salut?»* A

105 Nota traducătorului: În relatarea citată apare „Abū Muʿayṭ”, iar în comentariul următor autorul folosește „ʿUqbah ibn Abī Muʿayṭ”. Traducerea păstrează această deosebire.

răspuns: *«Cum să-ți răspund la salut când ți-ai părăsit religia?»* A spus: *«Quraysh chiar au spus aceasta?»* A răspuns: *«Da!»*

A spus: *«Ce aș putea face ca să li se liniștească inimile?»* El a răspuns: *«Să vii la el în locul în care șade, să-l scuipi în față și să-l insulți cu cele mai urâte vorbe pe care le cunoști.»* El a făcut aceasta. Profetul ﷺ nu a făcut decât să-și șteargă scuipatul de pe față, apoi s-a întors spre el și a spus: *«Dacă te voi găsi în afara munților Meccăi, îți voi tăia capul ca prizonier.»*

Când a venit ziua de Badr, iar tovarășii lui au ieșit, el a refuzat să plece. Tovarășii i-au spus: *«Ieși cu noi!»* A spus: *«Omul acesta m-a amenințat că, dacă mă găsește în afara munților Meccăi, îmi va tăia capul ca prizonier.»* Ei au spus: *«Ai o cămilă roșcată pe care nimeni nu o poate ajunge. Dacă va fi înfrângere, vei zbura cu ea.»*

A ieșit cu ei. Când Allah i-a înfrânt pe politeiști, cămila lui s-a împotmolit[106] pe o întindere de pământ tare, iar Mesagerul lui Allah ﷺ l-a luat prizonier împreună cu șaptezeci dintre Quraysh. Abū Muʿayṭ a fost adus înaintea lui și a spus: *«Mă ucizi pe mine dintre toți aceștia?»* A răspuns: *«Da, pentru că m-ai scuipat în față.»* Atunci Allah a revelat despre Abū Muʿayṭ:

﴿وَيَوْمَ يَعَضُّ الظَّالِمُ عَلَىٰ يَدَيْهِ﴾

„Și în Ziua în care cel nedrept își va mușca mâinile…”
al-Furqān, 25:27 — fragment
Până la cuvintele Sale:

﴿وَكَانَ الشَّيْطَانُ لِلْإِنْسَانِ خَذُولًا﴾

„Iar Satana îl părăsește pe om [la nevoie].”
al-Furqān, 25:29 — fragment

Nu mi-a fost cu putință să cercetez isnādul hadithului. Totuși, în Muṣannaf ʿAbd al-Razzāq, vol. 5, pp. 355–356, și în Tafsīr Ibn

106 Nota autorului: «Al-waḥal» este noroiul moale; «waḥila al-rajul» înseamnă că omul a căzut în noroi. Redat prescurtat din Mukhtār al-Ṣiḥāḥ.

Jarīr se află o istorisire asemănătoare, transmisă mursal, însă în locul lui ʿUqbah ibn Abī Muʿayṭ este pomenit Ubayy ibn Khalaf. În Tafsīr ʿAbd al-Razzāq, vol. 1, p. 68, ea este transmisă cu isnād legat, pe calea lui Miqsam, de la Ibn ʿAbbās. În isnād se află însă ʿUthmān al-Jazarī, al cărui hadith nu ajunge la nivelul la care poate servi drept dovadă. Deocamdată ne abținem de la un verdict asupra lui, deoarece al-Suyūṭī — Allah să aibă milă de el — este îngăduitor.

Versetul 68

Cuvintele Celui Preaînalt:

﴿وَالَّذِينَ لَا يَدْعُونَ مَعَ اللَّهِ إِلَٰهًا آخَرَ وَلَا يَقْتُلُونَ النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ وَلَا يَزْنُونَ﴾

„Și cei care nu invocă alături de Allah altă divinitate, nu ucid sufletul a cărui ucidere Allah a oprit-o decât pe drept și nu săvârșesc zină…”

al-Furqān, 25:68 — fragment

Al-Bukhārī, vol. 10, p. 109: ne-a relatat Musaddad; ne-a relatat Yaḥyā, de la Sufyān, care a spus: mi-au relatat Manṣūr și Sulaymān, de la Abū Wāʾil, de la Abū Maysarah, de la ʿAbd Allāh. A spus[107]: mi-a relatat și Wāṣil, de la Abū Wāʾil, de la ʿAbd Allāh — Allah să fie mulțumit de el:

L-am întrebat pe Mesagerul lui Allah ﷺ (sau: el a fost întrebat): *«Care păcat este cel mai mare înaintea lui Allah?»* El a răspuns: *«Să-I faci lui Allah un egal, deși El te-a creat.»* Am întrebat: *«Apoi care?»* A răspuns: *«Să-ți ucizi copilul de teamă că va mânca împreună cu tine.»* Am întrebat: *«Apoi care?»* A răspuns: *«Să săvârșești adulter cu soția vecinului tău.»* Atunci a fost revelat acest verset, adeverind cuvintele Mesagerului lui Allah ﷺ:

107 Nota autorului: Subiectul verbului «a spus» este Sufyān al-Thawrī, după cum se arată în al-Fatḥ.

﴿وَالَّذِينَ لَا يَدْعُونَ مَعَ اللَّهِ إِلَٰهًا آخَرَ وَلَا يَقْتُلُونَ النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ وَلَا يَزْنُونَ﴾

„Și cei care nu invocă alături de Allah altă divinitate, nu ucid sufletul a cărui ucidere Allah a oprit-o decât pe drept și nu săvârșesc zină…”

al-Furqān, 25:68 — fragment

Hadithul a fost menționat de al-Bukhārī — Allah să aibă milă de el — în mai multe locuri, între care vol. 15, p. 204, și vol. 17, p. 289. L-au relatat Muslim, vol. 2, p. 80; al-Tirmidhī, vol. 4, p. 157 — în relatarea sa apare *«a recitat acest verset»*; Abū Dāwūd, vol. 2, p. 263; Aḥmad, vol. 1, pp. 380 și 431; Ibn Jarīr, vol. 19, p. 41; și Abū Nuʿaym în al-Ḥilyah, vol. 4, pp. 145–146.

O altă cauză

Al-Bukhārī — Allah să aibă milă de el — a spus, vol. 10, p. 170: mi-a relatat Ibrāhīm ibn Mūsā; ne-a înștiințat Hishām ibn Yūsuf că Ibn Jurayj i-a înștiințat; Yaʿlā a spus că Saʿīd ibn Jubayr l-a înștiințat, de la Ibn ʿAbbās — Allah să fie mulțumit de amândoi:

Niște oameni dintre politeiști, care uciseseră mult și săvârșiseră multă zină, au venit la Muḥammad ﷺ și au spus: *«Ceea ce spui și la care chemi este frumos. De ne-ai spune că există o ispășire pentru ceea ce am făcut!»* Atunci a fost revelat:

﴿وَالَّذِينَ لَا يَدْعُونَ مَعَ اللَّهِ إِلَٰهًا آخَرَ وَلَا يَقْتُلُونَ النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ وَلَا يَزْنُونَ﴾

„Și cei care nu invocă alături de Allah altă divinitate, nu ucid sufletul a cărui ucidere Allah a oprit-o decât pe drept și nu săvârșesc zină…”

al-Furqān, 25:68 — fragment

Și a fost revelat:

﴿قُلْ يَا عِبَادِيَ الَّذِينَ أَسْرَفُوا عَلَى أَنْفُسِهِمْ لَا تَقْنَطُوا مِنْ رَحْمَةِ اللَّهِ﴾

„Spune: «O, robii Mei, care ați întrecut măsura împotriva voastră înșivă! Nu deznădăjduiți de îndurarea lui Allah...»"

al-Zumar, 39:53 — fragment

Hadithul a fost relatat de Muslim, vol. 2, p. 139, și al-Nasāʾī, vol. 7, p. 80. Nimic nu împiedică faptul ca versetul să fi fost revelat pentru ambele cauze. Allah știe cel mai bine.

Versetul 70

Cuvintele Celui Preaînalt:

﴿إِلَّا مَنْ تَابَ وَآمَنَ وَعَمِلَ عَمَلًا صَالِحًا فَأُولَئِكَ يُبَدِّلُ اللَّهُ سَيِّئَاتِهِمْ حَسَنَاتٍ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا﴾

„În afară de cel care se căiește, crede și săvârșește fapte drepte: acelora Allah le va schimba faptele rele în fapte bune. Allah este Iertător, Îndurător."

al-Furqān, 25:70

Al-Bukhārī, vol. 8, p. 167: ne-a relatat ʿUthmān ibn Abī Shaybah; ne-a relatat Jarīr, de la Manṣūr: mi-a relatat Saʿīd ibn Jubayr — sau a spus: mi-a relatat al-Ḥakam, de la Saʿīd ibn Jubayr — care a spus:

ʿAbd al-Raḥmān ibn Abzā mi-a poruncit: *«Întreabă-l pe Ibn ʿAbbās despre aceste două versete, care este înțelesul lor:»*[108]

108 Nota traducătorului: Fragmentul apare în ediția arabă la imperativ: „Nu ucideți...". Discuția următoare privește însă al-Furqān, 25:68, unde formularea este „și nu ucid...". Imperativul se întâlnește în al-Isrāʾ, 17:33.

﴿وَلَا تَقْتُلُوا النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ﴾

„Nu ucideți sufletul pe care Allah l-a oprit [de la ucidere] decât pe drept…"

Fragment citat astfel în sursă; vezi nota traducătorului

﴿وَمَنْ يَقْتُلْ مُؤْمِنًا مُتَعَمِّدًا﴾

„Iar cel care ucide cu bună știință un credincios…"

al-Nisāʾ, 4:93 — fragment

L-am întrebat pe Ibn ʿAbbās. El a spus: «Când a fost revelat [versetul] din al-Furqān, politeiștii din Mecca au spus: *„Noi am ucis sufletul pe care Allah l-a oprit [de la ucidere], am invocat alături de Allah altă divinitate și am săvârșit fapte rușinoase."* Atunci Allah a revelat:

﴿إِلَّا مَنْ تَابَ﴾

„În afară de cel care se căiește…"

al-Furqān, 25:70 — fragment

Cât despre [versetul] din al-Nisāʾ: dacă omul cunoaște Islamul și rânduielile sale, iar apoi ucide, răsplata lui este Gheena, în care va rămâne veșnic.» I-am pomenit aceasta lui Mujāhid, iar el a spus: *«În afară de cel care regretă.»*

Hadithul a fost reluat în comentariul la al-Furqān, vol. 10, p. 12. L-au relatat Muslim, vol. 18, p. 159; Abū Dāwūd, vol. 4, p. 168; și Ibn Jarīr, vol. 19, p. 42.

سورة القصص

24 Sūrat al-Qaṣaṣ

Versetul 51
Cuvintele Celui Preaînalt:

﴿وَلَقَدْ وَصَّلْنَا لَهُمُ الْقَوْلَ لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ﴾

„Noi le-am transmis Cuvântul în mod succesiv, pentru ca ei să ia aminte."
al-Qaṣaṣ, 28:51

Ibn Jarīr, vol. 2, p. 88: mi-a relatat Bishr ibn Ādam, care a spus: ne-a relatat ʿAffān ibn Muslim, care a spus: ne-a relatat Ḥammād ibn Salamah, care a spus: ne-a relatat ʿAmr ibn Dīnār, de la Yaḥyā ibn Jaʿdah [de la Rifāʿah al-Quraẓī][109], care a spus:

Acest verset a fost revelat cu privire la zece [oameni], iar eu sunt unul dintre ei:

﴿وَلَقَدْ وَصَّلْنَا لَهُمُ الْقَوْلَ لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ﴾

„Noi le-am transmis Cuvântul în mod succesiv, pentru ca ei să ia aminte."
al-Qaṣaṣ, 28:51

Hadithul a fost relatat de al-Ṭabarānī, vol. 5, pp. 46–47. Al-Haythamī a spus în Majmaʿ al-Zawāʾid, vol. 7, p. 88: *„Al-Ṭabarānī l-a relatat cu două isnāduri: unul dintre ele este continuu și are naratori de încredere — acesta de față —, iar celălalt are lanțul întrerupt."*

Versetul 56
Cuvintele Celui Preaînalt:

109 Nota autorului: „De la Rifāʿah al-Quraẓī", care este profesorul lui Yaḥyā ibn Jaʿdah.

﴿إِنَّكَ لَا تَهْدِي مَنْ أَحْبَبْتَ وَلَكِنَّ اللَّهَ يَهْدِي مَنْ يَشَاءُ﴾

„Tu nu-l călăuzești pe cel pe care îl iubești, ci Allah îl călăuzește pe cine voiește…"

al-Qaṣaṣ, 28:56 — fragment

Muslim, vol. 1, p. 216: ne-au relatat Muḥammad ibn ʿAbbād și Ibn Abī ʿUmar; amândoi au spus: ne-a relatat Marwān, de la Yazīd — adică Ibn Kaysān —, de la Abū Ḥāzim, de la Abū Hurayrah, care a spus:

Mesagerul lui Allah ﷺ i-a spus unchiului său, când acesta era pe moarte: *«Spune: „Nu există nicio divinitate demnă de adorare în afară de Allah", pentru ca eu să mărturisesc în favoarea ta prin aceste cuvinte înaintea lui Allah.»* El a refuzat. Atunci Allah a revelat:

﴿إِنَّكَ لَا تَهْدِي مَنْ أَحْبَبْتَ﴾

„Tu nu-l călăuzești pe cel pe care îl iubești…"

al-Qaṣaṣ, 28:56 — fragment

L-a relatat și pe o altă cale, care ajunge la Yazīd ibn Kaysān. În aceasta, el spune:

„Dacă nu m-ar ocărî Quraysh, spunând: «Numai spaima l-a împins la aceasta», ți-aș aduce bucurie prin aceste cuvinte."[110]

Atunci Allah a revelat versetul.

Hadithul a fost relatat de al-Tirmidhī, vol. 4, p. 159, care a spus: *„Ḥasan gharīb; nu-l cunoaștem decât prin relatarea lui Yazīd ibn Kaysān"*; de Aḥmad, vol. 2, p. 441; de Ibn Jarīr, vol. 2, p. 91; de Ibn Khuzaymah, în Kitāb al-Tawḥīd, pp. 343–344; și de al-Bayhaqī, în Shuʿab al-Īmān, p. 54. Hadithul acceptat de al-Bukhārī și Muslim,

110 Nota autorului: În aceasta se află o respingere a celui care pretinde că Abū Ṭālib a îmbrățișat Islamul. Pentru mai multe amănunte, consultă al-Iṣābah. Cea mai bună lucrare de referință în această privință este cartea fratelui nostru Abū ʿAbd Allāh, shaykh Qāsim al-Taʿizzī, al-Mawāhib fī al-Radd ʿalā man Iddaʿā Islām Abī Ṭālib.

din relatarea lui al-Musayyab ibn Ḥazn, a fost menționat anterior, în Sūrat al-Tawbah.[111]

سورة العنكبوت

111 Nota traducătorului: Forma „al-Musayyab bint Ḥazn” din ediția arabă este îndreptată în „al-Musayyab ibn Ḥazn”, potrivit numelui din relatarea anterioară, indicată de autor.

25 Sūrat al-ʿAnkabūt

Versetul 8
Cuvintele Celui Preaînalt:

﴿وَوَصَّيْنَا الْإِنْسَانَ بِوَالِدَيْهِ حُسْنًا﴾

„I-am poruncit omului să se poarte cu bunătate față de părinții săi…”

al-ʿAnkabūt, 29:8 — fragment[112]

Muslim, vol. 15, p. 185: ne-au relatat Abū Bakr ibn Abī Shaybah și Zuhayr ibn Ḥarb; amândoi au spus: ne-a relatat al-Ḥasan ibn Mūsā; ne-a relatat Zuhayr; ne-a relatat Simāk ibn Ḥarb: mi-a relatat Muṣʿab ibn Saʿd, de la tatăl său, că în privința lui au fost revelate versete din Coran. El a spus:

Mama lui Saʿd a jurat că nu-i va mai vorbi niciodată până când el nu va renega religia sa și că nu va mânca și nu va bea. Ea a spus: *«Tu pretinzi că Allah ți-a poruncit [să te porți bine] cu părinții tăi. Eu sunt mama ta și îți poruncesc aceasta.»* A rămas astfel trei [zile], până când a leșinat de epuizare. Un fiu al ei, numit ʿUmārah, s-a ridicat și i-a dat să bea, iar ea a început să se roage împotriva lui Saʿd. Atunci Allah, Preaputernicul și Mărețul, a revelat în Coran acest verset:

﴿وَوَصَّيْنَا الْإِنْسَانَ بِوَالِدَيْهِ حُسْنًا وَإِنْ جَاهَدَاكَ لِتُشْرِكَ بِي﴾

112 Nota traducătorului: Titlul de la p. 177 a ediției arabe are „iḥsānan”. Forma „ḥusnan” urmează textul versetului 29:8 și citarea lui în relatarea de pe aceeași pagină.

„I-am poruncit omului să se poarte cu bunătate față de părinții săi. Dar dacă ei se străduiesc să te facă să-Mi asociezi…”

al-ʿAnkabūt, 29:8 — fragment

Și în aceasta [se află]:

﴿وَصَاحِبْهُمَا فِي الدُّنْيَا مَعْرُوفًا﴾

„Însoțește-i în această lume cu bună purtare…”

Luqmān, 31:15 — fragment

El a spus: *«Mesagerul lui Allah ﷺ a dobândit o pradă mare, în care se afla o sabie. Am luat-o și i-am adus-o Mesagerului lui Allah ﷺ, spunând: „Dă-mi această sabie drept adaos [din pradă], căci îmi cunoști faptele.” El a spus: „Pune-o înapoi de unde ai luat-o.” Am plecat, dar, când eram pe punctul de a o arunca în grămada adunată, sufletul meu m-a mustrat. M-am întors la el și am spus: „Dă-mi-o.” Atunci și-a ridicat glasul la mine: „Pune-o înapoi de unde ai luat-o!”»* El a spus: Atunci Allah, Preaputernicul și Mărețul, a revelat:

﴿يَسْأَلُونَكَ عَنِ الْأَنْفَالِ﴾

„Te întreabă despre prăzile de război…”

al-Anfāl, 8:1 — fragment

El a spus: *«M-am îmbolnăvit și am trimis după Profet ﷺ. El a venit la mine, iar eu am spus: „Îngăduie-mi să-mi împart averea după cum doresc.” El a refuzat. Am spus: „Atunci jumătate?” El a refuzat. Am spus: „Atunci o treime?” El a tăcut. După aceea, o treime a fost îngăduită.»*

El a spus: Am trecut pe la un grup de anșări și muhājirūni. Ei au spus: *„Vino să-ți dăm de mâncare și să bei vin!”* Aceasta era înainte ca vinul să fie interzis. Am venit la ei într-un ḥash — adică o grădină —, unde aveau un cap de cămilă fript și un burduf cu vin. Am mâncat și am băut împreună cu ei. Am pomenit înaintea lor anșării și muhājirūnii și am spus: *„Muhājirūnii sunt mai buni decât anșării.”* Un om a luat unul dintre maxilarele capului și m-a

lovit cu el, rănindu-mă la nas. Am venit la Mesagerul lui Allah ﷺ și l-am înștiințat. Atunci Allah, Preaputernicul și Mărețul, a revelat în privința mea — adică a sa — cu privire la vin:

﴿إِنَّمَا الْخَمْرُ وَالْمَيْسِرُ وَالْأَنْصَابُ وَالْأَزْلَامُ رِجْسٌ مِنْ عَمَلِ الشَّيْطَانِ﴾

„Vinul, jocurile de noroc, pietrele de jertfă și săgețile de ghicit sunt o necurăție din lucrarea lui Shayṭān…”

al-Mā’idah, 5:90 — fragment

Al-Tirmidhī a relatat primul episod al hadithului, făcând trimitere la restul, și a spus: *„Acesta este un hadith ḥasan ṣaḥīḥ.”* Aḥmad l-a relatat în întregime în ambele locuri, vol. 1, pp. 181 și 186. În primul loc a menționat versetul din Sūrat Luqmān. L-au mai relatat al-Ṭayālisī, vol. 2, p. 18; al-Bukhārī, în al-Adab al-Mufrad, p. 23; și al-Ṭabarī, vol. 21, p. 70, unde se află versetul din Luqmān. Fie cele două versete au fost revelate împreună, fie Simāk ibn Ḥarb a relatat neuniform în această privință, căci el — Allah să aibă milă de el — prezintă neuniformități în multe hadithuri. Allah știe cel mai bine.

Versetul 10

Cuvintele Celui Preaînalt:

﴿وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَقُولُ آمَنَّا بِاللَّهِ﴾

„Printre oameni sunt unii care spun: «Noi credem în Allah»…”

al-ʿAnkabūt, 29:10 — fragment

Cauza revelării sale a fost menționată anterior, în Sūrat al-Naḥl.

سورة لقمان

26 Sūrat Luqmān

Versetul 13
Cuvintele Celui Preaînalt:

﴿إِنَّ الشِّرْكَ لَظُلْمٌ عَظِيمٌ﴾

„Cu adevărat, asocierea este o nedreptate uriașă."
Luqmān, 31:13 — fragment

Al-Bukhārī, vol. 1, p. 95: ne-a relatat Abū al-Walīd, care a spus: ne-a relatat Shuʿbah. [Schimbare de isnād.] El a spus: și mi-a relatat Bishr, care a spus: ne-a relatat Muḥammad, de la Shuʿbah, de la Sulaymān, de la Ibrāhīm, de la ʿAlqamah, de la ʿAbd Allāh, care a spus:

Când a fost revelat:

﴿الَّذِينَ آمَنُوا وَلَمْ يَلْبِسُوا إِيمَانَهُمْ بِظُلْمٍ﴾

„Cei care au crezut și nu și-au amestecat credința cu nedreptate..."
al-Anʿām, 6:82 — fragment

companionii Mesagerului lui Allah ﷺ au spus: *„Care dintre noi [nu] își nedreptățește sufletul?"* Atunci Allah, Preaputernicul și Mărețul, a revelat:[113]

﴿إِنَّ الشِّرْكَ لَظُلْمٌ عَظِيمٌ﴾

„Cu adevărat, asocierea este o nedreptate uriașă."

113 Nota traducătorului: Întrebarea din ediția arabă, p. 179, omite negația. Întregirea [nu] urmează aceeași relatare din Ṣaḥīḥ al-Bukhārī, nr. 32: „Care dintre noi nu a săvârșit nedreptate?".

Luqmān, 31:13 — fragment

Hadithul a mai fost relatat în Cartea comentariului coranic, vol. 9, p. 363. L-a relatat și al-Ṭayālisī, vol. 2, p. 18.

Atenționare

Al-Ḥāfiẓ a spus în al-Fatḥ, vol. 1, p. 95:

Această variantă a lui Shuʿbah presupune că întrebarea a fost cauza revelării celuilalt verset, din Luqmān. Însă al-Bukhārī și Muslim l-au relatat pe o altă cale de la al-Aʿmash — adică Sulaymān, menționat în hadithul capitolului. În varianta lui Jarīr, de la el, [companionii] au spus: *«Care dintre noi nu și-a amestecat credința cu nedreptate?»* El a răspuns: *«Nu este vorba despre aceasta! Nu auziți cuvintele lui Luqmān?»* În varianta lui Wakīʿ, de la el, a spus: *«Nu este așa cum credeți.»* În varianta lui ʿĪsā ibn Yūnus: *«Este vorba numai despre shirk. Nu ați auzit ce a spus Luqmān?»*

Înțelesul aparent al acestora este că versetul din Luqmān era cunoscut, de aceea le-a atras atenția asupra lui. Este posibil și ca el să fi fost revelat chiar atunci, iar [Profetul] să li-l fi recitat și apoi să le fi atras atenția asupra lui; astfel, cele două relatări se armonizează.

Sfârșitul citatului.

سورة السجدة

27 Sūrat al-Sajdah

Versetul 16
Cuvintele Celui Preaînalt:

﴿تَتَجَافَىٰ جُنُوبُهُمْ عَنِ الْمَضَاجِعِ﴾

„Coastele lor se îndepărtează de așternuturi…”
al-Sajdah, 32:16 — fragment

Al-Tirmidhī a spus, vol. 4, p. 161: ne-a relatat ʿAbd Allāh ibn Abī Ziyād; ne-a relatat ʿAbd al-ʿAzīz ibn ʿAbd Allāh al-Uwaysī, de la Sulaymān ibn Bilāl, de la Yaḥyā ibn Saʿīd, de la Anas ibn Mālik, că acest verset:

﴿تَتَجَافَىٰ جُنُوبُهُمْ عَنِ الْمَضَاجِعِ﴾

„Coastele lor se îndepărtează de așternuturi…”
al-Sajdah, 32:16 — fragment

a fost revelat cu privire la așteptarea rugăciunii numite al-ʿatamah [rugăciunea de noapte, ʿishāʾ].

„Acesta este un hadith ḥasan ṣaḥīḥ gharīb; nu-l cunoaștem decât pe această cale.” L-a relatat și Ibn Jarīr, vol. 12, p. 100. Al-Ḥāfiẓ Ibn Kathīr a spus în comentariul său: *„Isnādul lui este bun.”*

سورة الأحزاب

28 Sūrat al-Aḥzāb

Versetul 5
Cuvintele Celui Preaînalt:

﴿ادْعُوهُمْ لِآبَائِهِمْ هُوَ أَقْسَطُ عِنْدَ اللَّهِ﴾

„Numiți-i după tații lor; aceasta este mai dreaptă înaintea lui Allah…”

al-Aḥzāb, 33:5 — fragment

Al-Bukhārī, vol. 10, p. 136: ne-a relatat Muʿallā ibn Asad; ne-a relatat ʿAbd al-ʿAzīz ibn al-Mukhtār; ne-a relatat Mūsā ibn ʿUqbah: mi-a relatat Sālim, de la ʿAbd Allāh ibn ʿUmar — Allah să fie mulțumit de amândoi — că a spus:

Pe Zayd ibn Ḥārithah, mawlā al Mesagerului lui Allah ﷺ, nu-l numeam decât Zayd ibn Muḥammad, până când Allah a revelat:

﴿ادْعُوهُمْ لِآبَائِهِمْ هُوَ أَقْسَطُ عِنْدَ اللَّهِ﴾

„Numiți-i după tații lor; aceasta este mai dreaptă înaintea lui Allah…”

al-Aḥzāb, 33:5 — fragment

Al-Ḥāfiẓ Ibn Kathīr a spus, vol. 3, p. 466: *„L-au relatat Muslim, al-Tirmidhī*[114] *și al-Nasāʾī, pe mai multe căi de la Mūsā ibn ʿUqbah, cu acest isnād.”*

L-au relatat al-Bukhārī, vol. 11, p. 34; Abū Dāwūd, vol. 2, p. 181; al-Nasāʾī, vol. 6, p. 53; Aḥmad, vol. 6, p. 271; ʿAbd al-Razzāq, vol. 7, pp. 460–461; al-Dārimī, vol. 2, p. 158; și Ibn al-Jārūd, p. 231, de la ʿĀʾishah — Allah să fie mulțumit de ea —, care a spus:

114 Nota autorului: Al-Tirmidhī a spus, vol. 4, p. 165: „Acesta este un hadith ḥasan ṣaḥīḥ.”

Sahlah bint Suhayl ibn ʿAmr — care era soția lui Abū Ḥudhayfah ibn ʿUtbah — a venit la Mesagerul lui Allah ﷺ și a spus:

«Sālim intră la noi când suntem în îmbrăcăminte ușoară [de casă], iar noi îl socoteam un fiu.»

Abū Ḥudhayfah îl adoptase, așa cum Mesagerul lui Allah ﷺ îl adoptase pe Zayd. Atunci Allah a revelat:

﴿ادْعُوهُمْ لِآبَائِهِمْ هُوَ أَقْسَطُ عِنْدَ اللَّهِ﴾

„Numiți-i după tații lor; aceasta este mai dreaptă înaintea lui Allah…”

al-Aḥzāb, 33:5 — fragment

[Urmează restul] hadithului. Este posibil ca versetul să fi fost revelat în privința amândurora. Allah știe cel mai bine.

Versetul 23

Cuvintele Celui Preaînalt:

﴿مِنَ الْمُؤْمِنِينَ رِجَالٌ صَدَقُوا مَا عَاهَدُوا اللَّهَ عَلَيْهِ فَمِنْهُمْ مَنْ قَضَى نَحْبَهُ وَمِنْهُمْ مَنْ يَنْتَظِرُ﴾

„Printre credincioși sunt bărbați care au fost adevărați în legământul făcut cu Allah. Unii dintre ei și-au împlinit legământul, iar alții așteaptă…”

al-Aḥzāb, 33:23 — fragment

Al-Bukhārī, vol. 6, p. 361: ne-a relatat Muḥammad ibn Saʿīd al-Khuzāʿī; ne-a relatat ʿAbd al-Aʿlā, de la Ḥumayd, care a spus: l-am întrebat pe Anas. El a spus: și mi-a relatat ʿAmr ibn Zurārah; ne-a relatat Ziyād, care a spus: mi-a relatat Ḥumayd al-Ṭawīl, de la Anas — Allah să fie mulțumit de el —, care a spus:

Unchiul meu, Anas ibn al-Naḍr, nu luase parte la lupta de la Badr. El a spus: *«O, Mesager al lui Allah, am lipsit de la prima*

luptă în care ai luptat împotriva politeiștilor. Dacă Allah mă va face să iau parte la o luptă împotriva politeiștilor, Allah va vedea ce voi face!»

Când a venit ziua [luptei de la] Uḥud și musulmanii s-au retras, el a spus: *«O, Allah, Îți cer iertare pentru ce au făcut aceștia»* — adică însoțitorii săi — *«și mă dezic înaintea Ta de ce au făcut aceștia»* — adică politeiștii. Apoi a înaintat, iar Saʿd ibn Muʿādh l-a întâlnit. El a spus: *«O, Saʿd ibn Muʿādh! Paradisul, pe Domnul lui al-Naḍr! Îi simt mireasma dinspre Uḥud!»* Saʿd a spus: *«O, Mesager al lui Allah, eu nu am putut face ce a făcut el.»*

Anas a spus: *«Am găsit pe trupul lui mai bine de optzeci de lovituri de sabie, împunsături de lance sau răni de săgeată. L-am găsit ucis și mutilat de politeiști. Nimeni nu l-a recunoscut, în afară de sora lui, după vârfurile degetelor.»* Anas a spus: noi socoteam — sau credeam — că acest verset a fost revelat în privința lui și a celor asemenea lui:

﴿مِنَ الْمُؤْمِنِينَ رِجَالٌ صَدَقُوا مَا عَاهَدُوا اللَّهَ عَلَيْهِ﴾

„Printre credincioși sunt bărbați care au fost adevărați în legământul făcut cu Allah…”

al-Aḥzāb, 33:23 — fragment; până la sfârșitul versetului

Acest hadith a fost menționat și în Cartea comentariului coranic, vol. 10, p. 136, prescurtat, cu un alt isnād care ajunge la Anas.

Al-Ḥāfiẓ a spus în al-Fatḥ, vol. 6, p. 361, iar al-Ḥāfiẓ Ibn Kathīr în comentariul său, vol. 3, p. 475: *„L-au relatat Muslim, al-Tirmidhī*[115] *și al-Nasā’ī, prin relatarea lui Thābit, de la Anas.”* L-au relatat și Aḥmad, vol. 3, p. 194; al-Ṭayālisī, vol. 2, p. 22; Ibn Jarīr, vol. 21, p. 147; Abū Nuʿaym, în al-Ḥilyah, vol. 1, p. 121; și ʿAbd Allāh ibn al-Mubārak, în al-Jihād, p. 68.

115 Nota autorului: Al-Tirmidhī a spus, 4/163: „Acesta este un hadith ḥasan ṣaḥīḥ.”

Versetul 25
Cuvintele Celui Preaînalt:

﴿وَكَفَى اللَّهُ الْمُؤْمِنِينَ الْقِتَالَ﴾

„Allah i-a scutit pe credincioși de luptă…”
al-Aḥzāb, 33:25 — fragment

Al-Nasāʾī, vol. 2, p. 15: ne-a înștiințat ʿAmr ibn ʿAlī, care a spus: ne-a relatat Yaḥyā, care a spus: ne-a relatat Ibn Abī Dhiʾb, care a spus: ne-a relatat Saʿīd ibn Abī Saʿīd, de la ʿAbd al-Raḥmān ibn Abī Saʿīd, de la tatăl său:

Politeiștii ne-au împiedicat, în ziua Șanțului, să împlinim rugăciunea de la amiază până când a apus soarele. Aceasta era înainte să fie revelat, cu privire la luptă, ceea ce Allah, Preaputernicul și Mărețul, a revelat:

﴿وَكَفَى اللَّهُ الْمُؤْمِنِينَ الْقِتَالَ﴾

„Allah i-a scutit pe credincioși de luptă…”
al-Aḥzāb, 33:25 — fragment

Mesagerul lui Allah ﷺ i-a poruncit lui Bilāl, care a rostit iqāmah pentru rugăciunea de la amiază. El a împlinit-o așa cum obișnuia s-o împlinească la timpul ei. Apoi [Bilāl] a rostit iqāmah pentru rugăciunea de după-amiază, iar el a împlinit-o așa cum obișnuia s-o împlinească la timpul ei. Apoi [Bilāl] a făcut chemarea pentru rugăciunea de la apus, iar el a împlinit-o așa cum obișnuia s-o împlinească la timpul ei. [Urmează restul] hadithului.

Naratorii hadithului sunt dintre naratorii Ṣaḥīḥ-ului. L-a relatat și Ibn Jarīr, vol. 21, p. 149.

Versetele 28–29
Cuvintele Celui Preaînalt:

﴿يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ قُلْ لِأَزْوَاجِكَ إِنْ كُنْتُنَّ تُرِدْنَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا وَزِينَتَهَا فَتَعَالَيْنَ أُمَتِّعْكُنَّ وَأُسَرِّحْكُنَّ سَرَاحًا جَمِيلًا﴾

„O, Profetule! Spune-le soțiilor tale:

«Dacă doriți viața acestei lumi și podoaba ei, veniți să vă dau cele cuvenite și să vă las să plecați cu o despărțire frumoasă.»

”

al-Aḥzāb, 33:28; secțiunea privește 33:28–29

Al-Bukhārī, vol. 6, p. 39: ne-a relatat Yaḥyā ibn Bukayr; ne-a relatat al-Layth, de la ʿUqayl, de la Ibn Shihāb, care a spus: m-a înștiințat ʿUbayd Allāh ibn ʿAbd Allāh ibn Abī Thawr, de la ʿAbd Allāh ibn ʿAbbās — Allah să fie mulțumit de amândoi —, care a spus:

Doream stăruitor să-l întreb pe ʿUmar — Allah să fie mulțumit de el — despre cele două soții ale Profetului ﷺ cărora Allah le-a spus:

﴿إِنْ تَتُوبَا إِلَى اللَّهِ فَقَدْ صَغَتْ قُلُوبُكُمَا﴾

„Dacă voi două vă căiți înaintea lui Allah, [aveți motiv], căci inimile voastre s-au abătut…”

al-Taḥrīm, 66:4 — fragment

Am mers în pelerinaj împreună cu el. El s-a abătut din drum și m-am abătut cu el, luând vasul cu apă. Și-a făcut nevoile, apoi s-a întors. I-am turnat pe mâini apă din vas, iar el a făcut abluțiunea. Am întrebat: O, conducător al credincioșilor! Care sunt cele două soții ale Profetului ﷺ cărora Allah, Preaputernicul și Mărețul, le-a spus:

﴿إِنْ تَتُوبَا إِلَى اللَّهِ فَقَدْ صَغَتْ قُلُوبُكُمَا﴾

„Dacă voi două vă căiți înaintea lui Allah, [aveți motiv], căci inimile voastre s-au abătut…”

al-Taḥrīm, 66:4 — fragment

El a spus: *«Mă mir de tine, o, Ibn ʿAbbās! [Sunt] ʿĀ’ishah și Ḥafṣah.»* Apoi ʿUmar a început să istorisească:

Eu și un vecin al meu dintre anṣāri locuiam la Banū Umayyah ibn Zayd, într-una dintre așezările înalte ale Medinei. Coboram pe rând la Profet ﷺ: el cobora într-o zi, iar eu în cealaltă. Când coboram eu, îi aduceam știrile acelei zile despre cele petrecute și despre altele; când cobora el, făcea la fel. Noi, cei din Quraysh, aveam întâietate asupra femeilor noastre. Când am venit la anṣāri, am găsit un neam asupra căruia femeile aveau întâietate. Femeile noastre au început să deprindă purtarea femeilor anṣār.

Am ridicat glasul la soția mea, iar ea mi-a răspuns împotrivă. Am dezaprobat faptul că îmi răspunde împotrivă, iar ea a spus: *«De ce dezaprobi că îți răspund împotrivă? Pe Allah, soțiile Profetului ﷺ îi răspund împotrivă, iar una dintre ele îl ocolește de dimineața până noaptea!»* Aceasta m-a înspăimântat și am spus: *«A pierdut cea dintre ele care a făcut un lucru atât de grav!»*

Mi-am strâns hainele pe mine și am intrat la Ḥafṣah. Am spus: *«O, Ḥafṣah! Îl mânie vreuna dintre voi pe Mesagerul lui Allah de dimineața până noaptea?»* Ea a spus: *«Da.»* Am spus: *«Ai pierdut și ai fost păgubită! Ești oare la adăpost de mânia lui Allah pentru mânia Mesagerului lui Allah ﷺ, ca să nu pieri? Nu-i cere multe Mesagerului lui Allah ﷺ, nu-i răspunde împotrivă în nimic și nu-l ocoli. Cere-mi mie ce dorești. Și să nu te amăgească faptul că vecina ta [dintre soțiile lui] este mai frumoasă decât tine și mai iubită de Mesagerul lui Allah ﷺ»* — o avea în vedere pe ʿĀ’ishah.

Vorbiserăm între noi că Ghassān își potcovește [caii][116] pentru a ne ataca. Tovarășul meu a coborât în ziua în care îi venea rândul și s-a întors seara. A bătut cu putere la ușa mea și a spus: *«Doarme?»* M-am speriat și am ieșit la el. El a spus: *«S-a întâmplat*

116 Nota traducătorului: Expresia „tanʿalu al-niʿāl” este explicată de Ibn Ḥajar prin potcovirea cailor; o altă variantă a relatării îi menționează explicit. De aici, întregirea [caii]. Vezi Fatḥ al-Bārī, Cartea căsătoriei, capitolul despre îndemnul unui tată către fiica sa în privința soțului ei.

un lucru mare!» Am întrebat: *«Ce anume? A venit Ghassān?»* El a spus: *«Nu! Ci ceva mai mare și mai însemnat: Mesagerul lui Allah ﷺ a divorțat de soțiile sale!»* Am spus: *«Ḥafṣah a pierdut și a fost păgubită! Mă așteptam ca aceasta să se întâmple curând.»*

Mi-am strâns hainele pe mine și am împlinit rugăciunea de zori împreună cu Profetul ﷺ. El a intrat într-o încăpere de sus a sa și s-a retras acolo. Am intrat la Ḥafṣah și am găsit-o plângând. Am spus: *«De ce plângi? Nu te avertizasem? Mesagerul lui Allah ﷺ a divorțat de voi?»* Ea a spus: *«Nu știu. Este acolo, în încăperea de sus.»*

Am ieșit și am venit la amvon. În jurul lui se afla un grup de oameni, dintre care unii plângeau. Am stat puțin cu ei, dar neliniștea m-a copleșit. Am venit la încăperea de sus în care se afla și i-am spus unui slujitor negru al său: *«Cere îngăduință pentru ʿUmar.»* El a intrat și i-a vorbit Profetului ﷺ, apoi a ieșit și a spus: *«Te-am pomenit înaintea lui, dar a tăcut.»* Am plecat și m-am așezat cu cei de lângă amvon. Neliniștea m-a copleșit iarăși, așa că am venit la slujitor; el a spus același lucru. M-am așezat cu cei de lângă amvon, dar neliniștea m-a copleșit din nou. Am venit la slujitor și am spus: *«Cere îngăduință pentru ʿUmar.»* El a spus același lucru. Când m-am întors să plec, slujitorul m-a chemat: *«Mesagerul lui Allah ﷺ ți-a îngăduit [să intri].»*

Am intrat la el și l-am găsit întins pe împletitura unei rogojini, fără așternut între el și aceasta. Împletitura îi lăsase urme pe coastă. Se rezema de o pernă din piele, umplută cu fibre de palmier. L-am salutat, apoi am spus, stând în picioare: *«Ai divorțat de soțiile tale, o, Mesager al lui Allah?»* Și-a ridicat privirea spre mine și a spus: *«Nu.»*

Tot în picioare, încercând să-i aduc bună dispoziție, am spus: *«O, Mesager al lui Allah, de m-ai fi văzut! Noi, cei din Quraysh, aveam întâietate asupra femeilor noastre, dar am venit la un neam asupra căruia femeile au întâietate.»* A pomenit aceasta, iar Profetul ﷺ a zâmbit. Apoi am spus: *«O, Mesager al lui Allah, de m-ai fi văzut când am intrat la Ḥafṣah și i-am spus: „Să nu te amăgească faptul că vecina ta este mai frumoasă decât tine și mai*

iubită de Profet ﷺ"» — o avea în vedere pe ʿĀ'ishah. El a zâmbit din nou, iar când l-am văzut zâmbind, m-am așezat.

Mi-am ridicat privirea în locuința lui. Pe Allah, nu am văzut nimic care să atragă privirea, în afară de trei piei. Am spus: *«Roagă-L pe Allah să-i dăruiască belșug comunității tale. Perșilor și romanilor li s-a dat belșug și li s-a dat lumea, deși ei nu-L adoră pe Allah.»* El era rezemat și a spus: *«Oare te îndoiești, o, fiu al lui al-Khaṭṭāb? Aceștia sunt oameni cărora lucrurile bune le-au fost grăbite în viața acestei lumi.»* Am spus: *«O, Mesager al lui Allah, cere iertare pentru mine!»*

Profetul ﷺ se retrăsese din pricina acelei vorbe pe care Ḥafṣah i-o dezvăluise lui ʿĀ'ishah. Spusese: *«Nu voi intra la ele timp de o lună»*, atât de mare era supărarea sa pe ele, când Allah îl mustrase. Când au trecut douăzeci și nouă [de nopți], a intrat la ʿĀ'ishah, începând cu ea. ʿĀ'ishah i-a spus: *«Ai jurat că nu vei intra la noi timp de o lună, iar noi am ajuns la douăzeci și nouă de nopți; le-am numărat una câte una.»* Profetul ﷺ a spus: *«Luna are douăzeci și nouă [de zile].»* Acea lună avea douăzeci și nouă.

ʿĀ'ishah a spus: A fost revelat versetul alegerii. El a început cu mine și a spus: *«Îți voi pomeni un lucru. Nu este nicio problemă să nu te grăbești până când nu le ceri sfatul părinților tăi.»*

Ea a spus: *«El știa că părinții mei nu aveau să-mi poruncească să mă despart de tine.»*[117]

Apoi a spus: Allah a spus:

﴿يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ قُلْ لِأَزْوَاجِكَ﴾

„O, Profetule! Spune-le soțiilor tale…"
al-Aḥzāb, 33:28 — fragment
până la cuvintele Sale:

117 Nota autorului: Așa apare în al-Bukhārī, în acest loc. În al-Tirmidhī, vol. 4, p. 305, apare: „nu aveau să-mi poruncească să mă despart de el", iar aceasta este mai apropiată [de sens].

﴿عَظِيمًا﴾

„…mare."

al-Aḥzāb, 33:29 — sfârșitul versetului, despre răsplată

Am spus: *«Pentru aceasta să le cer sfatul părinților mei? Eu Îl doresc pe Allah, pe Mesagerul Său și Lăcașul de Apoi.»* Apoi le-a dat soțiilor sale alegerea, iar ele au spus asemenea lui ʿĀʾishah.

Hadithul a fost reluat în vol. 11, p. 188. L-au relatat Muslim, vol. 10, p. 93; al-Tirmidhī, vol. 4, pp. 163 și 203, care l-a declarat autentic în ambele locuri, limitându-se în primul la partea finală — adică relatarea lui ʿĀʾishah — și redându-l în întregime în vol. 4, p. 203; al-Nasāʾī, vol. 6, pp. 130 și 46, limitându-se în ambele locuri la relatarea lui ʿĀʾishah; și Ibn Mājah, nr. 2053, tot astfel. Imamul Aḥmad l-a relatat în vol. 6, pp. 87, 163, 185, 212, 248 și 264, limitându-se de fiecare dată la relatarea lui ʿĀʾishah. L-au relatat și Ibn al-Jārūd, p. 274, și Ibn Jarīr, vol. 21, p. 158. Imamul Aḥmad l-a redat în întregime în vol. 1, p. 33.

Imamul Muslim — Allah să aibă milă de el — a spus, vol. 10, p. 80: și ne-a relatat Zuhayr ibn Ḥarb; ne-a relatat Rawḥ ibn ʿUbādah; ne-a relatat Zakariyyā ibn Isḥāq; ne-a relatat Abū al-Zubayr, de la Jābir ibn ʿAbd Allāh, care a spus:

Abū Bakr a venit să ceară îngăduința de a intra la Mesagerul lui Allah ﷺ. A găsit oamenii așezați la ușa lui; niciunuia nu i se îngăduise [să intre]. I s-a îngăduit lui Abū Bakr și a intrat. Apoi a venit ʿUmar, a cerut îngăduință și i s-a îngăduit. L-a găsit pe Profet ﷺ așezat, cu soțiile sale în jur, întristat și tăcut. [ʿUmar] a spus: *«Voi spune ceva care să-l facă pe Profet ﷺ să râdă.»* [Profetul] a spus: *«Ele sunt în jurul meu, după cum vezi, și îmi cer bani pentru întreținere.»* Abū Bakr s-a ridicat spre ʿĀʾishah și a început s-o împungă în gât, iar ʿUmar s-a ridicat spre Ḥafṣah și a început s-o împungă în gât. Amândoi spuneau: *«Îi cereți Mesagerului lui Allah ﷺ ceea ce nu are?»* Ele au spus: *«Pe Allah, nu-i vom mai cere niciodată Mesagerului lui Allah ﷺ ceva ce nu are.»*

Apoi s-a retras de la ele o lună — sau douăzeci și nouă [de zile]. Atunci i-a fost revelat acest verset:

﴿يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ قُلْ لِأَزْوَاجِكَ﴾

„O, Profetule! Spune-le soțiilor tale…”
al-Aḥzāb, 33:28 — fragment
până la:

﴿لِلْمُحْسِنَاتِ مِنْكُنَّ أَجْرًا عَظِيمًا﴾

„…pentru cele dintre voi care fac binele o mare răsplată.”
al-Aḥzāb, 33:29 — fragment
A început cu ʿĀ’ishah și a spus: *«O, ʿĀ’ishah, doresc să-ți înfățișez un lucru și aș vrea să nu te grăbești în privința lui până când nu le ceri sfatul părinților tăi.»* Ea a întrebat: *«Ce anume, o, Mesager al lui Allah?»* El i-a recitat versetul. Ea a spus: *«În privința ta, o, Mesager al lui Allah, să le cer sfatul părinților mei? Eu Îl aleg pe Allah, pe Mesagerul Său și Lăcașul de Apoi. Și te rog să nu-i spui niciuneia dintre soțiile tale ce am spus.»* El a răspuns:

«Nicio femeie dintre ele nu mă va întreba fără să-i spun. Allah nu m-a trimis ca să provoc greutăți, nici ca să caut greutăți, ci m-a trimis ca învățător care ușurează.»

Hadithul a fost relatat de Aḥmad, vol. 3, p. 328.

Versetul 33
Cuvintele Celui Preaînalt:

﴿إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيُذْهِبَ عَنْكُمُ الرِّجْسَ أَهْلَ الْبَيْتِ﴾

„Allah voiește să îndepărteze de la voi necurăția, o, oameni ai Casei…”
al-Aḥzāb, 33:33 — fragment

Ibn Abī Ḥātim — Allah să aibă milă de el — a spus, după cum apare în Tafsīr Ibn Kathīr, 3/484: ne-a relatat ʿAlī ibn Ḥarb al-Mawṣilī; ne-a relatat Zayd ibn al-Ḥubāb; ne-a relatat al-Ḥusayn ibn Wāqid, de la Yazīd al-Naḥwī, de la ʿIkrimah, de la Ibn ʿAbbās — Allah să fie mulțumit de amândoi —, cu privire la cuvintele Celui Preaînalt:

﴿إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيُذْهِبَ عَنكُمُ الرِّجْسَ أَهْلَ الْبَيْتِ﴾

„Allah voiește să îndepărteze de la voi necurăția, o, oameni ai Casei…”

al-Aḥzāb, 33:33 — fragment

El a spus: *„A fost revelat în privința soțiilor Profetului, în mod special.”*

Versetul 35

Cuvintele Celui Preaînalt:

﴿إِنَّ الْمُسْلِمِينَ وَالْمُسْلِمَاتِ﴾

„Cu adevărat, musulmanii și musulmanele…”

al-Aḥzāb, 33:35 — fragment

Al-Tirmidhī, vol. 4, p. 116: ne-a relatat ʿAbd ibn Ḥumayd; ne-a relatat Muḥammad ibn Kathīr; ne-a relatat Sulaymān ibn Kathīr, de la Ḥuṣayn, de la ʿIkrimah, de la Umm ʿUmārah al-Anṣāriyyah, că ea a venit la Profet ﷺ și a spus:

„Văd că toate sunt numai pentru bărbați și nu văd să fie pomenite femeile în ceva.” Atunci a fost revelat acest verset:

﴿إِنَّ الْمُسْلِمِينَ وَالْمُسْلِمَاتِ وَالْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ﴾

„Cu adevărat, musulmanii și musulmanele, credincioșii și credincioasele…”

al-Aḥzāb, 33:35 — fragment

„Acesta este un hadith ḥasan gharīb. Acest hadith nu este cunoscut decât pe această cale."

Al-Ḥākim a relatat unul asemănător de la Umm Salamah, vol. 2, p. 416, și a spus: *„Este autentic potrivit condițiilor celor doi shaykhi, dar ei nu l-au relatat."* Al-Dhahabī nu a comentat. Însă Mujāhid relatează adesea întrerupt de la companioni, astfel că nu se știe dacă l-a auzit de la Umm Salamah sau nu. L-am menționat doar ca relatare de sprijin.

Al-Ṭabarānī a relatat unul asemănător de la Ibn ʿAbbās. Al-Haythamī a spus în Majmaʿ al-Zawāʾid, vol. 7, p. 91: *„În lanț se află Qābūs, care este slab, deși a fost declarat și de încredere."* Apoi am văzut că al-Ḥāfiẓ Ibn Kathīr — Allah să aibă milă de el — a menționat pentru hadithul lui Umm Salamah încă două căi, în comentariul său, vol. 3, p. 47. Allah să-l răsplătească cu cea mai bună răsplată pentru grija cu care a adunat căile de transmitere ale hadithului![118]

Versetul 37 — ceea ce era ascuns în suflet

Cuvintele Celui Preaînalt:

﴿وَتُخْفِي فِي نَفْسِكَ مَا اللَّهُ مُبْدِيهِ﴾

„Și ascundeai în sufletul tău ceea ce Allah avea să dezvăluie..."
al-Aḥzāb, 33:37 — fragment

Al-Bukhārī, vol. 10, p. 142: ne-a relatat Muḥammad ibn ʿAbd al-Raḥīm; ne-a relatat Muʿallā ibn Manṣūr, de la Ḥammād ibn Zayd: ne-a relatat Thābit, de la Anas ibn Mālik — Allah să fie mulțumit de el —, că acest verset:

﴿وَتُخْفِي فِي نَفْسِكَ مَا اللَّهُ مُبْدِيهِ﴾

„Și ascundeai în sufletul tău ceea ce Allah avea să dezvăluie..."

118 Nota autorului: Apoi am găsit pentru el și alte căi, între care ceea ce a relatat Isḥāq al-Bustī în comentariul său, p. 128, și al-Nasāʾī în comentariul său, 2/173.

al-Aḥzāb, 33:37 — fragment

a fost revelat în privința lui Zaynab bint Jaḥsh și a lui Zayd ibn Ḥārithah.

Hadithul a fost reluat în vol. 17, p. 184, prin relatarea lui Thābit. L-au relatat al-Tirmidhī, vol. 4, p. 168, care l-a declarat autentic; Aḥmad, vol. 3, p. 150; și al-Ḥākim, vol. 2, p. 417. Al-Dhahabī a indicat pentru el simbolurile lui al-Bukhārī și Muslim, adică este potrivit condițiilor celor doi.

Versetul 37 — căsătoria cu Zaynab

Cuvintele Celui Preaînalt:

﴿فَلَمَّا قَضَى زَيْدٌ مِنْهَا وَطَرًا زَوَّجْنَاكَهَا﴾

„Când Zayd și-a încheiat legătura cu ea, Noi ți-am dat-o în căsătorie…”

al-Aḥzāb, 33:37 — fragment

Ibn Saʿd, vol. 8, partea 1, p. 73: ne-a înștiințat ʿĀrim ibn al-Faḍl; ne-a relatat Ḥammād ibn Zayd, [de la Thābit], de la Anas, care a spus:[119]

A fost revelat în privința lui Zaynab bint Jaḥsh:

﴿فَلَمَّا قَضَى زَيْدٌ مِنْهَا وَطَرًا زَوَّجْنَاكَهَا﴾

„Când Zayd și-a încheiat legătura cu ea, Noi ți-am dat-o în căsătorie…”

al-Aḥzāb, 33:37 — fragment

El a spus: Ea se mândrea înaintea soțiilor Profetului ﷺ, spunând: *«Pe voi v-au căsătorit familiile voastre, iar pe mine m-a căsătorit Allah, de deasupra celor șapte ceruri.»*

Naratorii săi sunt dintre naratorii Ṣaḥīḥ-ului.

119 Nota traducătorului: Ediția arabă, pp. 188–189, unește numele în forma „Ḥammād ibn Zayd ibn Thābit”. Redarea „Ḥammād ibn Zayd, [de la Thābit]” urmează lanțul precedent și relatarea paralelă, în care Thābit transmite de la Anas.

Ne-au înștiințat ʿAffān ibn Muslim și ʿAmr ibn ʿĀșim al-Kilābī; amândoi au spus: ne-a relatat Sulaymān ibn al-Mughīrah, de la Thābit, de la Anas ibn Mālik, care a spus:
Când s-a încheiat perioada de așteptare a lui Zaynab bint Jaḥsh, Mesagerul lui Allah ﷺ i-a spus lui Zayd ibn Ḥārithah:

«Nu găsesc pe nimeni mai vrednic de încredere la mine și în care sufletul meu să aibă mai multă încredere decât tine. Mergi la Zaynab și cere-o în căsătorie pentru mine.»

El a spus: Zayd a plecat și a venit la ea în timp ce își pregătea aluatul. [Zayd a spus:] *«Când am văzut-o, a devenit atât de însemnată în ochii mei, încât nu am putut privi spre ea, după ce am știut că Mesagerul lui Allah ﷺ o pomenise. I-am întors spatele, am dat înapoi și am spus: „O, Zaynab, primește vestea bună! Mesagerul lui Allah ﷺ te pomenește [pentru căsătorie]." Ea a spus: „Nu voi face nimic până când nu-I cer îndrumare Domnului meu."»* S-a ridicat și s-a dus la locul ei de rugăciune, iar Coranul a fost revelat:

﴿فَلَمَّا قَضَى زَيْدٌ مِنْهَا وَطَرًا زَوَّجْنَاكَهَا﴾

„Când Zayd și-a încheiat legătura cu ea, Noi ți-am dat-o în căsătorie..."
al-Aḥzāb, 33:37 — fragment
Naratorii hadithului sunt dintre naratorii Ṣaḥīḥ-ului. L-au relatat Aḥmad, vol. 3, p. 195, și Muslim, vol. 9, p. 228.

Versetul 51
Cuvintele Celui Preaînalt:

﴿تُرْجِي مَنْ تَشَاءُ مِنْهُنَّ وَتُؤْوِي إِلَيْكَ مَنْ تَشَاءُ﴾

„O poți amâna pe aceea dintre ele pe care voiești și o poți primi lângă tine pe aceea pe care voiești..."
al-Aḥzāb, 33:51 — fragment

Al-Bukhārī a spus, vol. 10, p. 144: ne-a relatat Zakariyyā ibn Yaḥyā; ne-a relatat Abū Usāmah; Hishām ne-a relatat, de la tatăl său, de la ʿĀ'ishah — Allah să fie mulțumit de ea —, care a spus:

Eram geloasă pe femeile care se ofereau pe ele însele Mesagerului lui Allah ﷺ și spuneam: *«O femeie se oferă pe sine?»* Când Allah Preaînaltul a revelat:

﴿تُرْجِي مَنْ تَشَاءُ مِنْهُنَّ وَتُؤْوِي إِلَيْكَ مَنْ تَشَاءُ وَمَنِ ابْتَغَيْتَ مِمَّنْ عَزَلْتَ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْكَ﴾

„O poți amâna pe aceea dintre ele pe care voiești și o poți primi lângă tine pe aceea pe care voiești. Iar dacă o dorești pe vreuna dintre cele pe care le-ai lăsat deoparte, nu este niciun păcat asupra ta..."

al-Aḥzāb, 33:51 — fragment

am spus: *«Văd că Domnul tău Se grăbește să-ți împlinească dorința.»*

Hadithul a fost relatat de Muslim, vol. 1, p. 49; de Aḥmad, vol. 6, p. 158; de Ibn Jarīr, vol. 22, p. 26; și de al-Ḥākim, în al-Mustadrak, vol. 2, p. 436, unde se află: *„Allah a revelat acest verset în privința soțiilor Profetului ﷺ."* El a spus:

„Acest hadith este autentic potrivit condițiilor celor doi shaykhi, dar ei nu l-au relatat în această formă."

Al-Dhahabī nu a comentat.

Eu spun: al-Bukhārī nu a relatat de la Muḥāḍir ibn al-Muwarriʿ decât în formă suspendată, iar Muslim nu a relatat de la el decât un singur hadith, ca relatare de coroborare, după cum se arată în Tahdhīb al-Tahdhīb. Prin urmare, el nu îndeplinește condițiile celor doi. Allah știe cel mai bine.

Versetul 53 — intrarea în locuințele Profetului

Cuvintele Celui Preaînalt:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَدْخُلُوا بُيُوتَ النَّبِيِّ إِلَّا أَنْ يُؤْذَنَ لَكُمْ﴾

„O, voi cei care credeți! Nu intrați în locuințele Profetului decât dacă vi se îngăduie…”

al-Aḥzāb, 33:53 — fragment

Al-Bukhārī, vol. 10, p. 149: ne-a relatat Isḥāq ibn Manṣūr; ne-a înștiințat ʿAbd Allāh ibn Bakr al-Sahmī; ne-a relatat Ḥumayd, [de la Anas] — Allah să fie mulțumit de el —, care a spus:[120]

Mesagerul lui Allah ﷺ a dat ospățul de nuntă când s-a căsătorit cu Zaynab bint Jaḥsh. I-a săturat pe oameni cu pâine și carne. Apoi a ieșit spre încăperile Mamelor credincioșilor, așa cum obișnuia să facă în dimineața de după nuntă: le saluta și se ruga pentru ele, iar ele îl salutau și se rugau pentru el.

Când s-a întors la locuința sa, a văzut doi bărbați pe care îi prinsese vorba. Văzându-i, s-a întors [fără să intre]. Când cei doi bărbați au văzut că Mesagerul lui Allah ﷺ s-a întors de la locuința sa, s-au ridicat și au plecat în grabă. Nu știu dacă eu l-am înștiințat de plecarea lor sau dacă a fost înștiințat [de altcineva]. S-a întors, a intrat în locuință și a lăsat perdeaua între mine și el. Atunci a fost revelat versetul ḥijābului.

Ibn Abī Maryam a spus: ne-a înștiințat Yaḥyā; ne-a relatat Ḥumayd, care l-a auzit pe Anas, de la Profet ﷺ.

Hadithul a fost relatat în mai multe locuri din Ṣaḥīḥ-ul său, între care p. 147 din acest volum, unde se află: Atunci Allah a revelat:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَدْخُلُوا بُيُوتَ النَّبِيِّ﴾

120 Nota traducătorului: Ediția arabă, p. 190, are „Ḥumayd ibn Anas”. Redarea „Ḥumayd, [de la Anas]” urmează calea paralelă de pe aceeași pagină, care precizează că Ḥumayd l-a auzit pe Anas.

„O, voi cei care credeți! Nu intrați în locuințele Profetului…”
al-Aḥzāb, 33:53 — fragment

Și la p. 148; vol. 11, pp. 134, 139 și 519; vol. 13, pp. 259 și 305. L-au relatat Muslim, vol. 9, pp. 229, 230, 232 și 233, pe mai multe căi de la Anas, cu formulări diferite; al-Tirmidhī, vol. 4, pp. 168 și 169, care a spus în primul loc *„ḥasan”*, iar în al doilea *„ḥasan ṣaḥīḥ”*; Aḥmad, vol. 3, pp. 105, 168, 196, 242 și 246; al-Bukhārī, în al-Adab al-Mufrad, p. 632; Ibn Saʿd, în al-Ṭabaqāt, vol. 8, p. 75; Ibn Jarīr, vol. 22, pp. 37–38; și al-Ḥākim, vol. 2, p. 418, care a spus: *„Isnād autentic.”* Al-Dhahabī nu a comentat.

Eu spun: el îndeplinește condițiile celor doi shaykhi. Însă Muslim l-a relatat deja cu acest isnād și cu această formulare, vol. 9, p. 233, astfel că nu are rost să fie adăugat ca o completare [la ceea ce ar fi lipsit din Ṣaḥīḥ].

Al-Bukhārī — Allah să aibă milă de el — a spus, vol. 1, p. 259: ne-a relatat Yaḥyā ibn Bukayr, care a spus: ne-a relatat al-Layth, care a spus: mi-a relatat ʿUqayl, de la Ibn Shihāb, de la ʿUrwah, de la ʿĀʾishah:

Soțiile Profetului ﷺ ieșeau noaptea, când aveau să-și facă nevoile, spre al-Manāṣiʿ, un loc larg și deschis. ʿUmar îi spunea Profetului ﷺ: *«Pune-ți soțiile în spatele unui ḥijāb»*, însă Mesagerul lui Allah ﷺ nu făcea aceasta. Într-una dintre nopți a ieșit Sawdah bint Zamʿah, soția Profetului ﷺ, care era o femeie înaltă. ʿUmar a strigat-o: *«Te-am recunoscut, o, Sawdah!»* — dorind stăruitor să fie revelat [versetul despre] ḥijāb.

Hadithul a mai fost relatat de al-Bukhārī, vol. 13, p. 260; de Muslim, vol. 14, p. 152; și de Ibn Jarīr, vol. 22, p. 39.

Al-Ṭabarānī — Allah să aibă milă de el — a spus în al-Muʿjam al-Ṣaghīr, vol. 1, p. 83: ne-a relatat Ibrāhīm ibn Bundār al-Iṣbahānī[121]; ne-a relatat Muḥammad ibn Abī ʿUmar al-ʿAdanī; ne-a relatat Sufyān ibn ʿUyaynah, de la Misʿar, de la Mūsā ibn Abī Kathīr, de la Mujāhid, de la ʿĀʾishah — Allah Preaînaltul să fie mulțumit de ea —, care a spus:

121 Nota autorului: Abū Nuʿaym i-a alcătuit o notiță biografică în Akhbār Aṣbahān și a spus: „Relatează de la Ibn Abī ʿUmar, iar de la el relatează Sulaymān.” Sfârșit.

Mâncam împreună cu Profetul ﷺ ḥays [un amestec de curmale și alte ingrediente], dintr-un vas. ʿUmar a trecut pe acolo, iar el l-a chemat și a mâncat. Degetul lui l-a atins pe al meu. El a spus:

«Ah! Uf, uf! Dacă aș fi ascultat în privința voastră, niciun ochi nu v-ar vedea!»

Atunci a fost revelat versetul ḥijābului.

De la Misʿar nu l-a relatat decât Sufyān ibn ʿUyaynah. Al-Haythamī, vol. 7, p. 93, l-a atribuit lucrării al-Awsaṭ și a spus: *„Naratorii săi sunt dintre naratorii Ṣaḥīḥ-ului, în afară de Mūsā ibn Abī Kathīr, care este de încredere."*

Armonizarea acestor relatări

Al-Ḥāfiẓ a spus în al-Fatḥ, vol. 1, p. 260:

Calea de a le armoniza este că au existat mai multe cauze pentru revelarea ḥijābului, iar istorisirea despre Zaynab a fost ultima dintre ele, fiindcă versetul face referire expresă la istorisirea ei. Sau, prin *«versetul ḥijābului»*, în unele dintre ele sunt avute în vedere cuvintele Celui Preaînalt:

﴿يُدْنِينَ عَلَيْهِنَّ مِنْ جَلَابِيبِهِنَّ﴾

„Să-și coboare peste ele din veșmintele lor exterioare..."
al-Aḥzāb, 33:59 — fragment

Eu spun: interpretarea potrivit căreia prin versetul ḥijābului ar fi avute în vedere cuvintele:

﴿يُدْنِينَ عَلَيْهِنَّ مِنْ جَلَابِيبِهِنَّ﴾

„Să-și coboare peste ele din veșmintele lor exterioare..."
al-Aḥzāb, 33:59 — fragment

necesită examinare, fiindcă relatările despre istorisirea lui Zaynab precizează revelarea cuvintelor:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَدْخُلُوا بُيُوتَ النَّبِيِّ﴾

„O, voi cei care credeți! Nu intrați în locuințele Profetului…”
al-Aḥzāb, 33:53 — fragment

Și în privința vorbelor lui ʿUmar, la al-Ṭabarī[122], vol. 12, p. 40, se află: Atunci Allah a revelat versetul ḥijābului. Allah a spus:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَدْخُلُوا﴾

„O, voi cei care credeți! Nu intrați…”
al-Aḥzāb, 33:53 — fragment

Prin urmare, este mai potrivit să se afirme că au existat mai multe cauze.

Precizare importantă

Din acest hadith se înțelege că vorbele lui ʿUmar — *„Te-am recunoscut, o, Sawdah!”* — au fost rostite înainte de ḥijāb, pe când în unele [relatări] se arată că au fost după ḥijāb. Cum se armonizează acestea?

Al-Ḥāfiẓ a spus în al-Fatḥ, vol. 10, p. 150: al-Kirmānī a spus: *„Dacă întrebi: «Aici apare că a fost după instituirea ḥijābului, iar în Cartea abluțiunii s-a arătat că a fost înainte de ḥijāb», răspunsul este: «Poate că s-a întâmplat de două ori.»”*

Al-Ḥāfiẓ a spus: *„Eu spun: prin primul ḥijāb se înțelege altceva decât prin al doilea. Pe scurt, în inima lui ʿUmar — Allah să fie mulțumit de el — se ivise o neplăcere față de faptul că bărbații străini vedeau soțiile Profetului, până când i-a spus deschis — asupra lui să fie rugăciunea și pacea —: «Pune-ți soțiile în spatele unui ḥijāb.» A stăruit asupra acestui lucru până când a fost revelat versetul ḥijābului. Apoi a urmărit ca ele să nu-și mai arate deloc persoana, chiar dacă erau acoperite. A mers prea departe în aceasta și a fost oprit, iar lor li s-a îngăduit să iasă pentru nevoile lor, spre a înlătura greutatea și a ridica stinghereala.”*

122 Nota autorului: Al-Ḥāfiẓ a spus în al-Fatḥ, 1/260: „Abū ʿAwānah a adăugat în Ṣaḥīḥ-ul său, pe calea lui al-Zubaydī, de la Ibn Shihāb: «Atunci Allah a revelat ḥijābul: „O, voi cei care credeți! Nu intrați în locuințele Profetului…”»” Sfârșit.

L-a relatat al-Bukhārī, vol. 8, p. 527, spunând: ne-a relatat Musaddad, care a spus: ne-a relatat Yaḥyā, de la Ḥumayd, de la Anas, care a spus: ʿUmar — Allah să fie mulțumit de el — a spus:

„Am spus: «O, Mesager al lui Allah, la tine intră atât cel drept, cât și cel nelegiuit. Dacă le-ai porunci Mamelor credincioșilor ḥijābul!» Atunci Allah a revelat versetul ḥijābului."

Versetul 53 — cererea de după un paravan

Cuvintele Celui Preaînalt:

﴿وَإِذَا سَأَلْتُمُوهُنَّ مَتَاعًا فَاسْأَلُوهُنَّ مِنْ وَرَاءِ حِجَابٍ﴾

„Când le cereți un lucru, cereți-l de după un paravan..."

al-Aḥzāb, 33:53 — fragment

Imamul al-Nasāʾī — Allah Preaînaltul să aibă milă de el — a spus: ne-a relatat ʿAmr ibn ʿAlī; ne-a relatat Abū Qutaybah; ne-a relatat ʿĪsā ibn Ṭahmān, care a spus: l-am auzit pe Anas ibn Mālik spunând:

﴿وَإِذَا سَأَلْتُمُوهُنَّ مَتَاعًا﴾

„Când le cereți un lucru..."

al-Aḥzāb, 33:53 — fragment

„A fost revelat în privința lui Zaynab bint Jaḥsh."

Abū Qutaybah este Salm ibn Qutaybah, un narator veridic (ṣadūq). ʿĪsā ibn Ṭahmān a fost declarat de încredere de Abū Ḥātim, Ibn Maʿīn, Aḥmad, al-Nasāʾī și al-Dāraquṭnī.

سورة يس

29 Sūrat Yā Sīn

Versetul 12
Cuvintele Celui Preaînalt:

﴿وَنَكْتُبُ مَا قَدَّمُوا وَآثَارَهُمْ﴾

„Și Noi scriem ceea ce au trimis înainte și urmele lor..."
Yā Sīn, 36:12 — fragment

Ibn Kathīr, vol. 3, p. 566: al-Ḥāfiẓ Abū Bakr al-Bazzār a spus: ne-a relatat ʿAbbād ibn Ziyād al-Sājī; ne-a relatat ʿUthmān ibn ʿUmar; ne-a relatat Shuʿbah, de la al-Jurayrī, de la Abū Naḍrah[123], de la Abū Saʿīd — Allah să fie mulțumit de el —, care a spus:

Banū Salimah s-au plâns Mesagerului lui Allah ﷺ că locuințele lor se aflau departe de moschee. Atunci a fost revelat:

﴿وَنَكْتُبُ مَا قَدَّمُوا وَآثَارَهُمْ﴾

„Și Noi scriem ceea ce au trimis înainte și urmele lor..."
Yā Sīn, 36:12 — fragment
Iar ei au rămas în locul lor.

Și ne-a relatat Muḥammad ibn al-Muthannā; ne-a relatat ʿAbd al-Aʿlā; ne-a relatat al-Jurayrī, Saʿīd ibn Iyās, de la Abū Naḍrah, de la Abū Saʿīd — Allah să fie mulțumit de el —, de la Profet ﷺ, cu o relatare asemănătoare.

„Există în ea ceva neobișnuit în privința menționării revelării acestui verset, de vreme ce întreaga sură este meccană." [Sfârșitul cuvintelor lui Ibn Kathīr.]

Naratorii hadithului sunt dintre naratorii Ṣaḥīḥ-ului, în afară de ʿAbbād ibn Ziyād, în privința căruia există critici, după cum se

123 Nota autorului: El este al-Mundhir ibn Mālik.

arată în Tahdhīb al-Tahdhīb; însă el este susținut de o relatare paralelă, după cum vezi. L-au relatat al-Tirmidhī, vol. 4, p. 171, care l-a apreciat drept ḥasan, și al-Ḥākim, vol. 2, p. 428, care l-a declarat autentic, iar al-Dhahabī nu a comentat, din relatarea lui Abū Saʿīd al-Khudrī. Însă în lanțurile lor se află Ṭarīf ibn Shihāb, care este foarte slab, după cum se arată în al-Mīzān. La al-Ḥākim apare *„Saʿīd ibn Ṭarīf”*; poate că vreunul dintre naratori a greșit în această privință.

Hadithul are o relatare de sprijin la Ibn Jarīr — Allah să aibă milă de el —, de la Ibn ʿAbbās — Allah să fie mulțumit de amândoi —, care a spus:

Locuințele anșārilor se aflau departe de moschee, iar ei au dorit să se mute lângă moschee. Atunci a fost revelat:

﴿وَنَكْتُبُ مَا قَدَّمُوا وَآثَارَهُمْ﴾

„Și Noi scriem ceea ce au trimis înainte și urmele lor...”
Yā Sīn, 36:12 — fragment

Aceasta vine pe calea lui Simāk, de la ʿIkrimah. Relatarea lui Simāk de la ʿIkrimah prezintă neuniformități, însă este folosită aici ca relatare de sprijin, după cum vezi.

În privința cuvintelor lui al-Ḥāfiẓ Ibn Kathīr — Allah să aibă milă de el —, potrivit cărora în aceasta există ceva neobișnuit, fiindcă întreaga sură este meccană, nu mi s-a arătat temeiul acestei obiecții. Dacă este stabilit că acest verset a fost revelat la Mecca, nimic nu împiedică să fi fost revelat de două ori. Iar dacă nu este stabilită revelarea sa la Mecca, sura poate fi meccană cu excepția unui verset, după cum este cunoscut. Allah știe cel mai bine.

Versetele 77–83
Cuvintele Celui Preaînalt:

﴿أَوَلَمْ يَرَ الْإِنْسَانُ أَنَّا خَلَقْنَاهُ مِنْ نُطْفَةٍ﴾

„Oare nu vede omul că Noi l-am creat dintr-o picătură [de sământă]?...”

Yā Sīn, 36:77 — fragment; până la sfârșitul surei

Ibn Abī Ḥātim, după cum apare la Ibn Kathīr, vol. 3, p. 581: ne-a relatat ʿAlī ibn al-Ḥusayn ibn al-Junayd; ne-a relatat Muḥammad ibn al-ʿAlāʾ; ne-a relatat ʿUthmān ibn Saʿīd al-Zayyāt, de la Hushaym, de la Abū Bishr, de la Saʿīd ibn Jubayr, de la Ibn ʿAbbās — Allah să fie mulțumit de amândoi —, care a spus: Al-ʿĀṣ ibn Wāʾil a luat un os din al-Baṭḥāʾ și l-a sfărâmat în mână. Apoi i-a spus Mesagerului lui Allah ﷺ: *«Îl va readuce Allah la viață după ce s-a descompus?»* Mesagerul lui Allah ﷺ a spus:

«Da! Allah te va face să mori, apoi te va readuce la viață, apoi te va face să intri în Gheena.»

El a spus: Au fost revelate versetele de la sfârșitul surei Yā Sīn.

Hadithul a fost relatat de al-Ḥākim, în al-Mustadrak, vol. 2, p. 429, pe calea lui ʿAmr ibn ʿAwn, de la Hushaym, cu acest isnād. El a spus: *„Autentic potrivit condițiilor celor doi shaykhi, dar ei nu l-au relatat.”*

سورة الزمر

30 Sūrat al-Zumar

Versetele 23–25
Cuvintele Celui Preaînalt:

﴿اللَّهُ نَزَّلَ أَحْسَنَ الْحَدِيثِ﴾

„Allah a pogorât cea mai frumoasă cuvântare…”
al-Zumar, 39:23 — fragment; pasajul indicat de autor: 39:23–25
Discuția despre acestea a fost prezentată în Sūrat Yūsuf.

Versetul 53
Cuvintele Celui Preaînalt:

﴿قُلْ يَا عِبَادِيَ الَّذِينَ أَسْرَفُوا عَلَىٰ أَنْفُسِهِمْ لَا تَقْنَطُوا مِنْ رَحْمَةِ اللَّهِ﴾

„Spune: «O, robii Mei, care ați întrecut măsura împotriva voastră înșivă! Nu deznădăjduiți de îndurarea lui Allah…»”
al-Zumar, 39:53 — fragment

Al-Bukhārī — Allah Preaînaltul să aibă milă de el — a spus, vol. 8, p. 549: mi-a relatat Ibrāhīm ibn Mūsā; ne-a înștiințat Hishām ibn Yūsuf că Ibn Jurayj i-a înștiințat. Yaʿlā a spus că Saʿīd ibn Jubayr i-a relatat, de la Ibn ʿAbbās — Allah să fie mulțumit de amândoi —:

Niște oameni dintre politeiști, care săvârșiseră multe omoruri și multe fapte de desfrânare, au venit la Muḥammad ﷺ și au spus: *«Ceea ce spui și la care chemi este frumos. De ne-ai spune dacă există o ispășire pentru ceea ce am făcut!»* Atunci a fost revelat:

﴿وَالَّذِينَ لَا يَدْعُونَ مَعَ اللَّهِ إِلَٰهًا آخَرَ وَلَا يَقْتُلُونَ النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ وَلَا يَزْنُونَ﴾

„Și cei care nu invocă alături de Allah altă divinitate, nu ucid sufletul a cărui ucidere Allah a oprit-o decât pe drept și nu săvârșesc zină…”

al-Furqān, 25:68 — fragment

Și a fost revelat:

﴿قُلْ يَا عِبَادِيَ الَّذِينَ أَسْرَفُوا عَلَىٰ أَنْفُسِهِمْ لَا تَقْنَطُوا مِنْ رَحْمَةِ اللَّهِ﴾

„Spune: «O, robii Mei, care ați întrecut măsura împotriva voastră înșivă! Nu deznădăjduiți de îndurarea lui Allah…»”

al-Zumar, 39:53 — fragment

Hadithul a fost relatat de Muslim, în Cartea credinței, nr. 122; de Abū Dāwūd, nr. 4274; și de al-Nasāʾī, nr. 235.

Al-Ḥākim a spus, vol. 2, p. 435: mi-a relatat Abū Isḥāq Ibrāhīm ibn Ismāʿīl al-Qāriʾ; ne-a relatat ʿUthmān ibn Saʿīd al-Dārimī; ne-a relatat al-Ḥasan ibn al-Rabīʿ; ne-a relatat ʿAbd Allāh ibn Idrīs; mi-a relatat Muḥammad ibn Isḥāq, care a spus: și m-a înștiințat Nāfiʿ, de la ʿAbd Allāh ibn ʿUmar, de la ʿUmar, care a spus:

Obișnuiam să spunem: *«Cel care a fost făcut să se abată [de la credință, sub persecuție] nu are parte de pocăință, iar Allah nu va primi nimic de la el.»* Când Mesagerul lui Allah ﷺ a venit la Medina, a fost revelat în privința lor:

﴿قُلْ يَا عِبَادِيَ الَّذِينَ أَسْرَفُوا عَلَىٰ أَنْفُسِهِمْ لَا تَقْنَطُوا مِنْ رَحْمَةِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يَغْفِرُ الذُّنُوبَ جَمِيعًا إِنَّهُ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ﴾

„Spune: «O, robii Mei, care ați întrecut măsura împotriva voastră înșivă! Nu deznădăjduiți de îndurarea lui Allah! Cu adevărat, Allah iartă toate păcatele. Cu adevărat, El este Iertătorul, Îndurătorul.»"

al-Zumar, 39:53

Și versetele care urmează după acesta. ʿUmar a spus: *«Le-am scris cu mâna mea*[124] *pe o foaie și i le-am trimis lui Hishām ibn al-ʿĀṣ.»*

Hishām ibn al-ʿĀṣ a spus: *«Când mi-a ajuns [foaia], am început să o citesc la Dhū Ṭuwā, urcând și coborând pe acolo, fără să o înțeleg, până când am spus: O, Allah, fă-mă să o înțeleg! Atunci Allah Preaînaltul a pus în inima mea [înțelegerea] că ea fusese revelată tocmai în privința noastră și a ceea ce spuneam despre noi înșine și se spunea despre noi. M-am întors la cămila mea, am încălecat-o și m-am alăturat Mesagerului lui Allah ﷺ, care se afla la Medina.»*

Al-Ḥākim a spus: *„Acesta este un hadith autentic potrivit condițiilor lui Muslim, dar cei doi nu l-au relatat."* Al-Dhahabī nu a comentat asupra lui.

Hadithul a fost relatat și de Ibn Isḥāq, după cum apare în Sīrat Ibn Hishām, vol. 1, p. 475. Al-Haythamī a spus în Majmaʿ al-Zawāʾid, vol. 6, p. 61: *„L-a relatat al-Bazzār, iar naratorii săi sunt de încredere."*[125]

124 Nota autorului: De aici înainte, [textul este preluat] din al-Sīrah, cu acest isnād, fiindcă formularea din al-Mustadrak nu este inteligibilă: din ea s-a omis ceva. În Majmaʿ al-Zawāʾid apare la fel ca în al-Sīrah.

125 Nota autorului: Hadithul se află în Kashf al-Astār, vol. 1, p. 302. În isnādul său se află Ṣadaqah ibn Sābiq, a cărui stare nu este suficient cunoscută

O parte din cele privitoare la acest verset au fost prezentate în Sūrat al-Furqān.

Versetul 67
Cuvintele Celui Preaînalt:

﴿وَمَا قَدَرُوا اللَّهَ حَقَّ قَدْرِهِ﴾

„Ei nu L-au prețuit pe Allah așa cum se cuvine să fie prețuit…”
al-Zumar, 39:67 — fragment

Aḥmad, vol. 1, p. 378: ne-a relatat Abū Muʿāwiyah; ne-a relatat al-Aʿmash, de la Ibrāhīm, de la ʿAlqamah, de la ʿAbd Allāh, care a spus:

Un om dintre Oamenii Cărții a venit la Profet ﷺ și a spus: *«O, Abū al-Qāsim, ți-a ajuns vestea că Allah, Atotputernicul și Mărețul, ține făpturile pe un deget, cerurile pe un deget, pământurile pe un deget, copacii pe un deget și țărâna pe un deget?»* Profetul ﷺ a râs până i s-au văzut măselele. Atunci Allah, Atotputernicul și Mărețul, a revelat:

﴿وَمَا قَدَرُوا اللَّهَ حَقَّ قَدْرِهِ﴾

„Ei nu L-au prețuit pe Allah așa cum se cuvine să fie prețuit…”
al-Zumar, 39:67 — fragment

Naratorii hadithului sunt dintre naratorii Ṣaḥīḥ-ului. L-au relatat Ibn Khuzaymah, în Kitāb al-Tawḥīd, p. 76; Ibn Jarīr, vol. 24, p. 27; și al-Bayhaqī, în al-Asmāʾ wa-l-Ṣifāt, p. 333. O relatare asemănătoare, de la Ibn ʿAbbās, a fost consemnată de Aḥmad, vol. 1, p. 151; de al-Tirmidhī, care a declarat-o autentică, vol. 4, p. 177; de Ibn Khuzaymah, în al-Tawḥīd, p. 78; și de al-Ṭabarī, vol. 14, p. 26. În isnādul ei se află ʿAṭāʾ ibn al-Sāʾib, a cărui memorie s-a alterat (mukhtaliṭ).

(mastūr al-ḥāl); numai Ibn Ḥibbān l-a declarat de încredere. Însă el este susținut de o relatare paralelă a lui ʿAbd Allāh ibn Idrīs, după cum apare la al-Ḥākim.

Atenționare

Al-Ḥāfiẓ al-Suyūṭī a spus în al-Itqān, vol. 1, p. 34: *„Hadithul se află în Ṣaḥīḥ cu formularea: «Atunci Mesagerul lui Allah ﷺ a recitat». Aceasta este mai corectă, fiindcă versetul este meccan."*

Eu spun: formularea *„a recitat"*, întâlnită în Ṣaḥīḥ, nu exclude ca versetul să fi fost revelat și apoi recitat de Mesagerul lui Allah ﷺ. Cât despre faptul că ar fi meccan: dacă se confirmă că a fost revelat la Mecca — mă refer la acest verset —, nimic nu împiedică să fi fost revelat de două ori. Iar dacă revelarea lui la Mecca nu este confirmată printr-un isnād autentic, este posibil ca sura să fie meccană, cu excepția unui verset. Allah știe cel mai bine.

سورة فصلت

31 Sūrat Fuṣṣilat

Versetul 22
Cuvintele Celui Preaînalt:

﴿وَمَا كُنتُمْ تَسْتَتِرُونَ أَنْ يَشْهَدَ عَلَيْكُمْ سَمْعُكُمْ وَلَا أَبْصَارُكُمْ﴾

„Voi nu vă ascundeați [temându-vă] că auzul și vederea voastră vor mărturisi împotriva voastră…”

Fuṣṣilat, 41:22 — fragment

Al-Bukhārī, vol. 10, p. 182: ne-a relatat al-Ṣalt ibn Muḥammad; ne-a relatat Yazīd ibn Zurayʿ, de la Rawḥ ibn al-Qāsim, de la Manṣūr, de la Mujāhid, de la Abū Maʿmar, de la Ibn Masʿūd, cu privire la:

﴿وَمَا كُنتُمْ تَسْتَتِرُونَ أَنْ يَشْهَدَ عَلَيْكُمْ سَمْعُكُمْ وَلَا أَبْصَارُكُمْ﴾

„Voi nu vă ascundeați [temându-vă] că auzul și vederea voastră vor mărturisi împotriva voastră…”

Fuṣṣilat, 41:22 — fragment

Doi bărbați din Quraysh și o rudă a lor prin căsătorie din Thaqīf — sau doi bărbați din Thaqīf și o rudă a lor prin căsătorie din Quraysh — se aflau într-o casă. Unii dintre ei le-au spus celorlalți: *«Credeți că Allah aude vorbele noastre?»* Unul a spus: *«Aude o parte din ele.»* Altul a spus: *«Dacă aude o parte, atunci cu siguranță le aude pe toate.»* Atunci a fost revelat:

﴿وَمَا كُنتُمْ تَسْتَتِرُونَ أَنْ يَشْهَدَ عَلَيْكُمْ سَمْعُكُمْ وَلَا أَبْصَارُكُمْ﴾

„Voi nu vă ascundeați [temându-vă] că auzul și vederea voastră vor mărturisi împotriva voastră...”

Fuṣṣilat, 41:22 — fragment

Al-Bukhārī a reluat hadithul în vol. 17, p. 276. L-au relatat Muslim, vol. 17, p. 122; al-Tirmidhī, vol. 4, p. 178, pe două căi, declarând-o pe una autentică (ṣaḥīḥ), iar pe cealaltă bună (ḥasan); Aḥmad, vol. 1, pp. 381, 408, 426, 442 și 444; al-Ṭayālisī, vol. 2, p. 23; Ibn Jarīr, vol. 24, p. 109; al-Bayhaqī, în al-Asmāʾ wa-l-Ṣifāt, vol. 1, p. 177; și al-Ṭaḥāwī, în Mushkil al-Āthār, vol. 1, p. 37.

În unele dintre căile sale, în Ṣaḥīḥ și în alte lucrări, apare:

Unul dintre ei a spus: *«Credeți că Allah aude vorbele noastre?»* Altul a răspuns: *«Dacă ridicăm glasul, le aude, iar dacă nu-l ridicăm, nu le aude.»* Ceilalți au spus: *«Dacă aude ceva din ele, atunci le aude pe toate.»* [Ibn Masʿūd] a spus: *«I-am povestit aceasta Profetului ﷺ, iar Allah, Atotputernicul și Mărețul, a revelat versetul.»*

سورة الشورى

32 Sūrat al-Shūrā

Versetul 23
Cuvintele Celui Preaînalt:

﴿قُلْ لَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ أَجْرًا إِلَّا الْمَوَدَّةَ فِي الْقُرْبَىٰ﴾

„Spune: «Nu vă cer pentru aceasta nicio răsplată, ci doar afecțiunea [datorată] legăturii de rudenie.»...”
al-Shūrā, 42:23 — fragment

Aḥmad, vol. 1, p. 229: ne-a relatat Yaḥyā, de la Shuʿbah; mi-a relatat ʿAbd al-Malik ibn Maysarah, de la Ṭāwūs, care a spus: *„Un om a venit la Ibn ʿAbbās și l-a întrebat.”*

Și Sulaymān ibn Dāwūd a spus: ne-a înștiințat Shuʿbah; m-a înștiințat ʿAbd al-Malik, care a spus: l-am auzit pe Ṭāwūs spunând: *„Un om l-a întrebat pe Ibn ʿAbbās”* — cu același înțeles — despre cuvintele lui Allah, Atotputernicul și Mărețul:

﴿قُلْ لَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ أَجْرًا إِلَّا الْمَوَدَّةَ فِي الْقُرْبَىٰ﴾

„Spune: «Nu vă cer pentru aceasta nicio răsplată, ci doar afecțiunea [datorată] legăturii de rudenie.»...”
al-Shūrā, 42:23 — fragment

Saʿīd ibn Jubayr a spus: *«Rudele lui Muḥammad ﷺ.»* Ibn ʿAbbās a spus: «Te-ai grăbit! Nu exista niciun clan din Quraysh cu care Mesagerul lui Allah ﷺ să nu aibă o legătură de rudenie. Atunci a fost revelat:

﴿قُلْ لَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ أَجْرًا إِلَّا الْمَوَدَّةَ فِي الْقُرْبَىٰ﴾

„Spune: «Nu vă cer pentru aceasta nicio răsplată, ci doar afecțiunea [datorată] legăturii de rudenie.»…"

al-Shūrā, 42:23 — fragment

Adică: doar să păstrați legătura de rudenie dintre mine și voi.»

Hadithul se află la al-Bukhārī, pe calea lui Shuʿbah, cu acest isnād, însă fără formularea *„atunci a fost revelat"*. [Al-Ṭabarī] l-a relatat ca aici, vol. 25, p. 23, iar în el apare: *„Doar legătura de rudenie dintre mine și voi — să o păstrați."* Al-Ḥāfiẓ l-a atribuit lui Aḥmad ibn Manīʿ în al-Maṭālib al-ʿĀliyah, vol. 3, p. 368, și a spus: *„Autentic."*[126]

Versetul 27

Cuvintele Celui Preaînalt:

﴿وَلَوْ بَسَطَ اللَّهُ الرِّزْقَ لِعِبَادِهِ لَبَغَوْا فِي الْأَرْضِ﴾

„Dacă Allah ar da din belșug mijloace de trai robilor Săi, ei ar întrece măsura pe pământ…"

al-Shūrā, 42:27 — fragment

Ibn Jarīr, vol. 25, p. 30: mi-a relatat Yūnus, care a spus: ne-a înștiințat Ibn Wahb, care a spus: Abū Hāniʾ[127] a spus: l-am auzit pe ʿAmr ibn Ḥurayth și pe alții spunând:

Acest verset a fost revelat în privința oamenilor din al-Ṣuffah:

﴿وَلَوْ بَسَطَ اللَّهُ الرِّزْقَ لِعِبَادِهِ لَبَغَوْا فِي الْأَرْضِ وَلَٰكِنْ يُنَزِّلُ بِقَدَرٍ مَا يَشَاءُ﴾

126 Nota traducătorului: La p. 199 a ediției arabe apare „al-Ṭabarānī". Relatarea pe calea Shuʿbah — ʿAbd al-Malik ibn Maysarah — Ṭāwūs — Ibn ʿAbbās se află la al-Ṭabarī, Jāmiʿ al-Bayān, comentariul la 42:23. Atribuirea este îndreptată între paranteze drepte.

127 Nota autorului: El este Ḥumayd ibn Hāniʾ al-Khawlānī.

„Dacă Allah ar da din belșug mijloace de trai robilor Săi, ei ar întrece măsura pe pământ; însă El pogoară cu măsură ceea ce voiește…"

al-Shūrā, 42:27 — fragment

Aceasta fiindcă spuneau: *«De-am avea și noi…»*, exprimându-și dorințele.

Ne-a relatat Muḥammad ibn Sinān[128] al-Qazzāz, care a spus: ne-a relatat Abū ʿAbd al-Raḥmān al-Muqriʾ, care a spus: ne-a relatat Ḥaywah, care a spus: m-a înștiințat Abū Hāniʾ că l-a auzit pe ʿAmr ibn Ḥurayth spunând: *„Acest verset a fost revelat…"* Și l-a menționat.

Despre hadith, al-Haythamī a spus în Majmaʿ al-Zawāʾid, vol. 7, p. 104: *„L-a relatat al-Ṭabarānī, iar naratorii săi sunt dintre naratorii Ṣaḥīḥ-ului."* În el apare: *„Fiindcă își doriseră [bunurile] acestei lumi."* L-au relatat și al-Wāḥidī, în Asbāb al-Nuzūl, și Abū Nuʿaym, în al-Ḥilyah, vol. 1, p. 338.

Al-Ḥākim a relatat unul asemănător de la ʿAlī ibn Abī Ṭālib, vol. 2, p. 445, și l-a declarat autentic, iar al-Dhahabī a indicat că îndeplinește condițiile celor doi shaykhi.

Atenționare

Există dezacord în privința faptului dacă ʿAmr ibn Ḥurayth a fost Companion, după cum se arată în al-Iṣābah.

سورة الزخرف

128 Nota autorului: Abū Dāwūd l-a declarat mincinos pe Muḥammad ibn Sinān al-Qazzāz.

33 Sūrat al-Zukhruf

Versetul 57
Cuvintele Celui Preaînalt:

﴿وَلَمَّا ضُرِبَ ابْنُ مَرْيَمَ مَثَلًا إِذَا قَوْمُكَ مِنْهُ يَصِدُّونَ﴾

„Când fiul lui Maryam a fost dat ca exemplu, iată că neamul tău a izbucnit în strigăte din pricina lui."
al-Zukhruf, 43:57

Aḥmad, vol. 1, p. 317: ne-a relatat Hāshim ibn al-Qāsim; ne-a relatat Shaybān, de la ʿĀṣim, de la Abū Razīn[129], de la Abū Yaḥyā, mawlā al lui Ibn ʿAqīl, care a spus:

Ibn ʿAbbās a spus: *«Cunosc un verset din Coran despre care nu m-a întrebat niciodată vreun om. Nu știu dacă oamenii îl cunosc și de aceea nu au întrebat despre el ori dacă nu i-au dat atenție, ca să întrebe despre el.»* Apoi a început să ne relateze. Când s-a ridicat, ne-am mustrat unii pe alții pentru că nu-l întrebaserăm despre acel verset. Am spus: *«Mă voi ocupa eu, când va veni mâine.»*

Când a venit a doua zi, am spus: *«O, Ibn ʿAbbās, ieri ai pomenit un verset din Coran despre care nu te-a întrebat niciodată vreun om și nu știi dacă oamenii îl cunosc și de aceea nu au întrebat despre el ori dacă nu i-au dat atenție.»* Am spus: *«Vorbește-mi despre el și despre cele pe care le-ai recitat înaintea lui.»* El a spus: *«Da. Mesagerul lui Allah ﷺ le-a spus celor din Quraysh: O, oameni din Quraysh, nu există nimeni adorat în afară de Allah în care să fie bine.»*

129 Nota autorului: Numele lui Abū Razīn este Masʿūd ibn Mālik; Abū Zurʿah l-a declarat de încredere. Numele lui Abū Yaḥyā este Muṣaddiʿ. De la el au relatat mai mulți, dar nu a fost declarat de încredere; dimpotrivă, a fost declarat slab, după cum se arată în Tahdhīb al-Tahdhīb. Așadar, hadithul este slab cu acest isnād, însă relatările sale de sprijin au fost prezentate mai înainte; vezi p. 151 [a ediției arabe].

Quraysh știau că creștinii îl adoră pe ʿĪsā ibn Maryam și *«ce spui despre Muḥammad»*.[130] Ei au spus: *«O, Muḥammad, nu susții că ʿĪsā a fost profet și un rob drept dintre robii lui Allah? Dacă spui adevărul, atunci zeii lor sunt așa cum spui.»* Atunci Allah, Atotputernicul și Mărețul, a revelat:

﴿وَلَمَّا ضُرِبَ ابْنُ مَرْيَمَ مَثَلًا إِذَا قَوْمُكَ مِنْهُ يَصِدُّونَ﴾

„Când fiul lui Maryam a fost dat ca exemplu, iată că neamul tău a izbucnit în strigăte din pricina lui."

al-Zukhruf, 43:57

Am întrebat: *«Ce înseamnă yaṣiddūn?»* El a răspuns: *«Fac gălăgie.»*

﴿وَإِنَّهُ لَعِلْمٌ لِلسَّاعَةِ﴾

„Cu adevărat, el este un semn al Ceasului..."

al-Zukhruf, 43:61 — fragment

El a spus: *«Este ieșirea la iveală a lui ʿĪsā ibn Maryam — pacea fie asupra lui — înainte de Ziua Învierii.»*

Hadithul a fost relatat de al-Ṭaḥāwī, în Mushkil al-Āthār, vol. 1, p. 431.

Al-Haythamī a spus despre hadith, în Majmaʿ al-Zawāʾid, vol. 7, p. 104: *„L-au relatat Aḥmad și al-Ṭabarānī*[131] *într-o formă asemănătoare, însă [la acesta din urmă] apare: «Dacă spui adevărul, atunci [el este asemenea zeilor lor]».*[132] *În isnād se află*

130 Nota traducătorului: Citatul are „ce spui despre Muḥammad" (وما تقول في محمد). Autorul îl compară mai jos cu varianta „ce spune Muḥammad" (وما يقول محمد) din Majmaʿ al-Zawāʾid. Cele două formulări sunt păstrate în locurile lor.

131 Nota autorului: Vezi p. 150 [a ediției arabe].

132 Nota traducătorului: Ediția arabă, p. 202, are „فإن كنت صادقا فإنها لآلهتهم"; cealaltă ediție are „فإن كنت صادقا فإنها لكآلهتهم". Întregirea [el este asemenea zeilor lor] urmează pronumele masculin și comparația din al-Haythamī, Majmaʿ al-Zawāʾid, vol. 7, p. 104, nr. 11331: „فإن كنت صادقا فإنه لكآلهتهم".

ʿĀṣim ibn Bahdalah, declarat de încredere de Aḥmad și de alții, dar cu memorie slabă. Ceilalți naratori sunt dintre naratorii Ṣaḥīḥ-ului."

Al-Suyūṭī a spus în Lubāb al-Nuqūl că isnādul său este autentic. Eu spun: ceea ce a stabilit imamul al-Dhahabī în al-Mīzān este că hadithul lui ʿĀṣim este bun (ḥasan).

Atenționare

În al-Musnad și în Tafsīr Ibn Kathīr apare: *„Quraysh știau că creștinii îl adoră pe ʿĪsā ibn Maryam și ce spui despre Muḥammad."* În Majmaʿ al-Zawāʾid apare: *„Quraysh știau că creștinii îl adoră pe ʿĪsā ibn Maryam și ce spune Muḥammad."* Să se cerceteze care dintre cele două formulări este mai corectă. Shaykhul nostru — Allah să-l păzească — a spus: *„Probabil cea din Majmaʿ al-Zawāʾid, datorită clarității sensului ei."*

سورة الدخان

34 Sūrat al-Dukhān

Versetele 10–15
Cuvintele Celui Preaînalt:

﴿فَارْتَقِبْ يَوْمَ تَأْتِي السَّمَاءُ بِدُخَانٍ مُبِينٍ﴾

„Așteaptă, așadar, ziua în care cerul va aduce un fum vădit."
al-Dukhān, 44:10
Până la cuvintele Sale:

﴿إِنَّا كَاشِفُو الْعَذَابِ قَلِيلًا إِنَّكُمْ عَائِدُونَ﴾

„Noi vom îndepărta pedeapsa pentru puțin timp, însă voi vă veți întoarce [la necredință]."
al-Dukhān, 44:15

Al-Bukhārī, vol. 10, p. 192: [ne-a relatat Yaḥyā;] ne-a relatat Abū Muʿāwiyah, de la al-Aʿmash, de la Muslim, de la Masrūq, care a spus: ʿAbd Allāh a spus:[133]

Aceasta s-a întâmplat fiindcă, atunci când Quraysh s-au împotrivit cu îndărătnicie Profetului ﷺ, el s-a rugat împotriva lor să vină asupra lor ani [de foamete] asemenea anilor lui Yūsuf. I-au lovit seceta și lipsurile, până când au ajuns să mănânce oase. Din pricina suferinței, omul privea spre cer și vedea între el și cer ceva asemenea fumului. Atunci Allah Preaînaltul a revelat:

133 Nota traducătorului: Ediția arabă, p. 203, omite numele lui Yaḥyā înainte de Abū Muʿāwiyah. Întregirea urmează Ṣaḥīḥ al-Bukhārī, nr. 4821: „حدثنا يحيى حدثنا أبو معاوية".

﴿فَارْتَقِبْ يَوْمَ تَأْتِي السَّمَاءُ بِدُخَانٍ مُبِينٍ ۝ يَغْشَى النَّاسَ هَٰذَا عَذَابٌ أَلِيمٌ﴾

„Așteaptă, așadar, ziua în care cerul va aduce un fum vădit, care îi va învălui pe oameni: «Aceasta este o pedeapsă dureroasă!»”

al-Dukhān, 44:10–11

Cineva a venit la Mesagerul lui Allah ﷺ și i s-a spus:

«O, Mesager al lui Allah, roagă-L pe Allah să dea ploaie [neamului] Muḍar, fiindcă a pierit!»

El a spus: *«Pentru Muḍar? Cât de îndrăzneț ești!»* A cerut ploaie, iar ei au primit-o. Atunci a fost revelat:

﴿إِنَّكُمْ عَائِدُونَ﴾

„Însă voi vă veți întoarce [la necredință].”

al-Dukhān, 44:15 — fragment

Când au avut din nou parte de bunăstare, s-au întors la starea lor de mai înainte, de îndată ce bunăstarea i-a ajuns. Atunci Allah, Atotputernicul și Mărețul, a revelat:

﴿يَوْمَ نَبْطِشُ الْبَطْشَةَ الْكُبْرَىٰ إِنَّا مُنْتَقِمُونَ﴾

„În ziua când vom lovi cu lovitura cea mare, Noi ne vom răzbuna.”

al-Dukhān, 44:16

El a spus: *«Se referă la ziua de la Badr.»*

Hadithul a fost relatat de Muslim, vol. 17, p. 141. În el apare:

Un om a venit la ʿAbd Allāh și a spus: «Am lăsat în moschee un om care explică Coranul după propria părere. El explică acest verset:

﴿يَوْمَ تَأْتِي السَّمَاءُ بِدُخَانٍ مُبِينٍ﴾

„Ziua în care cerul va aduce un fum vădit…”
al-Dukhān, 44:10 — fragment

Și spune că, în Ziua Învierii, asupra oamenilor va veni un fum care le va îngreuna respirația, până când vor fi afectați de el ca de o răceală.» ʿAbd Allāh a spus: *«Cine cunoaște ceva să vorbească potrivit acelei cunoașteri, iar cine nu cunoaște să spună: Allah știe cel mai bine! Ține de buna înțelegere a omului să spună, despre ceea ce nu cunoaște: Allah știe cel mai bine! Aceasta s-a întâmplat fiindcă…»* Și a menționat [relatarea].

Ea se află și la al-Bukhārī. A relatat-o și Aḥmad, vol. 1, p. 381.

سورة الجاثية

35 Sūrat al-Jāthiyah

Versetul 24
Cuvintele Celui Preaînalt:

﴿وَقَالُوا مَا هِيَ إِلَّا حَيَاتُنَا الدُّنْيَا نَمُوتُ وَنَحْيَا وَمَا يُهْلِكُنَا إِلَّا الدَّهْرُ وَمَا لَهُمْ بِذَٰلِكَ مِنْ عِلْمٍ إِنْ هُمْ إِلَّا يَظُنُّونَ﴾

„Ei spun: «Nu există decât viața noastră lumească. Murim și trăim, iar ceea ce ne nimicește nu este decât timpul.» Ei nu au nicio cunoaștere despre aceasta; nu fac decât să presupună."
al-Jāthiyah, 45:24

Ibn Jarīr, vol. 25, p. 152: ne-a relatat Abū Kurayb, care a spus: ne-a relatat Ibn ʿUyaynah, de la al-Zuhrī, de la Saʿīd ibn al-Musayyab, de la Abū Hurayrah, de la Profet ﷺ, care a spus:

Oamenii din perioada ignoranței spuneau: *«Nu ne nimicesc decât noaptea și ziua. Acesta [timpul] este cel care ne nimicește, ne face să murim și ne dă viață.»* Atunci Allah a spus în Cartea Sa:

﴿وَقَالُوا مَا هِيَ إِلَّا حَيَاتُنَا الدُّنْيَا نَمُوتُ وَنَحْيَا وَمَا يُهْلِكُنَا إِلَّا الدَّهْرُ﴾

„Ei spun: «Nu există decât viața noastră lumească. Murim și trăim, iar ceea ce ne nimicește nu este decât timpul.»..."
al-Jāthiyah, 45:24 — fragment

El a spus: *«Și ocărau timpul.»* Atunci Allah, Binecuvântatul și Preaînaltul, a spus: *«Fiul lui Adam Mă ofensează ocărând timpul, iar Eu sunt timpul; în Mâna Mea este porunca, Eu fac să se succeadă noaptea și ziua.»*

Ne-a relatat ʿImrān ibn Bakkār al-Kalāʿī, care a spus: ne-a relatat Abū Rawḥ, care a spus: ne-a relatat Sufyān ibn ʿUyaynah, de la al-Zuhrī, de la Saʿīd ibn al-Musayyab, de la Abū Hurayrah, de la Profet ﷺ, o relatare asemănătoare.

Al-Suyūṭī a menționat hadithul în al-Lubāb ca relatare oprită la Abū Hurayrah (mawqūf) și l-a atribuit lui Ibn al-Mundhir. În el apare *„Atunci Allah a revelat”*, după care este menționat versetul.

Al-Ḥāfiẓ Ibn Kathīr a spus în Tafsīr-ul său, vol. 4, p. 151: *„Ibn Ǧarīr l-a redat într-o formă foarte neobișnuită.”* Apoi l-a menționat și a spus: *„La fel și Ibn Abī Ḥātim, de la Aḥmad ibn Manṣūr, de la Surayj*[134] *ibn al-Nuʿmān, de la Ibn ʿUyaynah, cu acest isnād.”*

Nu știu în ce constă caracterul neobișnuit al formulării sale. În ce privește isnādul, naratorii săi sunt dintre naratorii Ṣaḥīḥ-ului. Al-Ḥāfiẓ l-a menționat în al-Fatḥ, vol. 10, p. 195, și nu a comentat asupra lui.

سورة الأحقاف

134 Nota autorului: La Ibn Kathīr apare Shurayḥ, cu litera shīn cu puncte și, după yāʾ, litera ḥāʾ. Forma corectă este cea pe care am consemnat-o [Surayj].

36 Sūrat al-Aḥqāf

Versetul 10
Cuvintele Celui Preaînalt:

﴿قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ كَانَ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ﴾

„Spune: «V-ați gândit: dacă el este de la Allah...»”
al-Aḥqāf, 46:10 — fragment

Aḥmad, vol. 6, p. 25: ne-a relatat Abū al-Mughīrah ʿAbd al-Quddūs ibn al-Ḥajjāj, care a spus: ne-a relatat Ṣafwān ibn ʿAmr, care a spus: ne-a relatat ʿAbd al-Raḥmān ibn Jubayr ibn Nufayr, de la tatăl său, de la ʿAwf ibn Mālik, care a spus:
Într-o zi, Profetul ﷺ a pornit, iar eu eram împreună cu el, până când am intrat în sinagoga evreilor din Medina, într-o zi de sărbătoare a lor. Nu le-a plăcut că am intrat la ei. Mesagerul lui Allah ﷺ le-a spus:

«O, oameni dintre evrei, arătați-mi[135] doisprezece bărbați dintre voi care să mărturisească faptul că nu există nicio divinitate demnă de adorare în afară de Allah și că Muḥammad este Mesagerul lui Allah, [iar] Allah va îndepărta de la fiecare evreu de sub întinderea cerului mânia cu care S-a mâniat asupra lui.»

Au tăcut și nimeni[136] dintre ei nu i-a răspuns. Le-a repetat [chemarea], dar nimeni nu i-a răspuns. A repetat-o a treia oară, dar nimeni nu i-a răspuns.

El a spus: *«Ați refuzat! Pe Allah, eu sunt al-Ḥāshir, eu sunt al-ʿĀqib și eu sunt Profetul ales, fie că voi credeți, fie că tăgăduiți.»* Apoi a plecat, iar eu eram cu el. Când eram pe punctul de a ieși, un om a strigat din urma noastră: *«Rămâi pe loc, o, Muḥammad!»*

135 Nota autorului: În al-Musnad se află cuvinte neinteligibile, așa că le-am redat din Majmaʿ al-Zawāʾid.

136 Nota autorului: Astfel apare în al-Majmaʿ.

El s-a întors, iar omul acela a spus: *«Ce fel de om mă știți*[137]*, o, oameni dintre evrei?»* Au răspuns: *«Pe Allah, nu știm să fi fost printre noi vreun om mai învățat în Cartea lui Allah ori cu o mai bună înțelegere decât tine, nici decât tatăl tău înaintea ta, nici decât bunicul tău înaintea tatălui tău.»*
El a spus: *«Atunci eu mărturisesc că el este Profetul lui Allah pe care îl găsiți în Tora.»* Ei au spus: *«Minți!»* I-au respins cuvintele și au vorbit de rău despre el. Mesagerul lui Allah ﷺ a spus:

«Voi minților! Cuvintele voastre nu vor fi primite. Până adineauri îl lăudați așa cum l-ați lăudat, dar când a crezut l-ați făcut mincinos și ați spus despre el ceea ce ați spus. Cuvintele voastre despre el nu vor fi primite!»

Am ieșit în trei: Mesagerul lui Allah ﷺ, eu și ʿAbd Allāh ibn Salām. Allah, Atotputernicul și Mărețul, a revelat în privința lui:

﴿قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ كَانَ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ وَكَفَرْتُمْ بِهِ وَشَهِدَ شَاهِدٌ مِنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ عَلَىٰ مِثْلِهِ فَآمَنَ وَاسْتَكْبَرْتُمْ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ﴾

„Spune: «V-ați gândit: dacă el este de la Allah, iar voi îl tăgăduiți, în vreme ce un martor dintre fiii lui Israel a mărturisit despre ceva asemenea lui și a crezut, iar voi v-ați semețit? Cu adevărat, Allah nu-i călăuzește pe oamenii nedrepți.»"
al-Aḥqāf, 46:10

Al-Haythamī a spus despre hadith în Majmaʿ al-Zawāʾid, vol. 7, p. 106: *„L-a relatat al-Ṭabarānī, iar naratorii săi sunt dintre naratorii Ṣaḥīḥ-ului."* L-au relatat și Ibn Ḥibbān, după cum apare în Mawārid al-Ẓamʾān, p. 518; al-Ṭabarānī, vol. 26, p. 12; și al-Ḥākim, în al-Mustadrak, vol. 3, p. 416. El a spus: *„Autentic*

137 Nota autorului: Astfel apare în al-Majmaʿ.

potrivit condițiilor celor doi shaykhi." Al-Dhahabī nu a comentat asupra lui.

Eu spun: hadithul îndeplinește condițiile lui Muslim, fiindcă al-Bukhārī nu a relatat de la ʿAbd al-Raḥmān ibn Jubayr și nici de la tatăl său. Tot astfel, de la Ṣafwān ibn ʿAmr nu a relatat decât sub formă suspendată (taʿlīq), după cum se arată în biografia sa din Tahdhīb al-Tahdhīb. Allah știe cel mai bine.

Atenționare

În cele două Ṣaḥīḥ-uri se relatează că ʿAbd Allāh ibn Salām — Allah să fie mulțumit de el — a fost cel care a venit la Mesager ﷺ, la sosirea lui de la Mecca. Este menționată o istorisire asemănătoare acesteia, fără a fi indicată cauza revelării. În schimb, această istorisire arată că el ﷺ a mers la sinagoga lor. Cum pot fi puse de acord?

Nu-mi vine acum în minte vreo explicație a învățaților de mai înainte. S-ar putea spune că, după ce ʿAbd Allāh a îmbrățișat Islamul venind la Mesagerul lui Allah ﷺ, el a mers la un grup de evrei, iar aceștia nu știau că îmbrățișase Islamul. Când Mesagerul lui Allah ﷺ a venit la ei, le-a spus ceea ce le-a spus. Allah știe cel mai bine.

Dacă accepți această punere de acord sau dacă Allah îți deschide calea către una mai bună, [atunci aceasta este o posibilitate]; în caz contrar, vei da întâietate hadithului din cele două Ṣaḥīḥ-uri. Mai ales că, despre ʿAwf ibn Mālik, al-Wāqidī a spus: *„A îmbrățișat Islamul în anul [bătăliei de la] Khaybar."* Altul a spus: *„A participat la cucerirea [Meccăi]."* Ibn Saʿd a spus: *„Profetul ﷺ a încheiat legătura de fraternitate între el și Abū al-Dardāʾ."* [Sfârșitul citatului] din al-Iṣābah, vol. 3, p. 43.

În al-Istīʿāb se spune: *„Prima bătălie la care a participat a fost Khaybar"* — vol. 3, p. 131, [tipărit împreună] cu al-Iṣābah. În al-Ṭabaqāt, vol. 7, partea a doua, se arată: *„ʿAwf ibn Mālik al-Ashjaʿī a îmbrățișat Islamul înainte de Ḥunayn și a participat la Ḥunayn..."* În al-Mustadrak, vol. 3, p. 546, este relatat de la al-Wāqidī ceva asemănător celor de aici. Așadar, ceea ce pare mai

probabil este că acest hadith nu este autentic. Allah știe cel mai bine.

Versetele 29–32
Cuvintele Celui Preaînalt:

﴿وَإِذْ صَرَفْنَا إِلَيْكَ نَفَرًا مِنَ الْجِنِّ﴾

„Și [amintește-ți] când am îndreptat către tine un grup de jinni…”
al-Aḥqāf, 46:29 — fragment
Până la cuvintele Sale:

﴿فِي ضَلَالٍ مُبِينٍ﴾

„…într-o rătăcire vădită.”
al-Aḥqāf, 46:32 — fragment

Al-Ḥākim, vol. 2, p. 456: ne-a relatat Abū ʿAlī al-Ḥāfiẓ; ne-a înștiințat ʿAbdān al-Ahwāzī; ne-a relatat Abū Bakr ibn Abī Shaybah; ne-a relatat Abū Aḥmad al-Zubayrī; ne-a relatat Sufyān, de la ʿĀṣim, de la Zirr, de la ʿAbd Allāh, care a spus:

Ei au coborât la Profet ﷺ în vreme ce el recita Coranul în valea Nakhlah. Când l-au auzit, au tăcut și au spus: *«Liniște!»* Erau nouă, unul dintre ei fiind Zawbaʿah. Atunci Allah, Atotputernicul și Mărețul, a revelat:

﴿وَإِذْ صَرَفْنَا إِلَيْكَ نَفَرًا مِنَ الْجِنِّ يَسْتَمِعُونَ الْقُرْآنَ فَلَمَّا حَضَرُوهُ قَالُوا أَنْصِتُوا﴾

„Și [amintește-ți] când am îndreptat către tine un grup de jinni care ascultau Coranul. Când au fost de față [la recitarea] lui, au spus: «Ascultați în tăcere!»…”
al-Aḥqāf, 46:29 — fragment
Până la cuvintele Sale:

﴿فِي ضَلَالٍ مُبِينٍ﴾

„...într-o rătăcire vădită."
al-Aḥqāf, 46:32 — fragment

„Autentic ca isnād, dar cei doi nu l-au relatat." Al-Dhahabī nu a comentat. Al-Ḥāfiẓ al-Bayhaqī l-a relatat pe calea lui al-Ḥākim, cu acest isnād, în Dalā'il al-Nubuwwah, vol. 2, p. 13.

Totuși, în privința hadithului, forma mai probabil corectă este cea mursal. Abū Aḥmad al-Zubayrī l-a transmis astfel într-o versiune, în acord cu un grup [de naratori], între care Yaḥyā al-Qaṭṭān, la Isḥāq al-Bustī, nr. 877, și la al-Ṭabarī, nr. 31312, în Tafsīr-urile lor.

[La fel] Wakīʿ și Yaḥyā ibn Yamān, la Abū Nuʿaym, în al-Dalā'il, vol. 2, p. 464, nr. 253. Versiunea în care Abū Aḥmad este în acord cu ei a fost relatată de al-Bustī, nr. 879; de al-Ṭabarī, nr. 31313; de al-Bazzār, vol. 3, p. 68, după cum apare în Kashf al-Astār; și de al-Dāraquṭnī, în al-ʿIlal, vol. 5, p. 55.

Vezi și ʿIlal al-Dāraquṭnī, vol. 5, pp. 45 și 55, nr. 701. Toată lauda Îi aparține lui Allah. [Sfârșitul citatului.]

سورة الفتح

37 Sūrat al-Fatḥ

Revelarea surei

Al-Bukhārī, vol. 10, p. 210: ne-a relatat Aḥmad ibn Isḥāq al-Sulamī; ne-a relatat Yaʿlā; ne-a relatat ʿAbd al-ʿAzīz ibn Siyāh, de la Ḥabīb ibn Abī Thābit, care a spus:

Am venit la Abū Wāʾil ca să-l întreb. El a spus: *«Eram la Ṣiffīn, iar un om a spus: „Nu-i vezi pe cei care cheamă la Cartea lui Allah Preaînaltul?" ʿAlī a răspuns: „Da." Atunci Sahl ibn Ḥunayf a spus: „Puneți-vă la îndoială propria judecată! Ne-am aflat în ziua de la al-Ḥudaybiyah — adică [la încheierea] păcii dintre Profet ﷺ și politeiști — și, dacă am fi socotit că trebuie să luptăm, am fi luptat."»*

ʿUmar a venit și a spus: *«Nu suntem noi pe adevăr, iar ei pe falsitate? Nu sunt cei uciși dintre noi în Paradis, iar cei uciși dintre ei în Foc?»* El ﷺ a răspuns: *«Ba da.»* [ʿUmar] a spus: *«Atunci de ce acceptăm înjosirea în religia noastră și ne întoarcem, fără ca Allah să fi judecat încă între noi?»* El ﷺ a răspuns: *«O, Ibn al-Khaṭṭāb! Eu sunt Mesagerul lui Allah, iar Allah nu mă va părăsi niciodată.»*

El s-a întors mânios și nu a răbdat până când a venit la Abū Bakr. A spus: *«O, Abū Bakr! Nu suntem noi pe adevăr, iar ei pe falsitate?»* Acesta a răspuns: *«O, Ibn al-Khaṭṭāb! El este Mesagerul lui Allah, iar Allah nu-l va părăsi niciodată.»* Atunci a fost revelată Sūrat al-Fatḥ.

Hadithul a fost relatat de Muslim, vol. 2, p. 141. În versiunea lui se spune: *„Coranul i-a fost revelat Mesagerului lui Allah ﷺ, iar el a trimis după ʿUmar și i l-a recitat. Acesta a întrebat: «O, Mesager al lui Allah! Este aceasta o izbândă?» El a răspuns: «Da.» Atunci sufletul lui s-a liniștit."*

L-au relatat și Aḥmad, vol. 3, p. 486, și Ibn Jarīr, vol. 26, p. 70. Al-Bukhārī, vol. 10, p. 205, al-Tirmidhī, care l-a declarat autentic, și Aḥmad, vol. 1, p. 31, au relatat ceva asemănător de la ʿUmar. La al-Bukhārī, forma sa aparentă este mursal; însă Aslam a precizat

la al-Tirmidhī că a auzit [direct], astfel încât continuitatea lanțului a fost cunoscută. Așa a spus al-Mubārakfūrī în al-Tuḥfah, vol. 4, p. 185. L-au relatat și Aḥmad și Abū Dāwūd, în [Cartea despre] jihad.

Ibn Jarīr — Allah să aibă milă de el — a spus, vol. 26, p. 71: mi-a relatat Mūsā ibn Sahl al-Ramlī; ne-a relatat Muḥammad ibn ʿĪsā; ne-a relatat Mujammiʿ ibn Yaʿqūb, care a spus: l-am auzit pe tatăl meu relatând de la unchiul său, ʿAbd al-Raḥmān ibn Yazīd, de la unchiul acestuia, Mujammiʿ ibn Jāriyah al-Anṣārī — unul dintre recitatorii care recitaseră Coranul —, care a spus:

Am fost la al-Ḥudaybiyah împreună cu Mesagerul lui Allah ﷺ. Când ne-am întors de acolo, oamenii își mânau cămilele în grabă. Unii i-au întrebat pe ceilalți: *«Ce se întâmplă cu oamenii?»* Au răspuns: *«Mesagerului lui Allah ﷺ i s-a revelat:»*

﴿إِنَّا فَتَحْنَا لَكَ فَتْحًا مُبِينًا ۝ لِيَغْفِرَ لَكَ اللَّهُ﴾

„Noi ți-am dăruit o izbândă vădită, pentru ca Allah să-ți ierte…”
al-Fatḥ, 48:1–2 — fragment

Un om a întrebat: *«O, Mesager al lui Allah! Este aceasta o izbândă?»* El a răspuns: *«Da! Pe Cel în Mâna Căruia se află sufletul meu, aceasta este, într-adevăr, o izbândă!»*

Khaybar a fost împărțit între cei care fuseseră la al-Ḥudaybiyah. Nimeni altcineva nu a fost inclus împreună cu ei, în afară de cei care participaseră la al-Ḥudaybiyah. Oastea număra o mie cinci sute de oameni, între care trei sute de călăreți. Mesagerul lui Allah ﷺ a împărțit-o în optsprezece părți; i-a dat călărețului două părți, iar pedestrașului o parte.

Hadithul a fost relatat de al-Ḥākim, vol. 2, p. 459. El a spus: *„Acesta este un hadith autentic potrivit condițiilor lui Muslim, dar cei doi nu l-au relatat.”* Al-Dhahabī — Allah să aibă milă de el — i-a obiectat: *„Muslim nu a relatat nimic de la Mujammiʿ și nici de la tatăl său, deși amândoi sunt de încredere.”*

Versetul 5

Cuvintele Celui Preaînalt:

﴿لِيُدْخِلَ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ﴾

„Pentru a-i face să intre pe credincioși și pe credincioase...”
al-Fatḥ, 48:5 — fragment

Aḥmad, vol. 3, p. 134: ne-a relatat Bahz; ne-a relatat Hammām, de la Qatādah, de la Anas:

[Aceste versete] i-au fost revelate Profetului ﷺ la întoarcerea de la al-Ḥudaybiyah, în vreme ce însoțitorii săi erau cuprinși de tristețe și mâhnire: fuseseră împiedicați să ajungă la locuințele lor și își sacrificaseră animalele de jertfă la al-Ḥudaybiyah:

﴿إِنَّا فَتَحْنَا لَكَ فَتْحًا مُبِينًا﴾

„Noi ți-am dăruit o izbândă vădită...”
al-Fatḥ, 48:1

Până la cuvintele Sale:

﴿صِرَاطًا مُسْتَقِيمًا﴾

„...pe un drum drept.”
al-Fatḥ, 48:2 — fragment

El ﷺ a spus: *«Mi-au fost revelate două versete care îmi sunt mai dragi decât întreaga lume.»* După ce le-a recitat, un om a spus: *«Să-ți fie spre bucurie și bine, o, Mesager al lui Allah! Ți s-a arătat limpede ce se va face cu tine; dar ce se va face cu noi?»* Atunci Allah, Atotputernicul și Mărețul, a revelat versetul care urmează:

﴿لِيُدْخِلَ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ﴾

„Pentru a-i face să intre pe credincioși și pe credincioase în grădini pe sub care curg râuri…”

al-Fatḥ, 48:5 — fragment

Imamul Aḥmad a relatat hadithul în mai multe locuri din Musnad-ul său, între care pp. 196, 215 și 252 ale acestui volum. L-a relatat al-Bukhārī, vol. 8, p. 456, arătând că formularea *„Să-ți fie spre bucurie și bine”* provine din cuvintele lui ʿIkrimah. Muslim, vol. 12, p. 143, are relatarea de bază, fără menționarea revelării versetului. [L-au relatat] al-Tirmidhī, vol. 4, p. 185; Ibn Jarīr, vol. 26, p. 69; Ibn Ḥibbān, după cum apare în Mawārid al-Ẓamʾān, p. 436; și al-Ḥākim, vol. 2, p. 459, care a spus: *„Autentic potrivit condițiilor celor doi shaykhi.”* Al-Dhahabī nu a comentat asupra lui. În această versiune, despre *„Noi ți-am dăruit o izbândă vădită”*, el a spus: *„Cucerirea Khaybarului.”*

Versetul 24

Cuvintele Celui Preaînalt:

﴿وَهُوَ الَّذِي كَفَّ أَيْدِيَهُمْ عَنكُمْ وَأَيْدِيَكُمْ عَنْهُم بِبَطْنِ مَكَّةَ﴾

„El este Cel care a oprit mâinile lor de la voi și mâinile voastre de la ei, în valea Meccăi…”

al-Fatḥ, 48:24 — fragment

Al-Bukhārī, vol. 6, p. 257: ne-a relatat ʿAbd Allāh ibn Muḥammad; ne-a relatat ʿAbd al-Razzāq; ne-a înștiințat Maʿmar, care a spus: m-a înștiințat al-Zuhrī; m-a înștiințat ʿUrwah ibn al-Zubayr, de la al-Miswar ibn Makhramah și Marwān — fiecare confirmând relatarea celuilalt —, care au spus:
Mesagerul lui Allah ﷺ a ieșit [din Medina] în vremea [evenimentelor de la] al-Ḥudaybiyah. Când se aflau pe drum, Profetul ﷺ a spus:

«Khālid ibn al-Walīd se află la al-Ghamīm, în fruntea unei avangărzi de călăreți din Quraysh. Luați-o, așadar, la dreapta.»

Pe Allah, Khālid nu și-a dat seama de prezența lor decât când a văzut praful ridicat de oaste; a pornit atunci în galop ca să-i avertizeze pe cei din Quraysh.
Profetul ﷺ a mers mai departe. Când a ajuns la trecătoarea din care ar fi coborât spre ei, cămila lui s-a așezat. Oamenii au spus: *«Ḥal! Ḥal!»*[138] Dar ea a rămas pe loc. Au spus: *«Al-Qaṣwāʾ s-a încăpățânat!»* Profetul ﷺ a răspuns:

«Al-Qaṣwāʾ nu s-a încăpățânat și nici nu-i stă în fire; a oprit-o însă Cel care a oprit elefantul.»

Apoi a spus: *«Pe Cel în Mâna Căruia se află sufletul meu, ei nu-mi vor cere vreun acord prin care să cinstească cele sfinte ale lui Allah fără ca eu să li-l încuviințez.»*

Apoi a îndemnat-o, iar ea s-a ridicat. El s-a abătut din drumul spre ei și a poposit la marginea îndepărtată a al-Ḥudaybiyah, lângă o groapă cu puțină apă, din care oamenii luau câte puțin.[139] Nu a trecut mult până când au secat-o. I s-au plâns Mesagerului lui Allah ﷺ de sete. El a scos o săgeată din tolbă și le-a poruncit s-o pună acolo. Pe Allah, apa a continuat să țâșnească din belșug pentru ei până când au plecat.
În timp ce se aflau astfel, a venit Budayl ibn Warqāʾ al-Khuzāʿī, împreună cu câțiva oameni din tribul său, Khuzāʿah. Dintre locuitorii Tihāmei, ei erau oamenii de încredere care îi dădeau sfaturi sincere Mesagerului lui Allah ﷺ. El a spus:

«I-am lăsat pe [urmașii lui] Kaʿb ibn Luʾayy și ʿĀmir ibn Luʾayy poposiți lângă izvoarele cu apă din al-Ḥudaybiyah, având cu ei cămilele care au fătat și puii lor. Ei vor lupta împotriva ta și te vor împiedica să ajungi la Casă.»

138 Nota autorului: Un cuvânt care se spune cămilei atunci când se oprește din mers.

139 Nota autorului: Al-tabarruḍ înseamnă a lua puțin câte puțin; astfel apare în al-Fatḥ.

Mesagerul lui Allah ﷺ a spus:

«Noi nu am venit să luptăm împotriva nimănui; am venit să împlinim ʿumrah. Războiul i-a sleit și i-a păgubit pe cei din Quraysh. Dacă voiesc, voi încheia cu ei un armistițiu pentru o vreme, iar ei să-mi lase cale liberă către oameni. Dacă voi birui, vor putea, de vor voi, să intre în ceea ce au intrat ceilalți oameni; dacă nu, se vor fi odihnit între timp. Dar, dacă refuză, pe Cel în Mâna Căruia se află sufletul meu, voi lupta împotriva lor pentru această cauză a mea până când gâtul îmi va fi retezat! Cu siguranță, Allah Își va duce la îndeplinire hotărârea.»

Budayl a spus: *«Le voi transmite ceea ce spui.»* A plecat și a ajuns la Quraysh. A spus: *«Venim de la acest om și l-am auzit spunând niște cuvinte. Dacă doriți, vi le vom înfățișa.»* Cei necugetați dintre ei au răspuns: *«Nu avem nevoie să ne spui nimic despre el.»* Cei chibzuiți dintre ei au spus: *«Spune ce ai auzit.»* El a spus: *«L-am auzit spunând cutare și cutare»*, și le-a relatat ceea ce spusese Profetul ﷺ.

Atunci ʿUrwah ibn Masʿūd a spus: *«O, oameni ai mei! Nu sunteți voi în locul copilului?»*[140] Au răspuns: *«Ba da.»* El a spus: *«Iar eu nu sunt în locul părintelui?»* Au răspuns: *«Ba da.»* A întrebat: *«Mă bănuiți de ceva?»* Au răspuns: *«Nu.»* El a spus: *«Nu știți că i-am chemat pe cei din ʿUkāẓ să pornească [în ajutorul vostru], iar când au refuzat, am venit la voi cu familia mea, cu copiii mei și cu cei care m-au ascultat?»* Au răspuns: *«Ba da.»*

140 Nota autorului: Astfel este în versiunea lui Abū Dharr; la ceilalți, formularea este inversată: „Nu sunteți voi părintele, iar eu copilul?" Aceasta este forma corectă, care apare și în relatarea lui Aḥmad, a lui Ibn Isḥāq și a altora. Din Fatḥ al-Bārī, pe scurt.

El a spus: *«Acest om v-a propus o înțelegere chibzuită. Primiți-o și lăsați-mă să merg la el.»* Au spus: *«Mergi la el.»* A venit și a început să vorbească cu Profetul ﷺ. Profetul ﷺ i-a spus ceva asemănător celor spuse lui Budayl. Atunci ʿUrwah a spus:

> *«O, Muḥammad! Dacă ți-ai nimici neamul, ai auzit oare de vreun arab care să-și fi nimicit familia înaintea ta? Iar dacă se întâmplă cealaltă [posibilitate], pe Allah, eu nu văd [aici] oameni de seamă; văd oameni adunați de peste tot, gata să fugă și să te părăsească.»*

Abū Bakr — Allah să fie mulțumit de el — i-a spus: *«Suge clitorisul lui al-Lāt!»*[141] *Noi să fugim de lângă el și să-l părăsim?»* [ʿUrwah] a întrebat: *«Cine este acesta?»* Au răspuns: *«Abū Bakr.»* El a spus: *«Pe Cel în Mâna Căruia se află sufletul meu, dacă n-ar fi fost binele pe care mi l-ai făcut și pe care nu ți l-am răsplătit, ți-aș fi răspuns.»*

El a continuat să vorbească cu Profetul ﷺ și, ori de câte ori spunea câte ceva, îl apuca de barbă. Al-Mughīrah ibn Shuʿbah stătea de veghe lângă capul Profetului ﷺ, cu sabia la el și cu coiful de zale pe cap. De fiecare dată când ʿUrwah întindea mâna spre barba Profetului ﷺ, el îl lovea peste mână cu capătul tecii și îi spunea: *«Îndepărtează-ți mâna de barba Mesagerului lui Allah!»*

ʿUrwah și-a ridicat capul și a întrebat: *«Cine este acesta?»* I s-a răspuns: *«Al-Mughīrah ibn Shuʿbah.»* El a spus: *«O, trădătorule! Nu mă străduiesc eu încă să îndrept urmările trădării tale?»* Al-Mughīrah însoțise niște oameni în perioada ignoranței, îi ucisese și le luase averile, apoi venise și îmbrățișase Islamul. Profetul ﷺ spusese: *«În ceea ce privește Islamul, îl primesc; însă de acea avere nu mă leagă nimic.»*

Apoi ʿUrwah a început să-i urmărească din priviri pe însoțitorii Profetului ﷺ. Pe Allah, ori de câte ori Mesagerul lui Allah ﷺ scuipa flegmă, aceasta cădea în palma unuia dintre ei, iar el își freca fața și pielea cu ea. Când le poruncea ceva, se grăbeau să-i

141 Nota traducătorului: Insulta redă expresia arabă citată în relatare, p. 213 a ediției arabe. Ea aparține vorbitorului din relatare, nu autorului sau traducătorului.

împlinească porunca; când făcea abluțiunea, aproape că se încăierau pentru apa abluțiunii sale; când vorbeau, își coborau glasurile în prezența lui și, din respect, nu-l priveau stăruitor.

ʿUrwah s-a întors la ai săi și a spus: *«O, oameni ai mei! Pe Allah, am fost trimis la regi: am fost la Cezar, la Kisrā și la al-Najāshī. Pe Allah, nu am văzut niciodată vreun rege pe care oamenii săi să-l cinstească așa cum însoțitorii lui Muḥammad îl cinstesc pe Muḥammad! Pe Allah, ori de câte ori scuipă flegmă, aceasta cade în palma unuia dintre ei, iar el își freacă fața și pielea cu ea. Când le poruncește ceva, se grăbesc să-i împlinească porunca; când face abluțiunea, aproape că se încăieră pentru apa abluțiunii sale; când vorbesc, își coboară glasurile în prezența lui și, din respect, nu-l privesc stăruitor. El v-a propus o înțelegere chibzuită; primiți-o!»* Un om din Banū Kinānah a spus: *«Lăsați-mă să merg la el.»* Au spus: *«Mergi la el.»* Când s-a apropiat de Profet ﷺ și de însoțitorii săi, Mesagerul lui Allah ﷺ a spus:

«Acesta este cutare. El este dintr-un neam care cinstește cămilele de jertfă; trimiteți-le înaintea lui.»

Le-au trimis spre el, iar oamenii l-au întâmpinat rostind talbiyah. Când a văzut aceasta, a spus: *«Slavă lui Allah! Acești oameni nu ar trebui împiedicați să ajungă la Casă.»* Întors la ai săi, a spus: *«Am văzut cămilele de jertfă cu ghirlandele puse și cu semnele [jertfei] făcute. Nu socotesc că ar trebui împiedicați să ajungă la Casă.»*

Atunci s-a ridicat un om dintre ei, numit Mikraz ibn Ḥafṣ, și a spus: *«Lăsați-mă să merg la el.»* Au spus: *«Mergi la el.»* Când s-a apropiat de ei, Profetul ﷺ a spus: *«Acesta este Mikraz; este un om nelegiuit.»* El a început să vorbească cu Profetul ﷺ, iar în vreme ce îi vorbea, a sosit Suhayl ibn ʿAmr.

Maʿmar a spus: Ayyūb m-a înștiințat, de la ʿIkrimah, că atunci când a venit Suhayl ibn ʿAmr, Profetul ﷺ a spus: *«Treaba voastră v-a fost ușurată.»* Maʿmar a spus: al-Zuhrī a relatat în hadithul său: Suhayl ibn ʿAmr a venit și a spus: *«Haide, scrie un acord între noi și voi.»*

Profetul ﷺ l-a chemat pe scrib și a spus: *«Scrie: În Numele lui Allah, Cel Milostiv, Îndurător.»* Suhayl a spus: *«Cât despre*

al-Raḥmān, pe Allah, nu știu ce este; scrie însă: „În Numele Tău, o, Allah”, așa cum scriai.» Profetul ﷺ a spus: *«Scrie: În Numele Tău, o, Allah.»* Apoi a spus: *«Acesta este acordul încheiat de Muḥammad, Mesagerul lui Allah.»*
Suhayl a spus: *«Pe Allah, dacă am fi știut că ești Mesagerul lui Allah, nu te-am fi împiedicat să ajungi la Casă și nici nu ne-am fi luptat cu tine. Scrie însă: „Muḥammad ibn ʿAbd Allāh”.»* Profetul ﷺ a răspuns:

«Pe Allah, eu sunt, într-adevăr, Mesagerul lui Allah, chiar dacă mă socotiți mincinos. Scrie: Muḥammad ibn ʿAbd Allāh.»

Al-Zuhrī a spus: aceasta [a fost potrivit] cuvintelor sale: *«Ei nu-mi vor cere vreun acord prin care să cinstească cele sfinte ale lui Allah fără ca eu să li-l încuviințez.»*

Profetul ﷺ i-a spus: *«[Cu condiția] să ne lăsați cale liberă către Casă, ca să facem înconjurul ei.»* Suhayl a spus: *«Pe Allah, arabii nu vor spune că am fost siliți; aceasta va fi însă în anul următor.»* Și a scris. Suhayl a spus: *«Și [cu condiția] ca niciun bărbat dintre noi să nu vină la tine, chiar dacă este de religia ta, fără să ni-l înapoiezi.»* Musulmanii au spus: *«Slavă lui Allah! Cum să fie înapoiat politeiștilor, de vreme ce a venit ca musulman?»*

În timp ce se aflau astfel, a apărut Abū Jandal ibn Suhayl ibn ʿAmr, târându-și lanțurile. Ieșise din partea de jos a Meccăi și se aruncase în mijlocul musulmanilor. Suhayl a spus: *«O, Muḥammad! Acesta este primul asupra căruia îți cer să împlinești acordul: să mi-l înapoiezi.»* Profetul ﷺ a spus: *«Încă nu am încheiat acordul.»* El a răspuns: *«Atunci, pe Allah, nu voi încheia niciodată vreo pace cu tine.»* Profetul ﷺ a spus: *«Fă-mi pentru el o îngăduință.»* El a răspuns: *«Nu ți-o voi face.»* [Profetul ﷺ] a spus: *«Ba da, fă-o.»* El a răspuns: *«Nu voi face aceasta.»* Mikraz a spus: *«Noi ți-am îngăduit aceasta pentru el.»*

Abū Jandal a spus: *«O, voi, musulmanilor! Voi fi înapoiat politeiștilor, deși am venit ca musulman? Nu vedeți ce am îndurat?»* El fusese chinuit cumplit pentru [credința în] Allah.

ʿUmar ibn al-Khaṭṭāb a spus: M-am dus la Profetul lui Allah ﷺ și am întrebat: *«Nu ești tu cu adevărat Profetul lui Allah?»* El a

răspuns: *«Ba da.»* Am întrebat: *«Nu suntem noi pe adevăr, iar dușmanul nostru pe falsitate?»* El a răspuns: *«Ba da.»* Am spus: *«Atunci de ce acceptăm înjosirea în religia noastră?»* El a răspuns: *«Eu sunt Mesagerul lui Allah, nu-I încalc porunca, iar El este Sprijinitorul meu.»* Am întrebat: *«Nu ne spuneai că vom ajunge la Casă și vom face înconjurul ei?»* El a răspuns: *«Ba da. Dar ți-am spus eu că vom ajunge la ea în acest an?»* Am spus: *«Nu.»* El a răspuns: *«Vei ajunge la ea și îi vei face înconjurul.»*

M-am dus la Abū Bakr și am spus: *«O, Abū Bakr! Nu este acesta cu adevărat Profetul lui Allah?»* El a răspuns: *«Ba da.»* Am întrebat: *«Nu suntem noi pe adevăr, iar dușmanul nostru pe falsitate?»* El a răspuns: *«Ba da.»* Am spus: *«Atunci de ce acceptăm înjosirea în religia noastră?»* El a răspuns: *«Omule! El este, într-adevăr, Mesagerul lui Allah ﷺ; nu-I încalcă porunca Domnului său, iar El este Sprijinitorul lui. Ține-te strâns de calea lui, căci, pe Allah, el este pe adevăr!»* Am întrebat: *«Nu ne spunea că vom ajunge la Casă și vom face înconjurul ei?»* El a răspuns: *«Ba da. Dar ți-a spus că vei ajunge la ea în acest an?»* Am spus: *«Nu.»* El a răspuns: *«Vei ajunge la ea și îi vei face înconjurul.»* Al-Zuhrī a spus: ʿUmar a spus: *«Pentru aceasta am făcut [mai apoi] fapte.»*

Când s-a încheiat redactarea acordului, Mesagerul lui Allah ﷺ le-a spus însoțitorilor săi: *«Ridicați-vă, sacrificați [animalele], apoi radeți-vă [capetele].»* Pe Allah, niciun om dintre ei nu s-a ridicat, deși a spus aceasta de trei ori. Cum nimeni nu s-a ridicat, a intrat la Umm Salamah și i-a spus ce întâmpinase din partea oamenilor. Umm Salamah a spus: *«O, Profet al lui Allah! Dorești să facă aceasta? Ieși și nu vorbi cu nimeni până când îți vei sacrifica animalul de jertfă și îl vei chema pe cel care te rade ca să-ți radă capul.»*

El a ieșit și nu a vorbit cu niciunul dintre ei până când nu a făcut aceasta: și-a sacrificat animalul de jertfă și l-a chemat pe cel care îl rade, iar acesta i-a ras capul. Când au văzut, s-au ridicat, și-au sacrificat animalele și au început să se radă unii pe alții, până când aproape că se ucideau unii pe alții din pricina mâhnirii. Apoi au venit la el femei credincioase, iar Allah Preaînaltul a

revelat:[142]

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا جَاءَكُمُ الْمُؤْمِنَاتُ مُهَاجِرَاتٍ فَامْتَحِنُوهُنَّ﴾

„O, voi cei care credeți! Când vin la voi femei credincioase care emigrează, puneți-le la încercare...”

al-Mumtaḥanah, 60:10 — fragment

Până la cuvintele Sale:

﴿بِعِصَمِ الْكَوَافِرِ﴾

„...legăturile de căsătorie cu femeile necredincioase.”

al-Mumtaḥanah, 60:10 — fragment

În acea zi, ʿUmar a divorțat de două soții ale sale care rămăseseră în politeism. Cu una s-a căsătorit Muʿāwiyah ibn Abī Sufyān, iar cu cealaltă, Ṣafwān ibn Umayyah.

Apoi Profetul ﷺ s-a întors la Medina. A venit la el Abū Baṣīr, un bărbat din Quraysh care era musulman. Ei au trimis doi oameni să-l ceară înapoi, spunând: *«[Respectă] legământul pe care ni l-ai dat.»* El l-a predat celor doi, iar ei au plecat cu el. Când au ajuns la Dhū al-Ḥulayfah, au poposit și au mâncat din curmalele pe care le aveau.

Abū Baṣīr i-a spus unuia dintre cei doi: *«Pe Allah, văd că sabia ta este bună, cutare.»* Celălalt a scos-o și a spus: *«Da, pe Allah, este bună! Am încercat-o iar și iar.»* Abū Baṣīr a spus: *«Arată-mi-o, s-o privesc.»* Acesta i-a dat-o, iar el l-a lovit până când a murit. Celălalt a fugit, a ajuns la Medina și a intrat în moschee alergând. Când l-a văzut, Mesagerul lui Allah ﷺ a spus: *«Omul acesta a*

142 Nota autorului: Al-Ḥāfiẓ a spus în al-Fatḥ (6/276): „La prima vedere, [formularea] arată că ele au venit la el pe când se afla la al-Ḥudaybiyah. Nu este însă așa: ele au venit la el mai târziu, în cursul perioadei [armistițiului].”

trecut printr-o spaimă.» Ajuns la Profet ﷺ, el a spus: *«Pe Allah, tovarășul meu a fost ucis, iar eu voi fi ucis!»*

Abū Baṣīr a venit și a spus: *«O, Profet al lui Allah! Pe Allah, Allah te-a dezlegat de obligația ta: tu m-ai înapoiat lor, apoi Allah m-a salvat de ei.»* Profetul ﷺ a spus: *«Vai de mama lui! Ar aprinde un război, dacă ar avea pe cineva alături!»* Când a auzit aceasta, a înțeles că îl va înapoia lor și a plecat până a ajuns pe țărmul mării.

Abū Jandal ibn Suhayl a scăpat de ei și i s-a alăturat lui Abū Baṣīr. Niciun bărbat din Quraysh care îmbrățișase Islamul nu mai scăpa fără să i se alăture lui Abū Baṣīr, până când s-a adunat un grup. Pe Allah, de îndată ce auzeau de o caravană a celor din Quraysh plecată spre al-Shām, îi ieșeau în cale, îi ucideau pe [însoțitorii] ei și le luau averile.

Atunci Quraysh a trimis la Profet ﷺ, implorându-l în Numele lui Allah și al legăturilor de rudenie să trimită [după aceștia], iar oricine ar veni la el să fie în siguranță. Profetul ﷺ a trimis după ei. Allah Preaînaltul a revelat:

﴿وَهُوَ الَّذِي كَفَّ أَيْدِيَهُمْ عَنكُمْ وَأَيْدِيَكُمْ عَنْهُم بِبَطْنِ مَكَّةَ مِنْ بَعْدِ أَنْ أَظْفَرَكُمْ عَلَيْهِمْ﴾

„El este Cel care a oprit mâinile lor de la voi și mâinile voastre de la ei, în valea Meccăi, după ce v-a dat putere asupra lor…”

al-Fatḥ, 48:24 — fragment

Până la cuvintele Sale:

﴿الْحَمِيَّةَ حَمِيَّةَ الْجَاهِلِيَّةِ﴾

„…îndârjirea, îndârjirea [din vremea] ignoranței.”

al-Fatḥ, 48:26 — fragment

Îndârjirea lor a fost că nu au recunoscut că el este Profetul lui Allah și nu au acceptat [formularea] *„În Numele lui Allah, Cel Milostiv, Îndurător”*, împiedicându-i să ajungă la Casă.

Hadithul a fost relatat de ʿAbd al-Razzāq, vol. 5, p. 342; Aḥmad, vol. 4, p. 331; și Ibn Jarīr, vol. 26, p. 101.

Imamul Muslim — Allah să aibă milă de el — a spus, vol. 12, p. 187: mi-a relatat ʿAmr ibn Muḥammad al-Nāqid; ne-a relatat Yazīd ibn Hārūn; ne-a înștiințat Ḥammād ibn Salamah, de la Thābit, de la Anas ibn Mālik:

Optzeci de oameni înarmați dintre locuitorii Meccăi au coborât asupra Mesagerului lui Allah ﷺ de pe muntele al-Tanʿīm, căutând să-i surprindă pe Profet ﷺ și pe însoțitorii săi. El i-a luat prizonieri fără luptă și le-a cruțat viața. Atunci Allah, Atotputernicul și Mărețul, a revelat:

﴿وَهُوَ الَّذِي كَفَّ أَيْدِيَهُمْ عَنكُمْ وَأَيْدِيَكُمْ عَنْهُم بِبَطْنِ مَكَّةَ مِنْ بَعْدِ أَنْ أَظْفَرَكُمْ عَلَيْهِمْ﴾

„El este Cel care a oprit mâinile lor de la voi și mâinile voastre de la ei, în valea Meccăi, după ce v-a dat putere asupra lor...”

al-Fatḥ, 48:24 — fragment

Hadithul a fost relatat de al-Tirmidhī, vol. 4, p. 185; Abū Dāwūd, vol. 3, p. 13; Aḥmad, vol. 3, pp. 122 și 125; și Ibn Jarīr, vol. 26, p. 94.

Imamul Muslim — Allah să aibă milă de el — a spus, vol. 12, p. 174: ne-a relatat Ibn Abī Shaybah; ne-a relatat Hāshim ibn al-Qāsim. [Altă cale:] ne-a relatat Isḥāq ibn Ibrāhīm; ne-a înștiințat Abū ʿĀmir al-ʿAqadī; amândoi [au relatat] de la ʿIkrimah ibn ʿAmmār. [Altă cale:] ne-a relatat ʿAbd Allāh ibn ʿAbd al-Raḥmān al-Dārimī — aceasta este relatarea lui —: ne-a înștiințat Abū ʿAlī al-Ḥanafī, ʿUbayd Allāh ibn ʿAbd al-Majīd; ne-a relatat ʿIkrimah, adică Ibn ʿAmmār; mi-a relatat Iyās ibn Salamah; mi-a relatat tatăl meu, care a spus:

Am ajuns la al-Ḥudaybiyah împreună cu Mesagerul lui Allah ﷺ, fiind o mie patru sute. Lângă [fântână] erau cincizeci de oi, pe care [apa] nu le putea sătura. Mesagerul lui Allah ﷺ s-a așezat pe

marginea fântânii și fie a făcut o rugă de cerere, fie a scuipat în ea. Apa a țâșnit, iar noi am adăpat [animalele] și am scos apă.

Apoi Mesagerul lui Allah ﷺ ne-a chemat să-i dăm legământul la rădăcina copacului. I-am dat legământul printre primii oameni. A continuat să primească legămintele până când a ajuns la mijlocul oamenilor, apoi a spus: *«Dă-mi legământul, o, Salamah!»* Am spus: *«Ți-am dat legământul, o, Mesager al lui Allah, printre primii oameni.»* El a spus: *«Și din nou.»*

Mesagerul lui Allah ﷺ m-a văzut neînarmat — adică fără armă — și mi-a dat un scut, ḥajafah sau daraqah. A continuat să primească legămintele până când a ajuns la ultimii oameni și a spus: *«Nu-mi dai legământul, o, Salamah?»* Am spus: *«Ți-am dat legământul, o, Mesager al lui Allah, printre primii și printre cei din mijloc.»* El a spus: *«Și din nou.»* I-am dat legământul a treia oară. Apoi mi-a spus: *«O, Salamah! Unde este scutul, ḥajafah sau daraqah, pe care ți l-am dat?»* Am spus: *«O, Mesager al lui Allah! Unchiul meu ʿĀmir m-a întâlnit fără să aibă armă, iar eu i l-am dat.»* Mesagerul lui Allah ﷺ a râs și a spus:

«Ești precum cel care a spus odinioară: „O, Allah! Dă-mi un om drag, care să-mi fie mai drag decât mine însumi.”»

Apoi politeiștii ne-au trimis vorbă despre pace, până când am început să mergem unii printre alții și am încheiat pacea. Eu îl însoțeam pe Ṭalḥah ibn ʿUbayd Allāh: îi adăpam calul, îl țesălam, îl slujeam și mâncam din hrana lui. Îmi lăsasem familia și averea, emigrând către Allah și Mesagerul Său.

După ce am încheiat pacea cu locuitorii Meccăi și ne-am amestecat unii cu alții, am venit lângă un copac, am îndepărtat spinii de sub el și m-am întins la rădăcina lui. Au venit la mine patru politeiști dintre locuitorii Meccăi și au început să-l vorbească de rău pe Mesagerul lui Allah ﷺ. I-am urât și m-am mutat sub alt copac. Ei și-au agățat armele și s-au întins.

În timp ce se aflau astfel, cineva a strigat din partea de jos a văii: *«O, emigranților! Ibn Zunaym a fost ucis!»* Mi-am scos sabia și m-am năpustit asupra celor patru în vreme ce dormeau. Le-am luat armele și le-am strâns laolaltă în mână. Apoi am spus: *«Pe Cel*

care a cinstit chipul lui Muḥammad, niciunul dintre voi să nu ridice capul, căci îi voi lovi [capul] în care se află ochii!»

I-am adus, mânându-i, la Mesagerul lui Allah ﷺ. Unchiul meu ʿĀmir a adus și el un om dintre al-ʿAbalāt, numit Mikraz, pe care îl ducea la Mesagerul lui Allah ﷺ pe un cal acoperit cu armură, împreună cu șaptezeci de politeiști. Mesagerul lui Allah ﷺ i-a privit și a spus: *«Lăsați-i! Să fie a lor nelegiuirea de la început și cea repetată.»* Mesagerul lui Allah ﷺ i-a iertat, iar Allah a revelat:

﴿وَهُوَ الَّذِي كَفَّ أَيْدِيَهُمْ عَنكُمْ وَأَيْدِيَكُمْ عَنْهُم بِبَطْنِ مَكَّةَ مِنْ بَعْدِ أَنْ أَظْفَرَكُمْ عَلَيْهِمْ﴾

„El este Cel care a oprit mâinile lor de la voi și mâinile voastre de la ei, în valea Meccăi, după ce v-a dat putere asupra lor..."

al-Fatḥ, 48:24 — fragment

[El a menționat] întregul verset. Apoi am pornit înapoi spre Medina. Am poposit într-un loc de care un munte îi despărțea pe cei din Banū Liḥyān, care erau politeiști. Mesagerul lui Allah ﷺ a cerut iertare pentru cel care avea să urce în acea noapte pe munte, ca un fel de cercetaș pentru Profet ﷺ și însoțitorii săi. Salamah a spus: *«Am urcat în acea noapte de două sau de trei ori.»*

Apoi am ajuns la Medina. Mesagerul lui Allah ﷺ și-a trimis cămilele împreună cu Ribāḥ, slujitorul Mesagerului lui Allah ﷺ, iar eu eram cu el. Am ieșit cu el, având calul lui Ṭalḥah, pe care îl duceam să bea apă alături de cămile. Dimineața, ʿAbd al-Raḥmān al-Fazārī a năvălit asupra cămilelor Mesagerului lui Allah ﷺ, le-a mânat pe toate și le-a ucis păstorul.

I-am spus: *«O, Ribāḥ! Ia calul acesta și du-l la Ṭalḥah ibn ʿUbayd Allāh. Înștiințează-l pe Mesagerul lui Allah ﷺ că politeiștii i-au atacat turma.»* Apoi m-am urcat pe o movilă, m-am întors către Medina și am strigat de trei ori: *«Alarmă!»* Am pornit pe urmele oamenilor, trăgând cu săgeți spre ei și rostind versurile:

Eu sunt fiul lui al-Akwaʿ,

iar astăzi este ziua pieirii celor de nimic!

L-am ajuns din urmă pe unul dintre ei și am înfipt o săgeată în șaua lui, până când vârful săgeții i-a pătruns în umăr. Am spus: *«Ia-o!»*

Eu sunt fiul lui al-Akwaʿ,

iar astăzi este ziua pieirii celor de nimic!

Pe Allah, am continuat să trag în ei și să le dobor caii. Când vreun călăreț se întorcea spre mine, mă duceam la un copac și mă așezam la rădăcina lui, apoi trăgeam în el și îi doboram calul. Când muntele s-a îngustat și au intrat în strâmtorile lui, am urcat pe munte și am început să arunc în ei cu pietre.

Am continuat să-i urmăresc astfel, până când nu a mai rămas nicio cămilă dintre cămilele Mesagerului lui Allah ﷺ pe care să n-o fi lăsat în urma mea și pe care ei să nu mi-o fi lăsat. Apoi i-am urmărit, trăgând în ei, până când au aruncat mai mult de treizeci de mantii și treizeci de sulițe, ca să se ușureze. Ori de câte ori aruncau ceva, puneam deasupra semne din pietre, ca Mesagerul lui Allah ﷺ să le recunoască.

Când au ajuns în două locuri înguste ale unei trecători, venise la ei cutare ibn Badr al-Fazārī. S-au așezat să mănânce — adică să ia masa —, iar eu m-am așezat pe vârful unei înălțimi. Al-Fazārī a spus: *«Ce este aceasta pe care o văd?»* Ei au răspuns: *«Am îndurat de la omul acesta ceva cumplit. Pe Allah, de dinaintea zorilor nu ne-a părăsit, trăgând în noi până când a smuls tot ce aveam în mâini.»* El a spus: *«Să urce la el patru dintre voi.»*

Patru dintre ei au urcat spre mine pe munte. Când au ajuns destul de aproape ca să le vorbesc, am întrebat: *«Mă cunoașteți?»* Au spus: *«Nu. Cine ești?»* Am răspuns: *«Eu sunt Salamah ibn al-Akwaʿ. Pe Cel care a cinstit chipul lui Muḥammad ﷺ, pe oricare dintre voi l-aș urmări, îl voi ajunge; iar oricare dintre voi m-ar urmări, nu mă va ajunge.»* Unul dintre ei a spus: *«Așa cred.»* Și s-au întors.

Nu m-am mișcat din loc până când nu i-am văzut pe călăreții Mesagerului lui Allah ﷺ trecând printre copaci. Primul era al-Akhram al-Asadī, după el venea Abū Qatādah al-Anṣārī, iar după acesta, al-Miqdād ibn al-Aswad al-Kindī. L-am apucat de

frâu pe al-Akhram. Atunci ei s-au întors fugind. I-am spus: *«O, al-Akhram! Fereşte-te să nu te izoleze de ceilalţi, până când sosesc Mesagerul lui Allah ﷺ şi însoţitorii lui.»*

El a spus: *«O, Salamah! Dacă tu crezi în Allah şi în Ziua de Apoi şi ştii că Paradisul este adevărat şi Focul este adevărat, nu sta între mine şi martiriu!»* L-am lăsat. El şi ʿAbd al-Raḥmān s-au înfruntat. I-a doborât lui ʿAbd al-Raḥmān calul, însă ʿAbd al-Raḥmān l-a străpuns cu suliţa, l-a ucis şi a încălecat pe calul său. Abū Qatādah, [călăreţul] Mesagerului lui Allah ﷺ, l-a ajuns pe ʿAbd al-Raḥmān, l-a străpuns cu suliţa şi l-a ucis.[143]

Pe Cel care a cinstit chipul lui Muḥammad ﷺ, i-am urmărit alergând pe picioarele mele, până când nu mai vedeam în urma mea niciunul dintre însoţitorii lui Muḥammad ﷺ şi nici praful lor. Înainte de apus, ei s-au abătut spre o vale în care era o apă numită Dhū Qarad, ca să bea, fiind însetaţi. M-au văzut alergând în urma lor şi i-am îndepărtat de ea — adică i-am alungat —, astfel încât nu au gustat nicio picătură.

Au ieşit şi au început să alerge printr-o trecătoare. Am alergat, l-am ajuns pe unul dintre ei şi l-am lovit cu o săgeată în partea de sus a umărului. Am spus: *«Ia-o!»*

Eu sunt fiul lui al-Akwaʿ,
iar astăzi este ziua pieirii celor de nimic!

El a spus: *«Să-l plângă mama lui! Al-Akwaʿ de dimineaţă?»* Am răspuns: *«Da, o, duşman al propriului suflet! Al-Akwaʿ al tău de dimineaţă.»* Au lăsat doi cai într-o trecătoare, iar eu i-am adus, mânându-i, la Mesagerul lui Allah ﷺ.

ʿĀmir m-a ajuns din urmă cu un burduf în care era lapte amestecat cu apă şi un alt burduf cu apă. Am făcut abluţiunea şi am băut. Apoi am venit la Mesagerul lui Allah ﷺ, care se afla lângă apa de la care îi alungasem. Mesagerul lui Allah ﷺ luase cămilele, tot ce salvasem de la politeişti, precum şi fiecare suliţă şi mantie. Bilāl sacrificase o cămilă dintre cele pe care le salvasem

143 Nota traducătorului: Cuvântul [călăreţul], omis în ediţia arabă, p. 220, urmează Ṣaḥīḥ Muslim, nr. 1807: „ولحق أبو قتادة فارس رسول الله بعبد الرحمن” — „Abū Qatādah, călăreţul Mesagerului lui Allah, l-a ajuns pe ʿAbd al-Raḥmān”.

de la oameni și îi frigea Mesagerului lui Allah ﷺ din ficatul și cocoașa ei.

Am spus: *«O, Mesager al lui Allah! Lasă-mă să aleg o sută de oameni dintre ai noștri și să-i urmăresc, astfel încât să nu rămână niciunul care să ducă vestea, fără să-l ucid.»* Mesagerul lui Allah ﷺ a râs până când i s-au văzut măselele în lumina focului și a spus: *«O, Salamah! Crezi că ai fi în stare să faci aceasta?»* Am răspuns: *«Da, pe Cel care te-a cinstit!»* El a spus: *«Acum sunt ospătați în ținutul Ghațafān.»*

A venit un om din Ghațafān și a spus: *«Cutare a sacrificat pentru ei o cămilă. Când i-au îndepărtat pielea, au văzut praf și el a spus: „Au venit oamenii asupra voastră!” Atunci au fugit.»* Dimineața, Mesagerul lui Allah ﷺ a spus:

«Cel mai bun călăreț al nostru de astăzi a fost Abū Qatādah, iar cel mai bun pedestraș a fost Salamah.»

Apoi Mesagerul lui Allah ﷺ mi-a dat două părți: partea călărețului și partea pedestrașului, reunindu-le pentru mine. Mesagerul lui Allah ﷺ m-a luat în spatele său, pe al-ʿAḍbāʾ, iar noi ne întorceam la Medina.

În timp ce mergeam, un om dintre anșāri, pe care nimeni nu-l întrecea la alergare, a început să spună: *«Cine se întrece cu mine până la Medina? Este cineva care să se întreacă?»* Repeta aceste cuvinte. Când l-am auzit, am spus: *«Nu cinstești niciun om de seamă și nu te sfiești de niciun om nobil?»* El a răspuns: *«Nu, în afară de Mesagerul lui Allah ﷺ.»*

Am spus: *«O, Mesager al lui Allah! Tatăl și mama mea să-ți fie răscumpărare! Lasă-mă să mă întrec cu omul acesta.»* El a răspuns: *«Dacă dorești.»* Am spus: *«Dă-i drumul!»* Mi-am îndoit picioarele, am sărit și am început să alerg. L-am lăsat să câștige un avans de o porțiune de drum sau două, ca să-mi păstrez suflul, apoi am alergat pe urmele lui. I-am lăsat iar un avans de o porțiune de drum sau două, apoi am iuțit pasul până când l-am ajuns. L-am lovit între umeri și i-am spus: *«Pe Allah, te-am întrecut!»* El a răspuns: *«Așa cred.»* Și am ajuns înaintea lui la Medina.

Pe Allah, nu am rămas decât trei nopți, apoi am plecat spre Khaybar împreună cu Mesagerul lui Allah ﷺ. Unchiul meu, ʿĀmir, a început să rostească în fața oamenilor aceste versuri:

Pe Allah, fără Allah nu ne-am fi călăuzit,
nici milostenie n-am fi dat, nici rugăciunea n-am fi împlinit.
De harul Tău nu ne putem lipsi.
Întărește-ne pașii când îi vom întâlni
și pogoară liniște asupra noastră!

Mesagerul lui Allah ﷺ a întrebat: *«Cine este acesta?»* El a răspuns: *«Eu sunt ʿĀmir.»* [Profetul ﷺ] a spus: *«Domnul tău să te ierte!»* Ori de câte ori Mesagerul lui Allah ﷺ cerea în mod aparte iertare pentru un om, acesta devenea martir. ʿUmar ibn al-Khaṭṭāb, aflat pe o cămilă a sa, a strigat: *«O, Profet al lui Allah! De ce nu ne-ai lăsat să ne bucurăm [mai mult] de ʿĀmir?»*

Când am ajuns la Khaybar, conducătorul lor, Marḥab, a ieșit, legănându-și sabia și spunând:

Khaybar știe că eu sunt Marḥab,
înarmat până-n dinți, războinic încercat,
când războaiele vin și flăcările se întețesc.
Unchiul meu, ʿĀmir, a ieșit înaintea lui și a spus:
Khaybar știe că eu sunt ʿĀmir,
înarmat până-n dinți, războinic neînfricat.

Au schimbat două lovituri. Sabia lui Marḥab a căzut pe scutul lui ʿĀmir, iar ʿĀmir a încercat să-l lovească pe dedesubt. Sabia i s-a întors asupra sa și i-a tăiat vena akḥal, iar de acolo i-a venit moartea.[144] Salamah a spus: *«Am ieșit și am găsit câțiva însoțitori ai Profetului ﷺ spunând: „Faptele lui ʿĀmir s-au zădărnicit; s-a ucis pe sine.”»*

Am venit la Profet ﷺ plângând și am spus: *«O, Mesager al lui Allah! S-au zădărnicit faptele lui ʿĀmir?»* Mesagerul lui Allah ﷺ a întrebat: *«Cine a spus aceasta?»* Am răspuns: *«Unii dintre însoțitorii tăi.»* El a spus: *«A greșit cel care a spus aceasta! Dimpotrivă, el își primește răsplata de două ori.»*

144 Nota traducătorului: Akḥal (أكحل) este numele unei vene a brațului, menționate în această relatare.

Apoi m-a trimis la ʿAlī, care suferea de ochi, și a spus: *«Voi da stindardul unui om care Îl iubește pe Allah și îl iubește pe Mesagerul Său, și pe care Allah și Mesagerul Său îl iubesc.»* Am mers la ʿAlī și l-am adus, călăuzindu-l fiindcă suferea de ochi, până când am ajuns cu el la Mesagerul lui Allah ﷺ. El a scuipat în ochii lui, iar acesta s-a vindecat, și i-a dat stindardul. Marḥab a ieșit și a spus:

Khaybar știe că eu sunt Marḥab,
înarmat până-n dinți, războinic încercat,
când războaiele vin și flăcările se întețesc.

ʿAlī a spus:

Eu sunt cel pe care mama l-a numit Ḥaydarah,
precum un leu al pădurii, înspăimântător la vedere.
Le dau măsura plină, din belșug!

L-a lovit pe Marḥab în cap și l-a ucis, apoi izbânda a fost dobândită prin mâinile sale.

Ibrāhīm a spus: ne-a relatat Muḥammad ibn Yaḥyā; ne-a relatat ʿAbd al-Ṣamad ibn ʿAbd al-Wārith, de la ʿIkrimah ibn ʿAmmār, acest hadith în întregime. Și ne-a relatat Aḥmad ibn Yūsuf al-Azdī al-Sulamī; ne-a relatat al-Naḍr ibn Muḥammad, de la ʿIkrimah ibn ʿAmmār, aceeași [relatare].

Imamul Aḥmad — Allah să aibă milă de el — a spus, vol. 4, p. 86: ne-a relatat Zayd ibn al-Ḥubāb; mi-a relatat Ḥusayn ibn Wāqid; mi-a relatat Thābit al-Bunānī, de la ʿAbd Allāh ibn Mughaffal al-Muzanī, care a spus:

Eram cu Mesagerul lui Allah ﷺ la al-Ḥudaybiyah, la rădăcina copacului despre care Allah Preaînaltul a vorbit în Coran. Din ramurile acelui copac cădeau [lucruri] pe spatele Mesagerului lui Allah ﷺ, iar ʿAlī ibn Abī Ṭālib și Suhayl ibn ʿAmr se aflau în fața lui. Mesagerul lui Allah ﷺ i-a spus lui ʿAlī — Allah să fie mulțumit de el —: *«Scrie: În Numele lui Allah, Cel Milostiv, Îndurător.»*

Suhayl ibn ʿAmr l-a prins de mână și a spus: *«Noi nu cunoaștem [formularea] „În Numele lui Allah, Cel Milostiv, Îndurător”. Scrie în acordul nostru ceea ce cunoaștem.»* El ﷺ a spus: *«Scrie: În Numele Tău, o, Allah.»* Apoi a scris: *«Acesta este acordul de pace încheiat de Muḥammad, Mesagerul lui Allah ﷺ, cu locuitorii Meccăi.»* Suhayl ibn ʿAmr l-a prins de mână și a spus:

«Dacă ești Mesagerul Lui, atunci, cu siguranță, te-am nedreptățit. Scrie în acordul nostru ceea ce cunoaștem.»

El ﷺ a spus: *«Scrie: acordul încheiat de Muḥammad ibn ʿAbd al-Muṭṭalib.*[145] *Iar eu sunt Mesagerul lui Allah.»* Și a scris. În timp ce ne aflam astfel, au apărut treizeci de tineri înarmați, care s-au năpustit asupra noastră. Mesagerul lui Allah ﷺ a făcut o rugă împotriva lor, iar Allah, Atotputernicul și Mărețul, le-a luat vederea. Am înaintat spre ei și i-am prins.

Mesagerul lui Allah ﷺ a întrebat: *«Ați venit sub legământul cuiva? Sau v-a dat cineva ocrotire?»* Au răspuns: *«Nu.»* El le-a dat drumul. Atunci Allah, Atotputernicul și Mărețul, a revelat:

﴿وَهُوَ الَّذِي كَفَّ أَيْدِيَهُمْ عَنكُمْ وَأَيْدِيَكُمْ عَنْهُم بِبَطْنِ مَكَّةَ مِن بَعْدِ أَنْ أَظْفَرَكُمْ عَلَيْهِمْ وَكَانَ اللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرًا﴾

„El este Cel care a oprit mâinile lor de la voi și mâinile voastre de la ei, în valea Meccăi, după ce v-a dat putere asupra lor. Allah vede bine ceea ce faceți.”

al-Fatḥ, 48:24

Abū ʿAbd al-Raḥmān a spus: în acest hadith, Ḥammād ibn Salamah a spus: *„de la Thābit, de la Anas”*, iar Ḥusayn ibn Wāqid a spus: *„de la ʿAbd Allāh ibn Mughaffal”*. Aceasta din urmă este forma corectă în opinia mea, dacă Allah Preaînaltul voiește.

145 Nota traducătorului: Numele „Muḥammad ibn ʿAbd al-Muṭṭalib” urmează ediția arabă, p. 223. Relatarea anterioară din același capitol are „Muḥammad ibn ʿAbd Allāh”.

Hadithul a fost relatat de Ibn Jarīr, vol. 26, p. 94; al-Bayhaqī, vol. 6, p. 319; și al-Ḥākim, vol. 2, p. 461, care a spus: *„Autentic potrivit condițiilor celor doi shaykhi, căci nu este improbabil ca Thābit să fi auzit de la ʿAbd Allāh ibn Mughaffal. Cei doi au relatat amândoi hadithul lui Muʿāwiyah ibn Qurrah și hadithul lui Ḥumayd ibn Hilāl de la el, iar Thābit este mai în vârstă decât amândoi."* [Sfârșitul citatului.] La al-Ḥākim, hadithul este transmis pe calea lui ʿAlī ibn al-Ḥasan ibn Shaqīq: ne-a înștiințat al-Ḥusayn ibn Wāqid, cu acest [isnād].

Abū ʿAbd al-Raḥmān a spus: al-Ḥusayn ibn Wāqid nu este dintre naratorii lui al-Bukhārī, iar cei doi nu au relatat nimic de la Thābit, de la ʿAbd Allāh ibn Mughaffal, după cum se arată în Tuḥfat al-Ashrāf. Așadar, nu se spune că [hadithul] îndeplinește condițiile lor. Pentru noi, hadithul se numără printre relatările de sprijin, după cum vezi. Totuși, al-Ḥāfiẓ al-Mizzī a menționat în Tuḥfat al-Ashrāf că Abū Bakr ibn Abī Dāwūd l-a relatat de la Muḥammad ibn ʿAqīl, cu acest isnād, de la Thābit, care a spus: *„Mi-a relatat ʿAbd Allāh ibn Mughaffal."* [Sfârșitul citatului.] Allah știe cel mai bine.

În Jāmiʿ al-Taḥṣīl: *„Al-Ḥusayn ibn Wāqid a relatat de la Thābit, de la ʿAbd Allāh ibn Mughaffal; nu știm dacă l-a întâlnit sau nu."*

Atenționare

Al-Ḥāfiẓ a spus în al-Fatḥ despre hadithul lui al-Bukhārī, în care al-Bukhārī spune, cu isnādul său: *„Atunci Allah a revelat"* și menționează versetul:

Astfel apare aici și, la prima vedere, arată că [versetul] a fost revelat în legătură cu Abū Baṣīr, ceea ce ridică o problemă. Cauza revelării sale bine cunoscută este cea relatată de Muslim în hadithul lui Salamah ibn al-Akwaʿ și în hadithul lui Anas ibn Mālik, precum și de Aḥmad și al-Nasāʾī în hadithul lui ʿAbd Allāh ibn Mughaffal, cu un isnād autentic:[146] [versetul] a fost revelat în legătură cu oamenii din Quraysh care voiau să-i ia pe musulmani prin surprindere. Ei au fost prinși, Profetul ﷺ i-a iertat și versetul

146 Nota autorului: S-a arătat mai înainte posibila întrerupere [a lanțului] dintre Thābit și ʿAbd Allāh ibn Mughaffal.

a fost revelat. Au fost menționate și alte [explicații] cu privire la revelarea sa. [Sfârșitul citatului.]

Eu spun: ceea ce a spus al-Ḥāfiẓ — Allah să aibă milă de el — este susținut de faptul că în verset se află cuvintele:

﴿بِبَطْنِ مَكَّةَ﴾

„...în valea Meccăi..."

al-Fatḥ, 48:24 — fragment

Abū Baṣīr și grupul său nu se aflau în valea Meccăi. Allah știe cel mai bine.

سورة الحجرات

38 Sūrat al-Ḥujurāt

Versetul 1
Cuvintele Celui Preaînalt:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تُقَدِّمُوا بَيْنَ يَدَيِ اللَّهِ وَرَسُولِهِ﴾

„O, voi cei care credeți! Nu o luați înaintea lui Allah și a Mesagerului Său…”
al-Ḥujurāt, 49:1 — fragment

Al-Bukhārī, vol. 9, p. 147: mi-a relatat Ibrāhīm ibn Mūsā; mi-a relatat Hishām ibn Yūsuf, că [Ibn Jurayj][147] i-a înștiințat, de la Ibn Abī Mulaykah, că ʿAbd Allāh ibn al-Zubayr i-a înștiințat:

Un grup de călăreți din Banū Tamīm a venit la Profet ﷺ. Abū Bakr a spus: *«Pune-l conducător pe al-Qaʿqāʿ ibn Maʿbad ibn Zurārah.»* ʿUmar a spus: *«Mai degrabă, pune-l conducător pe al-Aqraʿ ibn Ḥābis.»* Abū Bakr a spus: *«Nu ai vrut decât să mă contrazici.»* ʿUmar a răspuns: *«Nu am vrut să te contrazic.»* Au discutat în contradictoriu până când li s-au ridicat glasurile. Atunci a fost revelat în legătură cu aceasta:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تُقَدِّمُوا بَيْنَ يَدَيِ اللَّهِ وَرَسُولِهِ﴾

„O, voi cei care credeți! Nu o luați înaintea lui Allah și a Mesagerului Său…”
al-Ḥujurāt, 49:1 — fragment
[El a menționat versetul] până la sfârșit.

147 Nota traducătorului: Ediția arabă, p. 225, are „Ibn Jarīr”. Forma [Ibn Jurayj] urmează Ṣaḥīḥ al-Bukhārī, nr. 4367, și se regăsește în trimiterea autorului de la sfârșitul relatării.

A relatat hadithul din nou în [Cartea despre] tafsīr, vol. 10, p. 214, pe calea lui al-Ḥasan ibn Muḥammad: ne-a relatat Ḥajjāj, de la Ibn Jurayj, cu acest [isnād].

Versetul 2

Cuvintele Celui Preaînalt:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَرْفَعُوا أَصْوَاتَكُمْ فَوْقَ صَوْتِ النَّبِيِّ﴾

„O, voi cei care credeți! Nu vă ridicați glasurile mai presus de glasul Profetului…”

al-Ḥujurāt, 49:2 — fragment

Al-Bukhārī, vol. 10, p. 212: ne-a relatat Yasarah[148] ibn Ṣafwān ibn Jamīl al-Lakhmī; ne-a relatat Nāfiʿ ibn ʿUmar, de la Ibn Abī Mulaykah, care a spus:

Cei doi oameni aleși, Abū Bakr și ʿUmar — Allah să fie mulțumit de amândoi —, au fost aproape de pieire: și-au ridicat glasurile în prezența Profetului ﷺ când a venit la el un grup de călăreți din Banū Tamīm. Unul dintre ei l-a propus pe al-Aqraʿ ibn Ḥābis, din Banū Mujāshiʿ, iar celălalt a propus un alt om. Nāfiʿ a spus: *«Nu-i rețin numele.»*

Abū Bakr i-a spus lui ʿUmar: *«Nu ai vrut decât să mă contrazici.»* El a răspuns: *«Nu am vrut să te contrazic.»* Glasurile li s-au ridicat în această privință, iar Allah Preaînaltul a revelat:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَرْفَعُوا أَصْوَاتَكُمْ﴾

„O, voi cei care credeți! Nu vă ridicați glasurile…”

al-Ḥujurāt, 49:2 — fragment

148 Nota autorului: Yasarah: cu yāʾ, litera cu două puncte dedesubt, și cu sīn fără puncte, amândouă vocalizate cu fatḥah.

Ibn al-Zubayr a spus: *«După acest verset, ʿUmar vorbea atât de încet încât Mesagerul lui Allah ﷺ trebuia să-l întrebe [ce spusese].»* Nu a menționat aceasta despre părintele său — adică Abū Bakr.

A relatat hadithul din nou în [Cartea despre] al-Iʿtiṣām, vol. 17, p. 39. L-a relatat al-Tirmidhī, vol. 4, p. 185, unde ʿAbd Allāh ibn Abī Mulaykah precizează că ʿAbd Allāh ibn al-Zubayr i l-a relatat, și l-a calificat drept ḥasan. [L-au relatat] Aḥmad, vol. 4, p. 6, și [al-Ṭabarī], vol. 26, p. 119. La acesta din urmă se află cuvintele lui Nāfiʿ: *„Mi-a relatat Ibn Abī Mulaykah, de la Ibn al-Zubayr."* Astfel este cunoscută continuitatea lanțului hadithului, după cum a indicat al-Ḥāfiẓ în al-Fatḥ, vol. 10, p. 212.[149]

Versetul 9

Cuvintele Celui Preaînalt:

﴿وَإِنْ طَائِفَتَانِ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ اقْتَتَلُوا فَأَصْلِحُوا بَيْنَهُمَا﴾

„Iar dacă două grupuri dintre credincioși se luptă între ele, împăcați-le..."

al-Ḥujurāt, 49:9 — fragment

Al-Bukhārī, vol. 6, p. 226: ne-a relatat Musaddad; ne-a relatat Muʿtamir, care a spus: l-am auzit pe tatăl meu [relatând] că Anas — Allah să fie mulțumit de el — a spus:

I s-a spus Profetului ﷺ: *«De ai merge la ʿAbd Allāh ibn Ubayy!»* Profetul ﷺ a pornit spre el călare pe un măgar, iar musulmanii au mers alături de el pe jos. Era un pământ sărături. Când Profetul ﷺ a ajuns la el, acesta a spus: *«Îndepărtează-te de mine! Pe Allah, duhoarea măgarului tău m-a supărat.»*

Un om dintre anșări i-a spus: *«Pe Allah, măgarul Mesagerului lui Allah miroase mai frumos decât tine.»* Un om din neamul lui ʿAbd Allāh s-a mâniat în apărarea acestuia, iar cei doi s-au

149 Nota traducătorului: Ediția arabă, p. 226, are „al-Ṭabarānī, vol. 26, p. 119". Calea Nāfiʿ — Ibn Abī Mulaykah — Ibn al-Zubayr se află la al-Ṭabarī, Jāmiʿ al-Bayān, comentariul la 49:2. Numele este îndreptat între paranteze drepte; volumul și pagina rămân cele citate de autor.

insultat.[150] Oamenii fiecăruia s-au mâniat pentru tovarășul lor și au început să se lovească între ei cu ramuri de curmal, cu sandale și cu mâinile. Ne-a ajuns vestea că a fost revelat:

﴿وَإِنْ طَائِفَتَانِ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ اقْتَتَلُوا فَأَصْلِحُوا بَيْنَهُمَا﴾

„Iar dacă două grupuri dintre credincioși se luptă între ele, împăcați-le…”

al-Ḥujurāt, 49:9 — fragment

Al-Ḥāfiẓ Ibn Kathīr a menționat hadithul, vol. 4, p. 211, pe calea lui Muʿtamir, din Musnad-ul lui Aḥmad. Apoi a spus: *„L-au relatat al-Bukhārī, în [Cartea despre] împăcare, de la Musaddad, și Muslim, în [Cartea despre] expediții, de la Muḥammad ibn ʿAbd al-Aʿlā; amândoi de la al-Muʿtamir ibn Sulaymān, de la tatăl său, cu acest [isnād].”* L-a relatat și Ibn Jarīr, vol. 26, p. 128.

Versetul 11

Cuvintele Celui Preaînalt:

﴿وَلَا تَنَابَزُوا بِالْأَلْقَابِ﴾

„Și nu vă numiți unii pe alții cu porecle [jignitoare]…”

al-Ḥujurāt, 49:11 — fragment

Al-Tirmidhī, vol. 4, p. 186: ne-a relatat ʿAbd Allāh ibn Isḥāq al-Jawharī al-Baṣrī; ne-a relatat Abū Zayd, numit *„ṣāḥib al-Harawī”*, de la Shuʿbah, de la Dāwūd ibn Abī Hind, care a spus: l-am auzit pe al-Shaʿbī relatând de la Abū Jubayrah ibn al-Ḍaḥḥāk, care a spus:

Un om dintre noi avea două sau trei nume. Era chemat cu unul dintre ele și se putea să-l urască. Atunci a fost revelat acest verset:

150 Nota autorului: Al-Ḥāfiẓ a spus în al-Fatḥ: „Astfel este în majoritatea versiunilor, adică fiecare dintre cei doi l-a insultat pe celălalt. În versiunea lui al-Kushmīhanī apare: «L-a insultat».”

﴿وَلَا تَنَابَزُوا بِالْأَلْقَابِ﴾

„Și nu vă numiți unii pe alții cu porecle [jignitoare]..."
al-Ḥujurāt, 49:11 — fragment

„Acesta este un hadith ḥasan ṣaḥīḥ." Ne-a relatat Abū Salamah Yaḥyā ibn Khalaf; ne-a relatat Bishr ibn al-Mufaḍḍal, de la Dāwūd ibn Abī Hind, de la al-Shaʿbī, de la Abū Jubayrah ibn al-Ḍaḥḥāk, ceva asemănător. Abū Jubayrah ibn al-Ḍaḥḥāk este fratele lui Thābit ibn al-Ḍaḥḥāk al-Anṣārī.

Hadithul a fost relatat de Abū Dāwūd, vol. 4, p. 445; Ibn Mājah, nr. 3741; și Aḥmad, de la Abū Jubayrah, de la unchii săi, vol. 4, p. 69. Al-Haythamī a spus în Majmaʿ al-Zawāʾid, vol. 7, p. 111: *„Naratorii săi sunt dintre naratorii Ṣaḥīḥ-ului."* Aḥmad l-a menționat și în vol. 5, p. 380, de la niște unchi ai lui. [L-au relatat] al-Bukhārī, în al-Adab al-Mufrad, p. 121; Ibn Ḥibbān, după cum apare în Mawārid al-Ẓamʾān, p. 436; Ibn Jarīr, vol. 26, p. 132; și al-Ḥākim, vol. 2, p. 463, și vol. 4, p. 282. În primul loc, el a spus: *„Autentic potrivit condițiilor lui Muslim"*, iar în al doilea: *„Autentic ca isnād."* Al-Dhahabī nu a comentat în niciunul dintre cele două locuri.

Atenționare

Există o divergență cu privire la faptul dacă Abū Jubayrah a fost companion. Abū Aḥmad a spus, iar Ibn ʿAbd al-Barr l-a urmat: *„Unii au spus că a fost companion, iar alții au spus că nu a fost companion."* Ibn Abī Ḥātim a spus: *„Nu cunosc [vreo dovadă] că ar fi fost companion."* Al-Ḥāfiẓ a spus în al-Iṣābah: *„Eu spun: hadithul său a fost relatat de al-Bukhārī în al-Adab al-Mufrad și de autorii Sunan-urilor; al-Ḥākim l-a declarat autentic, iar al-Tirmidhī l-a calificat drept ḥasan."* Apoi a menționat acest hadith.

Eu spun: ceea ce pare mai probabil este că statutul său de companion este dovedit. Dacă ar fi fost un tābiʿī, cei care i-au relatat hadithul ar fi atras atenția că acesta este mursal. Cel care cunoaște [un lucru] are întâietate asupra celui care nu-l cunoaște. În plus, el a relatat acest hadith — după cum apare în Musnad-ul

lui Aḥmad, vol. 4, p. 69, și vol. 5, p. 380 — de la niște unchi ai săi:[151] *„Profetul ﷺ a sosit, iar fiecare dintre noi avea o poreclă sau două…”* Hadithul. Al-Haythamī a spus, vol. 7, p. 111: *„Naratorii săi sunt dintre naratorii Ṣaḥīḥ-ului.”* Astfel, hadithul este confirmat. Toată lauda Îi aparține lui Allah.

O altă atenționare

În Tahdhīb al-Tahdhīb, de la Abū Aḥmad al-ʿAskarī: *„[Relatarea lui] al-Shaʿbī de la Abū J̌ubayrah este mursal.”*

سورة القمر

151 Nota autorului: În Asbāb al-Nuzūl de al-Wāḥidī: „de la tatăl său și de la niște unchi ai săi”.

39 Sūrat al-Qamar

Versetele 1–2

Al-Tirmidhī, vol. 4, p. 191: ne-a relatat ʿAbd ibn Ḥumayd, de la ʿAbd al-Razzāq, de la Maʿmar, de la Qatādah, de la Anas, care a spus:

Oamenii din Mecca i-au cerut Profetului ﷺ un semn. Luna s-a despicat la Mecca de două ori. Atunci au fost revelate cuvintele:[152]

﴿اقْتَرَبَتِ السَّاعَةُ وَانْشَقَّ الْقَمَرُ﴾

„Ceasul s-a apropiat, iar Luna s-a despicat."
al-Qamar, 54:1
Până la cuvintele:

﴿سِحْرٌ مُسْتَمِرٌّ﴾

„O vrajă trecătoare."
al-Qamar, 54:2 — fragment
Adică: una care trece. *„Acesta este un hadith ḥasan ṣaḥīḥ."*

Relatarea de bază se află în cele două Ṣaḥīḥ-uri: al-Bukhārī, vol. 6, p. 631, și Muslim, vol. 4, p. 2159. Însă în acestea nu este precizat explicit că versetele au fost revelate [cu această ocazie].

L-au relatat, de asemenea, Aḥmad, vol. 3, p. 165; al-Ṭabarī, vol. 27, p. 85; și al-Ḥākim, în al-Mustadrak, vol. 2, p. 471, care a spus: *„[Este autentic] potrivit condițiilor celor doi shaykhi."* Al-Dhahabī nu a comentat. [Al-Ḥākim] a spus: *„Relatarea de bază se află în cele două cărți, într-o formă asemănătoare, din hadithul lui Ibn Masʿūd."* Aici se încheie citatul.

152 Nota traducătorului: Expresia „marratayn" din ediția arabă, pp. 229 și 231, înseamnă „de două ori", nu „în două părți".

În concluzie, menționarea cauzei revelării este shādhdh. Iată explicarea acestui lucru.

Al-Tirmidhī a relatat hadithul cu menționarea revelării versetului. L-a relatat și ʿAbd ibn Ḥumayd, în al-Muntakhab, vol. 3, p. 93, pe calea lui Maʿmar, de la Qatādah, de la Anas. În aparență, acest hadith este autentic; însă menționarea revelării versetului este considerată shādhdh: Maʿmar s-a abătut în această privință, întrucât i-a contrazis pe:

Shuʿbah ibn al-Ḥajjāj — în al-Bukhārī, vol. 8, p. 617; Muslim, vol. 4, p. 2159; Aḥmad, în Musnad, vol. 3, pp. 275 și 278; Abū Dāwūd al-Ṭayālisī, în Musnad, p. 365; Abū Yaʿlā, în Musnad, vol. 5, pp. 306–307, și vol. 6, p. 22; Ibn Jarīr, în Tafsīr, vol. 27, p. 84; al-Ṭaḥāwī, în Mushkil al-Āthār, vol. 2, p. 182; al-Lālakāʾī, în Sharḥ Uṣūl Iʿtiqād Ahl al-Sunnah wa-l-Jamāʿah, vol. 4, p. 794; și al-Bayhaqī, în Dalāʾil al-Nubuwwah, vol. 2, p. 42.

Saʿīd ibn Abī ʿArūbah — în al-Bukhārī, vol. 7, p. 182, și vol. 8, p. 617; Aḥmad, în Musnad, vol. 3, p. 220; Ibn Jarīr, în Jāmiʿ al-Bayān, vol. 27, p. 85; al-Lālakāʾī, în Sharḥ Uṣūl Iʿtiqād Ahl al-Sunnah wa-l-Jamāʿah, vol. 4, p. 795; și al-Bayhaqī, în Dalāʾil al-Nubuwwah, vol. 2, p. 42.

Shaybān ibn ʿAbd al-Raḥmān al-Naḥwī — în al-Bukhārī, în Ṣaḥīḥ, vol. 8, p. 617; Muslim, vol. 4, p. 2159; Aḥmad, în Musnad, vol. 3, p. 207; Abū Yaʿlā, în Musnad, vol. 5, p. 424; și al-Bayhaqī, în Dalāʾil al-Nubuwwah, vol. 2, p. 41.

Toți l-au relatat de la Qatādah, de la Anas, fără să menționeze revelarea versetului.

Pe lângă aceasta, Maʿmar însuși l-a relatat de la Qatādah fără să menționeze revelarea versetului: în Muslim, vol. 4, p. 2159; Aḥmad, în Musnad, vol. 3, p. 165; al-Ḥākim, în al-Mustadrak, vol. 2, p. 472; și al-Bayhaqī, în Dalāʾil al-Nubuwwah, vol. 2, p. 42.

În concluzie, menționarea revelării versetului este shādhdh. Allah știe cel mai bine.

Relatarea pe care ne întemeiem în privința cauzei revelării este hadithul lui Ibn ʿAbbās. L-a relatat al-Ṭabarānī, în al-Kabīr, vol. 11, p. 250, nr. 11642, spunând: ne-a relatat Aḥmad ibn ʿAmr al-Bazzār; ne-a relatat Muḥammad ibn Yaḥyā al-Quṭaʿī; ne-a

relatat Muḥammad ibn Bakr; ne-a relatat Ibn Jurayj, de la ʿAmr ibn Dīnār, de la ʿIkrimah, de la Ibn ʿAbbās, care a spus:

Luna s-a întunecat în vremea Mesagerului lui Allah ﷺ. Atunci s-a spus: *«Luna a fost vrăjită!»* Au fost revelate cuvintele:[153]

﴿اقْتَرَبَتِ السَّاعَةُ وَانْشَقَّ الْقَمَرُ﴾

„Ceasul s-a apropiat, iar Luna s-a despicat."
al-Qamar, 54:1
Până la cuvintele:

﴿سِحْرٌ مُسْتَمِرٌّ﴾

„O vrajă trecătoare."
al-Qamar, 54:2 — fragment

L-a relatat și Ibn Mardawayh, după cum se menționează în al-Durr al-Manthūr, vol. 6, p. 133. Ibn Kathīr a spus: *„Isnādul său este bun"*, după cum apare în al-Bidāyah. A venit și pe calea lui ʿIrāk ibn Mālik, de la ʿUbayd Allāh ibn ʿAbd Allāh ibn ʿUqbah, de la Ibn ʿAbbās. L-au relatat al-Bukhārī, în Ṣaḥīḥ, vol. 7, p. 183, și vol. 8, p. 617; Muslim, vol. 4, p. 2159; Ibn Jarīr, în Tafsīr, vol. 27, p. 86; al-Lālakāʾī, în Sharḥ Uṣūl Iʿtiqād Ahl al-Sunnah wa-l-Jamāʿah, vol. 4, p. 796; al-Ḥākim, vol. 2, p. 472; Abū Nuʿaym, în Dalāʾil al-Nubuwwah, vol. 1, pp. 368–369; și al-Bayhaqī, în Dalāʾil al-Nubuwwah, vol. 2, p. 44.

Cauza revelării acestui verset a fost relatată și în hadithul lui Ibn Masʿūd.

Al-Ḥākim — Allah Preaînaltul să aibă milă de el — a spus: ne-a informat Abū Zakariyyā al-ʿAnbarī; ne-a relatat Muḥammad ibn ʿAbd al-Salām; ne-a relatat Isḥāq; ne-a informat ʿAbd al-Razzāq; [ne-au informat] Ibn ʿUyaynah și Muḥammad ibn Muslim, de la

153 Nota traducătorului: Ediția arabă, p. 230, are „kasafa al-qamar" — „Luna s-a întunecat / a intrat în eclipsă" —, nu „inshaqqa" — „s-a despicat". Expresia următoare, „saḥara al-qamar", este redată potrivit acuzației de vrăjire din context.

Ibn Abī Najīḥ, de la Mujāhid, de la Abū Maʿmar, de la ʿAbd Allāh ibn Masʿūd — Allah să fie mulțumit de el —, care a spus:[154]

Am văzut Luna despicată în două jumătăți, de două ori, la Mecca, înainte de plecarea Profetului ﷺ: o jumătate deasupra lui Abū Qubays și o jumătate deasupra lui al-Suwaydāʾ. Ei au spus: *«Luna a fost vrăjită!»* Atunci au fost revelate cuvintele:

﴿اقْتَرَبَتِ السَّاعَةُ وَانْشَقَّ الْقَمَرُ﴾

„Ceasul s-a apropiat, iar Luna s-a despicat."
al-Qamar, 54:1

Adică: așa cum ați văzut Luna despicată, ceea ce v-am spus despre apropierea Ceasului este adevărat.

„Acesta este un hadith autentic potrivit condițiilor celor doi shaykhi, însă ei nu l-au relatat." Al-Dhahabī nu a comentat. Eu spun: este așa cum a spus al-Ḥākim. Hadithul a fost relatat de al-Bayhaqī, în al-Dalāʾil, de la al-Ḥākim, cu acest isnād.

Fără menționarea revelării versetului, hadithul a fost relatat de al-Bukhārī, în Ṣaḥīḥ, vol. 8, p. 617; al-Nasāʾī, în al-Kubrā, vol. 6, p. 476; al-Tirmidhī, vol. 5, p. 398; Sufyān ibn ʿUyaynah, în Tafsīr, p. 328; al-Nasāʾī, în Musnad, vol. 2, p. 189; Abū Yaʿlā, în Musnad, vol. 8, p. 378; al-Lālakāʾī, în Sharḥ Uṣūl Iʿtiqād Ahl al-Sunnah wa-l-Jamāʿah, vol. 4, p. 793; și al-Ṭaḥāwī, în Mushkil al-Āthār, vol. 2, p. 178. Toți [îl relatează] pe calea lui Ibn Abī Najīḥ, de la Mujāhid, de la Abū Maʿmar, de la ʿAbd Allāh ibn Masʿūd.

A venit și pe calea lui al-Aʿmash, de la Ibrāhīm, de la Abū Maʿmar, de la ʿAbd Allāh. L-au relatat al-Bukhārī, vol. 7, p. 183, și vol. 8, p. 617; Aḥmad, în Musnad, vol. 1, pp. 447 și 456; al-Tirmidhī, vol. 5, p. 397; al-Nasāʾī, în al-Kubrā, vol. 6, p. 476; Ibn Jarīr, vol. 27, p. 85; al-Shāshī, în Musnad, vol. 2, p. 188; al-Lālakāʾī, vol. 4, p. 794; al-Ṭaḥāwī, vol. 2, p. 178; Ibn Ḥibbān, după cum se

154 Nota traducătorului: Între ʿAbd al-Razzāq și Ibn ʿUyaynah, ediția arabă, p. 231, omite formula de transmitere. Întregirea [ne-au informat] urmează „anbaʾa" din al-Mustadrak, nr. 3757.

află în al-Iḥsān, vol. 14, p. 420; și al-Ṭabarānī, în al-Kabīr, vol. 10, pp. 74 și 77.

A venit și pe calea lui Simāk, de la Ibrāhīm, de la al-Aswad, de la ʿAbd Allāh. L-au relatat Aḥmad, în Musnad, vol. 1, p. 413; Ibn Jarīr, vol. 25, p. 85; și al-Ṭayālisī, p. 37.

Menționarea explicită a revelării versetului apare la al-Ṭabarī. El — Allah să aibă milă de el — a spus: ne-a relatat al-Ḥasan ibn Yaḥyā al-Maqdisī; ne-a relatat Yaḥyā ibn Ḥammād; ne-a relatat Abū ʿAwānah, de la al-Mughīrah, de la Abū al-Ḍuḥā, de la Masrūq, de la ʿAbd Allāh, care a spus:

Luna s-a despicat în vremea Mesagerului lui Allah ﷺ. Quraysh au spus: *«Aceasta este vraja fiului lui Abū Kabshah; v-a vrăjit. Întrebați-i pe călători!»* I-au întrebat, iar aceștia au răspuns: *«Da, am văzut-o.»* Atunci Allah, Binecuvântatul și Preaînaltul, a revelat:

﴿اقْتَرَبَتِ السَّاعَةُ وَانْشَقَّ الْقَمَرُ﴾

„Ceasul s-a apropiat, iar Luna s-a despicat."
al-Qamar, 54:1

Nu am găsit o biografie a lui al-Ḥasan ibn Yaḥyā. Hadithul pe calea lui Abū al-Ḍuḥā, de la Masrūq, de la ʿAbd Allāh, fără menționarea revelării versetului, a fost relatat de al-Bukhārī, în formă muʿallaq, vol. 7, p. 183; al-Ṭayālisī, p. 38; al-Lālakāʾī, vol. 4, p. 794; al-Ṭaḥāwī, în Mushkil al-Āthār, vol. 2, p. 177; și al-Bayhaqī, în al-Dalāʾil, vol. 2, p. 43. Allah știe cel mai bine.

Versetele 48–49
Cuvintele Celui Preaînalt:

﴿يَوْمَ يُسْحَبُونَ فِي النَّارِ عَلَىٰ وُجُوهِهِمْ ذُوقُوا مَسَّ سَقَرَ ۝ إِنَّا كُلَّ شَيْءٍ خَلَقْنَاهُ بِقَدَرٍ﴾

„În Ziua în care vor fi târâți în Foc pe fețele lor: «Gustați atingerea lui Saqar!» Cu adevărat, Noi am creat orice lucru potrivit unei măsuri hotărâte."

al-Qamar, 54:48–49

Muslim, vol. 16, p. 204: ne-au relatat Abū Bakr ibn Abī Shaybah și Abū Kurayb, care au spus: ne-a relatat Wakīʿ, de la Sufyān, de la Ziyād ibn Ismāʿīl, de la Muḥammad ibn ʿAbbād ibn Jaʿfar al-Makhzūmī, de la Abū Hurayrah, care a spus:[155]

Politeiștii din Quraysh au venit să se certe cu Mesagerul lui Allah ﷺ în privința predestinării. Atunci au fost revelate cuvintele:

﴿يَوْمَ يُسْحَبُونَ فِي النَّارِ عَلَىٰ وُجُوهِهِمْ ذُوقُوا مَسَّ سَقَرَ
۞ إِنَّا كُلَّ شَيْءٍ خَلَقْنَاهُ بِقَدَرٍ﴾

„În Ziua în care vor fi târâți în Foc pe fețele lor: «Gustați atingerea lui Saqar!» Cu adevărat, Noi am creat orice lucru potrivit unei măsuri hotărâte."

al-Qamar, 54:48–49

Hadithul a fost relatat de al-Tirmidhī, vol. 3, p. 204, și vol. 4, p. 191, care a spus în ambele locuri: *„Ḥasan ṣaḥīḥ"*; Ibn Mājah, nr. 83; Aḥmad, vol. 2, pp. 444 și 476; Ibn Jarīr, vol. 27, p. 110; al-Bayhaqī, în Shuʿab al-Īmān, vol. 1, p. 136; și al-Bukhārī, în Khalq Afʿāl al-ʿIbād, p. 19.[156]

155 Nota traducătorului: Lanțul de la p. 232 a ediției arabe are „Ziyād ibn Ismāʿīl", iar nota autorului de pe aceeași pagină inversează numele: „Ismāʿīl ibn Ziyād". Ambele forme sunt păstrate în locurile lor.

156 Nota autorului: Toți l-au relatat pe calea lui Ismāʿīl ibn Ziyād al-Makhzūmī. Ibn Maʿīn a spus că este slab. ʿAlī ibn al-Madīnī a spus: „Un om cunoscut dintre locuitorii Meccăi." Abū Ḥātim a spus: „Hadithul său se consemnează." Al-Nasāʾī a spus: „Nu este nimic rău cu el." Aici se încheie [citatul din] Tahdhīb al-Tahdhīb. Din ansamblul cuvintelor acestor imami se înțelege că hadithul său este sub nivelul ḥasan; însă hadithul se întărește prin relatările de sprijin pe care le-am menționat. Allah știe cel mai bine.

[Al-Bukhārī] a menționat și o relatare de sprijin, spunând: ne-a relatat Muḥammad ibn Yūsuf; ne-a relatat Yūnus ibn al-Ḥārith; ne-a relatat ʿAmr ibn Shuʿayb, de la tatăl său, de la bunicul său, care a spus că acest verset a fost revelat în privința celor numiți ahl al-qadar:

﴿إِنَّ الْمُجْرِمِينَ فِي ضَلَالٍ وَسُعُرٍ﴾

„Cu adevărat, nelegiuiții se află în rătăcire și în flăcări."
al-Qamar, 54:47

Apoi al-Bukhārī — Allah să aibă milă de el — a spus: *„Se relatează [aceasta] de la Ibn ʿAbbās și Muʿādh ibn Anas — Allah să fie mulțumit de ei."* L-a relatat și al-Ṭabarānī, în al-Kabīr, vol. 5, p. 319, din hadithul lui Zurārah, fără precizarea descendenței sale. În isnādul său se află *„fiul lui Zurārah"*, neidentificat.

سورة الواقعة

40 Sūrat al-Wāqiʿah

Versetul 82
Cuvintele Celui Preaînalt:

﴿وَتَجْعَلُونَ رِزْقَكُمْ أَنَّكُمْ تُكَذِّبُونَ﴾

„Și faceți ca [răspunsul la] hrana voastră să fie tăgăduirea?”
al-Wāqiʿah, 56:82

Muslim, vol. 2, p. 61: ne-a relatat ʿAbbās ibn ʿAbd al-ʿAẓīm al-ʿAnbarī; ne-a relatat al-Naḍr ibn Muḥammad; ne-a relatat ʿIkrimah — adică Ibn ʿAmmār; ne-a relatat Abū Zumayl, care a spus: mi-a relatat Ibn ʿAbbās, spunând:

Oamenii au primit ploaie în vremea Profetului ﷺ. [El a spus:] *«Unii dintre oameni au ajuns să fie recunoscători, iar alții necredincioși.»* Unii au spus: *«Aceasta este o îndurare.»* Alții au spus: *«Cutare și cutare naw' s-a adeverit.»* Atunci au fost revelate cuvintele:

﴿فَلَا أُقْسِمُ بِمَوَاقِعِ النُّجُومِ﴾

„Jur pe locurile stelelor...”
al-Wāqiʿah, 56:75
Până la:

﴿وَتَجْعَلُونَ رِزْقَكُمْ أَنَّكُمْ تُكَذِّبُونَ﴾

„Și faceți ca [răspunsul la] hrana voastră să fie tăgăduirea?”
al-Wāqiʿah, 56:82

Al-Nawawī — Allah să aibă milă de el — a spus: „Shaykh Abū ʿAmr — Allah să aibă milă de el —, adică Ibn al-Ṣalāḥ, a spus:

Nu se intenționează [a spune] că întregul pasaj a fost revelat cu privire la vorbele despre anwāʾ. Subiectul și explicarea lui nu îngăduie acest înțeles. Ceea ce a fost revelat în legătură cu acestea sunt numai cuvintele Celui Preaînalt:

﴿وَتَجْعَلُونَ رِزْقَكُمْ أَنَّكُمْ تُكَذِّبُونَ﴾

„Și faceți ca [răspunsul la] hrana voastră să fie tăgăduirea?”
al-Wāqiʿah, 56:82

Restul a fost revelat cu privire la altceva, însă cele două au coincis ca timp al revelării; de aceea a fost menționat întregul pasaj. Shaykh Abū ʿAmr — Allah să aibă milă de el — a spus: *«Printre dovezile acestui lucru se află faptul că unele variante ale relatării lui Ibn ʿAbbās — Allah să fie mulțumit de amândoi — se limitează, în această privință, numai la acest scurt pasaj.»*

Aici se încheie cuvintele shaykhului — Allah să aibă milă de el.”

سورة المجادلة

41 Sūrat al-Mujādilah

Versetul 1
Aḥmad, în Musnad, vol. 6, p. 46: ne-a relatat Abū Muʿāwiyah; ne-a relatat al-Aʿmash, de la Tamīm ibn Salamah, de la ʿUrwah, de la ʿĀʾishah, care a spus:

Laudă lui Allah, al Cărui auz cuprinde toate glasurile! Femeia care discuta [despre soțul său] a venit la Profet ﷺ și îi vorbea. Eu eram într-o parte a casei și nu auzeam ce spunea. Atunci Allah, Atotputernicul și Mărețul, a revelat:

﴿قَدْ سَمِعَ اللَّهُ قَوْلَ الَّتِي تُجَادِلُكَ فِي زَوْجِهَا﴾

„Allah a auzit cuvintele celei care discută cu tine despre soțul ei…”

al-Mujādilah, 58:1 — fragment

Până la sfârșitul versetului. Hadithul a fost relatat de al-Bukhārī, în formă muʿallaq, vol. 17, p. 143; al-Nasāʾī, vol. 6, p. 137; Ibn Mājah, nr. 188 și nr. 2063; Ibn Jarīr, vol. 28, pp. 5–6; și al-Ḥākim, vol. 2, p. 481, care a spus: *„Isnādul său este autentic.”* Al-Dhahabī nu a comentat.

Versetul 8
Cuvintele Celui Preaînalt:

﴿وَإِذَا جَاءُوكَ حَيَّوْكَ بِمَا لَمْ يُحَيِّكَ بِهِ اللَّهُ﴾

„Iar când vin la tine, te salută cu ceea ce Allah nu te-a salutat…”

al-Mujādilah, 58:8 — fragment

Aḥmad, vol. 2, p. 170: ne-a relatat ʿAbd al-Ṣamad; ne-a relatat Ḥammād, de la ʿAṭāʾ ibn al-Sāʾib, de la tatăl său, de la ʿAbd Allāh ibn ʿAmr:

Evreii îi spuneau Mesagerului lui Allah ﷺ: *«Moartea fie asupra ta!»* Apoi își spuneau în sinea lor: *«De ce nu ne pedepsește Allah pentru ceea ce spunem?»* Atunci a fost revelat acest verset:

﴿وَإِذَا جَاءُوكَ حَيَّوْكَ بِمَا لَمْ يُحَيِّكَ بِهِ اللَّهُ﴾

„Iar când vin la tine, te salută cu ceea ce Allah nu te-a salutat…”
al-Mujādilah, 58:8 — fragment

Până la sfârșitul versetului. Al-Haythamī a spus, vol. 7, p. 122: *„L-au relatat Aḥmad, al-Bazzār și al-Ṭabarānī. Isnādul său este bun, întrucât Ḥammād a auzit de la ʿAṭāʾ ibn al-Sāʾib pe când [memoria acestuia] era încă sănătoasă.”*

Imamul Muslim — Allah să aibă milă de el — a spus, vol. 14, p. 147: ne-a relatat Abū Kurayb; ne-a relatat Abū Muʿāwiyah, de la al-Aʿmash, de la Muslim, de la Masrūq, de la ʿĀʾishah, care a spus:

Niște evrei au venit la Profet ﷺ și au spus: *«Moartea fie asupra ta, Abū al-Qāsim!»* El a răspuns: *«Și asupra voastră!»* ʿĀʾishah a spus: am zis: *«Ba asupra voastră să fie moartea și ocara!»* Mesagerul lui Allah ﷺ a spus: *«ʿĀʾishah, nu fi grosolană.»* Ea a spus: *«Nu ai auzit ce au spus?»* El a răspuns: *«Oare nu le-am întors ceea ce au spus? Am zis: „Și asupra voastră!”»*
Ne-a relatat Isḥāq ibn Ibrāhīm; ne-a informat Yaʿlā ibn ʿUbayd; ne-a relatat al-Aʿmash, cu acest isnād, dar a spus: „ʿĀʾishah și-a dat seama [ce spuneau] și i-a insultat. Mesagerul lui Allah ﷺ a spus:

«Oprește-te, ʿĀʾishah! Allah nu iubește vorbirea obscenă și nici folosirea ei voită.»

” A adăugat: „Atunci Allah, Atotputernicul și Mărețul, a revelat:

﴿وَإِذَا جَاءُوكَ حَيَّوْكَ بِمَا لَمْ يُحَيِّكَ بِهِ اللَّهُ﴾

„Iar când vin la tine, te salută cu ceea ce Allah nu te-a salutat…”
al-Mujādilah, 58:8 — fragment

Până la sfârșitul versetului." Imamul Aḥmad a relatat hadithul, vol. 6, p. 229: ne-au relatat Abū Muʿāwiyah și Ibn Numayr. În acesta se află: Ibn Numayr a spus în relatarea sa: „Atunci a fost revelat acest verset:

﴿وَإِذَا جَاءُوكَ حَيَّوْكَ بِمَا لَمْ يُحَيِّكَ بِهِ اللَّهُ﴾

„Iar când vin la tine, te salută cu ceea ce Allah nu te-a salutat..."
al-Mujādilah, 58:8 — fragment
Până l-a încheiat." L-a relatat și Ibn Jarīr, vol. 28, p. 14.

Versetul 14
Cuvintele Celui Preaînalt:

﴿وَيَحْلِفُونَ عَلَى الْكَذِبِ وَهُمْ يَعْلَمُونَ﴾

„Și jură mincinos, cu bună știință."
al-Mujādilah, 58:14 — fragment
Aḥmad, vol. 1, p. 240: ne-a relatat Muḥammad ibn Jaʿfar; ne-a relatat Shuʿbah, de la Simāk ibn Ḥarb, de la Saʿīd ibn Jubayr, de la Ibn ʿAbbās, care a spus:
Mesagerul lui Allah ﷺ a spus: *«Va intra la voi un om care privește cu un ochi de diavol»* — sau: *«cu doi ochi de diavol»*. A intrat un om cu ochii albaștri și a spus: *«Muḥammad, de ce m-ai insultat?»* — sau: *«m-ai ocărât»*, ori ceva asemănător. A început să jure. Atunci a fost revelat acest verset din al-Mujādilah:

﴿وَيَحْلِفُونَ عَلَى الْكَذِبِ وَهُمْ يَعْلَمُونَ﴾

„Și jură mincinos, cu bună știință."
al-Mujādilah, 58:14 — fragment
Și celălalt verset.
A relatat hadithul din nou la pp. 267 și 350. Al-Haythamī a spus în Majmaʿ al-Zawāʾid: *„L-au relatat Aḥmad și al-Bazzār; naratorii*

tuturor [căilor] sunt dintre naratorii Ṣaḥīḥ-ului." Însă în acesta, Mesagerul lui Allah este cel care i-a spus: *„De ce mă insultați tu și tovarășul tău?"* La fel este în Musnad, la pp. 350 și 267. L-a relatat al-Ḥākim, în al-Mustadrak, vol. 2, p. 482, spunând: *„Acesta este un hadith autentic potrivit condițiilor lui Muslim, însă cei doi nu l-au relatat"*; și Ibn Jarīr, vol. 28, p. 25.

L-a relatat și Ibn Jarīr, vol. 10, p. 185. Al-Shawkānī, vol. 2, p. 384, l-a atribuit lui al-Ṭabarānī, Abū al-Shaykh și Ibn Mardawayh, din hadithul lui Ibn ʿAbbās, într-o formă asemănătoare, însă în acesta a spus: „Au fost revelate cuvintele:

﴿يَحْلِفُونَ بِاللَّهِ مَا قَالُوا﴾

„Ei jură pe Allah că nu au spus [aceasta]..."
al-Tawbah, 9:74 — fragment

Până la sfârșitul versetului din Sūrat al-Tawbah." Așadar, fie cele două [versete] au fost revelate împreună, pentru aceeași cauză, fie Simāk ibn Ḥarb a relatat inconsecvent în această privință: el prezintă inconsecvențe în hadith, mai ales după înaintarea în vârstă. Allah știe cel mai bine. Varianta potrivit căreia a fost revelat versetul din al-Mujādilah este mai bine întemeiată, întrucât cel care relatează de la el este Shuʿbah, care l-a auzit într-o perioadă timpurie, după cum se menționează în Tahdhīb al-Tahdhīb.

سورة الحشر

42 Sūrat al-Ḥashr

Revelarea surei

Al-Bukhārī, vol. 10, p. 253: ne-a relatat Muḥammad ibn ʿAbd al-Raḥīm; ne-a relatat Saʿīd ibn Sulaymān; ne-a relatat Hushaym; ne-a informat Abū Bishr, de la Saʿīd ibn Jubayr, care a spus:

L-am întrebat pe Ibn ʿAbbās: *«Sūrat al-Tawbah?»* El a spus: *«Al-Tawbah este cea care dă în vileag. Nu încetau să fie revelate [cuvinte precum] „Și dintre ei…”, până când au crezut că nu va rămâne niciunul dintre ei fără să fie menționat în ea.»* Am spus: *«Sūrat al-Anfāl?»* El a răspuns: *«A fost revelată cu privire la Badr.»* Am spus: *«Sūrat al-Ḥashr?»* El a răspuns: *«A fost revelată cu privire la Banū al-Naḍīr.»*

Hadithul a fost relatat de Muslim, vol. 18, p. 165.

Al-Ḥākim — Allah să aibă milă de el — a spus, vol. 2, p. 483: m-a informat Abū ʿAbd Allāh [Muḥammad ibn ʿAlī] al-Ṣanʿānī, la Mecca; ne-a relatat ʿAlī ibn al-Mubārak al-Ṣanʿānī; ne-a relatat Zayd ibn al-Mubārak al-Ṣanʿānī; ne-a relatat Muḥammad ibn Thawr, de la Maʿmar, de la al-Zuhrī, de la ʿUrwah, de la ʿĀʾishah — Allah să fie mulțumit de ea —, care a spus:[157]

Expediția împotriva lui Banū al-Naḍīr — un grup dintre evrei — a avut loc la șase luni de la bătălia de la Badr. Locuințele și curmalii lor se aflau într-o parte a Medinei. Mesagerul lui Allah ﷺ i-a asediat până când au acceptat să plece în exil și să ia cu ei din bunuri și avere numai ceea ce puteau duce cămilele, cu excepția armelor. În privința lor, Allah a revelat:

﴿سَبَّحَ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ﴾

157 Nota traducătorului: Ediția arabă, p. 238, are „Abū ʿAbd Allāh ibn Muḥammad ʿAlī al-Ṣanʿānī”. Forma „Abū ʿAbd Allāh [Muḥammad ibn ʿAlī] al-Ṣanʿānī” urmează al-Mustadrak, nr. 3797. Trimiterea la vol. 2, p. 483, este cea a ediției folosite de autor.

[*„Îl preamărește pe Allah ceea ce se află în ceruri și ceea ce se află pe pământ…”*][158]

al-Ḥashr, 59:1 — fragment

Până la cuvintele:

﴿لِأَوَّلِ الْحَشْرِ مَا ظَنَنتُمْ أَنْ يَخْرُجُوا﴾

„La cea dintâi adunare [pentru izgonire]. Nu credeați că vor pleca…”

al-Ḥashr, 59:2 — fragment

Profetul ﷺ a luptat împotriva lor până a încheiat cu ei o înțelegere pentru plecarea în exil, apoi i-a izgonit în al-Shām. Erau dintr-un trib care nu mai suferise izgonirea în trecut; Allah hotărâse însă aceasta pentru ei. Fără această [hotărâre], i-ar fi pedepsit în această lume prin ucidere și captivitate. Cât despre cuvintele Sale:

﴿لِأَوَّلِ الْحَشْرِ﴾

„La cea dintâi adunare [pentru izgonire]…”

al-Ḥashr, 59:2 — fragment

Această izgonire a lor a fost cea dintâi adunare din această lume către al-Shām.

„Acesta este un hadith autentic potrivit condițiilor celor doi shaykhi, însă ei nu l-au relatat.” Așa a spus al-Ḥākim — Allah să aibă milă de el. Hadithul este autentic, însă nu îndeplinește condițiile lor, întrucât cei doi nu au relatat de la Zayd ibn al-Mubārak și Muḥammad ibn Thawr. Hadithul a fost relatat de al-Bayhaqī, în Dalā'il al-Nubuwwah, vol. 2, p. 444.

Versetul 5

Cuvintele Celui Preaînalt:

158 Nota traducătorului: Ediția arabă, p. 238, omite „ما في” din „وما في الأرض”. Întregirea dintre paranteze drepte urmează textul versetului 59:1 și aceeași relatare din al-Mustadrak, nr. 3797.

﴿مَا قَطَعْتُمْ مِنْ لِينَةٍ أَوْ تَرَكْتُمُوهَا قَائِمَةً عَلَىٰ أُصُولِهَا فَبِإِذْنِ اللَّهِ﴾

„Orice curmal ați tăiat sau ați lăsat în picioare, pe rădăcinile sale, a fost cu îngăduința lui Allah…”

al-Ḥashr, 59:5 — fragment

Al-Bukhārī, vol. 8, p. 335: ne-a relatat Ādam; ne-a relatat al-Layth, de la Nāfiʿ, de la Ibn ʿUmar — Allah să fie mulțumit de amândoi —, care a spus:

Mesagerul lui Allah ﷺ a ars și a tăiat curmalii lui Banū al-Naḍīr, la al-Buwayrah. Atunci au fost revelate cuvintele:

﴿مَا قَطَعْتُمْ مِنْ لِينَةٍ أَوْ تَرَكْتُمُوهَا قَائِمَةً عَلَىٰ أُصُولِهَا فَبِإِذْنِ اللَّهِ﴾

„Orice curmal ați tăiat sau ați lăsat în picioare, pe rădăcinile sale, a fost cu îngăduința lui Allah…”

al-Ḥashr, 59:5 — fragment

A menționat hadithul și în Cartea despre tafsīr. L-au relatat Muslim, vol. 12, pp. 50–51; al-Tirmidhī, vol. 2, p. 377, și vol. 4, p. 195, spunând în ambele locuri: *„Acesta este un hadith ḥasan ṣaḥīḥ”*; Abū Dāwūd, vol. 2, pp. 342–343; Aḥmad, vol. 2, pp. 123 și 140; Ibn Jarīr, vol. 28, p. 34; și al-Bayhaqī, în Dalāʾil al-Nubuwwah, vol. 2, p. 452.

Imamul al-Tirmidhī — Allah să aibă milă de el — a spus, vol. 9, p. 195: ne-a relatat al-Ḥasan ibn Muḥammad al-Zaʿfarānī; ne-a relatat ʿAffān; ne-a relatat Ḥafṣ ibn Ghiyāth; ne-a relatat Ḥabīb ibn Abī ʿAmrah, de la Saʿīd ibn Jubayr, de la Ibn ʿAbbās, despre cuvintele lui Allah, Atotputernicul și Mărețul:

﴿مَا قَطَعْتُمْ مِنْ لِينَةٍ أَوْ تَرَكْتُمُوهَا قَائِمَةً عَلَىٰ أُصُولِهَا﴾

„Orice curmal ați tăiat sau ați lăsat în picioare, pe rădăcinile sale…"

al-Ḥashr, 59:5 — fragment

El a spus: *«Al-līnah este curmalul.»*

﴿وَلِيُخْزِيَ الْفَاسِقِينَ﴾

„Și pentru a-i umili pe cei nelegiuiți."

al-Ḥashr, 59:5 — fragment

A spus: *«I-au făcut să coboare din fortărețele lor.»* Li s-a poruncit să taie curmalii, însă au simțit o neliniște în piepturile lor. Musulmanii au spus: *«Am tăiat o parte și am lăsat o parte. Îl vom întreba pe Mesagerul lui Allah ﷺ: avem vreo răsplată pentru ceea ce am tăiat și vreo vină pentru ceea ce am lăsat?»* Atunci Allah a revelat:

﴿مَا قَطَعْتُمْ مِنْ لِينَةٍ أَوْ تَرَكْتُمُوهَا قَائِمَةً عَلَىٰ أُصُولِهَا﴾

„Orice curmal ați tăiat sau ați lăsat în picioare, pe rădăcinile sale…"

al-Ḥashr, 59:5 — fragment

Versetul. *„Acesta este un hadith ḥasan gharīb."* Unii l-au relatat de la Ḥafṣ ibn Ghiyāth, de la Ḥabīb ibn Abī ʿAmrah, de la Saʿīd ibn Jubayr, în formă mursal, fără să menționeze *„de la Ibn ʿAbbās"*. Mi-a relatat aceasta ʿAbd Allāh ibn ʿAbd al-Raḥmān, de la Marwān ibn Muʿāwiyah, de la Ḥafṣ ibn Ghiyāth, de la Ḥabīb ibn Abī ʿAmrah, de la Saʿīd ibn Jubayr, de la Profet ﷺ, în formă mursal.

Abū ʿĪsā a spus: *„Muḥammad ibn Ismāʿīl a auzit acest hadith de la mine."*

Al-Nasā'ī a relatat hadithul în Tafsīr, vol. 2, p. 227, spunând — Allah să aibă milă de el: ne-a informat al-Ḥasan ibn Muḥammad, de la ʿAffān; ne-a relatat Ḥafṣ ibn Ghiyāth, cu acesta. La sfârșit a spus: *„ʿAffān ne relatase acest hadith de la ʿAbd al-Wāḥid, de la Ḥabīb. Apoi a revenit și ni l-a relatat de la Ḥafṣ."* Al-Mubārakfūrī, în Tuḥfat al-Aḥwadhī, a adăugat atribuirea hadithului lui Ibn Abī Ḥātim și Ibn Mardawayh.

Versetul 9

Cuvintele Celui Preaînalt:

﴿وَيُؤْثِرُونَ عَلَىٰٓ أَنفُسِهِمْ وَلَوْ كَانَ بِهِمْ خَصَاصَةٌ﴾

„Și îi pun pe alții înaintea lor înșiși, chiar dacă ei se află în lipsuri..."

al-Ḥashr, 59:9 — fragment

Al-Bukhārī, vol. 8, p. 120: ne-a relatat Musaddad; ne-a relatat ʿAbd Allāh ibn Dāwūd, de la Fuḍayl ibn Ghazwān, de la Abū Ḥāzim, de la Abū Hurayrah — Allah să fie mulțumit de el:

Un om a venit la Profet ﷺ. Acesta a trimis [pe cineva] la soțiile sale, dar ele au spus: *«Nu avem decât apă.»* Mesagerul lui Allah ﷺ a spus: *«Cine îl ia la el — sau: îl găzduiește — pe acesta?»* Un om dintre anșări a răspuns: *«Eu.»* L-a dus la soția sa și i-a spus: *«Cinstește-l pe oaspetele Mesagerului lui Allah ﷺ.»* Ea a spus: *«Nu avem decât hrana copiilor mei.»* El i-a spus: *«Pregătește mâncarea, aprinde lampa și culcă-i pe copii când vor cere cina.»*

Ea a pregătit mâncarea, a aprins lampa și i-a culcat pe copii. Apoi s-a ridicat ca și cum ar fi îndreptat lampa și a stins-o. Cei doi i-au dat [oaspetelui] impresia că mănâncă și ei; astfel au petrecut noaptea flămânzi. Dimineața, [bărbatul] s-a dus la Mesagerul lui Allah ﷺ, care a spus: *«Allah a râs în această noapte — sau: S-a minunat — de fapta voastră.»* Atunci Allah a revelat:

﴿وَيُؤْثِرُونَ عَلَىٰٓ أَنفُسِهِمْ وَلَوْ كَانَ بِهِمْ خَصَاصَةٌ وَمَن يُوقَ شُحَّ نَفْسِهِ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ﴾

„Și îi pun pe alții înaintea lor înșiși, chiar dacă ei se află în lipsuri. Iar cei feriți de zgârcenia propriului suflet, aceia sunt cei care izbândesc."

al-Ḥashr, 59:9 — fragment

A menționat hadithul și în Cartea despre tafsīr, vol. 10, p. 256. L-au relatat Muslim, vol. 4, pp. 12–13; al-Tirmidhī, vol. 4, p. 149; Ibn Jarīr, vol. 28, p. 43; al-Bukhārī, în al-Adab al-Mufrad, p. 258; și al-Ḥākim, vol. 4, p. 130, spunând: *„Autentic potrivit condițiilor lui Muslim, însă cei doi nu l-au relatat."* Așa a spus, deși vezi că ambii l-au relatat.

سورة الممتحنة

43 Sūrat al-Mumtaḥanah

Versetele 1–5

Al-Ḥākim, vol. 2, p. 485: m-a informat ʿAbd al-Raḥmān ibn al-Ḥasan, judecătorul, la Hamadhān; ne-a relatat Ibrāhīm ibn al-Ḥusayn; ne-a relatat Ādam ibn Abī Iyās; ne-a relatat Warqāʾ, de la Ibn Abī Najīḥ, de la Mujāhid, de la Ibn ʿAbbās — Allah să fie mulțumit de amândoi —, despre cuvintele lui Allah, Atotputernicul și Mărețul:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا عَدُوِّي﴾

„O, voi cei care credeți! Nu-l luați pe dușmanul Meu..."
al-Mumtaḥanah, 60:1 — fragment

Până la cuvintele Sale:

﴿وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ﴾

„Iar Allah vede ceea ce faceți."
al-Mumtaḥanah, 60:3 — fragment

Au fost revelate în legătură cu scrisorile pe care Ḥāṭib ibn Abī Baltaʿah și cei împreună cu el le trimiteau necredincioșilor din Quraysh, avertizându-i.

Iar despre cuvintele Sale:

﴿إِلَّا قَوْلَ إِبْرَاهِيمَ لِأَبِيهِ﴾

„Cu excepția cuvintelor lui Ibrāhīm către tatăl său..."
al-Mumtaḥanah, 60:4 — fragment

Li s-a interzis să urmeze exemplul lui Ibrāhīm în cererea de iertare pentru tatăl său și să ceară astfel iertare pentru politeiști.

Și despre cuvintele Celui Preaînalt:

﴿رَبَّنَا لَا تَجْعَلْنَا فِتْنَةً لِّلَّذِينَ كَفَرُوا﴾

„Domnul nostru, nu ne face o încercare pentru cei care nu cred…”
al-Mumtaḥanah, 60:5 — fragment

Nu ne pedepsi prin mâinile lor și nici cu o pedeapsă de la Tine, astfel încât ei să spună: *«Dacă aceștia ar fi fost pe adevăr, nu li s-ar fi întâmplat aceasta.»*

„Acesta este un hadith autentic potrivit condițiilor celor doi shaykhi, însă ei nu l-au relatat.” Al-Dhahabī nu a comentat. Ādam ibn Abī Iyās nu este dintre naratorii lui Muslim, așadar [hadithul] îndeplinește condițiile lui al-Bukhārī.[159]

Am lăsat deoparte hadithul lui ʿAlī aflat la cei doi shaykhi, deoarece al-Ḥāfiẓ a spus în al-Fatḥ, vol. 10, p. 260: *„Contextul arată că această adăugire este interpolată. L-a relatat și Muslim, de la Isḥāq ibn Rāhawayh, de la Sufyān, precizând că recitarea versetului aparține cuvintelor lui Sufyān.”*

Prin aceasta aflăm că istorisirea este confirmată în cele două Ṣaḥīḥ-uri, însă [relatarea despre] revelarea versetului și menționarea lui este muʿḍal, întrucât Sufyān este dintre urmașii tābiʿīnilor.

La fel stau lucrurile în privința versetului:

﴿لَا يَنْهَاكُمُ اللَّهُ﴾

„Allah nu vă interzice…”
al-Mumtaḥanah, 60:8 — fragment

Menționarea revelării vine pe calea lui Sufyān și face parte tot din cuvintele sale, după cum apare în al-Bukhārī, vol. 13, p. 17, și în al-Adab al-Mufrad, p. 23. A venit și pe o altă cale, la al-Ṭayālisī,

159 Nota autorului: Ulterior mi-a devenit limpede slăbiciunea lui, întrucât ʿAbd al-Raḥmān ibn al-Ḥasan a pretins că a auzit de la Ibrāhīm ibn al-Ḥusayn — adică Ibn Dīzīl. De asemenea, Ibn Abī Najīḥ nu a auzit tafsīr-ul de la Mujāhid.

Abū Yaʿlā, Ibn Jarīr și alții, însă în aceasta se află Muṣʿab ibn Thābit, care este slab, după cum se menționează în al-Mīzān. De aceea nu am consemnat-o.

Versetul 10
Cuvintele Celui Preaînalt:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا جَاءَكُمُ الْمُؤْمِنَاتُ مُهَاجِرَاتٍ فَامْتَحِنُوهُنَّ﴾

„O, voi cei care credeți! Când vin la voi femei credincioase care emigrează, puneți-le la încercare…”
al-Mumtaḥanah, 60:10 — fragment

Al-Bukhārī, vol. 6, p. 240: ne-a relatat Yaḥyā ibn Bukayr; ne-a relatat al-Layth, de la ʿUqayl, de la Ibn Shihāb, care a spus: m-a informat ʿUrwah ibn al-Zubayr că i-a auzit pe Marwān și al-Miswar ibn Makhramah — Allah să fie mulțumit de amândoi — relatând de la companionii Mesagerului lui Allah ﷺ:

Când Suhayl ibn ʿAmr a încheiat înțelegerea scrisă în ziua aceea, printre condițiile pe care i le-a pus Profetului ﷺ se afla: *«Niciunul dintre noi să nu vină la tine — chiar dacă este de religia ta — fără să ni-l trimiți înapoi și să ne lași să ne ocupăm de el.»* Credincioșilor le-a displăcut aceasta și s-au indignat. Suhayl nu a acceptat decât această condiție, iar Profetul ﷺ a încheiat înțelegerea pe această bază. În ziua aceea l-a trimis înapoi pe Abū Jandal la tatăl său, Suhayl ibn ʿAmr. În perioada aceea nu a venit la el niciun bărbat fără să-l trimită înapoi, chiar dacă era musulman.

Au venit și femei credincioase care emigrau. Umm Kulthūm bint ʿUqbah ibn Abī Muʿayṭ a fost dintre cele care au plecat atunci la Mesagerul lui Allah ﷺ; era o tânără ajunsă la vârsta căsătoriei. Familia ei a venit să-i ceară Profetului ﷺ să o trimită înapoi. El nu a trimis-o înapoi, datorită celor revelate de Allah cu privire la ele:

﴿إِذَا جَاءَكُمُ الْمُؤْمِنَاتُ مُهَاجِرَاتٍ فَامْتَحِنُوهُنَّ اللَّهُ أَعْلَمُ بِإِيمَانِهِنَّ﴾

„Când vin la voi femei credincioase care emigrează, puneți-le la încercare. Allah cunoaște mai bine credința lor…”

al-Mumtaḥanah, 60:10 — fragment

Până la cuvintele Sale:

﴿وَلَا هُمْ يَحِلُّونَ لَهُنَّ﴾

„Și nici ei nu le sunt îngăduiți lor…”

al-Mumtaḥanah, 60:10 — fragment

ʿUrwah a spus: „ʿĀ’ishah m-a informat că Mesagerul lui Allah ﷺ le punea la încercare prin acest verset:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا جَاءَكُمُ الْمُؤْمِنَاتُ مُهَاجِرَاتٍ فَامْتَحِنُوهُنَّ﴾

„O, voi cei care credeți! Când vin la voi femei credincioase care emigrează, puneți-le la încercare…”

al-Mumtaḥanah, 60:10 — fragment

Până la: *«Iertător, Îndurător»*.”[160]

ʿUrwah a spus: ʿĀ’ishah a spus:

Oricăreia dintre ele care accepta această condiție, Mesagerul lui Allah ﷺ îi spunea: *«Am primit legământul tău»* — numai prin cuvintele pe care i le adresa. Pe Allah, mâna lui nu a atins mâna

160 Nota autorului: Așa [apare în text]. În mușhaf: „Atoateștiutor, Înțelept” (ʿalīm ḥakīm).

vreunei femei la primirea legământului. Nu le primea legământul decât prin cuvinte.

A relatat hadithul din nou, la p. 276 a acestui volum, în cuprinsul hadithului care a fost menționat anterior în Sūrat al-Fatḥ. L-au relatat și Aḥmad, vol. 4, p. 331, în cuprinsul hadithului lung; ʿAbd al-Razzāq, vol. 5, p. 430; și Ibn Jarīr, în al-Tārīkh, vol. 3, p. 83, cu isnādul la p. 80, iar în Tafsīr, vol. 26, p. 100, și vol. 28, p. 71.

سورة الصف

44 Sūrat al-Ṣaff

Revelarea surei

Al-Dārimī, vol. 2, p. 200: ne-a informat Muḥammad ibn Kathīr, de la al-Awzāʿī, de la Yaḥyā ibn Abī Kathīr, de la Abū Salamah, de la ʿAbd Allāh ibn Salām, care a spus:

Ne-am așezat, câțiva dintre companionii Mesagerului lui Allah ﷺ, și am discutat între noi. Am spus: *«Dacă am ști care dintre fapte Îi este cea mai iubită lui Allah Preaînaltul, am săvârși-o.»* Atunci Allah a revelat:

﴿سَبَّحَ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ۝ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لِمَ تَقُولُونَ مَا لَا تَفْعَلُونَ ۝ كَبُرَ مَقْتًا عِنْدَ اللَّهِ أَنْ تَقُولُوا مَا لَا تَفْعَلُونَ﴾

„Îl preamărește pe Allah ceea ce se află în ceruri și ceea ce se află pe pământ. El este Cel Atotputernic, Cel Înțelept. O, voi cei care credeți! De ce spuneți ceea ce nu faceți? Este foarte urât înaintea lui Allah să spuneți ceea ce nu faceți."

al-Ṣaff, 61:1–3

Până la încheierea surei.

ʿAbd Allāh a spus: *„Mesagerul lui Allah ﷺ ne-a recitat-o până la sfârșit."* Abū Salamah a spus: *„Ibn Salām ne-a recitat-o."* Yaḥyā a spus: *„Abū Salamah ne-a recitat-o."* [Al-Awzāʿī a spus:] *„Yaḥyā ne-a recitat-o."* [Muḥammad a spus:] *„Al-Awzāʿī ne-a recitat-o."* [Al-Dārimī a spus:] *„Muḥammad ne-a recitat-o."*

Hadithul a fost relatat de Aḥmad, vol. 5, p. 452; al-Tirmidhī, vol. 4, p. 199, care a arătat divergențele din transmiterea de la al-Awzāʿī; Ibn Ḥibbān, p. 383 din Mawārid al-Ẓamʾān; și al-Ḥākim,

vol. 2, pp. 69, 229 și 487. În toate cele trei locuri, [al-Ḥākim] a spus: *„Autentic potrivit condițiilor celor doi shaykhi, însă ei nu l-au relatat."* Al-Dhahabī nu a comentat. În primul loc, [al-Ḥākim] a arătat divergențele din transmiterea de la al-Awzāʿī.

Al-Ḥāfiẓ a spus în al-Fatḥ, vol. 10, p. 265: *„Ni s-a transmis audierea acestei sure printr-o relatare musalsal, la începutul căreia este menționată cauza revelării ei. Isnādul său este autentic. Rareori se întâlnește ceva asemănător printre relatările musalsal, pe lângă înălțimea deosebită a isnādului ei."* Aici se încheie citatul. În Sharḥ Nukhbat al-Fikar a spus că aceasta este cea mai autentică dintre relatările musalsal.

سورة الجمعة

45 Sūrat al-Jumuʿah

Versetul 11

Al-Bukhārī, vol. 3, p. 75: Muʿāwiyah ibn ʿAmr ne-a relatat; a spus: Zāʾidah ne-a relatat, de la Ḥuṣayn, de la Sālim ibn Abī al-Jaʿd; a spus: Jābir ibn ʿAbd Allāh ne-a relatat; a spus:
În timp ce ne rugam împreună cu Profetul ﷺ, a sosit o caravană încărcată cu hrană. Oamenii s-au îndreptat spre ea, până când alături de Profet ﷺ nu au mai rămas decât doisprezece bărbați. Atunci a fost revelat acest verset:

وَإِذَا رَأَوْا تِجَارَةً أَوْ لَهْوًا انْفَضُّوا إِلَيْهَا وَتَرَكُوكَ قَائِمًا

„Iar când văd un negoț sau o distracție, se împrăștie spre ea și te lasă în picioare…”

al-Jumuʿah, 62:11 — fragment

A relatat hadithul și în vol. 5, pp. 200 și 204, și vol. 10, p. 268. L-au relatat Muslim, vol. 6, pp. 150–151; al-Tirmidhī, vol. 4, p. 200, care a spus: *„Acesta este un hadith ḥasan ṣaḥīḥ”*; Aḥmad, vol. 3, p. 370; și Ibn Jarīr, vol. 28, pp. 104–105.

Al-Ṭabarī l-a relatat cu un isnād ai cărui transmițători sunt dintre transmițătorii colecțiilor Ṣaḥīḥ, precum și Abū ʿAwānah în Ṣaḥīḥ-ul său, după cum a spus al-Ḥāfiẓ în al-Fatḥ, vol. 3, p. 76, de la Jābir ibn ʿAbd Allāh, care a spus:
La nunți, tinerele treceau cu tobe și instrumente de suflat. Oamenii îl lăsau pe Profet ﷺ în picioare pe amvon și se împrăștiau. Atunci Allah a revelat:

وَإِذَا رَأَوْا تِجَارَةً أَوْ لَهْوًا انْفَضُّوا إِلَيْهَا

„Iar când văd un negoț sau o distracție, se împrăștie spre ea…”

al-Jumuʿah, 62:11 — fragment[161]

سورة المنافقون

161 Nota autorului: Așa [apare] în Tafsīr-ul lui Ibn Jarīr. În al-Fatḥ: „Când aveau loc căsătorii, tinerele cântau din instrumente de suflat, iar oamenii se grăbeau către ei, lăsându-l pe Mesagerul lui Allah în picioare. Atunci a fost revelat acest verset." În al-Durr al-Manthūr, vol. 6, p. 221: „Profetul ﷺ le ținea oamenilor predica de vineri. Când avea loc o nuntă, cei de la nuntă se distrau și cântau, trecând cu această distracție pe lângă moschee; și când sosea o încărcătură de mărfuri în al-Baṭḥā'..." A spus: „Al-Baṭḥā' era un loc de adunare în curtea moscheii, în partea dinspre Baqīʿ al-Gharqad. Când beduinii aduceau cai, cămile, oi și mărfurile lor, poposeau în al-Baṭḥā'. Când cei așezați să asculte predica auzeau aceasta, se ridicau pentru distracție și negoț și îl lăsau în picioare. Allah i-a mustrat pe credincioși pentru [felul în care se purtau cu] Profetul Său și a spus: «Iar când văd un negoț sau o distracție, se împrăștie spre ea și te lasă în picioare...»" Am preluat pasajul din al-Durr al-Manthūr fiindcă formularea lui al-Ṭabarī nu este limpede și fiindcă aici sunt reunite cele două cauze.

46 Sūrat al-Munāfiqūn

Revelarea surei

Al-Bukhārī, vol. 10, p. 269: ʿAbd Allāh ibn Rajāʾ ne-a relatat; Isrāʾīl ne-a relatat, de la Abū Isḥāq, de la Zayd ibn Arqam, care a spus: Mă aflam într-o expediție și l-am auzit pe ʿAbd Allāh ibn Ubayy spunând: *«Nu cheltuiți pentru cei aflați alături de Mesagerul lui Allah, până când se vor împrăștia din jurul lui! Iar dacă ne întoarcem de la el, cel mai puternic îl va alunga din ea pe cel mai umilit.»* I-am povestit aceasta unchiului meu — sau lui ʿUmar —, iar el i-a povestit Profetului ﷺ. Acesta m-a chemat și i-am relatat. Mesagerul lui Allah ﷺ a trimis după ʿAbd Allāh ibn Ubayy și însoțitorii săi. Ei au jurat că nu spuseseră acele lucruri. Mesagerul lui Allah ﷺ a socotit neadevărat ceea ce spusesem eu și l-a crezut pe el. M-a cuprins o mâhnire cum nu mai avusesem niciodată. Am rămas în casă, iar unchiul meu mi-a spus:

«Ce ai urmărit, de ai ajuns ca Mesagerul lui Allah ﷺ să te socotească mincinos și să fie nemulțumit de tine?»

Atunci Allah Preaînaltul a revelat:

إِذَا جَاءَكَ الْمُنَافِقُونَ

„Când vin la tine ipocriții..."

al-Munāfiqūn, 63:1 — fragment

Profetul ﷺ a trimis după mine și a recitat, apoi a spus: *«Allah a confirmat că ai spus adevărul, o, Zayd!»*

A menționat hadithul și la pp. 271–273. L-au relatat Muslim, vol. 17, p. 120; al-Tirmidhī, vol. 4, p. 200, care l-a declarat autentic; Aḥmad, vol. 4, p. 273; și al-Ḥākim, vol. 2, p. 489, într-o formă mai lungă decât cea de aici. [Al-Ḥākim] a spus: *„Autentic"*, iar al-Dhahabī nu a comentat. L-a relatat și Ibn Jarīr, în al-Tārīkh, vol. 3, p. 65, și în Tafsīr, vol. 28, p. 109.

Versetul 7

هُمُ الَّذِينَ يَقُولُونَ لَا تُنْفِقُوا عَلَى مَنْ عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ حَتَّى يَنْفَضُّوا

„Ei sunt cei care spun: «Nu cheltuiți pentru cei aflați alături de Mesagerul lui Allah, până când se vor împrăștia!»"

al-Munāfiqūn, 63:7 — fragment

Al-Bukhārī, vol. 10, p. 272: Ādam ne-a relatat; Shuʿbah ne-a relatat, de la al-Ḥakam; a spus: l-am auzit pe Muḥammad ibn Kaʿb al-Quraẓī; a spus: l-am auzit pe Zayd ibn Arqam — Allah să fie mulțumit de el — [spunând]:
Când ʿAbd Allāh ibn Ubayy a spus: *«Nu cheltuiți pentru cei aflați alături de Mesagerul lui Allah»* și, de asemenea: *«Dacă ne întoarcem la Medina...»*, l-am înștiințat pe Profet ﷺ. Anșārii m-au mustrat, iar ʿAbd Allāh ibn Ubayy a jurat că nu spusese aceasta. M-am întors acasă și am adormit. Mesagerul lui Allah ﷺ m-a chemat și a spus: *«Allah a confirmat că ai spus adevărul.»* A fost revelat:

هُمُ الَّذِينَ يَقُولُونَ لَا تُنْفِقُوا

„Ei sunt cei care spun: «Nu cheltuiți...»"

al-Munāfiqūn, 63:7 — fragment

Hadithul a fost relatat de al-Tirmidhī, vol. 4, p. 201, care a spus: *„Acesta este un hadith ḥasan ṣaḥīḥ."* Al-Mubārakfūrī l-a atribuit lui Aḥmad. L-a relatat Ibn Jarīr, vol. 28, pp. 109 și 113, prin Ibn Abī Laylā, de la Zayd ibn Arqam.

سورة التغابن

47 Sūrat al-Taghābun

Versetul 14

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّ مِنْ أَزْوَاجِكُمْ وَأَوْلَادِكُمْ عَدُوًّا لَكُمْ فَاحْذَرُوهُمْ

„O, voi cei care credeți! Printre soțiile voastre și copiii voștri sunt unii care vă sunt dușmani; feriți-vă de ei…”

al-Taghābun, 64:14 — fragment

Al-Tirmidhī, vol. 4, p. 202: Muḥammad ibn Yaḥyā ne-a relatat; Muḥammad ibn Yūsuf ne-a relatat; Isrāʾīl ne-a relatat; Simāk ibn Ḥarb ne-a relatat, de la ʿIkrimah, de la Ibn ʿAbbās. Un om l-a întrebat despre acest verset:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّ مِنْ أَزْوَاجِكُمْ وَأَوْلَادِكُمْ عَدُوًّا لَكُمْ فَاحْذَرُوهُمْ

„O, voi cei care credeți! Printre soțiile voastre și copiii voștri sunt unii care vă sunt dușmani; feriți-vă de ei…”

al-Taghābun, 64:14 — fragment

El a spus: Este vorba despre bărbați din Mecca, care primiseră Islamul și voiau să vină la Profet ﷺ. Soțiile și copiii lor au refuzat să-i lase să vină la Mesagerul lui Allah ﷺ. Când au ajuns la Mesagerul lui Allah ﷺ, au văzut că însoțitorii lor dobândiseră înțelegerea religiei și s-au gândit să-i pedepsească [pe cei care îi împiedicaseră]. Atunci Allah a revelat:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّ مِنْ أَزْوَاجِكُمْ وَأَوْلَادِكُمْ عَدُوًّا لَكُمْ فَاحْذَرُوهُمْ

„O, voi cei care credeți! Printre soțiile voastre și copiii voștri sunt unii care vă sunt dușmani; feriți-vă de ei…”

al-Taghābun, 64:14 — fragment

[Al-Tirmidhī] a spus: *„Este un hadith ḥasan ṣaḥīḥ.”*

Hadithul a fost relatat de Ibn Jarīr, vol. 28, p. 124; al-Ḥākim, vol. 2, p. 490, care a spus: *„Autentic ca isnād, însă cei doi nu l-au relatat”*, iar al-Dhahabī nu a comentat; și Ibn Abī Ḥātim, după cum apare în Tafsīr-ul lui Ibn Kathīr, vol. 4, p. 376.

Hadithul se transmite prin Simāk, de la ʿIkrimah. Relatarea lui Simāk de la ʿIkrimah este instabilă, astfel că hadithul este slab.

سورة التحريم

48 Sūrat al-Taḥrīm

Versetele 1–4

Al-Bukhārī, vol. 11, p. 293: al-Ḥasan ibn Muḥammad ibn al-Ṣabbāḥ mi-a relatat; al-Ḥajjāj ne-a relatat, de la Ibn Jurayj; a spus: ʿAṭāʾ a relatat că l-a auzit pe ʿUbayd ibn ʿUmayr spunând: am auzit-o pe ʿĀʾishah — Allah să fie mulțumit de ea — [relatând]: Profetul ﷺ zăbovea la Zaynab bint Jaḥsh și bea miere la ea. Eu și Ḥafṣah ne-am înțeles ca, la oricare dintre noi ar intra Mesagerul lui Allah ﷺ, să-i spună: *«Simt la tine miros de maghāfīr. Ai mâncat maghāfīr?»* El a intrat la una dintre ele, iar ea i-a spus aceasta. El a spus: *«Nu, ci am băut miere la Zaynab bint Jaḥsh și nu voi mai face aceasta.»* Atunci au fost revelate:

يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ لِمَ تُحَرِّمُ مَا أَحَلَّ اللَّهُ لَكَ

„O, Profetule! De ce îți interzici ceea ce Allah ți-a îngăduit…”
al-Taḥrīm, 66:1 — fragment

Până la:

إِنْ تَتُوبَا إِلَى اللَّهِ

„Dacă voi două vă căiți înaintea lui Allah…”
al-Taḥrīm, 66:4 — fragment

[Aceste cuvinte privesc] pe ʿĀʾishah și pe Ḥafṣah. Iar:

وَإِذْ أَسَرَّ النَّبِيُّ إِلَى بَعْضِ أَزْوَاجِهِ حَدِيثًا

„Și când Profetul i-a încredințat în taină uneia dintre soțiile sale o vorbă…”
al-Taḥrīm, 66:3 — fragment

[Se referă] la cuvintele lui: *„Ci am băut miere."*

A relatat din nou hadithul cu isnād, cu o mică diferență în text, în vol. 14, p. 385, apoi a spus: Ibrāhīm ibn Mūsā, de la Hishām: *„Nu voi mai face aceasta și am jurat; să nu spui nimănui!"* L-a relatat Muslim, vol. 10, p. 75, și Abū Dāwūd, vol. 3, p. 386. Autorul lucrării ʿAwn al-Maʿbūd a spus: al-Mundhirī a spus: *„L-au relatat al-Bukhārī, Muslim, al-Tirmidhī, al-Nasāʾī și Ibn Mājah, pe scurt și pe larg."* Aici se încheie citatul. Se află la al-Nasāʾī, vol. 6, p. 123, și vol. 17, p. 13; la Ibn Saʿd, vol. 8, partea 1, p. 76; și la Abū Nuʿaym, în al-Ḥilyah, vol. 3, p. 276.[162]

Imamul al-Nasāʾī — Allah să aibă milă de el — a spus în Tafsīr, vol. 2, p. 242: Ibrāhīm ibn Yūnus ibn Muḥammad m-a informat; tatăl meu ne-a relatat; Ḥammād ibn Salamah ne-a relatat, de la Thābit, de la Anas:

Mesagerul lui Allah ﷺ avea o roabă cu care întreținea relații. ʿĀʾishah și Ḥafṣah au stăruit pe lângă el până când și-a interzis-o. Atunci Allah, Atotputernicul și Mărețul, a revelat:

يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ لِمَ تُحَرِّمُ مَا أَحَلَّ اللَّهُ لَكَ تَبْتَغِي مَرْضَاتَ أَزْوَاجِكَ

„O, Profetule! De ce îți interzici ceea ce Allah ți-a îngăduit, căutând mulțumirea soțiilor tale..."

al-Taḥrīm, 66:1 — fragment

Până la sfârșitul versetului.

Al-Ḥākim a relatat hadithul, vol. 2, p. 493, și a spus: *„Acesta este un hadith autentic potrivit condițiilor lui Muslim, însă cei doi nu l-au relatat."* Al-Dhahabī nu a comentat.

Abū ʿAbd al-Raḥmān a spus: în [isnādul lui] se află Muḥammad ibn Bukayr al-Ḥaḍramī, care nu este dintre transmițătorii lui

162 Nota traducătorului: Trimiterea „al-Nasāʾī, vol. 17, p. 13" apare astfel în ediția arabă, p. 250. Locul exact la care se referă nu este identificat cu certitudine.

Muslim. În Tahdhīb al-Tahdhīb i-a fost atribuit simbolul pentru al-Bukhārī, urmând lucrarea al-Kamāl. Însă al-Mizzī a spus: *„Nu am găsit relatarea lui [al-Bukhārī] de la el nici în al-Ṣaḥīḥ, nici în altă lucrare."* Aici se încheie citatul. Prin urmare, despre hadith se spune: *„Autentic"*, dar nu: *„Potrivit condițiilor lui Muslim."*

Al-Ḥāfiẓ a spus în al-Fatḥ, vol. 11, p. 292, după ce l-a atribuit lui al-Nasāʾī: *„Isnādul său este autentic."*

În Majmaʿ al-Zawāʾid, vol. 7, p. 126, de la Ibn ʿAbbās, în legătură cu:

يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ لِمَ تُحَرِّمُ مَا أَحَلَّ اللَّهُ لَكَ

„O, Profetule! De ce îți interzici ceea ce Allah ți-a îngăduit..."
al-Taḥrīm, 66:1 — fragment

A spus: *„Acest [verset] a fost revelat în legătură cu concubina sa."*

L-au relatat al-Bazzār, cu două isnāduri, și al-Ṭabarānī. Transmițătorii lui al-Bazzār sunt dintre transmițătorii colecțiilor Ṣaḥīḥ, în afară de Bishr ibn Ādam, care este de încredere.[163]

Al-Ḍiyāʾ al-Maqdisī a spus în al-Mukhtārah, vol. [1], pp. [299–300]: Abū Aḥmad ʿAbd al-Bāqī ibn ʿAbd al-Jabbār ibn ʿAbd al-Bāqī al-Ḥaraḍī al-Harawī ne-a informat — prin lectură înaintea lui, pe care o ascultam la Bagdad. I s-a spus: v-a informat Abū Shujāʿ ʿUmar ibn Muḥammad ibn ʿAbd Allāh al-Bisṭāmī — prin lectură înaintea lui, pe care o ascultai —; Abū al-Qāsim Aḥmad ibn Muḥammad ibn Muḥammad al-Khalīlī ne-a informat; Abū al-Qāsim ʿAlī ibn Aḥmad ibn Muḥammad ibn al-Ḥasan al-Khuzāʿī ne-a informat; Abū Saʿīd al-Haytham ibn Kulayb al-Shāshī ne-a informat; Abū Qilābah ʿAbd al-Malik ibn Muḥammad al-Raqāshī ne-a relatat; Muslim ibn Ibrāhīm ne-a relatat; Jarīr ibn Ḥāzim ne-a relatat, de la Ayyūb, de la Nāfiʿ, de la Ibn ʿUmar, de la ʿUmar, care a spus:

163 Nota autorului: În calea de la al-Bazzār în care apare Bishr ibn Ādam se află un transmițător abandonat [matrūk], iar calea următoare este bună [ḥasan]. Vezi Kashf al-Astār, vol. 3, p. 76.

Profetul ﷺ i-a spus lui Ḥafṣah: *«Să nu spui nimănui. Umm Ibrāhīm îmi este interzisă.»* Ea a spus: *«Îți interzici ceea ce Allah ți-a îngăduit?»* El a spus: *«Pe Allah, nu mă voi apropia de ea!»* Nu s-a apropiat de ea însăși până când [Ḥafṣah] a înștiințat-o pe ʿĀʾishah.[164] Atunci Allah, Atotputernicul și Mărețul, a revelat:

قَدْ فَرَضَ اللَّهُ لَكُمْ تَحِلَّةَ أَيْمَانِكُمْ

„Allah v-a rânduit dezlegarea jurămintelor voastre…”
al-Taḥrīm, 66:2 — fragment

Abū Qilābah este sincer [ṣadūq], dar greșește; memoria sa s-a schimbat când s-a stabilit la Bagdad. Aici se încheie citatul din al-Taqrīb.

Al-Ḥāfiẓ Ibn Kathīr a spus după ce l-a menționat cu isnādul său: *„Acesta este un isnād autentic. Niciunul dintre autorii celor șase cărți nu l-a relatat. Al-Ḥāfiẓ al-Ḍiyāʾ al-Maqdisī l-a ales în cartea sa al-Mustakhraj.”*

Al-Ḥāfiẓ a spus în al-Fatḥ, vol. 10, p. 283: *„Este posibil ca versetul să fi fost revelat din ambele cauze împreună.”* Aici se încheie citatul. Adică din pricina faptului că își interzisese mierea și că își interzisese roaba. Al-Shawkānī a spus în Tafsīr-ul său, vol. 5, p. 252: *„Acestea sunt două cauze autentice ale revelării versetului. Ele pot fi reunite: s-au petrecut cele două întâmplări — cea a mierii și cea a Māriyei —, iar Coranul a fost revelat cu privire la amândouă. În fiecare dintre ele, el a încredințat în taină o vorbă uneia dintre soțiile sale.”*

164 Nota traducătorului: Ediția arabă, p. 252, și al-Aḥādīth al-Mukhtārah, nr. 189, vol. 1, pp. 299–300, au „فلم يقربها نفسها حتى أخبرت عائشة”. „Ea însăși” redă aici „نفسها”, înțeles ca întărire a pronumelui feminin din „يقربها”. Citatul paralel din Ibn Kathīr, la 66:1, omite acest cuvânt. [Ḥafṣah] explicitează subiectul din context. Trimiterea tipărită „vol. 11, pp. 99 și 300” este îndreptată în vol. [1], pp. [299–300].

Versetul 5

عَسَى رَبُّهُ إِنْ طَلَّقَكُنَّ أَنْ يُبْدِلَهُ أَزْوَاجًا خَيْرًا مِنْكُنَّ

„Dacă divorțează de voi, Domnul său îi poate da în loc soții mai bune decât voi…”

al-Taḥrīm, 66:5 — fragment

Muslim, vol. 10, p. 82: Zuhayr ibn Ḥarb mi-a relatat; ʿUmar ibn Yūnus al-Ḥanafī ne-a relatat; ʿIkrimah ibn ʿAmmār ne-a relatat, de la Simāk Abū Zumayl; ʿAbd Allāh ibn ʿAbbās mi-a relatat; ʿUmar ibn al-Khaṭṭāb mi-a relatat; a spus:

Când Profetul lui Allah ﷺ s-a retras de la soțiile sale, am intrat în moschee. Oamenii răscoleau pietricelele și spuneau: *«Mesagerul lui Allah ﷺ a divorțat de soțiile sale.»* Aceasta era înainte să li se poruncească [soțiilor sale] ḥijābul. ʿUmar a spus: Mi-am zis: *«Astăzi voi afla negreșit adevărul.»*

Am intrat la ʿĀ’ishah și am spus: *«O, fiică a lui Abū Bakr, ai ajuns până acolo încât să-i pricinuiești suferință Mesagerului lui Allah?»* Ea a spus: *«Ce ai tu cu mine, o, Ibn al-Khaṭṭāb? Vezi-ți de ai tăi!»* Am intrat apoi la Ḥafṣah și i-am spus: *«O, Ḥafṣah, ai ajuns până acolo încât să-i pricinuiești suferință Mesagerului lui Allah? Pe Allah, eu știam bine că Mesagerul lui Allah nu te iubește; dacă nu aș fi eu, ar divorța de tine!»* Ea a plâns cu putere. Am întrebat: *«Unde este Mesagerul lui Allah ﷺ?»* A spus: *«În încăperea sa de sus, unde își păstrează proviziile.»*

Am intrat și l-am găsit pe Ribāḥ, slujitorul Mesagerului lui Allah ﷺ, așezat pe pragul încăperii de sus, cu picioarele atârnând pe un lemn scobit — un trunchi pe care Mesagerul lui Allah ﷺ urca și cobora. Am strigat: *«O, Ribāḥ, cere pentru mine îngăduința de a intra la Mesagerul lui Allah!»* Ribāḥ a privit către încăpere, apoi către mine, fără să spună nimic. Am spus din nou: *«O, Ribāḥ, cere pentru mine îngăduința de a intra la Mesagerul lui Allah!»* El a privit către încăpere, apoi către mine, fără să spună nimic. Atunci mi-am ridicat vocea și am spus: *«O, Ribāḥ, cere pentru mine îngăduința de a intra la Mesagerul lui Allah! Cred că Mesagerul lui*

Allah ﷺ socotește că am venit numai din pricina lui Ḥafṣah. Pe Allah, dacă Mesagerul lui Allah mi-ar porunci să-i tai capul, i l-aș tăia!» Și mi-am ridicat vocea.

Atunci mi-a făcut semn să urc. Am intrat la Mesagerul lui Allah, care era întins pe o rogojină. M-am așezat, iar el și-a tras peste sine izārul; nu purta altceva. Rogojina îi lăsase urme pe coastă. Am privit prin încăperea în care Mesagerul lui Allah ﷺ își păstra proviziile: era o mână de orz, cam un ṣāʿ, tot atât de qarẓ într-un colț și o piele atârnată. Ochii mi s-au umplut de lacrimi. El a spus: *«Ce te face să plângi, o, Ibn al-Khaṭṭāb?»* Am spus: *«O, Profet al lui Allah, cum să nu plâng? Rogojina ți-a lăsat urme pe coastă, iar aceasta este încăperea ta și nu văd în ea decât ceea ce văd. Cezarul și Kisrā sunt în mijlocul fructelor și al râurilor, iar tu ești Mesagerul lui Allah ﷺ și alesul Său, și aceasta este încăperea ta!»* El a spus:

«O, Ibn al-Khaṭṭāb, nu ești mulțumit ca a noastră să fie Viața de Apoi, iar a lor viața aceasta?»

Am spus: *«Ba da.»*

Când am intrat la el, i-am văzut mânia pe chip, așa că am spus: *«O, Mesager al lui Allah, de ce te-ar apăsa situația femeilor? Dacă ai divorțat de ele, atunci Allah este cu tine, precum și îngerii Săi, Jibrīl, Mīkāʾīl, eu, Abū Bakr și credincioșii.»* Rareori spuneam ceva — și Îl laud pe Allah — fără să nădăjduiesc că Allah va confirma ceea ce spuneam. Și a fost revelat acest verset, versetul alegerii:[165]

عَسَى رَبُّهُ إِنْ طَلَّقَكُنَّ أَنْ يُبْدِلَهُ أَزْوَاجًا خَيْرًا مِنْكُنَّ

„Dacă divorțează de voi, Domnul său îi poate da în loc soții mai bune decât voi…”

al-Taḥrīm, 66:5 — fragment

165 Nota traducătorului: Denumirea „versetul alegerii” și ordinea citatelor — 66:5, apoi 66:4 — sunt cele ale ediției arabe, pp. 253–254. Fragmentele au întinderea cu care apar în această reluare a relatării.

وَإِنْ تَظَاهَرَا عَلَيْهِ فَإِنَّ اللَّهَ هُوَ مَوْلَاهُ وَجِبْرِيلُ وَصَالِحُ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمَلَائِكَةُ بَعْدَ ذَلِكَ ظَهِيرٌ

„Iar dacă vă sprijiniți una pe alta împotriva lui, atunci Allah este Ocrotitorul lui, precum și Ǧibrīl și cei drepți dintre credincioși; iar îngerii îi sunt, pe lângă aceștia, sprijin."

al-Taḥrīm, 66:4 — fragment

ʿĀʾishah bint Abī Bakr și Ḥafṣah se sprijineau una pe alta împotriva celorlalte soții ale Profetului ﷺ. Am spus: *«O, Mesager al lui Allah, ai divorțat de ele?»* A spus: *«Nu.»* Am spus: *«O, Mesager al lui Allah, am intrat în moschee, iar musulmanii răscoleau pietricelele și spuneau: Mesagerul lui Allah a divorțat de soțiile sale. Să cobor și să le spun că nu ai divorțat de ele?»* A spus: *«Da, dacă dorești.»*

Am continuat să vorbesc cu el până când mânia i s-a risipit de pe chip și a zâmbit, apoi a râs; avea un zâmbet dintre cele mai frumoase. Apoi Mesagerul lui Allah ﷺ a coborât. Eu am coborât agățându-mă de trunchi, în timp ce Mesagerul lui Allah ﷺ cobora de parcă ar fi mers pe pământ, fără să-l atingă cu mâna. Am spus: *«O, Mesager al lui Allah, ai stat în încăpere numai douăzeci și nouă [de zile]!»* El a spus: *«Luna poate avea douăzeci și nouă [de zile].»* M-am oprit la ușa moscheii și am strigat cât am putut de tare: *«Mesagerul lui Allah ﷺ nu a divorțat de soțiile sale!»* Atunci a fost revelat acest verset:

وَإِذَا جَاءَهُمْ أَمْرٌ مِنَ الْأَمْنِ أَوِ الْخَوْفِ أَذَاعُوا بِهِ وَلَوْ رَدُّوهُ إِلَى الرَّسُولِ وَإِلَى أُولِي الْأَمْرِ مِنْهُمْ لَعَلِمَهُ الَّذِينَ يَسْتَنْبِطُونَهُ مِنْهُمْ

„Când le vine o veste privitoare la siguranță sau teamă, o răspândesc. Dacă ar fi încredințat-o Mesagerului și celor care dețin autoritatea dintre ei, ar fi cunoscut-o cei dintre ei care pot să-i deslușească înțelesul."

al-Nisāʾ, 4:83 — fragment

Eu am fost cel care a deslușit acea situație. Și Allah, Atotputernicul și Mărețul, a revelat versetul alegerii.

Au fost menționate anterior, în Sūrat al-Baqarah, cuvintele lui ʿUmar: *„Am fost în acord cu Domnul meu în trei [lucruri]"*, printre care a menționat:

عَسَى رَبُّهُ إِنْ طَلَّقَكُنَّ أَنْ يُبْدِلَهُ أَزْوَاجًا خَيْرًا مِنْكُنَّ

„Dacă divorțează de voi, Domnul său îi poate da în loc soții mai bune decât voi..."

al-Taḥrīm, 66:5 — fragment

سورة الجن

49 Sūrat al-Jinn

Revelarea surei

Al-Bukhārī, vol. 10, p. 296: Mūsā ibn Ismāʿīl ne-a relatat; [ne-a relatat] Abū ʿAwānah, de la Abū Bishr, de la Saʿīd ibn Jubayr, de la Ibn ʿAbbās, care a spus:[166]

Mesagerul lui Allah ﷺ a pornit împreună cu un grup dintre companionii săi către târgul de la ʿUkāẓ. Diavolii fuseseră împiedicați să mai afle veștile cerului și fuseseră trimise împotriva lor flăcări strălucitoare. Diavolii s-au întors, iar [ceilalți] au întrebat: *«Ce vi s-a întâmplat?»* Au spus: *«Am fost împiedicați să aflăm veștile cerului și au fost trimise împotriva noastră flăcări strălucitoare.»* Au spus: *«Nu v-a împiedicat să aflați veștile cerului decât ceva nou care s-a petrecut. Străbateți răsăriturile și apusurile pământului și vedeți ce lucru nou s-a petrecut!»*

Au pornit și au străbătut răsăriturile și apusurile pământului, căutând să afle ce anume îi împiedicase să afle veștile cerului. Cei care se îndreptaseră către Tihāmah au ajuns la Mesagerul lui Allah ﷺ, la Nakhlah. El mergea către târgul de la ʿUkāẓ și împlinea rugăciunea de Fajr împreună cu companionii săi. Când au auzit Coranul, l-au ascultat cu luare-aminte și au spus: *«Acesta este lucrul care v-a împiedicat să aflați veștile cerului!»* S-au întors atunci la neamul lor și au spus: O, neam al nostru!

إِنَّا سَمِعْنَا قُرْآنًا عَجَبًا ۝ يَهْدِي إِلَى الرُّشْدِ فَآمَنَّا بِهِ وَلَنْ
نُشْرِكَ بِرَبِّنَا أَحَدًا

166 Nota traducătorului: După Mūsā ibn Ismāʿīl, ediția arabă, p. 255, omite formula de transmitere către Abū ʿAwānah. Întregirea [ne-a relatat] urmează Ṣaḥīḥ al-Bukhārī, nr. 4921.

„Noi am auzit un Coran minunat, care călăuzește către dreapta îndrumare. Am crezut în el și nu-I vom asocia Domnului nostru pe nimeni."

al-Jinn, 72:1–2 — fragment

Și Allah, Atotputernicul și Mărețul, i-a revelat Profetului Său ﷺ:

قُلْ أُوحِيَ إِلَيَّ أَنَّهُ اسْتَمَعَ نَفَرٌ مِنَ الْجِنِّ

„Spune: «Mi-a fost revelat că un grup de jinni a ascultat...»"

al-Jinn, 72:1 — fragment

Hadithul a fost relatat de Muslim, vol. 4, p. 167; al-Tirmidhī, vol. 4, p. 207, care a spus: *„Acesta este un hadith ḥasan ṣaḥīḥ"*; Aḥmad, vol. 1, p. 252; Ibn Jarīr, vol. 29, p. 102; și al-Ḥākim, vol. 2, p. 503, care a spus: *„Autentic potrivit condițiilor celor doi shaykhi, însă ei nu l-au relatat în această formă."* Așa a spus, deși cei doi l-au relatat într-o formă mai bună decât a lui. [L-au relatat] și al-Bayhaqī, în Dalāʾil al-Nubuwwah, vol. 2, p. 12, și Abū Nuʿaym, în al-Ḥilyah, vol. 4, p. 301.

سورة المزمل

50 Sūrat al-Muzzammil

Revelarea începutului și a sfârșitului surei
Abū Dāwūd, vol. 1, p. 503: Aḥmad ibn Muḥammad — adică al-Marwazī — ne-a relatat; Wakīʿ ne-a relatat, de la Misʿar, de la Simāk al-Ḥanafī, de la Ibn ʿAbbās, care a spus:

Când a fost revelat începutul surei al-Muzzammil, ei se rugau [noaptea] aproximativ așa cum se rugau în luna Ramaḍān, până când a fost revelat sfârșitul ei. Între [revelarea] începutului și a sfârșitului ei a trecut un an.

Transmițătorii hadithului sunt dintre transmițătorii colecțiilor Ṣaḥīḥ, în afară de Aḥmad ibn Muḥammad al-Marwazī, Abū al-Ḥasan ibn Shabbūyah, care este de încredere. L-a relatat Ibn Jarīr, vol. 29, pp. 124–125, iar transmițătorii lui sunt dintre transmițătorii colecțiilor Ṣaḥīḥ.

L-a relatat și Ibn Abī Ḥātim, după cum apare în Tafsīr-ul lui Ibn Kathīr, vol. 4, p. 436. Transmițătorii lui sunt dintre transmițătorii colecțiilor Ṣaḥīḥ.

سورة المدثر

51 Sūrat al-Muddaththir

Începutul revelării surei

Al-Bukhārī, vol. 10, p. 303: Yaḥyā mi-a relatat;[167] Wakīʿ ne-a relatat, de la ʿAlī ibn al-Mubārak, de la Yaḥyā ibn Abī Kathīr: L-am întrebat pe Abū Salamah ibn ʿAbd al-Raḥmān care a fost primul [pasaj] revelat din Coran. El a spus:

يَا أَيُّهَا الْمُدَّثِّرُ

„O, tu, cel învelit!"
al-Muddaththir, 74:1

Am spus: Ei spun [că primul a fost]:

اقْرَأْ بِاسْمِ رَبِّكَ الَّذِي خَلَقَ

„Citește în Numele Domnului tău, Care a creat!"
al-ʿAlaq, 96:1

Abū Salamah a spus: L-am întrebat pe Jābir ibn ʿAbd Allāh — Allah să fie mulțumit de amândoi — despre aceasta și i-am spus același lucru pe care mi l-ai spus tu. Jābir a spus: *«Nu vă relatez decât ceea ce ne-a relatat Mesagerul lui Allah ﷺ.»* El a spus:

«M-am retras la Ḥirā'. Când mi-am încheiat retragerea, am coborât și am fost strigat. Am privit în dreapta și nu am văzut nimic. Am privit în stânga și nu am văzut nimic. Am privit înainte și nu am văzut nimic. Am privit în urmă și nu am văzut nimic. Mi-am ridicat capul și am văzut ceva. Am venit la Khadījah și am spus: Înveliți-mă și turnați peste mine apă rece! M-au învelit și au turnat peste mine apă rece.»

167 Nota autorului: Al-Ḥāfiẓ a spus în al-Fatḥ: Yaḥyā este Ibn Mūsā al-Balkhī sau Ibn Jaʿfar.

A spus: Atunci a fost revelat:

يَا أَيُّهَا الْمُدَّثِّرُ ۝ قُمْ فَأَنذِرْ

„O, tu, cel învelit! Ridică-te și avertizează!”
al-Muddaththir, 74:1–2

A menționat hadithul la pp. 305–306 și 351, precum și în vol. 1, p. 31. L-au relatat Muslim, vol. 2, pp. 206–208; al-Tirmidhī, vol. 4, p. 208; Aḥmad, vol. 3, pp. 377 și 392; ʿAbd al-Razzāq, în al-Muṣannaf, vol. 5, p. 324; al-Ṭayālisī, vol. 2, p. 7; Ibn Jarīr, în al-Tārīkh, vol. 2, pp. 208–209, și în Tafsīr, vol. 29, p. 143; și al-Ḥākim, în al-Mustadrak, vol. 2, p. 251. În [această relatare] apare: *„L-am auzit pe Mesagerul lui Allah ﷺ povestind despre întreruperea revelației.”* Apoi [al-Ḥākim] a spus:

„Autentic potrivit condițiilor celor doi shaykhi, însă ei nu l-au relatat cu această formulare.”

[L-a relatat] și al-Bayhaqī, în Dalā'il al-Nubuwwah, vol. 1, pp. 410–411.

Rectificare

Al-Ḥākim — Allah să aibă milă de el — a spus: *„Ei nu l-au relatat cu această formulare”*, adică: *„povestind despre întreruperea revelației”*. Însă al-Bukhārī l-a relatat în capitolul despre începutul revelației, vol. 1, p. 31, și în Cartea exegezei, la explicarea surei al-Muddaththir, vol. 10, pp. 305–306, precum și la explicarea surei *„Citește!”*, p. 350. Muslim [l-a relatat] în vol. 2, pp. 205–206.

Atenționare

Al-Ḥāfiẓ Ibn Kathīr — Allah să aibă milă de el — a spus în Tafsīr-ul său, vol. 4, p. 440, în esență: Jābir ibn ʿAbd Allāh s-a deosebit de majoritate prin afirmația că primul [pasaj] revelat a fost al-Muddaththir. Ei au susținut că primul [pasaj] revelat din Coran a fost sura *„Citește!”*. Apoi a menționat hadithul din cele două colecții Ṣaḥīḥ și a spus:

Muslim a relatat prin ʿUqayl, de la Ibn Shihāb, de la Abū Salamah; a spus: Jābir ibn ʿAbd Allāh m-a informat că l-a auzit pe Mesagerul lui Allah povestind despre întreruperea revelației. În relatarea sa a spus:

«În timp ce mergeam, am auzit un glas din cer. Mi-am ridicat privirea către cer și iată că îngerul care venise la mine la Ḥirāʾ stătea pe un scaun între cer și pământ. M-am înspăimântat de el până când am căzut la pământ. Am venit la familia mea și am spus: Înveliți-mă, înveliți-mă!»

Atunci Allah a revelat:

يَا أَيُّهَا الْمُدَّثِّرُ ۝ قُمْ فَأَنْذِرْ

„O, tu, cel învelit! Ridică-te și avertizează!”
al-Muddaththir, 74:1–2

Până la:

فَاهْجُرْ

„Părăsește[-o]!”
al-Muddaththir, 74:5 — fragment

Abū Salamah a spus: *„Al-rujz înseamnă idolii.”* Apoi revelația s-a intensificat și a continuat fără întrerupere.

Aceasta este formularea lui al-Bukhārī. Această redare este cea păstrată corect. Ea arată că revelația îi venise înainte de aceasta, prin cuvintele lui: *„Iată îngerul care venise la mine la Ḥirā'."* Acesta era Jibrīl, când îi revelase:

اقْرَأْ بِاسْمِ رَبِّكَ الَّذِي خَلَقَ ۝ خَلَقَ الْإِنْسَانَ مِنْ عَلَقٍ
۝ اقْرَأْ وَرَبُّكَ الْأَكْرَمُ ۝ الَّذِي عَلَّمَ بِالْقَلَمِ ۝ عَلَّمَ
الْإِنْسَانَ مَا لَمْ يَعْلَمْ

„Citește în Numele Domnului tău, Care a creat! L-a creat pe om dintr-un cheag. Citește! Iar Domnul tău este Cel Mai Generos, Cel Care a învățat prin condei, l-a învățat pe om ceea ce nu știa."

al-ʿAlaq, 96:1–5

După aceea a avut loc o întrerupere, apoi îngerul a coborât din nou. Cele două [relatări] se împacă astfel: primul [pasaj] revelat după întreruperea revelației a fost această sură. Apoi a redat dovezile pentru aceasta. Al-Ḥāfiẓ a menționat ceva asemănător în al-Fatḥ, vol. 1, p. 31, și vol. 10, pp. 304–305.

Versetul 11 și următoarele

ذَرْنِي وَمَنْ خَلَقْتُ وَحِيدًا

„Lasă-Mă cu cel pe care l-am creat singur!"

al-Muddaththir, 74:11

Al-Bidāyah wa-l-Nihāyah, vol. 3, p. 60: Isḥāq a spus: ʿAbd al-Razzāq ne-a relatat, de la Maʿmar, de la Ayyūb al-Sakhtiyānī, de la ʿIkrimah, de la Ibn ʿAbbās:

Al-Walīd ibn al-Mughīrah a venit la Mesagerul lui Allah ﷺ, care i-a recitat Coranul, și părea că inima i se înmuiase față de el. Vestea a ajuns la Abū Jahl, care a venit la el și i-a spus: *«O, unchiule, neamul tău vrea să strângă bani pentru tine.»* A întrebat:

«De ce?» A spus: *«Ca să ți-i dea, fiindcă ai venit la Muḥammad ca să dobândești ceva de la el.»* El a spus: *«Quraysh știe că sunt dintre cei mai bogați ai săi.»* A spus: *«Atunci spune despre el o vorbă care să ajungă la neamul tău, [arătând] că îl respingi.»*

El a spus: *«Și ce să spun? Pe Allah, niciunul dintre voi nu cunoaște poezia mai bine decât mine, nici rajazul, nici qaṣīdah, nici poezia jinnilor. Pe Allah, ceea ce spune nu seamănă cu nimic din acestea. Pe Allah, vorbele pe care le spune au o dulceață și o frumusețe; partea lor de sus este roditoare, iar partea de jos este îmbelșugată. Ele se înalță deasupra și nimic nu le întrece, iar ceea ce este mai prejos de ele este zdrobit de ele.»*

[Abū Jahl] a spus: *«Neamul tău nu va fi mulțumit de tine până când nu vei spune ceva despre el.»* El a spus: *«Lasă-mă până mă gândesc.»* Când s-a gândit, a spus: *«Aceasta nu este decât o vrajă transmisă, pe care o preia de la alții.»* Atunci a fost revelat:

ذَرْنِي وَمَنْ خَلَقْتُ وَحِيدًا ۝ وَجَعَلْتُ لَهُ مَالًا مَمْدُودًا ۝ وَبَنِينَ شُهُودًا

„Lasă-Mă cu cel pe care l-am creat singur, căruia i-am dat avere din belșug și fii care îi stau alături…”

al-Muddaththir, 74:11–13

Și versetele [care urmează].

Așa l-a relatat al-Bayhaqī, de la al-Ḥākim Abū ʿAbd Allāh, de la Muḥammad ibn ʿAlī al-Ṣanʿānī, la Mecca, de la Isḥāq, cu acest [isnād].[168] Ḥammād ibn Zayd l-a relatat de la Ayyūb, de la ʿIkrimah, în formă mursal. Aici se încheie citatul.

168 Nota autorului: În al-Bidāyah wa-l-Nihāyah apare „de la ʿAbd Allāh ibn Muḥammad al-Ṣanʿānī”. În al-Mustadrak apare ceea ce am redat aici, la fel și în Dalāʾil al-Nubuwwah a lui al-Bayhaqī. Al-Ḥākim a relatat acest hadith, vol. 2, p. 507, și a spus: „Autentic potrivit condițiilor lui al-Bukhārī, însă cei doi nu l-au relatat.” Al-Dhahabī nu a comentat. L-a relatat și al-Bayhaqī, în Dalāʾil al-Nubuwwah, vol. 1, p. 556.

Abū ʿAbd al-Raḥmān a spus: se arată preponderența variantei mursal, fiindcă Ḥammād ibn Zayd este cel mai precis dintre cei care relatează de la Ayyūb. În plus, transmiterea de la Maʿmar diferă, după cum apare în Dalāʾil al-Nubuwwah a lui al-Bayhaqī, vol. 2, p. 199. Hadithul este, așadar, slab. Allah știe cel mai bine.

سورة القيامة

52 Sūrat al-Qiyāmah

Versetele 16–17

لَا تُحَرِّكْ بِهِ لِسَانَكَ لِتَعْجَلَ بِهِ ۝ إِنَّ عَلَيْنَا جَمْعَهُ وَقُرْآنَهُ

„Nu-ți mișca limba cu el, ca să te grăbești să-l [repeți]! Asupra Noastră este adunarea lui și recitarea lui."

al-Qiyāmah, 75:16–17

Al-Bukhārī, vol. 1, p. 32: Mūsā ibn Ismāʿīl ne-a relatat; a spus: Abū ʿAwānah ne-a relatat; a spus: Mūsā ibn Abī ʿĀʾishah ne-a relatat; a spus: Saʿīd ibn Jubayr ne-a relatat, de la Ibn ʿAbbās, cu privire la cuvintele Sale:

لَا تُحَرِّكْ بِهِ لِسَانَكَ لِتَعْجَلَ بِهِ

„Nu-ți mișca limba cu el, ca să te grăbești să-l [repeți]!"

al-Qiyāmah, 75:16

A spus: *«Mesagerul lui Allah ﷺ îndura greutate la primirea revelației și își mișca buzele.»* Ibn ʿAbbās a spus: *«Vi le mișc și eu așa cum și le mișca Mesagerul lui Allah ﷺ.»* Saʿīd a spus: *«Le mișc așa cum l-am văzut pe Ibn ʿAbbās mișcându-le.»* Și și-a mișcat buzele. Atunci Allah Preaînaltul a revelat:

لَا تُحَرِّكْ بِهِ لِسَانَكَ لِتَعْجَلَ بِهِ ۝ إِنَّ عَلَيْنَا جَمْعَهُ وَقُرْآنَهُ

„Nu-ți mișca limba cu el, ca să te grăbești să-l [repeți]! Asupra Noastră este adunarea lui și recitarea lui."

al-Qiyāmah, 75:16–17

A spus: *„Adunarea lui în pieptul său și [înlesnirea] recitării lui."*

فَإِذَا قَرَأْنَاهُ فَاتَّبِعْ قُرْآنَهُ

„Iar când Noi îl recităm, urmează recitarea lui!”
al-Qiyāmah, 75:18
A spus: *„Ascultă-l și păstrează tăcerea.”*

ثُمَّ إِنَّ عَلَيْنَا

„Apoi asupra Noastră este...”
al-Qiyāmah, 75:19 — fragment
Apoi, asupra Noastră este [să-ți înlesnim] să-l reciți. După aceea, când Jibrīl venea la Mesagerul lui Allah ﷺ, acesta asculta, iar când Jibrīl pleca, Profetul ﷺ recita așa cum îi recitase el.

L-au relatat Muslim, vol. 4, pp. 165–166; al-Tirmidhī, vol. 4, p. 209, care a spus: *„Acesta este un hadith ḥasan ṣaḥīḥ”*; al-Nasāʾī, vol. 2, p. 115; Aḥmad, vol. 1, p. 343; al-Ṭayālisī, vol. 2, p. 25; Ibn Saʿd, vol. 1, p. 132; Ibn Jarīr, vol. 29, p. 187; al-Ḥumaydī, vol. 1, p. 242; și Ibn Abī Ḥātim, după cum apare în Tafsīr-ul lui Ibn Kathīr, vol. 4, p. 449.

Versetele 34–35

أَوْلَىٰ لَكَ فَأَوْلَىٰ ۝ ثُمَّ أَوْلَىٰ لَكَ فَأَوْلَىٰ

„Vai ție, și iar vai! Apoi vai ție, și iar vai!”
al-Qiyāmah, 75:34–35
Al-Nasāʾī, după cum apare în Tafsīr-ul lui Ibn Kathīr, vol. 4, p. 452: Yaʿqūb ibn Ibrāhīm ne-a relatat; Abū al-Nuʿmān ne-a relatat; Abū ʿAwānah ne-a relatat. [Altă cale:] Abū Dāwūd ne-a relatat; Muḥammad ibn Sulaymān ne-a relatat; Abū ʿAwānah ne-a relatat, de la Mūsā ibn Abī ʿĀʾishah, de la Saʿīd ibn Jubayr, care a spus:

L-am întrebat pe Ibn ʿAbbās despre:

أَوْلَى لَكَ فَأَوْلَى ۝ ثُمَّ أَوْلَى لَكَ فَأَوْلَى

„Vai ție, și iar vai! Apoi vai ție, și iar vai!”
al-Qiyāmah, 75:34–35

El a spus: *„Mesagerul lui Allah ﷺ i-a spus aceasta lui Abū Ǧahl, apoi Allah, Atotputernicul și Mărețul, a revelat-o.”*

Transmițătorii hadithului sunt dintre transmițătorii colecțiilor Ṣaḥīḥ. Yaʿqūb ibn Ibrāhīm este al-Dawraqī, de la care au relatat autorii celor șase colecții. Abū al-Nuʿmān este Muḥammad ibn al-Faḍl, supranumit ʿĀrim, dintre transmițătorii celor șase colecții. Abū ʿAwānah este Waḍḍāḥ ibn ʿAbd Allāh al-Yashkurī, dintre transmițătorii celor șase colecții. În cealaltă cale se află imamul Abū Dāwūd Sulaymān ibn al-Ashʿath, autorul al-Sunan, iar Muḥammad ibn Sulaymān este cel supranumit Luwayn, dintre transmițătorii lui Abū Dāwūd și al-Nasāʾī; este de încredere. Ceilalți din isnād sunt cunoscuți și renumiți. L-a relatat Ibn Jarīr, vol. 29, p. 200, de la shaykhul său Muḥammad ibn Ḥumayd al-Rāzī; acolo este mursal.[169]

سورة النازعات

169 Nota autorului: Al-Nasāʾī l-a relatat, vol. 2, p. 483, spunând: „Ibrāhīm ibn Yaʿqūb m-a informat; Abū al-Nuʿmān ne-a informat…” — hadithul. Ibrāhīm este al-Jūzajānī. În ceea ce-l privește pe Yaʿqūb ibn Ibrāhīm al-Dawraqī, al-Mizzī nu l-a menționat în Tahdhīb al-Kamāl printre cei care au relatat de la Abū al-Nuʿmān Muḥammad ibn al-Faḍl.

53 Sūrat al-Nāziʿāt

Versetele 42–43

يَسْأَلُونَكَ عَنِ السَّاعَةِ أَيَّانَ مُرْسَاهَا ۝ فِيمَ أَنْتَ مِنْ ذِكْرَاهَا

„Te întreabă despre Ceas: «Când va sosi?» Ce [cunoaștere] ai tu, ca să vorbești despre el?"

al-Nāziʿāt, 79:42–43

Ibn Jarīr, vol. 30, p. 49: Yaʿqūb ibn Ibrāhīm mi-a relatat; a spus: Sufyān ibn ʿUyaynah ne-a relatat, de la al-Zuhrī, de la ʿUrwah, de la ʿĀʾishah, care a spus:
Profetul ﷺ întreba mereu despre Ceas, până când Allah, Atotputernicul și Mărețul, a revelat:

فِيمَ أَنْتَ مِنْ ذِكْرَاهَا ۝ إِلَى رَبِّكَ مُنْتَهَاهَا

„Ce [cunoaștere] ai tu, ca să vorbești despre el? La Domnul tău se află [cunoașterea] sorocului lui."

al-Nāziʿāt, 79:43–44

Hadithul a fost relatat de al-Ḥākim în al-Mustadrak, vol. 1, p. 5, și de Abū Nuʿaym în al-Ḥilyah, vol. 7, p. 314. Al-Ḥākim a spus: *„Acesta este un hadith care nu a fost inclus în cele două Ṣaḥīḥ-uri; este păstrat corect și este autentic potrivit condițiilor amândurora."* [L-a relatat și în] vol. 2, p. 513, spunând: *„Acesta este un hadith autentic potrivit condițiilor amândurora."*[170] Ei nu l-au inclus deoarece Ibn ʿUyaynah îl transmitea în formă mursal spre sfârșitul [vieții sale]. [L-a relatat și] al-Khaṭīb, vol. 11, p. 321.

Al-Ḥāfiẓ Ibn Abī Ḥātim a menționat acest hadith în Kitāb al-ʿIlal, vol. 2, p. 68, și a spus: *„L-am auzit pe Abū Zurʿah*

170 Nota autorului: Al-Dhahabī nu a comentat asupra lui.

menționând hadithul lui al-Zuhrī, de la ʿUrwah, de la ʿĀʾishah, care a spus: «Mesagerul lui Allah ﷺ întreba mereu despre Ceas, până când a fost revelat:»"

فِيمَ أَنْتَ مِنْ ذِكْرَاهَا

„Ce [cunoaștere] ai tu, ca să vorbești despre el?"
al-Nāziʿāt, 79:43

Abū Zurʿah a spus: *„[Forma] corectă este mursal, fără [menționarea] ʿĀʾishei."* Aici se încheie citatul.

Eu spun: ceea ce mi se arată — Allah știe cel mai bine — este că acest defect nu este unul care să prejudicieze [hadithul]. Cel care l-a transmis cu lanțul neîntrerupt de la Ibn ʿUyaynah este al-Ḥumaydī ʿAbd Allāh ibn al-Zubayr, după cum apare la al-Ḥākim. El este cel mai precis dintre cei care relatează de la Ibn ʿUyaynah și întâiul lor, după cum se arată în Tahdhīb al-Tahdhīb. [L-a transmis astfel și] Yaʿqūb ibn Ibrāhīm al-Dawraqī, după cum apare la Ibn Jarīr, iar el este un mare imam. Așadar, doi imami l-au transmis cu lanțul neîntrerupt.

Adaosul transmițătorului de încredere este acceptat. Ibn al-Ṣalāḥ a spus în ʿUlūm al-Ḥadīth, p. 64: *„Unii dintre ei au spus: «Se dă întâietate celui care îl transmite cu isnād neîntrerupt, dacă este integru și precis; relatarea sa este acceptată chiar dacă alții îl contrazic, fie că cel care îl contrazice este unul singur, fie că sunt mai mulți.» Al-Khaṭīb a spus: «Aceasta este opinia corectă.»"* Ibn al-Ṣalāḥ a spus: *„Eu spun: ceea ce el a considerat corect este ceea ce este corect*[171] *în jurisprudență și în principiile ei"* — până la sfârșitul celor menționate de el, Allah să aibă milă de el.

În plus, hadithul are o relatare de sprijin. Ibn Jarīr — Allah să aibă milă de el — a spus:

171 Nota autorului: Ulterior am văzut în Tawḍīḥ al-Afkār, de al-Ṣanʿānī, și în Sharḥ ʿIlal al-Tirmidhī, de Ibn Rajab, că specialiștii în hadith fac distincții în privința adaosului transmițătorului de încredere. Am dezvoltat acest subiect în introducerea la al-Ilzāmāt wa-l-Tatabbuʿ.

Abū Kurayb ne-a relatat; Wakīʿ ne-a relatat, de la Ismāʿīl[172], de la Ṭāriq ibn Shihāb, care a spus:
Profetul ﷺ vorbea mereu despre Ceas, până când a fost revelat:

يَسْأَلُونَكَ عَنِ السَّاعَةِ أَيَّانَ مُرْسَاهَا

„Te întreabă despre Ceas: «Când va sosi?»”
al-Nāziʿāt, 79:42
Până la cuvintele Sale:

مَنْ يَخْشَاهَا

„Celui care se teme de el.”
al-Nāziʿāt, 79:45 — fragment
Despre hadith, al-Ḥāfiẓ al-Haythamī — Allah să aibă milă de el — a spus: *„L-a relatat al-Bazzār, iar transmițătorii săi sunt dintre transmițătorii colecțiilor Ṣaḥīḥ”*, în al-Majmaʿ, vol. 7, p. 133.
Al-Ḥāfiẓ Ibn Kathīr — Allah să aibă milă de el — a spus în Tafsīr-ul său, vol. 2, p. 273, după ce a menționat acest isnād: *„Acesta este un isnād bun și puternic.”*

Hadithul ʿĀ'ishei

Alți [transmițători] i-au urmat pe al-Ḥumaydī și pe Yaʿqūb ibn Ibrāhīm în transmiterea lui cu lanț neîntrerupt. ʿAbd al-Razzāq i-a contrazis în Tafsīr-ul său, vol. 1, p. 377, relatându-l în formă mursal. Totuși, faptul că Abū Zurʿah[173] a dat întâietate formei mursal lasă în suflet o rezervă față de transmiterea lui cu lanț neîntrerupt. Hadithul lui Ṭāriq ibn Shihāb are însă același sens și este autentic.

سورة عبس

172 Nota autorului: Ismāʿīl este Ibn Abī Khālid.

173 Nota autorului: La fel și al-Bukhārī, după cum apare în al-ʿIlal al-Kabīr, de al-Tirmidhī.

54 Sūrat ʿAbasa

Versetele 1–2

Al-Tirmidhī, vol. 4, p. 209: Saʿīd ibn Yaḥyā ibn Saʿīd al-Umawī ne-a relatat; a spus: tatăl meu mi-a relatat; a spus: *„Acesta este [textul] pe care l-am citit înaintea lui Hishām ibn ʿUrwah”*, de la tatăl său, de la ʿĀʾishah, care a spus:

عَبَسَ وَتَوَلَّىٰ

„S-a încruntat și s-a întors.”
ʿAbasa, 80:1

A fost revelat cu privire la Ibn Umm Maktūm, cel orb. Acesta a venit la Mesagerul lui Allah ﷺ și a început să spună: *«O, Mesager al lui Allah, îndrumă-mă!»* Lângă Mesagerul lui Allah ﷺ se afla un bărbat dintre fruntașii politeiștilor. Mesagerul lui Allah ﷺ se întorcea de la [Ibn Umm Maktūm] și își îndrepta atenția spre celălalt, spunând: *«Vezi ceva rău în ceea ce spun?»* Cu privire la aceasta a fost revelat…

Acesta este un hadith ḥasan gharīb. Unii au relatat acest hadith de la Hishām ibn ʿUrwah, de la tatăl său, care a spus că *„S-a încruntat și s-a întors”* a fost revelat cu privire la Ibn Maktūm, fără să o menționeze pe ʿĀʾishah.

Al-Ḥāfiẓ al-ʿIrāqī a spus despre hadith, în Takhrīj al-Iḥyāʾ, vol. 4, p. 244: *„Transmițătorii săi sunt dintre transmițătorii colecțiilor Ṣaḥīḥ.”* L-au relatat Ibn Ḥibbān, după cum apare în Mawārid al-Ẓamʾān, p. 438; Ibn Jarīr, vol. 30, p. 50; și al-Ḥākim, vol. 2, p. 514, care a spus: *„Autentic potrivit condițiilor celor doi shaykhi; ei nu l-au inclus, căci un grup l-a relatat de la Hishām ibn ʿUrwah în formă mursal.”* Al-Dhahabī a spus: *„Aceasta este forma corectă.”*

Hadithul are o relatare de sprijin. Al-Shawkānī a spus în Fatḥ al-Qadīr, vol. 5, p. 386: *„ʿAbd al-Razzāq, ʿAbd ibn Ḥumayd și Abū Yaʿlā au relatat de la Anas, care a spus: Ibn Umm Maktūm a venit*

în timp ce [Profetul ﷺ] vorbea cu Ubayy ibn Khalaf; [Profetul ﷺ] s-a întors de la el. Atunci Allah a revelat:"

عَبَسَ وَتَوَلَّىٰ ۝ أَنْ جَاءَهُ الْأَعْمَىٰ

„S-a încruntat și s-a întors, pentru că a venit la el cel orb."
ʿAbasa, 80:1–2

După aceea, Profetul ﷺ îl cinstea.

Isnādul său se află în Tafsīr-ul lui Ibn Kathīr, vol. 4, p. 470. Transmițătorii săi sunt dintre transmițătorii colecțiilor Ṣaḥīḥ, în afară de shaykhul lui Abū Yaʿlā, Muḥammad ibn Mahdī, a cărui biografie nu am reușit să o găsesc. În orice caz, aceasta nu dăunează hadithului, câtă vreme l-a relatat ʿAbd al-Razzāq, iar transmițătorii săi sunt dintre transmițătorii colecțiilor Ṣaḥīḥ. Acesta este isnādul său, din Ibn Kathīr:
Abū Yaʿlā a spus în Musnad-ul său: Muḥammad ibn Mahdī ne-a relatat; ʿAbd al-Razzāq ne-a relatat; Maʿmar ne-a informat, de la Qatādah, de la Anas — Allah să fie mulțumit de el —, cu privire la cuvintele Sale:

عَبَسَ وَتَوَلَّىٰ

„S-a încruntat și s-a întors."
ʿAbasa, 80:1

A spus: *„Ibn Umm Maktūm a venit la Profetul ﷺ..."* — și a menționat [hadithul].

سورة المطففين

55 Sūrat al-Muṭaffifīn

Versetul 1

Ibn Mājah, nr. 2223: ʿAbd al-Raḥmān ibn Bishr ibn al-Ḥakam [și Muḥammad][174] ibn ʿAqīl ibn Khuwaylid ne-au relatat; au spus: ʿAlī ibn al-Ḥusayn ibn Wāqid ne-a relatat; tatăl meu mi-a relatat; Yazīd al-Naḥwī mi-a relatat că ʿIkrimah i-a relatat, de la Ibn ʿAbbās, care a spus:

Când Profetul ﷺ a sosit la Medina, ei erau dintre cei mai necinstiți oameni în privința măsurării. Atunci Allah, Preaslăvitul și Preaînaltul, a revelat:

وَيْلٌ لِّلْمُطَفِّفِينَ

„Vai celor care dau mai puțin la măsură!”

al-Muṭaffifīn, 83:1

După aceea, au început să măsoare corect.

Hadithul a fost relatat de al-Nasāʾī, după cum a menționat al-Ḥāfiẓ Ibn Kathīr, vol. 4, p. 483, pe calea lui Muḥammad ibn ʿAqīl, cu acest [isnād].

Transmițătorii isnādului său sunt de încredere, în afară de ʿAlī ibn al-Ḥusayn ibn Wāqid, asupra căruia există observații critice. În ceea ce-l privește pe Muḥammad ibn ʿAqīl, el este menționat alături de alt [transmițător], astfel încât observațiile critice privitoare la el nu dăunează isnādului.

L-au relatat și Ibn Ḥibbān, în Mawārid al-Ẓamʾān, p. 438, și Ibn Jarīr, vol. 29, p. 91. La acesta din urmă există o transmitere paralelă pentru cea a lui ʿAlī ibn Ḥusayn ibn Wāqid: l-a urmat Yaḥyā ibn Wāḍiḥ, un ḥāfiẓ dintre transmițătorii celor șase colecții.

174 Nota traducătorului: În ediția arabă, p. 266, numele celui de-al doilea shaykh lipsește înainte de „ibn ʿAqīl ibn Khuwaylid”, deși verbul următor este la dual. Întregirea [și Muḥammad] urmează Sunan Ibn Mājah, nr. 2223.

Totuși, asupra shaykhului lui Ibn Jarīr există observații critice, și mă refer la ḥāfiẓul Muḥammad ibn Ḥumayd al-Rāzī. [L-a relatat și] al-Ḥākim, vol. 2, p. 33, care a spus: *„Autentic ca isnād."* Al-Dhahabī nu a comentat asupra lui.

La el se află, de asemenea, o transmitere paralelă prin ʿAlī ibn [al-Ḥasan] ibn Shaqīq[175], dintre transmițătorii celor șase colecții, după cum apare în Tahdhīb al-Tahdhīb. Totuși, în calea până la el se află Muḥammad ibn Mūsā ibn Ḥātim al-Qāshānī. Elevul său de aici, al-Qāsim ibn al-Qāsim al-Sayyārī, a spus: *„Nu îmi asum răspunderea pentru el."* Ibn Abī Saʿdān a spus: *„Ḥāfiẓul Muḥammad ibn ʿAlī avea o părere nefavorabilă despre el."* Așa apare în Lisān al-Mīzān. Totuși, aceste transmiteri paralele, luate împreună, arată că hadithul este stabilit. Allah știe cel mai bine.

سورة الضحى

175 Nota traducătorului: Forma „ʿAlī ibn al-Ḥusayn ibn Shaqīq" din ediția arabă, p. 266, este îndreptată în „ʿAlī ibn [al-Ḥasan] ibn Shaqīq", potrivit aceleiași relatări din al-Mustadrak, nr. 2240.

56 Sūrat al-Ḍuḥā

Versetele 1–3

Al-Bukhārī, vol. 10, p. 339: Aḥmad ibn Yūnus ne-a relatat; Zuhayr ne-a relatat; al-Aswad ibn Qays ne-a relatat; a spus: l-am auzit pe Jundub[176] ibn Sufyān spunând:

Mesagerul lui Allah ﷺ s-a îmbolnăvit și nu s-a ridicat [pentru rugăciunea de noapte] două sau trei nopți. A venit o femeie și a spus:

«O, Muḥammad, nădăjduiesc că șeitanul tău te-a părăsit! Nu l-am mai văzut apropiindu-se de tine de două sau trei nopți.»

Atunci Allah, Atotputernicul și Mărețul, a revelat:

وَالضُّحَىٰ ۝ وَاللَّيْلِ إِذَا سَجَىٰ ۝ مَا وَدَّعَكَ رَبُّكَ وَمَا قَلَىٰ

„Pe lumina dimineții și pe noapte, când se liniștește! Domnul tău nu te-a părăsit și nici nu te-a urât.”

al-Ḍuḥā, 93:1–3

L-a relatat și în [cartea despre] virtuțile Coranului, p. 382, și în Cartea rugăciunii, vol. 3, p. 250. L-au relatat Muslim, vol. 12, p. 156; al-Tirmidhī, vol. 4, p. 214, care a spus: *„Acesta este un hadith ḥasan ṣaḥīḥ”*; Aḥmad, vol. 4, pp. 311–312; al-Ṭayālisī, vol. 2, p. 25; Ibn Jarīr, vol. 30, p. 231; al-Ḥumaydī, vol. 2, p. 342; și al-Khaṭīb în Mūḍiḥ Awhām al-Jamʿ wa-l-Tafrīq, vol. 2, p. 22.

176 Nota autorului: El este Jundub ibn ʿAbd Allāh ibn Sufyān al-Bajalī, atribuit bunicului său. Așa apare în al-Iṣābah și în Mūḍiḥ Awhām al-Jamʿ wa-l-Tafrīq, vol. 2, pp. 21–23.

Versetul 5

وَلَسَوْفَ يُعْطِيكَ رَبُّكَ فَتَرْضَى

„Și Domnul tău îți va dărui, iar tu vei fi mulțumit."
al-Ḍuḥā, 93:5

Tafsīr-ul lui Ibn Kathīr, vol. 4, p. 522: a spus: Abū ʿAmr al-Awzāʿī a relatat, de la Ismāʿīl ibn ʿUbayd Allāh[177] ibn Abī al-Muhājir al-Makhzūmī, de la ʿAlī ibn ʿAbd Allāh ibn ʿAbbās, de la tatăl său, care a spus:
I-a fost arătat Mesagerului lui Allah ﷺ ceea ce urma să fie cucerit de comunitatea sa, comoară după comoară. El s-a bucurat de aceasta, iar Allah a revelat:

وَلَسَوْفَ يُعْطِيكَ رَبُّكَ فَتَرْضَى

„Și Domnul tău îți va dărui, iar tu vei fi mulțumit."
al-Ḍuḥā, 93:5

Astfel, i-a dăruit în Paradis un milion de palate; în fiecare palat se află soțiile și slujitorii care i se cuvin.

L-au relatat Ibn Jarīr și Ibn Abī Ḥātim pe calea sa. Acesta este un isnād autentic până la Ibn ʿAbbās.

Hadithul a fost relatat de Ibn Jarīr, vol. 30, p. 232, după cum a menționat al-Ḥāfiẓ Ibn Kathīr, pe două căi de la al-Awzāʿī. Într-una dintre ele se află ʿAmr ibn Hāshim al-Bayrūtī, cel care relatează de la al-Awzāʿī, iar el este slab. În cealaltă se află Rawwād ibn al-Jarrāḥ, asupra căruia există divergențe. Cred că cei care l-au considerat de încredere au făcut-o pentru sinceritatea și religiozitatea lui, iar cei care l-au criticat au făcut-o deoarece [memoria sa] devenise confuză.

Al-Ḥākim l-a relatat și l-a declarat autentic, vol. 2, p. 526. Al-Dhahabī a obiectat, spunând: *„ʿIṣām ibn Rawwād l-a transmis*

177 Nota autorului: În original: „ʿAbd Allāh". Corect este ceea ce am consemnat.

singur, de la tatăl său, care a fost considerat slab." L-a relatat și al-Ṭabarānī în al-Kabīr și al-Awsaṭ. Al-Haythamī a spus că, în varianta din al-Awsaṭ, Mesagerul lui Allah ﷺ a spus: Mi-a fost arătat ceea ce urma să fie cucerit de comunitatea mea după mine și aceasta m-a bucurat. Atunci Allah a revelat:

وَلَلْآخِرَةُ خَيْرٌ لَكَ مِنَ الْأُولَى

„Iar Viața de Apoi este mai bună pentru tine decât cea dintâi."
al-Ḍuḥā, 93:4

A menționat ceva asemănător. În isnād se află Muʿāwiyah ibn Abī al-ʿAbbās, pe care nu l-am identificat; ceilalți transmițători sunt de încredere. Isnādul din al-Kabīr este ḥasan.

L-a relatat și Abū Nuʿaym în al-Ḥilyah, vol. 3, p. 212, de la al-Ṭabarānī[178]; în isnād se află ʿAmr ibn Hāshim al-Bayrūtī. Apoi a spus: *„Acesta este un hadith gharīb dintre relatările lui ʿAlī ibn ʿAbd Allāh ibn al-ʿAbbās. Nimeni altul decât Ismāʿīl nu l-a relatat de la el. Sufyān al-Thawrī l-a relatat de la al-Awzāʿī, de la Ismāʿīl, în mod asemănător."*

سورة العلق

178 Nota autorului: L-a relatat în al-Kabīr, vol. 10, p. 336.

57 Sūrat al-ʿAlaq

Versetul 6 și următoarele

كَلَّا إِنَّ الْإِنْسَانَ لَيَطْغَى

„Nicidecum! Cu adevărat, omul întrece măsura."
al-ʿAlaq, 96:6

Muslim, vol. 17, p. 139: [ʿUbayd Allāh] ibn Muʿādh și Muḥammad ibn ʿAbd al-Aʿlā al-Qaysī ne-au relatat; au spus: al-Muʿtamir ne-a relatat, de la tatăl său; Nuʿaym ibn Abī Hind mi-a relatat, de la Abū Ḥāzim, de la Abū Hurayrah, care a spus:

Abū Jahl a întrebat: *«Își pune Muḥammad fața în țărână printre voi?»* I s-a răspuns: *«Da.»* Atunci a spus: *«Pe al-Lāt și al-ʿUzzā, dacă îl văd făcând aceasta, voi călca pe grumazul lui și îi voi freca fața în țărână!»* A venit la Mesagerul lui Allah ﷺ în timp ce acesta se ruga, pretinzând că îi va călca pe grumaz. Dar, spre uimirea lor, deodată a început să se retragă înapoi, apărându-se cu mâinile. A fost întrebat: *«Ce ai?»* A răspuns: *«Între mine și el se află un șanț de foc, o groază și aripi!»* Mesagerul lui Allah ﷺ a spus: *«Dacă s-ar fi apropiat de mine, îngerii l-ar fi smuls, mădular cu mădular.»*

179 Nota autorului: Această ezitare este socotită un defect care afectează autenticitatea cauzei revelării; totuși, am consemnat [relatarea] datorită numeroaselor sale relatări de sprijin.

A spus: atunci Allah, Atotputernicul și Mărețul, a revelat — nu știm dacă [această mențiune] face parte din relatarea lui Abū Hurayrah ori dacă este ceva ce a ajuns la [transmițător]:[179]

كَلَّا إِنَّ الْإِنْسَانَ لَيَطْغَى ۝ أَنْ رَآهُ اسْتَغْنَى ۝ إِنَّ إِلَى
رَبِّكَ الرُّجْعَى ۝ أَرَأَيْتَ الَّذِي يَنْهَى ۝ عَبْدًا إِذَا صَلَّى

„Nicidecum! Cu adevărat, omul întrece măsura, fiindcă se vede lipsit de nevoie. Cu adevărat, la Domnul tău este întoarcerea. L-ai văzut pe cel care îl oprește pe un rob atunci când se roagă?”

al-ʿAlaq, 96:6–10

أَرَأَيْتَ إِنْ كَانَ عَلَى الْهُدَى ۝ أَوْ أَمَرَ بِالتَّقْوَى ۝
أَرَأَيْتَ إِنْ كَذَّبَ وَتَوَلَّى

„Ce crezi, dacă [robul] este călăuzit sau îndeamnă la evlavie? Ce crezi, dacă [celălalt] tăgăduiește și se întoarce?”

al-ʿAlaq, 96:11–13

Adică Abū Jahl.

أَلَمْ يَعْلَمْ بِأَنَّ اللَّهَ يَرَى ۝ كَلَّا لَئِنْ لَمْ يَنْتَهِ لَنَسْفَعًا
بِالنَّاصِيَةِ ۝ نَاصِيَةٍ كَاذِبَةٍ خَاطِئَةٍ ۝ فَلْيَدْعُ نَادِيَهُ ۝
سَنَدْعُ الزَّبَانِيَةَ ۝ كَلَّا لَا تُطِعْهُ

„Nu știe el că Allah vede? Nicidecum! Dacă nu încetează, îl vom apuca de șuvița frunții, o șuviță mincinoasă și păcătoasă. Să-și cheme adunarea! Noi îi vom chema pe păzitorii [Iadului]. Nicidecum! Nu-i da ascultare!”

al-ʿAlaq, 96:14–19 — ultimul verset, fragment

[ʿUbayd Allāh] a adăugat în relatarea sa: a spus: *„Și i-a poruncit ceea ce i-a poruncit."* Ibn ʿAbd al-Aʿlā a adăugat: *„Să-și cheme adunarea!"*, adică neamul său.

Al-Ḥāfiẓ Ibn Kathīr a spus despre hadith în Tafsīr-ul său, vol. 4, p. 529: *„L-au relatat Aḥmad ibn Ḥanbal, Muslim, al-Nasāʾī și Ibn Abī Ḥātim, din hadithul lui Muʿtamir ibn Sulaymān, cu acest [isnād]."* L-au relatat și Ibn Jarīr, vol. 30, p. 256, și al-Bayhaqī în Dalāʾil al-Nubuwwah, vol. 1, p. 438.

Ibn Jarīr a spus, vol. 30, p. 256: Abū Kurayb ne-a relatat; a spus: Zakariyyā ibn ʿAdī ne-a relatat; a spus: ʿUbayd Allāh ibn ʿAmr ne-a relatat, de la ʿAbd al-Karīm, de la ʿIkrimah, de la Ibn ʿAbbās, care a spus:

Abū Jahl a spus: *«Dacă îl văd pe Mesagerul lui Allah ﷺ rugându-se lângă Kaʿbah, voi merge la el ca să-i calc pe grumaz.»* Mesagerul lui Allah ﷺ a spus: *«Dacă ar face aceasta, îngerii l-ar apuca în văzul [oamenilor].»*

Acesta este un hadith autentic.

Imamul al-Tirmidhī — Allah să aibă milă de el — a spus, vol. 4, p. 216: ʿAbd Allāh ibn Saʿīd al-Ashajj ne-a relatat; [ne-a relatat] Abū Khālid al-Aḥmar, de la Dāwūd ibn Abī Hind, de la ʿIkrimah, de la Ibn ʿAbbās, care a spus:[180]
Profetul ﷺ se ruga când a venit Abū Jahl și a spus: *«Nu ți-am interzis aceasta? Nu ți-am interzis aceasta?»* Profetul ﷺ s-a întors și l-a mustrat aspru. Abū Jahl a spus: *«Știi bine că nimeni de aici nu are o adunare mai numeroasă decât a mea!»* Atunci Allah, Binecuvântatul și Preaînaltul, a revelat:

فَلْيَدْعُ نَادِيَهُ ۝ سَنَدْعُ الزَّبَانِيَةَ

„Să-și cheme adunarea! Noi îi vom chema pe păzitorii [Iadului]."
al-ʿAlaq, 96:17–18

180 Nota traducătorului: Ediția arabă, p. 270, omite formula de transmitere înainte de Abū Khālid al-Aḥmar. Întregirea [ne-a relatat] urmează Jāmiʿ al-Tirmidhī, nr. 3349: „حدثنا أبو خالد الأحمر".

Ibn ʿAbbās a spus: *„Pe Allah, dacă și-ar fi chemat adunarea, l-ar fi apucat păzitorii [Iadului] ai lui Allah.”*

Acesta este un hadith ḥasan gharīb ṣaḥīḥ.

سورة الكوثر

58 Sūrat al-Kawthar

Versetul 3

Ibn Kathīr, vol. 4, p. 560, a spus: al-Bazzār a spus: Ziyād ibn Yaḥyā al-Ḥassānī ne-a relatat; Ibn Abī ʿAdī ne-a relatat, de la Dāwūd, de la ʿIkrimah, de la Ibn ʿAbbās, care a spus:

Kaʿb ibn al-Ashraf a venit la Mecca, iar Quraysh i-au spus: *«Tu eşti conducătorul lor. Nu-l vezi pe acest om fără sprijin, rupt de neamul său, care pretinde că este mai bun decât noi, în vreme ce noi ne îngrijim de pelerini, păzim [Casa] şi le dăm apă [pelerinilor]?»* El a spus: *«Voi sunteți mai buni decât el.»* Atunci a fost revelat:

إِنَّ شَانِئَكَ هُوَ الْأَبْتَرُ

„Cu adevărat, cel care te urăşte este cel lipsit de urmaşi."
al-Kawthar, 108:3

L-a relatat al-Bazzār, iar isnādul său este autentic.

Hadithul a fost relatat de Ibn Jarīr, vol. 30, p. 330, pe calea shaykhului său, Muḥammad ibn Bashshār: Ibn Abī ʿAdī ne-a relatat, cu acest [isnād]. A adăugat: *„Şi i-a fost revelat:"*

أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ أُوتُوا نَصِيبًا مِنَ الْكِتَابِ

„Nu i-ai văzut pe cei cărora li s-a dat o parte din Carte?"
al-Nisāʾ, 4:51 — fragment

Până la cuvintele Sale:

نَصِيرًا

„Un ajutător."
al-Nisāʾ, 4:52 — fragment

Unii dintre cei care l-au relatat au fost deja menționați în Sūrat al-Nisāʾ.

Ulterior mi s-a arătat că forma corectă este cea mursal, după cum am explicat în verificarea relatărilor din Tafsīr-ul lui Ibn Kathīr, la Sūrat al-Nisāʾ.

سورة المسد

59 Sūrat al-Masad

Revelarea surei

Al-Bukhārī, vol. 10, p. 118: ʿUmar ibn Ḥafṣ ibn Ghiyāth ne-a relatat; tatăl meu ne-a relatat; al-Aʿmash ne-a relatat; a spus: ʿAmr ibn Murrah mi-a relatat, de la Saʿīd ibn Jubayr, de la Ibn ʿAbbās — Allah să fie mulțumit de amândoi —, care a spus:
Când a fost revelat:

وَأَنْذِرْ عَشِيرَتَكَ الْأَقْرَبِينَ

„Și avertizează-ți rudele cele mai apropiate!"
al-Shuʿarāʾ, 26:214

Profetul ﷺ a urcat pe al-Șafā și a început să strige: *«O, Banū Fihr! O, Banū ʿAdī!»* — [chemând] clanurile Quraysh, până când s-au adunat. Cine nu putea ieși trimitea un mesager ca să vadă despre ce era vorba. Au venit Abū Lahab și Quraysh. El a spus: *«Ce credeți? Dacă v-aș spune că în vale se află călăreți care vor să vă atace, m-ați crede?»* Ei au spus: *«Da. Nu am cunoscut de la tine decât adevărul.»* El a spus: *«Eu vă avertizez înaintea unei pedepse aspre.»* Abū Lahab a spus: *«Să ai parte de pieire toată ziua! Pentru aceasta ne-ai adunat?»* Atunci a fost revelat:

تَبَّتْ يَدَا أَبِي لَهَبٍ وَتَبَّ ۝ مَا أَغْنَىٰ عَنْهُ مَالُهُ وَمَا كَسَبَ

„Să piară mâinile lui Abū Lahab, iar el a pierit! Nu i-au folosit averea lui și nici ceea ce a câștigat."
al-Masad, 111:1–2

A reluat hadithul în explicarea surei Tabbat, pp. 368–369 din acest volum, și l-a relatat la sfârșitul Cărții funeraliilor, vol. 3, p. 54. L-au relatat Muslim, vol. 3, p. 83; al-Tirmidhī, vol. 4, p. 220; Aḥmad, vol. 1, p. 281; Ibn Jarīr în al-Tārīkh, vol. 2, p. 216, și în

Tafsīr, vol. 19, p. 121, și vol. 30, p. 337; și al-Bayhaqī în Dalāʾil al-Nubuwwah, vol. 1, p. 431.

Shaykhul nostru — Allah să-l ocrotească — a spus: *„L-a relatat și al-Nasāʾī în al-Tafsīr, după cum apare în ʿUmdat al-Qāriʾ, vol. 16, p. 93. Acest hadith este mursal, fiindcă Ibn ʿAbbās fie nu se născuse încă la acea vreme, fie era un copil. Al-Ismāʿīlī a afirmat aceasta cu certitudine. Vezi ʿUmdat al-Qāriʾ, vol. 19, p. 102."*

Apoi a spus: *„Eu spun: este o relatare mursal a unui companion, iar transmiterea mursal a unui companion nu este vătămată prin aceasta și nu poate fi criticată pentru acest motiv."*

Allah, Preaslăvitul și Preaînaltul, știe cel mai bine.

أهم المراجع التي نقلت منها

60 Principalele lucrări din care am citat

Lucrările sunt prezentate în ordinea indicată de autor. Anii sunt cei din sursă; semnele „—” și „…” indică date neprecizate.

Lucrarea	**Tipografia / ediția**	**Anul**
Tafsīr-ul lui Ibn Jarīr	Tipografia Muṣṭafā al-Bābī al-Ḥalabī	1373
Tafsīr-ul lui Ibn Kathīr	Dār Iḥyāʾ al-Kutub al-ʿArabiyyah	…
Al-Durr al-Manthūr	Tipografia al-Maymūniyyah, Egipt	1314
Fatḥ al-Qadīr, de al-Shawkānī	Tipografia Muṣṭafā al-Bābī al-Ḥalabī	1383
Tafsīr-ul lui Ibn Abī Ḥātim	Manuscris; două volume se află în Biblioteca al-Maḥmūdiyyah	—
Asbāb al-Nuzūl, de al-Wāḥidī	Dār al-Ittiḥād al-ʿArabī	1388
Asbāb al-Nuzūl, de al-Suyūṭī	Tipografia Muṣṭafā al-Bābī al-Ḥalabī	1373
Ṣaḥīḥ al-Bukhārī, cu al-Fatḥ	Tipografia Muṣṭafā al-Bābī al-Ḥalabī	1378
Muslim, cu [comentariul lui] al-Nawawī	Tipografia al-Miṣriyyah	1349

Mawārid al-Ẓamʾān — Zawāʾid Ibn Ḥibbān	Tipografia al-Salafiyyah	...
Jāmiʿ al-Tirmidhī, cu al-Tuḥfah	Ediție indiană	...
Sunan al-Nasāʾī, cu adnotările lui al-Suyūṭī	Ḥalabī	—
Sunan Abī Dāwūd, cu ʿAwn al-Maʿbūd	Ediție indiană	—
Sunan Ibn Mājah	Dār Iḥyāʾ al-Kutub al-ʿArabiyyah	1372
Sunan al-Dārimī	Tipografia al-Iʿtidāl	1349
Sunan al-Bayhaqī	Ḥaydarābād	—
Musnad Aḥmad	Al-Maktab al-Islāmī	1389
Musnad al-Ṭayālisī, în ordonarea lui al-Sāʿātī	Al-Munīriyyah	1372
Muṣannaf ʿAbd al-Razzāq	„Prima tipografie” [așa în original]	1390
Mustadrak al-Ḥākim	Tipografiile al-Naṣr al-Ḥadīthah	—
Al-Muʿjam al-Ṣaghīr, de al-Ṭabarānī	Tipografia Dār al-Naṣr	1388

معجم المصطلحات

61 Glosar de termeni arabi

Acest glosar explică termenii folosiți în carte. Cuvintele sunt așezate alfabetic după forma lor transliterată; semnele ʿ și ʾ nu schimbă ordinea alfabetică. Sensul unui termen se citește întotdeauna în contextul relatării.

Abū / Abī · أبو / أبي

Înseamnă *„tatăl lui”* și apare frecvent la începutul unei kunyah, un nume de adresare. Abī este o formă gramaticală a aceluiași cuvânt; nu indică o altă persoană.

Akḥal · أكحل

Numele unei vene a brațului, menționate într-una dintre relatări.

Akhbaranā · أخبرنا

Formulă de transmitere redată prin *„ne-a informat”* sau *„ne-a înștiințat”*. Folosirea ei se înțelege potrivit terminologiei naratorului și a lucrării citate.

ʿAnʿanah · عنعنة

Transmiterea unei relatări prin formula ʿan, *„de la”*, fără precizarea expresă *„am auzit”*. Formula nu dovedește singură nici continuitatea, nici întreruperea lanțului; contează situația naratorilor.

Anṣār · أنصار

***„Sprijinitorii”*:** musulmanii din Medina care l-au primit și sprijinit pe Profet ﷺ și pe emigranții veniți de la Mecca.

Asbāb al-nuzūl · أسباب النزول

Cauzele sau împrejurările revelării: întâmplări ori întrebări în legătură cu care au fost revelate versete. Singular: sabab al-nuzūl. Nu orice explicație a unui verset descrie și cauza revelării lui.

ʿAṣr · عصر

Rugăciunea de după-amiază, una dintre cele cinci rugăciuni zilnice.

Athar · أثر

Relatare transmisă de la cei din primele generații, adesea de la un companion sau un tābiʿī. În unele lucrări, termenul are un sens mai larg și cuprinde și hadithurile profetice.

Āyah · آية

Verset al Coranului. Cuvântul arab mai poate însemna *„semn”* sau *„dovadă”*, după context.

Banū / Banī · بنو / بني

„Fiii” sau *„descendenții”* cuiva; în numele triburilor, desemnează un neam ori o ramură a lui. Banī este o formă gramaticală a lui Banū.

Bint · بنت

„Fiica lui”; apare în numele arăbești pentru a indica filiația.

Ḍaʿīf · ضعيف

***„Slab”*:** hadith sau lanț de transmitere care nu îndeplinește condițiile acceptării. Slăbiciunea are grade diferite; *„slab”* nu înseamnă automat *„fabricat”*.

Dīnār · دينار

Monedă de aur. În relatările istorice, termenul nu desemnează o monedă modernă cu aceeași denumire.

Dirham · درهم

Monedă de argint, menționată în relatările despre tranzacții, datorii sau danii.

Fajr · فجر

Zorii; prin extensie, rugăciunea de dimineață, împlinită înainte de răsăritul soarelui.

Faqīh · فقيه

Învățat cunoscător al fiqhului, adică al normelor practice ale Legii islamice. Plural: fuqahāʾ.

Fatḥah · فتحة

Semn vocalic arab care indică de regulă vocala scurtă *„a”*. Apare în explicațiile despre pronunțarea numelor.

Fiqh · فقه

Cunoașterea normelor practice ale Legii islamice și cercetarea lor pe baza dovezilor. În alte contexte, cuvântul poate însemna pur și simplu înțelegere.

Gharīb · غريب

În terminologia hadithului, relatare la a cărei transmitere există un singur narator la un anumit nivel al lanțului. Nu înseamnă prin sine *„slab”*; un hadith gharīb poate fi autentic.

Ḥaddathanā · حدثنا

În lanțurile de transmitere, formula *„ne-a relatat”*. Precizează felul în care naratorul prezintă primirea relatării; nu stabilește singură autenticitatea ei.

Hadith / ḥadīth · حديث

Relatare despre cuvintele, faptele, aprobările sau însușirile Profetului ﷺ. Denumirea nu stabilește singură autenticitatea; aceasta este evaluată prin cercetarea transmiterii și a textului.

Ḥāfiẓ · حافظ

Titlu folosit aici pentru un învățat cu o cunoaștere întinsă a hadithurilor și a naratorilor lor. Sensul nu se limitează, în acest context, la memorarea Coranului.

Ḥajj · حج

Pelerinajul la Mecca, cu riturile și perioada sa determinate. Se deosebește de ʿumrah.

Ḥalāl · حلال

Ceea ce este îngăduit potrivit Legii islamice.

Ḥarām · حرام

Ceea ce este interzis potrivit Legii islamice. În denumiri precum al-Masjid al-Ḥarām, cuvântul exprimă caracterul sacru și inviolabil al locului.

Ḥasan · حسن

***„Bun”*:** hadith acceptabil, al cărui nivel de precizie a transmiterii este inferior celui cerut pentru ṣaḥīḥ. Uneori, o relatare ajunge la acest nivel prin coroborarea unor căi de transmitere.

Ḥasan ṣaḥīḥ · حسن صحيح

Calificativ compus întâlnit mai ales la al-Tirmidhī. Învățații l-au explicat în mai multe feluri, inclusiv prin evaluarea diferită a naratorului sau a căilor de transmitere. Nu desemnează o contradicție și nu trebuie redus la *„slab”*.

Ḥijāb · حجاب

Acoperire, paravan sau separare, după context. În relatările despre locuințele Profetului ﷺ, poate desemna paravanul menționat în al-Aḥzāb, 33:53, nu numai o piesă vestimentară.

Ibn · ابن

„Fiul lui”; leagă numele unei persoane de numele tatălui sau, uneori, de cel al unui strămoș cunoscut.

Iḍṭirāb · اضطراب

Instabilitate a transmiterii: variante care nu pot fi împăcate, fără ca una să poată fi preferată pe temeiul unei transmiteri mai puternice. Relatarea astfel afectată este numită muḍṭarib.

Iḥrām · إحرام

Starea de consacrare în care intră pelerinul pentru ḥajj sau ʿumrah. Nu desemnează numai îmbrăcămintea purtată în timpul pelerinajului.

ʿIllah / ʿilal · علة / علل

Defect care poate afecta autenticitatea unei relatări, uneori ascuns și descoperit prin compararea căilor de transmitere. ʿIlal este pluralul. În unele lucrări, termenul are o întrebuințare mai largă.

ʿIshāʾ · عشاء

Rugăciunea de noapte, ultima dintre cele cinci rugăciuni zilnice.

Isnād · إسناد

Lanțul persoanelor prin care este transmisă o relatare. Cercetarea lui urmărește, între altele, identitatea naratorilor, credibilitatea lor și legătura dintre ei. Vezi și sanad.

Jāhiliyyah · جاهلية

În relatările istorice ale cărții, perioada și practicile de dinaintea Islamului, îndeosebi din Peninsula Arabică.

Jarḥ wa-l-taʿdīl · جرح وتعديل

Cercetarea critică a naratorilor: jarḥ privește motivele care afectează acceptarea relatării lor, iar taʿdīl privește calitățile care susțin acceptarea ei.

Jinn · جن

Ființe create de Allah, distincte de oameni și de îngeri. În română apar și formele *„djinn”* sau *„djinni”*.

Kaʿbah · كعبة

Sanctuarul din Mecca spre care musulmanii se îndreaptă în rugăciune și în jurul căruia se împlinește circumambularea.

Kalālah · كلالة

Termen din discuțiile despre moștenire. În sensul explicat în carte, privește persoana decedată care nu lasă copil și nici tată. Vezi al-Nisāʾ, 4:12 și 4:176.

Kunyah · كنية

Nume de adresare început, de regulă, cu Abū (*„tatăl lui”*) sau Umm (*„mama lui”*). Nu presupune neapărat existența unui copil cu acel nume.

Liʿān · لعان

Procedura jurămintelor reciproce dintre soți descrisă în al-Nūr, 24:6–9, în legătură cu acuzația de adulter. Nu înseamnă o simplă ceartă sau insultă.

Majhūl · مجهول

Narator necunoscut sau insuficient cunoscut. Criticii deosebesc necunoașterea identității ori a persoanei sale de lipsa informațiilor necesare despre credibilitatea sa.

Maqṭūʿ · مقطوع

Relatare atribuită unui tābiʿī sau unei persoane dintr-o generație ulterioară. Nu trebuie confundat cu munqaṭiʿ, care descrie o întrerupere a lanțului.

Marfūʿ · مرفوع

Relatare atribuită Profetului ﷺ, în mod explicit sau prin sensul ei. Termenul arată cui îi este atribuită relatarea, nu dacă ea este autentică.

Mastūr al-ḥāl · مستور الحال

Narator a cărui stare nu este suficient cunoscută pentru o evaluare sigură. Necunoașterea stării lui nu este același lucru cu dovedirea minciunii.

Matn · متن

Textul propriu-zis al relatării, spre deosebire de isnād, care reprezintă lanțul ei de transmitere.

Matrūk · متروك

***„Abandonat”*:** calificativ sever folosit pentru un narator sau o relatare a cărei transmitere nu este acceptată. Este mai grav decât simplul calificativ *„slab”*.

Mawḍūʿ · موضوع

***„Fabricat”*:** relatare inventată și atribuită în mod fals. Se deosebește de o relatare doar slabă.

Mawlā · مولى

Termen cu mai multe sensuri: aliat, ocrotitor, patron sau persoană eliberată din sclavie și legată de un neam. Sensul se stabilește după context.

Mawqūf · موقوف

Relatare care se oprește la un companion și îi atribuie acestuia un cuvânt, o faptă sau o aprobare, fără a le atribui explicit Profetului ﷺ.

Muʿallaq · معلق

Relatare al cărei lanț omite unul sau mai mulți naratori de la început, dinspre autorul care o consemnează. În carte, termenul este redat și prin *„suspendat”*.

Muʿḍal · معضل

Relatare din al cărei lanț lipsesc cel puțin doi naratori consecutivi. Descrie o formă de întrerupere a transmiterii.

Mudallis · مدلس

Narator care practică tadlīs. Acest calificativ cere examinarea modului în care a transmis fiecare relatare; nu înseamnă automat că toate relatările lui sunt fabricate.

Muḍṭarib · مضطرب

Relatare afectată de iḍṭirāb, adică de variante incompatibile între care nu se poate stabili o preferință întemeiată.

Muhājir / muhājirūn · مهاجر / مهاجرون

Emigrant; în relatările despre începuturile Islamului, desemnează îndeosebi musulmanii care au emigrat de la Mecca la Medina. Muhājirūn este pluralul.

Munkar · منكر

Calificativ de respingere folosit în critica hadithului. Poate desemna relatarea unui narator slab care contrazice o transmitere mai puternică; la unii critici, are și întrebuințări mai largi.

Munqaṭiʿ · منقطع

Lanț de transmitere întrerupt. În sensul tehnic mai restrâns, termenul se deosebește de celelalte forme de întrerupere, precum mursal sau muʿḍal.

Mursal · مرسل

În sensul tehnic obișnuit, relatare în care un tābiʿī atribuie direct ceva Profetului ﷺ, fără a numi intermediarul. *„Mursal al unui companion"* este un caz distinct, discutat separat de autor.

Muṣḥaf · مصحف

Exemplar scris al Coranului, în care sunt reunite surele sale.

Musnad · مسند

Poate desemna o relatare atribuită Profetului ﷺ printr-un lanț aparent continuu sau o culegere de hadithuri ordonată după companionii care le-au transmis. Sensul depinde de context.

Mutābaʿah / mutābaʿāt · متابعة / متابعات

Cale paralelă care susține transmiterea unui narator prin transmiterea altuia, în cadrul aceleiași relatări. Mutābaʿāt este pluralul. Nu orice paralelă este suficientă pentru a înlătura un defect.

Qiblah · قبلة

Direcția spre care se îndreaptă musulmanul în rugăciune: către Kaʿbah.

Qirāʾah · قراءة

Lectură sau recitare. În discuțiile despre Coran poate desemna o anumită formă transmisă a lecturii; statutul ei trebuie înțeles potrivit explicației autorului.

Qunūt · قنوت

În relatările despre rugăciune, invocație rostită în picioare. Locul și împrejurarea ei se înțeleg din relatarea respectivă.

Rakʿah · ركعة

Unitate a rugăciunii rituale, care cuprinde, între altele, statul în picioare, înclinarea și prosternările.

Rijāl · رجال

Literal, *„bărbați"*. În expresiile din știința hadithului, desemnează naratorii unui lanț și cercetarea biografiilor lor.

Ṣāʿ · صاع

Măsură tradițională de capacitate, folosită pentru alimente precum cerealele sau curmalele. Nu desemnează o greutate identică pentru orice aliment.

Ṣadūq · صدوق

Narator considerat sincer și veridic. În terminologia multor critici, calificativul nu presupune același nivel de precizie ca thiqah; se ține seama și de celelalte observații despre el.

Ṣaḥābī · صحابي

Companion: persoană care l-a întâlnit pe Profet ﷺ, a crezut în el și a murit ca musulman. Plural: ṣaḥābah.

Ṣaḥīḥ · صحيح

„Autentic”: în sensul tehnic obișnuit, hadith transmis printr-un lanț continuu de naratori integri și precișii, fără anomalie sau defect care îi afectează autenticitatea. Autorul precizează în introducere că folosește uneori termenul într-un sens care cuprinde și ḥasan.

Sanad · سند

Lanț de transmitere. Este folosit adesea cu același sens ca isnād.

Shādhdh · شاذ

Relatare în care un narator acceptabil contrazice o transmitere mai puternică. În această întrebuințare, nu înseamnă doar că relatarea este rară.

Shāhid / shawāhid · شاهد / شواهد

Relatare de sprijin, transmisă în mod obișnuit de la un alt companion, cu un text sau un sens asemănător. Shawāhid este pluralul.

Shaykh · شيخ

Învățat sau profesor. Într-un lanț de transmitere, *„shaykhul său”* înseamnă persoana de la care naratorul a primit relatarea.

Shirk · شرك

Asocierea altcuiva cu Allah în ceea ce Îi este propriu, inclusiv în adorare. În relatările cărții este redat adesea și prin *„asociere”*.

Sīrah · سيرة

Biografie sau istorie a vieții. În titlurile și discuțiile cărții, desemnează de obicei biografia Profetului ﷺ.

Sunnah · سنة

Calea și învățătura Profetului ﷺ, cunoscute prin cuvintele, faptele și aprobările sale. În anumite contexte juridice, cuvântul poate desemna și un act recomandat, nu obligatoriu.

Sūrah / Sūrat · سورة

Capitol al Coranului. Forma Sūrat apare când denumirea este legată de numele surei, de exemplu Sūrat al-Baqarah.

Tābiʿī · تابعي

Musulman care a întâlnit un companion, fără a fi el însuși companion al Profetului ﷺ. Plural: tābiʿūn.

Tadlīs · تدليس

Mod de transmitere care poate ascunde felul real în care a fost primit un hadith. De exemplu, naratorul spune *„de la”* cineva pe care l-a întâlnit, deși nu a auzit acea relatare direct de la el.

Tafsīr · تفسير

Explicarea și interpretarea Coranului. Poate desemna atât activitatea de exegeză, cât și o lucrare care cuprinde asemenea explicații.

Takhrīj · تخريج

Identificarea relatărilor în sursele lor și indicarea căilor prin care au fost transmise. După scopul lucrării, poate cuprinde și cercetarea autenticității lor.

Tawḥīd · توحيد

Afirmarea unicității lui Allah și îndreptarea adorării numai către El, fără asociat.

Tayammum · تيمم

Purificare rituală cu pământ curat, în situațiile prevăzute în locul folosirii apei. Vezi al-Nisāʾ, 4:43, și al-Māʾidah, 5:6.

Thiqah · ثقة

***„Demn de încredere”*:** narator apreciat pentru integritate și precizia transmiterii. Calificativul nu înseamnă că persoana este lipsită de orice posibilitate de eroare.

ʿUmrah · عمرة

Pelerinajul care cuprinde riturile sale proprii la Mecca și care se deosebește de ḥajj. Nu include toate riturile pelerinajului ḥajj.

Zakāt · زكاة

Danie obligatorie, datorată pentru anumite bunuri atunci când sunt îndeplinite condițiile ei. Nu este același lucru cu orice donație voluntară.

Zinā · زنا

Raport sexual în afara unei căsătorii recunoscute de Legea islamică. În funcție de situația descrisă, este redat în română prin *„adulter”* sau *„desfrânare”*.

Semne și formule

Literele ā, ī și ū indică vocale lungi. Semnul ʿ redă litera arabă ʿayn, iar ʾ redă hamzah. Semnele de sub unele litere, precum ḥ, ṣ, ḍ, ṭ și ẓ, deosebesc sunete arabe care nu au corespondente exacte în română.

Formula ﷺ înseamnă *„Allah să-l binecuvânteze și să-i dăruiască pacea”* și este folosită după menționarea Profetului Muḥammad.

Repere pentru terminologia hadithului

Ibn Ḥajar al-ʿAsqalānī, Nukhbat al-Fikar fī Muṣṭalaḥ Ahl al-Athar; Muḥammad ibn Ṣāliḥ al-ʿUthaymīn, Muṣṭalaḥ al-Ḥadīth.

Cules cu Libertinus Serif și Amiri. Institutul Tawhid.

Al-Ṣaḥīḥ al-Musnad min Asbāb al-Nuzūl

Asbāb al-Nuzūl

Culegere de relatări autentice despre cauzele revelării versetelor Coranului, cu lanțurile de transmitere și contextul relatărilor.

Autor: Muqbil ibn Hādī al-Wādiʿī

Traducere în limba română

Institutul Tawhid

INSTITUTUL TAWHID

tawhid.ro